

МАРИЯ СЕМЬОНОВА ПРАВО НА ДВУБОЙ

Част 2 от „Вълкодав“

Превод от руски: Николай Теллалов, 2007

chitanka.info

АВТОРКАТА СЪРДЕЧНО БЛАГОДАРИ:

*На родителите си, които търпеливо изслушваха
историите ѝ,*

а също така

на писателя фантаст Павел Вячеславович Молитвин;

на лекаря Павел Лвович Калмиков;

на старши парамедика Андрей Леонидович Мартянов;

на сенсей Владимир Тагирович Тагиров

и на всички свои събратья по татами;

както и на майстора Вадим Вадимович Шлахтер;

„черния гологан“ Мечока

*и на компютърния инженер от Швеция Хокан
Норелиус*

за безценните им съвети и безкористната помощ!

Ти все в книгите си, в чистото, високото,

а аз пък свикнах да се блъскам в хората.

Ти страдаш от глупци и грубияни,

а аз отдавна ги лишавам от внимание.

Различни сме — чак в корена различни —

аз съм намръщен, зъл, дебела ми е кожата.

Ти си добра душа, бъди такъв и занапред,

защото като теб да стана — няма аз да мога.

Малцина ще надвият твоя ум,

малцина пък на моите юмруци ще изтряят.

Затуй сме двама с теб на път, макар и инакви.

Така решили боговете са да ни изваят.

1. ПЧЕЛАРЯТ И НЕГОВИЯТ СИН

Залезът догоря и пълната луна обля гората със зеленикаво мъртвешко сребро. Бледа светлина пълзеше по пухкавите клони на елхите, обвиваше сякаш с мъждукащ воал облите хълмове в подножието на планинския хребет и ясно очертаваше далечните върхари на Засечния рид. Покрай мърморещо безспир поточе, в чиито води плакнеше белите си китки току-що цъфнала песекия, крачеха двамина пътешественици, насочили се към планините. Единият бе строен и напет арантянин с красива шапка, гъсти златисти коси и фино изваяно лице. Подобни изискани черти не са рядкост сред знатните родове в Арантиада. Младежът носеше обичайното за страната си облекло — ленена риза, наметало и сандали. Усмиваше се и с непресторено удоволствие вдишваше нощната прохлада. По такъв начин се държи весел и смел човек. Ако беше по-светло, щеше да се види, че пръстите му са изцапани с мастило.

Спътникът му беше с половин глава по-висок и поширокоплещест. За разлика от младежа, той не напомняше изкусна старинна статуя, единственото грациозно нещо у него беше походката. Всъщност по-скоро стряскащо, отколкото грациозно. Движеше се съвсем безшумно. Беше бос, меките кожени ботуши с ремъци за пристягане бе праметнал през рамо. Лунните лъчи открийа рязка сянка, обезобрази лявата половина на лицето му. Не беше игра на светлината, а белег, който започваше от края на окото, пресичаше бузата и се губеше в късата гъста брада. Този човек не се усмиваше като арантянина. Нямаше и помен от веселие в светлите му очи, нито намек, че живее с нагласата да очаква нещо хубаво от света. Напротив — бе свикнал да го дебнат само беди, затова всеки миг очакваше поредния мръсен номер, погоден му от съдбата. А тя знаеше, че каквото и да му стори, той не би го приел безропотно.

— Скоро ще пристигнем — каза по-високият. Макар да бе родом от племето вяни, говореше арантски безпогрешно, дори изискано, досущ като жител на столицата. Едно време бе имал добър учител.

Младежът изви въпросително вежди и вянинът поясни:

— Подушвам дим.

Арантянинът вдиша с пълни гърди, но не усети нищо. Все пак кимна. Щом другарят му казва, че долавя миризма на пушек, значи наистина е така. Сигурно ей сега ще добави, че там готвят вечеря. Може и да е прав. Арантянинът бе по-образован от спътника си, ала се затрудняваше да мери някои умения и постъпки на вянина с къс човешки аршин. Като например същия този негов нюх. Или дарбата да вижда в тъмното почти като през деня. Нормалните хора нищо не различават в тъмна доба, а пък вянинът спокойно би могъл да събира пръснати в тревата игли. Не му липсваха и други чудатости. Не на последно място — нямаше име като другите хора, а само прякор. И прякорът бе Вълкодав. Дума да не става — отиваше му! Веднъж вянинът изтърва една приказка, че прародителят му бил въркопес, който спасил Прамайката на племето си от вълча глутница... Тогава младият учен снизходително реши, че за варварските народи е нормално да вярват в измислени легенди, неподплатени с доказателства, и все пак... понякога... се случваше да си казва наум, че тук има нещо...

Добре де! И да има — какво от това? Няма никакво значение.

Вянинът изоставаше на три крачки от спътника си и бе зает с други мисли. С известно раздражение той пресмяташе на какво разстояние са се отдалечили от Портала и го намираше за недостатъчно. Следователно непременното желание на Еврих да прекара тази нощ под покрив беше, меко казано, голяма тъпотия. Преди една-две години Вълкодав беше успял да повилнее из тукашните места, и то повече, отколкото трябва. И сега не ламтеше излишно да се набива на очи.

Еврих честно обясни причината за своето желание. Всеки път, навлизайки през Портала в този свят, той изпитваше страх, чак стомахът го присвиваше пред среща с местните обитатели. Сетне му минаваше, разбира се, ала отначало... А когато се боиш от нещо, гледаш да го отбягваш. Не е кой знае колко благороден стремеж, но пък е благоразумно и сигурно, макар да не се получава винаги. Другият избор е да се изправиш очи в очи със страха си, пък да става каквото

ще. Така каза Еврих и Вълкодав бе напълно съгласен с него. Въпреки че граматикът би могъл и да почака поне да минат отгатък проходите, преди да вземе да извисява духа си с избор между предпазливото и достойното. Там няма кой да разпознае самотните пътници, да се ядоса и да ги подгони... Да, ама не. Арантянинът е решил да доказва храбростта си веднага, незабавно. А като се покаже дебелият край — кой тогава ще си изпати, а?...

Вълкодав си мърмореше наум, крачейки напред, но на глас дори не изръмжа недоволено. Милосърдните Богове от раждането му бяха закачили езика в устата му не с онзи край, който е необходим за красноречия. По-лесно ще е да не си търсят белята. И може би идеята да потърсят подслон не е чак толкова безумна. Защо, наистина, да не се отбият в жилището, откъдето лъха на дим? В края на краищата тук не всеки на два крака е разбойник. Макар че и без да е такъв, пак не е цвете за мирисане. Сегваните са редки чешити. В древни времена са се преселили насам, прокудени от северните си острови поради нашествието на Ледените великани. Великаните живееха и се разрастваха в планинските долини. И има-няма, току протягаха оттам мръснобелите си пети, с които газеха земята и всичко, което свареха по нея. Има къща — няма къща. Нива — забрави за нея. Островните сегвани от поколения насам, семейство след семейство, се прехвърляха на континента заради тези набези. Обаче понякога забравяха, че не пристигат в диви необитаеми територии. И затова се забъркваха каши, за които Вълкодав не обичаше да си спомня. Защото, ако си спомнеш, почваха да го сърбят белезите от оковите по врата и по китките. А този сърбеж предизвикваше желанието да удуши първия срещнат сегванин. Лошо желание, недостойно желание. Не прилича на един потомък на Сивия пес да има такива помисли. Никак не му прилича.

Еврих вървеше почти безгрижно, като на разходка. Знае, че отпред има къща, двор, огнище. Знае го от думите на Вълкодав. Вянинът обаче не му каза, че още преди да са доближили чуждия имот, е имал достатъчно сведения за собственика.

Господарят на близката къща беше събирач на див мед. Вянинът няколко пъти забеляза пътьом хралупести липи, белязани с особен знак — три вертикални резки, зачеркнати с кос кръст. Това говореше на Вълкодав, че човекът, белязал така дърветата, не ги обижда напразно, почита Горската правда, уважава медоносните рояци. И, ако

се вгледаш, не с нож е правил знаците, а както се полага — с четка и боя. С такъв можеш да си имаш работа. Вероятно.

Пътниците излязоха на широка поляна и вянинът побутна граматика към минаващата през нея пътека, като наум благодари на Горския таласъм, задето я има. Защото би било жалко да тъпчеш спящите цветя, покрили поляната от край до край. В северната ѝ част острите очи на Вълкодав различаха кошери, стъкмени от дебели сламени плитки, както обичаха да ги правят сегваните.

След още десетина крачки между дърветата се появи и оградата на двора. Висока и яка ограда. Отвъд стобора почти незабавно извисиха гласове кучетата-пазачи.

Пчеларят Бранох и неговото домочадие тъкмо се канеха да заспиват, когато песовете на двора залаяха тревожно, на чужд човек. В предпланините се случва да бродят всякакви люде, затова покрай ловджийските лайки Бранох точно преди година се сдоби от галирадския панаир с още две псета — женска и мъжкар от знаменитата солвянска порода. Бяха стегнати, остроухи и зъбати зверове, които се давеха от злоба само като подушеха чужденец. Освен това още от кутрета си знаят как да постъпят, ако замахнеш насреща им с нож...

От външната страна на яката портичка в стобора имаше прикован железен пръстен. И докато Бранох се споглеждаше със синовете си, нечия решителна ръка улови пръстена и гръмко потропа с него по дебелия дъски, които усилиха звука. Така значи. Натрапникът не си продължи мирно и тихо по пътя. Приси си неприятности. Мъжете в къщата свиха рамене, грабнаха копията и тръгнаха да видят какво става.

Солвянските стражеви песове неистово хриптяха в нашияниците си, опъвайки веригите до скъсване, вдигаха се на задни лапи, задавени в лая си от устрема да се хвърлят срещу неканените гости. Лайките се въртяха около портичката като джуджета с кожухчета, тичаха покрай стобора, но не проявяваха повече усърдие, освен да джавкат.

— Кой си ти? — не особено ласкаво запита Бранох, проправяйки си път сред пухкавите кучешки хълбоци. — Хег ли те праща посред нощ да обикаляш горските пътеки и да смущаваш мирните хора?!

— И ние сме мирни хора, стопанино! — откликна звънлив юношески глас оттатък оградата. — Мирни странници без зли

помисли! Пусни ни да пренощуваме, стори добрина! Само до съмване!

Бранох се намръщи. Не му хареса, че човекът от другата страна на стобора е млад, че и с компания. А на уверенията му, че бил „мирен странник“, Хег да го яде, пчеларят не хвана много вяра. Тоест, съвсем не хвана вяра.

— Я си идете по пътя, странници — посъветва той неканените гости. — Щото дразните кучетата ми, а те, скъсат ли синджирите, лошо ви се пише...

Бранох имаше причина да не вярва на пришълци. Само преди две нощи едни такива натрапници се отбили пред колибките на пастирите, които наглеждали добитъка на богатия съсед, майстора сиренар. Неговите сирена, кашкавали и масло бяха на почит в престолния Галирад, самият кнес Глузд Несмеянович не се гнусеше да ги приема на трапезата си. Ала онези „странници“ никакво разбиране и уважение към сиренето и кашкавала не проявили. Изтърсили се пред огньовете, сплашили пастирите и поискали да им заколят крава за вечеря. И не коя да е крава, не стара и жилава, а млада, с нежно и тлъсто месце. Нехранимайковците били седмина на брой и пастирите, които били повече, рекли да изпроводят мераклиите за говеждо с тояги и камшици. Не познали. Онези се оказали опитни биткаджии, наемници, боят им бил занаят, не знаели пощада... Пак добре, че не сметнали за нужно да се ядосат истински, слава на Храмн, така че никого не убили, само малко зъби поизбили и ребра потрошили. Обаче, като за гавра, заклали най-хубавата крава, а сетне пръснали останалото стадо из околностите. Пастирите още търсеха някои заблудени добичета. Бранох си мислеше, че съседът, горчиво плакал над останките на своята любимка, за чието теленце мечтаеше да стане още помлекодайно от майка си, с удоволствие би закопал в земята някой и друг от некадърните си пастири, вместо да погребва осквернената крава. Самият горски пчелар не държеше ратаи. Оправяше се със силите на синовете си, снахите и внуците. Не му трябваха слуги, дето не пазят господарската стока като своя...

Та заради скорошната беля Бранох изобщо не възнамеряваше да пуска чужденци в дома си. Но от друга страна, ако не ги пусне, ще тръгнат да правят пакости, ще подпалят кошерите... Я тогава направо да ги изпъди, и то така, че да забравят пътя за насам!

Най-малкият син на пчеларя, Асгвайр, подшушна на баща си:

— Тате, само двама са! Надзърнах през дупката, дето е за гледане...

Прозвуча обнадеждаващо, ала Бранох избута хлапака и надникна сам.

Ако пред портата бе видял да пристъпват от крак на крак двама беззащитни гърбушковци, почтеният сегванин сигурно щеше да изпита угризения да ги отпрати. Само че различи двама юначаги с рамене на бойци и никакви признаци на къпави ръце, крака и следи от други сакатлъци. Съвестта на Бранох остана спокойна. Той ясно забеляза, че по-високият натрапник, когото не хареса особено, е въоръжен — над дясното му рамо стърчеше дръжка на меч. Ясно, Хег е довел до двора му двамина от онези седем разбойници. Бранох се отдръпна от дупката в стобора.

— Пускай Вълчето! — нареди той на малкия си син.

Нашийникът на свирепия пес бе заключен към синджира с едно хитро катинарче, за което Бранох плати на ковача две гърнета от най-добрия див цветен мед. Колкото и да опъваше кучето, катинарчето държеше здраво и надеждно. Затова пък освобождаването беше по силите дори на най-малката внучка на пчеларя, какво да говорим за момък на седемнайсет лета. Никакви премъдрости, никакво губене на време с непослушни катарамии, стискаш нужното място с два пръста — и след едно мигване на окоето песът вече се е устремил към натрапника!

Като сивкавокафява мълния кучето-страж се втурна през двора, оставяйки приятелката си да беснее вързана, и, без да се забави, се промуши през нарочно направената дупка до портата в оградата. Глутницата лайки като звънко джавкащ грах се търкулнаха подир водача. Иззад стобора прозвуча стреснат вопъл. Синовеите на пчеларя тутакси се закикотиха и започнаха да се катерят по оградата — да зяпат. Бранох също не се сдържа, макар да не отиваше на солиден стопанин да се прави на хлапак, ала и той подскочи и надникна да види какво става.

Тъкмо навреме. Задавеното от злоба кръвожадно ръмжене на Вълчо внезапно секна и се дочу гузно колебливо скимтене. Очите на пчеларя, издигнали се над стобора, станаха кръгли и големи като тепсии. Имаше от какво. Страховитият му пес пълзеше по корем, зажаднял не да склучи челюсти около врата на по-високия натрапник,

а да получи милувка от ръката му. Онзи даже приклепна, за да погали песа, който не просто махаше с опашка, а въртеше целия си задник, сякаш беше възторжено и глупаво кутре. Остроухите лайки — и те! Усукваха се край непознатия мъж, щастливо скимтяха, почтително подушваха нозете на нощните скитници, лизваха, вместо да захапват, глезените им...

Все едно любим братовчед им е дошъл на гости, да му се не види!...

Бранох онемя. Не си спомняше кучетата да са проявявали подобна радост пред него самия, след като се случваше да отсъства няколко дни по работа. Суеверен трепет проникна в сърцето на пчеларя, който си каза стъписан, че псетата може би не току-така са заобичали пришълеца, ето ги, още малко — и ще хукнат подире му, стига да ги подмами... ами ако рече да ги насъска срещу *истинския* им стопанин и всичко живо в къщата и двора? Бранох изтръпна при тази мярнала се в ума му мисъл.

А междувременно кучешкият любимец се изправи. Луната светеше ярко и пчеларят, и без туй огорчен от поведението на верните си стражи, съвсем падна духом. Косите на непознатия скитник бяха разделени на две плитки, вързани с кожени ремъчета. Вянин!... Само това липсваше — човек от племето вяни!

Пчеларят полугласно спомена тристенния кремък на Тунворн и крадешком се озърна към синовете си. Те трескаво гърчеха пръсти в предпазни жестове, търсейки защита от могъщия Храмн, Премъдрия отец, и от Родана, Дарителката на потомство. Всеки знае, че никое куче не лае по вечер. Още по-малко — по някой от Боговете, щом реши да окаже чест на хората с посещението Си. Ала надали благороден сегвански Бог ще се яви в облика на дивак от племето вяни. Ясна работа — странникът е вечер, магъосник!

Магъосникът вянин забеляза стърчащите над оградата глави на семейството на пчеларя, като че ли се подсмихна мрачно и рече:

— Да вземеш да си прибереш кученцата в двора, стопанино? Че и нас заедно с тях...

Каза това без никаква заплаха, но Бранох си даде сметка, че най-добре ще е да се съгласи. Защото вянинът, стига да пожелае, ще си влезе, без да му попречи стобора, без да смогнат да му се опълчат синовете... да не говорим пък за внуците.

По-добре ще е да ги пусна, реши пчеларят. И покорно свали тежкото резе, отвори портата и отстъпи назад.

Вянинът влезе в двора, без да бърза. Глутницата кучета го последва, предано скимтейки, подскачайки и натискайки се за вниманието му. Спътникът на вечерата, млад и красив арантянин, вървеше до другаря си, поемайки част от кучешкото обожание. Бранох си отбеляза, че момъкът е заинтригуван от случващото се, но не и учуден.

Докато стопанинът и синовете му размишляваха как да постъпят, на прага на къщата се появи стопанката, почитаемата Радегона. И тозчас показа, че само една жена може истински да оправя нещата. Тя спокойно тръгна към плашещите гости, понесла тава с голяма прясна баница, опечена по сегвански — с лук и гъши дреболии, и рече ведро:

— Почерпете се, добри хора.

Камък падна от сърцето на Бранох, щом видя, че вянинът и спътникът му сториха нисък поклон пред жената и отчупиха по парченце от гощавката. Значи нямат лоши намерения. Пчеларят и синовете му се приближиха и също сдъвкаха по един зальк от баницата. Едва след това Бранох се сети, че можеше да се успокои и по-рано, още когато вянинът го заприказва. Защото вяните смятаха за безчестие да убиват човек, с когото са говорили. Ако пчеларят не беше толкова поразен от предателството на кучетата, щеше да си спести студената пот по челото и под мишниците. За вяните споделеното слово е като споделен хляб, а споделената храна е залог за мир.

Е, рече си Бранох, даже и вяните се променят, когато дълго живеят далеч от дома си. Пък и в днешните времена от хората какво ли не може да се очаква...

— Асгвайр, настани гостите в обора — нареди той на малкия си син, като използва „откритото“ му име. Момчето имаше и друго, тайно, само за пред най-близките, което не бе нужно да се разкрива пред случайни скитници. Както не бе необходимо да допуска „гостите“ до домашното огнище, разбира се.

— Аз съм странстващ учен от благословената Арантиада, хората така и ме наричат, Събирач на мъдрост — представи се спътникът на вянина. — А този ми е слуга и телохранилел. Викам му Зимогор.

Бранох само кимна, след което произнесе своето и на домочадието „открити“ имена. И за миг не се усъмни, че имената на

гостите имат нещо общо с истинските.

Дворът зад оградата бе устроен не по-различно от повечето сегвански дворове, които Вълкодав бе виждал досега. В средата се намираше дълга къща с една-единствена врата, която гледаше на юг. Домът приличаше на продълговат земен насип, от долу до горе обрасъл с трева и цветя, само на две места в меката растителна покривка тъмнееха дупки на комини. Вълкодав знаеше, че отвътре землянката представлява уютна къща от дървени трупи, вкопани след построяването ѝ. В стаите имаше огнища по пода, широки пейки покрай стените и долапи за спане според броя синовни семейства. Дебелият слой камъни, пръст и чимове на повърхността пазеха къщата от пожари, жегата и студ, но не заради това сегваните стряха домовете си по този начин. Просто предците им са живеели на гол остров, в оскъдица на дървен материал, та даже преселването в горите на континента не бе променило навиците им. Упорито племе, тачи традициите и заветите на своите деди. Само плевните и оборите им бяха като на местните люде. Така де, барака за животни или навес за сено не може да се нарече свято място, както къщата с огнището...

Асгвайр поведе гостите в една такава барака, запали напоена със смола треска и я забодде в закована за стената желязна халка. Борината освети помещението. Момчето предложи на пришълците да си постелят на чистия под, покрит с ивици брезова кора. В бараката ухаеше хубаво — на мед и хляб. Асгвайр пожела лек и здрав сън и вече се канеше да затвори вратата отвън, когато от тъмното небе в пролуката се шумна, беззвучно променяйки посоката на полета си, едър колкото гугутка прилеп. Синът на пчеларя се втрещи, уплашен от животинката. И докато се сети какво да прави, за да изпъди крилатата твар от бараката, пърхащото създание направи няколко кръга из помещението, сякаш го проучваше, а после спокойно кацна на рамото на вянина, все едно там си му бе мястото. Момъкът премигна. Нощен ловец на рамото на друг нощен... ловец. Заднешком-заднешком Асгвайр напусна бараката, но парливото любопитство го караше да отваря очи на четири и затова успя да види, преди да затвори съвсем вратата, че вянинът вдигна ръка и погали дребния летец, а

животинката на свой ред доверчиво потърка муцунка в шията на човека, представен като Зимогор...

Асгвайр се препъна в насъбралите се край прага кучета и хукна към къщата. Все пак тя са вещици, няма как да е иначе!... Бе готов да се закълне в косматите бедра на Тунворн — магьосници са!

— Ха така! — каза Еврих, когато стъпките на младия сегванин утихнаха по посока на дома му. — Сега ще залостят отвън вратата и ще подпалят барачката, за да не ги омаем с някоя магия...

Вянинът изсумтя:

— Ти се натискаше да спиш под покрив, не аз.

Не добави, че със сигурност могат да разчитат на закона на споделената храна. Доколкото знаеше, за обикновените сегвани подобен негласен договор за мир бе свято нещо. В просветената Арантиада този, както и мнозина други древни обичаи и нерушими повели, беше почти забравен. О, да, арантяните пак посрещат гости с пити хляб, ала малцина от тях разбират защо се постъпва така. Затова нека ученото момче поседи като на тръни от страх. Ще му е за урок.

Само след няколко минути Еврих подскочи нервно — някой плахо драскаше по вратата.

— Кучета? — с надежда, но без да си вярва прошепна той. Вълкодав не го удостои с отговор. Вместо това, играейки ролята си на „слуга и телохранител“, отвори. Не се беше заблудил от пожеланието за спокойна нощ. За сегваните то не означава „ще се видим сутринта“. Бе Асгвайр, носеше вечеря на гостите.

Вълкодав пое голямата дървена паница, благодари и покани юношата:

— Сподели с нас трапезата, сине на славни родители!

Обикновено в подобни случаи сегваните споменаваха само бащата, ала вянинът не си даде труда да се пребори с навика, че в неговото племе глава на семейството е майката. Асгвайр предпазливо седна на високия цял лакът праг. Вкопчилият се с главата надолу в таванската греда прилеп незабавно запърха над господарския син, кацна и допълзя до него, като любопитно душеше трепналата му длан. Вълкодав си отбеляза, че момчето надви желанието си да отдръпне ръка.

В паницата имаше обичайното за сегваните угощение — ечемични питки, пържена в масло риба, извара и мед. Бъклица с цвик,

в помощ за преглъщане на всякаква храна според навиците на това племе. И, нещо ново, парче печена миналогодишна тиква, полята със сметана. Да съхраняват и да готвят тикви преселниците се бяха научили от местните солвяни.

Асгвайр наблюдаваше с ококорени очи двамата чужденци. Беше убеден, че арантянинът е послъгал, че е странстващ учен. Само глупак може да се подведе на такова лукавство. Къде се е чуло и видяло учените да са толкова млади, обгорени от слънцето и с такива широки рамене! Учените винаги са старци! С дълги бради, с бледа кожа, съсухрени и обезсилени от четене на книги. И да им се случи да „странстват“, то ще е с цял керван стражи и слуги. В никакъв случай пеш и с един пазач до себе си. Няма начин!

Забелязал внимателния поглед на момчето, мнимият учен попита любезно:

— Медоносни ли са пчелите на почитаемия ти баща, приятелю мой?

— Милостив е Храмн, не се оплакваме! — с готовност отвърна Асгвайр. Първата дума за беседа бе произнесена и той се осмели да продължи разговора: — Не искам да ви се стори обидно... накъде сте се запътили, почитаеми? Може би в Галирад, за празника?

Вълкодав тъкмо бе приключил да прави попарка от всички ястия в малка чашка, която измъкна от торбата си, за да нахрани прилепа. Животинката нямаше специално име — просто Прилепчо. Думите на Асгвайр накараха вянина мислено да прехвърли наум всички известни му солвянски празници. Учуди се, след като не си спомни за такъв в близките дни. Изглежда и Еврих се затрудни със същото и бавно подхвана:

— Прости ми невежеството, отроче на славен баща... Отдавна не съм идвал по тези места... Кой празник почитат сега в солвянската държава?

— Как така „кой“! — учуди се на свой ред Асгвайр. — Владетелката кнесиня е одарила владетеля ни с наследница. Нима не си чул?

Еврих бързо се спогледа с Вълкодав.

— Аз наистина отдавна не съм минавал оттук — каза той след малко. — Повече от две години. При миналото ми посещение в Галирад градът бе управляван от кнес Глузд Несмеянович, който, за

жалост, бе овдовял. Помня, че тогава той омъжваше дъщеря си, ала тя, горката, изчезна без вест в планините, преди керванът ѝ да стигне до жениха... Беше голямо нещастие. Нима са намерили кнесиня Елена...

— Не, не! — тръсна глава Асгвайр, дългата му руса коса, вързана на опашка на тила се праметна на рамото му. — Храмн пожела така, че владетелката Елена Глуздовна да не се завърне. Глузд Несмеянович, да го пазят и нашите, и солвянските Богове, както и преди е наш върховен вожд, управлява ни мъдро и справедливо. Само че се ожени отново и жена му роди момиченце. Е, ние, сегваните, мислим, че по-добре да беше момче, но според тяхната Правда жена също може да става наследник...

Притеснението на младежа отстъпваше пред желанието му да съобщи нещо ново, неизвестно на внушаващите уважение пътешественици.

— Доколкото си спомням, кнесът много зими отдаде на скръб за предишната си съпруга — промълви Еврих замислено. — И коя жена е смогнала да утоли жаждата му за щастие и да го извади от блатото на тъгата?

— Родом е велхиня — отговори Асгвайр. — Велхите и преди си бяха горделивци, ама сега съвсем вирнаха носове. Особено ключинските велхи, може да си чувал за тях, те живеят на Сивур. Сегашната владетелка преди е била ратница, сражавала се е край Трите хълма, а и после е служела на кнесиня Елена по време на онова злощастно пътуване към годеника ѝ. Чувал съм, че много я бива в битките, пред никого глава не прекланяла! Хората казват, че от нищо страх нямала. И още разправят, че била невиджана хубавица, нищо че ѝ е черна косата. Казва се Ертан, щерка на Мохта Бързокраката. Смешни имена имат тия велхи, нали?

Вълкодав неволно сведе лице, криейки очи. Бе схванал за кого става дума още щом хлапакът спомена, че новата кнесиня е от племето велхи. Ертан!... Вянинът си припомни гордата ѝ глава с корона от черни къдрици, безстрашния поглед на сивите ѝ очи, малките ѝ ръце, които с лекота боравеха и с тежък меч, и с опънатите поводи на стремителна колесница... Полуголо, обляно в кръв тяло и дълъг нож, забит под лявата гръд... Господарката Ертан със сигурност има какво да разказва на малката си дъщеря, когато детето порасне дотолкова, че да замечтае да бъде като майка си...

— Как са нарекли хората момиченцето? — неочаквано и за самия себе си попита Вълкодав. И чу:

— Любима. Както първата жена на владетеля.

Еврих многозначително вдигна пръст, порови в кожената си торба и измъкна оттам пръстена стомничка. Сипа от нея в три канчета и рече напето:

— Нека Боговете от Небесната планина удължат дните на добрия кнес и младата кнесиня! И да предпазят Те невинното от грях детенце от всякакво зло!

Асгвайр на драго сърце прие да пие от чудесното гроздово вино от родината на Еврих. Ласкава жарава тутакси се плъзна из вътрешностите му, помогна му да забрави за грижи и да се наслади на беседата.

— Значи ти, почитаеми учене, за Галирад си се запътил? — върна се към въпроса си Асгвайр.

— Не — отрече Еврих. — Ние сме за през планините, отиваме в Нарлак.

Вълкодав не трепна, но му се дощя да се намръщи. И защо така лекомислено трябва да изтърсва пред непознат младеж истинските си намерения?... Ето с такива непремемерени слова се налита на разбойнически ятак, че и на уроки можеш да се насадиш! Еврих обаче бе възпитан иначе. Заради което от време на време си плащаше.

А пък Асгвайр се облеци и неговият език също се оказа по-бърз от ума.

— Нарлак!... — възкликна той. — Значи тате не сгреши, като ви взе за другари на онези седмината...

— Кои седмина?

Асгвайр се смути съвсем мъничко, сетне разпалено заразправя за седморката наемници, сплашили съседа, майстора на сирена, и натупали неговите негодни пастири.

— Какви юначаги!... — говореше синът на пчеларя, едва ли не облизвайки се. — Такива никого не слушат! Поискали — и взели каквото им допада! Така правят силните хора, героите. Пастирите били дузина, пък се пръснали като плъхове!

Всичко, което ужасяваше баща му и предизвикваше възмущението на майка му, будеше възторг у хлапето. Вълкодав си помисли, че навярно момчето има зъб на някой от споменатите

пастири, сигурно е изял някой и друг шамар от тях, затова сега злорадства.

— Научих — споделяше Асгвайр, — че сред онези седмината имало и сегвани. Нашенски, от островите. Значи, не всички още са пуснали коренища на тая земя, не у всички вече вместо кръв тече цвик...

Вълкодав го прекъсна:

— Направо да съжалиш, че не са минали покрай вашата къща, а?

Той много добре знаеше, че ако се бе случило това, наемниците надали биха се задоволили да излапат една крава и да разтурят кошерите. Сигурно биха се втурнали да уловят за косите хубавките сестрици на Асгвайр. Ала младокът така и не забеляза жлъчния присмех на странника.

— Прав си, жалко е! — въздъхна младият нехранимайко. — Щях да им се примоля да ме вземат с тях! Какво да правя у дома? Аз съм четвърти син на тате. На какво наследство мога да се надявам? Е, нека Храмн в мъдростта Си още дълго остави баща ми непризован на онзи свят, ала някой ден и това ще стане! И какво ще ми се падне? Рой, излетял от кошера ли?... Не, благодаря! А наемниците, на тях щедро им плащат. И никой не ги спира да вземат и плячка, щом е доbita с оръжие, никой не ти мрънка! Пък и момичетата харесват наемниците! Наемниците не гинат от болести и старост, те падат с чест в битка, с мечове в ръце, а Дългобрадият ги прибира на небето, където да се бият и пируват в Чертога на дружините!

Вълкодав имаше особено мнение по въпроса. Смяташе, че сегванският Небесен Вожд такива юначаги като наемниците, ако и да ги прибира, то е в най-черната преизподня, да тракат със зъби във вековечен мраз. Само смахнат Бог може да харесва насилници и убийци.

— Вашите другари сигурно са поели за Нарлак по пътеката, дето минава покрай Канарата на Прекършените криле — с блеснали очи продължаваше хлапакът. — И те са пеши, планините ни тук не са кой знае колко високи, само че не се минават на кон...

Вълкодав и това знаеше. Тукашният хребет се наричаше Засечен, защото бе труднопроходим като горска засека. По тази причина никой не се опасяваше от нашествия от Нарлакската държава.

— ... обаче ако ме вземете с вас, ще ви покажа прекия път! Вярно, стръмничко е, но пък ще настигнем вашите приятели още преди Канарата...

— Не са ни приятели — мрачно каза Вълкодав. — И няма да те вземем с нас, дори и баща ти да го позволи.

По бузите на момчето цъфнаха горещи алени петна. То заекна:

— Аз съм на седемнайсет зими, възрастен мъж съм! В старите времена вече да са ми подарили боен кораб, за да стана кунс и да тръгна да печеля слава с оръжие! Имам си и меч! Намерих го заровен, почистих го, лъснах го и съм готов да се сражавам!

Във възбудата си хлапакът пропусна да се учуди, че щом приказката им стигна до сериозни неща, слугата ненадейно бе взел думата, а господарят — замълчал.

— Мислиш ги за герои — без да повиши тон, безжалостно отсече Вълкодав, — а те са крадци и разбойници. Не ти трябва такива другари... Виж, това, че си навикнал да въртиш меч, одобрявам. Може да ти потрябва — дома си да браниш.

Разбра, че Асгвайр е оскърбен. Мислено сви рамене — и какво от това?

Младият сегванин пък седеше изопнат като струна. Въздържа се да отвърне на обидата само заради закона за гостоприемството. Повелята е проста — търпи всичко, което прави гостенинът. Защото откъде можеш да си сигурен кой всъщност е престъпил прага ти? Дали е човек като теб или горски дух, похитил човешки облик? Могъщ вълшебник? Или даже Бог, намислил да провери и подложи на изпитание Своите земни чеда?... Как можеш да знаеш кое е истина? Легендите са пълни с поучителни случки за онези, които са обиждали гостите си.

Затова и Асгвайр — (би удушил проклетия Зимогор заради оклеветената мечта!) — вежливо поседя още малко в бараката, като на глас разсъждаваше за всичко друго, несвързано с наемници и воинска слава. После взе опразнената паница, пожела добро събуждане и си тръгна.

Щом младежът се махна, Еврих не без известна тържественост извади от торбата си насмолена против влага кесия и дълго размотава

стегнатите ѝ връзки. Накрая горящата борина, ронеща нежни въгленчета в коритце с вода, озари свитък чисти пергаментови листа, мастилница със завиваща се капачка и перо за писане, с което граматикът особено се гордееше. Това перо бе изработено от добрия приятел и учител на арантянина Тилорн, човек вещь в много неща, останали неведоми за най-великите умове на Горна Арантиада, да не споменаваме пък Долната. Дивното писало можеше наведнъж да поеме в себе си толкова мастило, че го отдаваше ред подир ред, без да изисква непрестанно топене в съдинката с „кръвта на учеността“ няколко листа подред.

След като удобно разположи принадлежностите на пода, Еврих свали крайника от перото и за известно време застина. Сетне пое дълбоко дъх, събирайки мислите си като жрец преди богослужение, позабави се още мъничко и с красиви спретнати букви написа върху недокоснатия гладък пергамент:

Допълнения към Описанията на страни и земи, от мнозина премъдри мъже, а най-паче от Салегрин Достопочтени, досега създадени, насетне със силите на Еврих от Фед скромно съставени.

Уви, тъкмо в този момент наблизко липсваше човек, способен да сподели вдъхновения трепет на твореца, застанал в началото на нов забележителен свой труд. Труд, който, може би, ще стане поредната перла във великата библиотека на непогръкващия Силион. Една книга на Еврих вече се пазеше в скъпоценното хранилище, а това изискваше от автора да положи още по-големи усилия в новата си работа. Той се полюбува на заглавието, едновременно простичко, но и изпълнено с достойнство без суетност, след което се зае да пише. Първите слова във всяка книга я отварят за читателя, затова са особено важни. Еврих ги бе измислил много отдавна.

Вълкодав остави спътника си да се занимава със своите си дела и излезе навън. Небето приличаше на измито и вянинът се помъчи да намери в ясната му дълбина една позната звезда. Звездата на Тилорн.

Не сполучи — ярко сияйната луна криеше дребните звездици с тънкото си небесно мляко.

„Какво казва за звездите твоята вяра, приятелю Вълкодав?“ — бе го попитал веднъж пепелявовласият мъдрец. Тогава бяха в Бяла вода, малко след като се изхлузиха презглава от Портала. Вълкодав се движеше с мъка, бавно съвземайки се след раняването. Ако в този момент бе почнал да го разпитва някой друг, Еврих да речем, навярно изобищо не би му отвърнал. За всеки случай. С Еврих трябва да се внимава. Ще се хване за някоя думичка, ще ти се присмее. Ще ти каже, че си тъмен варварин. Виж, Тилорн е от друго тесто, той също понякога трудно се понася, ала поне няма да те взема на подбив нарочно. И Вълкодав му отговори:

„У нас вярват, че звездите са очите на душите, които надзъртат към земята от седмото небе, където се намира Островът на Живота. Праведните души си почиват на този небосвод, очаквайки новото си раждане...“

Тогава също бе нощ, над главите им блещукаха неугасимите небесни светилници.

„Ние пък смятаме — рече Тилорн, — че звездната светлина е пратеник на други светове, небето прозира и ние виждаме далечни други вселени!“

„Как така?“ — усъмни се Вълкодав.

„Всяка звезда е огромно кълбо от огън, слънце над други земи...“

Вълкодав реши да не възразява повече. Не обичаше спорове. Пък и беше чувал къде-къде по-засукани вярвания за Всемира. Даже и такива, в които не е оставено място за Боговете. Смешно. Мироздание без стопани! А и в края на краищата има ли значение какъв зрим облик ще приемат очакващите ново възплъщение души? Огнени кълба? С нищо не са по-лоши от другите предположения...

„Виждаш ли онази Звездица ей там, тъкмо до копитото на Лоса?“ — запита Тилорн.

„Виждам я“.

„Там е домът ми — тъжно промълви мъдрецът. — Роден съм в онзи свят, над който същата тая звезда е слънце...“

Словата на стареца прозвучаха сякаш от устата на смахнат. И въпреки налудничавото заявление, Вълкодав му повярва на мига. Може би защото Тилорн хич не умееше да лъже. Бе способен да

стиска зъби и да мълчи дори умирайки от изтезания, ала Господарката на Съдбата го е подминала, когато е раздавала на другите хора съмнителната дарба да изопачават истината.

Вянинът само попита:

„Сигурно искаш да се завърнеш при своето слънце?“

Тилорн въздъхна.

„А можеш ли?“

Нова, още по-тежка въздишка:

„Ами, на теория...“

Какво значи изразът „на теория“, Вълкодав вече знаеше. Нещо като твърдението, че гол и невъоръжен човек може с пестник да приспи мономатански тигър. С много късмет, де. Само че кой ще тръгне да залага на ТОЛКОВА късмет в истинския живот!

„Кое не ти се връзва? — попита Вълкодав. — Да не си забравил как да правиш магии?“

„Може и така да се каже“ — сухо потвърди Тилорн. Обикновено той яростно отричаше всякакви магически дарби у себе си, като упорито обясняваше многобройните си лечителски и инакви подвизи изключително с научни знания.

„Ако — продължи след малко Тилорн — претърпиш крушение на пустинен бряг, лодката ти е пробита зле, а наоколо няма нито едно дръвце, само голи камъни, ти не ще я поправиш и няма да можеш да се върнеш у дома...“

„Че защо да не мога? — учуди се Вълкодав. — Ще ударя морски звяр или едра риба и ще опъна кожата върху пробитите места!“

Тилорн с печална усмивка погледна вянина в очите:

„Ами ако лодката е станала на трески? О, сега ще кажеш, че от треските ще накладеш огън и така ще обадиш на минаващи кораби, че искаш помощ. Само че моят чакмак, с който да подпаля сигнален огън, също е изгубен заедно със самите «трески» и всичко останало...“

Инатлив като всеки от племето си, Вълкодав само сви рамене:

„Кое то се е изгубило, може да бъде намерено“.

„Тук си прав, приятелю — каза Тилорн. — Още повече, че добре знам къде да търся. И вероятно бих успял да повикам помощ, стига да ми падне една-единствена дреболия в ръцете...“

На Вълкодав взе да му просветва как стоят нещата и той веднага провери смътната си догадка, като попита:

„А далеч ли лежи потрошена тази твоя небесна лодка?“

Тилорн го погледна с уважение.

„Далеч — кимна той. — На остров до западния бряг на Езерния край. От известно време насам кроя планове как да се добера дотам. Мога ли да се надявам, приятелю, че би пожелал да ме... придружиш?“

„Думица да не си посмял да обелиш повече за това! — освирепя начаса Вълкодав, като заръмжа неочаквано яростно. — Ти из нашия свят вече се поразходи, няма що!... По-добре направо още сега да те удуша със собствените си ръце!... Сам ще ида, щом трябва, всичко каквото е нужно ще донеса — без теб! Я какви ги кроял той!... Май отдавна не си седял в зандана на някой Човекоядец, а!?“

За него това бе необичайно дълго излияние. Вянинът избягваше пространните речи, а сега без малко да си изразходва седмичния запас от приказки. И Тилорн веднага схвана, че Вълкодав не се шегува. Той изобщо никога не се шегуваше, не го умееше това с шегуването. Но пришелецът от далечната звезда, колкото и стъписан и стреснат да беше, се опита да придума суровия вянин:

„Не, виж, необходими са твърде специални познания, за да...“

„Ще ме научиш!“ — мрачно го пресече Вълкодав.

„Ама трябва да можеш да говориш и да четеш моя език...“

„Почвай да ме учиш тогава“ — посъветва го вянинът.

„Но...“

„Или ме учи, или млъкни!“

Еврих, навярно, ненапразно го смяташе за деспот. Невеж, груб и сприхав варварин, скимнало му акъл да дава на чудесния мъдрец. Голяма работа! Да си мисли каквото си ще. Докато Вълкодав е жив, ничия алчност или жестокост няма да причинят на Тилорн страдания. Толкоз! На когото нему стиска — да се хвърли в някой вир, и по-дълбок да е!

Вянинът малко поизстина и попита пепелявокосия, най-вече за да възстанови мира помежду им:

„И как се нарича тази твоя звезда?“

Онзи позабави отговора си за миг, а после промълви къса чудата дума. Каза я с печал, каза я и с благоговение, така както се

произнасят само най-светите и изпълнени с велик смисъл слова.

„Какво означава на нашенски?“ — попита Вълкодав.

„Слънце...“

А това беше преди повече от две години.

Утрото, топло и слънчево, подсказваше, че е редно да се очаква денят да е горещ като през лятото. Бос, само по вехти кожени панталони, Вълкодав се миеше пред кладенеца, когато го доближи стопанинът на двора.

Едва сега, на ясна слънчева светлина, Бранох успя да разгледа подробно странния си гостенин. И видяното не го зарадва, никак даже. Вянинът мязаше на безнадежден разбойник, за когото въжето плаче на глас. Бранох бе смятан за домошар, ала на младини беше поскитал из белия свят и бе видял и сръбнал това-онова. Затова, за разлика от синовете си, той веднага отгатна какво означават двата широки белега по китките на странника. Както и подобен на тях — на шията. Белезите бяха стари, но щяха да личат до живот. И само железни окови оставят такива.

Гривните като шника, така им викат, шепнешком, зад гърба.

За какви грехове е бил затворник този Зимогор?... Каква ли беля е направил? И после — как се е отървал?... Храна за тревогите — колкото щеш.

Но пък ето още: на кожената връв, стегнала една от плитките в косите на вянина, виси и се прелива във всички цветове на дъгата под слънчевите лъчи едро кристално мънисто. Значи нейде го чака я годеница, я съпруга. Това вдъхваше известна надежда. Току-виж, вянинът ще разбере как един баща може да се бои за сина си...

От бараката като черен фъндък козина изхвърча Прилепчо, докосна влажното рамо на господаря си, ала размисли в движение и кацна до кладенеца върху един килнат пън. Бранох за първи път срещаше нощна твар, която хич не се бои от дневната светлина. Вянинът тъкмо протягаше ръка към пешкира, ала видя животинчето, ухили се и плисна към него шепа студена вода от кофата. Прилепчо тупна от пъна, записука, премятайки се в мократа трева, после се покатери обратно и с удоволствие взе да тръска козинка. Ципата на

едното му крилце беше разсечена от тясна резка неокосмена розова кожа.

През лицето на Зимогор пак се стрелна усмивка като бърза лястовича сянка и чак тогава Бранох окончателно съобрази на какво му напомня този човек. На куче. Да, именно на куче. Вълкодав от славната вянска порода невъзмутими, мълчаливи и невероятно свирепи песове. Външно този сой кучета силно приличаха на вълци. И люто мразеха горските си двойници. Знаменити бяха с безстрашието си. Пред цяла глутница не отстъпваха, бранейки господаря си.

Зимогор се озърна към пчеларя, поклони му се и започна да се бърше.

Бранох спря пред него, помълча и току изтърси:

— Лошо се отплащаш, достойни гостенино, за подслона...

Пешкирът замръзна в ръцете на вянина, той вдигна глава и се втренчи в домакина.

— Какво се е случило, добри ми човече? — произнесе бавно.

— А какво сте наприказвали снощи на малкия ми син? — отвърна с въпрос Бранох. — Малко поседя при вас в барачката, а сега се мотае като недоклан петел из къщи! Меч намерил в гората, точи го, торба стяга, кани се дома да напуща... С какво сте подпалили хлапака?!

Вълкодав не го биваше особено да сплита и разплита думи в засукани разсъждения. Че и какво да каже на разтревожения баща? Че ние, двамата странници, нямаме вина, а за това, че в главата на сина ти бръмбари бръмчат, не е наша заслугата, тъй че недей, стопанино, така да стоварваш — от болната глава, та на здравата... Истина си е, ама как да му го каже, без да стане кавга?...

На помощ се притече току-що събудилият се от дълбок сън след учените си занимания Еврих.

— Любезни пчеларю, вчера отрокът ти ни помисли за приятели на някакви побойници... — намеси се младият арантянин. — Стори ми се, че момчето завижда на онези хора за смелостта им, затова се е подлъгал да тръгне да търси щастие и слава в ратния занаят. Ние, то се знае, опитахме да го разубедим...

В този момент вратата на къщата хлопна и на двора се появи Асгвайр. Хлапакът бе облечен като за път, от пояса му висеше дълъг меч, затъкнат в грубо направена ножница. Асгвайр дърпаше кожата

торба от ръцете на Радегона, която ситнеше подир него и се мъчеше да му я отнеме.

— О! — каза Еврих. — Комай и нашите слова не са били достатъчни...

Вълкодав мълком наблюдаваше ставащото на прага на дома на пчеларя.

Някога, много отдавна, когато Вълкодав още беше малко момченце и животът му в родния дом преливаше от щастие, той, поради неразумната си възраст, със завист и любопитство заглеждаше минаващите понякога странници. Някои молеха за подслон и малчуганът със затаен дъх слушаше разказите им за вълнуващи пътешествия, мечтаеше да види света, както правеха те...

Днес той, кръгъл сирак, коя ли подред година броди по света и завижда на онези, които имат дом, а у дома — семейство.

Младият сегванин тепърва щеше да проумява това.

Асгвайр се отскубна от майка си и тръгна с широка крачка към портата. Подмина вянина, като едва-едва му кимна. Не се озърна към родителите си, нито към братята и сестрите. Достатъчно трудно му бе да се бори с дочуващите се ридания на Радегона. Ако се озърне — решителността му ще се изсипе като брашно от съдран чувал. По-добре да си мисли за сегванските сказания за смели юнаци и героични воители. Те също са напускали родните стрехи, без да слушат майчините съзливни молби, сърдити бащини упреци и възпиращи думи от други близки люде. Ала после!... После се завръщали начело на верни дружини, отрупани с почести и плячка, възпети в песни, обвеяни със слава... И през смях си припомнят насетне как някога не са ги пускали да вървят да дирят съдбата си!

Само че преданията говорят единствено за сполучилите, а премълчават колцина жадуващи да се прочуят са погинали мърцина, та даже и без вест.

Ако Бранох и Радегона биха заплашили сина с проклетие, сигурно щяха да успеят да го задържат. Но задълго ли? А и не бързаха да прибегват до толкова отчаяно средство — дали защото силно обичаха рожбата си, дали защото се страхуваха, че и това не би му попречило... Прилепчо почувства напрежението всред хората, разпери крилца и неспокойно засъска. Вълкодав скоси очи към зверчето и внезапно реши да се отплати на Бранох за гостоприемството му.

Асгвайр без малко да връхлети върху вянина. Уж странникът преди малко стоеше край кладенеца, а сега изведнъж сякаш изникна от въздуха и застана между него и портата. Младият сегванин спря стъписан.

— Хукнал си да се сражаваш? — полугласно подхвърли Вълкодав. — Е, хубаво. Хайде, нека съм първата ти победа...

В знак на доверие към стопаните мечът на гостенина висеше отвън на бараката, окачен на дървен клин, забит в стената.

Асгвайр шашнато замря, насилвайки се да съобрази: ама как така — хоп, хайде да се бием... Дланта на Вълкодав тутакси подпечати челюстта с нежен юношески мъх. Шамарът не бе силен, не заболя, ала пък бе много обидно. Синът на пчеларя отметна глава и злобно се втренчи в лицето на вянина. По-добре да не го беше правил...

Зеленикавосивите очи гледаха през него и бяха съвършено спокойни. В тях младежът не видя нито гняв, нито жалост, да не споменаваме пък страх... тоест изобщо НИЩО нямаше в тези очи.

И тогава Асгвайр изведнъж потръпна от необясним ужас, а мисълта, че вкъщи хич не е зле, за първи път се намести на най-убедителното място в разсъдъка му... Момчето тръсна сприхаво глава. Не! Глупости! Вече не за първа година се сбива със съседските хлапаци, вадели са му нож, а и той нож е вадил! Гордееше се, че не бяга от свада. Няма да побегне и сега. Няма! Може да е як този вянин, ама дали е толкова корав, колкото онзи подпийнал мелничар на тържището, дето имаше ръчища като мечок, а? Асгвайр го накара земята да целуне!... С какво Зимогор е по-инакъв от мелничаря!

Последвалото показва каква е разликата.

Хлапакът рипна срещу Вълкодав като луднало кутре срещу възрастен пес. Беше мъничко по-нисък от противника си. Насочи юмрука си право в скулата на вянина. Вълкодав не понечи да се изплъзне от удара. Просто пристъпи напред. Не много. Само Еврих от всички зрители притежаваше достатъчно навикнало око, за да улови какво се случва. Вянинът се отмести с цяло тяло от връхлитация юмрук, оставяйки го почти да бръсне кожата, после приклепна рязко, завъртя се, направи нещо с ръце и се изправи като огънат и отпуснат дрянов прът...

... и Асгвайр вече безпомощно висеше на кръста му и не му остана нищо друго, освен конвулсивно да се вкопчва в дрехите на

вянина, за да не тупне на глава. Земята му изглеждаше ужасно корава, даже не забеляза, че е държан здраво и надеждно, мислеше само, че рискува да си счупи врата, ако се изхлузи.

А Вълкодав, криейки усмивка под мустак, стиснал младежа по-сигурно от дървени пранги, се разходи, без да бърза, по обраслия с лайкучка двор към оградата. Почтената Радегона ахна и хукна да брани детето си, но Бранох я улови за ръката и свъси вежди. Той се досети какво възнамерява да направи гостенинът. Вървеше към купа слама, предназначена за покриване на пода в къщата. И в тази купа метна хлапака — с главата напред като в снежна пряспа.

Когато съумя да се измъкне, младежът бе бял от ярост и с червени бузи от преживяното унижение. Тресеше се от яд.

— Ти си гостенин! — кресна той, като изтърсваше сламата от косите и дрехите си, десницата му шареше да напипа изметналата се на гърба му ножница. — Само защото си гостенин, си още жив!...

— Всякакви гости има — каза Вълкодав. — По-добре не пипай меча, момче. Ще се порежеш, без да искаш.

Съвсем предсказуемо, Асгвайр задърпа дръжката на оръжието, острието се запъна, но при следващото зверско движение излетя и блесна във въздуха. Хлапакът се втурна да си просича път към свободата.

... Със същия успех, както и преди. След малко, докато Асгвайр изпъзляваше от сеното, фучейки и плюейки, вянинът разглеждаше с интерес меча му и мереше тежестта му на дланта си.

— Жалко — каза той на изправящия се младеж, — че глупак го е намерил.

Асгвайр светкавично се пресегна и стисна дръжката на оръжието, готов да кълца, да реже, да мушка... но запомни следващия миг само с неочаквана болка, която изкълчи китката му. Пръстите изтръпнаха и се разтвориха. По-късно щеше да разбере, че вянинът е можел без особено усилие да отсече глупавата му глава с отнетото острие. Ала тъкмо тогава не успя да го помисли.

— Върни ми го!... — изпищя и за трети път се метна върху Вълкодав.

Онзи едва се обърна. Устремената към меча ръка бе уловена за кутретото. И Асгвайр заигра хоро на място, на пръсти, лапайки въздуха като риба на сухо. Когато Великата майка, Вечно съществуваща Извън,

е майсторяла чувството за болка, Тя му е дала способността да попарва като със слана и най-яръстия нрав.

— Кротни се, момче! — каза Вълкодав и почти грижовно положи сина на пчеларя на тревата. — Не в това е щастието!

Той остави отнетия меч и пушна Асгвайр. Хлапакът мигновено скочи, грабна оръжието, хукна през двора и се скри зад къщата. Вълкодав с досада поклати глава и си рече, че не е трябвало толкова бързо да пуска момчето. Щеше да е добре да посъветва нехранимайкото още малко. Но, късно — няма да тръгне да го лови я!

— Ти все пак не беше прав — каза му Еврих, когато вече вървяха през гората и изкачваха полите на хребета. Каменистата стръмна пътека, която още от самото начало бе мъчно проходима, криволичеше покрай поток с ясното и просто солвянско име Вихренка.

Никога не съм бил прав според теб, помисли си вянинът, ала не обели дума. Еврих продължи да разсъждава на глас:

— Ти го унизи, нима момъкът ще търпи такова нещо? Сега със сигурност ще избяга от къщи, за да се докаже. Не, приятелю варварин, юмручните наставления на ум не учат!

— Като си такъв умен, защо нищо не направи? — озъби се Вълкодав. Не понасяше да го наричат варварин. Освен това не беше използвал юмруците си, арантянинът уж трябваше да забележи тази дреболия. Ала, от друга страна, в думите на граматика имаше зрънце истина и тъкмо това ядосваше най-много вянина. — Да му беше разтълкувал кое и как, щом мен не ме бива!

— Да бе, той като ще седне да ме слуша! — изхмъка Еврих. — Цяла вечер само теб гледаше, досущ като кучетата...

Вълкодав премълча. Нямахте смисъл да възразява. Ако Асгвайр не е напълно загубен глупчо, ще поизстине, ще обмисли случката и сам всичко ще разбере. И ще си остане у дома. Защото не е хубаво, когато внуците умират не там, където са умрели дядовците им. И тройно по-зле е да тръгнеш да търсиш слава, като я плащаш с човешка кръв, чужда при това. Купена с убийства слава — от това по-лошо май няма... А щом толкова саклет те хваща на едно място, щом толкова плаче душата ти за воинска служба, тази жажда лесно се утолява в кнесовата дружина в престолния Галирад, хем е наблизно — прав ти

път, иди и се пиши оръженосец. Може и да те вземат... Но забъркаш ли се с наемници — със сигурност ще се погубиш. Лошо, ако не е успял една толкова простичка истина да внуши на хлапака...

Само че бива ли сега да седне да се терзае за това? Нима с нещо го засягат дертовете на Асгвайр и семейството му?... Какво толкова съм се загрижил! С малко ли хора за ден-два ме е събирала съдбата, та тутакси да ни раздели завинаги...

Зад планинската верига се намираше нарлакският град Кондар. И там имаше морско пристанище, макар и не толкова голямо като галирадското. Който искаше да стигне от единия град до другия по суша, минаваше пеш през Засечния рид с толкова багаж, колкото гърбът му издържи. А който имаше товар да мъкне или друго имущество, предпочиташе три дни плаване по море. Пътеката се катереше по склон, сякаш надянал бабунеста ризница от изпъстрени с мъхове морени. Тук-там между камънаците забиваха корени високи двайсет разтега елхи. През пласта окапали иглички покрай пътеката бяха пробили стръкчета киселица.

Когато изкачиха първата гърбица по склона на хребета, Вълкодав беше изпреварил спътника си и поспря да го изчака. Погледна назад. Хълмовете на предпланините напомняха меки зелени вълни, поели към далечината. Сред безкрайните гори блестяха езера, струяха и ромолеха бързеи. Вълкодав намери с поглед вирчето до къщата на пчеларя. Дворът, разбира се, не се виждаше заради гъстата завеса от дървесни корони. А далеко-далеко зад езерата и горите лъщеше широка огъната ивица, простряна край самия хоризонт. Великата Светин, Майката-река на целия вянски род. Вълкодав ѝ отправи поклон и отмести взор на запад. Там, зад непроходимите прибрежни чукари, се разстиляше мътногълбовото море, гъсто поръсено с острови като с лунички. Скалиста планинска стена, забулена в мъглица, криеше устието на Светин и града, разположен на брега. Вълкодав различи единствено видимия от огромно разстояние равен каменен стълб, сякаш насочен към небесната синева пръст на подземно чудовище. Величествената кула, изваяна от Боговете. Скалата на Мъглите.

Вълкодав въздъхна и погледна натам, накъдето се бяха запътили с Еврих. Стръмнина подпираше стръмнина, урва следваше урва. Гора и скали, скали и гора — синкавозелени настръхнали бодли на островърхи хвойни... На две места се белееха устремени надолу водопади, украсени с воали от капчици, преливащи от цвят на цвят... Малко по на изток по небосвода стържеха исполински заснежени върхари, обилно облени със слънчева светлина. Облачетата, плуващи над главата на Вълкодав, се събираха на ята край нозете на великаните, а над тях, все едно размазани по невидима твърд, призрачни сребристи перца красяха плещите на планините...

— Каква красота! — изпुфтя задъханият Еврих, най-последно настигнал другаря си. — Смайваща! Да постоим малко тук, приятелю Вълкодав!

Зрелището определено заслужаваше да бъде споменато в токущо започнатите „Допълнения“. Нещо от този род: „... в края на солвянските предели и началото на нарлакската държава намира се страна огромна и планинска, именувана като Засечния рид. Хребетът не е никак населен и само ловци го посещават, ала някой пътешественик, дръзнал да...“

Вълкодав изръмжа нещо под нос, седна на земята и зарови в торбата си, наглед сляп за прелестите наоколо. Еврих присви с укор очи към дивака. Трудно можеше да разбере човек, който остава равнодушен към такива чудеса, пир за зрението, благоговение за душата, скъпоценности на Божия свят. Според арантянина всеки, зърнал покритите със снегове каменни грамади, би трябвало да онемее и да се прехласне от гледката, да забрави всичко дребно и низко, да възвиси душата си и да я пречисти... да се замисли за великото и вечното!... Стига тази негова душа наистина да не е осакатена откъм фините възприятия на прекрасното.

Само да знаеше ти, умнико, какво става в тези планини, мислеше си през това време Вълкодав. Там, на юг, където ги наричат Скъпоценни заради рудните жили, богати на благородни камъни и изпуснати на повърхността сигурно поради недоглеждане от страна на Боговете — там да знаеше какво става!... Ако някой би запитал Вълкодав какво му е мнението за планините, вянинът би казал, че няма на света по-гадно място от тях. Имаше солидни причини да смята така. Той не бе разправял на Еврих за седемте години каторга в недрата на

планините, тези страшни седем вечности. Най-кошмарното място в целия населен свят. Хич не обичаше да разправя надълго и нашироко за себе си. Не мислеше, че има с какво да се хвали...

А ученият арантянин изведнъж вдигна ръце и тържествено издекламира:

*Със снежни върхари Земята, ярко от лъчи озарени,
нагиздили са боговете безсмъртни света ни!
Славно седалище на Светлината
в самото начало творени,
небесни върхари да дават на очите духовна утеха!*

Изисканите слова имаха за цел да просветят разума на грубия дивак, понеже Еврих не бе загубил надежда да повлияе върху варварина. Вълкодав не си даде труда да му съобщи, че би могъл наизуст да продължи цитираната класическа поема до края. Бе я запомнил в дълбокия тъмен рудник, защото все си я бърбореше човекът, с когото бе прикован към лоста на помпата за отводняване на мините. Как да не я научиш...

Да, Вълкодав би могъл да продължи поемата. Вместо това стегна ремъците на торбата си, метна я на гърба си, изправи се и мрачно покани граматика:

— Хайде да вървим!

*Аз съм меч, с любов закален
от ръцете на славен ковач.
Творящият огън е моят баща,
а майка — нашата древна Земя.*

*Разпарям ризница, сякаш листо,
умело чертая свистяща дъга.
Докосне ли птиче перо острието —
разполовява го бързо и с лекота.*

*Но силата моя не е в това,
гордея се аз със друга съдба,
с божествена правда съм надарен —
и неподвластен на всякакъв тлен.*

*Щом всичките думи се свършат
и всяка надежда угасне,
попитай ме — кой е виновен и прав,
и всичко това ще ти кажа аз ясно.*

*Сурова и кратка е мойта присъда:
на този свят всичко си има цена!
И с огън прогаря стоманата
редица свещени слова.*

*Законът небесен и земен
навеки са вплетени в моя зъл нрав,
затуй несломим ще остане
господарят ми, само додето е прав!*

2. ПРЕКЪРШЕНИ КРИЛЕ

— Знаеш ли, приятелю Вълкодав, защо така я наричат? — попита Еврих.

Пътеката, по която на места им се наложи да пълзят на четири крака, ги изведе на поредното било на поредната стръмнина, подпираща следващата. Озоваха се на неголяма площадка, наоколо растяха великолепни елхи, а нагоре отстрани се извисяваше камара чугуненосиви канари, само тук-таме украсени от петна зеленина, както и жълти или червени точки по цъфнали храсталаци. Към самата площадка склонът се спускаше почти отвесно и напомняше полирана от дъждове и ветрове стена с тъмна лъскава повърхност. По същия начин лъщи неподвластен на ръжда старинен метал.

Еврих пак кимна към сякаш патинирания камък и повтори:

— Та знаеш ли откъде ѝ е името?

— Кажеш?... — предаде се Вълкодав, само и само арантьанинът да си рече приказката и да млъкне.

— В книгата на Салегрин Достопочтени „Описания на страни и земи“ има записана една легенда за древно племе крилати хора, обитавали тези места...

— Ммм? — престори се на учтив вянинът. Окураженият Еврих продължи без драматични паузи:

— Когато някой крилат човек усещал настъпването на старостта или когато бил на път да загуби способността си да лети, той идвал тук и се хвърлял в урвата. Затова тази канара е наречена Прекършени криле. Прекрасно предание, не мислиш ли?

— Мисля, мисля — промърмори Вълкодав, докато всъщност се питаше защо книжните плъхове като Еврих винаги смятат легендите за прекрасни. Даже когато преданието е смразяващо или гадно, като например онова за сакаремския шад, който заварил дъщеря си в прегръдките на коняря и заповядал да я удавят. За „прекрасно“ в тази история минаваше уточнението, че тежестта за даване, вързана към

нозете на нещастницата, била не какво да е, ами пълен чувал със злато. Наистина прекрасно.

Еврих пък в този момент за пореден път изпита огорчението, че варваринът все пак е безкрайно далеч от разбирането на висшата поезия.

Точно в този момент Вълкодав наистина бе много далеч от поезия, както и от записаните бръщолевения на отдавна умрял умник. Защото тъкмо тогава Прилепчо, който мирно дремуцаше, вкопчен в направеното нарочно за него клупче от корава кожа към ножницата на меча, изведнъж се пробуди и тревожно засъска, след което се покатери по рамото на Вълкодав и се изстреля нагоре във въздуха!

Зверчето обичаше да спи денем, ала животът му с Вълкодав го беше научил да действа, когато е необходимо, без оглед на тъмнина или светлина.

Вянинът проследи с очи стремително възнасящото се черно петънце... и зоркият му поглед различи движение високо горе, досами ръба на стръмнината. Вълкодав напрегна очи. Към пропастта бавно, с мъчителни конвулсии пълзеше човек. Появи се глава, провиснаха дълги коси, тънки ръце трепереха от напрежение, вкопчвайки се в скалата. Сега ще последва последното усилие и...

Еврих стреснато отскочи встрани, когато Вълкодав мълком се освободи от торбата си и се втурна през глава през площадката. Младият арантянин съобрази какво става едва когато отгоре, премятайки се във въздуха покрай ръждивосивата скала, прелетя човешко тяло. Изглеждаше крехко и леко... но надали щеше да се плъзне като птица без опасност за себе си. Вик на изненада и уплаха замръзна в гърлото на граматика.

Вълкодав имаше чувството, че тялото пада много бавно, сякаш е пухче. Не се учуди. Времето винаги сякаш забавяше течението си, когато той концентрираше цялото си същество да реагира бързо. Затова успя да притича дотам, където клетникът щеше да потроши костите си върху коравия камък. Вдигна ръце да пресрещне падащия... забеляза, че е жена... че дрехата е разкъсана, че е изцапана с кръв... че лицето е обезобразено от побой. Затворени клепачи, прехапана долна устна...

Щом докосна дланите на Вълкодав, тялото престана да бъде безтегловно. Удари спасителя си със страшна сила, събори го и го

прекатури. Вянинът успя да си помисли, че все пак е омекотил смъртоносното падане на непознатата.

После главата му се срещна с издатина в камъка и светът наоколо потъмня и оглуша.

Каквито и да ги е разправял онзи достопочтен Салегрин, хората нямат крила; нито сега, нито преди са имали...

Първото, което долови възвръщащото се съзнание на Вълкодав, беше жално хленчене, плач. Прилепчо?... Не, не е Прилепчо. Нещо твърдо подпираше лявото слепоочие на вянина, тъкмо там бе свила гнезденце гадна болка със зъби на бобър. Вълкодав отмести леко глава и отвори очи. Лежеше възник и виждаше остро каменно ребро, белязано с дълга неравна ивица кръв. Досети се, че Неканената Гостенка за пореден път е подминала душата му, не я е улучила с половин нокът.

Вълкодав се надигна на лакти и се озърна по посока на плача.

Еврих седеше, подпрял гръб на отвесната скала, и утешаваше в прегръдката си съществуването, спасено благодарение на чудодейната милост на Боговете и намесата на Вълкодав. Младият арантянин обърна лице към вянина, а в очите му се четеше ужас, сякаш виждаше отвъдното. Ала щом „дивакът“ се размърда, изразът на Еврих се смени с неописуемо облекчение. Вълкодав се изправи и се приближи, предпазливо опипвайки кървящата резка на слепоочието си. Парче кожа с коса висеше над зверски ожуленото ѝ камъка.

На коленете на Еврих лежеше наглед току-що съзряло момиче с изящна и крехка снага, която сякаш притежаваше леките кости на птиче. Парцали вместо дрехи, грозни синини по голата плът... Навярно още живееше и доволно се оригваше онова похотливо говедо, по погрешка оформено от Боговете в човек. Мъж.

Еврих комай беше успял да убеди клетата самоубийца, че е попаднала при приятели. Тя вече не се дърпаше от ръцете му, тъкмо обратното — вкопчваше се със слаби, съвсем детински пръстчета в ленения ръкав на граматика и ридаше безутешно, опитвайки се да говори. Беше непозната, странна свирукаща реч. Ако можеше да се приеме за реч де, може би девойката просто хълцаше. Еврих не разпозна нито една дума.

— Приказвах ѝ на всички познати ми езици — тихо промълви той. — Нищо не разбира, горката. Ето, само чурулика като синигер.

Вянинът не отвърна и се отпусна редом до тях на колене. Хвана девойката за ръка, стисна клепачи... И, изумявайки спътника си, започна да издава същите звуци, по-уместни да излитат от гърло на птица.

Момичето трепна силно, отвори с мъка подутите от побоя очи и отговори — порой от свирукане и цъкане, прекъсвано от сълзи. Трепереше като от жесток студ. Еврих със закъснение смъкна топлото си наметало и покри раменете ѝ. Крадешком наблюдаваше другаря си и това, което виждаше, го плашеше все повече и повече. Обикновено лицето на Вълкодав не бе по-изразително от някой боров пън. И когато такова лице изведнъж стане неприкрито заканително, студено и убийствено, наистина буди страх... И означава само едно — че нечий часове са преброени, и то преброени хладнокръвно, необратимо и безпощадно.

— Тя е вила — рече накрая Вълкодав, пускайки дланта на момичето. — От племето Деца на сутрешната мъгла.

Еврих кимна, устата му внезапно пресъхна. Вили!... Именно така се наричаше митичният крилат народ, за който разказваше в книгата си добродетелният учен, предшественик на арантянина. При други обстоятелства Еврих не би съдържал любопитството си и непременно би започнал жадно да разпитва, за да може после да напише забележителна глава в своите „Допълнения“... ала не и сега. Езикът му направо се вдърви.

— Помниш ли наемниците, на които хлапето на събирача на див мед толкова се възхищаваше? — продължи вянинът. — Тяхно дело. Срещнала ги след първия си нощен дъжд. Рекла си, че хора са се изгубили и слязла да ги упъти, да им предложи помощ. А те застреляли нейния симуран... — Вълкодав скръцна със зъби и млъкна. Нямаше нужда да описва какво се е случило нататък.

— Лоша работа... — съумя да произнесе дрезгаво Еврих. Вдигна потрепваща ръка и замилва мръсните, поругани от долни негодници някога разкошни светли коси на девойката.

— Лоша я! — изръмжа вянинът. — Е, поне племето ѝ лети насам...

Еврих трескаво завъртя глава и замръзна с отворена уста. Помисли си поразен, че не всеки земен владетел е имал щастието да зърне подобно великолепно зрелище.

Изад висок каменен стълб, роден брат на Скалата на Мъглите, украсен с бяла снежна забрадка, един след друг в небето се появяваха могъщи крилати създания. Легендарните симурани надвишаваха по размери дори прочутите сакаремски скални орли, с помощта на които тамошните ловци преследват вълци. Отдалеч зверонебоходците напомняха на големи стройни кучета, получили от щедрите Богове широки ципести криле. Докосвайки с колене ципите, на гърба на всеки симуран седеше по един ездач.

Вълкодав стана и приветствено вдигна десница. Прилепчо запърха във въздуха над главата му като водно конче.

Симураните пикираха към площадката и скоро Еврих видя, че яхналите ги хора са дребни и крехки като момичето, което се свиваше под мекото вълнено наметало. Сърцето на граматика замря, когато симуранът начело, кафеникавочерен, вероятно водачът на ятото, вдигна вихрушки с крилете си, увисвайки за кратко, преди да кацне. Прилепчо бързо заби нокътчета в рамото на Вълкодав, за да не бъде издухан надалеч. От гърба на симурана скочи стегнат и жилиав мъж с посивели коси. Гордо лице, властна осанка — вожд! Някак дори не се забелязваше, че на ръст предводителят на вилите едва достигаше до гърдите на Вълкодав. Вянинът му се поклони като на по-старши. И изчурулика нещо, което Еврих доста предпазливо прие за приветствие.

Другите зверонебоходци докосваха с яките си нокти ръбестия камънак, а дребните ездачи слизаха от рошавите им гърбове. Всички бяха мъже. Втурнаха се към Еврих и девойката. Пръв се приближи един наглед силен за расата си светлобрад юначага, облечен в бяла, сякаш направена от пера и пух дреха. Еврих предположи, че е бащата на момичето, ако не го лъжеха очите. До него бързаше рижав момък с праметнат през рамо кожен калъф, от който се подаваше оръжие, подобно на малък самострел. Брат? Жених?... Момъкът плачеше, без да се опитва да крие сълзите си, гневно хапеше устни и кършеше ръце в отчаяние.

Вождът отвърна на поклона на Вълкодав като на равен. И ненадейно съвсем разбираемо проговори на вянски:

— Децата на сутрешната мъгла се радват да приветстват Брата на Крилатите, вървящ под стряхата на нашите небеса.

Няма народ, който да не смята, че е учтиво с гостите да се говори на техния роден език. И поздравите винаги са ведри, колкото и кошмарен да е поводът за срещата.

Доста по-късно Еврих щеше да изтормози спътника си с въпроси, как така един вожд на вилите безпогрешно разпозна в него вянин и откъде знае езика му. А Вълкодав щеше неохотно да сподели, че всъщност отдавна е срещал вили от Скъпоценните планини. Та тогава и усвоил речта им, а те — езика на неговото племе. А когато нещо се знае от един от вилите, то рано или късно става известно на целия им народ.

— Усетихме, че наша сестра е сполетяна от беда, затова побързахме да я подирим — каза вождът. — Благодарим ти, че ѝ помогна.

— Била е срещната от изроди, недостойни да се назоват хора — отвърна Вълкодав. — Аз не успях да я защита, Баща на мъжете.

— Там, откъдето идват злодеите, отсега нататък само суховеи ще духат и градушки ще млатят проклетата им земя!... — задавен от болка и ярост, изкрещя рижиият момък. Измъкна самострела и го размаха над главата си. — И нито един Безкрил не ще прекрачи вече границите на нашите владения!...

— А като залог на изреченото сега обещание — с мъртвешко спокойствие подкрепи момъка бащата, — ще провесим одраните кожи на злосторниците в началото на водещите насам пътеки. С радост ще загина заради отмъщението... Да побързаме! Те не са се отдалечили още!

Вилините одобрително засвистяха. Развълнуваните симурани захлопаха с криле и нададоха накъсан лаещ грак — сякаш орли се опитваха да джавкат или кучета да наподобяват крясъка на орлите...

Вождът запази мълчание, косо озъртайки се ту към разгневените братя, ту към осакатената сестра. Той, почитаният със званието Баща на мъжете, трябваше да поеме бремето на страшното решение за кървава разплата и неизбежната след това вражда с Безкрилите хора.

— Владетелю — тихо каза Вълкодав. Държеше костен гребен с къси зъбци, кътан в пояса, а със свободната ръка бавно разхлабваше връзките на плитките си. — Край прага на твоите планини живеят

добри люде, те по кой начин не са виновни за случилото се нещастие. Даже тъй ще ти река, Баща на мъжете — солвяните и сегваните, които почитат Правдата, на драго сърце сами биха изловили мерзавците, за да ги накажат и възстановят справедливостта!

Досега Еврих само веднъж или дважд бе чувал вянинът да говори толкова дълго и с чувство в гласа. Иначе — с клеци да му вадиш думите от устата. Само в изключителни случаи ставаше толкова красноречив. И после си траеше по две седмици. Арантянинът пристъпи крачка напред.

— Така е, владетелю! — каза той високо. — Миналата нощ ни подслони един горски човек, пчелар, сегванин по племе, на име Бранох. И той ни сподели, че от минаващи злодеи пострадал негов съсед. Може да са същите чужденци, кой знае? Бива ли мирните хора да плащат за черните им дела?

За Асгвайр, чиито очи блясваха при думата „наемници“, граматикът благоразумно се постара даже и да не помисля.

— Защо тогава вашите добри и мирни хора не са озаптили тия чакали?... — викна рижият. — Който не възпира злото, му позволява да вилнее!

— Братът на Крилатите желае да предпази живущите заедно с него в равнината от несправедливо наказание — изрече вождът. — Намирам го за достойно. Аз знам, че всяко племе има своя Правда. Знам също, че ни една от тях не повелява да оставяме злото ненакажано...

— Свети слова мълви Бащата на мъжете — тържествено кимна Вълкодав. Решеше косите си, дълга посивяваща грива легна на раменете и гърба му, покривайки плешките. Еврих изведнъж се сети какво значи това. Вянските воители правеха така... Сърцето му се сви, като си представи какво си е наумил другарят му.

— Нашата Правда не признава жал за душегубци — продължи Вълкодав. — И тя повелява злодеят да понесе възмездие от рода си. С вашата сестра се погавриха изроди без племе. Но те са човеци. И аз съм човек. Ти ме наричаш ваш Брат, ала съм роден Безкрил. Затова аз ще заловя насилниците, така че да не избухне вражда между вас и живущите в полите на планината ви, които не са възпрели злодеите навреме.

Вилините се смълчаха, гледаха вянина. Еврих предаде момичето на жениха и бащата, като полугласно подхвърли на спътника си:

— С теб съм, Вълкодав.

— Не — отказа вянинът. — Оставаш тук.

Беше обучавал Еврих да се брани, докато се подготвяха за пътешествието, ала от арантянина бе станал воин, колкото от Вълкодав — книжник. Тоест, би се опънал на кръчмарски побойници, ала срещу опитни наемници не би изтраял и минута. Не беше шега работа. Вълкодав знаеше на какво отива и не си правеше илюзии. Всичко става. Утеши се с мисълта, че и двамата еднакво добре познаваха пътя, както и какво трябва да се направи, когато поне един от тях достигнеше целта...

— Ти си лечител — добави Вълкодав. — Помогни на девойчето.

Еврих се озърна към девойката, намръщи се и кимна. Вянинът вече не гледаше към него.

— Твоите сестри и братя веднъж вече ми запазиха живота — обърна се към вожда Вълкодав. — Нехората трябва да платят за това, че са опозорили хората пред вас. Разреш ми да изискам от тях да си платят, Баща на мъжете.

Вождът се взря в очите на вянина и бавно склони глава:

— Как да ти дадем рамо, Брате?

— Прати някого от синовете си да проследи мерзавците — отвърна Вълкодав. — Ти знаеш кого да избереш, някой достатъчно хладнокръвен, дето не ще се поддаде на изкушението да отмъсти, не ще се подстави напразно под стрела...

— Сам ще го сторя — прекъсна го вождът.

Вълкодав превърза чело с ленена тъкан, за да не му пречат косите да вижда, и тя тутакси се напои с кръв от одраното слепоочие. Приблужи се към насилената вила и приклекна до нея.

— Прости ми, малка сестрице — зашепна ѝ, похлупвайки дланите ѝ със своите. — Покажи ми онези, които те оскърбиха.

Бе му известно, че така ще я върне към скорошната мъка, ала нямаше друг изход. Вилата потръпна с цялото си крехко тяло, напрегна се, всички забелязаха какво ѝ коства... и вянинът видя насилниците в ума си...

Вилите общуваха помежду си и с посветените в техния начин не така, както общуват хората от равнините. Те се докосват с умовете си,

преплитат съзнанията си, подобно на Тилорн и Ниилит. А чуруликането, което чува страничното ухо, само им помага да подредят предаваната на другия мисъл, така че да потече тя надлежно и разбираемо...

... Вълкодав ги видя. Толкова отчетливо, все едно сам стоеше на колене в тревата, напразно опитвайки се да помогне на смъртно ранения си симуран. Само че злодеите не бяха седмина, както Вълкодав очакваше. Бяха осем. И осмият... вянинът простена наум. Осмият беше не кой да е друг, а Асгвайр, синът на честния събирач на див мед, сегванина Бранох.

Глупавото момче все пак бе избягало от дома си и по известната само нему пътека бе настигнало скитащата банда. Успял бе и да ги убеди да го приемат за спътник. Бе извадил обаче лош късмет... Вълкодав се намръщи, чувствайки студенина в гърдите... а после му олекна. Нишката на споделения спомен на вилата се разплете нататък. Асгвайр все пак се опитал да се застъпи за девойката. Не е посрамил рода човешки. На страната на пленницата рипнал още един момък, и той сегванин, ала от друго коляно, от бреговчаните. Лицето му се стори смъртно познато на Вълкодав, но нямаше време да се рови из паметта си... И какво са им сторили за опърничавостта? Вилата не знаеше. Сигурно са ги убили, имало е жестока схватка.

Неколцина симурани вече се засилваха да излитат със скок и с мощните си криле да заведат своите господари до злощастната полянка. Защото всички вилини видяха същото, което попи с ума си и Вълкодав. Та дори Еврих озадачено се мръщеше и бърчеше напрегнато чело, уловил откъслеци от споделеното.

Шест мутри, белязани с печат на похот и жестокост, преминаха пред вътрешния взор на вянина като кратък изблик на страдание. Обезсилена, младата вила склопи очи, по бузите ѝ пак шурнаха сълзи и нови гърчове я разтърсиха.

Те повече никому не ще причинят зло, малка сестрице, мълком обеща вянинът. Докосна нежната ѝ, загрозена от синини бузка и за кратко задържа ръка. Те повече никому не ще причинят зло.

Вълкодав не виждаше Бащата на мъжете, който се рееше нейде в студената синева над главата му, пък и не се стараше да го види.

Когато поискат, вилите умеят великолепно да се прикриват и да остават незрими. Сигурно крилатият вожд в този миг се криеше в лъчите на слънцето, като летеше достатъчно високо, за да не хвърля сянка. А може би е кацнал на каменния връх и се е слял със сивкавокафеникавите скали, облечени в леки като дим снежни наметала... Очите на Вълкодав не съзираха вожда, ала умът му усещаше допира на неговата воля. Бащата на мъжете без усилие беше издирил извършителите на безчинството. И сега водеше вянина към тях. Водеше го безпогрешно, по най-късия път. Вълкодав, макар да му се налагаше почти през цялото време да се катери по стръмното, се движеше бързо. Когато бе на деветнайсет, му се случи симурани да го издигнат във въздуха. Тогава току-що беше напуснал каторжните подземия, беше лек, само жили, кожа и кости, ала въпреки това едва двойка хвъркати зверове съумяха да го откъснат от земята. Тежестта на възрастен мъж те не можеха да издържат.

Бабата бе разказвала на малкия си внук, че най-първият симуран се появил на бял свят като обикновено куче. Верният пес предано вардил тучни ниви и благодатни градини, пропъждаше със звънък лай обратно в гората елени и глигани, полакомили се за зеле и ряпа. Само едно обаче не било наред с това куче — не получавал бдителният страж други награди от хората, освен ругатни и небрежни ритници, защото рошавото псе все се навирало под краката, тикайки ласкавото си носле, пък и миришело лошо...

„Онези хора не били вяни — поучаваше бабата момченцето. — А дори и вяни да са били, не от нашия род!“

Кое то и да било това племе, една пролет то докарало белята до неразумните си глави. Защото какво са завеждали предците? Ряпа се сее, казвали, само от жени, при това голи, за да могат да споделят с Майката Земя детеродната си сила. Защото, ако не дадеш в замяна, нищо няма да получиш, от прастари времена се знае това, нима инак бива да се надяваш на семена и плодове?...

Това била белята. През онази далечна година младите мъже, на които им се полага да не припарват близо до бостаните, все пак се промъкнали да оплакнат очите си в красотата женска. Неприличното дело разсърдило справедливия Бог на Бурите и той взел

да трупа над виновните глави тежки черни облаци, предупредил ги, значи, не размахал веднага с гняв златната си секира. Ала момците не се усетили, а почнали да се кикотят, излезли от бурените и почнали да гонят момите, захванали лукави игри с тях... такава наглост Богът не успял да изтърпи! И екнал страшен гръм, втурнал се през поля и ливади вихър-чудовище!

Но тогава от горската поляна, от най-далечния бостан, надигнал гласа си смелият Пес. Хукнал с отчаян лай право срещу Божия вихър, застанал на пътя му — няма да те пусна! Докато съм жив, не давам да се случи нещо лошо на стопаните ми!

И разбрал Господарят на Бурите, че няма как да накаже блудодейците, ако първо не порази невинния и безгрешен пазач. Тогава отстъпил гневният Бог, признал куража и предаността на четириногото. Задоволил се само да изгори с праведните си мълнии храстите, където палавите момци скрили дрехите си, на пепел и въглени ги направил. Наложило им се да тичат към селото както майка ги е родила, а студен ситен град и дъжд ги шибали къде сварят. Така брали срам и станали за присмех и жлъчни задявки.

А Песът, опълчил се на Божия гняв, бил възнаграден от Гръмовержеца. Приближил го към Себе си, дал му криле да лети и го нарекъл Симуран. Хвъркатото куче започнало да се рее над Земята, всред Небето, и да възнася в светлия ефир молитвите и молбите на достойните люде. И вярвали хората, че ако през ранна пролет Симуран разпери криле над някоя нива, щедра реколта ще даде тя, многократно ще въздаде на онзи, който се грижи за нея и я обича. Пак същият Симуран съпровождал отлетелите от телата си души, като помагал да преминат Звездния мост и онези, които вършели приживе не само добро.

„Не викай, че е станала беда — повтаряше баба вековната вянска мъдрост, — преди да си видял мъртъв симуран...“

През пролетните ноци жените от клана разплитали и пускали дългите си коси, разкопчавали черупчестите гривни, които придържали около китките им широките, сякаш летящи ръкави, сетне се хващали на свещено хоро под ясната луна. Молитвеният танц се играел по-скоро с душа, отколкото телом. Жените повиквали своите далечни посестрими — вилите, Девиците-Птици, дете долитат от планините на равнината, подкарали стада пухкави

дъждоносни облачета над човешките посеви, за да издоят над нивите благодатната влага... Надарените пък със светло зрение моми понякога съзирали вилите високо над земята — прекрасни дребнички ездачки върху гърбовете на хвъркати зверове. Вилите имат власт да възпрат градушка, да освежат сух зной с топъл дъжд. И само бурите и вихрушките не им се подчиняват, защото чрез тях пред хората се явява самият Бог на Бурите.

„И още да знаеш — казваше баба, — вилите нивга не идват зимъс, защото по това време Светлите Богове се оттеглят да си почиват на Острова на Живота, а откъм Железните планини в нашия свят се носи диханието на Морана, Смъртта...“

Девиците-Птици се оказаха точно каквито ги описваше баба...

Злосторниците бяха същите, каквито на Вълкодав бе дадено да ги разгледа в спомена на вилата. Само че сега лицата им не бяха изкривени от похот и желание да нараняват с безнаказаността на палачи. Просто шестима мъже. Силни, здрави. За незнаещо око дори юначни, красавци. Но Вълкодав не би съумял да ги види като хубавци, даже да се насилеше. За него бяха черни и грозни. Седяха около гаснещия огън, на който си готвеха храна. И нещо ги веселеше, смееха се заразително, до сълзи. Не бързаха да продължават пътя си на юг. Изглежда, изобщо за никъде не бързаха. Вълкодав дочу название на град — Тин-Вилена. И нещо за някакъв наставник, способен да възпита воините непобедими. Нямаше време да се вслушва повече.

Наемниците се бяха разположили на уютна слънчева полянка, защитена със скали от студения вятър, повял откъм близките снегове. Вълкодав се изкачи до тях по дълбока пукнатина в склона. Захвана се за ръба на полянката, набра се и се изправи в цял ръст, без да се крие. И веднага тръгна към огъня. Злосторниците не го бяха чули да пълзи по процепа, забелязаха го едва когато пое към тях. Имаше да върви двайсетина крачки.

След цялото това катерене и тичане по стръмнините друг би се уморил до омекване и треперене в коленете, но Вълкодав не усещаше нито капка изтощение. Навярно после умората щеше да го затисне, връщайки си тъпкано за това, че я е пренебрегвал. Ала сега чувстваше тялото си единствено страховито подгрято и готово за битка.

Шестимата се озърнаха, видяха го и дружно зацвилиха от смях. Така става на края на голяма веселба — всичко предизвиква кикот,

пръст да покажеш, сякаш голяма шега си направил, всички падат и хълцат, ха-ха-ха...

— Я, още един мераклия довтаса!

— Уха, братлета, ама да не би вянин да ни е добре дошъл!

— Само такъв ни липсваше...

Вълкодав крачеше мълком. Главатарят, когото веднага безпогрешно определи, беше солвянин. Як здравеняк с широко лице, рижаворуса брадица и коса със същия цвят, се извърна наполовина и с безметежни светлосини очи косо следеше приближаващия се непознат. Погледът на главатаря беше измамно разсеян и наивен, сякаш на пеленаче. Когато срещнеш такива очи, винаги ти се струва, че са устремени в мечтания, че не гледат теб, а през теб или съвсем покрай. И виждат там нещо достъпно само за тях, цял неведом свят може би.

Сигурно някои се хващат на това. Подлъгват се по вида на солвянина, който приличаше на добродушен богатир от преданията, нещо като питомен мечок. Май жените харесват такива като него. Но Вълкодав знаеше като какъв бе отразен този юнак в зениците на момичето, запратено първо от него, красавеца, в бездната от болка, ужас и унижение.

Водачите на воини никога не са глупави. И този солвянин не беше такъв. Той, разбира се, тутакси съобрази, че неканеният пришълец не се е отбил към огъня им случайно. Пък и Вълкодав не криеше намеренията си. Вървеше по начин, по който обикновено никой не се приближава към приятели. А освен това водачите на воини притежават достатъчно предпазливост и предвидливост. Затова главатарят не посегна към оръжието си, остави го да кротува в ножницата, вместо това за всеки случай извика към непознатия:

— При нас ли идваш, добри момко, или покрай нас нозете те носят?

Вълкодав спря на десет крачки от забравилите за смях мъже. Без да промълви и дума, протегна ръка напред и полъх на вятъра разклати вкоравената от кръв бяла вълнена тъкан. Дали насилниците познаха или не парчето от наметало, но сутрешната им „забава“ бе още твърде прясна, за да я забравят. Едни веднага си спомниха какво са свършили, други с малко закъснение и с малко усилие. Ала и едните, и другите бяха от онзи сой хора, които не държат в паметта си образите на чуждо страдание.

Свободната ръка на Вълкодав без припряност се пресегна зад рамото, дланта спокойно легна върху сребърната дръжка и мечът с тихо съскане изпълзя от кожената си бърлога. Две и кусур години тази ръка бе свикнала да вади оръжието гладко, понякога само за да не забрави как се прави.

— Е, вянино, май ни се сърдиш, задето не сме ти пуснали и на теб момичето, а? — изръмжа главатарят.

Вълкодав не откликна на оскърблението, макар тези слова да бяха едва ли не най-лошото нещо, което може да чуе за себе си мъж от неговото племе. Той пусна парцалчето да падне и склучи двете си длани на дръжката на меча. После отново тръгна напред. Нито бързо, нито бавно, с едно безмълвно послание: скачай и се отбранявай, ако не искаш да те посека седнал.

Беше повече от ясен.

Шестимата рипнаха като един и сграбчиха с ругатни чирените на ножовете си. Забави се само един млад, очевидно неопитен момък, галирадски солвянин.

— Млък! — кресна главатарят и прекъсна врявата на хората си. — Сам ще се оправя!

Изтегли дълъг, добре изкован меч, върху чието острие се мярна познато клеймо на майстора-оръжейник. Откачи от колана празната ножница и я метна настрани. Водачът затова е водач, за да защитава четата си и пръв да посреща всяка заплаха. Вълкодав, впрочем, заподозря, че наемникът е успял обстойно да оцени великолепното древно острие, лъщящо в ръцете му. И комай възнамеряваше да си го спечели.

— Трупам такива като теб на купчини!... — озъби се той в лицето на Вълкодав.

Вянинът не отвърна. Не обичаше да напада пръв. Освен всичко друго, първият нападнал ще не ще разкрива своя обичай да върти меча, показва силните и слабите си страни, дава на съперника предимство...

Стига съперникът да е достатъчно вещ, за да се възползва от това предимство.

— Я ми ела, гнидо вянска...!

Главатарят на наемниците се устреми напред. Не беше вещ. Всезнайко — да, навярно. Опитен — несъмнено. Иначе хората не биха го следвали, не биха му се подчинявали. Но не бе майстор, в никакъв

случай. Най-много свестен занаятчия във воинско изкуство. Дори само заради това, че във всеки меч, даже в калпавите, живее мяра божествен Огън. А тя никога не ще се покорява с охота на някой злодей, не ще му даде да стане истински вещ... Не, Вълкодав не си помисли всичко това така подредено. Изобщо не помисли. За нищо. Не изпита и чувства. Нито ненавист, нито презрение, нито гняв. Всички чувства и дълги мисли бяха останали на каменната площадка в подножието на Канарата на Прекършените криле. Сега усещаше само свеж студен повей от снега наблизко, слънчевата топлина, миризмите на млади треви и горчивия вкус на пушека от главните в огъня. Безбрежната жива вселена предаваше на своята мъничка частица хилядолетното спокойствие на морета и планини, чистотата на бистрия въздух и безгрижието на небесата. А тези тук бяха чужди тела, подобни на узрял цирей. Намеренията им се появиха пред вътрешния му взор като езици и стрели от червеникава светлина. Тези хора сееха зло, което следваше да бъде пресечено. Пресечено заедно с нишките на живота им. Толкова е просто. Да станеш пръст на Господарката на Съдбите, Нейно справедливо оръдие. Какво общо има с всичко това гневът? Или такава дреболия, като страха за своя живот?...

Ослепяващ лъч се отрази във фината шарка на сивкавосребристото острие. Вълкодав уж мудро пристъпи срещу наемника... и ненадейно се озова плътно до него. Солвянинът смътно схвана, че нещо се случва не така, както е очаквал, ала въпреки това продължи със заучено движение хватката, с която бе свикнал. Помъчи се да отхвърли падащия надолу вражески меч с намерението, когато съперникът се приведе в устрема си, губейки за миг равновесие, да скочи напред и със замах да отнесе главата на пишман боеца... Направи всичко това — бързо, добре и силно. Главатарят с право се гордееше със своята сила, неведнъж го бе спасявала. Само днес тази уловка кой знае защо не заблуди противника. Вянинът не беше там, накъдето свистейки се стрелна оръжието на наемника. Мечът на главатаря потърси врага отдясно и отпред, а той изникна откъм левия лакът и вече му минаваше в гръб... и нещо почти неусетно докосна плътта на солвянина и тозчас се отдръпна... а миг по-късно в долната част на тялото му избухна зверска, с нищо несравнима болка. В пеша на гиздавата везана дреха, току под катарамата на ремъка, се отвори дълга цепка, която незабавно обрасна с ресни... не бяха ресни, а

струйки кръв... шурнала щедро и неудържимо. Мечът на Вълкодав разпра дрехата и кожата под нея, разсече мускули и сухожилия, достигна до бедрените кости, поряза ги и двете. И обрули онова, което олицетворяваше животинската сила на всеки мъжкар.

Наемникът нададе силен вой и близките канари върнаха гръмко ехо. Изтърва оръжието, прекърши се в кръста и се свлече на земята. Започна да се гърчи, силейки се да прибере към корема изтръпналите непослушни нозе. Тялото още живееше, крещеше, че има сили да се бори, ала черната душа, навярно омесена от древно и по-властно от плътта и разума тесто, се смрази, почувствала присъствието на Господарката Смърт.

Вълкодав спокойно и както преди уж бавно се обърна към останалите. Изтърси меча с особено извъртане на ръката, острието трепна късо, поръсилите го капки се откъснаха от стоманата и като ярки алени мъниста се посипаха в тревата. Оръжието пак блесна чисто.

Насреща оставаха петима.

Ще понечат ли да го обкръжат?... Не дръзнаха.

Червеникавите стрели намаляха — двамина побеляха от ужас и хукнаха да спасяват кожата си. Досетиха се, че следващите изтърсени от меча на вянина капки ще са от тяхната кръв. Един от малодушните бе голобрадо хлапе, което бягаше босо, зарязало подсушаваните край огъня ботуши. Вълкодав дори не се озърна подир бегълците. Нямаше къде да се дянат. Те са за после, небесният симуранов ездач не ще ги изтърве от поглед, ще ги открие сред урви и стръмнини, а после ще ги посочи на отмъстителя. Няма къде да се дянат.

Тримата, които не пожелаха да отстъпят, се разпръснаха, гласейки се да притиснат самотния си противник като в клещи. Вълкодав не остана да ги чака. Само си отбеляза, че един от юначагите се държи по-встрани от другарите си, ходи наперено и ги поглежда отвисоко, без да е по-голям на бой. Все едно знаеше нещо по-така, нещо повече и от Вълкодав, и от останалите, и това му тайно знание неминуемо трябва да му донесе победа. Вянинът си рече да не го изпуска от очи, след което, сякаш танцувайки, се килна към дебнещия го отляво воин.

Беше русоляв личен велх, с целуната от слънцето кожа, гърбав нос и дълги мустаци, които метяха широките му гърди. Откритите до

раменете ръце бяха яки, буцести и украсени със сребърни гривни. Държеше, то се знае, велхски меч — островърх, плавно стеснен в средата на острието. Стоманата му описа великолепна дъга, прицелена в гърлото на Вълкодав... а после дълго се премята във въздуха с мъртво вкопчената в дръжката дясна китка. Пръстите на отсечената ръка се разтвориха чак когато мечът се удари в един камък в края на полянката. Велхът рухна на колене, крещейки от болка и ярост, пресегна се със здравата ръка да стисне кървящото чуканче... заряза раната, дръпна от пояса бойния си нож... пак трепна да спре кръвта... ала не сколаса да направи нито едното, нито другото — и лявата му ръка увисна, подсечена в лакътя, сякаш на касапска сергия и увисна на ивица кожа.

Момъкът отдясно закъсняло се втурна да отърве загиващия, ала велхът вече бе пресякъл чертата, отвъд която би могъл да бъде спасен. Той отпълзваше от мястото на схватката, треперейки страшно и поливайки тревата с червено...

Вълкодав с плъзгаща се стъпка подмина следващия противник, без да го загърбва, и повтори онова стряскащо движение, с което изтръска кръвта от стоманата, след като бе отнел живота на главатаря. Алените пръски още висяха във въздуха, а тялото, погледът и ръцете на вянина вече се обръщаха към бързащия на помощ нападател.

На онзи му трябваше миг, за да разбере, че е късно да защитава приятеля си, в най-добрия случай можеше да отмъсти за него.

А след още един миг проумя, че дори това няма да постигне. Щеше само да умре тук, на същата поляна, на която береше душа другарят му. Това видя той, неволно надзъртайки в очите на Вълкодав. Там нямаше нито ярост, нито жажда за убийства. Нито едно от онези чувства, които с багрена пелена замъгляват зрението и правят война уязвим. Лудият вянин, появил се незнайно откъде, просто изпълняваше смъртната присъда над шестимата насилници, невъзмутим и неотвратим. Навярно само Божи гръм би го спрял... би ли? Неизвестно. Приятелят на велха завреця като окачен на месарска кука и се устреми напред. Размахваше меча като тояга без никакъв смисъл и цел. Знаеше, че е обречен. С лекота на танцър вянинът се дръпна встрани, пусна противника покрай себе си, завъртя се на пръсти и уж лекичко достигна с върха на меча префучалия наемник по тила, точно в основата на черепа. Все едно го ужили.

Мъжът залитна. Преди още да падне, вече не усещаше тялото си. Напъна се да изкрещи, но откри, че не може и да диша. Пред лицето му изникна тревата, съвсем близо из нея щъкаха бръмбарчета. Къс отрязък от време отваряше уста, хапейки въздуха, като нахалост се опитваше да поеме поне глътка от него, да насити пламналите гърди... от очите му текнаха сълзи. Лежеше, забол нос в земята, и не успяваше да шавне. Сколаса да прокълне родителите си, дали му живот, прокле злата си участ, която му отнемаше същия този живот... сетне смъртта, впила се в месата му под шията, се разпростря нагоре...

Последният наемник не бързаше да напада. Не изглеждаше да е стреснат или обезкуражен, напротив — изглеждаше така, сякаш всичко станало дотук само ще придаде повече тежест на неговата собствена победа.

— Ела насам, вянино! — подвикна насмешливо той, когато с Вълкодав останаха сами. — Вече знам на какво си способен. Хубаво надви тези леваци, само че с мен няма да се справиш. Хайде де, ела, ако не те е шубе!

Вълкодав мълком пое към наемника, без да се замисля с какво ли тайно оръжие разполага онзи. Изходът на двубоя се намираще във властта на Господарката на Съдбите. Тя ще отсъди кой кого — според Правдата на Боговете...

Врагът го чакаше с вдигнат меч. И някак странно помръдна нозе. Бе по-скоро трепване, нагласяне за схватка, ала на Вълкодав и толкова му стигаше, разбра всичко. Наемникът се канеше да го посрещне с хватка от изкуството кан-киро, ала пригодена за въоръжени ръце.

„Кан-киро веддаарди лургва — в името на Богинята, да владее света Любовта — вразумяваше го Наставницата, беловласата жрица Кан-Кендарат. — Няма зло в това да спреш и укротиш някой побойник. Учи на уменията си други хора, стига да искаш, но винаги помни, момче, че Изкуството, способно да убива и осакатява, не бива да става достояние на оскверняващи земята твари...“

Шареният меч запя страховита песен, цепейки прозрачните струи планински въздух. Чуждото острие се втурна насреща... Както всичко в кан-киро, този похват бе смъртоносен и необратим, освен ако не се извърши грешно. Наемникът не владееше изкуството, просто бе имал зорко и грабливо око, гледал е и е запомнял, но без да вниква в същността и смисъла. Навярно се досещаше кое как е и защо, ала без

наставник и без повечко самодисциплина, естествено, доникъде не беше стигнал по Пътя. Ето го, направи недостатъчно широка крачка, при това с грешен крак, твърде рано вдигна ръце, а и се изкуши да лови вражеския меч... Вълкодав беше готов да си заложи главата, че самоувереният воин нито веднъж не е пробвал в действие „пъстърва във водопад“, не е прилагал тази хватка в безжалостна схватка, а само в ратна игра, където за неловкостта се плаща най-много със синина, а не с живот, каквато е цената в истинския бой... Вълкодав проби отбраната му като сламено килимче. Неговият меч премина покрай рошавата коса на момъка, плъзна се надолу и се развилия, косо посичайки гръдната кост. Наемникът залитна назад и почна да пада — без вопъл, непохватно, с изцъклени помътняващи очи. В цъфналите гърди се видя сивкава ципа, която се опъна и спуга, а под нея за сетен път потръпна тъмна шаваща буца. Потръпна, изплю кървава вълна и утихна. В съзнанието на Вълкодав като догоряла свещ се сви и угасна отражението на още едно лице от кошмарния спомен на вилата. Вянинът изтърси меча от кръвта на четвъртия наемник и се озърна.

На полянката бе съвсем тихо. Две тела, велхът и главатарят, още помръдваха — последните капки живот се изцеждаха от тях, но скоро щяха да замрат и те. Вече никой лечител не би ги спасил, дори да се склони милосърдно над тях в същия този миг.

Как би постъпила с тези хора ти, Майко Кендарат?... Нима би опитала да им говориш с надеждата, че ще осъзнаят колко лошо си пилеят живота? И ще поискат да го променят?... Нима би преценила, че все пак заслужават да живеят?... След това, което са сторили на безпомощната Девица-Птица?...

Вълкодав отиде в неотъпкания край на поляната, където щателно избърса оръжието със стиска чиста трева, после подсуши острието с парцал. От дръжката до върха по стоманата струяха, преплитаха се и играеха космати слънчица на неповторимата вътрешна шарка. Този меч струваше повече от тежестта си в злато, той сам премина към Вълкодав по време на бой, като заряза предишния си собственик, един разбойник, който без право носеше благородното острие. И обеща, явявайки се в съня на Вълкодав, че не ще го изостави, докато бъде достоен да го притежава...

Е, какво, Слънчев пламък? — мислено рече вянинът на меча си. — Не си ли решил да ме напуснеш вече?...

Кръсти оръжието си съвсем наскоро, името изникна само, докато живееше в Бяла вода и вече се канеше да тръгва насам. Една сутрин отвори очи и вече знаеше как се казва мечът. Не помнеше да е имал съновидения, но навярно оръжието само бе нашепнало името си. Значи вече напълно му се доверява и дава знак, че дълго ще му служи. Би било много долно след такъв жест да го оскърби в самото начало на дългото странство. Да. Ако би могъл отново да изживее днешния ден, Вълкодав не би променил нито една своя постъпка. Нито една...

Той прибра Слънчев пламък в ножницата, вързана зад дясното рамо, и пое към скалите. Имаше още двама живи злосторници.

Първият беглец, хлапак на възрастта на Асгвайр, нямаше дори свястно наболи мустаци. Вледеняващият начин, по който вянинът се разправи с непобедимия му кумир, вrelия и кипял главатар, потресе момъка до мокро петно на панталоните. Беше избягал надалеко. През зрението на Бащата на мъжете Вълкодав видя наемника сгърчен сред равнодушни морени, на самия край на необхватен, висок стотици разтега гол каменист сипей. Стената на Великаните — така наричаха този склон. Ужасът бе натикал младока в капан, от който пътят към свободата лежеше единствено през окървавената полянка. Беглецът не намираше кураж да се върне. Сигурно щеше да седи там целия ден, да трепери и да се надява, че вянинът няма да го открие. Вълкодав реши да го остави засега и първо да се заеме с втория, още повече, че бе по-близо.

Вторият бе преодолял уплахата си на малко повече от една стрела разстояние от мястото на схватката. Изглежда, беше се досетил, че след като боят е почнал толкоз странно и страшно, надали ще завърши с победа на наемниците. Но защо тогава бе спрял да се отдалечава? Може би си правеше сметка да се спотаи, а после да се върне и да ограби мъртъвците. Бащата на мъжете и Вълкодав го съзряха почти едновременно сред шипков гъсталак, където имаше удобна скална издатина. Набитият солвянин си го бе харесал за укритие и сега лежеше по корем и дебнеше преследвача си със зареден самострел — я го докопай такъв!...

Вянинът обаче смяташе, че може да го докопа по трийсет и три различни начина. Да заобиколи незабележимо пусията и да скочи

отгоре върху плещите на стрелеца. Да се промъкне странично и да му стовари градушка от камъни, докато онзи не напусне укритието си. Да пропълзи...

Вълкодав тръгна към шипките, без да се крие и да криволичи. Да те видя що за стрелец си, момко. И колко бързо можеш да презареждаш — самострелите имат мъчна тетива, запъва се трудно, особено натясно. А наемникът бе натясно — навред около него стърчаха бодили, че и бе легнал. Вълкодав познаваше случаи, при които някои стрелци в същата обстановка хвърляха оръжието и, поразени от страха, се втурваха да бягат. Има откъде да бликне страх, след като онзи, в когото се прицелваш, спокойно върви към теб. И те гледа право в очите.

Вълкодав бе нащрек, готов да се отмести светкавично от пътя на стрелата, ала не му се наложи. Прилепчо се намеси и оплеска намисленото. Изникна като сянка, черно петънце, което безшумно се плъзна покрай рамото на вянина, стрелна се напред и изчезна в храстите. Къдравата зеленина на шипката отдалеч мязаше на грамадна буца малахит, но ловкият Прилепчо лесно намери пролуки и дори простор да лети между бодливите стебла. Какво стана там, Вълкодав можеше само да гадае. Чу се вик, изсвистя тетива, но стрелата свирна далеч встрани. Наемникът рипна като попарен и хукна навън. Шипката се вкопчваше в кожата и дрехите му и той си пробиваше път с трясък и вопли. Едва се измъкна от оплелите го ластари и продължи да тича, като се озърташе и трескаво размахваше ръце. Прилепчо хвърчеше подире му със заплашителен писък — аха-аха да го захапее за врата...

Наемникът имаше къс врат и крилатото зверче бе затруднено. Несъразмерната шия може би му бе по природа, а може би се дължеше на опитите на солвянина да крие главата си между раменете. Беше възрастен мъжага, оплешивяващ, с козя брадичка, сега разрошена, издайнически посивяваща. Такъв като него, след като досега не се е издигнал до водач, отдавна би трябвало да се прикотка до някоя добросърдечна вдовица и да се кротне, като отвори, да речем, кръчма. Кой знае, навярно плешивият именно така е възнамерявал да постъпи, ала взел, че се подлъгал за още един, последен поход, още веднъж да си изпита късмета и да понатрупа плячка. Пък после да си заживее с вдовичката тихо и спокойно, да стане уважаван човек в своето село или на градската си улица, пък защо не и дечица да си завъди...

Нищо от това вече нямаше да му се случи.

Вълкодав вървеше подире му с беззвучни плъзгащи се подскоци като голямо сиво куче, настигащо проскубан вълк с изтъркани зъби. Наемникът залиташе, при това даже не от страх, а повече от усещането за близкия край, от което мускулите му омекваха. Падна на коляно, изпъшка и понечи да обърне лице към преследвача си.

— Аз придумах Зъбаря да не претрепва момичето накрая!...
Аз...

Продължи да говори, ала си личеше, че не разчита на пощада. Вълкодав не си даде труда да цапа оръжието. Просто улови насилника за брадичката с една ръка, другата постави на темето му и късо, рязко, силно завъртя нагоре. И се продъни в ледената бездна на небитието малката уютна кръчма, топлата пухкава вдовичка, зимните вечери край огнището с кана бира и спомени за някогашното юначество. Още една мизерна душичка се изниза от трупа, който се свлече в гъстата трева и остана там — безформена купчина храна за лешояди. Вълкодав се наведе и вдигна самострела, избра от колчана на убития две стрели и пое нататък.

С лекота би проследил шестата си жертва и без помощта на Бащата на мъжете, който съзерцаваше ставащото от небесата. Стъпкани бурени, ожулен от камък мъх — съвсем ясни знаци, сочещи следата... А навярно би минал и без тях. Дирята — не миризма, не звук, а нещо различно — направо се стелеше над земята като ивица прегорял въздух, който не става за дишане, макар да е прозрачен и да не мирише дори на пушек... Младокът бе достатъчно глупав, за да се скатае в клисура, издълбана от вода в скалите. Да се катери по склоновете ѝ, Вълкодав не би пожелал и на врага си. Клисурата опираше в Стената на Великаните, а зад ръба на склона долу се виждаха рееци се птици и бавно плуващи облаци. В момента дъното на теснината бе сухо — чак в средата на лятото, когато слънцето напечеше ледниците, оттук щеше да се втурне рошав от пръски поток. Тогава се изсипваше като бесен и се превръщаше във въздуха над Стената в букет мъгла, а струята се раздробяваше на ситни капчици. Ала до летния зной имаше още време.

Сипаничавият, рус и луничав наемник се свираше между канарите, но и сам разбираше, че много зле се е скрил. Избавлението от страха се оказа временно, увереността му, че се е спасил, бързо пресъхна още преди вянинът да изникне пред очите му. Вълкодав приближаваше, скачайки небрежно от морена на морена. Накрая спря на десетина крачки. Срецна погледа на младока и му посочи със самострела пред себе си — излизай, бий се. Поне ще умреш като мъж.

Юношата несигурно се измъкна от бърлогата, движеше се като замаян, всичко му изглеждаше като кошмарен сън. Лицето му бе толкова бледо, че чак зеленееше. Вълкодав без усилие позна какво се върти в ума на младока — не, не, не, това не може да бъде, това не бива да става, няма право да става... не с него... не наяве... нещо... нещо ще се намеси. Ще предотврати. Ще защити...

И тя си е мислела същото, рече му наум Вълкодав.

Боговете не се намесиха. Вянинът не се стопи яко дим, нито се продъни вдън земя. Стоеше си, отпуснатият покрай бедрото му самострел не трепереше, ръката го държеше здраво. Тетивата не бе запъната, в улея нямаше готова да литне и жилне сърцето стрела... Момъкът почти се реши да падне на колене и да моли за милост, ала се възпря. Напипа дълъг кинжал на пояса си, стисна го с две ръце и се приготви за отбрана. Че няма този вянин просто така да го застреля, как така се застрелва жив човек, нали, дето няма самострел, нито лък, не е честно! Няма да стреля. Нека тогава се приближи, пък...

На ръст и по телосложение младокът по нищо не отстъпваше на Вълкодав, но все още беше по момчешки зелен, неукрепнал, тегоби и грижи не бяха успели да го поочукат и да възпитат у него онази опасна и хищна воинска жилка, без която няма истински боец на този свят. Вянинът безучастно гледаше над главата на хлапака и мълчаливо чакаше онзи да направи първата стъпка. Ако за плешивия наемник одева това е било последен поход, преди да се оттегли, то този сополанко комай за първи път се наемаше с геройства. Той и кинжала не държеше както трябва. Кой се вкопчва така в дръжката, сякаш удавник за протегнато весло!... У опитния боец ножът безтегловно прърха от длан в длан, танцува между пръстите, иди, че гадай от коя страна ще те прониза... А у това недоносче всичките му намерения бяха изписани на лицето, в погледа, в напрегнатите извивки на тялото. Когато стана съвсем ясно, че ей сега ще нададе вик на ужас и ще се

хвърли в бой, десницата на Вълкодав меко се люшна напред. Изплющя освободената тетива и дебелият къса стрела-болт се впи в коляното на младока.

Вянинът не уважаваше самострелите, предпочиташе лък, където по-мощно и бързо средство^[1]. Самострелът е оръжие на градския човек, човек не силен и необучен. Ала всеки воин е длъжен да владее и нелюбими оръжия така, както и желаните.

Хлапакът, който не без успех се преструваше на възрастен мъж, в миг се превърна в смъртно уплашено, обляно в сълзи момче. Такава рана не убива, но страшно боли. Ако му е съдено да оцелее, и на стари години ще куцука.

Хлапето, разбира се, не е като Зъбаря, който само заради забава стреля по симурани. Нито е като трите си аверчета, отдавна изгнили отвътре за доброто. Обикновен селски дангалак, размечтал се като Асгвайр да забогатее и да се прослави. *Само че Асгвайр, в края на краищата, се застъпи за момичето, ами ти?... Защо двама се опълчили срещу шестима, а не трима против петима? Защо?...*

Вълкодав бавно задърпа скобата за обтягане на тетивата.

— Не я докоснах!... — заквича младият наемник, отпъльзвайки заднешком и скимтейки от лудата болка в коляното. Май не чувстваше крака си от пръстите до слабините, бе като дървен. — Не я докоснах!... Само я държах за другите!...

Само я държах, повтори си наум Вълкодав. Само я държах. За другите.

„Пощади ме — умолявах широко отворените, безцветни от ужас очи. — Виждаш ме, ранен съм. Страдам. Останах без сили, не мога да се съпротивлявам. Само я държах. Вече достатъчно ме наказва. Сигурно няма да успея да изпъльзя оттук, когато ме зарежеш и си тръгнеш. Нима ще довършиш беззащитния? Безпомощния, осакатения, мъчещия се?...”

И още как, също така мълком му отвърна Вълкодав. Ръцете му бавно вложиха стрелата в улея и вдигнаха оръжието. И още как. Ти СЕГА си сакат, слабичък и нещастен. Хленчиш да те съжаля. А нея съжали ли? Съжали ли я, докато беше здрав и прав? Или тя не ви е просела милост?...

Момъкът видя смъртта, насочена право в очите му, отчаяните длани литнаха да го предпазят и стрелата ги закова към челото. От десет крачки не ще те спаси и кован шлем с читав подшлемник. Вълкодав хвърли настрани самострела, наблюдавайки как стихва трептенето на живота, как красивата млада снага се превръща в мъртва леш. После се обърна и закрачи нагоре по клисурата.

[1] Добре изработеният арбалет (самострел) е по-мощно и далекобойно оръжие от лъка и е смятан за „супероръжие“, поради способността си да пробива плетена ризница от почти 300 м разстояние. — Бел.прев. ↑

Приведен вървах,
потайно пълзях,
надушвайки пътя напред.
Гората достигнах,
на дърво се повдигнах
и отгоре погледнах навред.

Следата си сам
в годините там
за миг чудодейно видях,
веднага разбрах —
в безпътност и мрак
оковите сам съм ковал.

Но що е напред?
Без слово и ред
е разумът на Боговете!
От слънце огрян
възправа балкан
короната на снеговете.
И ето — прозрях:
от каква висота
се вижда брегът
на Земята!

Ръцете отпуснах,
на скалата се спуснах
и снегът ми проблесна
в косата.
Но все пак го стигнах!
До върха се издигнах
и пред мене се ширна
простор.
Далеко и близко
земята разкри се

пред моя жадуващ я взор.

*Оглеждам небето
със болка в сърцето,
че пак съм от блян уязвен.
Там, в синевата,
със облак в краката
възправа се връх озарен.*

*Но ето, дочувам
пред Божия трон
орел ми говори надменно:
„Недей се стреми
към тез висоти,
крила са дарени на мене.*

*Малцина сред вас
получиха шанс,
на тебе той не приляга.
С душа си богат,
затуй си ми брат,
за още недей да посягаш!“*

*Не почнах да споря,
и без да говоря,
изправих се, тръгнах
напред.
Ръцете разтворих,
за пропаст, за полет.
И нека ме съди Небето.*

3. ТРЕТАТА НОЩ

На излизане от клисурата Вълкодав почувства приближаването на Бащата на мъжете и се озърна, тъкмо навреме, за да го види.

Някой друг, незапознат с навиците на вилите, би се уплашил не на шега от подобно зрелище. Жълтоок звяр с кучешка муцуна и криле на прилеп плува беззвучно в прозрачния въздух право насреща, а в полуотворената паст влажно блестят хищни зъби. Беловлас ездач седи с изправен гръб на звяра и насрещен вятър приглажда дългата козина на топлото му наметало... Вождът не повика Вълкодав, не му помаха с ръка. Двама мъже нямат нужда от думи и жестове, за да се разберат. Съплеменничките на Вълкодав сигурно биха се засмели и рекли, че мъжкото немногословие произлиза най-вече от неумението да се борави със словата. Мъжете трудно карат думите да се редят гладко и да изразяват мислите им... *Да, помисли си вянинът. У дома обичаха да се смеят и шегуват...*

Прилепчо се стрелна от рамото му и се втурна в надпревара със своя далечен полуроднина. Навярно проумяваше с мъничкия си ум, че не може да се мери със симурана, който с един замах на крилете покрива немалко разстояние, ала на къса дистанция животинката не искаше да отстъпва никому.

Небесният ездач се плъзна леко над самата земя, отклонявайки се от полянката, където труповете на злосторниците вече примамваха мухите. Вълкодав последва вожда, той също не искаше да минава покрай убитите. Народът на вянина смяташе, че за паднал враг трябва да се погрижиш — да му разкопчаеш дрехите и разхлабиш пояса, за да може душата без пречки да излети на воля, а после и самото тяло следва да се покрие с камъни, за да не станат тленните останки храна за диви животни... Ако бъдат пренебрегнати тези неща, мъртвите не ще намерят покой скоро, ще излизат от гробовете си, ще бродят нощем, дирейки погубителя си... Ами, нека. Да си бродят колкото искат. Тези шестима не заслужаваха дори да се нарекат достойни врагове.

Вълкодав не възнамеряваше да ги почита, нито се боеше от тях — живи или мъртви.

Следвайки Бащата на мъжете, той дълго се катереше по стръмнини, спускаше се в урви, прескачаше от канара на канара. Възбудата от схватката неотвратимо се разсейваше, на вълни го обливаше умора, искаше му се да легне и да заспи. По пътя вилинският вожд се отби до бърз ручей, спускащ се от ледниците и звънтящ във водоскок от скалите право в поднесените шепа. В езерцето под водопада се къпеше едър симуран, стопанинът му седеше на брега, като наглеждаше трима човеци. Единият бе съвсем гол и личеше, че е бил зверски пребит. Все пак Вълкодав разбираше от побои. *Навярно, реши той, това е младежът, застъпил се за вилата против другарите си наемници.* Май се е бранил отчаяно и умело, но какво да стори сам срещу шестима? И онези, които е смятал за съратници, са го повалили и наритали жестоко. За да пукне, щом не иска да живее като останалите, да не дрънка глупости за някаква си воинска чест...

Във втория Вълкодав тутакси разпозна Асгвайр. Момчето не бе оказало сериозна съпротива, затова му се бе разминало само със счупена ръка. Беше превързана с бяло платно. Вилите му бяха наместили костите и после го бяха церили така, както само те умеят — с поглед и докосване... също както и звездният скитник Тилорн. След два пъти по седем дни ръката на младия сегванин ще е като нова.

Щом съзря идващия Вълкодав, Асгвайр се изправи, придоби смирен вид и изведнъж се поклони на вянина. Вълкодав се учуди, от какъв зор такова почитание?... И се досети — ами да, вече е научил за онези шестимата. И навярно е съпоставил тази вест с вчерашното си преживяване в бащините двори. Тогава се бе почувствал оскърбен. Сега — кланя се с почит...

Еврих клечеше до пребития и го държеше за ръката притискайки с пръсти пулса му, преслушвайки сърцето. Слънцето поливаше със съживяваща топлина измъченото тяло, бледо като корем на жаба. Младежът почти не шаваше, само облизваше устни. В ъгълчетата на устата от дишането се издуваха кървави мехурчета. *Здраво момче, рече си Вълкодав. Може и да не умре.*

Вянинът първо доближи вилина и полугласно изсвири на неговия език:

„Как е малката сестра?“

Вместо отговор вилинът му посочи цъфтящия склон на планината. Там, накацали като лястовичи гнезда, мънички в далечината, се виждаха каменни къщички. Вълкодав добре помнеше подобно селище, само че разположено на стотици версти^[1] на юг. Зрението му литна устремно напред, уголеми гледката... видя врата, пред която седеше намръщеният рижав вилин, годеникът на поруганата девойка. Държеше самострел, от кого ли пазеше жилището?... През такава вратичка вянинът би минал само превит на три. В къщичката, на широка пейка, спеше светлокосо момиче, свито на кравайче като коте. Вълкодав си отбеляза, че лицето ѝ е безметежно, а диханието — спокойно. До спящата седеше жена. Щом вянинът я съзря, наум мигом му дойде думата „величествена“. Имаше гарвановочерни коси, посипани с бели нишки, и лилаво-сини, досущ като планинското небе, очи. *Майката на жените*, съобрази Вълкодав.

Предводителката на племето почувства далечния поглед и обърна лице към взирация се. Не ѝ бе нужно да пита кой я гледа и дали е свършил онова, с което се беше наел. И, също както някога, Вълкодав не можеше да се отърве от мисълта, че тази Жена знае за него много повече, отколкото той самият знае за себе си.

И Тя му каза единственото, което сега имаше значение:

„Твоят Приятел умее добре да врачува, щедър дар са му дали Боговете. Той приказва с вътрешния разум на малката сестра, който разум е по-дълбок от разсъдък. Сега тя спи и ще спи дълго. А когато се събуди, ще разбере, че от всичко, което я е сполетяло, са останали само телесните рани, а такива бързо заздравяват... — По устните на Майката на жените плъзна лека усмивка. — Годеникът ѝ с радост ще я увери, че е така...“

Вълкодав изпита желание да коленичи пред Нея и да я помоли за благословия, но навреме се опомни. Каква благословия може да иска мъж, току-що пролял чужда кръв?!...

Ала ненапрасно му се струваше, че за Майката на жените той е прозрачен ручей с ясно видимо дъно.

„Остани с мир, Вълкодав“ — тихо и ласкаво проговори Тя. И той усети докосване до челото си.

За няколкото изминали години вянинът бе отвикнал от общуване с вилите. Дори леко се учуди, когато се сепна и откри, че пак си стои на поляната край водопада, а излезлият от езерото симуран вежливо души ръката му.

— Благодаря, брат — каза Вълкодав на вилина, галейки рижия звяр. Онзи с достойнство се поклони в отговор, а вянинът отиде при Еврих и Асгвайр, седнали до пребития млад мъж.

Арантянинът вдигна глава и погледна Вълкодав така, сякаш се канеше да изтърси поредното си поучение от рода на „понякога много се притеснявам за теб, приятелю варварино“, затова Вълкодав се приготви да пропусне словата покрай ушите си. Еврих обаче, въпреки че навярно именно така си рече наум, гласно каза нещо съвсем различно:

— Държеливо сърце има... предполагам, че ще прескочи трапа...
— Помълча и додаде: — Вилите обещаха да помогнат на двамата да стигнат до дома на Асгвайр.

— Това е добре — отзова се Вълкодав. Разглеждаше подутото обезобразено лице, виждаше му се все по-познато. Някъде бе срещал този човек. Понечи да зарови пръстите на волята в сандъците на паметта, ала мисълта му затъваше в тресавището на уморено безразличие. Шест живота с вопли се продънваха през вселенските синори към по-дълбоки и мрачни светове, за да се озоват в нетопимите снегове на Изподната страна, където вечно ще мръзнат заради делата си в света на живите. Или да чакат възраждане, ако някой отмъсти за тях. И с тях, щеш не щеш, отиваше в небитието част от живота на самия Вълкодав... Това последното тегнеше, подсилваше изтощението на тялото с вцепенение на ума. Засега вянинът можеше само да каже, че клетият наемник е светлокос млад сегванин от бреговчаните. Личеше му от дамгата — черно-син, свит на кълбо звяр, избоден върху кожата в средата на гърдите. За същото говореше и счупеният боен нож — три педи дълъг, който лежеше върху дрипите на доскоро хубавата дреха. Ето така става. Сутринта е крачел здрав, прав, напет... сега е проснат, сякаш паднал бор го е затиснал...

Младежът изведнъж отвори тесните цепки на посинените от неприятелски юмруци очи, огледа Вълкодав през слепналите се мигли и вълнистата пелена от страдание.

— Ти пазеше кнесията... — заедно със словата от обезформените устни се издуха кървави мехури. Вянинът тутакси приближи ухо до устата му, за да му спести и без това оскъдните сили. А наемникът продължи да шушне: — Знам от кое племе си... Разпознах те. Тогава ти викаха Вълкодав.

Дочул хъхренето на ранения, Асгвайр облеци очи и слисването на хлапака не убягна от вниманието на Вълкодав. Че как иначе. Надали скоро ще бъде забравен из тези краища...

Въпреки затъпяващата умора, той насили паметта си и изтръгна отговор от нея. Вярно, паметта не му даде име, то никога не ѝ е било поверявано, ала поднесе картина. И вянинът видя отново пред себе си младежа, който с безразсъдна, показна ловкост играе с дълъг боен нож: „Аз ще пазя кнесинята вместо теб, защото повече ме бива в битките!“... А после — Прилепчо се хвърля право в лицето на оскърбителя, изведнъж, след пет години безпомощно положение на сакат, осъзнал, че ЛЕТИ!...

— „Първо ме надвий“! — каза Вълкодав. Наемникът като че ли се опита да се усмихне, значи паметта не беше подвела вянина. Сетне превърнатите в цепки очи трепнаха, устните пак помръднаха.

— Моето име е Имнахар, втори син на Мерохар, трети син на Меробих — чу вянинът.

Ето така става. Моето име е... Вълкодав ни най-малко не се усъмни, че сегванинът е изрекъл пред него истинското си име, съкровено и тайно, известно само на бащата и майката, както и на порасналите му братя. Нито един човек със здрав ум не го издава пред полунепознат. Освен ако не е луд. Или пришълец от далечен свят като Тилорн. От къде на къде този тук му споделя...

— Владей моето име, Вълкодав — каза Имнахар. — Умирам.

Не молеше за ответен дар, ала вянинът сметна за нужно да обясни:

— Бих ти дал и аз своето, сине на славни родители, но имам само прякор. А него ти и така знаеш.

— Умирам — повтори младият сегванин. — Не живях много добре. И загубих последната си битка. Дъгоцветният мост ще се прекърши под нозете ми и дверите на Звездния чертог няма да се разтворят пред мен. Алчният Хег вечно ще ме преследва по плитчините на студена река...

Асгвайр благоговейно слушаше разговора на воините, местейки подозрително блеснали очи от единия към другия. Вълкодав с лекота се досети какви мисли се въртят и бръмчат като бръмбари в главата на хлапака. Свидетел е на сбогуване на двамина велики мъже, двама силни воители, за всеки от които е редно песни да се пеят... Безнадеждна работа, мечтите за слава няма скоро да се изпарят от въображението му. Ала с драмата момчето засега ще се размине. За друг път, за друго време.

И Вълкодав по най-кощунствен начин се ухили и изръмжа:

— За умирац твърде добре ти мели езикът... Чака те твоят Чертог... ще успееш да спечелиш последната си битка.

Умът му не бе завладян от призраци на славни деяния. И затова, за разлика от Асгвайр, той забеляза, че Имнахар вече не си почива дълго, събирайки сили да изрече още една дума. Строшените му ребра все още превръщаха всяко предпазливо поемане на дъх в изтезание, но се издигаха и спадаха без конвулсии, равномерно, диханието укрепваше. И кръвта спря да излиза от устата.

Имнахар пък съвсем не можеше да се погледне отстрани. А затова и нямаше как да се убеди, че страшните следи от побоя постепенно чезнат. Подхвърленото от вянина го накара да опита да се раздвижи. Не успя да обърне глава, но откри, че вече по-лесно отваря очи. Черните синини, сковали клепачите, бавно, но сигурно отстъпваха, отоците спадаха. Младият наемник се прислуша в себе си и внезапно усети, че кошмарната бездна на неведомото, в която бе надзърнала за кратко душата му, сякаш се отдалечава. По-точно нечий приятелски ръце го отместваха от ръба на сетната урва. Тялото още се терзаеше, болката бе все така твърде жестока, щеше да продължи дълго — не знаеше откъде изведнъж проумя това. Ала разбра и друго — че е грях да мърмори, след като оздравява. Само мъртвите не ги боли. Еврих с облекчение въздъхна и пусна дланта на сегванина.

— Как си сега, момко? — попита той с безстрастния тон на деен лечител.

Имнахар изкриви непослушни, нацепени устни в по-сполучливо от одева подобие на усмивка и за първи път се оплака:

— Все едно ме гори...

Вилинът се приближи със сгънато тънко платно. Вълкодав и Еврих внимателно повдигнаха Имнахар. Асгвайр им помагаше със

здравата си ръка. Вилинът ловко уви наемника като пеленаче, после го покри с пухкаво одеяло. Когато помагачите оставиха ранения на земята, той вече спеше.

Край водопада меко кацнаха шест симурана — двойка рижи, сив, петнист, бял и вран — всички оседлани, само че без ездачи. Към едното седло бе вързана стегнато навита мрежа. Шесторката благородни хвъркати отначало наобиколиха Вълкодав. Животинските им съзнания признаваха у него далечен роднина, макар че очите и носовете им съобщаваха друго. Значи трябваше да го подушат и огледат отблизо, да го лизнат с език, да разберат що за същество е... Петнистият водач недоволно заръмжа към арантянина, когато той посегна да разпъне мрежата. Намеси се вилинът и крилатият звяр неохотно допусна граматика-лечител да върши, каквото си е наумил. Когато мрежата бе подготвена, вилинът строго изсвири заповед, а Вълкодав пренесе Имнахар и го настани в средата на конопената паяжина.

— Сядай до него — нареди той на Асгвайр.

Момчето с детинска боязън погледна воина. Ясно, въздъхна наум вянинът. Синът на пчеларя се страхува от полета, ала не това е най-голямата му мъка. Не искаше да се завръща у дома. Би предпочел да последва познатия му досега като Зимогор човек в страната на нарлаките. Ръката го болеше, но костите скоро щяха да се сраснат. Може да слугува... да носи походните торби, да чисти оръжието, ще пали огън... и ще се учи, трошица по трошица поемайки скъпоценната воинска наука...

— Сядай — повтори Вълкодав.

— Ама как сега така вкъщи?... — жално попита Асгвайр, устните му предателски затрепериха. — Как да се покажа... ще ме спукат от подигравки... ще кажат, че след първия бой съм подвил опашка...

— Ти спаси един мъжки живот и не пожали себе си заради една женска чест, момче — поклати глава Вълкодав. — Ако за това ти се смеят, Боговете да простят на глупците... Аз се гордея, че се запознах с теб. И твоят баща ще е горд с толкова храбър и честен син. Хайде сега, качвай се.

Известно време Асгвайр зяпаше вянина безмълвен и стъписан. Как така — хем да си ял бой, хем да се гордееш с това?! Ще го

проумееш, момче, отвърна му наум Вълкодав. По-късно.

Момчето унило оброни глава. Кимна. Няма да спори с прославен воин я! И въпреки това не изтрая, примоли се, почти със сълзи на очи:

— Искан да се уча от теб, Вълкодав...

Вянинът изсумтя:

— Имнахар също е добър боец; докато оздравее, учи се от него. Направи така, че да остане повече у вас. Кажи му, че аз му искам това като услуга.

За момента предложената утеха не изглеждаше кой знае колко обнадеждаваща, но Асгвайр обеща да постъпи, както му е казано. С обречено покорство седна до ранения в средата на мрежата.

Вилинът яхна своя симуран, даде мислена заповед... шесторката силни хвъркозвяра едновременно приклекнаха на задни лапи, а после стремително се втурнаха за къса засилка колкото им позволяваха вързаните към ремъците на седлата въжета, сетне се откъснаха от земята в единен скок. Дружен плясък на дузина широки криле завъртя вихрушки, които подеха във въздуха откъснати тревички, пясък, ситни бучици пръст и даже дребни камъчета, изровени от ноктестите лапи, а по езерото плъзнаха гъсти вълнички срещу онези от падащата вода.

— Майчице!... — изохка Асгвайр и се вкопчи в мрежата. Вълкодав се усмихна, присвивайки очи. Еврих вдигна лакът срещу прахта. А Имнахар дори не се разсъни.

Ездачът вилин се издигна подир плавно и предпазливо отдалечаващата се шесторка, като преди да полети след тях, описа кръг над поляната край езерото. Рижият красавец симуран внимателно гледаше хората с жълто-кафеникави кучешки очи и сумтеше. Вилинът вдигна ръка за сбогом. Вълкодав и Еврих отвърнаха със същото. Ездачът повече не се обърна. Колкото и прозрачен да бе планинският въздух, разстоянието полека-лека замъгли силуетите на отлитащите симурани, разпознаваеми от всякаква друга летяща живинка, освен когато не са твърде далеч... Седморката изви зад петносан със снегове скалист чукар и се разтвори в лъчите на вечерното слънце.

Вълкодав напрегна вътрешния си слух. Помнеше, че докато бе гост на Поднебесния народ след освобождаването си от каменоломната, доста трудно научи мислената реч. Спасителите му незлобиво го подкачаха за тромавите му опити да приема и предава слова без глас, по техния начин. Той си даваше сметка, че тогавашните

му напъни напомнят естествения език на вилите точно толкова, колкото чуруликането на „говорещ“ скорец прилича на разумна човешка беседа. Виж, Еврих навярно би усвоил такова знание по-бързо и по-добре. Та той само за един ден започна да разбира какво се приказва край него!

Вълкодав само усещаше далечното мълчаливо присъствие на вилите. Ако ги повика или им поиска подкрепа — ще се отзоват. Но сами напразно не ще се натрапят...

— Вълкодав!... — неизвестно защо шепнешком промълви Еврих. — Тези... вили дали четат всякакви мисли? Не само които насочваш към тях, ами всичко, което ти е в ума?... Как тогава успяват помежду си...

— Не всичко — поклати глава вянинът. — Само което искаш сам да им кажеш.

— Да, разбирам...

Може би наистина разбираше. В действителност мислената реч изисква да проявиш повече строгост към себе си, отколкото при обикновения говор. Недобра мисъл се отправя къде по-лесно към събеседника, отколкото лоша дума. Разликата е като между дървен и боен меч в ръцете на некадърник. Не му хрумна по-добро сравнение.

Ето така става, рече си вянинът, загледан към простора, в който се стопиха крилатите песове. Лесно се свиква с лесното. Щом си силен, значи всичко ти е позволено. Започват да се замислят чак като се препънат, чак като попаднат на по-голям юнак. А не бива поначало да се разсъждава по този начин. И не защото изведнъж ще дойде някой и ще те накаже...

За това много пъти бе говорила майка му. Тогава беше момченце и още никой не го наричаше Вълкодав. Умни слова. Бедата е там, че смисълът им се постига след години блъскане, след като те поочука животът, след като се сдобиеш с излишни белези, след като проимаш бели коси и познаеш сърдечната болка... тогава се сецаш — ами че това са ми го казвали, ама откъде ум да чуя.

Еврих изглеждаше смазан и потресен от днешните събития. Ако Вълкодав намислеше да сподели с него разсъжденията си, сигурно този път не би го взел на присмех. Ала вянинът нямаше никакво желание да бърбори. Искаше само едно — да легне и да заспи, свит на кравай, направо върху тревата, още напоена с уютната и близка

миризма на търкалялите се в нея симурани. Наложил му се да стегне волята си в юмрук, за да се разпаше, да остави колана и меча, да се съблече и да скочи в езерото. Трябвало да се измие. Да да можеше водата да го пречисти и по-навътре от кожата... Търкаше се не само със сапун, но загребваше и шепи пясък. Водата бе ледена. Отначало той настръхна, после престана да усеща, целият изтръпна.

— Ще настинеш! — разтревожи се от брега Еврих. — Пак ще те хване кашлица!...

Вълкодав даже не го погледна. Къпеше се близо до преливника, до самия край на каменната чаша, откъдето шуртеше водопадът. Нека по-бързо отнесе от него мръсотията; щом не става с душата, нека поне тялото стане чисто...

Докато вдигаше пръски и пръхтеше във вира, Вълкодав уж без причина се сети за разказите на Майка Кендарат за изваянията на Богиня Кан, поставени в нейните немногобройни храмове. Жрицата твърдеше, че Господарката на Любовта е изобразявана като прекрасна и помъдряла жена с милосърдно и проникващо в тежненятия на хората лице. Статуите ѝ винаги държали в шепи, сякаш протегнати към молещите се, едри скъпоценни камъни, шлифовани във вид на капки блестяща влага. Дали с това подканяли да си изплачеш болката като на майчин skut, да влееш сълзите си в общата съдина... или намеквали за обещание да утолят с целителна Обич духовната жажда... а може би значели пречистващо измиване — досущ както майката къпе младенца си? Да, това планинско езерце с нещо напомняше на онази капка в исполинските длани...

Кан, Богинята на Луната, обича жадните духом. Вълкодав никога не бе отправял молитви към Нея.

Еврих се отчая да призовава варварина към здрав разум и се зае да разпали огън от сухи клони, които предвидливо бяха събрали още в полите на хребета. Вълкодав най-накрая излезе на брега — чист, а сколаса да изтърка и дрехите си. Разходи се гол, докато изсъхне под вечерния вятър. Беше вложил доста сила в къпането, едва не си смъкна кожата. Което бе за добро, навярно. Извади от канията бойния нож и начерта върху земята правилен кръг, който включи двете торби и тихо пукащия огън. Бе редно да чака отмъстителните души чак на третата

нощ, но излишна предпазливост в подобни случаи никога не вреди, както се знае. Взе мокрите дрехи и започна да ги върти над пламъците. Повече се опушиха, отколкото изсъхнаха, огънят бе слаб, особено за кожените потури. Кръгът още оставаше незатворен. Еврих потопа котлето в езерото, после го окачи над въглените, хвърли вътре стиска дъхави корени да се разкиснат, разцепи миналогодишна зелка, купена от Бранох, сетне се разходи до отсрещния край на поляната и се върна с връзка див чесън.

— Ще ядеш ли? — за всеки случай попита той вянина.

Познаваше Вълкодав от три години и предполагаше какво ще чуе в отговор. И наистина, онзи само люшна отрицателно брадичка. Убиецът е нечист. Убиецът не смее да отправя зов към Боговете в кое да е светилище и да докосва жена, дори да му е съпруга. А също така — да споделя човешка храна. Още по-малко да я приема заедно с други хора...

— Когато уби Лъчезар, ти не отказа да хапнеш — почти жално рече Еврих. — И когато извършиха покушение срещу владетелката — също...

Вълкодав не помръдна. „Може и да съм ял“ — беше изписано на лицето му. И какво от това? Живота на болярин Лъчезар той взе на Божи съд, което по същество не би могло да се смята за убийство. Десницата му се водеше от Слънцето, Мълнията и Огъня. Самите Богове извършваха своя Съд — не е ли смешно след такова нещо да се плашиш от мъстта на някаква си нищожна душичка?... А пък когато изви врата на нападателя срещу кнесиня Еленя, изпълняваше дълга си на воин, бранеше господарката си. И я уварди. Морана Смърт тутакси завлече Своя поклонник в чертозите на Изподния свят. Но днешните убийства... или онова преди три години, когато бе тръгнал да довърши кунс Винитарий по прякор Людоеда... беше си нечисто дело. Предварително скроено и обмислено. Хладнокръвно. Без жал. Затова има от какво да се опасява. От какво ли не трябва да се пази сега...

Ала Вълкодав не промълви нищо, нямаше желание да обяснява разликите между едното и другото. Еврих сви рамене и си отрязва комат хляб, като не спря да се озърта към вянина, докато разбъркваше манджата с дървена лъжица. Котлето закъкри и плъзна апетитен аромат. Зелето увря и арантянинът започна да се храни едва ли не с отвращение.

Истински се тревожеше за спътника си. Случвало се бе да му се иска жив да глътне досадния и лазец по нервите варварин, дето бъкел не отбира от прекрасно и полезно. Вълкодав често го дразнеше до смърт със силата си, умножена по воинското майсторство — наука, към напредналите в която, защо да си криви душата, Еврих понякога изпитваше люта завист. В такива моменти даже си казваше, че Боговете от Небесната планина може първо да помислят кому да даряват подобен талант...

Обаче после изведнъж се оказваше, че Вълкодав не е неуязвим. Както сега, да речем. И тогава Еврих се стряскаше. От страх чак го избиваше пот.

Боеше се да не изгуби вянина.

В такива дни на драго сърце прощаваше на „варварина“ всичките му прегрешения към цивилизацията. Отдавна бяха заедно и беше виждал Вълкодав, както се казва, всякакъв. В това число и безпомощен, окървавен със собствената му кръв. И отлично знаеше, че хич не е безсмъртен. Еврих се проклинаше за дребнавите си и недостойни помисли, възникнали в спокойно време и породени от яд и раздражение!...

Я стига, сръза се наум арантянинът. Предстои ни още много път. Длъжни сме да попаднем на другия край на света и да се върнем обратно, а аз, освен всичко друго, трябва и да напиша книга, която да не е срам за Силионската библиотека. Така че следващите пътешественици, стягайки се за поход, да си я поръчват — изписана с дребни букви, за удобство, да се побира в малка торба, също като тази, която си набавих — Салегриновото „Описание“. Така че, вместо да хленча, я да взема перото и мастилото...

Вълкодав се пресегна и с върха на ножа затвори предпазния кръг.

Два дни по-късно още нищо не се беше случило. Вянинът и арантянинът вървяха към далечната си цел, понякога почти наслуки следвайки едва забележима пътека, понякога — съвсем направо, през чукари и гъсталаци. Наоколо преливаше от толкова красота, че Еврих често недоумяваше как може по тези места да не живее никой. Е, почти никой... Нима обяснението се крие в това, че тесните и дълбоки долини зиме потъват под дебел сняг, непроходим и коварен? Че и

животинските пътечки се заледяват и никой човек не може да ги премине? Че бръснещият вятър убива катерачите по скалите, които сега с Вълкодав криво-ляво преодоляваха?... Не, не можеше да се съгласи с толкова просто обяснение.

Далеч по-убедително и правдиво звучеше даденото от Салегрин тълкуване на причините. Еврих не го домързя по време на една от почивките да прочете на глас пред Вълкодав изложението на книжника:

— „В дните на така наричаната Последна война, предизвикала гибелта на племена и цели държави, преминалите като порой завоевания нередко подбуждали достойна за прискърбие междуособна вражда всред единни дотогава народи, въввлечени във въртопа на сраженията. Пътешественици, заслужаващи пълно доверие, посетили различни кътчета на света, ни разказват предания за вътрешни вражди, пламнали подир оттеглянето на чуждоземната войска... Така онези, когото преди общият враг сплотявал, се насъсквали един срещу друг и се биели яростно, така че предишните ужаси, вършени от чуждата армия помръквали. Затова някои страни, до време процъфтяващи и оживени, се превърнали в пущинаци, дори и съвсем обезлюдени. Като пример за това посочваме...“. Относно Засечния рид Салегрин тук ни дума не споменава, но ти какво мислиш, приятелю, имало ли е тук нещо такова?...

— Не знам — изръмжа Вълкодав. — Може и да е имало.

Еврих отначало се запали да подири незабавно потвърждения на думите на Салегрин и да открие нейде руини на селища, край които се въргалят пръснати неразядени накрайници на стрели, някои още забити в изгнилите греди на разпадналите се къщи. Няма по-добро начало за самостоятелен труд от доказване или опровергаване на изказани от древни мъдреци мнения!... Ала околностите попариха устрема му, навред всичко дишаше с толкова ликуващ живот, че Еврих постепенно охладня към идеята си. Колкото и да си повтаря човек, че истинският учен е безпристрастен свидетел, твърде жалка ще е радостта да намери белези за това, че даже всред пронизващата душата красота хора са убивали други хора... каквито и да са причините за войните им!

Нередко мечтателният арантянин рееше поглед по зелените стръмнини, увенчани със синкаволилави гранитни зъбери,

примижаваше, взирайки се в леденото сияние на далечни хребети, вслушваше се в звънливите, скачащи от скала на скала ручеи... и отново му се струваше, че си е у дома, в родния си свят, в който хората нямат потребността да се пазят един от друг и да очакват от ближния подлост и удар в гърба. И ето само щом преминат тази гънка, ще видят мирно селце с кошери, кошари, с вирче пред обрасла с мъх воденица, пухкави кучета, които с приветлив лай тичат към гостите, чимове по покривите, любопитни деца, шарени гъски, клатушкащи се след важния и напет свой водач... А още по-добре — да се натъкнат на хижа или пещерна обител на свят мъдрец, оттеглил се от мирската суета в творческо отшелничество!...

... После обаче Еврих се сепваше и си припомняше къде се намира. Достатъчно е още една шайка като онези наемници да кръстосва планините, и тогава всички селца ще заиздигат по синорите бодливи огради, два-три човешки боя високи. И това биха го спретнали по-инатливите и храбрите, а повечето просто биха зарязали домовете си, за да потърсят сигурност зад стените на големите градове... А светите отшелници неслучайно обитават високите планински местности, известни като Твърдината, Резето, Заграден, Железен ключ... Така че нищо чудно наистина точно така да е станало преди два века. И Засечният рид е опустял, а като на всяко изоставено обиталище му се носи лоша слава, затова дори и знатните люде от съседните държави, солвянската и нарлакската, много рядко идват насам на лов...

Впрочем налагаше се да се люби и да разсъждава наредко само когато успяваше да отклони очи от опасна урва под нозете и да въздъхне със стегнати от уплаха гърди. След случката с наемниците Вълкодав се разбърза, хукна като на пожар, а по тукашните пътеки той си крачеше така, както не всички нормални хора могат и по равен друм да вървят. Още към пладне на първия ден Еврих направо изплези език като куче и на няколко пъти бе на косъм да призове да вървят по-бавно или поне по-често да почиват. Само гордостта го караше да стиска зъби. Забиваше мрачен поглед между плешките на вянина, следваше го и го мразеше, като се чудеше как така вчера се е тревожел за този дивак. Щял да се поболее, как пък не! Нищо му няма! Надявай се ти нещо да му има, дрън-дрън...

За да изтрае, граматикът си избираше синееща отпред гърбица и мрачно си обещавахе, че ако не умре по пътя към нея, горе ще се просне непременно — изтощен до смърт. Ала нозете всеки път изпълняваха онова, от което се бояха очите. Еврих изкачваше набелязаното било, но не рухваше полумъртъв... а лепваше поглед в следващото.

Вечерта, щом Вълкодав се взря в небето и хареса за нощувка каменисто равно местенце под надвиснала скала, младият учен се намираше в състояние на животинско безразличие. Нито храната, нито топлината от огъня заслужаваха да помръдне заради тях. Еврих даже наруши навика си да съблича връхните дрехи, не се зави с одеяло. Друсна се върху коравия чакъл, прегърна торбата си и заспа мигновено. О, Богове от Небесната планина!... А той смяташе себе си за издръжлив и здрав млад мъж, и, в името на Пратеника, не без известни основания. Сам се натисна за това пътешествие с Вълкодав, който...

Вянинът го събуди, когато вече се беше смрачило. Еврих някак си разлепи тежките си клепачи и видя, че под скалата е провесено платнище, друго е постлано отдолу, а на точното място, така че да топли, без да опушва силно, мъждука огън в кръг от наредени камъчета. Обонянieto на измъчения граматик бе докоснато от миризма на гореща гозба и стомахът му веднага закъркори в гладни гърчове. Вълкодав клечеше до Еврих, подаваше му комат хляб, лъжица, луковица и котлето. Не му се присмя.

На развиделяване откъм морето плъзнаха сиви разрешени облаци, напращели от дъжд. Те захлупваха брега и опираха в отвесната стена на далечния хребет. Там засядаха и започваха да се въртят на място, като полека се стичаха през превалите. Зиморничавото утро се разгоря неохотно, сякаш не за цъфтящ пролетен ден, а за късна есен. Облаците приличаха на мръсносиви валма току-що остригана вълна, закачаха се с мокрите си космалаци за чукарите и пускаха надолу езици от мъгла. Плътната ѝ пелена скоро обви всичко навред, тежките ѝ воали се утаяваха като нежни сребристи перли по косите и дрехите. От време на време се сецаше да ръси нещо като дъжд.

Потъмнели от влага скали и мълчаливи, наежени дървета едва надзъртаха през въздушното мляко. Еврих подаде нос изпод одеялото, огледа се и изпита с нищо несравнимо облекчение. Подир вчерашните

усилия всяка жилка в тялото му плачеше, дори между ребрата го пробождаше, макар да не бе местил камъни. Ала по всичко личеше, че днес ще падне почивка. Здравомислещите люде мирно остават да седят там, където ги е заварило подобно лошо време. Инак като нищо си се изгубил още на първия сипей. Или ще се хързулнеш по недостопен сняг и ще паднеш в някоя урва. Младият арантянин щастливо се усмихна и отново притвори клепачи — имаше недосънувани сънища...

— Измъквай се — каза Вълкодав. Появи се от другата страна на навеса, носеше котлето, пълно с бистра вода от ручея. Окачи съдинката на пръта и се зае да съживи огъня.

— Ще се изгубим! — простена Еврих. Само от мисълта за продължение на вчерашното изтезание очите му се насълзиха. Забрави гордостта си. — Нищо не се вижда!... — възкликна негодуващо.

Вълкодав отрече:

— Какво има да се гледа... Знам пътя. Вилите ми го показаха — поясни той.

Прилепчо надникна от пазвата на вянина, сладко се прозя и се скри обратно на топло. Еврих отчаяно завидя на безгрижната животинка, която имаше съвсем малко важни дела в живота — да си напълни стомахчето с нещо вкусно, да се наиграе до насита, да намери хубаво местенце за спане, а от време на време и да срещне в гората весела приятелка, хвъркатка като него... Понякога, когато ставаше съвсем нетърпимо, Еврих копнееше да бъде на мястото на това създание, необременено с голям разум, а значи и с тъга и грижи, които същият този разум носи. Граматикът скръцна със зъби и изпълзя от гнездото си навън, в подгизналия от влага студ. Гадно. Безполезно бе да спори със спътника си.

През целия ден, също като предишния, вървяха, вървяха, вървяха... Еврих разглеждаше торбата на гърба на Вълкодав и мрачно си мислеше: *Аз пък съм по-умният! Аз съм учен. Моя книга вече се пази в хранилищата на Силионската библиотека, хората я четат. Ще напиша и втора, стига този... този... този тип да не ме умори. Я го вижте само... много важен... само да се бие знае...*

При това младият арантянин съвсем ясно съзнаваше, че сам си е виновен. Никой не го караше да се натрапва на Вълкодав за пътешествие, което вянинът възнамеряваше да предприеме сам. Затова нямаше за какво да мърмори. Обстоятелствата са такива, че изискват

не познания на мъдрец, а по-скоро опит на воин и животинска издръжливост, която позволява да крачиш денонощие след денонощие. Тъкмо тези способности в пълна мяра са присъщи на един тъп, недоразвит варварин. И тъкмо те не приличат нему, без съмнение най-добрия възпитаник на Силион...

Освен това Еврих имаше едно наум, че ако някой изведнъж ги нападне, самият той ще го разбере едва когато Вълкодав грабне мечата си и започне да се отбранява. А учения си спътник сигурно ще хвърли като парцал зад гърба си със свободната си ръка. За да не му се мотае в краката и да не погине от първия удар...

Разбира се, и двамата трябва да си държат очите отворени на четири и да се ослушват. Но Еврих скоро дотолкова капна, че предостави задължението да внимава на спътника си. Беше му станало все едно за всичко. Помнеше единствено, че трябва да ВЪРВИ. По възможност, без да изостава от варварина. Останалото — кучета го яли.

О, Богове от Небесната планина!...

Грубият вянин просто си крачеше ли, крачеше. Мълком. И без залък в устата от онзи ден.

А през това време, сякаш за капак на всичките нещастия, губещата се под нозете им пътека се размекна от бавния дъждец. Не беше само кал — коварните камъни тъкмо това и чакаха — да ги настъпиш, за да се килнат, хлъзнат, потънат, така че да се спънеш, да цопнеш на колене и да се изцапаш, че и в гиздавите кожени ботуши кал да влезе. При всяко такова падане Еврих се изправяше с голяма неохота, използвайки благовидна причина да си поеме дъх. Днес не виждаше високи била, към които да се стреми, за да падне горе и да пукне на място. Щом си набележеше някоя скала, тя или се скриваше зад платнището на мъглата, или изникваше друга, толкова подобна на първата, че граматикът се объркваше.

По пладне, когато спряха за отдых край малък ручей, глухата сръдня на Еврих прерасна в кръвожадна ненавист. Сега знаеше абсолютно точно, че вянинът се гаври с него, преднамерено го унижава. Иначе защо ще бърза толкоз? Кой демон ги гони, а?... Да не би да закъсняват за среща?... С една дума — варварин! Дивак!

Злобата помогна да пришпори не само тялото. Преодолявайки няколкото сетни изкачвания и спускания, Еврих караше изтощения си

разум да се труди, като подбира и съчетава достойни слова. Вярно, след като му се удаде да седне и да протегне отекли нозе, тези думи някак от само себе си помръкнаха и увяхнаха, смени ги задгробна тъга, че съвсем скоро ще се наложи пак да става и да върви...

Вълкодав загреба вода от ручей, домъкна от нейде дълъг рухнал дънер и започна да го обхожда с брадвичката, остъргвайки гнилата влажна дървесина, за да оголи сухата сърцевина. Еврих го следеше безразлично какво прави. После постепенно схвана, че щом вянинът гласи огън, значи най-високите превали без гори са останали най-сетне зад гърба им. Ала не намери сили да се зарадва на това.

Вянинът откачи кипналото котле, извади хляб, намаза дебело краешника с топена сланина от глинено гърненце, натроши отгоре половин глава лук и поднесе творението си на Еврих. Лицето на арантянина бе посивяло, изпито, но зелените му очи святкаха непокорно и гневно. Ако вянинът не бе решил да устроят този бивак, граматикът просто би паднал и заспал под ръмежа от ниското небе. Вълкодав усети, че Еврих жадува да го удуши, но още повече би искал да пречука себе си, задето така се е размекнал. Ученият намръщен взе хляба и започна да дъвче с усилие, като преглъщаше с помощта на горещата вода направо от котлето. Отначало отпиваше с отвращение, после — с видимо удоволствие. Злобата във взора му постепенно гаснеше.

— Накъде препускаме така... — рече той дрезгаво накрая, облизвайки устни и обирайки от дланта си и последната троха.

Вълкодав сви рамене:

— Ако днес се доберем до реката, утре вече сме в Нарлак. Хора... село...

Еврих мрачно се осведоми:

— Там да не те чака някоя булка? Втурнал си се... като нетърпелив младоженец...

Вянинът нито се усмихна, нито се смръщи. Приглади косите си и твърдата като четка брада, после изтърси обратната вода от ръката си. Не желаше да дава обяснения и си затрая, както винаги.

Реката имаше красиво име — Ренна. Носеше водите си от североизток, събирайки стотици планински поточета, извиращи

благодарение на вечните ледници. В горното си течение тя чевръсто скачаше от скала на скала, но в равнината, както на много други планински реки, движението ѝ бе забавено. Нахлувайки в широката долина, отделяща Засечния рид от хълмовете на северен Нарлак, Ренна бързо изгуби дивата си хубост и размах и се разтече на десетки плитки ръкави. Понякога тези потоци съвсем се губеха под керемидените наноси, мудно проправяйки си път към вече недалечното море. Двата края на долината бяха гъсто обрасли с раката и тръстики, в ленивата вода на вировете шляпаха жаби, плуваха от бряг към бряг смокове. Ала в средата на равнината, върху довлечения ръждив чакъл, не се забелязваше нито едно храстче, камо ли върбалаци. И вещ човек от пръв поглед разбираше, че обикновено сънливата Ренна понявга бива страшна.

Няколко пъти през лятото се случваше от Залезното море да долети въртелив стълбовиден вихър. Хората знаеха, че това е древният Змей, съучастникът на Тъмните Богове, който се мъчи да придобие плът. Насмуква морска солена вода и яростно се втурва към планините, ала неизменно си разпорва търбуха в острите чукари, пада долу и се пръска на парченца в коравите скали. Тогава небесната твърд се продънваше, отгоре плющеше и шибаше такъв порой, сякаш настъпваше потоп, а кротката Ренна се отърсваше от съня си и се превръщаше в бесен поток. Търкаляше цели канари, като за забава отнасяше изтръгнати с корен дървета и с рев млатеше бреговете си с жълтеникави разпенени вълни. В такива дни от високите приморски скали отчетливо се забелязваше мътната речна струя, белязала зеленикавосиньото море на половин верста навътре с кална резка.

А сетне водата, донесена в корема на лакомия Змей, секваше, а Ренна отново утихваше смирена. Пак цъфтяха глухарчета покрай течната ѝ снага, крещяха жаби, кланяха се над вировете върби, пораснали на безопасна височина покрай стръмните откоси, плакнеха наново поникналите на мястото на пречупените клони...

Тази вечер Ренна беше спокойна. Заек би я прекосил, без да си намокри лапите, камо ли човек — само малко да покриволичи по наносните езици. Пробивайки си път подир Вълкодав през върбалака, Еврих прескочи тясното ръкавче и скърцането на чакъла под ботушите му се чу като приветствие с фанфари. Той издаяни. Устоя. Издържа. На онзи бряг е почивката...

Даже си каза, че би могъл да върви още и още. Не сме кекави, я! Не била чак толкова страшна тази гонка, неизвестно защо устроена от варварина! Затова пък ще има какво да си припомня — със заслужена гордост...

С тази мисъл граматикът захлупи очи и се свлече върху постелята от дребни огладени камъчета, загубил свят. Така става, когато се държиш в юмука на волята, стискаш зъби, а после разхлабиш мъртвата хватка изведнъж.

Дойде на себе си бързо. И преди да е отворил очи, усети, че се поклаща като в люлка. Чувстваше и движение, при което няма нужда да си мърда краката. Чудно... Нозете висяха, без да докосват земята. Еврих вдигна клепачи и през миглите си различи нечие рамо под влажна кожа на куртка. На рамото, пристегнато от платнен ремък на торба, седеше недоволен накокошинен Прилепчо. Очичките на животинчето слабо светеха в гъстеещия сумрак като две сребърни въгленчета. Нагоре следваше познатата русокоса глава, тъмна от дъжда. Още по-нагоре плуваше мокро сиво небе, а нейде долу равномерно поскърцваше и жвакаше наносен пясък. Еврих шавна и разбра, че Вълкодав го носи на ръце. Задуши се от обида, понечи да се освободи:

— Пусни ме!...

И се изуми, когато вянинът се усмихна. Усмивката бе гузна. Той каза:

— Добре де... Утре можеш да спиш чак до вечерта...

Еврих размисли да се дърпа и оскърбено притихна. После пресметна наум ширината на руслото, спомни си за дъждеца, упорито ръммял цял ден и малко се поизплаши. Ами ако сега от изворите се е втурнала насъбралата се вода?! Като ги завлечеее!... Той косо се озърна, прецени нивото в поредния подминаван вир и се убеди, че се тревожи нахалост.

И наистина, Вълкодав се добра до отсрещния бряг без никакви премеждия. И там, като изкатери стръмното, облизано от наводненията, спря на малка уютна полянка, обрамчена от пухкави плачещи върби. В средата се виждаше пясъчна плешивина. Тъкмо за огнище.

Вълкодав постави Еврих на крака, той пристъпи колебливо и с отвращение усети, че нозете му треперят и се подгъват. Вянинът

стовари на земята двете торби, измъкна брадвата от калъфа и посъветва спътника си:

— Хапни си сладкиш.

— Какво...?

— Сладкиш — повтори Вълкодав. И потъна между дърветата да търси сухи клони. Прилепчо, чучнат върху едната торба, врътна носле насам-натам, подвоуми се и разпери черни крилца — стрелна се подир приятеля си. Еврих реши да последва съвета на варварина, изрови от торбата си меден сладкиш, опечен от Ниилит за из път, и задъвка на сухо. Жадуваше да седне, а най-добре — да легне, и ако е възможно, никога повече да не стане. Надви желанието си, не за първи път през изминалите два дни и, Боговете от Небесната планина са му свидетели, не за последен. Вълкодав се бавеше и Еврих тромаво се зае с устройване на бивака. Вянинът държеше прътите вързани към торбата си, а колчетата бяха в платнището, което граматикът измъкна отвътре. Проклетите колчета се заинатиха, закачиха се в другия багаж. Еврих бутна торбата да я помести... и едва възпря злите сълзи на завист и унижение. Торбата на проклетия варварин беше два пъти по-тежка от неговата и това магаре през цялото време я бе мъкнало, без да гъкне!...

Можеше да изравни заслугите поне донякъде само по един начин.

Когато Вълкодав се върна с наръч дърва, Еврих го чакаше с пълно котле, в което плуваше всичко нужно за хубава чорба — най-вече парче сушено месо и последните зелени листа. Под сянката на върбите се кипреше като за показно опънатото платнище, а под него — готови постелки. Краката на граматика, между другото, вече не трепереха.

Вълкодав разпали огъня. Хвърли кос поглед към бързо потъмняващото небе и, също като вчера и онзи ден, затвори бивака с предпазен кръг, ала този път го направи троен и не само с ножа си. Първия, най-големия, отбеляза с брадвичката. Втория очерта с горяща главня. Третия, вътрешния, прокара с острието на Слънчев пламък, след като със съсък го измъкна от ножницата...

Еврих го наблюдаваше със слабо недоумение, погълнат от унищожаването на чорбата. Беше станала гъста и вкусна, арантянинът не я изчака да изстине, от нея измъченото му тяло се изпълни с приятна сънливост. Граматикът нямаше сили да прояви интерес, пък и

доста смътно си представяше повелите на вянската вяра — според него чисто суеверие — и отчасти за тази му неосведоменост бе виновен самият Вълкодав. Трудно някой успяваше да го накара да разказва, даже и Тилорн...

Сещайки се за Тилорн, Еврих изпита неясно безпокойство, това леко го ободри, ала тревожно, заплашително. Арантянинът се помъчи да се съсредоточи... и се наежи. *Господарят на светове да ме порази, пламна трескава мисъл, та Тилорн нещо беше споменавал за предпазните кръгове... Третата нощ. Да де, третата. Е, и? След нея вянните май пак си сплитат косите и вече не се опасяват от отмъстителните духове на погубените от тях хора... Отмъстителните, насилствено изтръгнати от плътта души...*

О, небеса! Вече с откровен страх граматикът продължи да следи действията на спътника си, на езика му пареше да попита, но се боеше да не получи отговора, който никак не би му харесал.

Суеверия са, нали?...

Вълкодав довърши кръговете и преспокойно се настани пак до огъня. Прилепчо скочи от рамото му и кацна на коляното, по-близо до топлината, протегна мокри крилца. Вянинът, сякаш замислен за нещо далечно, погали с пръст животинчето, погъделичка го по черното коремче. Прилепчо отвърна с кучешка зъбата усмивка, мъничката му паст с иглени зъбки тутакси зина в прозявка. Дребничкият хвъркатко се притисна с гръбче към дланта на другаря си и примижа. Ярко светещите му очички за малко угаснаха. Устните на Вълкодав трепнаха в усмивка.

И в този момент Еврих си спомни разказите на Тилорн. За същата тази трета нощ. Третата, броена от опожаряването на замъка на Людоеда. Че едва не загинали всички, настигнати от духовете на убитите от оръжието на вянина и изгорелите в огъня, подпален от неговата ръка...

И това НЕ БЯХА суеверия!

— Вълкодав!... — с отпаднал глас промълви граматикът. Онзи вдигна глава, мръдна вежда: казвай. Еврих преглътна и със стегнато гърло занарежда несвързано: — Ти... ония шестимата... те какво, днес ли трябва да...?

Раменете на вянина някак зиморничаво се свиха.

— Защо да трябва... — рече той. Еврих продължи да го бодее с очи и Вълкодав се ухили криво, кимна към изстиващото котле, което арантянинът неволно бе прегърнал: — Ти яж, докато не е хванало ледена коричка...

Еврих потрепери и захапа лъжицата. И какво ядене може да му върви на човек, след като е станало дума за неупокоени мъртъвци!... Нищо подобно. Оказа се, че върви. Гладният стомах нехаеше за грижите на разума, изискваше си своето — да го напълнят.

— Значи заради това толкова бързахме?... — промълви между две кусвания той и задъвка остатъка от хляба и лука. Вълкодав пак кимна и рече:

— Ако вярно съм разбрал, нейде тук има пътечка, по която до реката идват хора от селото. Утре по пладне...

Не довърши. Не искаше да довършва наченатите думи. Момъкът току-виж се стреснал и направил куп щуротии, ако направо му каже, че е напълно възможно утре да му се наложи да търси нарлакското селище... сам.

Да, вянинът твърдо вярваше в могъществото на тройния кръг, очертан в името на Слънцето, Мълнията и Огъня. Бравата, секирата е свещеното оръжие на Бога на Бурята. Разжарената главня — то е ясно. А мечът на Вълкодав се наричаше Слънчев пламък. Нима не ще го опазят?... Или — за какво им е да го вардят... Кого ще вардят — един злодей, сътворил грях. Няма значение с умисъл или неволно — грехът си е грях.

— Ти си начертай още един кръг, около себе си. За по-сигурно — рече той на Еврих. — Да не стане беля...

— Няма! — начумери се арантянинът. — Заедно сме!...

— Напрасно — спокойно каза Вълкодав. — Глупаво.

Еврих поразмисли и се засрами. Вече разбираше всичко докрай. Изобщо и помисъл не е имал вянинът да унижава учения си спътник, да му показва колко е по-силен от него. Поне един от двамата бе ДЛЪЖЕН да достигне Нарлак. Да бъде сред хора. Да върви към град Кондар, откъдето кораби поемат отвъд морето...

Превъзможвайки гордостта си, Еврих взе горяща вейка от огъня и очерта кръг. Живите въглени недоволно съскаха при допира с влажната пръст и мократа трева. Еврих затвори кръга и чак тогава съобрази, че се е оградил от постелята, на всичко отгоре се налагаше да седи свит,

протегнатите нозе биха се подали извън предпазеното място. Не ще може дори да подхранва огъня с дърва... Подсмихна се мрачно. Нима Вълкодав си въобразява, че ще го остави сам да се оправя?! След като и осакатеният и незрящ Тилорн беше грабнал смешното си орехово копие!

Много си смел, много — прозвуча дълбоко в ума му сякаш нечий чужд, присмехулен глас. *Много смел. Само че не всички страхове си виждал, затова не се хвали предварително...*

Еврих се насили да изчегърта котлето до сухо с последния зальк и остави съдинката на земята.

— И сега какво?... — попита с надеждата, че гласът му не трепери от вълнение.

— Нищо — отвърна Вълкодав.

Еврих стисна юмруци:

— В името на репеите, закачили се към роклята на Най-прекрасната, варварино! Ако доживеем до заранта, ще ти откъсна главата, вянино!...

Вълкодав седеше с лице към реката — предполагаше, че духовете на сразените насилници ще довтасат откъм планината. Защото именно в сърцето на Засечния рид бе оставил да лежат непогребаните им трупове. Птици и зверове навярно вече са се погрижили за мършата им. Пък и злите сили, както е известно, най-често идват именно от север...

Той си помисли и за това, което можеше да се случи през тази нощ. Щеше да стане това, което трябваше да стане — шест възмутени души ще изтръгнат неговата собствена, за да я завлекат... къде?

Наемниците принадлежаха към различни племена. Народът на всеки от тях имаше своите Небеса и своята Преизподня. Вянският Изподен свят също не би се наредил сред гостоприемните места. Люта тъма и лют мраз очакваха там всеки злодей. Вълкодав въздъхна и си рече, че навярно ще затъжат Сивите песове, задето не е попаднал при тях, на зелените поляни на Острова на Живота. Е, мнозина от тях сигурно са се завърнали в този свят, защото Вълкодав бе отмъстил за тях. Ала родителите му... кой знае защо не спираше да му се привижда, че майка му и баща му все още витаят ТАМ, наблюдават

деянията на сина си, гледат го през седемте прозрачни небеса и бленуват да го прегърнат...

Глас го стресна, но съвсем не от предвидената посока:

— Май не ми се радваш, момко?

Вълкодав се извърна светкавично, но стрелналата се към меча ръка спря напред път. Зад външния кръг стоеше ниска беловласа жена, облечена в сиви вълнени шалвари и синьо подплатено елече. Стоеше напето и с насмешлив укор разглеждаше вянина, склонила глава към мършавото си рамо.

Еврих, който се унасяше, подскочи стреснато и видя, че спътникът му се изправя и тръгва към ръба на светлината, където зад кръга се дуплеха плътни валма мъгла.

— Господарке!... — дрезгаво проговори Вълкодав. — Майко Кендарат!...

Съдейки по всичко, вянинът сам, по собствена воля се гласеше да пристъпи отвъд трите защитни кръга, където го дебнеха... Но с кого говори? Еврих не чуваше друг глас, освен този на варварина. Въпреки това очевидно се водеше беседа. И да, едно от парчетата мъгла, точно пред Вълкодав, не се отнасяше встрани като останалите. Дори комай се оформяше в човешка фигура. Косите на арантянина настръхнаха. Някой подмамваше спътника му в капан.

— Стой!... — изкрещя той, скочи на крака и без да се замисли, наруши собствения си предпазен кръг. — Спри се, дивако!...

Той настигна Вълкодав и го сграбчи за ръкава, като много добре разбираше, че не би могъл да го задържи. Успя да си представи какво ще сполети него самия, след като спътникът му прекрачи и трите начертани линии и крехката граница бъде нарушена... А той, Еврих, дори не бе докосвал с пръст убитите от вянина насилници! Нима те и него ще... ох...

Въпреки това не възнамеряваше да изоставя другаря си.

— Не излизай от кръга, чедо — каза Кан-Кендарат. — Няма защо!

И тя вдигна ръка с длан, обърната към него. Движението ѝ бе заредено с удивителна сила. Еврих отново не чуваше гласа и не бе наясно с кого точно приказва Вълкодав. Ала усещаше... присъствие. Отначало то го зашемети и стресна с мощта си. Чак след малко проумя, че присъствието е благо. И при все това — плашещо...

Вълкодав спря. Изтръгна ръката си от хватката на Еврих и коленичи пред жената.

— Не се пазех от теб, Майко Кендарат — промълви той глухо. — Само че... не предполагах... че си завършила земния си път...

Той бе съвсем наясно, че белокосата му наставница е тук не в плътта си.

— Не съм го завършила — подсмихна се тя. — Ала ако всички мои ученици почнат да постъпват като теб, тогава наистина ще се моля странството ми да приключи най-сетне!

Вълкодав премълча.

— Ти отново чакаш да те застигнат духовете на убитите от теб — продължи жрицата на Богиня Кан. — Даже мен помисли за отмъстител! Не бой се, те няма да дойдат... — Вълкодав вдигна глава и тя поясни: — Бе им позволено да придобият онова послесмъртие, което са заслужили. А ти...

— Те вършеха зло — каза Вълкодав.

— Вярно е — съгласи се Майка Кендарат. — Вършеха. Мислиш ли, че ТИ си направил добро? Убил си ги. Прекъснал си нишките на шест живота. Защо?

Вълкодав се заинати:

— Те вършеха зло.

— Затуй — кимна жрицата — ти постъпи по най-лесния начин. Просто ги уби, без много разпавии. Горд ли си с това?

— Съжалявам — рече Вълкодав, — че не разпитах четвъртия по ред мой съперник, откъде знае някои тайни на кан-киро. И що за Наставник на воители се е пръкнал отвъд морето в Тин-Вилена...

На Еврих му се стори, че неподвижното преждено валмо мъгла с бегли очертания на човек потръпна. Едва-едва.

Вълкодав пък видя сянката, преминала през лицето на Майка Кендарат. Навярно и тя вече бе уведомена за станалата беия — божественото Изкуство беше попаднало в лоши, мръсни ръце. Ала каза съвсем друго:

— Жалиш не за убийството, а задето не си накарал клетия младеж да говори? Наистина ли би го изтезавал?...

От пронизващия взор на кафявите очи на Кан-Кендарат нямаше къде да се избяга. Вълкодав призна неохотно:

— Бих. След като има заради какво, защо не.

Китката на жрицата отново литна нагоре в жест на гняв и отвращение... Еврих почувства как го лъхна жар сякаш от пещ. Покъсно щеше да разпита Вълкодав и не изпита и капчица съмнение в способността на незримата му събеседница да катурне от десет крачки само с помръдване на ръката дървено трупче от пейка, както правеше Тилорн.

— Не говори така, инак съвсем ще се отрека от теб! — възкликна Майка Кендарат. — Ти възнамеряваш утре да спреш в нарлакско село? А не те ли е страх, че първият срещнат там може да е някоя почтена жена, която ще те попита дали не си срещал по пътеките на Засечния рид младите й синове? Те, ще каже, служеха като наемни воители, обещаха напролет да си дойдат у дома...

— Всеки душегуб си има майка — възрази остро Вълкодав. — Дай тогава да не ги наказваме изобщо, така ли?...

— А кого си наказал? — учуди се безплътната гостенка. — Ти просто потвърди, че те бива повече от мнозина да се сражаваш. И толкоз!

— Хубаво — рече Вълкодав, — следващите злосторници просто ще ги пусна по живо по здраво, нека си насилват на воля. Това ли искаш?

Жрицата поклати глава — бавно, с укор и печал.

— Нищо не си разбрал, чедо — промълви тя. — Аз само те побутвах към осъзнаване, че щом си се намесил в чужда участ, трябва да стигнеш докрай. Щом си избрал да наказваш, трябвало е да накараш тези хора да разберат какво злодеяние са извършили. Нима би имало по-страшно възмездие при това положение? На мен не ми хрумва. Ти, ако ти се блъска главата — заповядай. Само че, намесвайки се в чужд живот, ти не пожела да въздадеш истинско наказание, защото би ти коствало част от твоя собствен живот. Може би дори — целият. Ти не поиска да сториш това. Предпочете да ги убиеш. За по-лесно.

Вълкодав стоеше на колене с наведена глава. Мислеше си: *Тя има право. Онези шестимата, докато ги убивах един по един, надали са се разкайвали за деянието си. И да съм ги принудил за нещо да съжаляват, то е било, че са се оказали по-слаби от мен. За нищо друго срам не ги хвана... Тя е права.*

Въпреки това нещо в него се съпротивляваше, отказваше да заеме страната на дребничката жрица. Да, *тя е достигнала духовни*

висини, за които не съм достоен дори да мечтая. Само че у нас като заловят насилник, просто му разпорват корема, защото така се пада на мерзавеца, защото аз, Вълкодав, го смятам за правилно и, хайде, не добро, но в никакъв случай не е ЗЛО. Възмездие. За мен негодникът е престъпник, мръсен насилник на жени. За нея — нещастен юноша, когото трябва да съжалявам. Ами, съжалявам го. Съжалявам, че се е родил. Няма право да живее, след като върши зло. А тя е готова да пропилее остатъка от живота си, за да обърне изрода на праведен път...

Прилепчо кръжеше във въздуха около темето на приятеля си и пицеше тревожно.

— Значи си решил, че можеш да оценяваш кой заслужава да живее и кой не? — попита Майка Кендарат.

— Не зная — забил поглед в земята, отвърна Вълкодав. — Зная само, че те вършеха мерзости. Повече няма да го правят.

— Но и добро също не ще направят вече! — прозвуча отсреща. — Сред тях имаше такива, които можеха да се опомнят!

— Да го бяха сторили навреме! — вдигна рязко глава Вълкодав. — Ти видя ли онова девойче на какво приличаше след тях?

Ала там, където току-що стоеше беловласа смугла жена, бе празно. Единствено мокрите тревички трепкаха под ударите на дребните дъждовни капки...

[1] 1 верста (старинна руска мярка за разстояние) = 1066,8 м — Бел.прев. ↑

Не съграждай къща насред път —
любовта от твоя дом ще си отиде.
Съдбата горчива не ще те отмине
щом крачка направиш назад.

Дали сам се скиташ или насила те водят —
пътеката сляпа е за това.
И хиляди стъпки ще изличат
следата ти в пепелта.

Ще те научи пътя да пазиш
другарската протегната ръка,
но за всяка среща като тази,
сто разлъки отекват в нощта.

Ще те научи още да тачиш
горския огън — бедняшки приют.
Но уви, друмът не ни е приятел,
както пеят всички, поели на път.

Сребрилата прах очите замрежва,
вихрушка зад тебе кръжи,
а хоризонтът е все тъй далечен,
далечен, недостижим.

И ето, с тихия глас на певеца
тъгата разяжда сърцето.
И знаеш тогава — животът е кратък,
но пътят се точи нататък.

Следите, оставени вчера,
покрити са вече с мъгла...
Пътят другар е само тогава,
когато ни връща в дома.

4. КЪЩА КРАЙ ПЪТЯ

Това беше старото русло на реката, напуснато от водните бързеи. Приличаше на захвърлена стара дреха. Звор, по-малкият син на великата Светин, един ден намерил по-пряк път да се влее в матерното течение, като минал през гори и блата. Сега се отбиваше да посети напуснатото русло само през пролетта, по време на разлива, а понякога и след есенните дъждове. През останалото време старото корито дремеше, обрасло с шавар. Хлапетата на Борсуците и Петнистите елени чуваха вечер как нейде зад камъша шляпа с опашка в останали вирчета върлото рибище, за което се носеха легенди, мълвяха се небивалици. Някои го смятаха за любимия кон на Водния Господар. Други прекословеха, че не би държал Господарят своя Речен кон в мочурището на старото корито, далеч от главното русло. Трети допускаха, че под гористия вал, преградил реката, има проточна пещера...

Момчетата мечтаеха да уловят чудното рибострашилище и всяко лято скришом от възрастните спретваха сал, от който да го дебнат. Милозливите момичета обаче всеки път намираха недовършения сал и го разтурваха, а на вечния Рибокон хвърляха бучки засъхнала каша. Никой не бе зървал подводния обитател със собствените си очи, но децата обожават да подслушват какво си приказват възрастните и знаеха, че към глухите плисъци също като тях са се прислушвали техните майки и бащи — със затаен дъх и примряло сърце. А преди това — навярно бабите и дядовците...

Тринайсетгодишната Еленушка седеше на ствола на крива бреза, огънала се над водата. Дървото отдавна бе започнало да се навежда към реката заради подкопания от нея бряг, ала не падна и не загина. Вкопчи оцелели корени в здравата пръст, протегна ги навътре, поизправи дънера, вирна здрави кичести клони. Еленушка се беше настанила върху бялата кора, подвила едното си босо краче, а другото клатеше над водата. Рибището живееше в дълбоката част на старото русло, гъските навярно знаеха това и не напускаха

плитчините. Пък и имаха достатъчно място да поплуват, да похапнат и поиграт. Еленушка с половин око наглеждаше ситите пъстри птици, като крепеше с лакът хурката, забодена в пояса ѝ, изплетен от разноцветни шнурчета. Нейният род, Елените, изрязваха хурките си изящно, украсяваха ги с орнаменти и често изобразяваха върху тях сътворилите вселената Богове. От бащиния и род обаче се присмиваха на тези „глезотии“, твърдяха, че се придържат към по-древни приспособления за предене, които са им завещани от Боговете-прародители, и изобищо не е задължително да драскат ликовете Им върху дървото.

Ала и двата съседни рода ловко боравеха с рисувани или недодялани хурки, като се изхитряха да предат дори в движение, пък съвсем нищо работа — да го вършат наглеждайки гъски...

Еленушка предеше хубаво. Нишката ѝ винаги ставаше тънка, равна и здрава. Само че днес ѝ идеше да хвърли преждата във вира. Заедно с хурката, като ѝ върже камък за по-сигурно. Днес Еленушка предеше вълна. Готовата прежда трябваше сетне да се боядиса в синьо и червено, а част от нея — щателно да се избели. И после се сядда на стана, хваща се кросното, за да се изтъче девическа премяна — понева. Вече не е момиченце, на тринайсет години е.

Тринайсетата годишнина е особена година в живота. Снагата съзрява, подготвя се да възприеме женското си предназначение. Търка очички пробудената за любов душа. На момичето се дава име като на възрастна, родът се сбира за свята трапеза, то е цял пир, и най-старата баба заедно с другите жени обличат порасналата девойка в първата в живота и понева. Вестта, че еди-кой си двор има мома за женене, ще се разпространи през близките до далечните съседи и още по-нататък, майка и ще вземе строго да гледа към младите момци, бленуващи да откраднат ясната перла или мънисто от плитката на девойката, за да се закичат с нея — белег за избран от момата жених...

Еленушка веднъж вече е дала своето мънисто, ясната си перличка. Още преди три години. И оттогава какво ли не чу от родата си. Че онази ѝ перла не се брои. Че по недомислие я е подарила. Малко дете си била, казваха ѝ вкъщи. С какъв акъл си могла да правиш такива неща? Срамота! По-добре е да забравим за тогава... Виж, сега — вече съвсем друга работа. Сега е редно да поискаш добър

съвет от майка си и да дадеш надежда на момък от добро семейство, така че след три-четири години наистина да ти стане годеник. И момъкът да е такъв, че с гордост и чест да носи обещаващия дар...

А онзи Сив пес — що за стока е!? Появи се веднъж — и край, няма го, пропадна вдън земя. Слухове само долитат, стига наистина да говорят за него, а не за някой друг. Хората приказват, че уж служел той на самата владетелка, кнесинята солвянска. Съпровождал я бил до велиморската граница и там едва не погинал. После — върнал се и тутакси хукнал да бяга, накъдето му видят очите от престолния град. Бягал, защото имало за какво... Та този ли ще стане стопанин на къща?!

Понякога на Еленушка ѝ се струваше, че възрастните право казват. Ето че и песът с мънистото на нашийника, толкова приличащо на подареното, отдавна не се е вясвал...

Девоичето си спомни славното скромно момче от рода на Кръсточовката, който заедно с родителите си бе идвал на гости у тях. Беше преди месец...

И внезапно устните ѝ, изпълнени с неразбираемо отворачение, прошепнаха:

„Ще напусна рода!“

Изрече го и се уплаши от собствената си безразсъдна дързост, даже се озърна — дали не я е дочул някой?... Момичето, разбира се, бе закърмено със старинни приказки, в които девойки и момци бягали от вкъщи, за да не ги оженят за немил или немила. Ала едно е на приказка, а друго в живота. Не бива да се напуска родния дом. Лошо е. Всяка друга беда е за предпочитане пред отказа от рода. Търпимо е и съпруг да си вземе нелюбим и до бели коси да въздиша за несбъднатото — по-добро е от бягство. Да... Пък и — що за любов е това, на тринайсет години!... Какво разбира от любов на тринайсет години!...

На тринайсет трябва да слуша майка си. Туйто.

Вълненият конец се увиваше около гладкото брезово вретено, точеше се от къделята, равно и красиво усукан. Ръцете на девоичето вършеха привычната работа сами. Еленушка бе още в онази щастлива възраст, когато всичко се привижда като игра. Наужким. Поне наполовина всичко е наужким. Затова тя повтори, забавлявайки се

сякаш с малка пакост, като призова призрака на най-страшната беля:

„Ще избягам пък!“

Сега вече не ѝ прозвуча толкова тайнствено и стряскащо както одева. Дълбоко в сърцето си Еленушка знаеше едно нещо, известно по неведом начин на всички деца, засега непоарени от горчивите обиди на съдбата. Зло ще я подмине, нещата ще се наредят — така казваше това ѝ знание. Всичко ще бъде добре. Босото ѝ краче докосваше кротката топла вода и момичето мърдаше пръсти, наслаждавайки се на гъделичкащия допир с плуващата по повърхността лъчевица. И изведнъж се сепна, трескаво преброи гъските, намери с поглед водача им... И, гледайки едрата силна птица, Еленушка си пожелала невъзможното — ето, ако сега вземе и се покаже над водата невиджаният Речен кон, значи трябва да напусне рода и да поеме към неизвестната си съдба. Намисли го като желание и за всеки случай даже затаи дъх...

Разбира се, нищо не се случи. Не се разврякаха гъските, които имат остър слух, не шляпна широката опашка на рибицето, не се издигна, полепнал с лъчевица гръбен плавник, покрит с бодли... Че нима би могло да стане другояче?...

Еленушка въздъхна. Едно е да си измисляш небивалици и тайно да се надяваш, че може и да се сбъднат, кой ги знае Боговете, може и да позволят да се случи?... Ала съвсем друго е да се убедиш, че на невъзможното затова така му викат, защото идва от НЕ МОЖЕ и наяве никога не става. Ловките пръсти заципаха от къделята нежна пухкава опашка, дясната ръка сякаш сама въртна вретеното... И тогава ходилото и, люлеещо се във водата, обръсна нещо плътно и хлъзгаво. Момичето, още преди да се уплаши, чевръсто подви крак и погледна надолу.

Право под нея, под тънката ципа на водната повърхност, лениво шаваше с плавници огромно рибище, което я зяпаше с кръгли безизразни очища. По-късно Еленушка така и не успя да съобрази към коя рибешка порода все пак принадлежеше Речният кон. Сом? Щука? Пъстърва?... Не го виждаше добре заради отразеното във водната гладина небе и листа, пречеха ѝ и дребните листенца на лъчевицата. Ала ясно различаваше тъмната сянка, дълга навярно разтег^[1] и

половина, и немигащите очи, които ѝ се сториха твърде разумни за риба.

Еленушка ахна и трескаво присви нозе, вкопчи се в близкия клон, ала сбърка, защото бе сух и се прекърши. Момичето залитна, отчаяно изпищя и падна по гръб във вирчето. Късият миг, в който летеше надолу, бе достатъчен, за да си представи какво я чака — как Речният кон я захапва за ризата и я завлича към дълбокото, надолу, надолу, в непрогледния здрач на дъното, а слънцето се отдалечава, отдалечава и ето че гърдите парят и няма въздух, нито глътчица няма... Плъсна сред пръски, водата се издигна покрай нея като зеленикави прозрачни стени, които тозчас рухнаха обратно, заглушавайки вика на Еленушка. И тя почувства как под нея се стрелна гладкото туловище, стрелна се и изчезна в дълбината на вира. Закъсняло закряскаха гъските, запляскаха с криле. До брега имаше три загребвания, момичето заплува трескаво, кокорейки мокри опулени очи и с плач изскочи на сухата трева. Не скоро се успокои затупкалото ѝ сърчице, не скоро престана да ѝ се привижда, че Рибоконят изпъзвява подире ѝ, за да я сграбчи. Постепенно диханието ѝ престана да прилича на хълцане, девойката намери дългия прът, с който усмиряваше своеволните гъски, и дълго се мъчи да извади от водата хурката си. Щеше да я достигне по-лесно, ако се покатереше пак на брезата, ала не посмя да го стори.

Денят започна неприветливо, ала дъждът не покапа повече. Вълкодав изпълни обещанието си и не събуди Еврих. И когато граматикът сам отвори очи, със срам забеляза, че слънцето, едва видимо зад облаците, приближава пладнешкото си място на небосвода. Младият арантянин припряно седна и завъртя глава, търсейки спътника си. Вълкодав лежеше под навеса край отдавна изстиналата пепел от огъня и спеше мъртвешки сън, притиснал колене към гърдите си. Ето, имало предел и за неговата издръжливост. На рамото на вянина седеше Прилепчо, ала не дремеше, а се озърташе войнствено, разперил ноктести крилца.

Еврих предпазливо се надигна, взе котлето и на пръсти се изниза за вода.

Жената стоеше на върха на хълма и гледаше друма, по който към селото се приближаваха вянинът и арантянинът. Отдалечеността все още не позволяваше да се видят лицето и дрехите ѝ, личеше само как вятър брули тъмните поли на роклята. И, кой знае защо, изглеждаше сякаш стои там отдавна.

Пътешествениците лесно откриха пътеката, водеща от бреговете на Ренна към селището. Колкото се отдалечаваха от реката, толкова по-широка ставаше пътеката, докато не опря до истински, добре отъпкан път. По него караха добитък на паша. Пак той водеше към големия град. Там, където в друма се вливаше пътеката от реката, имаше завой, пътят се отбиваше на запад, по посока на морето. Нататък се точеха дълбоки коловози — следи от тежки каруци.

— Наистина ли трябва да идем до селото? — нерешително попита Еврих. — Каква работа имаме там? Нека продължим направо за Кондар...

— Ако не искаш, не отивай! — мрачно отсече Вълкодав. — Продължавай, аз ще те настигна.

Той не откъсваше очи от жената на хълма. Еврих упорито тръсна глава, къдриците му се разлюляха, но последва спътника си. Предположи, че нуждата на Вълкодав да се отбива до селото се дължи на снощния му разговор с безпътния събеседник, чийто глас граматикът така и не долови. Сигурно бе нещо важно. Вероятно същото, заради което преди няколко дни той самият също би поискал да спрат в селото. Като роден в просветена страна човек, Еврих не се срамуваше да говори за страховете си, понеже това му помагаше да ги преодолява. Варваринът, за разлика от него, явно смяташе разумното поведение за признак на непростима слабост...

А Вълкодав бе впил взор в самотната фигура, до която оставаха не повече от стотина крачки, и мислеше за предсказаното от Майка Кеңдарат. Словата ѝ бяха готови да се изпълнят... „Добри ми човече, сполай ти, да си виждал по пътя моите синове...?“

Вътрешно изтръпнал, сякаш в корема му замръзваха ледено-мразовити паяжини, Вълкодав нито забави, нито ускори ход, макар че студените тръпки плъзваха по цялата му снага, проникваха в нозете и вдървяваха походката му, катереха се нагоре и стягаха гърлото. Задиша с усилие, знаеше какво е това. Страх. Само някой, който много добре

го познаваше, би се досетил, че Вълкодав се бои. Някой като Прилепчо, например. Черното зверче бе неспокойно — литваше от рамото на приятеля си, описваше стремителни кръгове, търсеше врага, ала не намираще никого достоен за схватка и се връщаше. Еврих познаваше спътника си по-зле.

Най-тревожното за Вълкодав бе това, че не успяваше да разбере от кой род и от кое племе е стоящата като стълб жена. От живота си в големите градове той беше свикнал, макар и трудно, да не се учудва, когато срещне велх, навлякъл солвянска горна дреха и сегвански потури, че и мономатански сандали. Но на село?... Беше посещавал Нарлак и знаеше, че тук, както и навсякъде по селата, живеят роднини. Откъде би се появила сред тях незабрадена старица с разноплеменни дрехи, явно паднали ѝ се от чужд гръб, очевидно подарени и криволяво прекроени?... В главата му се мярна дори спомен за каторгата, пъклените недра на Скъпоценните планини, където разликите в облеклото бързо се изтриваха от мръсотията, потта и кръвта, овехтяваха до еднакви за всички дрипи... Когато до жената остана половин хвърлей, Вълкодав за всеки случай я поздрави според обичаите на Нарлак:

— Нека те топли Свещеният огън, майко на достойни мъже...

Старицата забави отговора си, а после, всявайки смут и изумление у пътника, отвърна според вянките традиции:

— И на теб, сине на славна майка, здраве желая.

— Добър ден, почитаема госпожо — поклони се Еврих.

Жената отвърна веднага, отново в тон:

— Добър да е, любезни младежо.

Вълкодав през това време се убеди, че взорът му го е подвел — жената не бе старица. Всъщност навярно никой не би могъл да определи възрастта ѝ. Не беше млада — това беше сигурно. Ала и стара не би я нарекъл. Освен ако не се вгледа в бездънните ѝ, древни очи, много видели, много поели. И — нито един бял косъм в косите, лицето — красиво и гладко, почти без бръчки...

— Чакам синовете си — радостно проговори изведнъж жената. — Скоро трябва да си дойдат. Кажете ми, чедо на Сивите песове, дали не си ги срещал нейде по Засеката?...

Той почувства как сърцето му заудря конвулсивно в ребрата и даже не отдаде дължимото на удивителната прозорливост на жената —

та тя се обърна към него с родовото му име! Не всеки солвянин би разпознал племето на Вълкодав, да не говорим за нарлаките...

А жената продължаваше:

— Моите синове са млади хубавци. Ще дойдат откъм планините. Всеки момент може да се появят, знаят, че ги чакам на този хълм. Дали не си ги срещнал някъде по пътя си?

Вълкодав отвори уста, закашля се и някак се накара да проговори:

— Докато минавахме Засечния рид, срещнахме седмина...

Чуваше гласа си чужд, пресипнал, изведнъж прозря, че Майка Кендарат е била права от първата до последната изречена от нея дума, че е бил пренесен на ръце през светлия Портал от твърде добри люде, и Онези, които надзираваха този Портал, просто бяха съжалили праведниците, не ги бяха погубили заради одного недостойния... Но някой следващ път... Помъчи се да се сети дали сред насилниците имаше поне един нарлак, ала паметта му го остави несигурен. Затова каза на чакащата майка:

— Тези седмина бяха лоши хора... Тоест, шестима от тях. Един се оказа по-добър от останалите... Той остана жив.

Жената величествено кимна.

— Значи — с усмивка отвърна тя — не сте срещали синовете ми. Онова момче, разправяш, било самичко, а моите деца винаги се държат заедно... Те непременно биха ви помогнали в битката със злодеите. Ами... значи, днес от ридовете никой няма да слезе повече. Заповядайте в дома ми, добри хора. Починете си. Сигурно сте тръгнали за Кондар?...

* * *

Съборетината на жената трудно би могла да се нарече дом. В Нарлак открай време е било по-топло и сухо, отколкото в страната на солвяните, да не споменаваме вянските гори. Находчивият тукашен народ отдавна беше свикнал да ползва този Божи дар и вместо къщи от трупи, издигнати заради влагата над земята върху яки пънове, си спретваше землянки. Разбира се, не всички се закопаваха в пръстта, само по-сиромасите. Вълкодав определено не обичаше подобен сой

обиталища, миришеше му на липса на самоуважение, но нима бе редно да спори с обичаите на цяла страна? Още повече, че едно време му се бе случвало да посети напълно уютни нарлакски жилища, сухи, топли и разумно устроени. Стопаните на онези домове надали биха се съгласили да държат в такава землянка дори добитъка си.

Клетият коптор комай помнеше не само Последната война, но и самата Велика Нощ. Покривът едва се издигаше над осеяната с бабуни и къртичини земя. Отдалеч повече мязаше на весело зелено хълмче, ала отблизо се виждаха парчета мръсна брезова кора да стърчат изпод чимовете, а тук-там зееха дупки... и въобще, по-добре да не ти хрумва да се разтъпчеш отгоре, току-виж си се продънил. През дупките се изнизваше рехав дим от едва мъждукащо огнище. Вълкодав вече знаеше какво ще завари вътре. Покрити с плесен стени, влажен под с купчинки гниеща слама... и, то се знае, нито коричка за ядене. Няма пушени бутове да висят на куки от мертеците, нито плитки румен лук, нито дъхава погача в пешкир. Най-много — пукнато гърне с водниста каша, самотно кацнало над мъждиво огнище от зле изпечена глина...

И що за народ са тия нарлаки, за кой ли път с отвращение си каза вянинът. Каменни градове строили! Юнаци. Да зарежат безпомощна вдовица сама в такава мизерия!...

— Как да те наричаме, почитаема госпожо? — попита Еврих пътъом.

Тя ласкаво го погледна и рече с усмивка:

— Тук ми викат Лудата Сигина.

Вълкодав само въздъхна наум. Свирепото напрежение, преживяно на хълма, още го стягаше отвътре. Лудата!... Работата излизаше по-дебела, отколкото смееше да предполага.

— Ти не приличаш на безумна, госпожо — предпазливо поде Еврих. — Ако питат мен, признавам, че водиш беседата мъдро и достойно...

— Когато дойдох тук да чакам синовете си, тогава те... — Сигина посочи с кимване на глава към селото, — ... те тутакси ме нарекоха луда, право в очите. Вярно, отначало ми даваха храна и ми помогнаха да направя къщата, но... понеже не умея да ходя боса по сняг или въглени, не бърборя загадъчни слова, каквито хората очакват да бълва един зазрачен разсъдък, се отдръпнаха от мен... А аз просто чакам синовете си.

— Отдавна ли са те напуснали децата ти, госпожо? — запита Еврих.

Тя безметежно се усмихна и рече:

— Не помня. Нима това е толкова важно?

Близо до землянката имаше малък бостан, от който Сигина, очевидно, се препитаваше, освен ако милосърдните селяни не ѝ даваха нещичко отгоре. Прекопаното място наистина не беше голямо — колко ли земя може да гледа самотна, вече немлада жена?... Пък и щом поне половината от всеки свой ден тя прекарваше на хълма в очакване на отдавна пропадналите си момчета... Вълкодав даже се усъмни дали тя изобщо има деца.

Сигина първа слезе към вратичката по почти изтритите от дъжда пръстени стъпала и странниците я последваха. Вълкодав, както повеляваше приличието, се поклони към прага и чак тогава го престъпи. Очакванията му се сбъднаха. Единствената разлика се състоеше в липсата на гърне; вместо него над огнището висеше на окадена верига поочукан котел. Висеше криво, на една страна, така че да не се изсипе варивото през проядена от ръжда дупка...

Прилепчо кихна, изпърха от рамото на вянина и неделикатно изхвъркна навън. Обиталището не му хареса. Че и кой ли би го харесал...

— Ако ни позволиш, ще останем няколко дни, почитаема Сигина — рече Вълкодав. — Няма да те притесним.

Връщаше се от брега на реката с доста дебел дънер на рамо. Беше не само дебел, но и пресен — убито и влачено от стремглавата Ренна при последния ѝ разлив дърво. Вянинът смяташе, че от него ще станат добри дъски. Реката прояви голяма милост. Подари му още два добри ствола с останки от дебели клони тъкмо на нужната височина. Тях Вълкодав нямаше да цепи на дъски, а възнамеряваше да ги постави за подпори на покрива на землянката на Лудата Сигина. Попадна наскреда плитчината и на две одрани в каменистото дъно, но напълно здрави трупи, вярно, бая подгизнали. Едното дърво можеше да влезе в работа, бе широко, ала сам не се наемаше да го мъкне. Но ако впрегне и Еврих, после ще го поосече с брадвата и ще издълбае хубави стъпала — дълго няма да се износи такава стълбичка за входната врата. Няма

да се износи чак до деня, в който синовете на Сигина току-виж наистина се завърнали...

Грапавият дънер жулеше раменете, пладнешкото слънце жареше изпотения гръб, но Вълкодав стъпваше с леко сърце. Горедолу така се беше чувствал в Бяла вода, докато строеше своята си къща. Свято дело — къща да вдигаш. Хубава, голяма къща. Под могъщи стари борове, раснали на воля. Споменът бе приятен. Споменът за дома, където го чакат. Побелелият Варох със славния му внук Зуйко. И, то се знае, Тилорн и Ниилит...

Сигина май наистина бе безумна. Тиха луда. Съплеменниците на Вълкодав наричаха такива като нея блажени. Тя не се търкаляше в припадък, не си говореше сама, не тичаше гола. Само стоеше на хълма и се вираше дали не идват от далечен край нейните синове. Навярно ги е погребала още като младенци. А комай изобщо не ги е раждала. Вянинът подозираше, че това никак не е по нрава на обитателите на селото. Хората не харесват някой да се държи странно. Не обичат някой да не е като всички други. Хората почват да се замислят от кои Богове е дадена тази чудатост, дали от Светлите или от Тъмните?... Ала, от друга страна, защо една безобидна жена да не си измисли красиви синове и да ги чака — кротко и търпеливо, без никому да пречи? Нима това е чак толкова лошо?... На кого пречи с това си чакане!

Ако още бе имало по белия свят жив род на Сивите песове и ако клетата помрачена Сигина, посветената на вечното очакване дъщеря на неведом народ, случайно би се появила край селищата им, те със сигурност биха ѝ дали подслон. Много ли място ще заеме тази жена? Да не би да открадне топлината на общото огнище? Да не би да изтърка дъбовото дюшеме в общинната къща с нозете си? Или отсядане пейките ще строши? Да не би да яде като хала, че да остави гладно дружното семейство, което я е приютило?... Винаги има одър, пейка и паница в повече. И нека си ходи колкото ѝ душа иска да чака синовете си — ако ще на брега на Светин, ако ще — на близката ливада.

Да. Стига нейде по белия свят да живееха още Сивите песове...

Както Вълкодав предположи, в жалката землянка с трън да влачиш, нямаше какво да закачиш. И с храната бе зле, даже не миришеше на такава. Е, ако не броим малкото каша от по-ланшен

ечемик, а туй си е конски зоб, не човешко ядене. Ала това не бе беда — поправимо е. Пътешествениците се канеха да купят в Кондар място на кораб, за да прекосят с него морето, и затова носеха със себе си тежка кесия със сребро. Стига и за пътуването, и за ново облекло, ако се наложи, и за прилична стая в крайпътен хан... Днес, за втори път след Портала, Еврих развърза общия кемер, излови няколко дребни монети и отиде с тях в селото. Граматикът добре владееше нарлакското наречие. Пък и, не като своя спътник, умееше да се погажда с хората. Навярно вече се е върнал с чувалче грах и парче пушено свинско.

А ако се размечтаем, защо да не си представим и гърне с мляко, а към него — хубава прясна погача...

Дънерът все пак си тежеше, инак Вълкодав би хукнал на бегом. Изкатери нагорницето и закрачи по познатата пътека през рядка горица. Прилепчо, който сякаш дремеше на другото рамо на вянина, внезапно литна без звук и се изгуби между вейките. Нюхът на Вълкодав бе за завиждане пред повечето обикновени люде, ала не можеше да се мери с дребничкия черен хвъркатко. Сигурно лакомото зверче бе усетило вкусен дъх откъм дома на Сигина.

Вълкодав грешеше. Още преди да е прекосил прибрежните гъсталаци, Прилепчо се върна и с тънички крясъци закръжи пред лицето му. Малкият нощен ловец обикновено се държеше така само ако е станала някаква бяля, която изискваше, според него, незабавната намеса на грамадния му нелетящ приятел.

— Хайде сега, стига си цвърчал... Какво толкова е станало... — измърмори вянинът.

Прилепчо не мирясваше и Вълкодав друсна дънера на земята, ала го нагласи така, че сетне да е лесен за вдигане. Тръгна подир животинката, отначало с бърза крачка, а после се затича. Без прегъващия го надолу товар бе радостно и свободно да се впусне в бяг човек.

До землянката нямаше кой знае колко път. Вълкодав прескочи звънлив ручей, пробяга ливадата и съзря Еврих край жилището на Лудата. Личеше, че вместо хляб и мляко граматикът бе донесъл от селото голяма синина под окото. Вълкодав ускори ход, преодоля последните стотина крачки и се убеди, че разбраният арантянин наистина е успял да си изкара боя. Еврих седеше оклюмал на пън пред входа в землянката, Сигина стоеше редом и жаловито го галеше по

главата, рошейки златистите му къдрици. Еврих притискаше нещо към лицето си. Озърна се при шума от стъпките на Вълкодав и вянинът видя, че граматикът държи дебела желязна подкова.

Вълкодав спря в очакване на обяснения.

— Не поискаха нищо да ми продадат — след дълго мълчание промълви Еврих и Вълкодав разбра, че умира от срам. — Те ми казаха... прости ми, почитаема, но ми казаха, че ти и без това много си им задлъжняла... и парите отивали за погасяване на борchoвете. Било, казват, редно да се отнемат от нейните гости...

Сигина виновно разпери ръце:

— Те наистина отначало ми даваха милостиня. Навярно са прави да казват, че съм им задлъжняла...

— И колцина бяха? — поинтересува се вянинът.

На какво те учех бе, глупчо! — счу му се на Еврих като ехо на произнесените от Вълкодав слова.

Неударената половина на лицето на граматика поруменя. Младият учен сърдито се извърна и мрачно изсумтя:

— Колко, колко... Да ги беше видял! Един мъжага с братята си... всеки по-дебел от мечка!

— Сигурно Летмал е бил — поясни Сигина, без да спира да утешава граматика с ласкави милувки по косата. — И братята му Кромал и Данмал. Пакостливи момчета. Баща им същият беше. На младини, помня го аз, много добре помня...

Вянинът въздъхна. Май дънерът, зарязан по пътя, така щеше да си остане в гората. Освен ако някой не си го прибере — за огрев. Попита сухо:

— Ти не би ли искала да ни придружиш до Кондар, госпожо?

— В Кондар? — замисли се жената. — Не... ами ако дойдат моите дечица?

— А те дали знаят, че ги чакаш именно тук?

— Не, разбира се — усмихна се тя. — Нима това е толкова важно?

Имаше прекрасна усмивка.

— Тогава защо не напуснеш това село, почитаема? — учуди се Еврих.

— Тук е по-близо до планините — обясни тя с търпение на бавачка към неразумно хлапе.

Вълкодав веднага си помисли за каторгата. Да не би тъкмо в Скъпоценните планини да са се озовали безпътните ѝ момчета?... Той се намръщи и запита:

— Какво правят те в планините?

— Ами един ден мъничкият ми се изгуби сред ридовете и големият ми тръгна да го търси! — с гордост сподели Сигина. — Веднага щом намери братчето си, двамата ще си дойдат. Затова ги чакам тук.

Арантянинът и Вълкодав се спогледаха. Граматикът се прокашля:

— Твоите синове, почитаема, далеч по-лесно ще те намерят в Кондар. Кондар е голям град. Непременно ще се отбият в голям град. А малко селце може и да подминат.

Сигина отвори уста да възрази, че не може да се случи такова нещо — да се размине с децата си, но Вълкодав я превари, като се обади:

— В Кондар ние задължително ще намерим добри хора, госпожо. С тях ще можеш често да си приказваш за своите момчета. И онези хора няма да ти се присмиват като местните.

Жената колебливо местеше поглед от единия към другия си гостенин. После очите ѝ попаднаха връз кривата врата на землянката. Върнаха се към острите планински върхари. Към ледените зъбери, сияещи всред лилавото небе под лъчите на неистовото, размазано от високи перести облаци слънце...

— Чувал съм, че от Кондар пак се виждат планините — пропъждайки съмненията ѝ, изрече Вълкодав.

— Засечният рид продължава до самото море — подкрепи го Еврих. — И там се събират всички пътища, които прекосяват ридовете. Мога да ти покажа карта, искаш ли? Бил съм в Кондар. Градът има пет порти, без да смятаме пристанището. Ще обиколиш и петте порти, за да разпиташ стражниците за синовете си.

Сигина изведнъж плесна с длани:

— Ами че аз ще ви бавя, момчета! Вие сигурно бързате! А с мен, дъртата... то и нозете ми се изкривиха, как ще ви трая на разкрача, дечица...

Еврих, забравил болезнената си морава подутина под окото, звънко се разсмя:

— Не бързай да се пишеш старица, почитаема! Има време! По-добре си стягай нещата, то сигурно нямаш много вещи де...

Жената, с неочаквано палава усмивка, подхвана престилката си — кръпка върху кръпка, — и се гмурна като къртица в коптора си. Вълкодав облече ризата, която съхнеше след пране на кривия плет, затегна колана си и каза на Еврих:

— Докато си събирате багажа, ще прескоча до селото.

Тръгна, преди граматикът да сколаса да възрази.

Мизерното обиталище на Лудата Сигина бе отделено от селото с невисока могила, полегатите ѝ склонове бяха обрасли с високи човешки бой и половина храсти, познати като орлови нокти. Отначало Вълкодав понечи да заобиколи гъсталаците, но забеляза пътечка и тръгна направо. Наведените и преплетени клони го принуждаваха да свежда глава, понякога дори да превива гръб. Той даже се запита кому ли е трябвало да отъпква такава пътека, ала не стигна до задоволителен отговор.

Не знаеше също така какво ще прави в селото.

Преди няколко години сигурно би разпитал селяните кой именно е насинил окоето на приятеля му и му е отнел честните пари. После би накарал недоносчето да върне заграбеното. И би се погрижил поганеца дълго да го втриса само при мисълта да обере минаващ странник...

Може би си заслужаваше и сега така да постъпи. Има люде, които започват да разбират как стоят нещата чак тогава, когато с тях се говори на достъпен им език — юмручния.

Прекоси храсталаците и излезе на открито. И веднага видя, че жителите на селцето, всичко на всичко малко повече от двайсетина души, са събрани пред най-голямата земянка, подаваща се над земята най-високо от останалите. Нарлаките нямаха обичай да строят общинни домове, което означаваше, че голямата земянка принадлежи на местния старейшина и семейството му.

Селяните нещо се обясняваха на четирима конници, появили се неизвестно откъде. Дали откъм гората, дали направо от големия град, не беше ясно, но очевидно разговорът никак не беше приятен за местните. Вълкодав се приближи, неколцина селяни се озърнаха към снажния непознат, ала ничии очи не се задържаха задълго върху него.

Ставащото пред обиталището на старейшината беше далеч по-важно за тях.

— И само с толкоз ли си богат днес? — попита един от конниците, като се наведе напред и постави лакът на дъгата на седлото. — И за тия жалки грошове ние не спим по нощите, за да те пазим от лоши хора?...

И ездачът, и тримата му другари бяха млади яки мъже, конете им — гледани и издръжливи животни. Всички носеха добри оръжия и май неловко боравеха с тях. Личеше им, че не за първи път посещават това селце.

— Тук има повече, отколкото вземаш обичайно... — отвърна му човекът, изправен пред конската муцуна на главатаря на въоръжените мъже. Старейшината. Ако вянинът все още не се беше отучил да разпознава чувствата на хората, старейшината се разкъсваше на две между страха си пред конниците и боязънта да бъде унижен пред очите на съплеменниците си. Беше корав жилест мъжага, отдавна прехвърлил младините, видял живот, ала все още не превит под тежестта на годините. Правилно, такива са обикновено селските старейшини. Младокът още няма достатъчно ум за подобни отговорности, не върви и старец, дето вече не му трябва женска ласка, да е вожд. Този тук беше на точното си място. А зад гърба му, досущ три мечока, пристъпваха от крак на крак синовете му. Значи, този е споменатият Летмал с братлетата си Кромал и Данмал...

На широката като гребло длан на старейшината мъждиво лъщяха монети. Острото зрение позволи на Вълкодав да различи сред патиниралите зеленикави медни парици и два новички сребърника. Техните, извадени от ръката на Еврих от общата им кесия.

Главатарят на ездачите през това време лениво откачи от пояса си кожена торба и като че ли с погнуса я протегна към старейшината, за да пусне оскъдния данък вътре.

Бирници на кониса на Кондар?... — зачуди се Вълкодав. — Не, не приличат на редовни бирници. Комай пак разбойници. От по-умните, които предпочитат не да грабят местния народ открито, а ги карат да им плащат уж за охрана от нечи евентуални набези... Хм, до този момент Вълкодав мислеше, че подобен занаят е присъщ единствено на островните сегвани, чиито морски дружини от стари времена всяваха ужас у жителите по крайбрежието.

Внезапно един от съучастниците на главатаря, къдрав чернокос младеж, стремително вдигна лъка си с предварително положена на тетивата стрела. Никой не успя да гъкне, когато стрелата изсвистя... на десетина разтега нататък над затревения покрив на съседите хвъркна перушина. Пъстра кокошчица, прикована от точната стрела, ритна безпомощно, плесна с криле и провеси главица. От отворената ѝ човка закапа кръв.

— Ха така! — развесели се стрелецът. — Ей, булка! Я иди да ми донесеш пилешкото!... — нареди той на млада жена от тълпата.

Вълкодав изруга наум. В живота всичко се случва, особено в беззаконна страна като Нарлак. Но поне би било редно да се сетят да скрият жените и децата, след като са знаели, че „бирниците“ ще довтасат. Ще довтасат, пък каквито са юнаци, ще почнат да безобразничат. Не е женска работа да се меси в мъжки разправи. Не и не. Мъжете трябва да се оправят с подобни неща, а женорята нека даже и не знаят за тях...

Булката плашливо притича до съседния покрив, с усилие разклати и изтръгна стрелата...

Бойна! Бронебойна! — възкликна наум Вълкодав.

... после се върна и протегна плячката към ухиления конник, отчаяно мъчейки се да не го приближава. А стрелецът ловко скочи от седлото на земята, сграбчи жената за китката, дръпна я към себе си и влажно я замляска по устата. Булката, не дръзвайки да се брани, се замята в ръцете му досущ като клетата пъструшка. Забравената убита кокошчица тупна в прахта, докато дланите на юначагата напипваха меките гърди на жената, после алчно ги стиснаха. Вълкодав забеляза с крайчеца на окоето, че големият син на старейшината, уж ербап наглед, само се сгърчи и дори не понечи да пристъпи да помогне. Този ли е Летмал?... Сигурно юнакът е спипал съпругата му. Летмал само изръмжа глухо — и толкоз.

Ала даже това бе достатъчно, за да се насочат две дълги копия право в лицето му, той поморавя и съвсем замръзна. А конниците от сърце се засмяха, наслаждавайки се на властта си.

— Ти да беше пуснал момичето, момко — рече на нарлакски Вълкодав. — Къорав ли си, че не виждаш — не си ѝ ни мил, ни драг.

Три глави в занитени шлемове се обърнаха към нахалника. Скоси очи към него даже любовчицата, който здраво държеше плащещата

булка. Селяните също се озърнаха, поразени от ненадейната намеса. Конниците наистина не идваха за първи път. И честичко се забавляваха още по-разюздано. Но нито веднъж досега никой не им се беше опълчвал. Земеделецът, като види воин в ризница, губи кураж. В душата на селянина като дълбок трън е забита повелята да не убива, той знае, че отнемането на живот е противно на Боговете деяние, а от Тях зависи реколтата и плодородието на земя и добитък. Пришълците не носеха у себе си такава забрана, бяха я заличили от сърцата си много отдавна, ако изобщо някога са я имали. И то им личеше — във всяко тяхно движение, във всяка изречена дума. Срецу такива не се рита. Никой не ще да мре, преди да му е дошло времето. Търпението е по-добро...

Хората, над чиито глави говореше Вълкодав, постепенно се окопитиха от изумлението си и се отдръпнаха припряно, разчиствайки място между него и четворката въоръжени пришълци. Любителят на кокошки и млади булки напук на предупреждението отново жестоко оципа жената и накрая я пусна, по-точно — отхвърли я като недопита халба. Размазвайки сълзи по лицето си, булката се изправи чевръсто и се шмугна в близката врата. Четиримата с интерес разглеждаха Вълкодав, мъчейки се да проумеят що за птица е гракнала насреща им. Тоя да не е луд? Главатарят запита направо:

— Ти кой си, че да ни даваш акъл?

Вянинът сви рамене:

— Минавам оттук.

Прилепчо, останал да върлува из гъсталаците, излетя оттам, кацна на висок кол от плета и втреничи мънистени очички в ставащото. Малцина го удостоиха с внимание.

— Този и негов приятел днес сутринта дойдоха, господарю, отседнаха у смахнатата — услужливо поясни старейшината. — Не познаваме този човек! Не е наш!... — добави забързано.

Със страх и омраза той се озърташе към Вълкодав. Нищо чак толкова лошо нямаше да я сполети глупавата булка. Е, може и да я изтреска посланикът на Сонмор, след като му е хванала окото — голяма работа. Е, ще я понатупа насетне Летмал, особено ако рече да му роди къдрав изтърсак през зимата. Дребен кахър. Ама сега, сега какво ще стане!?

Главатарят на конниците смуши жребеца към нахалния непознат. От седлото той отлично виждаше, че устатият чужденец има само един нож, макар и боен, но какво може да направи с него? Още повече, че даже не посегна към дръжката. Правилно. Иначе зле му се пише... Ала защо стои толкова спокойно и даже комай се подсмивва?...

... И по непостижим начин от него вее същата безпощадна готовност да убива, каквато ездачът познаваше у себе си самия... Този е воин, смутено си рече главатарят. Знае що е смърт.

Спря коня си на няколко крачки от Вълкодав и внезапно кресна — силно, заплашително. Жребецът сви уши и се дигна на задните крака, замаха копита във въздуха, а ездачът отлепи задник от седлото, изправи се на стремената и замахна с копието. Някой от селяните охна, хукнаха да бягат женорята, хлапетиите запищяха. Спокойствие запази само чужденецът. Дори не помръдна. Конникът бе готов да се закълне, че сиво-зелените му очи за миг станаха по-светли.

— Какво си се разкряскал? Плашиш животното — каза Вълкодав на принудения да укротява коня си нарлак. Онзи, ядосан, но и разколебан, се озъби в отговор:

— Какво, напълни ли гащите... минувачо!

Вълкодав се усмихна, показвайки празното място в зъбите си, един беше избит още през каторжните му години. Попита хрисимо:

— Аз ли трябваше да се плаша?

Конникът отново се облегна на дъгата на седлото и с непресторено изумление попита:

— Живееш при смахната и сам си се чалнал, а? Не знаеш ли кой е Сонмор?

Вянинът си направи окончателния извод, че тия юнаци не вземат данък по повеля на владетеля конис. Да бе този Сонмор велможен мъж, неговият бирник тутакси би стъпкал оскърбителя в земята с титлите на господаря си като с конски копита. Да, ама не. Сонмор бе страшен не поради родови заслуги. Славата си, каквато и да бе тя, беше спечелил със свои дела.

Селяните тъпчеха на място, шепнеха. Детенце извиси глас да попита, възрастните му зашъткаха.

— Хич не знам кой е този Сонмор — рече Вълкодав. — И не ща да зная. Само че си мисля, че той, за разлика от теб, разбира, че от гладни овце много вълна няма да настриже... — И добави, поддавайки

се на внезапно вдъхновение: — Ти поне половината от събраното ще му закараш ли? Или всичко ще изпие в кръчмата?...

Беше предварително сигурен, че „бирникът“ няма да преглътне тези слова. Защото очевидно имаше навика да бърка в кацата с меда. Така и стана. Новият удар с копие, този път непридружен от вик, вече не бе за сплашване. Дългият бляскав накрайник се устреми към корема на Вълкодав. Конникът, както всички нарлаки, насочваше острието отгоре надолу, вдигайки копието над главата си. По този край почти не познаваха таранния удар, толкова любим на велиморци. Вянинът се отмести напред и леко встрани, прихвана копието малко след накрайника и го засили още повече, така че да се впие дълбоко в земята. И с удовлетворение видя как нападателят едва не се изтърси от седлото, повлечен от изплъзващия се прът на оръжието.

— Имаш ли още работа тук? — подхвърли Вълкодав, без да поглежда към грабналия лъка си стрелец. — Ако си я свършил, иди си по живо по здраво. Аз отивам в Кондар. Ако потрябвам на твоя Сонмор, нека дойде, ще си поприказваме...

Главатарят изживя няколко срамни момента, преди да освободи копието от отгъпаната пръст на мегдана. Личеше, че спокойната и самоуверена наглост на невъоръжения чужденец му е направила впечатление. Какво може да се мисли за такъв човек? Не се знае. Какво да го правиш — също. Змейска опашка! Иди се чуди що за биткаджия им е застанал на пътя! Опитен...

— Сонмор не ходи при отрепки! — зло предрече бирникът. — Като му потрябват — влачат му ги за краката!...

Вълкодав не отвърна.

Нарлакът махна на подчинените си и бавно, запазвайки достойнство, подкара коня си въвн от селото. Другарите му го последваха. Един подир друг се изнизаха, минавайки покрай Вълкодав. Младият стрелец го сърбяха ръцете да блъсне чужденеца с крупа на жребеца си, за да изпита колко е юнак все пак непознатият. И понечи да го стори. Ала улови празния взор на вянина и благоразумно размисли. Съвсем навреме. Съвсем навреме.

Когато шайката се разкара, Вълкодав остана в средата на погледите на цялото селце — мало и голямо го зяпаха. Малките — с

глупав възторг. Големите — недоброжелателно.

— Кой те е молил да се намесваш, пътничко? — пръв наруши мълчанието старейшината и в гласа му звънтеше злоба. — Сега си дошъл, утре си заминаваш, а ние трябва да живеем с тези!...

Вълкодав почеса тила си:

— Парите, с които им плати, бяха на четвърт мои. Така че не съм съвсем чужд тук...

— И какво искаш? — грубо се осведоми старейшината.

— Грах — рече вянинът. — Парче сланина, стига да ви се намира. Хляб една питка и гърне мляко. Колкото за два сребърника.

Жената на големеца зашепна трескаво на мъжа си, ала той пренебрегна съвета на някаква си фуста и протегна властно ръка:

— Изпъдете този навлек, момци!

Синовете му дружно пристъпиха напред.

Удивително, помисли Вълкодав, докато тримата бабаити надвисваха над него. Беше ги страх от конниците. Конниците се уплашиха от мен. Но конниците си заминаха и тия хорица решиха, неизвестно защо, че ще ме натупат лесно и бързо... Удивително.

Втренчи се в най-големия син.

Беше срещал такива като Летмал повече от достатъчно. Як мъж, само няколко лета по-млад от самия него. Вяните биха рекли за такъв, че Боговете, като са го правили, първо са искали бик да стане, ама мъничко не им достигнало глина, та затова набързо спретнали човек. И, то се знае, останал му бичи ум. Летмалите, докато не им порасне истинска мъжка брада, са като телета — който ги подкара, него ще следват. След време се случва да узреят в читави богатири, простодушни и чисти по сърце. Този тук Летмал беше на ръст малко над вянина, но двойно по-широк и сигурно пак двойно по-тежък. Хамалин. Никога няма да страда от херния. Не би оцелял дълго в Скъпоценните планини, ако го сполети такава нещастна участ. И надали ще наследи мястото на старейшина от тейко си. А и да го наследи, в миг ще стане на трески под задника му това място. Виж, малкият, Данмал — той има с какво да разсъждава. Ето, бърза подир брата си, хваща го за ръкава, дърпа го назад — недей, бате, зле ще стане...

Летмал го отблъсна. Ръчищата му, подали се от ръкавите на ризата, мязаха на мечешки лапи — хем дебели, хем космати, та чак

рунтави. И тия лапи се протегнаха към неподвижния Вълкодав — едната с разперени пръсти, за да сграбчи чуждестранеца за гушата, а дясната бе свита в юмрук, който да откачи ченето на натрапника. Замахваше досущ както беше прието у селските побойници, свикнали да се хвалят с необоримата си сила. Вълкодав изчака до последния момент, но не позволи да го стиснат за яката и да го нагостят с пестник. Той приклепна, леко докосвайки земята с коляно тъкмо когато юмрукът полетя напред... и понесе след себе си цялото туловище на Летмал. Тъпо изумление замръзна върху мутрата на бабаита, докато се премияше през вянина. Тупна в прахта. Тежко. Земята потръпна. До този ден много рядко някой го бе повалял.

Средният син, Кромал, кресна на нарлакски нещо, което в никакъв случай не се изговаря пред жени, и се втурна да мъсти за батко си.

— Не докоснах Летмал и с пръст — предупреди го Вълкодав. — И теб няма да те пипна...

Данмал, наистина най-умният от тримата, здраво склучи ръце около кръста на Кромал, предпазвайки го от белята. Онзи се мяташе и пръскаше слюнка.

— Недей!... — чу Вълкодав увещанията на Данмал. — Ще те претрепе като муха...

А Летмал се изправи и предприе ново тромаво нападение срещу оскърбителя си. Широкото му лице, оброчено с мека светла брадица, имаше цвят на червено цвекло. Вянинът не искаше да го тръшва отново, защото този път се налагаше да е ОЩЕ по-убедителен. След което бабаитът щеше да се надигне чак довечера.

— Можехте да кажете с думи, че парите ви трябва за откуп от разбойници — укори вянинът старейшината, нехайно загърбвайки големия син. — С думи, хора, с думи, не веднага с шамари и синини...

Озверелият от презрителното загърбване Летмал, рипна напред... и късо, стреснато изпищя. Прилепчо висеше във въздуха, пърхайки с крилца. Мъничката паст с иглени зъбки свирепосъскаше право в очите му. Летмал неволно отстъпи и замахаше с ръце.

— Стига! — каза Вълкодав. — Тръгвам си.

Свирна, подмамвайки Прилепчо, обърна се и пое обратно към землянката на Лудата. Прилепчо от рамото му съскаше и плюеше назад към селяните. До хрусталаците Вълкодав чакаше камък в гърба. Нищо

чудно даже и стрела — озлобените хора са способни на какво ли не. Ала червеникавите пламенни отблясъци, винаги предварящи нападение пред вътрешния му взор, така и не протегнаха пипала към него. За щастие на селяните.

Върна се още по-мълчалив отпреди. Беше си претоварил езика да говори с изнудвачите, а после и със старейшината и отроците му. Затова нямаше никакво желание да разказва за случилото се на Еврих и Сигина.

Удареното око на младежа беше толкова подпухнало, че почти се затвори. Здравото обаче гледаше питащо.

— Сиромашия... — изсумтя накрая Вълкодав. — Халал да са им сребърниците...

Сигина надзърна от землянката, но не каза нищо. Само погледна пронизително вянина и той не успя да се отърве от обезпокоителното чувство, че тази жена по неведом начин знае точно какво се е случило в селото... Ала — как?

И още нещо го учуди — воднистата, лъхаща на плесен каша в котлето напълни догоре точно три паници, без остатък. Да не би Сигина да е предвидила, че ще ѝ дойдат гости?... Не, не — Лудата нали чака всеки ден синовете си, затова готви да има и за тях... Обяснение се намери, вянинът въздъхна по-спокойно.

Вечерта, съвсем на залез-слънце, към землянката се приближи кротка млада женица, в която Вълкодав отдалеч разпозна съпругата на Летмал, същата, която бе попаднала в лапите на къдрокосия стрелец. Булката плахо пристъпи напред, вянинът стана на крака и рече с поклон:

— Добър ти вечер, дъще на славна майка.

Надигна се и Еврих, за да приветства дошлата по арантски обичай. Жената смънка нещо в отговор. Необичайното внимание на двамината странници, поздравите им като към госпожа, повече я уплашиха, отколкото поласкаха. Затова пък пухкавото бяло кученце, което припкаше редом с нея, изобщо не се подвоуми — хукна към Вълкодав, завъртя опашка, джафна възторжено и се заумилква.

Летмаловата булка подири с поглед Сигина, ала Лудата нещо сновеше вътре в обиталището си. Рано сутринта щяха да потеглят и тя събираше оскъдните си вещи, мъчително избирайки кое да вземе и кое да зареже.

— Майчице Сигина... — събра смелост булката. Носеше нещо вързано в чиста кърпа. Ако носът на Вълкодав още бе наред, то във вързопчето трябваше да има храна.

Сигина не я чу и той се обади:

— Госпожа Сигина е вътре, в коп... в къщата.

Младата жена заслиза предпазливо по сплутите стъпала в пръстта, като хвърляше боязливи погледи към странния брадат чуждоземец, комуто бе хрумнало да я почете, изправяйки се. Тя, клетата, не смееше да седне пред мъжа си, нито пред свекъра и свекървата, нито пред братята на съпруга си, а тук... Беличкото кученце подскачаше весело, игриво поставяше предни лапи на коляното на пришълеца. Прилепчо ревниво се зъбеше на псето от рамото на приятеля си.

— Рейтамира, дъще! — зарадва се в землянката Сигина и двете нещо заговориха.

А Вълкодав си направи извода, че тъкмо благодарение на грижите на тази млада жена с малко натруфено име селската смахната не е пукнала от глад. Заради които грижи надали са я похвалили у дома. Видя също, че Летмал е успял вече да си изкара злобата на неин гръб. Не, нямаше видими синини. Мерзавците имат достатъчно акъл да бият така, че да не личи за пред хората. Ала побоят ѝ личеше по походката и у вянина се надигна като студена пепелянка желанието да прескочи до селото... за малко. Той понечи да сподели с Еврих, но се отказа. И за жената срам, и за арантянина излишна тъга. Не си струваше.

Рейтамира излезе след малко, извъръщаше лице, криеше едри сълзи. Прегърна Лудата и се сбогува с нея шепнешком. Комай заминаването на Сигина ѝ идваше твърде много. Ами да. Не ще има повече с кого да си побъбри, съвет да получи, да се оплаче... Вълкодав каза учтиво:

— Здравчава се, госпожо. Позволи ми да те изпратя до дома.

Рейтамира се люшна в обратната посока, само дето не отскочи като коте, вдигна мокри очи...

Ето това винаги изумяваше вянина — всяка жена от пръв поглед смогва да ти надникне в душата. Или само при него е така, и той като всички мъже от племето си бе открит и прозрачен за жените, нищо не би могъл да таи?... Ето че и потисканата съпруга на първия нарлакски нехранимайко веднага бе разбрала, че той има предвид само това, което е изрекъл, нито повече, нито по-малко. Наистина, става тъмно. Наистина, той не е като разпасания млад стрелец. Ала все пак...

— Благодаря ти, добри човече — отвърна тя, — ала не бива. Аз... мъжът ми ще се сърди...

— А дали не трябва да поприказвам с мъжа ти по мъжки? — тихо промълви вянинът. — С удоволствие ще му обясня някои работи...

— Какви ги приказваш!... — уплаши се тя. — Какви ги... ах!...

Завъртя се припряно и бързешком заситни към селцето. След десетина крачки продължи бавно, с голяма неохота, ниско свела глава, омотана по нарлакски обичай със забрадка. В този край забрадките бяха богато везани и падаха на врата и гърба като прострян пешкир.

— Дали да не си остана? — заколеба се Сигина, като гледаше отдалечаващата се булка. — Съвсем само ще изоставя момичето... Не е хубаво така!

— Съпругът ѝ, според мен, е голямо говедо... — навъсен произнесе Еврих.

— Бие я — потвърди Вълкодав.

Еврих за всеки случай не възрази, не огласи мнението си, че мъжът има известно право при определени обстоятелства да понатупа жена си...

— Рейтамира втора година е омъжена — поясни Сигина. — Селото е бедно, кой ще си даде за тукашен щерката? Че и на Летмал!... Затова се уреди със сираче. А тя още не може да му роди детенце. И аз така си рекох и си реших — само да дойдат синовете ми и...

Какво именно Сигина предвиждаше да сторят нейните синове за Рейтамира, така си и остана неизвестно. Откъм гъсталаците, грубо прекъсвайки песен на славей, екна сподавен, прекъснат вик. Жален, отчаян. Последва кучешко джафкане, но и то се прекъсна от скимтене като при агония. Залезът още догаряше последните си облачни възглени и трепналите пътешественици заедно със селската луда видяха нещастната булка да тича с все сили през ливадата обратно към тях.

Летмал беше по петите ѝ. Настигаше я. Настигна я. Просна я на земята и я ритна със засилка. И пак. И отново.

— Пачавра...! — изрева той, нарушавайки вечерната тишина. — Ще те смачкам!...

Вълкодав вече тичаше, Еврих също хукна след него. Граматикът го биваше в бягането, ала дори да бе хукнал заедно с вянина, пак не би го изпреварил. Нещо повече — все му се струваше, че вместо човек пред него над песъчливата почва и рядката жилава трева се носи огромен космат пес. А такъв, както се знае, не се настига. От такъв, то е сигурно, няма спасение.

Може би видението се дължеше на невярната здрачна светлина...

Вълкодав не виждаше нищо друго, освен нарастващия мечи силеут на Летмал и изкривената му от ярост мръснишка мутра. Прилепчо беззвучно се плъзгаше по въздуха, преварвайки всички. Девет разтега още. Синът на старейшината, без да забелязва нищо наоколо, се засили за нов ритник. Седем разтега. Прилепчо разцепи сумрака с войнствен писък, обръсна муцуната на Летмал, оставяйки тънки кървави резки по бузата му с дребните си, но остри нокътчета. Онзи изохка, зина с уста, залитна и кракът му не улучи свитата на нещастно кълбо Рейтамира. Три разтега... три крачки... една. Над проскубания треволяк се мярна сянка на скачащо куче. Единият крак на Вълкодав се заби в главата на разярения съпруг, другият го блъсна в гърдите. След такъв ритник падаха здрави врати, обковани с железни шини, а хора рухваха полумъртви. Летмал устоя. Не само че остана жив, а дори не загуби свят, само го отнесе на три разтега назад. Той се хързулна, прекатури, друсна се на земята и продължи да се търкаля още два разтега. Вълкодав също уж падна, ала щом докосна леко с ръка земята, вече беше пак изправен и тръгна към поваления противник. Движеше се по странен начин — с плуваща, не напълно човешка стъпка.

Дотичалият Еврих прецени, че вянинът все някак си ще се справи и без неговата безценна помощ, затова приклезна до жената. Рейтамира лежеше, неподвижно забила лице в земята, смъкнатата ѝ и размотала се везана забрадка откри разкошна коса, каквато е грях да се крие. Граматикът обърна лекото телце. Рейтамира не отвори очи, по брадичката ѝ течеше кръв. Еврих се ужаси от мисълта, че ритниците на мъжа навярно са ѝ спукали вътрешностите. Бързият преглед бе

последван от въздишка на облекчение, след като се убеди, че само устните ѝ са цепнати. Младият учен я нагласи по-удобно и постави успокояващо главата ѝ на рамото си... и внезапно си обеща, че ако се случи чудо и по непостижим каприз на Боговете Летмал надвие Вълкодав, тогава той, Еврих от Фед, няма да му позволи с пръст да я докосне. Няма да му позволи и толкоз. На тоя урод!...

Чудото не се случи, дори нямаше защо да се очаква такова. Летмал се надигна, измъкна от пояса дълъг ловджийски нож и се нахвърли срещу вянина. Беше страховит — здравеняк, по-едър от купа сено, пиян от бяс. В оскъдицата на ума му не се събираха по две мисли наведнъж, затова той, неочаквано натъкнал се на изникнал като от нищото противник, съвсем забрави за жена си. Сега искаше единствено да смаже нахалника, да го изкорми, да му усуче червата около врата! Защитник!... На него и на приятелчето му! Червата!... Много го биваше с нож.

Вълкодав вървеше право към него, плуваше като валмо мъгла, промъкваше се, течеше над земята. Не посегна към своя нож. Без него ще мине.

И преди да се вкопчат един в друг, се питаше — *редно ли е да живее това изчадие, което ден подир ден пребива безпомощна жена? Посяга на сираче, по нечия зла приумица дадено му в леглото? За какво има да живее такъв изрод?... Какво толкова добро ще стори някога? Кажу, Майко Кендарат! И в този ли има зрънце светлина, а?...*

Летмал изду бузи, облещи се, с размах пристъпи напред... и ръгна с ножа въздуха там, където се намираще коремът на Вълкодав. Уж точно се прицели, ама... Докато се гласеше да удари, докато замахваше, докато пристъпяше — вянинът можеше да направи много неща. Стига да искаше. Например да се плъзне насреща, да залегне по гръб с нозете напред и с безжалостен ритник да лиши завинаги този шопар от мъжкото му достойнство.

Ала не можеше.

Аз говорих с него. Разменихме думи...

Задоволи се с това, че се лашна настрани, пусна ръката с ножа да мине покрай него и се озова зад рамото на Летмал. Напереният селяк усети дланта на чужденеца на тила си и той, Летмал, дето тежеше седем пуда^[2], приклепна от това слабо докосване. Коленете му

омекнаха и изведнъж му се отця да се бие, само се мъчеше да се задържи да не падне!... Сякаш плуваше в дълбок вир — и някой неочаквано го бе сграбчил за глезените и го дърпаше към дъното. Черен страх стисна сърцето, Летмал конвулсивно рипна нагоре и напред, ала стана по-зле. Ловеше въздуха с ръце, насилвайки се да изправи превития си гръб, а се случи още нещо — нещо меко го подхвана под брадичката и заедно с челюстта взе... бавно... да му извива врата...

Летмал завреця с цялата мощ на дробовете си, схванал, че чужденецът бавно и спокойно го убива. Досега не беше изпитвал такъв ужас. Лепкав, тресавищен кошмар. Но Вълкодав не бързаше да покаже, че няма да го убива. Макар изкушението да бе извънмерно. Изчака селякът да остане без дъх и да замирише на урина, след което го сви още повече към земята, зверски изви ръката му с ножа и му отне оръжието. Пръстите на Летмал бяха станали като сламени. А след това синът на старейшината с изумление откри, че са го оставили на мира. Жив. И не са му откъснали ръката даже. А и главата. Май. Той изправи гръбнак сякаш със скърцане и се занадига, досуц повален бик. И, също като споменатото добиче, тегаво смилаше случилото се, с усилие мислейки какво да прави сега.

Само заради теб, Майко Кендарат. Заради теб...

— Пръждосвай се! — начумерено го подкани Вълкодав. Стоеше между нарлака и Еврих с Рейтамира. Младата жена помръдна, почувства грижливата прегръдка, която ѝ напомни за нещо много, много хубаво и мило, ала после се обади болката в хълбока и в бедрото. Тя веднага си спомни всичко, ококори очи, видя арантянина над себе си, а нататък — мъжа си, който стискаше пестници като тикви... и по-възрастния чуждоземец, който му преграждаше пътя.

„Бягай, добри ми човече, ще те претрепе!...“ — прииска ѝ се да викне, но вик не се чу, само жален стон се отрони, без слова, пълен с отчаяние.

Според Вълкодав Летмал би трябвало да се е вразумил. Сгреси. Щом Рейтамира зашава, Летмал заби в нея кървясалите си очички. Досега никой не му бе пречил да си изкарва яда на нея. Нямахше да му попречат и сега. Нищо, че снажният вянин още запира пътя до жертвата, какво като държи собствения му нож? Летмал измуча и се втурна да научи пачаврата на обноски.

Търпението на Вълкодав се скъса като тетива, изтъркана от кокалените пети на стрелите. Навярно слабо е търпението ти, би казала осъдително Майка Кендарат, гледайки го строго. Нека. Самият той смяташе, че прояви търпение към насилника извън всякакво приличие. Юмрукът на Летмал, корав като воденичен камък, се целеше в лицето на Вълкодав, ала улучи нищото вместо податлива плът. Вянинът ръгна младия нарлак с палец в особената телесна точка, тайната на която му бе споделена от рано побелял мономатанец. На езика на чернокожото племе на това местенце му викаха „я потрай“. Голямо е колкото дива ягода, че и у всеки човек е различно разположено, пък и не всяко боцване има успех... Вълкодав се справи. Разпозна точното място и удари по точния начин. Сякаш магическа сила изтръгна всички кости от якото туловище и купчината мускули стана на пача. Летмал, одевешният разярен бик, се просна на тревата като омекнало кравешко лайно. Не изгуби сваяст, ала от уплах губеше последните трошици разсъдък. Не успяваше дори да прошушне ругатня или зов за помощ. Само блещеше очи, все по-безредно и все по-малоумно.

Вълкодав приклепна край Еврих. Рейтамира плачеше беззвучно, доверчиво притискайки се към гърдите на арантянина и криейки лице в рамото му. Еврих я милваше по тънкия гръб, опитвайки се да я утеши.

— Ти... дали го...? — полугласно попита той спътника си. Трепна, защото му се стори, не — бе готов да се закълне, как в сиво-зелените очи на вянина бавно гаснат жълти искри. Като на хищен звяр.

— Не съм — измърмори Вълкодав. — Стреснах го. До сутринта ще се окопити.

Рейтамира рязко вдигна глава и изхълца:

— Моля ви, вземете ме с вас, добри люде!... Ще ви слугувам! Робиня ще ви бъда! На вас и на майчица Сигина!... Няма връщане за мен! Само в някой вир да скоча!... Моля ви!...

Замлъкна, задавена от сълзите си.

Еврих се спогледа със спътника си. Май малко им беше една възрастна жена на врата. Само дете не би издържал да зарежат клетата булка след всичко това. Не би издържал да остане глух към тази молба.

И нищо, че законите на просветена Арантиада в подобни случаи неизменно вземаха страната на съпруга...

— Разбира се, вземаме те — рече Вълкодав. Него засуканите умувания не го тревожеха. — Само едно искам от теб — не се наричай робиня. Става ли?

Помогна на Еврих да изправи жената, ала нозете не я държаха и граматикът, надявайки се да не го помислят за сластолюбец, взе бегълката на ръце. Изуми се колко е лекичка.

Лудата ги чакаше развълнувана на края на мижавия си бостан. Беше видяла всичко.

— Тръгваме веднага, госпожо — каза ѝ Вълкодав. — Да не чакаме утрото.

[1] Разтег (сажен) — три аршина, малко над два метра. — Бел.прев. ↑

[2] 1 пуд — старинна руска мярка за тежест, равна на 16,3805 кг. — Бел.прев. ↑

*Някой ден аз ще стана герой като теб,
дори след години, но ще успея!
Да не треперя във нощния мрак повели,
страхът е глупост, затуй не треперя.*

*А срещна ли враг по горския друм
или звяр безподобен и страшен,
ще го победея, не ще се смразя,
че до мен ли си, аз не се плаша.*

*От острия вятър не ще да се крия,
не ще се смутя пред несправеден съд —
че щом си до мен, намирам аз сила,
пак да преборя страха.*

*Но даром съдбата нищо не дава —
не моли, не ще измолиш вечна награда.
Все някога аз ще остана самин,
без своя защитник да страдам.*

*Кой тогава зова ми ще чуе,
ако острието към мен се протяга?
Но ако трепне душата, ще зная, че туй е
дланта ти над моите плещи простряна.*

*Ще се притисне близо като хлапе
сегашното мое аз — слабосилно и крехко.
И за пръв път не ще трепна пред враг,
защото срещнах героя-хлапак.*

5. МАЛКИЯТ БРАТ

Вълкодав очакваше потеря. Предполагаше, че изчезването на Летмал, тръгнал да търси жена си, надали е останало незабелязано. Синът на старейшината ще бъде открит още преди изгрев, открит безпомощен като изхвърлена на брега медуза. И ще си рекат, че е осакатен непоправимо. Жажда за мъст ще ги хвърли в преследване. Пък и Летмал, когато се свести, такива ще им ги надрънка...

Вянинът се надяваше да е сплашил младия нарлак за цял живот. Вероятно се надценяваше. Някои хора не усвояват и най-суровите уроци.

А ти какво мислиш, Майко Кендарат? — мълком се питаше Вълкодав, крачейки през тъмата на крайречната пътека. — Пак ли ще ме упрекваш, че не съм седнал да вразумявам люде, без Истина живущи? Пак ще кажеш, че съм си начесал крастата с юмруци и съм си тръгнал, избирайки лесния път?... Хубаво. Да речем, че бих останал да оправям нещата со кротце и со благо. И кой, моля ти се, ще донесе на Тилорн онова, от което толкова се нуждае? Еврих?... Сигурно ще твърдиш, че не е било редно да се застъпя за момчето? Обясни ми, Майко Кендарат...

Пътеката лъкатушеше по заливани при пълноводие ливади, заобикаляше редки ниски храсти. Вълкодав вървеше начело, следваха го жените, последен крачеше Еврих. Отначало вянинът реши да остане отзад, за да прикрива, ако се наложи, бягството им. Не се получи. Освен него, ако не броим Прилепчо, който се стрелкаше над главите им, никой друг не виждаше в мрака. Оставаше надеждата, че хвъркатото зверче навреме ще усети преследвачите и ще предупреди приятелите си.

Вълкодав не изпитваше страх. В Бяла вода, след като се пооправи от раните си, той си измисли следния начин да провери доколко тялото му е възвърнало готовността си за действие. Събра съседските хлапета, даде им метли и ги молеше да се опитат да го ударят с тях, или поне да го докоснат. Сетне затваряше очи... Момчетата, които знаеха колко

мъчно бе преборил смъртта, отначало бяха предпазливи. После, като ги натъркаля по снега, престанаха да го щадят.

Възрастните мъже в нарлакското селце бяха всичко на всичко осем души. Щом толкова им е мерак, нека си тичат с брадви, с вили — с каквото им щукне. Ала после да се сърдят на себе си. Само че много ли радост има в това за сетен път да се убедиш, че хората нямат акъл?...

Господарката на Съдбите се разпореди посвоему. Бегълците така и не научиха дали е имало потеря, или не. Около полунощ Прилепчо се умори да хвърчи насам-натам. Мъничкият ловец наежено кацна на рамото на Вълкодав, а после направо се завря в пазвата му, на топло. Мина още известно време и Лудата Сигина докосна вянина по лакътя:

— Да се махнем, синко, от реката... Да идем на друма.

Еврих тутакси попита:

— Защо?

Той нямаше дарбата да предчувства промяната във времето. Знаеше само, че не са поели по големия път, понеже именно там биха тръгнали да ги дебнат ядосаните селяни. Сигина се обърна към него и каза:

— Смерч идва откъм морето. Реката заран ще побеснее...

— Но откъде си сигурна, почитаема? — удиви се Еврих.

Сигина разпери ръце:

— Ами... ще стане... така знам.

Вълкодав огледа небето. Звездите гаснеха една след друга. Облаци ги потулваха, настъпвайки бързо от запад. Скоро щяха да скрият и щърбата луна.

Друмът се точеше покрай брега на Ренна, беше нависоко, разливът никога не го беше достигал. От самата река го пазеше и ивица добър елшак. Вълкодав кривна от меката ливада под сенките на дърветата. Навикналите му боси нозе не се бояха нито от иглички, нито от шишарки.

В северен Нарлак смерчове бушуваха всяка година по няколко пъти. Древният Змей с рев и грохот се извиваше от морето, събаряйки и поглъщайки в ненаситния си вихър всичко по пътя си... та накрая отново да претърпи провал, като се разбие в планинските склонове и,

победен, да се върне назад в морската стихия по вечния си път — по руслото на сприхавата Ренна. Упорит бе Змеят, упорит като никой друг. Мъчеше се да превземе брега и изскачаше на сушата веднъж тук, после там, в търсене на сполучлива пътека да прерипне непристъпните ридове. Хората отдавна са забелязали широката два дни плаване с кораб територия, в която вилнееше вихреното чудовище. В тази ивица никой не строеше рибарски селища, а навътре от брега, до самите планини, се точеше като белег от изгорено следата на множеството смерчове, върлували по този край от векове. Пътешественици и търговци, минаващи от север на юг и обратно, не се притесняваха да пресичат Змейската диря. Не се страхуваха да го правят и мореходците със своите кораби. Те просто бързаха да пресекат опасната ивица — едни въртяха камшици, други не жалеха шпори, трети вдигаха повече платна и дори слагаха хора на весла. Змеят, нека му отдадем дължимото, донякъде бе благо същество — винаги предварително огласяваше появата си, също като сега. Така че не е кой знае колко трудно да се махнеш от пътя му. Още едно благо — вярно, съмнително според мнозина, — беше самородното злато, влачено от реките на Змейската диря. Всеки нов смерч префучаваше през долините като орда земекопи с лопати, неизменно оголвайки нови и нови находища. Вълкодав не виждаше в това нищо удивително. У дома му също всички знаеха, че Змеят е лаком за съкровища, носи ги под крилето си. Понякога ги дарява на хората. Често заедно с гибел.

Кондарският друм, по който тръгнаха двамата мъже и двете жени, се намираще на почтително разстояние от Змейската диря. Въпреки това скоро заръмя и се забелязаха синкавите пламъчета, святкащи над морето. Никой смерч, помнеха хората, не вървеше без гръмотевици и мълнии. Вълкодав би могъл да обясни и това — Богът на Бурята зорко следи старинния Си враг, пъди го с удари на пламтящата Си секира, не го допуска да изкачи светлите небеса...

Дъждът накара бегълците отново да се върнат в гората, където мъжете опънаха кожения навес. Той бе просторен, имаше място за всички. Настаниха се на завет, край не много висок, но стръмен хълм. Песъчливият откос гостоприемно надвисна над тях, без да ги заплашва да се свлече, защото бе укрепен от жилави корени. Бяха избрали хубаво място за отдих.

Рейтамира вървеше сама почти от самото начало, което учуди мъжете. Мислеха, че след жестокия побой, нанесен ѝ от мъжа ѝ, ще им се наложи да я носят.

— Как си? — няколко пъти я питаше грижовният Еврих. И неизменно чуваше отговора:

— Благодаря, добри ми човече, добре съм...

Докато укрепваха навеса, тя усърдно трупаше под него суха хвойна. И се намести чак когато там се настани Сигина. И щом седна, силите я напуснаха. Даже не седна, а се свлече. Омекна и притихна, сякаш заспала мъртвешки сън, напълно изтощена.

Еврих със закъснение съобрази, че Рейтамира по-скоро би паднала и умряла по пътя, отколкото да посмее да се оплаче дори с въздишка. Тя твърде много се страхуваше да не я помислят за бреме. Той коленичи до нея, измъкна трескаво от торбата си топло вълнено одеяло и я уви с него. Младата жена изненадващо се разсъни, отвори очи и се опита да каже нещо...

— Лежи, лежи — ласкаво ѝ прошепна на ухо граматикът. Помилва я по косата, за да я ободри. — Почакай, не заспивай, първо ще се нахраним. Всичко е наред...

Тя заплака. Забрадката ѝ на омъжена беше останала да лежи до землянката. Нима вече е... свободна?

Вълкодав изкатери върха на хълма, скри се от дъжда под гъст, разкривен, но як бор и загледа на юг. Мъртвешките искри на далечните светкавици вече пламтяха безспирно, като открояваха гигантска черна сянка, която бавно се движеше. Вятърът донесе яростен гръмотевичен тътен, прекъсван от време на време от чудовищен рев. Вихърът, Змеят, в прастари векове прокуден от Гръмовержеца вън от пределите на земята, настъпваше, домогваше се до дневния свят, напипваше с вихрената си опашка пътя към Железните планини с отдавнашната си надежда да съкруши неприкосновените крепежи, за да пусне от дългото заточение господарите на смъртта и студа, Тъмните Богове...

Вянинът втречено следеше разигралата се вселенска битка, която бушуваше на много преходи разстояние. Не си позволи дори да помисли какво би се случило, ако на Змея изведнъж му щукне да кривне от вековния си път и да се втурне право към мястото на бивака

им. Лошите мисли привличат лоши неща, дърпат бедата за опашката, затова Вълкодав старателно ги гонеше далеч от ума си. Не напусна хълма, докато бурята не се дотъркала до планините, опря в снагата им и заседна, както винаги. Неиде там сега от страшните удари на Змея се напукваха гранитни скали, кървяха с потоци натрошен камък, изсипваха се като лавини, бляскави от светлината на мълниите, сякаш порой скъпоценности. А особено силните светкавични избухвания понякога озаряваха в натрупаните облачни стръмнини я крилати коне, я летяща колесница, я безпощадно замахваща огнена секира...

Вълкодав внезапно си представи, как един такъв буреносен облак... не, къде ти! По-голям облак трябва! — та този гигант захлупва като с шепа облечените в снегове гърбици на Скъпоценните планини... разразява се невидан от времето на Великата Тъма ураган... страховити рогати мълнии бият от висините по върховете... Удрят, удрят, удрят. Цепят ледници, топят черни канари, обръщат наопаки проядените от пещери земни недра...

Сивият пес неведнъж и не дважд бе отправял молитви това да се случи, докато беше окован във вериги на заточеник. И ако тогава бе се намерил някой Бог, съгласен да откликне на молбата, да разпердушени Скъпоценните планини на пепел и прах, но и за самия вянин да предрече смърт под страшното срутване, — затворникът с радост би приел тази участ. Би се съгласил да умре като роб, което значеше и в следващия си живот да е обречен на неволя. И, загивайки под лавината, с упоение би прегърнал смъртните мъки. Стига да му бе дадено в последните мигове от съществуването да почувства как до корените си треперят Скъпоценните планини... как се рушат, изгарят под потока небесен пламък... продънват се неизвестно къде... завинаги се заличават от снагата на земята, която толкова дълго са осквернявали...

Девојката седеше на сгънато с козината навън кожено наметало. Прегръщаше с ръце коленете си и се взираше в далечината. Ярко светеше луна, озаряваше с неживо сребро хребетите, станали за две години и половина толкова привични. Денем по поляните кипеше живот — треви поемаха сокове, над цветята се трудеха пчели и пеперуди, ненаплашени елени излизаха на паша. Но ето, падна ноцта

и ясно пролича колко е нетраен този пъстър шаващ живот, мимолетен като искрица на светулка, а истинският лик на планините остава неизменен, вечен и мъртъв. Замрели под луната ридове дишат тежък мраз и тревата по тях е като сноп стрели от чупливо сребро. Ще премине хилядолетие, не ще остане даже прах от ярките цветя и претичалото покрай тях сърне, а планините пак ще се издигат към черния, отрупан със студени звезди небосвод, ще леденее под месечината, ще мълчат — равнодушни, всезнаещи... самотни.

Редом с девойката се разшава мека бяла пряспа, заискри като скреж гъста блестяща козина. Огромният котарак сладко се прозя, показвайки на света кинжални зъби, и заби чело под лакътя на стопанката си, като просеше милувка с едва чуто мъркане. Хищната му памет не пазеше спомен за плетената кошница, в която планинците-ичендари го доставиха през пропастта Препона, за да поднесат котенцето за подарък на един млад велможа, Страж на Северните врати. Котаракът доста смътно се сецаше единствено за огнището и затоплените килими, човешки миризми и ласкавата силна ръка, която държеше биберона с мляко. А после, когато започна да става възрастен мъжкар, неизвестно защо го занесоха в планинската гора и го тупнаха по тила — тичай! Откъде можеше да знае младият звяр, че кунс Винитар, загубил годеницата си, не смята, че има правото на благосклонния дар на ичендарите, и бе решил да пусне хищника на свобода?... Котаракът не разбираше какво е свобода и изобищо не изпитваше стремеж към нея. Той искаше да хапва вкусно, да играе с парцалчета рунтава кожа и да спи край огнището... защо ли го изпъдиха от хубавото място? Два дни броди през чуждата му гора, преди, гладен и мръсен, да попадне на човешка следа. Тогава хукна по дирята с все сили, като жално и гръмогласно мяукаше, докато не настигна сегашната си стопанка. И отново всичко стана хубаво — отново се чувстваше обичан. Скиташе накъдето му скимне, дори постепенно взе да се отдалечава нависоко в планината, ала винаги се връщаше.

„Твоята годеница не е достигнала още зряла възраст — предадох я на предишния му господар ичендарите. — Трябвало е да я пази някой — баща или съпруг. Защо стана така, че само старата ѝ бавачка, дъщеря на нашето племе, може да изпълни дълга си пред своята господарка? Ти, който не съумя да посрещнеш скъпоценната

гостенка както подобава, не смей дума да обелиш повече тя да се върне преди срока. И срокът е — докато тя не навърши двацет и една години! Чакай дотогава. Щом денят дойде, тя сама ще вземе решение“.

Девойката, някога наричана кнесиня Елена, наследница на престолния Галирад, се премести и притисна към топлия хълбок на котарака. Загледа се на запад. Там, много далеч — невъобразимо далеч, както е възможно единствено сред планини, — трепкаше зарево от мълнии. Гръмотевиците не успяваха да се преборят с разстоянието, утихваха по пътя, а отблясъците достигаха може би до края на света. Мълчаливи, пепеляви, неистински, сякаш сънувани. Сякаш бяха спомени, едно време ярки като слънчево пладнe, невероятно скъпи, ала постепенно помръкнали и покрили се с мъглата на изтеклите дни.

Вълкодав гледаше далечните ледени върхари, призрачно припламващи, отразявайки светкавиците, и много му се искаше да попита Бога на Бурите — *Ей, Господи, как търпиш неправдите?... Защо не надробиш на чакъл Скъпоценните планини, защо не погребеш завинаги това място на мъки?...*

Искаше да Го попита. Но не питаше. Вяните обичат да отправят молитви, когато бушува гръмотевична буря, тогава Богът е най-близо, по-сигурно ще ги чуе. Само че бурите биват различни. Лесно е да се молиш през син ден, докато в небесата ехти весела и светла сватба, а тътените са като победни викове на любов. Ала когато властва черна нощ, тогаз зад облаците се вихри двубой. Не бива да разсейваш воин, който се бие с лют враг.

Вянинът напусна темето на хълма, след като се убеди, че Змеят отново е отблъснат, низвергнат и не ще долети да притесни спящите под навеса пътници. Слизаше по склона, когато внезапно се сети за старинното сказание, което разправяше как била свършила Великата Тъма. Богът на Бурята я разсеял, ала за да го стори, му помогнал човек. Гръмовникът бил окован със седемдесет и седем вериги в ледената си тъмница. И дошъл човек, първият Ковач, който освободил Бога. Няма вянин, който да не сочи за родоначалник на рода си същия този Ковач.

Да не би и сега... Ами ако срещу злото на Скъпоценните планини Светлите Богове пак се нуждаят от смъртна подкрепа...?

Бурята стихваше в далечината. Ала в мига, в който тази неочаквана мисъл посети разсъдъка на Вълкодав, ярка мълния, може би последната, избухна и освети околностите, направи нощта по-светла от деня, сцепи небесната твърд... Вянинът успя да различи всяка иглица по боровото клонче, което отместваше с ръка от лицето си. Видя дори мъничко паяче, спотаено между иглите... Минаха няколко удара на сърцето и тътенът на светкавицата долетя, удари като тежка морска вълна. Бе толкова мощен, че Вълкодав, при все че го очакваше, трепна заедно с целия свят. И разбра, че Богът, когото не посмя да безпокои с молитва, все пак го е чул. И това бе Неговият отговор.

Еврих бе на стража — блещеше очи в мократа тъма, борейки се с прозявките. Като познаваше нрава на граматика, Вълкодав очакваше от него незабавно и разпалено обсъждане на необикновената по сила последна мълния. Арантянинът обаче премълча.

Жените спяха кротко под навеса, притиснати една до друга за по-топло. Вянинът потърси с поглед Прилепчо. Зверчето висеше по обичая си с главица надолу от дървения прът на платнището. И също спеше, завил се в крилцата си. Никой не бе обърнал дължимото внимание на небесното знамение.

— Лягай си — каза Вълкодав на Еврих. — Аз ще пазя.

И си рече наум — *дали тази светкавица не бе пратена да блесне само в моите очи?...*

Еврих се промъкна под платнището, понечи да се настани до дълбоко унесената Рейтамира, но се притесни, измъкна се обратно, запълзя на четири крака и легна до Сигина, с гръб към нея. Вълкодав с насмешка го наблюдаваше. Самият той неизвестно защо не искаше да спи. Вече предусещаше, че тази нощ отново ще го сполети нещо, което не се беше случвало през двете му години в Бяла вода. Необяснимо ще се изострят сетивата, сетне сякаш и съзнанието ще се раздвои... и той, оставайки си седнал пред навеса, без да губи зорката бдителност на пазач, ще се почувства в козината на голямо сиво куче... Ще хукне

през поля и гори... ще извършва постъпки, които ще му се струват не по-малко истински от сторените в човешка кожа...

И то стана. Събудената животинска половина пое в тръс покрай друма, а останалата до другарите му част от Вълкодав погледна в тъмнината към дланите си. Вянинът понякога се опасяваше, че и по тях ще вземе да поникне един ден кучешка козина. Засега обаче Боговете бяха милостиви към него.

Преди зазоряване до слуха му долетя нисък, зловец и тътнещ рев. По-различен от онзи, съпровождат пришествието на Змея. Това бе ревят на търкалящата канари и изкоренени дървета, сякаш бяха камъчета и клонки, забучала и изгубила разума си река...

По видело бегълците продължиха нататък по пътя. Над мократа земя висеше неуютно сиво небе, ала без дъждовна завеса. С напредването на деня грохотът откъм Ренна стана по-тих. Предната бурна вълна, поела донесената от смерча вода, бе успяла да отминне, прекопавайки руслото и затрупвайки с кал тревата по ниските ливади. Водният вал навярно сега тормозеше крайбрежието и стражата на кондарските подстъпи не без трепет наблюдаваше страховитото зрелище — в разтревоженото от снощното минаване на Змея жълтеникавозелено море се влива яростна и бърза кална струя...

— Защо бързае? — учуди се по едно време Еврих на припряната крачка на спътника си. — Едва ли вече някой ни преследва...

Вянинът не отвърна веднага. Тоест отначало изобщо възнамеряваше да премълчи, въпреки че заради това надали би предизвикал добри чувства у граматика. Но какво да прави, щом Боговете са забравили да му дадат поне шепичка красноречие?... Той не се надяваше да смогне да обясни на младия наперен учен даже малък дял от случилото се нощес. Особено това, че този път кучешката му половина не бързаше да се върне обратно, като оставяше човешката част на съзнанието самичка като сираче. В родината на Еврих не почитаха животните-предци. Арантянинът не би повярвал. Ще вземе да се присмива, ще подхвърли с важен глас нещо за варварските суеверия. Той не е като Тилорн. От Еврих, ако не внимаващ, чакай заяждане всеки миг...

Почти решил нищо да не споделя, Вълкодав ненадейно улови погледа на Сигина, която носеше котлето. Поглед, спокоен и дълбок като небе. Нея май никак не я учудваше бързата му крачка. Лудата просто знаеше най-главното — и за Вълкодав, и за целия останал свят. Вянинът се озърна към Рейтамира. Младата жена също го гледаше, ала щом се обърна към нея, срамежливо скри очи. Вълкодав пак се взря в Сигина и за първи път му хрумна, че навярно Еврих също се чувства засегнат от навика на другаря си да не отговаря на питанията му. И затова изсумтя:

— Заради реката... Може разливът да е застигнал някого, кой знае. Ще помогнем.

Граматикът кимна, съображението му се стори уместно.

Друмът бе почти изсъхнал в средата, но доста кален отстрани, и Вълкодав едва ли не тутакси забеляза онова, от което се страхуваше и за което същото време копнееше. В размекнатата глина тъмнееше дълбока следа от едра лапа. Да, страшничко е. Ала ако дирята липсваше, вянинът би преживял горчиво разочарование, че двойникът Пес съществува единствено във въображението му. Но не. Следата не му се привиждаше, имаше я. И Вълкодав, разглеждайки я, изпита онова особено чувство, което изниква, докато виждаш собствените си следи по земята. Частица от самия теб. Вянинът въздъхна. Все пак не му се разделяше с човешкия облик, стига това да не бе предначертаната му свише съдба, разбира се...

Тръсна глава. Стига умувания. Дирята е истинска. Значи и всичко направено през тази нощ също е истинско, а не сън.

Тънък, отчаян вик в тъмнината, заглушаван от неистовото боботене на реката. Момчешки пръсти със счупени нокти напразно се опитват да се вкопчат в хлъзгавия хълбок на нащърбена канара. Тъмнокоса глава изниква от пяната и отново изчезва под водата. Конят е повлечен от ревящи вълни... мимолетни искри, изсечени от камъка в предсмъртен къч с подковата... И пак — слаб вопъл отдалеко...

Плуващ пес. Дълги два пръста хищни зъби се сключват около яката на подгизналата куртка със спретнати шевици. Изнемощелите ръце се мъчат да прегърнат мократа космата шия на кучето, закачат се за кожения нашийник. Мощни лапи се запъват в камъните, опълчват се на стихията, песът аха да измъкне човека на сухо, ала тежестта не му е по силите. Бесният поток неистово шибва и двамата в стремеж да ги катурне, зашемети, удави. Песът глухо ръмжи от инат и ярост, стиска зъби и държи, държи, държи...

Ако Вълкодав беше сам, би се втурнал на бегом. Ала не беше. Пак добре, че не взеха да го разпитват още, не настояваха да им обясни защо толкова уверено си пробива път към брега на Ренна през борвата гора. А после излязоха към реката...

Тук Ренна се беше разляла на два полета на стрелата широчина. В други дни водата на това място съвсем се къташе сред напластени бабуни чакъл, дори и сега над сякаш кипналата повърхност тук-там се подаваха просъхнали островчета. Течението вече не влачеше непосилни и за сто юнаци канари. Човек би могъл да мине на отсрещния бряг, прескачайки от една островна плешивина към друга.

На една такава лежаха няколко големи камъка. И между тях стоеше и гледаше към хората огромно куче.

Сърцето на вянина все едно хлъцна, удари по-силно, умът забрави защо е довел тялото тук... Грамадният пес се обърна и скок след скок се отдалечи, прелитайки с лекота над клокочещите бързеи. Вълкодав не го изпрати с поглед. Гледаше си под нозете. С отдалечаването на песа усещаше как постепенно нещо вътре в него се отпуска, разхлабва прангите на вцепенението.

Така и не разбра дали спътниците му са видели същото, което видя той.

Прилепчо изведнъж завреця, стрелна се от рамото му и като черна стрела се втурна над руслото.

— Там! — викна Еврих, сочейки с изпъната ръка. Вянинът присви очи и парлив срам го ужили отвътре. Ето какво става, когато се разсее ненавреме. Край единия от камъните, в изровена от течението падинка лежеше човек. Като че ли момче, никой не бе сигурен заради разстоянието. Мътната вода и наслоеният чакъл позволяваха да се

види само тъмнокосата глава и раменете, върху тях — везана подплатена куртка и безволно разперени ръце. На пясъка му е все едно какво ще затрупва — живо топло тяло или догниващ пън...

Четиримата пътешественици дружно побързаха на помощ. Пред един по-широк проток жените, разбира се, се запънаха, не се решаваха да прескачат бързея, широк навярно повече от разтег. Мъжете, без да се замислят, скочиха над препятствието.

Момчето не беше на себе си. Дочу скърцане на чакъл и близки гласове, но нито обърна глава, нито отвори очи.

— Кученце... — промълви на нарлакски, когато Вълкодав се наведе над него, отмести косите от детското лице и погали хлътналата буза, загрозена от дълбоки следи на ожулване. — Кученце, не си отивай...

— Дръж се, малчо, с теб сме — коленичи до него Еврих. Бързешком смъкна торбата и я развърза. Някъде вътре имаше нечуплива стъкленница със силно вино. Намери я, шарейки трескаво из торбата, изтръгна със зъби тапата и повдигна момчето, за да поднесе към устните му гладкото прозрачно гърло на стъкленницата: — Пий! Отпий, малчо, ще ти стане по-добре...

Хлапето опита, задави се и започна да кашля мъчително. После отвори очи. Бяха сини като утринно небе. Чуплива тъмна коса, нежна смугла кожа, че и такива очи... Нарлакският народ открай време е прочут с красивите си юноши и мъже. Ето от такива пораснали момчета навярно е тръгнала тази слава.

Вълкодав загребваше с шепи наносите мокър пясък и чакъл, предпазливо откопавайки затиснатите нозе на хлапето. Никак не му хареса как лежи многопудовият камък. По него личаха кървави пръски, а момчешките длани бяха разранени от усилията да се покатери отгоре, далеч от дърпащата го обратно вода. Цяла нощ е продължила борбата, цяла нощ е викал за помощ и е ловял глътките въздух... Вълкодав се докопа до неподвижните колене, опипа ги през гиздавите някога, а сега изподрани потури и се убеди в най-лошото — нозете бяха затиснати от канарата.

Змеят ли, оттегляйки се след поредното си поражение по речното корито, в безсилна злоба е метнал гранитния къс, заклещвайки като в капан тялото на клетника? Или хлапето, мъчейки се да издрапа от

потока, само е срутило върху себе си подровеното от водата парче скала?...

— Сега ще те измъкнем — каза Еврих. — Само потрай още мъничко.

— Не се тревожете, добри люде, не ме боли — учудващо спокойно отговори момчето. — Изобщо не ме боли. Само... само дето ми е тежко...

Вълкодав се надигна, обиколи камъка, опря гръб в него и запъна стъпала в земята, пробвайки накъде ще поддаде канарата. Горкото хлапе сигурно наистина не изпитваше болка, макар че краката му вероятно щяха да се окажат смазани. Вянинът по себе си знаеше, че именно така става. Разумът не допуска болката, а заедно с нея често пъди до време и смъртта. Също както набоден с много стрели воин отблъсква враговете, спасява се и бяга, а чак после, след като сражението е далеч зад гърба му, безсилно стене и се гърчи, вадейки окървавените жила от плътта си...

— Почакай, първо ще го превържа... — каза Еврих. Извади въжетата на платнището и здраво пристегна краката на момчето малко над коленете. — Давай сега, ако има рана, няма да кърви чак толкова...

През това време жените слязоха надолу по течението поне на сто крачки и там най-сетне намериха достатъчно тесен проток, който да прекосят, съвсем малко мокрейки нозе. После бързо пристигнаха при мъжете. Момчето слабо се усмихна. След страшната нощ пак светеше слънце, край него имаше хора. Значи наистина всичко щеше да се нареди.

— Мамо? — радостно се учуди то, щом зърна Лудата. — Мамо, как ме намери?...

— Как мога да не те намеря, миличък — отзова се Сигина, като седна до него и веднага се зае да му подпъхне торбата си под главата за по-удобно. — Чух те да викаш и веднага дотичах насам!

Спътниците ѝ потиснаха желанието да уточнят какво общо може да има между богато облечено момче, почти юноша, и селската просякиня, която можеше да му е по-скоро баба. Няма начин наистина да ѝ е син! Или?...

— Ти не плачи — рече момчето на Рейтамира, която бършеше сълзи. — Сега мъжете ще ме измъкнат и после ще идем у дома. Мамо, нали ще ги поканим всички да дойдат?

— Разбира се, миличък — незабавно разреши Сигина.

— Тогава каня всички! — зарадва се хлапакът. — Няма да откажете да ни бъдете гости, нали?...

Прилепчо, който клечеше на злощастния камък, изведнъж се стрелна над водата, по която танцуваха преливащи се ослепителни слънчеви отражения. Вянинът присви силно очи, за да види какво е привлякло дребния хвъркат ловец, и скоро различи стърчащ над повърхността неподвижен конски крак. Е, това можеше и да се отложи за после... Вълкодав скоси поглед към Еврих, опрял гръб в канарата редом с него.

— Благодаря ви, добри люде — неочаквано ясно проговори невръстният нарлак. — Не се бойте... ако не сполучите...

— Ние ли да не сполучим?! — ядоса се Еврих, поглеждайки Вълкодав. — Че кога нещо ни се е опъвало!

Кимнаха си, поеха дълбоко дъх и напънаха с все сили гранитния отломък. Босите нозе на вянина потънаха до глезените в калта и чакъла, чак мускулите и жилите му запращяха, когато му се стори, че камъкът мръдна, поддаде...

— Дърпайте го!... — изхърка той на Сигина и Рейтамира. С ъгъла на окото си виждаше лицето на Еврих, изкривено от напрежение, с дебели издути вени по челото и на слепоочията. Навярно и той самият изглеждаше така.

— Търпи, синко — каза Лудата. Пъхна ръце под приповдигнатата канара и трескаво заизгребва пясък и камъни. Рейтамира прегърна момчето и го задърпа. И в този момент до клетника се докопа закъснялата жестока болка, той се загърчи, неразумно мъчейки се да се освободи от ръцете ѝ и запищя пронизително. И внезапно млъкна, а главата му клюмна безжизнено настрана. Показаха се неестествено извъртени прасци в кожени ловджийски ботуши, омекналите ходила издълбаха браздички...

— Готово! — викна Сигина и мъжете изпуснаха канарата. Тя рухна с глух плясък на предишното си място и пръски измокриха и петимата.

— Как си тръгнал толкова младичък сам на път... — отрони Сигина, галейки бледото лице на изгубилото сваят момче.

Вечерта беше студена и пътешествениците накладоха голям огън, без да ги е грижа за възможните преследвачи.

„Нека само дойдат!“ — зло каза Вълкодав.

Вече знаеха, че пострадалото момче се казва Инори, че е трети син на търговеца Кавтин Стоте друма. Всъщност Инори не помнеше добре баща си, който беше починал преди десет години.

Кавтин, повтори си наум Вълкодав. Името му се стори не толкова чуждо, имаше свързан с него спомен, при това не много хубав. Ала не успя да се сети какво точно.

Узнаха още, че въпреки младите си години Инори вече бил станал добър майстор в изкуството на шевиците. Заради това го взел в свитата си велможа, наследник на самия владетел конис, господин Алпин. И преди няколко дни на момчето била оказана нечувана чест — наследникът му позволил да го съпровожда в Обиколката на границите, предприемана всяка година. Щели да стигнат чак до Бялата стена!

— Толкова младички момчета не бива да пътуват самички! — укори неизвестно кого Сигина. — Как така стана, че твоят господар те е отпратил назад без придружител?

На островчето сред реката Еврих даде воля на лечителските си умения. Той потопи измъченото момче в дълбок сън, за да му спести страданието, докато го пренасяха на брега, после го съблякоха, наместиха костите и стегнаха счупените крака в корави ликови превръзки. Докато лекуваше, младият арантянин силно се вълнуваше и почти всяка втора дума, насочена към Вълкодав, беше „варварино!“, от което вянинът, за разлика от обикновено, не се обиди никак. Когато приключи с онова, което зависеше от него, Еврих разреши на Инори да се пробуди, макар и да го остави полусънен — колкото да поема вода и храна, да отговаря на въпроси, но без да изпитва болка. Вълкодав пък се върна в реката, доплува до мъртвата кобила и донесе на брега дисагите. Инори бе казал истината за себе си, не бе избълнувал своите блянове, смятайки ги в болезненото си състояние за действителност. В кожените торби имаше кълба разноцветна коприна и тънки игли, хванали ръжда от влагата. Вълкодав си отбеляза, че кобилката беше дребно животно с разкошна приживе грива, на ръст сигурно малко по-висока от теле. Тъкмо по мярка на ездача.

Грижовен е бил господарят на невръстния майстор по шевиците.

— Не бях сам! — с обоснована гордост обясни момчето. Вече не наричаше Сигина „мамо“, ала личеше, че копнее да е до него, изглеждаше по-спокоен, когато тя бе наблизко. — Господин Алпин ме цени и обича. Даде ми своя телохранител Сенгар. Сенгар е истински герой!

Еврих само с поглед попита Вълкодав има ли такова нещо и онзи мрачно кимна. Инори не видя това. Вянинът наистина откри дири, които свидетелстваха и за втори ездач. Неговият кон благополучно беше достигнал брега. Вълкодав ги огледа, след като взе дисагите на момчето. Следите говореха за едър сегвански жребец, който е носел човек в седлото си. При това не какъв да е човек, ами як млад мъж.

— Защо този герой не се е погрижил за теб? — намръщено запита Вълкодав. Знаеше какви телохранители обичат да наемат нарлакските благородни люде. Канарата, която двамата с Еврих едва помръднаха заедно, не би се опънала на този Сенгар. Че и конят му, преборил се с потока, без да си скъса жилите, би измъкнал дребната кобилка...

— Водата ме заля... не знам... сигурно ме е изгубил... — стъписано сви рамене Инори. После се усмихна. — Сенгар непременно ще ме намери, просто вие го изпреварихте. Той е много смел... и ужасно силен... Обичам го. Прилича на големия ми брат, Канаон...

Еврих и Вълкодав зяпнаха един друг над главата на момчето.
Канаон. Син на Кавтин...

... Канаон все дебнеше Вълкодав и вянинът се досещаше какво чака. Чака го да се подхлъзне.

И Вълкодав се подхлъзна. Изгуби равновесие, неловко замахна със здравата ръка и полетя да пада по гръб. Нарлакският наемник мигновено вдигна меч и с тържествуващ рев скочи да довърши жертвата. Острието политна в дъга надолу, но тогава Вълкодав изведнъж изстреля нагоре свитите си нозе, извивайки тялото си така, че само плещите и шията му докосваха земята, а стъпалата в мокри, облепени със сняг чизми се забиха в плаващите ребра на Канаон. Страшен удар. Ако не бяха кованите доспехи, нарлакът би издъхнал на място със смазан гръден кош. Бронята му даде малка

отсрочка. Беше почти два пъти по-тежък от вянина, но двойният ритник го издигна във въздуха над пътеката и праметна зад ръба на урвата. А колко време след това мечът на Вълкодав преряза въжето, стегнато около пояса, само вянинът си знаеше...

Това село го нямаше на картата, ала по думите на Рейтамира то се казваше Четири дъба. След като поразмисли върху названието, Вълкодав реши, без да го споделя, че иде реч по-скоро за гостилище^[1]. Някой конис от предишни времена обикалял владенията си, вземайки дан и броейки поданиците си, та харесал и равното поле под стръмния хълм, увенчан с четири древни дъба. Рекъл си този конис и занаят тук да се спира, да гостува. Добро място — тъкмо да посреща поданици и да беседва с местните родови старейшини, да приема годишните дарове, праведен съд да съди, Богове да призовава, тоест да върши всичко, което върши един вожд на страната си.

Вълкодав заслуша обясненията на Рейтамира и те потвърдиха догадката му. Четири дъба действително представляваха гостилище. В голямото и богато селище намираха място не един, ами два хана за търговски люде, които идваха тук за панаира. Нямаше много умуване в названията на хановете — Близък хан, Далечен хан и толкоз. Близостта им се мереше, то се подразбира, от разстоянието до Кондар. Имаше и къща, обитавана от наместника на кониса. Само едно липсваше — укрепен градец с воинска дружина в него, както се полага в крайграничните гостилища. Тих и спокоен, изглежда, беше този край, не се плашеха тук от врази и разбойници...

— А ти идвала ли си насам, Рейтамира? — попита Еврих. С Вълкодав мъкнеха измайсторена от дрянови пръти носилка, в която спеше момчето и Прилепчо, настанил се удобно на корема му. От време на време Инори се разсънваше и се усмихваше едва на животинчето, като мърдаше пръст, а хвъркаткото престорено го нападеше. При сериозна атака би могъл да отхапе пръста на момчето, ала Прилепчо разбираше от игра и само лекичко стискаше плътта със зъбки, което по-скоро гъделичкаше, отколкото болеше. Инори предпазливо издърпваше пръста си, удивен от извитите и остри зъбки, подобни на игли за кърпене на килими. Играта приключваше с погалване, приглаждане на наежената черна козинка на Прилепчо,

после хлапето се усмихваше на свирепия ловец на птички, озърташе се докъде са стигнали... и отново заспиваше.

Сигина и Рейтамира често сменяха някой от мъжете, хващаха по един от прътовете на носилката. В нозете на Инори лежеше мях с гореща вода. Щом изстинеше, всички спираха, палеха огън, топлеха нова, почиваха си малко и продължаваха нататък. Раните на момчето кой знае защо не се възпалиха и не предизвикаха опасна треска, от каквато Еврих силно се боеше. Ученият обаче бе заинтригуван кое възпира неизбежното в такива случаи загнояване и наум неуморно благодареше на Боговете от Небесната планина. Защото друго обяснение, освен намесата на могъща и блага Сила, не можеше да намери.

— Била съм тук... преди две години, когато пастрокът ми бе дошъл за панаира... — отвърна Рейтамира.

От Вълкодав не убягна, че тя, споменавайки настойника си, не добави обичайната благословия и не призова Свещения огън да стопли приемния ѝ родител. Вянинът беше отпред и не видя израза на лицето на младата жена, но добре си го представи. И, ненадейно, се разсея по самия ѝ образ. Особено заради дългите, гъсти кестеняви коси със златист отблясък. След като захвърли съпружеската забрадка заедно с миналото си на насила обвързана с немил ѝ човек, Рейтамира държеше косата си както бе прието у нарлакските девойки и безмъжни жени, надяващи се на ново сватосване — грижливо сресана и пусната почти свободно по гърба, само връхчетата сплете в къса плитка. Вълкодав я харесваше. Радост бе да гледаш как се плъзгат по крехките рамене преливащи се вълни, прилични на тежко сърменосвилено наметало. Просто си проси милувка с нежна длан. Косите на вянските момичета, разбира се, бяха по-красиви. Но и нарлаките разбираха от моминска хубост.

— И какво продаваше или купуваше почитаемият ти приемен баща? — продължи Еврих, без да обърне внимание на дреболията с непроизнесената благословия.

— Той е мелничар — отговори Рейтамира. — Има воденица на Брезовия ручей. Тогава купи крава. И още взе накити за щерките си. Аз ги гледах, докато не пораснаха...

Първите дни подир бягството от селото Рейтамира предпочиташе да мълчи, не смееше да изрече и дума в повече пред неочакваните си

застъпници, само плахо се опитваше да им слугува. Ала пред Сигина се съживяваше, даже се смееше. А един ден внезапно запя и стана ясно, че има прелестен глас и добра памет за старовремски балади. Инори я слушаше с пламнали очи, съвсем забравяше за премазаните си крака. На Еврих тя очевидно допаднаше и той непрекъснато се опитваше да я разприказва, да я отпусне, в което скоро успя. Затова пък с Вълкодав досега не си бе казала и една дума. Избягваше да го поглежда в очите. Вянинът знаеше защо. Рейтамира достатъчно е видяла какво може — и в селото, и после сред пущинака. Тя не забравяше, че той накара четирима любители на побои да се съобразят с него, при това на коне и с оръжие. А сетне като на шега даде доста жесток урок на мъжа й Летмал. Летмал, чиято безжалостна сила тя твърде добре познаваше... Как да не се свиваш пред толкова страховит мъж!?

Вянинът обаче се чувстваше засегнат. Хубаво де, Летмал бая й е взел страха. Ала няма всеки мъж е Летмал?... От Еврих не се бои... А и нему се искаше да я поразпита за това и онова. За това кой е Сонмор, да речем. Накрая придума Еврих да я попита, но се оказа, че за загадъчния Сонмор младата жена има доста мъглява представа. Жалко.

Вълкодав се замисли над последните й слова. За воденичаря, който купил накити да гизди дъщерите си, а от доведеничето, щом вече станало ненужно да се грижи за тях, мигом се отървал. Дал съобразителна и хубава девойка на малоумник, на когото, хайде, може да се прости скудоумието, но липсата на съвест — това вече не!

Какво ли друго можеше да се очаква от мелничари. Те, според дълбокото убеждение на вянина, всички бяха един дол дренки...

— Рейтамира! — повика младата жена събудилият се Инори. — Разкажи нещо красиво, моля!

И тя с готовност се отзова на молбата му:

— В тъмна доба, когато не се виждат дори звезди, а в тревите шуми сирашки вятър, тази легенда я разправят край пастирските огньовете, предават я от уста на уста... — заразказва Рейтамира. — А моряците, тръгвачи на плаване, творят предпазни знаци и гледат да измолят прошка и за най-мъничкия грях, който са извършили, ако някой им припомни за Конника... Това е сказание за човека, призовал Боговете да му помогнат да отмъсти... И Боговете направили това, което той поискал!

— Къде е станало това? — попита Инори.

— О, било е толкова отдавна, че никой не помни къде именно се е случило. Рядко се сещат вече за тази легенда, защото Конникът понякога броди сред хората, появява се там, където говорят за него...

— Аха! — каза Еврих. — Ето какво значел онзи странен белег по брега на Шо-Ситайн!... Все се питах защо рибари и мореходци ще рисуват кон всред морето? Рейтамира, нали ще ми повториш насетне сказанието, за да го запиша дума по дума за книгата си?

Тя ласкаво кимна. И подхвана полугласно следната песен:

*Любима имах
и огнището гореше...
Сега повикай ме,
мрак непрогледен!
На чуждото платно следата се стопява,
години бързолетни спрях веч да отброявам.*

*Любима имах,
искряща звезда...
Сега повикай ме,
скала в нощта!
Събуждам се във буря и пак напред със стон,
по исполинските вълни ме носи моят кон.*

*Любима имах,
светещо небе...
Сега повикай ме,
творящо отмъщение!
При срещата си с мен на дъното ще идеш,
че все едно ми е кой на брега чака да те види.*

*Любима имах,
степ през пролетта.
Сега повикай ме,
кошмар в съня!
Проскързва палуба и кил трещи,*

проклятие не ще помогне, молба не ще те защити...

*Любима имах,
планини във сняг...
Сега повикай ме,
даряващ страх!
Изплуващият да постави върху карта знак,
но мене вече ме няма там — препуснах пак назад
във мрак.*

*Любима имах,
смях, тъга...
Сега дори да ме зовеш
аз няма да се отзова.
Докато чисти на морето са небесните лазури,
аз ще заспя и миналото в сън ще виждам пак —
до нови бури...*

Завидна съдба, помисли си Вълкодав. Да пазиш родните места!... За такова нещо си струва да се превърнеш в камък. И си помисли още, че трябва непременно да купи лютня за момичето, докато Еврих потрепна, защото му се счу тежък конски тропот иззад дърветата...

Вече излизаха към крайната къща на гостилището, когато посред друма, вече преминаващ в главната улица на селището, съзряха следа от конски подкови. Ах, да бяха минаващите хора затъпкали тези дири в прахта! Или поне Вълкодав да бе зареял поглед другаде, да не бе видял следата! Сякаш си нямаше достатъчно грижи с малкия брат на някогашния си противник... Да, ама не. Не бяха заличени следите, не се зарея взорът на вянина. Той ги видя по силата на отдавнашен навик, неведнъж отървавал му кожата. Видя дирята и я разпозна. Копито на едър жребец бе запечатало подковата си тук. Едър жребец воинска сегванска порода. Леко накуцваше с предния десен крак след двубоя с бясната Ренна...

Вълкодав въздъхна, взе нарочно да се вглежда и немалко се зарадва, когато откри, че следите не кривнаха към първия хан, падаше

се Далечния, а продължаваха нататък през селото към другата странноприемница. Портите ѝ, както бе обичайно за гостилници, бяха подканващо широко разтворени. Двамата мъже и двете жени влязоха в двора с товара си, а ратаите, щом забелязаха носилката, веднага забързаха насреща.

— Аз съм странстващ учен от благословената Арантиада! — представи се Еврих на излезлия на прага ханджия. — Тези хора са с мен. Носим ранен младеж от свитата на благородния господин по име Алпин от Кондар. Момчето пострада при наводнението на реката.

Стопанинът на гостилницата беше родом от Южен Нарлак, неведомо от кой вятър запратен в този северен край. Южняците лесно се разпознаваха по светлите, прави и твърди като слама коси. Вълкодав разсъди, че сигурно предците на ханджията са били южняци, а не той самият. Тамошният народ имаше силна кръв. Хем живееха редом с мургави халисунци и на воля раждаха общи деца — ала всички русокоси!

А ханджията, слушайки арантянина, видимо се успокояваше, светлите му вежди престанаха да се блъскат над носа, изгладиха се угрижените бръчки по челото. Защото едно е да ти довлечат заразноболен, а съвсем друго — ранен. На всичко отгоре момче от благородна свита, храненик на важен господин, който е наследник на самия конис! Немалка чест е да приемеш такъв гостенин. Други засега нямаше много и ханджията поведе доволен новопристигналите да им покаже стаите. Стълбището, както обичаха да строят в Нарлак, беше вито и много тясно, досущ като в бойна крепостна кула. Наложиха се да зарежат носилката и Вълкодав внимателно пое Инори на ръце. Момчето спеше, тоест пребиваваше в блажен несвяст, в който го държеше граматикът от опасение, че ще страда. Когато вянинът го понесе нагоре по стъпалата, момчето в просъница го прегърна за шията и го погали по набраздената от белег буза.

— Канаон... — промълви малкият майстор на шевици и сладко се усмихна.

Вълкодав потисна въздишката си и продължи.

Озоваха се в помещението за наематели и там Вълкодав потвърди едно свое предишно подозрение, че нарлаките комай се падат

далечни роднини на велхите. Иначе откъде би се появил обичаят им да настаняват всички странници в една огромна стая, а край прага да оставят шарени тъкани завеси — вие, гости желани, ще обитавате тук, разделяйте си стаята, както ви е удобно. Няма що, много удобно... Вяните живееха далеч по-разумно. Някои родове даже не строяха отделно жилище за всяко малко семейство, а ги настаняваха в големия общинен дом. Ала под общата стряха си имаше отделни стаички според броя на семейните жени. И според броя на старците, желаещи усамотение. Така бе правилно и хубаво. А тук — пфу! Срамота. Ами какво друго да чакаш от беззаконно племе...

Криво-ляво заеха един кът, опънаха завеси, Еврих бръкна в кесията и отиде да се пазари с готвачките за обед за пет гърла. Вълкодав не седна да чака храндта.

— Ще се разходя — кратко поясни на жените, след като се изправи. Рейтамира само кимна плахо, но Сигина го стрелна с хитър и малко дяволит поглед. Прозорлив поглед. Сякаш Лудата виждаше всяко негово тайно намерение. И одобряваше какво е намислил. Странно.

А той никому не спомена за следите по друма. Че и какво имаше да каже за тях? Още не е сигурно, че дирята е оставена от жребеца на Сенгар. И наистина да са негови, навярно вече си е тръгнал. Защо да си чеше напразно езика?

* * *

„Близкият“ хан силно приличаше на „Далечния“, а двете странноприемници напомняха за всички останали гостилници, които бе виждал в различни времена из Нарлак. И тъкмо влезе през портата, когато в конюшната звънко изцвили кон. На глас досущ като Серк, останал да сучае в Бяла вода, сърцето на вянина чак подскочи. Сетне Вълкодав си кимна мислено. Конят е тук. Значи и стопанинът му трябва да я някъде наблизко. Вянинът прекоси двора, качи се на верандата и отмести с ръка завесата от зебло, служеща да не пуща вътре мухи.

След слънцето навън общата стая му се стори сумрачна, но очите скоро привикнаха. Стая като стая. С камина в отсрещната стена. Не бе

хубаво да се мисли неуважително за едно домашно огнище, ала Вълкодав смяташе камината за глупаво устройство, ненаситно поглъщащо дърва. Не ги правят, за да отопляват, а за да се любоваш на пламъците. И за да опечеш пред взора на капризния гост месото за вечеря... Освен това тук смърдеше. Даже преди да са се събрали всички посетители. Привечер пък въздухът ще стане като остър сос, направо да си топиш в него питката. На някои им харесва. Засега обаче миришеше на бира, пролята нейде в ъгъла и неизбърсана от мързелив слуга, откъм кухнята дъхаше на сапун, с който търкаха котлите, както и на отчасти гранясала, отчасти прегоряла мазнина по тиганите.

По това време между четири стени би останал само онзи, комуто поради някаква причина е противен слънчевият ден, празнуващ свежестта си отвън. Точно трима такива любители на сумрака се намираха в помещението. Двамина вероятно бяха местни, отдавна и здраво загърбили други радости и утехи, освен пиенето. Седяха един срещу друг в края на дълга маса, вяло местейки насам-натам нацърбени глинени чаши по изтърканите с грапав парцал дъски, докато се наливаха с изветряло, ако се съдеше по аромата му, ябълково вино. Водеха и нещо като разговор, полугласно препирайки се за дреболии.

Третият изобщо не приличаше на тях...

— С какво ще позволиш да ти услужа, доблестни вянино? — попита ханджията. Вълкодав леко се учуди — нима толкова често идват насам негови съплеменници, че този нарлак е навикнал да ги различава? Ала нищо не попита. Хановете затова са ханове, за да отседат в тях най-различни хора. Сред тях и пътници от вянския народ, разбира се.

Ханджията междуременно хич не хареса посетителя. Не защото влезе бос като някакъв просяк, нито заради черната дребна твар на рамото му. Дребна общо взето, но за прилеп дори едра. Абе, нека, ако ще, и крастава жаба да си държи в пазвата, щом толкова му допада. Друго не се понрави на ханджията. Снажният жилест момък, успял да преживее толкова, че косата му обилно се е прошарила, твърде силно, ох, колко силно мязаше на мълчалив пес, уверено вървящ по прясна следа. Крив от старо счупване нос, хищни очи... и меч в ножница на гърба. Ох, не за хвалба мъкне той това желязо, не за хвалба... Кой ли е? Ловец на избягали роби? Наемен убиец или нещо още по-лошо?...

Ох, защо ли довеждат Боговете в тихия благоприличен двор все такива люде, от които ти настръхва кожата по врата! Ще тръгне на хана лоша слава... ето там един подобен юнак, дето е седнал, е напълно достатъчен...

Вянинът пристъпи напред и напълно оправда очакванията на ханджията. Приблужи се до тезгяха и постави ръце на него. Стопанинът на гостилницата видя по китките широки белези, каквито оставят робските окови. Прилепът пък скочи от рамото — и право към блюдото със солени ръжени сухарчета, покрити с везан пешкир да не ги кацат мухите. Брей че лакома твар... Добре поне, че вянинът се усети, улови гадинката и я върна обратно на рамото си. После заговори. Имаше нисък и леко пресипнал глас:

— Благодаря ти, почитаеми, нека не гасне Свещеният огън в огнището ти. Само минавам и не искам гощавка. Желая да поговоря с един човек, който, струва ми се, е гост на хана ти.

Ханджията унило си рече, че комай е време да се развика да дойдат яките ратаи, които в момента се задяваха с младите готвачки. Човек търсел, моля ви се. Ясно за какво го търси. И хич не го е грижа, че гостът е под защитата на древната Правда. Стопанинът може да загине, ала гостенина си няма да предаде, иначе ще е по-добре сам да си изкопае гроб пред гнева на Боговете... В следващия миг нарлакът погледна вянина още веднъж и реши, че е рано да надава вопли към ратаите. Още нищо лошо не е станало. Нека си кютат ратаите в кухнята. По-добре. Ох, много по-добре...

— Ако търсиш съплеменника си — каза ханджията, след като се прокашля, — изтървал си го. Замина преди шест дни, не сподели накъде. Може би Гарнал Петнистата грива ще ти помогне? Твоят съплеменник купи кон от него. Сигурно знае повече от мен и...

Вянинът поклати глава. После се подсмихна. Липсваше му един преден зъб и усмивката се получи доста неприятна според ханджията.

— Не, почитаеми. Доколкото виждам, нужният ми човек пие пиво ето там, в онзи ъгъл. Още не съм напълно сигурен дали него търся. Ала дори да не бъркам, не мисли най-лошото. Няма да ти се наложи да браниш Правдата и да защитаваш своя гостенин. Под твоята стряха аз само ще говоря с него. Нищо повече.

По-късно Вълкодав горчиво съжеляваше, че така и не разпита ханджията по-подробно за съплеменника си...

Нарлакът пък даже се зарадва, след като си изясни намеренията на посетителя. Момъкът, когото бе посочил с кимване вянинът, живееше в странноприемницата вече трети ден, много неохотно си плащаше и през цялото време пиеше в мрачно усамотение, без да си подава носа навън. Ако ханджията все още разбираше от хора, якият момък, търсен от вянина, се намираше на кръстопът в живота си и мъчително се чудеше как да я кара нататък.

Ами нека тогава вянинът му помогне да реши. Само първо да се изнесат от хана, чак на улицата, каквото и да става — да не е в двора.

Вълкодав вече приближаваше ъгловата маса, където даваше във вино неведомата за ханджията мъка (но напълно известна за вянина) огромен на ръст млад воин с гъста шапка черни къдрици, отдавна неусещали гребен. На бедрото му висеше дълъг меч. *Навик на телохранителя*, отбеляза си наум Вълкодав. *И наистина малко прилича на Канаон...*

— Ти ли си Сенгар, воин от свитата на благородния Алпин? — попита той човека, комуто, според нерушимата вянска убеденост, трябваше първо да отсече краката, после ръцете, а накрая и главата. И цялата леш сетне да изхвърли в ямата на нужника.

Нарлакът рязко вдигна глава. Сигурно днес не бе пил много. Или такъв юначага трудно го тръшваше виното. Във всеки случай мязаше на трезвен.

— А ти кой си бе, мутро дамгосана, че да ти отговарям!? — кресна той раздражен.

Вянинът разбра — точно този човек търсеше. Няма грешка. Отвърна с равен глас:

— Ако не си Сенгар, нямам работа с теб.

— Абе каква работа можеш да имаш с мен ти, бе! — поморавя Сенгар и се заизправя. Гузен негонен бяга, казваха в такива случаи вяните. Прилепчо войнствено се наежи и кръвожадно засъска. Ала приятелят му остана спокоен и дори уморено въздъхна. И зверчето се укроти, реши, че няма нужда от неговата намеса, затова подхвъркна и се закачи на дебелата таванска греда, за да наблюдава какво ще стане. Горе имаше напластявани от цяла година сажди, но Прилепчо безцеремонно ги разчисти като запърха с крилца. Черни парцали поръсиха главата на телохранителя, покриха и лицата с някаква гозба в нея.

— Идвам при теб — каза Вълкодав, — за да ти предам поздрав от майстор Инори, син на търговеца Кавтин по прякор...

Нарлакът не му даде да довърши, плисна в лицето му недопитото вино от пръстената чаша. Вянинът навреме отдръпна глава и се ухили невесело:

— Ти не само че си некадърен телохранител, Сенгар, а си бил и невъзпитан.

Сенгар издаде несвързано ръмжене, в което яростта се смесваше с отчаяние и страх. Вълкодав не се учуди на този страх. Вярно, не знаеше да чете мисли, ала му беше ясно какво става в душата на зарязалия службата си телохранител. Беше изоставил на произвола на съдбата, почти на сигурна смърт човек, когото се е клел да пази, без да щади живота си!... Има и по-лоши престъпления, но не са много такива, дето са по-черни от неговото. Ето затова на Сенгар му се струваше, че челото му вече пари от дамгата, с която в Нарлак „награждават“ осъдени престъпници. И всеки срещнат вижда белега от нажеженото желязо, всеки го сочи с пръст, а които не смеят да сочат, се обръщат подире и бодат с погледи гърба му: „Ето го ОНЗИ Сенгар! ОНЗИ СЪЩИЯТ!...“

След време щеше да разбере, че е било по-добре за него да се удави в Ренна, отколкото цял живот насетне да бяга от самия себе си. Само че в този момент още се намираше далеч от това разбиране. Засега имаше едно-единствено решение — да премахне от пътя си проклетия изобличител, а после всичко ще се нареди... някак.

Беше опитен, дресиран като добро бойно куче. Тръгна да става уж тромаво, пък с едно движение изскочи на открито, без да помръдне пейката и да удари с коляно масата... и незабавно нанесе удар — ритник отстрани, малко над глезена, със същия крак настъпва противника — и юмрук в слепоочието — край с проснатия нахалник! Направи всичко бързо и безпогрешно. Железният пестник летеше към целта, лекичко извъртайки се по пътя, когато Сенгар проумя, че... не му стига дължината на ръката, за да пукне черепа на натрапника! Ама... как така?... Това не може да бъде... Но беше. Изумен, в устрема си той залитна напред... за да види длан с разперени пръсти, заплашително изникнала пред лицето му. Отърва го воинският опит. Сенгар успя да извие гръб назад и да се предпази с лявата ръка,

спасявайки очите си. Нямахме време да се погрижи за десницата си, която от само себе си се плъзна встрани и после се надигна...

Когато махна лявата длан от лицето си, вянинът бе изчезнал. Сенгар понечи да се огледа, но не успя. Нещо стана с пръстите му. Превърнаха се в болка. Сенгар не съумяваше да изтръгне ръка от желязната хватка на вянина, без да му остави за спомен поне три пръста, които Вълкодав щеше просто да откъсне от китката му. Не можеше и да извика, понеже засега болката трепкаше на ръба на търпимостта, а пък викът би означавал унижение. И още нещо — Сенгар не владееше напълно тялото си, не му позволяваха да се движи, накъдето поиска, а само накъдето го насочеше волята и хватката на противника. А посоката бе навън — в задния двор. Ханджията мълком проследи с поглед гостенина си, станал от гневно червен измъчено блед. Вянинът спазваше обещанието си. Досега не бе наранил гостенина, поне телесно. Не го убиваше с оръжие, не го млатеше с юмруци, нито омотаваше с въже. Вървяха си почти кротко и приятелски, ръка за ръка — право към вратата. А пък какво ще се случи вън от двора, не е наша грижа, разсъди ханджията. Ако се меси човек във всяка свада, току-виж почнала да го боли глава.

Бившият телохранител пристъпяше като срамежлива мома — ситно, скромно и на пръсти. Другояче не смогваше поне мъничко да утоли жарта на страданието в извитите си пръсти. Вълкодав помъкна пленника си през задния двор, сетне го избута и през портичката. Оттук обикновено изнасяха помия и боклуци. Прилепчо излетя след тях и се настани на плета, до окачени на щръкналите колци съхнещи гърнета.

Ако Инори бе починал от раните и изтощението на нощната борба, Вълкодав никога не би заприказвал Сенгар, инак би се лишил безвъзвратно от удоволствието да удави пишман телохранителя в нужника. Да, точно това би сторил. Без да му мигне окото. Пък насетне да мърморят за него кой каквото му скимне, в това число и Майка Кендарат. Ала невръстният майстор по шевиците, макар и не без намеса на Боговете, оцеля. И Еврих, на чието лекарско изкуство Вълкодав се доверяваше безпрекословно, се закле в чистата белота на Небесната планина, че не ще позволи момчето да остане сакаето. Е, ще

понакуцва, нозете ще го болят в дъждовен есенен ден, голямо чудо! За неговия занаят това хич не е пречка!... А освен всичко останало... малкият е привързан към Сенгар. Обича го като свой батко. С толкова жар разправя на своите спасители за юначния воин, чистите очи сияят... Ех, момче, да можеше да видиш своя герой сега!...

... Тъкмо докато слушаше Инори, Вълкодав за първи път си помисли, че веднъж вече е убил един скъп на това чуждо му хлапе човек. Помисли го и се учуди на мекосърдечната си мисъл. Рядко го спохождаха подобни угризения! И въпреки това все пак реши, че като хване Сенгар, ще го пощади. Живота му ще пощади, не кокалите. Тях ще преброи така, че цяла година юнакът от одъра да не стане. И до края на дните си да не забрави...

А ето че сега му се отця да бие Сенгар. Пусна китката на нарлака и силно го смушка с крак в хълбока — не съвсем ритник, но достатъчно онзи да отхвърчи на няколко крачки. И, както залитна странично, преплете нозе и тупна, като едва не събори читавия плет. Задрънчаха гърнета, Прилепчо подпърхна и обидено заплю недостойния телохранил. А Сенгар хвана в шепа болната ръка и с неизразимо учудване откри, че пръстите му са цели-целенички и дори вече послушни.

— Тази куртка Инори ли ти бродира? — мрачно запита Вълкодав. Вместо отговор Сенгар рипна на крака и измъкна меча вече в скока си напред. Хвърли се в белята. Вянинът очакваше от него подобна глупост. Острието изсвистя, посичайки празния въздух, противникът вече го нямаше на мястото на удара. Чевръстият Сенгар мярна движение и насочи падащия меч в преследване по ниска дъга. Целеше да докопа противника, да му резне глезените и непременно би го направил, ако Вълкодав бе заспал прав. Но вянинът не спеше, а държеше воина отзад за яката и за въоръжената ръка, мъчно преодолявайки изкушението да забие лакът между плещите, трошейки гръбнака. Успя, не се поддаде на тази „лесна“ съблазън. Вместо това засили приведения Сенгар в кръг около себе си и го пусна. Нарлакът литна в същата посока, от която беше нападнал. Във въздуха се праметна през глава, като по чудо без да изтърве меча. Не случи на място за приземяване. Провисналият при одевешната им среща плет с трясък пое познатото му тежко тяло и изтърва от колците си няколко

гърнета. Прилепчо запротестира, не понесе това безобразие, премести се на клон на суха офика.

— Ти си глупак — каза Вълкодав. — Защо се набути в реката, когато водата вече се вдигаше? Рече си, че имаш силен жребец?... А за кобилката на момчето сети ли се?

За Сенгар тези слова бяха по-люти от сол в рана. Вълкодав видя как очите на якия нарлак станаха диви и това го убеди, че за проваления телохранител той се е превърнал във въплъщение на сполетялото го нещастие. Сенгар окончателно разбра, че е отървал кожата, но връщане към предишния живот вече няма. Момчето е оживяло и никоя убедителна лъжа не ще замаже позора. Нарлакът си даде най-сетне сметка, че има само един път — да стане беглец, скитник без подслон, може би дори преследван като бясна лисица...

Бягство, само бягство е спасението.

Ала преди това би било добре да отсеке дългокосата тиква на проклетия вянин, пръкнал се неизвестно откъде да притиска в ъгъла и без това изтерзаната душица на вече наистина бившия телохранител...

Надали Сенгар разсъждаваше толкова подредено. Той поначало нямаше навика да рови в себе си и да различава постъпките си, за да търси причините за това или онова. Стореното — сторено! Счупеното не се лепи, пролятото не се връща, така че защо да гадае как би могъл да избегне бедата... Сенгар просто скочи и отново се втурна срещу Вълкодав, мечът засвири над главата му. Беше отчаяно нападение. Сякаш, ако убиеше вянина, всичко щеше да стане по-старому, времето ще се върне назад, службата ще продължи...

Този път вянинът се приплъзна напред от другата страна, прихвана дръжката на меча и Сенгаровата дясна китка. Нататък... какво стана нататък бившият страж така и не смогна да проумее впоследствие. Оръжието му внезапно се сдоби със собствена воля и като продължи да чертае святкаща дъга, за малко да посече собственика си през коленете. Сенгар стреснато стисна още по-силно увития с ремъчета чирен, мъчейки се да спре, задържи, овладее... Все едно бе тръгнал да лови вятъра. Би се радвал да се закачи за нещо като опора, ала нямаше такава. А вянинът мръдна още, много ловко и леко, спокойно и чак отегчено, без да скърца със зъби и да се напъва... и Сенгар изохка детински, отчаяно изви снага, шарейки безредно с ръце да направи нещо с тях, неудобно и насила надигнати над раменете. С

ужас осъзна, че е напълно безпомощен. Пръстите, и те го предадоха, разхлабиха се, без да го питат, неспособни нищо да задържат. Оставаше последно средство — бързичко да се свлече на земята, да се изтърколи встрани, спасявайки се от собствения си меч, рекъл ненадейно да смени господаря си. Така понечи да направи. Падна, но тутакси видя пред лицето си блестящото жило на оръжието. Връхчето не трепваше, Вълкодав държеше меча като копие, опрял плоската страна на острието в дланта си. Нарлакските мечове, за разлика от вянските, ги коваха островърхи. Да ти е драго да набучиш повален враг с такъв. Сенгар изхърка и застина, отлично разбирайки, че няма спасение.

Удар не последва.

— Хайде! — изръмжа след малко нарлакът. — Довърши ме!

И сочно изруга, след като се досети, че смахнатият вянин от самото начало можеше да прави с него каквото си поиска. Защо се гавреше тогава?...

— Да-да, ще се цапам!... — изхъмка Вълкодав. — Я ме чуй с двете уши, ти, срам за рода си. Оставаш жив, за което благодари на Инори. Той много те обича, говедо, мисли те за герой. Затова се махай веднага. Назови се с друго име, мръсноко, изчезни, никога не се връщай в тази страна.

Леко отмести острието и Сенгар се изправи на колене, понечи да каже нещо. Вълкодав нямаше желание да слуша нито оправдания, нито още оскърбления. Затова добави тихо, с безизразен отегчен глас:

— Млък, или ще ти отрежа езика.

Сенгар затвори рязко уста още преди да е проумял напълно заплахата. Стана и смъкна богато украсения колан с ножницата, тук ги носеха през рамо, и мълком ги хвърли на земята, понеже му бе ясно, че вянинът няма намерение да му върне оръжието. Обърна се и тръгна назад към хана. Гърбът му беше вдървен, напрегнат.

Дали не трябваше, помисли си Вълкодав, да го заведе при Инори все пак? Сега вече би го пазил наистина като зеницата на очите си. Пък и хлапето би се зарадвало...

Но дали Сенгар, гузен от греха си, би се превърнал във вярно куче? Кой ще се закълне, че няма да стане наопаки?...

Нямаше отговор.

[1] Руската дума „погост“ означава място, където са спирали „гости“, т.е. търговци или пратеници на владетеля; другото значение е „гrobiще“. — Бел.прев. ↑

*Когато се опълчи род на род,
и тръгнат да мъстят за злите си деяния,
ще спомнят хората за онзи черен период
и внуците си ще врекат на кротост в завещания.*

*Щом няма чест, то нека люта стража
да е страхът — та да изчисти разума.
Затуй и обичаят наш е да се плаща
сега, до грош, без никакъв остатък!*

*... но пак се противи душата
и жалостта гаси наследствения гняв.
Едно е да убиваш — туй е ясно,
да възкресиш обаче не е свише дар.*

*Приключила е битката и отмъстено е,
но как действително и без да преиграваш,
да сложиш край на своето минало
и древната обида да забравиш?...*

*Как ще живееш през ограда със съседа
и как в очите ще го гледаш?
Нима не е едва до вчера
на негов гръб празнувана пияната победа!*

*За да не се проточи тази нишка,
с която изтъкваме саван за гроба,
нима не е по-лесно да простим,
да не мъстим, живеейки без злоба?...*

*Но непосилно е това да го докажеш
на онзи, чийто син не може веч да стане!
А другите, които живи си оставил,
ще те обесят с лико на гръкляна.*

6. ПРЕГРИЗАНИЯТ БИЧ

Останаха за няколко нощувки в Четирите дъба. Еврих, досетливецът, намисли да посети наместника на владетеля конис.

— Ако Инори наистина е храненик от свитата на великия наследник — разсъди арантянинът, — наместникът само ще се радва да му помогне да стигне в Кондар с всички удобства!

Начинанието се увенча с пълен успех. Наместникът даже се яви с неколцина придружители в хана — лично да се увери в истинността на чутото. Вълкодав скромно застана отстрани, както подобава на слуга и телохранител, и си рече наум, че в гостилицето наистина отдавна нищо интересно не се е случвало — ни грабежи, ни убийства, ни разбойнически нападения, иначе знатен велможа не би дотичал след две приказки, казани от някакъв си чуждоземен странстващ учен. Явно в Четирите дъба липсваха развлечения, щом даже и наследникът е подминал селището. Подир Последната война годишната Обиколка на границата се провеждаше по другата страна на реката.

Наместникът беше невисок мъж, на възраст, с необикновено пищна побеляваща брада и ярки зеленикавокафяви проникателни очи.

— Скъпи господин Рино! — зарадва се момчето. И наместникът, леко учудвайки Вълкодав, плесна с ръце и побърза да прегърне невръстния майстор. Прегръдката бе мимолетна и по-скоро показна, но нелишена от известна искреност. Слугите тозчас подставиха пейка и господин Рино се настани до ложето на болника. Вянинът послуша разговора им и разбра, че напразно се е учудвал. Нормално е наместникът да познава момчето, особено след като то е ценено от господаря Алпин. И непресторената сърдечност на господин Рино, бореща се с официалната му важност, бе съвсем обяснима. Наместникът се държеше с хлапето като със свой внук по същата причина, поради която и Вълкодав само за една седмица бе успял да заобича Инори...

— Държа три гълъба, знаещи пътя до гълъбарника на господаря конис! — каза наместникът, ласкаво милвайки момчешката слаба ръка.

— Храня ги да са готови, когато се наложи да занесат спешна вест. Още днес ще напиша писмо и ще го пратя с най-бързия гълъб. Той има бяла опашка и бели пера по крилето. Не по-късно от утре госпожа Гелвина и твоят брат ще бъдат уведомени, че няма причини да се тревожат, но следва незабавно да дойдат тук. Брат ти Кавтин ще запрегне карета и скоро ще се появи в гостилицето, а ти тъкмо ще си укрепнал за пътуването, така че като пристигнеш у дома, да не разплачеш госпожа Гелвина... много си блед и слаб, момчето ми... Ще наредя да те преместят в моя скромен дом. Там ще си по-добре.

— Но тук са моите приятели, господин Рино — запротестира Инори. — Много ги обичам. Те се грижат за мен...

— Ще идват да те виждат всеки ден — възрази наместникът. И се усмихна: — Помисли за мен, момчето ми. Брат ти, да не говорим за господаря Алпин, няма да ми прости, че съм те оставил в хана! Пожали старините ми, момко!

Вълкодав никога не бе харесвал Нарлак. Честно казано, той рядко харесваше нещо друго, освен родните си гори. Но от всички беззаконни и несправедливи страни, където го бе запокитвала съдбата, Нарлак стоеше сред най-лошите. Вярно, засега вянинът не беше стъпвал в Кондар, ала град, изграден от камък, дори само заради зидовете си не заслужава обич. Не е добре да живее човек с камънаци над главата си. Вълкодав прекрасно помнеше как лекуваше раните си в крепостта Страж на Северните врати в страната Велимор. Нощ не минаваше без кошмари заради тежките тавани! Все сънуваше, че отново се намира в каторжните подземия. А какви ли съновидения може да имат хора, които от години си лягат да спят под каменни стрехи?... Не смееше да си го представя!

Освен това нарлаките, според мнението на Вълкодав, хич не умееха да готвят. Тук не познаваха нито рибената чорба със земни грудки, нито борш, постен и блажен, нито ги биваше да надробят сваятна попара. Спретваха само печено, а често се задоволяваха да плеснат кашкавал или месо върху краешник хляб и наричаха подобно недоразумение „обяд“. А за да не се бунтува стомахът им от подобна „храна“, обилно се наливаха с каквото Боговете им дадат. Заможните люде — с леко ябълково вино, простите хорица пък — най-вече с пиво.

Пиво!... Нарлакската горчилка, която минаваше за пиво, Вълкодав не можеше да понася. Добре, хайде, нека са им нескопосни манджите, ала и хлябът им не струваше — все едно бяха забравили как се пекат самуни. Друсват тесто върху жаравата, а сетне вадят нещо с вкус на глина с трици. Същинско оскърбление. Докато са топли, все някак се дъвчат, ала изстинат ли — клинци с такъв хляб да забиваш. Безумен народ. Е, Вълкодав допреди няколко години смяташе за велико лакомство сурови плъхове, така че не се плашеше от калпава храна. И все пак...

Все пак е по-умно да се придържа към поговорката — яж, каквото са ти дали, и не забравяй да кажеш „благодаря“.

Четири дни след като наместникът прати гълъба-вестоносец, Лудата Сигина потърси Вълкодав и от прага го покани вътре, при което имаше доста тайнствен вид. Вянинът нямаше желание да влиза. Местните хлапета неизвестно защо бяха харесали двора на Далечния хан за място на своите игри и неизменно се събираха тук, въпреки че редовно ги пъдеха. Децата се надпреварваха да тичат „по пътечки“. За целта в прахта чертаеха сложна заплетена линия с множество пресечници и остри завои. Момчето, което обикновено го правеше, минаваше за най-умния хлапак в селището. Сега той и всички останали, редувайки се, обикаляха на бегом „пътечката“, та чак босите им пети святкаха изпод ризките, а чакащите да поемат пътя на другарчетата си равномерно пляскаха с ръце и хорово брояха:

— Двайсет и пет! Двайсет и шест! Двайсет и седем!...

Трябваше да преминат от началото до края възможно най-бързо и без нито една грешка — един след друг, за да не стане объркване. Хорската мълва гласеше, че най-добрите играчи уж ставали свестни воители по-късно. Всички искаха да бъдат воители, даже някои момиченца. Вълкодав и сам някога се заблуждаваше, че не си никакъв мъж, ако не си бранител, ако не си ратник!... После животът го поочука, започна да разбира това-онова...

Прилепчо разпалено се стрелкаше напред-назад, мислейки се за равноправен участник в детската забава. Когато отначало животинката се присъедини към веселбата, хлапетата останаха с отворени от изумление устички, в които все липсваше по някое млечно зъбче. Минаха няколко дни, преди да свикнат с новия си приятел, но след това Прилепчо стана за тях не по-различен и необичаен от двете

кутрета, които тичаха с лай подир малките си стопани по „пътечката“. Е, черното хвъркато зверче не беше кученце все пак, не седнаше да се чеше и да лови бълхи в козината си посред начертаната линия. И нямаше лошия навик да вдига задна лапа на най-неподходящи места и в най-неподходящи моменти...

— Синко, я ела насам! — прекъсна гледането на детската игра Сигина. Вълкодав се надигна и намести на гърба ножницата със Слънчев пламък. Не оставяше меча в стаята — чужда страна, че и то такава като Нарлак, не е място, където непредпазливостта да е простима. Прилепчо остана да лудува на двора с другите пакостници, до последния малчуган на един акъл с него. Вълкодав влезе в странноприемницата, размишлявайки за децата и припомняйки си как в своето време е щурял заедно с братята и сестричките си. Изведнъж му хрумна нещо уж просто, пък някак недокосвано досега от съзнанието му — *че всички някога са били деца. Добри и смешни хлапета. Всички. Дори и сегванският кунс Винитарий, впоследствие наречен Людоеда. И малцина дребосъци са раснали без капка обич. Как тогава става така, че от тях излизат... мерзавци?*

Прекрачи прага и тутакси забрави всички други мисли, освен една. В ноздрите му се промъкна благодатна миризма, каквато да усетиш в Нарлак е също толкова чудно, колкото да подушиш аромат на цъфтяща градина нейде на северните острови, сред вечните ледове. Ухаеше на постен борш^[1].

Сигина посочи пейката и Вълкодав седна покорен и шашнат. Лудата изчезна зад завесата към кухнята и след малко се върна с комат хляб и голяма паница, над която се вдигаше пара. Едва тогава вянинът повярва на носа си.

— Мъчно ли ти беше за родна гозба? — усмихна се Сигина и тържествено постави паницата на масата. В чорбата белееше сметана, гъсто плуваше зеленина от подправки.

— Ами ти, госпожо...? — смогна да промълви Вълкодав. Почти всякога се хранеше в самота, макар да бе посвикнал покрай Еврих да споделя трапезата с други хора. Граматикът обаче не си падаше по „варварската“ кухня. Ала Сигина... всъщност, кое ли племе тя наричаше родно? Вянинът още не бе намерил отговор на тази загадка. Ако не го смяташе за неучтиво, би попитал направо.

— Яж, яж, аз само ще те погледам, ще ти се порадвам... — махна тя с пешкира, в който бе донесла паницата. И наистина — седна да го гледа, подпряла с длан меката си буза. Вълкодав потръпна вътрешно, а без малко — и видимо, като се почувства притеснен и не на себе си... защото точно по същия начин го гледаше майка му. *Пък и тя би могла да изглежда като Лудата, ако бе доживяла до днес. Мамо...*

Сигина разсея, подплаши привиделия се образ:

— Хапвай, хапвай! Дано ти хареса.

Вълкодав опита борша. Не бе сварен кой знае колко умело, но старателно и с обич. Освен изхитрилото се да се запази ядливо ланско зеле, езикът и небцето на вянина разпознаха прясна млада коприва, киселец и всичко, успяло вече да поникне по тукашните градини и навярно в гората. Възрадва се стомахът му. Вълкодав загреба още, взе хляб, сдъвка залька и благодарно проговори:

— Тук не готвят подобни гозби, госпожо. Откъде знаеш какво обича да вкусува народът ми?...

Сигина ласкаво се усмихна и, като с неприкрито удоволствие се любуваше как той яде, поясни:

— Моите синове не могат да се върнат при мен, докато са разделени. Но това не значи, че изобщо не ме навестяват. Понякога ми идват у дома... мислят си, глупавите, че уж не ги разпознавам. Един от тях ме посети десетина дни преди ти да дойдеш. И онзи път беше вянин. Той ми разказа как се готви вашият борш.

Дали не е същият вянин, минал и през хана на Четирите дъба? — запита се мислено Вълкодав. *И още нещо — щом Лудата го е сметнала за свое дете, момъкът сигурно не е лош човек. Само да узная заради какво се скита сам-самичък в чужда страна... Трябва да я питам дали е разбрала от кой вянский род е пътникът. Ако го е питала... инак надали ще знае... макар че, ето, разпозна в мен Сив пес...*

Вълкодав надникна в полупразната паница. Да ометеш храната толкова лакомо и припряно, не се нарича прилично поведение. Ала пък постният борш, както всяка добра гозба, сякаш минава покрай корема, без да тежи, само навява топла благодат. Изгреба паницата и даже не забеляза кога лъжицата взе да скърца по дъното. Понечи да се извини,

но Сигина, както всяка добра домакиня, можеше единствено да се зарадва на мигновено изчезналото угощение.

— Ще ти донеса още! — рече тя и се надигна. — Много съм сварила. Цяло гърне.

Вълкодав също пъргаво стана:

— Не приляга да ми слугуваш, госпожо...

Къща ѝ трябва, помисли си внезапно. Свой дом, истински. Уютен и топъл, не онзи гнусен коптор. И истински, не измислени синове. Любими чедра, помощници и застъпници...

Сигина се усмихна:

— Моите деца веднъж само да се намерят един друг, веднага ще си дойдат при мен. Тогава ще си построим къща и ще заживеем честито и весело. Знаеш ли ти каква радост е за една майка да гледа децата си на една маса?... Тази радост още ме чака... а засега ми дай да те нагостя, както аз си зная.

Взе паницата от омекналите му шепи и пак се скри в кухнята, като мимоходом го погали по косата. Той стъписано седна обратно, изтръпнало усещайки дланта ѝ върху главата си. Като издалеч чуваше детската врява навън. Несъзнателно отначало долови, че хлапетата изведнъж се умълчаха за кратко, сякаш бяха видели непознати хора, сетне продължиха играта. Смътно си помисли — *дали не е довтасал Кавтин най-после?...* И също толкова смътно реши, че едва ли. *А дори да е Кавтин, голямо чудо!...* Казаното и стореното от Сигина бе твърде значително, за да се разпилява заради Канаоновия брат. По-значително и важно от всичко, което можеше да става навън.

Лудата се бавеше. Вълкодав се размърда неловко и тъкмо реши да иде да види дали няма нужда от помощ, когато завесата отлетя встрани и той видя Сигина.

Наистина имаше нужда от помощ.

Як брадат мъжага я държеше здраво пред себе си, опрял към гърлото ѝ нож.

Вълкодав вече бе излетял от пейката и прескочил масата...

— Я кротувай! — кресна мъжагата. И чак тогава, от втори поглед и по гласа, вянинът го позна. Главатарят на бирниците, обиращи крайречното селце от името на някой си Сонмор.

Нямаше как да не се подчини, замръзна на място, смирявайки злото треперене на тялото си, вече готово за схватка. *Ето какво става,*

когато синовете скитат неведомо къде, каза си той с отвращение. Знаеше кога се налага да е бърз. Ех, да бе застанал Сонморовия слуга три крачки по-насам, вече би се търкулнал по пода, губейки ножа си заедно с ръката. Но разбойникът имаше опит, преценяваше действията си. Вълкодав разбра, че няма да успее да го докопа. Не и преди онзи да драсне с острието по жилите на Лудата, дори и в предсмъртната си конвулсия...

— Не се бой за мен, синко — неочаквано промълви Сигина. — Не го слушай, няма да ме убие. Моите момчета няма да му позволят.

— Трай, дърта кокошко! — раздруса я главатарят. Вълкодав не помръдна. Чуваше, че откъм гърба му се промъкват поне двама души, а разбойникът злорадо се озъби: — Хайде, вържете го!

В стаята нахълтаха още хора, този път бяха десетима, а не четирима както в селцето. Всички с оръжие. Неколцина местни и гостуващи мъже, които се намираха в общото помещение на хана, като видяха, че става нещо нередно, рипнаха... ала ги възпря отблясък от лъскавата стомана на оголени мечове. Вразумени, те бавно насядаха на местата си. Остана си да седи старият грънчар, който караше за Кондар нечупливи стомни и звънки чаши от белоснежна глина, каквато се добиваше само в едно-единствено находище близо до дома му. Мрачно застинаха синовете на стареца. И даже ловецът, който делеше с грънчаря каруцата за своите кожи от дивеч, а в замяна се бе наел да го варди по горските пътища, се уплаши...

— Тихо седете — ухилено нареди разбойникът — и няма да ви закачаме. А който не кротува, нека на себе си се сърди!

Ето заради такива мерзавци, мислеше си през това време Вълкодав, не пуснах Тилорн обратно през Портала. Че и на Еврих не биваше да позволявам, няма той работа по такива места... Ех, Бяла вода! Дори мен ти отучи да се озъртам във всички посоки! Какво пък да речем за онези, израснали в скута ти безгрижен!... Ама и мен си ме бива! Така да ме сгащят — срам...

И вянинът си обеща, че ако и сега остане жив, нивга, до края на дните си не ще слуша разните му там човеколюбци. Милосърдие, как пък не! Майка Кендарат. Възприе наставленията ѝ, не се счепка с онези четиримата навреме — на ти награда! И сега? Как би се държала в този миг, жрице? Коя моя грешка пак би посочила? Че не е бивало да обиждам бирниците юначни край реката, а щом съм ги

засегнал — да си тегля последиците, да жъна каквото съм посял?... Да, имам грях, призна Вълкодав, пропуснах да им извия вратовете още тогава. Сега остава и Сенгар да заповяда... и него само с перце погали, а сетне го пусна — жив.

Някой отзад припряно склучи китките му и започна твърде умело да ги омотава с въже, на допир подобно на тетива. Пак добре, че не му стегнаха клуп на шията. Вълкодав напрегна ръце, стараейки се да си осигури поне някаква надежда, но разбойникът с въжето не беше вчерашен, имаше представа до какви хитринки прибъгват жертвите, за да спечелят малко хлабавина.

— Я не се дърпай!... — вресна той в ухото на вянина и за победително опря нож в ребрата му. Вълкодав стисна зъби, трескаво премятайки наум наличните възможности.

Така, Еврих си бе горе, в спалната стая. Усърдно пишеше книгата си за всичко видяно по време на пътешествието. Вянинът се чудеше кога на граматика ще му дотегне от това занимание, ала той бе повече от прилежен. Днес се зае да разпитва подробно Рейтамира за чутите от нея песни, а тя на драго сърце говореше ли, говореше. Стоейки като кръгъл глупак с вързани ръце, Вълкодав се сети за тях двамцата, без да знае какво да пожелае. Да надникнат, що ли? Или нека си останат в неведение, докато всичко свърши и разбойниците се разкарат?...

Нозете му оставиха свободни — не се погрижиха, затова Вълкодав с ъгъла на окото наблюдаваше главатаря. Напразно го дебнеше. Онзи не изгуби бдителност и не махна ножа от гърлото на Лудата Сигина.

— Ще ида да видя горе — каза един от бандитите, снажен мустакат младеж. Предводителят кимна. Вълкодав изпроводи с поглед двамата разбойници по витата стълба и душата му се смрачи. Техният кът горе беше първият до стълбите, най-евтиният. А да чакаш Еврих да надвие тия биячи — умряла работа...

А от него вече свалиха колана с ножницата и алчни ръце незабавно оголиха острието. Грабителите зацъкаха с езици, омаяни от плетеницата неповторими слънца, сякаш струящи от върха до дръжката. Вълкодав забеляза какво изкушение веднага завладя главатаря. Чак до смърт му се прииска да докопа меча, да го отнеме от онзи същия млад стрелец, любител да трепе кокошки и да натиска чужди булки. Но не смееше да пусне Сигина, въпреки че двамина с

опънати лъкове държаха вянина на прицел... Усещаше, гадината, че Вълкодав и с вързани ръце ще им създаде главоболия, надали биха го притеснили насочените жила на стрелите...

— Абе, Тигил — неочаквано рече на главатаря един възрастен разбойник с побелели провиснали мустаци. — Нещо много засукал меч има тоя момък. Гледай да не стане беля... да не налетим не на когото трябва...

Вълкодав веднага се запита какво има предвид под „беля“ и „когото“. Подозират в него знатен витяз? Възкръсналия Жадоба? Или... друго?

Младият стрелец предпазливо опипа с нокът острието, възхитено вдигна порязания си пръст, а после сграбчи меча с две ръце и със засилка посече плота на масата. Слънчев пламък, надали зарадван от такава употреба, яростно блесна, отразявайки жаравата в камината. Очерта свиреща дъга, дълбоко се впи в жилавите дъбови дъски... и безнадеждно заседна в дървото. Стрелецът заруга, запъшка, задърпа дръжката — напразно. Клатеше настрани, нагоре и надолу, опря крак до острието — нищо. Сякаш Божия длан държеше оръжието. Сам по себе си мечът не би могъл да се изтръгне от безсъвестни ръце и да уязви нечестивеца. Ала каквото умееше да стори в такива случаи — умееше го!

Отчаян и изпотен, стрелецът вече запсува на висок глас инатливото острие, докато другарчетата му подигравателно се смееха на безплодните усилия. Някой посъветва да набият клинове в цепнатината. Друг предложи да отскочи за трион.

Не се веселеше единствено главатарят.

— Ти! — поглеждайки към вратата, отново нареди на човека с въжето главатарят. — Почвай го!

„Почвай го“ не значеше „довърши го“, ала Вълкодав се напрегна в очакване да превари ножа в гърба и да се преметне напред, като с ритник пукне черепа на Тигил — защото и без туй нямаше какво да губи повече... но разбойникът мина иззад гърба му и хищно се ухили. После с един замах разпра ризата на вянина от яката до пояса. Тогава Вълкодав обърна внимание, че един от Сонморовите юнаци държи навит камшик. Досети се какво са намислили. Предводителят на шайката искаше отмъщение за унижението в малкото селце, като унизи оскърбителя си.

— Ако почнеш да викаш — с крива насмешка рече той на Вълкодав, — веднага ще резна гръкляна на дъртата.

Вълкодав нищо не отвърна. Нямаше да му говори. Беше го набелязал за убиване. С такива не се приказва...

А Тигил комай вече съжаляваше, че се е заел със Сигина. И той сега бе като вързан — ни меча пръв да опита, ни с бича да поиграе... Безпогрешно виждаше, че пленникът кротува само заради ножа, опрян в гърлото на жената. Ако понечи да предаде бабичката на някой от хората си... абе само и пръстът му да трепне — край! Не ще остане време да съжали за моментното отпускане. Да заповяда да вържат вянина за пейката? Ще си развали удоволствието...

А Вълкодав се прислушваше какво става на горния кат на хана. Там беше тихо.

Якият младок с висящия от китката му камшик носеше протритата черна куртка без ръкави. Никой нарлакски мъж не излизаше пред хора без такава дрешка, съгласно обичая, с нея се кипреха в памет на чергарското минало на народа им. За старци и почитани мъже ги крояха от цели, ненарязани овчи кожи, младежите в активна възраст навличаха подобни, но щавени, при това ги обличаха на голо. Сигурно за да изтъкват издутите си мускули, белег за мъжка хубост, да личат изпъкналите мъжки гърди, твърди като ясенова дървесина... Докато вянинът си припомни навиците на местните, размотаният бич плъзна опашка по пода, досущ дебела змия, но в очите на младока, който държеше камшика, липсваше решимост. Нямаше вид на жалостивец, обичаше да се посбие, да размаха юмруци, даже и нож да развърти, ала не му се нравеше да смъкне кожата от гърба на вързан човек... за таква деяние трябва да си много черен по душа, не всекиму Тъмните Богове са дали този дар. Нямаше го в крайречното село този момък, рече си вянинът.

— Данкел, спиш ли!? — кресна предводителят. — Я му обясни кой е Сонмор! Нека потанцува!

Момъкът се намръщи и с очевидна неохота започна да вдига бича, но тогава онзи с побелелите мустаци го хвана за рамото:

— Чакай малко...

Втренчено разглеждаше пленника.

— Какво ти става, Морни!... — освирепя главатарят. — Познаваш ли го?...

Май замисълът му бързо клонеше към объркване. Гласеше се бързичко да се прошмугнат в хана, да ограбят и да пребият наглия вянин, като с това дръзко да ядосат наместника Рино, а после също тъй чевръсто да офейкат, нека после стражата дири вятъра в полето. Ненадейни прекословия хич не му трябваха точно сега.

— Виж го, Тигил — намръщен проговори Морни. — Дамга има. Три зъбеца в кръг. Помниш ли какво значи това? Бил е под Скъпоценните планини!...

Всички зяпнаха Вълкодав и той с лекота отгатна какво мислят. В мините под Скъпоценните планини попадаха не само невинни, по зла прищявка на орисията, както му се беше случило на него. В червото на проклетата планина псуваха съдбата си мнозина върли злодеи, проклинаха я, задето не ги е дала на секирата или въжето на палача, а ги е погребала живи в кошмарния рудник за деянията им душегубни!... В мините на планината беше пълно с грабители и убийци, силни и издръжливи, от цял свят събрани. Защото кой управник ще екукутира престъпника, след като може да се облажи и да го продаде? А сега — откъде могат Тигил и другите „бирници“ да знаят що за човек стои пред тях с дамга от Скъпоценния пъкъл? С дамга на каторжник и с великолепен меч, който струва колкото три такива хана?... Ами ако е прочут разбойник, пред когото самият Сонмор на колене ще падне?... Знае ли се...

— Умен си, Морни! — най-сетне обели дума Вълкодав. Горестно пак оставаше тихо. Даже взе да се надява, че нещата ще се уредят мирно...

... и тутакси бе наказан за надеждата си. Май малко те е мачкал животът, вянино! Очаквай най-лошото — само така ще си опазиш главата на раменете!... Ако имаш късмет де...

Нямаше късмет. Тигил се оказа от онези люде, които, като си навият нещо на пръста, не им заставай на пътя, ще те прегазят като луда крава. Не понесе главатарят мисълта, че проклетият вянин отново ще го принуди да отстъпи. Не, няма да стане!...

— Данкел! — изрева той и притисна остро на ножа към шията на Сигина. Вече и без това бяха изгубили много време, повече от замисленото. Отдавна бе редно да препускат, зарязали жертвата си полумъртва на пода... Не, трябва да се разтакават! И кой е виновен? Собствените му хора! Юнаци!...

Данкел помръдна бича, жилавата кожена змия се сви и разви, готова да клъвне мека плът. Младокът косо погледна Вълкодав в очите... и изведнъж запрати камшика на пода, изчерви се като нецелувана мома, пред която пияница си е смъкнал гащите.

— Сам си го бичувай! — озъби се той на Тигил. — Накарай ме да се бия с двама такива като него — мога! Ала вързан — няма да го пипна!

Предводителят отвори уста, поморавя от гняв, а Вълкодав пак се залъга с плаха и неразумна надежда — току-виж се скарат, сдърлят се помежду си... Не, не, пак друго отсъжда съдбата. Къдравият стрелец, губителят на кокошки, се наведе гъвкаво, грабна бича и го развъртя вещо срещу Вълкодав...

Коравото жило полетя към лицето... с тая сила, дърво ако перне — трески ще хвъркнат. Три-четири пъти като те погалят така — и си свършил земния си път...

Вянинът отгатна намерението на разбойника половин миг преди онзи да вдигне ръка. Извърна се, падна на коляно, пазейки очите, подставяйки гърба и плещите... стара каторжна хитрина... Вълкодав знаеше как мислено да превърне тялото си в неуязвима вода, умееше с гола ръка да угаси пламтяща главня, можеше да се търкулне по стълби, избягвайки синини... Не помогна! Ударът, почти пропуснал го и застигнал плътта далеч от пълната си сила, пробуди твърде страшни спомени. Тези спомени отведнъж отнесоха и воински, и всякакви други умения. От болката секна дъхът, пред взора избухнаха багрени звезди, кожата сякаш прогоря до костта, усети текналата си кръв... Редом зейна минна пещера, запълзя дим от факли, замяха се крилати сенки по тавана... Душата с вой се гърчеше върху лепкави камъни и умираше, свиваше се в кървава стиска, забравила гордост, забравила непокорство — съвсем нищо вече не помнеше, освен безумния ужас на звяр, измъчван без вина и без причина... Едно тупкане на сърцето покъсно кошмарът се разсея. Вълкодав отново се върна в разума си, върна си слуха и зрението, като видя, че посуканият от ужас звяр все пак е сторил каквото трябва. Конвулсията на плътта бе запратила тялото на една крачка по-близо към Тигил — уж по-далеч от палача...

Разбойниците от всички страни наблюдаваха изтезанието. Гледаха го. И гледаха, следва да се отбележи, с твърде различни чувства.

— Брей, държелив!... — рече някой. — Мълчи си!

— Ей сегичка ще завряка! — през зъби се закани стрелецът. Бичът свирна, изплющя, връхлетя отново, но призракът от миналото, прокуден от върналия се разум, не стисна вянина отново в хладна прегръдка. Сега Вълкодав бе погълнат само от едно — да не усетят кроежа му и да не го върнат с ритник на предишното място. А камшикът начерта върху снагата му още една дълбока кървава резка... нищо, може да се изтрае... само да има зарад що.

Забеляза как при всеки нов удар трепва Сигина, как текат сълзи по благо то й лице. Забеляза как Сонморовите юнаци, които го държаха на прицел, охлабиха тетивите, остри те главици на стрелите клюмнаха и загледаха пода. До нужната на Вълкодав незрима граница, отвъд която би се решил да докопа Тигил, без да навреди на Сигина, оставаше половин крачка само...

Данкел внезапно спря ръката с бича:

— Стига!

Вълкодав вдигна глава.

— Сами признахте, че не ви е пуснал кръв! — подкрепи приятеля си Морни. — Стига толкоз, Тигил!

— Млък!... — кресна главатарят. Къдравият отблъсна ръката на Данкел и с удоволствие засили бича за нов удар...

Само дето не му бе съдено да го нанесе. На помощ на Вълкодав се притече неочакван спасител.

Рошава черна мълния беззвучно нахълта през тясното прозорче, прошмугна се през въздуха и с целия си устрем прасна стрелеца право в окото!... Онзи едва мярна яростната зъбата паст, внезапно изникнала пред лицето му — после вече нямаше какво да види. Прилепчо нямаше време да се стресне от лоши спомени или от някакъв си там камшик. На сгвката на всяко негово крилце растеше твърдо криво нокътче, с помощта на което животинчето ловко пълзеше по едва грапави стени, но при нужда му служеше и като оръжие. Можеше да сграбчи непредпазлива птичка, както и да ослепи човек. Злощастният стрелец никога повече нямаше да се прицелва, присвивайки лявото си око! То вече липсваше.

Животинският инстинкт подшушна на къдравия — вече си сакат, и то завинаги. Това не се лекува. Той изгърва бича, притисна длани към лицето си... и запищя досущ като момиче, толкова пронизително,

че откъм двора се обадиха като ехо разтревожени гъски. Всички неволно се извърнаха към нещастника. Всички, освен Вълкодав. Вянинът, вече повален на колене от ударите, се стрелна направо от пода, сякаш освободена пружина. Пределно усилие на духа, което поражда дела, насетне дълго разказвани и предавани от уста на уста. Тигил още гледаше към избилата между пръстите и потекла по бузата на другаря си кръв, забравил от изумление за ножа в десницата си... Нозете на скочилия вянин стиснаха ръката му и я строшиха в ставата. Можеха, сякаш клещи, веднага да извият и врата на разбойническия главатар, но ръката бе по-важна. Ножът изхвъркна от строшената китка, превъртя се и здраво заседна в гредата на тавана. Две тела рухнаха наведнъж на пода, костите на Тигил изхрущяха — падайки, Вълкодав заби в гърдите му и двете си колена.

Той не сколаса да предупреди някак си Сигина и бе почти уверен, че изплашената възрастна жена ще се хвърли да го прегръща, ще се помъчи да развърже въжетата или ще направи още някоя глупост. За негово немалко учудване Лудата прояви далеч повече съобразителност. Когато наоколо започват да свистят стрели, да се мяркат юмурици и ножове, най-добрият съвет към чужд на побоища човек гласи — „падай и се крий“. Сигина точно така и стори. Все едно разбра, че загрижеността ѝ може само да бъде пречка за Вълкодав. Тя се откопчи от Тигил и чевръсто се шмугна под масата, справедливо осланяйки се на застъпничеството на Божията длан.

Шайката не успя да се окопоти от стъписването и страха си. Пръв се втурна срещу разбойниците ловецът — и скочи като див котарак върху гърба на най-близкия злосторник с лък. Двамата се катурнаха, преобръщайки масата. Синовеите на грънчаря, едри румени момци, свикнали да мачкат глина, размахаха корави юмурици — паднаха още двама разбойници. Иззад завесата надзърна дебела млада готвачка и попари още един бандит с цял черпак вряла вода...

Прилепчо изпърха към тавана и предпазливо се настани върху чирена на Тигиловия нож. Откри, че оттам е страшно удобно да наблюдава мелето, и завреця разпалено, следейки перипетиите на сражението, въртейки се на всички страни, като размахваше криле, а очичките му святкаха досущ искри изпод точиларско колело.

Със закъснение разбойниците дадоха отпор. Вълкодав просна някого с ритник и скочи към разцепената маса, от която все още

стърчеше Слънчев пламък. Широкоплещестият Данкел бе там, запънал плота с коляно и напразно дърпаше меча. Оръжието му се подиграваше, като упорито не се поддаваше на напъните. Данкел се обърна да посрещне атаката на вянина и босото стъпало на Вълкодав захлупи лицето му. Разбойникът бе пометен, разлетяха се съборени пейки, от сблъсъка на тежкото тяло на Данкел скръцнаха трупите на стената, а от тавана гъсто заваляха сажди. Без да губи време, Вълкодав легна по гръб на сцепената маса, напипа стърчащото острие и мигом освободи ръцете си. По-късно щеше да се чуди как така Слънчев пламък, който режеше плаващ по вода пух, разсичайки въжетата, не му отсече няколко пръста и даже не го одраска... Зачуди се и сетне благодари за това на меча си.

Ала сега не бе час за чудене и маене. Вълкодав сграбчи дръжката, напрегна се да изтръгне заклещеното острие, но без малко не изгуби равновесие, защото мечът просто остана в ръката му — свободен от чепатото дърво, сякаш бе лежал върху него, без да е бил прикован напред дъската. И пак чудото трябваше да почака за по-късно осмисляне. Вместо да се стъписа от случката, вянинът кръвожадно се озърна наоколо. Старият грънчар подаваше ръка на Сигина. Ловецът извиваше ръцете на гърчещ се на пода разбойник. Ослепеният стрелец пълзеше на колене, блъскаше се в маси и пейки, но надали усещаше нищо, бе зает да притиска длани към раната и вече не пищеше, останал без дъх, а хленчеше. Малкият син на грънчаря се втурна към него... и се спря, презрително махна с ръка и побърза да помогне на батко си, който съсредоточено налагаше снажен разбойник с широко тъповато лице. Онзи не успяваше да измъкне брадвичката от калъфа ѝ на пояса си и затова се бранеше с лък, чиято тетива висеше скъсана. Тигил лежеше неподвижно. Морни подкрепи с рамо полуприпадналия Данкел. Сетне възрастният разбойник видя зверския израз на Вълкодав и очите му станаха едва ли не умоляващи. Той не се залъгваше, че на вянина му трябват повече от два скока, за да ги докопа... и милост ще прояви, ако ги посече веднага.

През това време синовете на грънчаря пипнаха противника си, извиха ръцете му на гърба, а после го сграбчиха отзад за потурите и го засилиха като таран... нещастникът изхвъркна на двора, отнасяйки мръсната завеса, която висеше вместо врата. А в двора тъкмо нахлуваха неколцина конници. Предният ездач имаше дълги черни

къдрици, разпилени по раменете. Редом с коня му, хванал се за стремето, тичаше един от малките пакостници, които играеха одева. Беше същото онова момче, най-умното, което чертаеше „пътечките“...

Кавтин! — съобрази Вълкодав.

— Бягай през задния изход! — изръмжа вянинът на Морни. Онзи живо нарами слабо стенещия Данкел и с тежко подгъващи се нозе се устреми към далечния ъгъл, където бе неговото спасение. Вълкодав не проследи дали тези малко по-читащи хора от шайката успяват да се измъкнат. Хукна към витата стълба и се втурна нагоре, прескачайки по две, три, че и четири стъпала.

Ъгълът, който бяха заели и оградили от останалото помещение с традиционните за нарлакските ханове завеси, беше открит, завесите се търкаляха на земята... а до тях лежаха двамата Сонморови юнаци, пратени да видят „какво става горе“. Вълкодав замръзна на място с готов за бой меч.

Единият от бандитите се търкаляше под прозореца, омотан като пеленаче в ивици от същите завеси. Смъртно бледата от преживения страх Рейтамира стоеше над разбойника почти набучила го между плещите с късото копие на Еврих. Сонморовият човек кротуваше, не беше ясно кой от кого повече се бои. Най-учудващото бе, че на стената висяха в ножниците си два меча — отнетият от Сенгар и този на арантянина. Явно никой не бе се сетил за тях или изненаданите спътници на вянина не бяха успели да се възползват... Вълкодав обърна взор към граматика. Младият учен държеше втория разбойник, като газеше в локвичка разлято мастило. Скулите му бяха зелени. До него се търкаляше нож. Еврих притискаше противника към дюшемето с хватката „забито весло“ — същата, на която дълго време без успех го беше обучавал вянинът. Виж ти... не можел, не можел, а като опря ножът до кокала — научи се! Е, пак не докрай. Книголюбецът не можеше да съобрази как да постъпи нататък и затова не се решаваше да махне ръце от лакътя и китката на проснатата си жертва. Така все едно бе вързан към врага си. Онзи се дърпаше, ръмжеше, но всеки негов напън свършваше с къс сподавен вопъл и удар на челото в пода. Въпреки това упорстваше.

— Варварино, братко, в името... — с чупещ се глас и почти през сълзи поде Еврих, като за миг охлаби хватката и се разсея. Сонморовият човек се възползва от отслабената бдителност, тозчас

надигна рамо, ловко се изхлузи от ръцете му и се метна към ножа си, който през цялото време виждаше, ала не успяваше да достигне. Рейтамира ахна и неумело замахна с копие. Вълкодав пристъпи напред, затисна с ходило пръстите на разбойника, вече добрали се до чирена, а после с безжалостен ритник му строши лакътя. Момъкът закрещя диво и се изопна, задраска с пети, сякаш се опитваше да отпълзи от болката си.

Еврих пък се завтече да събира разпилените пергаментови листове. Едни бяха скъсани, други омацани в мастило.

— Синове на скопци и блудници!... — заруга той на арантски. — Безграмотни говеда, непознаващи истинските ценности!... Съсипахте записките ми!...

Вълкодав безгласно зяпна Еврих, дишаше тежко, по гърдите му течеше пот на едри капки, смесени с кръв. Жив си, помисли си. *Жив. Яд те е за книжките си любими. Хайде, наречи ме пак варварин. Няма да ти се сърдя. Защото си жив. Хайде, кажи нещо язвително, да съм сигурен, че наистина си добре...*

Наведе се, откъсна парче от завесата и жестоко стегна китките на гърчещия се разбойник. Онзи и не понечи да се съпротивлява. А беше много страховит и наперен одеде, докато воюваше с овчици. На ти сега — вълчета! Личеше, че е млад, надали е навършил дваисет, съвсем момчешко лице — съвсем по момчешки цялото в сълзи и сополи. Хлапак. Е, и? Оправдания с младост и неопитност Вълкодав не приемаше. Напакостил си — отговаряй.

Еврих вдигна глава, възмуцението му нямаше предел.

— В името на наковалнята, рухнала на земята и прищипала... О! — сепна се той, забелязал в какъв вид е вянинът. — О!... Приятелю... кой толкова нечовешки те е...

— Ха така... — ухили се Вълкодав. Едва говореше, повече му се ръмжеше и зъбеше. — Приятел. По-хубаво от „варварино“...

Еврих искаше да скочи на крака, ала те бяха изтръпнали от дългото клечане и едва не се просна, подпря се на ръце и изчака да плъзнат и утихнат бодливите мравки под кожата. Рейтамира накрая събра кураж да зареже пленника, когото вардеше, и подаде на учителя торбата му.

— Ти седни — проговори меко Еврих на вянина. — Сега ще те превържа...

Това са те, учените хора, рече си Вълкодав. Щом отшуми бедата, веднага мислят за книжките си, чак после за всичко останало. Сега пък се юрнал да ме лекува, без да знае какво става долу. А долу може да има десетина главорези с бойни секири и петима да са по дирите ми — ей сега ще нахълтат! Пък той...

— Почакай — каза спокойно. — Не съм легнал да мра. И по-зле съм бил. Там... Кавтин е дошъл май.

Слънчевата светлина, нахлуваща през прозореца, му се струваше нетърпимо, ослепително ярка.

Еврих неочаквано се заинати:

— Нека чака този Кавтин! — рече непреклонно. — Сядай, казах!

Дали от твърдия тон, дали от друго, ала Вълкодав внезапно се отказа да спори, придърпа с крак малка пейка и уморено седна на нея, като постави меч в скута си. Еврих угрижено огледа гърба му и се зае да разтрива и тръска китки. Вълкодав знаеше какво означават тези движения.

— Ще те удуша — обеща полугласно. Не даваше никому да го цери с вълшебство, освен на Ниилит.

— Я стига! — засегна се граматикът. Ала прие предупреждението на сериозно, понеже отвори издута стъкленица, помириса съдържанието ѝ и капна от нея върху чисто парцалче. — Що за варварска добродетел е това — почна да мърмори, — да пренебрегвате раните си!... Аз пък си мислех, че отдавна си надраснал това овехтяло заблуждение...

— Виж се сам, умнико — озъби му се Вълкодав. — Зяпаш във висши сфери, а тия двамата за малко да ви стацят неподготвени... Писна ми да те уча. Добре, че глупците имат късмет...

Еврих се намръщи от досада. Цярът му не можеше да се сравнява с онзи буламач, с който навремето уплашеният халисунски лекар Иллад обля Вълкодав. То спираше кръвта, без да превръща лекуването в изтезание.

— Как така се даде на някакъв си камшик!? — възмути се Еврих след малко. — Съвсем ли ти е все едно! Всичките свилени конци на Инори няма да стигнат да ти зашия гърбината!

В този момент се дочу забързан тропот по стълбите и Вълкодав — уж беше капнал, уж нямаше сили — мигновено се изправи с насочен към противника меч. Еврих отскочи назад, опитвайки се хем

да сложи тапа на стъкленницата, хем да застане в бойна стойка канкиро. Естествено, не се справи с нито едно от своите намерения.

А пред тях цъфна строен тъмнокос юноша в скъпа блестяща ризница. В ръцете — дълго нарлакско острие, над горната устна и по долната челюст се къдреше младежки пух, но широките рамене, яките китки и коравият, самоуверен взор принадлежаха на истински воин.

— Чух да се вика!... — каза той, шарейки из къта със зорки сини очи. Зад него се появиха напрегнати лица на още неколцина въоръжени хора. Слуги? Домашна дружина?...

Вълкодав прибра своя меч и пак седна на пейката. Гърбът му бе като кълцан сюнгер, напоен с кръв. Еврих присви устни и пак отвори стъкленницата.

— Приветствам те, благородни Кавтин — каза тихо вянинът. Бе успял да реши, че няма да се бие с този човек. Никога и никъде. Макар че онзи сигурно скоро ще пожелае да си уредят сметките...

Кавтин през това време се убеди, че няма нужда от помощта му. Момъкът със счупената ръка хълцаше до стената, изцяло погълнат от усилията да намести осакатената си ръка така, че да не го подлудява. Другарят му пък не смееше да шавне, за да не бъде наистина набучен от плашливата мома с копието. Острието и без това го натискаше по силно от необходимото да кротува. Кавтин прибра меча си в ножницата и си позволи да изрази учудване:

— Откъде ме познаваш, страннико? Прости ме, но не те помня... както и теб, достопочтени сине на Арантиада.

— Братята си приличат — каза Вълкодав. — Познавам по малкия ти брат Инори, познавах и по-големия — Канаон...

— Наместникът взе братчето ти в палата си — припряно се намеси Еврих. — Момчето много ни разказваше за теб. Срецнахте ли се вече?

— Не, майка отиде да го види първо — съвсем по момчешки люшна глава, за да посочи назад Кавтин. — Ние тъкмо пристигнахме, когато се появи едно местно хлапе и се развика, че нещо лошо ставало в хана... И аз веднага... Значи вие сте спасили братчето ми да не се удави в реката?

Еврих кимна и Кавтин се усмихна широко и открито:

— Съжалявам, че не пристигнах по-рано и не ви помогнах срещу мерзавците. Все още съм ви длъжник. Затова ви моля да бъдете мои

гости. Моят меч и моята чест са свидетели, че ще ви браня от беди... а за кого, благородни господа, да отправям благодарствени молитви към Свещения огън?...

— Аз съм странстващ учен, наричат ме Търсач на Мъдрост — поде обичайното Еврих. — А той е моят слуга и телохранилел, аз му викам Зимо...

— Хората ме знаят като Вълкодав — прекъсна спътника си вянинът, като впи очи в очите на Кавтин.

На младия нарлак му потрябва известно време, преди да осъзнае смисъла на чутото. Ала когато вникна в произнесените слова, изразителното юношеско лице сякаш се вкамени, сините очи станаха на две късчета лед... Вълкодав, ако все още разбираше нещо от хора, си рече, че в момента Кавтин горчиво съжалява за прибързано произнесената клетва за гостоприемство. Нищо не можеше да поправи вече. Казаното не се връща.

Почакай! — мислено се подсмихна Вълкодав. — *Не за цял живот сме ти гости. Аз навремето чаках единайсет години. Но, ако искаш, можем да се разходим извън селището, там вече не съм ти гост, владенията тук не са твои...*

Малкият брат на Канаон още не умееше да крие чувствата си! Вече отваряше уста, явно за да изригне към Вълкодав именно тези слова, които мислено му подсказваше вянинът... ала тогава въоръжените слуги бяха решително разбутани от Сигина. Средният син на търговеца беше получил строго възпитание, затова не сметна за допустимо да подхваща кавга в присъствието на „майка на достойни мъже“. Точно това заяви и стисна устни, изгаряйки вянина с поглед.

— Ах, колко добре го каза за синовете ми! — зарадва се Сигина. — Достойни мъже! Да не би да ги познаваш?...

— Прости ме, госпожа, нямам тази чест — поклони се Кавтин. И добави ледено, гледайки през Еврих: — Искам вие двамата днес да се явите пред моята почитаема майка. Ще ви очакваме в дома на наместника.

Рязко се извърна и излезе, слугите го последваха, като последният неумело се опита да оправи завесите.

Еврих погледна спътника си и безпомощно разпери ръце. Още държеше стъкленицата и парцалчето с лекарство.

— А все ми казваш, че аз съм бил дърдорко!...

— Все едно, щеше да научи — равнодушно сви рамене Вълкодав.

— За кое? — учуди се Сигина, вземайки от Еврих стъкленицата.

Вянинът отговори също така равнодушно:

— Преди време убих брат му.

Няколко мига минаха в мълчание.

— Това... не е хубаво — огорчи се сетне жената и се зае да маже гърба му. — Не бива да се убиват братя...

Еврих извади от торбата още една превръзка.

— Ей! — обади се по-възрастният пленник, когото Рейтамира вардеше. — А с нас какво ще стане?

Другарят му нищо не питаше, само ридаше от болка, тресеше се целият. Утрешният ден сега не го вълнуваше — по-лошо не можеше да бъде от този мъчителен миг на страдание. Вълкодав изкриви устни. Прекрасно знаеше, че може, и още как! Много, много по-зле...

— Какво си ме зяпнал? — сопна се на запиталия го пленник. И кимна към Еврих: — Ето го твоят господар. Той те надви, той да решава участта ти.

Този закон комай се спазваше във всички известни му страни. Разбойникът се размърда, търсейки с очи погледа на арантянина.

— Ако рече, ще те продаде в мините под Скъпоценната планина — злорадо предположи Вълкодав. — Или пък ще те предаде на стражниците на господаря конис. Ще кацнеш на кол за злодействата си...

Каза това и почувства как силно трепна ръката на Еврих, промиваща кървавите резки по раменете му. Сигурно после дълго ще мърмори за жестокостите, които само един варварски ум може да роди. И ще намеси още нещо относно някои коравосърдечни люде, дето поради собствени минали мъки не могат вече да проявяват жал към други страдалци. Нека си дрънка.

— Ох, наистина ще кацнеш... — ненадейно се подигра на Вълкодав Сигина. — Те са такива, конисовите стражници. Само гледат кого на кол да набучат...

Разбойникът потрепери. Сигурно се видя „кацнал“. После стисна зъби и скръцна с тях:

— Сонмор живи ще ви одере...

— Кой? — подигравателно уточни Вълкодав.

— Ще видиш кой... — избуча пленникът полугласно. — Конисът управлява Кондар денем, а Сонмор — нощем!

Вълкодав не се изненада, предполагаше нещо подобно. Заканата на вързания не го смути.

— Дали ще ни одере, или не — провлачи той лениво, — хич не те засяга. А на каторгата с такива хубавци като теб знаеш ли какво става?... Не знаеш? Ще ти разясня...

Разбойникът, изглежда, си представи какво става и без обяснения, също както одева си се представи набучен на гнусния кол. Яростно напъна стегналите китките му парцали, но без успех.

— Престани! — възмути се Еврих, като замислено надзърташе през прозореца. Хановете имат широки прозорци, понеже нередко в тях избухват пожари, та да могат хората да се спасяват. Но пък за да не привличат разни крадци, широките прозорци се правят с дебели капаци, които се залостват отвътре. Само малки прорези имат за отдушник.

Когато довтасаха разбойниците, Еврих записваше песните на Рейтамира, та заради повече слънчева светлина бе отворил широко капациите.

— Ето какво — отсъди ученият. — Изобщо не ми трябват!... Скачайте през прозореца — и дим да ви няма. Развържи ги, Рейтамира!...

Младата жена плахо се приближи първо към ранения. Накрайникът на копие то беше двуостър и тя започна да търка с него ивиците плат, стегнали ръцете на пленника.

— Почакай... — надигна се Вълкодав. — Нека остави кесията си тук... и другият — също...

Пещера. Дим от факли. Крилати, мятащи се по тавана сенки...

Три десетки, не по-малко, здрави роби теглят по подземните коридори дървена шейна, върху която е натоварена непомерна тежест — две блестящи метални плочи. Ако се вгледа човек, ще

разбере, че върху шейната лежат щателно паснати една към друга крила на порта, снабдени с хитроумна и много яка брава.

Още двамина клетници се притискат към грапавата каменна стена, за да не се озоват под нозете на теглеците си събрата по мъка, а оттам и под гредите-плъзгачи на шейната, от които се вдига пушек. Един от двамата е прегърбен стар халисунец, вторият — висок и костелив млад вянин. На драго сърце биха се махнали от пътя, но не могат да помръднат от мястото си. Вянинът го държи къса верига, занитена към нашийник. Пазачите смятат смелия и невероятно силен момък за особено опасен затворник. Халисунецът няма дори обичайни за каторжник окови, но и без тях се мъкне с голямо усилие. Стъпалата му са като чуканчета, омотани в зебло, на дясната ръка не достигат два пръста. Отначало се боеше от свирепия си другар, който по цели денонощия дума не обелва. Страхът му изчезна веднъж завинаги, когато ги поведоха към нова мина. Той понечи да запълзи, както беше свикнал, на четири крака, защото трудно стъпваше на осакатените си ходила, ала тогава, пак мълком, вянинът просто го взе и понесе на ръце...

Скърцане, чак писък от плъзгачите, викове на надзиратели, плющене на дълги бичове — всичката тази врява ги подминава и продължава, отдалечава се по коридора, разтваря се в петна мътна светлина. Сакатият се настанява до стената, вянинът приляка до него.

„Мъкнат ги за долните галерии...“ — кашля халисунецът.

Сивият пес въпросително го поглежда и онзи гърчи устни в нещо като усмивка:

„Не съм ли ти разправял как ми осакатиха крака?“

Вянинът поклати отрицателно глава. Обръща камък, под него е скрил неотдавна хванат плъх. Започва да го дере и корми — с нокти, готвейки завидно богата каторжна трапеза...

„Преди две години бяхме долу — без да сваля очи от ръцете на другаря си и преглъщайки лакома слюнка, подхваща халисунецът. Единствено с разкази може да благодари за угощението. — Сигурно си чувал, че колкото са по-надълбоко, толкова по-богати са скъпоценните жили. Не е лъжа, хората истина приказват. С очите си съм го виждал. Само дете е много зле там долу. Нечисто. Ти сигурно си мислиш, че щом отдолу жаря Подземния огън, на човек му

се привиждат разни работи, а? Имаш да вземаш! Опазило ни Лунното небе, но Боговете са ми свидетели, че се докопахме до дупка към оня свят, така да знаеш! Там мечове изскачат направо изпод земята...“

„Мечове ли? — пресипнало се обажда вянинът. Железните му пръсти не трепват, късайки суровото месо на две равни части — точно покрай гръбнака, така че да няма никой обиден. — И защо не си взе един?“

Събеседникът му се засяга, тросва се:

„Да те видя ти, ако отидеш там, как ще си вземеш!“

И замлъква сърдит, но не задълго. Мърмори, изстивайки от яда си:

„Не, момче. Може там да се търкалят изумруди по пет пуда, ама по-добре изобщо да не ги зърва смъртен човек. Помня, веднъж откъртих едно такова камъчище, кристал скъпоценен... надзирател един ми каза после, че Армаровите майстори целия го шлифовали, без да го цепят, прекрасно нещо станало... та, казвам ти, откъртих кристала, а в скалата сякаш нещо се скъса. Цялата мина потрепери, а по пода тръгна пукнатина. Тясна като косъм... Залитнах, момче, не се удържах и стъпих връз тази пукнатинка проклета... И тогава удари отдолу един от тия мечове! Аз първом нищо не разбрах, нищо не усетих, само гледам — хвъркнаха ми пръстите, по половин ходило от всеки крак, а с месата ми и ей такова парче от оковите!... Посечено желязо виждал ли си? Като сланина, ох, мляс, отрязано! Зяпам си аз чуқанчетата, все едно вечност мина, а после като плиснаха кървища... Видях меча, преди да припадна. Прозрачен, не лъснат като огледало. Аз дори не посегнах да затисна раните, а като глупак посегнах към призрачното острие... Все едно имам пръсти за продан! Осакатих си и ръката... Не знам какво стана после, приятели ме измъкнаха като мърша оттам... казаха ми, че съм се вкопчил със здравата ръка в онзи камък скъпоценен, безценен, все едно нови нозе ще си купувам с него, пфу... А мечът високо удари, чак до тавана на забоя. И където резна тавана, оттам, казаха, после вода потекла. Водна жила сигурно е имало. Потоп стана, едва запушиха галерията, много вар отиде, неколцина се удавиха, ама се оправихме накрая...“

Халисунецът млъква. Двамата затворници съсредоточено дъвчат — старият с гнили останки сред възпалени венци, вянинът —

със здрави младежки зъби, които въпреки старанията на пазачите още се намират в устата му. Суровото месо е необикновено вкусно, жалко, че плъховете не стават колкото агне големи... е, те, ако израстваха толкова едри, кой кого щеше да лови из пещерите...

„Да... — въздиша, мятайки настрани изглозгано кокалче, халисунецът. — Оттогава вече на всеки отделен забой му поставят ей такива врати като одевешната. Така съм чувал, че правят. Хитро измислено... Защото всеки път като удари меч, веднага шурва вода. А има ли врата, веднага можеш я затвори... И от онази ѝ страна да останат някои нещастници, колкото и да тропат — пиши ги свършени... Така че, момко, имах късмет аз. А ходилата ми досега там нейде се търкалят... Аз обаче съм тук. Засега...“

Вълкодав, то се знае, си изпати не толкова лошо, колкото едно време на каторгата, но пак немалко. Сцепената кожа наистина се наложи да бъде зашивана на места. Другаде стигна замазка с тъмна смола, която Еврих загребваше с кокалена лъжичка от малко пръстено гърненце. Смолата пареше като коприва, Сигина и Рейтамира бършеха очи отстрани. Вълкодав с раздразнение си мислеше, че ако беше ранен по-зле, жените направо щяха да се поболят от жал. Ох, вместо да помагат без рев и въздишки... но пък, кой знае, може би, ако нещо наистина стане зле, те тогава ще се държат тъкмо както трябва — умно, разбрано, овладяно. Вече е виждал подобни неща.

— Ще тръгвам — рече, обличайки чиста риза.

Еврих настоя:

— Идвам с теб.

— Накъде така, дечица? — попита Лудата.

— При госпожа Гелвина — поясни Еврих. — Майката на момчето.

— Напразно — каза му Вълкодав, докато слизаха по стълбите. — Кой знае какво може да стане...

Еврих се наежи:

— Не е напразно! Брат му... нали разбираш, също не ми е чужд...

Вълкодав понечи да възрази, но и при най-лошия развой Кавтин надали би зажаднял смърт за арантянина... така че тогава защо да си

пъха носа, където не бива, че и жените кой ще наглежда, срам е сами да ги оставяш... Не започна обаче да се препира, защото тъкмо слязоха в общата стая долу.

Вече бяха изнесли на двора мъртвия Тигил. Липсваше и раненият стрелец. Никой не го върза и той сам се разкара нанякъде. По-късно Вълкодав научи, че взетите в плен разбойници били пуснати. Здравомислещи люде бяха жителите и гостите на Четирите дъба. Никой не съжаляваше, че се е сбил с разбойниците — свято дело е да се защитиш от нападатели, ала не посмяха да се разправят с хората на Сонмор. Стигна им и трупът на Тигил. Повече от достатъчно. Пък и имаха оправдание за своя утеха — убил го е минаващ човек, чужденец...

Посетителите в хана бяха се скупчили и разглеждаха нещо на пода. Даже ратаите, които уж бяха подхванали да разчистват и обръщат прекатурените маси и пейки, надничаха над раменете на гостите.

— Аз пък ти казвам — ще го прегризе! — дочу Вълкодав уверения глас на ловеца.

Малкият син на грънчаря разпалено възрази:

— Аз пък бас ловя, че няма!

— Какво залагаш? — тутакси се хвана за думата ловецът.

— Не смей да се обзалагаш, сине — строго вметна грънчарят. — Това е грях!

Тогава от средата на скупчените хора възмутено завреця Прилепчо, тълпата се люшна назад, запристъпваха нозе. Вълкодав реши да надзърне да види какво става и се приближи. Някой го забеляза, смушка съседа, сборището уважително даде път на юнака. Вянинът погледна и веднага си рече, че е избързал със заключението, че рошавото хвъркато приятелче е забравило каторгата и удара на камшика, разпрал крилцето му. Зверчето отлично помнеше. И сега си го връщаше тъпкано на омразния предмет. Седеше на пода, вкопчено в бича, и настървено гризеше дебелия ремъчна плетеница. Смехът и подмятанията на хората наоколо го ядосваха. Затова от време на време вдигаше муцунка и сърдито съскаше.

Вълкодав приклепна и тихо му промълви на родния си език:

— Благодаря ти, мъник.

Дребният хищник само светна с очички към другаря си, кихна, изплювайки парченца корава кожа, и пак заръфа съсредоточено

камшика. Ловецът спокойно можеше да заложи на остриите му зъбки. И щеше да спечели.

Госпожа Гелвина се оказа истинска красавица, някак съумяла да запази почти моминска свежест и гъвкава снага въпреки раждането на трима сина. Вълкодав само веднъж я погледна и разбра откъде децата ѝ са наследили тези сини очи. Като всяка нарлакка жена и тя носеше забрадка, но не от лен като захвърлената от Рейтамира, а свилена. Забрадката обаче не покриваше косите на челото — знак за вдовство. Косите ѝ бяха гъсти, вълнисти, блестящо черни, с широка побеляла ивица отляво. Подобна жена би могла да седи до самия конис на висок престол. И да управлява наравно с владетеля — умело и твърдо. Също както навярно управляваше богатството на покойния си съпруг.

Посрещна гостите в една от големите стаи на палата на наместника. Кавтин, както и преди с меч и ризница, стоеше до креслото ѝ. Вълкодав с огромно облекчение се убеди, че Инори го няма в помещението.

— Нека Свещеният огън умножи дните ти, майко на достойни мъже... — поклониха се вянинът и арантянинът. От Вълкодав не убягна трепването и присвиването на устните ѝ, когато бе споменато почтеното ѝ майчинство. Кавтин, без съмнение, вече ѝ бе казал, че пред нея стои убиецът на големия ѝ син.

— Нека не ви сполети тъга край изстинало огнище, скъпи гости — отвърна Гелвина.

Нарлакка легенда гласеше, че преди много-много зими, по времето на Великата Нощ, предците на народа им дълго се скитали по страшни заледени страни, в които нямало по-лоша беда от това да ти угасне огънят. И макар отдавна нарлаките да са заселили топла и хлебородна земя, благословието пази спомена за студените им минали неволи...

— Благодарна съм ви за спасението на чедото ми, благородни чуждоземци — продължи Гелвина. Имаше звучен и властен глас, но същевременно женствен. — Особено съм задължена на теб, граматико. Ти си велик целител. Моят домашен лекар прегледа нозете на клетото ми дете и твърди, че си сътворил чудо. Според него твоето лечение е правилно и моят син Инори не след дълго отново ще проходи.

— О... аз, почитаема госпожо, не съм достоен за толкова хвалби... изпълних само онова, което ми повелява скромният дълг на

лечител... — поклони се отново Еврих. Светлокосият арантянин лесно се изчервяваше, ето и сега Вълкодав забеляза с ъгъла на окоето си, че бузите му руменят. — Пък и истина е, госпожо, че успях да окажа помощ на храброто ти момче само защото благородният воин до мен сътвори истинското чудо, като изтръгна сина ти от ноктите на смъртта... Той усети, че се е случило нещастие, той повдигна канарата, затиснала Инори. Без моя спътник цялата ми целебна сила би била безполезна... Сам не бих се справил.

Кавтин тъпчеше на място и упорито съзерцаваше пода. Пръстите му здраво стискаха дръжката на меча. Гелвина леко обърна царствената си глава и погледна вянина право в очите. Вълкодав не избяга от погледа ѝ, задържа взор точно колкото му предписваха правилата за приличие. Сетне склони глава като в поклон.

— Вярно ли ми казаха — рече му Гелвина, — че родом си от племето вяни, че хората те наричат Вълкодав и че уж имаш за другарче черен прилеп?

— Вярно са ти казали, достойна госпожо.

— А дали е вярно също, че преди три години си живял в Галирад, където си носел служба като телохранител на младата владетелка?...

— И това е така, достойна госпожо...

— Тогава — бавно промълви Гелвина, — никой по-добре от теб не ще ми разкаже как точно свърши земният път на големия ми син Канаон. Много неща чух... но никой от разказвачите не е бил свидетел на гибелта му.

— Стига да му изнася да си го припомни! — с дрезгав съскащ шепот вметна Кавтин. — Нима убийците носят в паметта си всички, чийто живот са отнели?!

— Дръж си езика зад зъбите, сине — нареди Гелвина, без да се обърне. — Слушам те, Вълкодав.

Вянинът не отвърна веднага. Не, не изпитваше страх от Кавтин. Нито в двубой, нито заедно с всичките му воини — хлапакът не можеше да се мери с него. Мислеше за съвсем друго. Все пак Майка Кендарат се оказа отново права, откъдето и да погледнеш — все права. Всяко деяние оставя диря, която след време отеква като ехо. Вълкодав вече бе гледал в очите човек, чийто брат е загинал от ръката му. И бе разказвал на син как е умрял баща му, пронизан от неговото копие.

Душата на вянина отдавна се беше покрила с дъбова кора — все едно мъчно заздравяваща рана със засъхнала гной... но тези срещи дори върху кората оставяха драскотини. При все че за онези смърти той не съжеляваше никак.

Ала да се изправиш срещу МАЙКА и да ѝ говориш за погубен от теб неин син... Нека и лош да е бил този син, какъвто беше Канаон — пак е мъчително задължение...

Вълкодав бавно пристъпи напред и преклони пред Гелвина дясното си коляно. Жест на почитание и покорство — човек от такова положение не грабва оръжието си.

— Твоят син беше воин, госпожо — рече той глухо. — Много добър воин. Малцина можеха да го надвият.

Въпреки че гледаше в пода, забеляза как зло настръхнаха мустаците на Кавтин, как пълните устни се превърнаха в побелели резки. Момъкът искаше кръвта му. Навярно сега си мислеше: „Хвалиш брат ми, мръсно! Сякаш жалките ти слова ще те отърват от мъстта ми!...“ Или пък нещо още по-ядно: „Аха, добър бил Канаон, ама ти си го победил, така ли?! Сега ще те видя колко си по-добър от него!...“

Мълчанието се проточи. Еврих се изкашля и додаде:

— Потвърждавам тези думи, благородна госпожа. Едно време синът ти бе на служба у Жреците на Боговете-Близнаци. Беше с тях в няколко града, където те спираха да възвестяват своите истини. Почти във всеки град избухваше спор заради вярата и се стигаше до двубой между Канаон и местния воин, въстанал срещу Близнаците. Виждал съм как се сражава твоят син. Хората му се възхищаваха, обичаха го за силата и вещината му на майстор на меча... Той понесе само едно поражение и гордостта му силно пострада. Свали осветената броня от плещите си и потърси друга служба, защото не се смяташе вече за достоен да се бие за Близнаците...

Кавтин вече не го свърташе на място. С чужд дрезгав глас той каза:

— Говориш празни приказки! Вянино! Кажи как уби брат ми! Или толкова кръв имаш по ръцете, че не го помниш?!

Вълкодав бързо го погледна...

Канаон не бе имал късмета просто да падне във водата и да потъне за радост на рибите. Громоляца вълна го подхвана и заби в скалите. Единият му крак се заклеци в пукнатина и тялото увисна с главата надолу, клатушкайки се и удряйки се в камъните. Ужасно зрелище. Лъчезаровичите не можеха да откъснат очи от нещастника и само обсъждаха дали наистина е мъртъв, а ако не, могат ли да го извадят оттам...

А Вълкодав отскочи назад и се спотаи зад близкия зъбер. И там притисна гръб към покритата с лед скала, мъчително поемайки въздух и бършейки пот от очите. Беше почти незасегнат, ако не броеше свирепата болка в разлютените си рани и особено в счупената си ръка. Ала можеше да върви, а значи можеше и да потърпи. Малко оставаше...

— Срегнах сина ти на двубой, госпожо — проговори той бавно. — И двамата защитавахме онези, пред които бяхме положили клетви за вярност.

— Значи излиза — каза Гелвина, като умело прикриваше треперенето в гласа си, но вянинът го долови, — че вашите господари се скарали... и ти си го убил по заповед на своя господар. Навярно синът ми е бил болен или ранен, когато сте се сблъскали, защото инак ти не би го надвил. Аз помня какъв беше Канаон... Кажи, вянино... Инори... носил си го на ръце... той каза, че си бил добър с него... Кажи, нима не е имало начин да пощадиш момчето ми? Защото Канаон би проявил милост към теб. Винаги е бил великодушен към по-слабите...

Вълкодав мълчеше. Еврих отново се намеси, за да замаже безмълвието с поредната лъжа:

— Точно така, госпожа. Синът ти никога не проливаше излишно кръв на свещените двубои... свидетел съм как е проявявал милост към онези, които с лекота би убил...

Вълкодав добре познаваше арантянина, толкова добре, че виждаше какво му струва да изстиска от себе си тези слова. Чак изцапаното му с мастило коляно трепкаше. Когато го бе отървал от жреците, Еврих мязаше на подут мях, целият в синини от юмруците на Канаон и неговия авер, солвянина Плишка. Те двамата с голям ищях

пребиваха пленения вероотстъпник — ту заедно наведнъж, ту като се редуваха.

— Казаха ми — рече Гелвина, — че синът ми опитал да се наеме за пазач на дъщерята на кнеса, но ти си посъветвал владетеля да не го вземе. Защо?

Вълкодав тежко отрони:

— Нямах доверие на онзи, който доведе сина ти, затова.

— Колко лесно се погубва всеки, който е пряк по душа и горд... — горчиво и замислено проговори Гелвина. — Моето момче е напуснало жреците, защото честта на война не му позволи да взема пари от хората, които веднъж е подвел... Той е смятал, че ги е подвел... защото онова негово поражение, сигурна съм, е било чиста случайност... Насетне ти не си харесал човека, който го е довел, и този отказ е отпратил сина ми към недоброжелателя на твоя господар. А после между благородниците избухнала вражда и ти е било заповядано да убиеш Канаон... Ти, навярно, дори не си помислил, че майка го чака...

Ако бе възможно да върне времето назад, пък и да се попари с Господарката на Съдбите, Вълкодав би предпочел отново да се озове в хана, под жилванията на бича. И нека го биеха колкото си искат, само и само да се избави от този разговор. Помисли си унило, че и Тигил може би майка го чака нейде в Кондар. За която безмилостният разбойник си е останал все същото весело и добро дете, което никого не е обидило. И на нея, също като на майката на Канаон, ще е невъзможно да се разкаже истината за сина й...

Вълкодав се изправи.

— Никой не ми е заповядвал, благородна госпожо. Беше честен двубой и Канаон прие смърт на воин. Съжалявам, че ти причиних мъка.

— Ти няма да разбереш — прошепна Гелвина. — Ти няма да разбереш. Никой не ти е отнел дете. Майка ти сигурно би ме разбрала. Макар че не знам що за майки раждат убийци...

Жената поклати глава. Тежки сълзи трепкаха в очите и само гордостта не им позволяваше да се пролеят. Повече нямаше какво да си кажат, реши вянинът. Наистина, не е загубил свое дете. Само родителите, както и малките си братя и сестри. И всички останали

роднини. Вълкодав ниско се поклони на Гелвина и мълчаливо тръгна към вратата.

— Отново потвърждавам казаното от приятеля ми — с дървен глас се обади Еврих зад гърба му. — Нека Боговете от Небесната планина навеки ме лишат от лечителската дарба, ако сме произнесли и една лъжлива дума пред теб. Аз също съжалявам за тъгата ти, благородна госпожо.

Гелвина не го слушаше.

— Не познавам майка ти, вянино — тихо рече тя. — Но заради нея няма да ти пожелая зло. Отказвам се от правото си на съд срещу теб, макар да го заслужаваш. Върни се при майка си, стига още да помниш пътя към дома ѝ. Искам да се върнеш при нея жив и невредим. За да може да те прегърне така, както аз никога вече не ще прегърна моя Канаон...

Тя не повиши глас, за да я чуе Вълкодав, но той я чу. Спря на самия праг, обърна се и пак се поклони на жената — този път по вянски обичай, докосвайки с ръка пода.

Мастилото, което използваше за пътните си бележки Еврих, беше пригответено от Тилорн. Веднъж изсъхнало, то мъчно се изличаваше, не се даваше нито на вода, нито на сапун. Така граматикът не се тревожеше за ръкописите си при дъжд, ала изцапан с това мастило плат нямаше надежда за спасение. Както и капките, небрежно отронени от перото не върху пергамента, а паднали върху ръцете, изчезваха само заедно с горния слой кожа. Ако искаш — жули ги с пясък, ако щеш — чакай, докато се отлюспят сами.

Еврих предпочете първото. Той намери в купчината речен чакъл лек порест камък, строши го, оглади го в твърдата снага на една морена и се зае да търка коляното си, като от време на време топваше камъка във водата. Двамата с Вълкодав нямаха желание да се връщат веднага в странноприемницата след срещата си с Гелвина, затова отидоха до реката. Там ги завари Прилепчо, горд от разправата си с бича. Зверчето кацна на камък до дълбока яма, оставена от наводнението, шавна с големите си уши и се втренчи във водата. Бе забелязал попови лъжички и сега лакомо ги наблюдаваше, ала не му стискаше да се мокри. Съзерцанието увлече малкия ловец, той

мърдаше и подскачаше върху харесания камък. Плоският къс гранит се оказа нестабилен и накрая с плясък се катурна в локвата. Прилепчо излетя припряно и кихна оскърбено подир стрелналите се да бягат попови лъжички, после се премести на друг, по-солиден камък. И оттам, запазвайки достойнството си, почна да се озърта и да се преструва, че вкусните обитатели на ямата хич не го вълнуват. Вълкодав се усмихна на животинчето. Просъхналият чакъл бе рижавобелезникав, еднообразен и безинтересен. Под водата обаче същите камъчета приличаха на разпръснати парченца пъстър яспис^[2].

Граматикът скоро установи, че по-лесно ще одере до месо кожата си, отколкото да се избави от дълбоко проникналото мастило. Хвърли със съжаление порестия камък и подстави под слънчевите лъчи коляното си, станало много гладко на допир и твърде чувствително. Няколко дни Еврих сякаш нарочно щеше да бута с това коляно всички издатини и да го подлага на шипащите вейки на храсти и жилави треви.

— Знаеш ли — каза той, замислено преглеждайки за кой ли път неизтребимите черни петна, — когато бях дете, неспирно ми повтаряха колко съм разсеян и немарлив. Другарувах с едно хлапе, което учеше писмо и четмо при друг наставник. Веднъж седях и го чаках след уроците му, за да играем заедно. Той излезе и видях, че пръстите му са целите в мастило. И знаеш ли какво си помислих тогава?...

Вълкодав промълви за първи път, откакто бяха напуснали дома на наместника:

— Че приятелчето ти е по-немарливо от теб.

Еврих доволно се засмя:

— Бива си те!... Ама не позна! Рекох си — ето един наистина прилежен ученик! Търпелив, спретнат, внимава... Как да се меря с него!...

Вълкодав пак се усмихна. Не че схвана какво толкова забавно имаше в детския спомен на арантянина. Имаше съвсем различни спомени. Ценното беше, че Еврих споделя доста съкровени неща, а това струваше много, наистина много. Обикновено не си позволяваше толкова приятелско общуване, все имаше едно наум, че съдбата го е наказала със спътник, който е пропаднал дивак, пън, от какъвто надали може да се издялка нещо като нормален човек.

Навярно, реши Вълкодав, и нему е тежко да си спомни за Канаон...

Отгоре по стръмнината на брега изшумоля трева и вянинът се обърна по посока на звука миг след като натам насочи любопитна муцунка Прилепчо. Над ръба на склона се появи светлокосо момче. Вълкодав беше го мярнал в свитата на Кавтин и по вземто на дрехите го определи като роб, неволник... Отрокът се спусна към тях по пътеката и се приближи с поклони. Държеше къс брезова кора — нарлаките, както и съседните им народи, я употребяваха да записват неща, които не си струва дълго да се пазят; та нали кората сама си расте, не е пергамент...

— Господине — обърна се към Еврих невръстният роб, като при това страхливо поглеждаше към Вълкодав. — Господарят ми, благородният Кавтин, син на Кавтин Стоте друма, нареди да те намеря и да ти предам това писмо. И още ми заръча да ти кажа следните слова... Умолявам те, не се гневи, тези слова не са мои, а на господаря ми, нека го топли Свещеният огън... Той ми заръча да кажа: помоли достойния арантянин да прочете... ох, само не ми се сърдете и не ме бийте... помоли достойния арантянин да прочете на вянското копеле това писмо, да го разтълкува на тъпоумния варварин, за да разбере онзи за какво иде реч...

Момчето пхна кората в дланта на Еврих, изхълца, готово да се разреве, и падна на колене:

— Благородният ми господар заръча да чакам за отговор...

Еврих не понечи да зачете брезовата кора, а мълчаливо протегна свитъка на Вълкодав. Вянинът скъса конеца, с който бе вързано писмото. Прилепчо тутакси кацна на рамото му, за да види какво е това интересно нещо в ръцете на приятеля му. И двамата се втренчиха в неравно надрасканите редове.

Кавтин пишеше на сакаремски. Все пак беше син на търговец, а като най-първите търговци-пътешественици в света се славеха именно сакаремците, наред с арантяните и мономатанците. Затова всеки уважаващ себе си търговец трябваше да може да се пазари, да пише договори и да псува на всеки от тези три езика.

„Подъл убицецо на брата ми, не ти е мястото сред мъжете — гласеше посланието. — Защото не си мъж по сърце. Кавтин син на Кавтин те хули и ти казва, че ако изобщо имаш представа от чест, то утре заран ще ме чакаш на кръстопътя на Кондарския друм и Южния керван, защото гостоприемството ми губи законната си сила, понеже ти го обещах, без да знам що за мръсник си. И ако не дойдеш, ще те прочуя навред като страхливец и мерзавец. Ти повече да не смееш да се кълнеш като мъж, нито да свидетелстваш за други хора. А ако дойдеш на уреченото място, там ще те убия и ще наредя да заровят мършата ти в чакъла на Ренна, понеже там е земя, която нито е суша, нито вода, така че трупът на един негодник да не осквернява нито една от благородните две стихии. Подписвам словата си и държа на тях — Кавтин, брат Канаонов.“

Вълкодав дочете писмото и го подаде на Еврих, който изви вежди и чак след кимването на вянина заби поглед в писмената. Още на първите думи изразителното лице на учения се изопна.

— Кълна се в ризата на Най-прекрасната, изгоряла по време на припряното ѝ бягство!... — възкликна той и непредпазливо се плесна по твърде нежното след жуленето коляно. Изохка сподавено. — Ох... кълна се и в полата ѝ, изцапана при същото бягство в торището!... — добави, утешавайки тръпнещата кожа на крака.

— Чети нататък, чети — изхъмка Вълкодав. — Нали трябва да ми обясняваш какво пише.

Косо погледна към малкия неволник. Момчето очевидно знаеше съдържанието, поне по смисъл, ако не и в подробности. И направо се гърчеше от страх, жална гледка. Свикнало е да го бият за лоши вести...

— Ама че!... — каза накрая Еврих. Беше се справил с посланието по-бързо от Вълкодав, ученото си е учено... — И сега какво? — попита граматикът. — Ще идеш ли?...

— Предай на господаря си — строго рече Вълкодав на момчето, — че думата „чест“ на сакаремски се пише с буквата „ку“, а не с „кай“. Запомни ли?

Неволникът не вярваше на ушите си:
— А... какво още да му кажа, господине?...
Вянинът равнодушно сви рамене.
— Това е всичко. Само туй предай.

Момчето-роб заотстъпва заднешком и с поклони, а чак когато се отдалечи на десетина крачки, се обърна и хукна нагоре по пътеката. Еврих го гледаше как се катери по склона и после изчезва зад ръба на стръмнината.

— Ти обаче... — поде той, ала Вълкодав рязко вдигна длан и арантянинът замлъкна насред дума.

Вянинът наостри уши и скоро чу това, което очакваше. Звънък шамар проехтя, последван от плача на отрока, който се мъчеше да каже нещо. Вълкодав не се и съмняваше, че Кавтин е наблизо, нетърпелив да получи отговор. Братово момченце. Момченце. Воинът е сдържан. Само хлапак не го свърта, когато става дума за предизвикателство за двубой!...

Вълкодав се обърна към граматика и изръмжа:

— Ей сегичка ще довтаса — да ми къса главата.

— Но ти... — предпазливо попита Еврих, — нали не искаш да се биеш с него?

— Не искам — кимна Вълкодав.

— Но ако правилно разбирам... — засуети се граматикът, — онези хулни думи... дето няма да ги повторя... са речи, каквито вашият Закон повелява да се измиват с кръв... Нали?

— Може и да има такъв Закон — небрежно поглеждайки към стръмния бряг рече Вълкодав. — Само дето не е вянски, а сегвански. Мен какво ме засяга?

Присвиваше очи, които сълзяха, по нищо друго не личеше да е притеснен, затова ученият полюбопитства:

— А как тогава отвръщате на подобни обиди?

— Ние — измърмори Вълкодав — казваме на такива писачи, че сами са глупаци.

Над ръба на стръмнината изникна тъмният, заради слънцето в гърба, силует на стремително крачещия Кавтин. Вянинът отлично знаеше какво означава неговата напрегната, леко вдървена походка.

Момъкът усещаше черни криле над раменете си, а пред очите му плуваха късове от предстояща разправа и червени искри. Не гледаше нито наляво, нито надясно, нито под нозете си. Нарлаките, също като солвяните, вече не толкова често захващат кръвно отмъщение. Отминали са времената на древната Правда, която сочеше кому от семейството се пада дългът да въздаде възмездие за гибел на роднина. И от кого от виновния род следва да се търси сметка. Потънали са в миналото онези времена, когато всеки е знаел — не закачай съседа си, за да не пати после най-добрият от твоя собствен род! Днес вече отиват на поклон при владетеля или при наместника — защити, отсъди. И не просто отиват — дарове носят. И се боят не от справедливото решение, а от съдника. Единствено в закътани краища още се живее така, както според Вълкодав е пристойно за хората.

Разглеждаше приближаващия се Кавтин. Възмечтал е, значи, да мъсти за брата си. Толкова силно възмечтал, че заради отмъщението нарушава майчината повеля. Я го виж как наперено върви, само дете пушек не вдига. Ще се хаби той, юнакът, против родителската воля да призовава на съд някакъв си дивак! Та той сам ще смачка виновника като бълха, с една ръка! Вдън земя ще го побие! А съплеменниците на Вълкодав, между другото казано, смятаха за неприлично да хукнеш да се разправяш с оскърбителя си в подобно състояние на духа. Отмъщението, смятаха вяните, следва да се върши на трезва глава и с ясен разсъдък... Дори и само заради това, че да не се провали решителният удар заради гневното заслепяване.

Кавтин няколко пъти едва не си изкълчи крака, докато слизаше разпенен по тясната пътечка. Лицето му бе като залято с котле вряла вода — бяло и червено, на петна. Спря на пет стъпки от седящия Вълкодав. С тромава ръка изтръгна меч от ножницата. После разкопча колана и не го остави да се свлече, а го запрати настрани толкова силно, че ставаше смешен. Притисна дръжката към сърцето, после към челото — и насочи потрепващия връх на острието към вянина. Жестове, призоваващи противника незабавно на двубой. Двубой до смърт.

Еврих възкликна нещо нечленоразделно и понечи да скочи на крака. От затопления под слънцето камък заръмжа Прилепчо, разперил войнствено крилца.

Вълкодав безгрижно извърна лице и хвърли камъче във водата. То тънко пльокна.

— Ти!... — произнесе младият нарлак. — Ставай и се бий!...

Гласът му звънтеше, начупен от напрежението.

— Аз пък не ща — каза Вълкодав.

— Опомни се, благородни Кавтин — заговори трескаво Еврих. — По-добре ме чуй... почтената ти майчица...

Можеше да не си дава труда да приказва. Кавтин вече бе минал прага, отвъд който човек става недостъпен за разумни доводи. Не можеше да бъде разубеден. Поне не и с думи. Нарлакът не просто не се вслуша, той даже не чу граматика. Вероятно дори не го забелязваше.

— Тогава умри, щом не щеш да се браниш! — кресна той. Мечът му от скъпа стомана свирна над главата, очерта безукорна дъга. Не всеки търговски син има понятие от оръжие, да не говорим за владееенето му. Не всеки, който предпочита да плаща за надеждна охрана, се упражнява с яки момци от домашната си воинска дружина. Ала Кавтин, също като баща си и брат си, повече се осланяше на собствената си въоръжена ръка. Доверяваше се на меч в своята десница, без да разчита на телохранителя. Вече бе имал случаи да затвърди убеждението си, че ненапразно е проливал потта си, шлифовайки уменията си...

Слънце избухна в сноп отражения върху връхлитащото острие и юношата успя да вкуси от насладата, мигът тържество беше негов, той не оставя безнаказан убиеца на брат си, ето, злосторникът след малко ще е труп, леш, мъртва плът!... И нищо друго няма значение.

Миг на заслужена слава...

... той премина. Безславно.

Кавтин изобщо не усети вянинът да го е докоснал. Даже би се заклел, че не го е пипнал и с пръст. Жертвата комай даже не се изправи... е, надигна се мъничко... стреснал се е... Ала що за ветрен вихър изведнъж подхвана Кавтин и неудържимо го повлече встрани от врага?! Младият нарлак пробяга няколко крачки, напразно мъчейки се да запази равновесие — главата, плещите, ръцете, вкопчени в меча, бяха се засилили незнайно накъде, нозете омекваха, не успяваха подир тялото... накрая, разбира се, тупна бая неудобно, затискайки лявата си ръка... Ударът по нея отекна чак в ключицата, а дланта болезнено преора острите речни камъчета.

И чу гласа на вянина, забил се като шиш в ухото му:

— Казах ти, не ща да се бия с теб, хлапе.

— Прибери меча, Кавтин — отново призова към разум ученият.

— Нека по-добре поговорим. Боговете са ми свидетели, за много неща има да си ни сърдит, но...

Но нарлакът вече беше скочил и умните речи на Еврих се попиляха нахалост. Кавтин мълчаливо се хвърли към седящия вянин. Да, Вълкодав седеше — зорко, напрегнато, стегнат като пружина, готов да улови всяко движение на нападателя, за да прекъсне това движение в зародиш. Нарлакът се приближаваше, изпод чизмите хвърчеше белезникав едър пясък и камъчета. Този път Кавтин уж забеляза мярналите се насреща му ръце. После видя много отблизо огледалната повърхност на дълбока локва с попови лъжички в нея... те чевръсто се стрелкаха насам-натам, на плитко и на дълбоко. Мечът, изпреварващ стопанина си, разпра гладката водна повърхност, отсече мимолетен прозрачен комат, който тутакси разцъфтя във ветрило от пръски. Кавтин даже се опита да се извърти във въздуха, което не бе по силите на човек. Сколаса само да влезе в локвата не с глава, а с гръб и рамене. Изплиска почти всичката вода.

Някак успя да подаде глава над локвата, заплюва погълната кал, още не осъзнал унижението си и все още не пожелал да умре от срам, а падението му продължи — непреодолима сила го стисна отзад за яката и с едно дръпване го изхвърли далеч от ямата. Кавтин едва виждаше през залепналата по лицето му коса, но понечи да докопа врага с меча. Грешна постъпка. Удар по китката изтръгна оръжието, а после го запрати обратно в дълбоката локва.

Прилепчо се стрелна от върха на камъка си, за да улови с тържествуващ вик изплискана заедно с водата попова лъжичка. Хич не го вълнуваше какво прави Вълкодав с нарлака. Отлично усещаше кога приятелят му се нуждае от помощ.

Този път на Кавтин се наложи да се измъква сам.

— Разхлади ли се? — запита го вянинът, като силно присвиваше очи, от което синът на търговеца реши, че дивакът му се подиграва. Ала след малко младият нарлак, тежко поемайки дъх, изведнъж забеляза, че вянинът просто, кой знае защо, едва понася слънчевата светлина.

— Седни! — заповяда дивакът.

Известно време Кавтин остана прав — от чист инат, търсейки достоен отговор в ума си и гледайки как книжовникът с интерес изучава отнетия му меч. До този ден Кавтин никому не бе позволявал ей така да докосва оръжието му. Така повеляваха древните обичаи на честта и юношата ги следваше, въпреки че той, опората на семейството си, можеше само да мечтае за воинско Посвещение.

— Не пипай! — дрезгаво и с ненавист каза той на Еврих. Ала не се нахвърли срещу него. Вече разбираше, че ако продължи да се държи безразсъдно, ще стане по-зле.

— Добре, щом те дразни... — сви рамене ученият. Избърса мокрото острие с везания край на ризата си (Вълкодав с насмешка си рече наум, че след същото със Слънчев пламък би му се наложило да кърпи дрехата), вдигна ножницата и прибра меча в нея. После остави оръжието на земята до себе си.

— Сядай! — повтори вянинът и Кавтин се подчини. Само и само да не бъде унижен още повече, ако продължи да упорства. Мокрите дрехи залепваха за кожата, студенееха от вятъра. Юношата гледаше Вълкодав, но неочаквано го заговори Еврих:

— Как се чувства Инори? Навестих го днес сутринта, още спеше.

Кавтин трепна силно. Мисълта за безпомощното малко братче сякаш го изтегли от някаква мрачна пропаст.

— Малкият си поиска иглите и конците... — с учудване чу собствения си глас.

— Значи е добре! До есента отново ще проходи — усмихна се граматикът. — Ще ти дам един лекарски съвет, Кавтин... намери за малкия куче. Едро. Сив вълкодав от вянските гори. Те са едни такива рошави песове. Инори ще се държи за нашийника му на първо време, когато почне да става. А и щом тръгне да излиза навън, кучето ще го пази като никой друг. Нито до реката в опасна доба ще го допусне, нито на лош човек ще даде да припари.

— Инори каза на мама, че иска да направи гоблен с такова куче... — пак съвсем неочаквано за себе си сподели Кавтин. — Каза, че един такъв пес го държал над водата, за да не се удави... после кучето избягало, сигурно когато вие сте пристигнали. Каза, че помни добре как изглеждал песът...

Вянинът се усмихна загадъчно при тези слова, но Кавтин не забеляза, а Еврих добави:

— Чувал съм, че вянците доверяват децата си на такива кучета. Много надеждни пазачи са.

— Инори имаше телохранител — Сенгар! — каза Кавтин. — Назначи го на служба господарят Алпин. Сенгар загина в наводнението, спасявайки малкия. Инори каза, че някакъв човек бил ви предал меча му... — Очите на младия нарлак отново блеснаха злобно. — Сигурно сте го присвоили, а? Или вече сте го продали?...

— Взимай и влачи, ако щещ, изпотрябвало ми е Сенгаровото желязо... — изръмжа Вълкодав.

Беше доволен, че Еврих започна разговора. Иначе той направо би изтърсил цялата истина пред момъка, нека си я сърба. Умният Еврих подхвана нещата издалеч. Че дори посъветва нарлака сив вянски пес да купи... брей, че хитрец бил граматикът... А аз го мислех за по-просто душен от мен...

— Сенгар не загина — поклати русата си глава арантянинът. — Той изостави Инори.

Кавтин подрипна:

— Как смееш!... Откъде знаеш!...

Еврих погледна Вълкодав и поясни:

— Заварихме го тук, в Четирите дъба. Разпитай в другия хан, ако не вярваш. Ние казахме на Инори, че уж мечът го намерил един пътник... В действителност Сенгар изяде хубав бой, лиши се от оръжието си и приятелят ми му нареди да не се мярка повече пред хора.

— Как така!... — задави се от гняв синът на търговеца. — Ама... аз него... на господаря Алпин ще се оплача... аз...

— Не — намеси се Вълкодав. — Сенгар вече е далеко и няма да се върне, докато не обезумее. Нека Инори мисли за него като за герой. Хлапето обичаше този негодник.

Еврих тежко въздъхна и подхвана главното:

— Инори казваше, че Сенгар много му приличал на Канаон...

Мигновено пребледнелият Кавтин този път скочи на крака и заплашително пристъпи към странниците, свивайки юмруци:

— Не смей да споменаваш името на брат ми! — И внезапно замръзна на място. Облеци се, очите му сякаш се готвеха да изхвъркнат от орбитите. — Ти искаш да кажеш... искаш да ми кажеш... — изхълца той.

— Сядай! — сопна му се Вълкодав. — Майка ти вече изгуби един син, защото го беше разглезила. И едва не изгуби втори, защото го повери на чужди хора! Само това ѝ липсва — да изгуби и теб, защото си се родил кръгъл глупак!

Кавтин отново пристъпи напред и налетя, блъсна се в погледа на вянина като в каменен зид, какъвто нито с гърди, нито с чело можеш да пробиеш. И даже меч надали ще го срути. Нарлакът бавно отпусна пестници и отмаляло седна почти на предишното си място, където опеклата се от дрехите му вода се беше събрала в локвичка. Той не усети нищо, все още заслепен от избухването си.

— Това, което искам да кажа, е... — невъзмутимо, сякаш ставаше дума за отвлечени материи, продължи Еврих, — че ние премълчахме истината относно Сенгар пред благородната ти майка, за да не огорчим Инори, за да не затвори момчето сърцето си за хората. Нека Свещеният огън, пред който се покланя народът на нарлаките, му даде дълги години живот, без повече да вкуси предателство и измяна... И още искам да кажа, че излъгахме майка ти за брат ти Канаон...

— Кротувай! — предупреди през зъби Вълкодав.

— ... Синът ѝ няма да се върне, затова по-добре тя да го помни такъв, с какъвто може да се гордее всеки родител. Какъвто може да го обича всеки родител.

Кавтин преглътна, без да издаде и звук.

— Кога Канаон стана наемник? — попита Вълкодав. — Има десет години, нали? А колко пъти е идвал у дома? Три пъти? Два?... Нищо не знаеш за това какъв беше брат ти, момко. Нищо.

* * *

Вечерта Еврих отново посети палата на наместника, побеседва с лекаря, навести Инори. Госпожа Гелвина никога досега не бе позволявала на момчето да бродира при светлина на борина, опасявайки се да не си повреди зрението. Ала сега отстъпи, защото, когато си зает с любим занаят, душата пее, лекува и заздравява тялото... и отвлича съзнанието от болката. Момчето гордо показва на Еврих парче плат. Върху него с остър въглен бе изрисуван голям пес. Свирепото животно с наежена на врата козина се готвеше за скок в

бурна река, в средата ѝ размахваше отчаяно ръка давец се човек. Засега липсваха крайбрежните камъни и други подробности като дървета и всичко останало, ала даже от скицата лъхаше чувство, което не оставяше никого равнодушен. Еврих остана дълго с Инори, припомняйки си как изглеждаше онова място, където го бяха спасили.

Болните нозе на Инори бяха завити с дебело вълнено одеяло. Семейството му възнамеряваше да поеме обратния път най-рано след месец, когато раните заздравеят достатъчно, а костите се сраснат, без опасност разместените шини да причинят изкривявания. Еврих за последен път прекара длан над завивките, убеди се, че лечението върви както трябва, разроши косите на хлапето и напусна стаята. Не му каза, че утре, в ранни зори потегля заедно със спътниците си към Кондар с каруците на грънчаря.

На изгрев-слънце заминаващите бяха приветствани от удари на забивани над портите клинци. Ханджията, впечатлен от вчерашното произшествие, бе осенен от забележително хрумване как да преименува странноприемницата. Ратаи дърводелци още нощес успяха да изрежат и дори да покрият с блестящ лак голям прилеп, изпълнен доста вещо, очевидно майсторите са имали от какво да гледат и не им се беше наложило да измислят. Дървеното страшилище висеше на дръжка на камшик и със зъби, дълги по един пръст, ръфаше плетените ремъци. Очевидно вещественото свидетелство на подвига на Прилепчо се пазеше в сандъка на ханджията, редом с най-ценните му вещи, така че винаги да може да бъде предоставено на всеки недоверчив или просто любопитен гост. Изрязани нарлакски букви под дървените ципести криле възвестяваха новото название на хана:

„ПРЕГРИЗАНИЯТ БИЧ“

[1] Руските ястия „борш“ и „щи“ често много си приличат, като основната разлика е, че в сравнително по-познатия на българина борш има месо или поне животинска мазнина. — Бел.прев. ↑

[2] Полускъпоценен червен, черен или жълт камък от рода на халцедона. — Бел.прев. ↑

*Столетни стъпки стихват край гробове,
отдавна тук са помирени враговете,
и върволицата на дните ще ги подминава,
отвъд смъртта враждата не остава.
Дребнава ревност е по-силен кой е бил,
отишла си с дима от погребални клади —
във вечността не ще намерят място жалки свади
и никой за изгубените царства не скърби.*

*Наследници препускат на гърба на суетата,
и дават те горчиви клетви с пяна на уста.
Пред гробове бълнуват на безумие словата,
до сетен дъх да продължат враждата,
а стари неприятели със меч и огън,
без капка жал да смажат чак до корен.
Във битка да си върнат златните венци —
дълг, завещан от техните бащи.*

7. ГРАД КОНДАР

Йара седеше върху прашен камък край градската порта и от скука разглеждаше ръцете си. Бяха издрани, с изпочупени нокти и доста мърляви, но все още личеше какъв цвят е кожата. Червеникавомургава като пресен слънчев загар... Ей такива едни ръце. Ни така, ни иначе. Нито бакърени като на тате, нито златисти като на мама. Мешана работа. Когато беше дете, се натъжаваше от това.

„Така става, Йара-ло — утешаваше го мама. — Ако родителите на едно дете са от различни племена, Боговете непременно го даряват с по нещо и от двата рода. От двата — само хубави неща!“

Ала щом по време на детските игри възникваше кавга, другите хлапета почваха да му се присмиват за цвета на кожата, тогава мамините слова му изглеждаха твърде слаба броня срещу жилещите стрели на обидите. Даже взе да разбира защо баба му, майката на мама, толкова не е искала за дъщеря си съпруг от планинско племе. Не се впечатлила, че този Йаран Гущера се паднал брат на Елдаг, вожда на истинските итигули от планината Четириите орела. Йара помнеше разказите на мама колко дълго е продължило сватосването им с татко. За това, колко пъти младият итигул получавал отказ след отказ и накрая предприел отчаяна стъпка: оголил гърди и с бойния си нож направил три дълбоки резки, намокрил длан с кръвта си и протегнал ръка към неотстъпчивата майка на своята изгора, та с раните си да потвърди клетвата си за любов. Чак тогава суровата баба нямала какво друго да прави, освен да поеме протегнатата длан и да вложи в нея, окървавената, ръката на дъщеря си. Йара помнеше трите дълги белега на гърдите на баща си. И много се гордееше с него. Понякога си мечтаеше как един ден също ще се влюби и скришом си рисуваше по кожата с глина и креда същите черти. Сетне срамежливо ги измиваше.

Смешно за припомняне е как усърдно се цапаше с яagodов сок, мъчейки се да потъмни кожата си да стане като татковата. Уж се получаваше, но след първия допир до вода истината лъсваше — често отначало на ивици. А езера, ручеи и блата покрай селото им имаше

повече от достатъчно, така че хлапетиите почти не излизаха от тях в игрите си...

Добре поне, че косите наследя от баща си — пепелявожълти като изсъхнала острица, която стърчи през зимата изпод снега. Мамината коса беше кестенява. Затова пък очите на татко бяха сини. Йара взе сивите на майка си. Е, нещичко все пак е наследил точно и несмесено. Но пък... хубавото зависи откъде ще го погледнеш. Когато за първи път осмисли външността си и сподели потреслото го откритие с мама, тя само го погали по главата и се усмихна:

„Това не е лошо. След много-много години, когато няма да сме на този свят, ще ни видиш какви сме били само като се зърнеш в огледалото, малък мой Йара...“

Момчето въздъхна и се намести по-удобно върху камъка. Този разговор се случи скоро след като се преместиха да живеят в този град, напускатки Езерния край. Тогава се обиди, разплака се дори. Макар да се смяташе за голям мъж от една година, а пък мъжете нали не реват като бебета... Да, ама как да не се разревеш! Не да вземе да похвали сина си, да се зарадва колко е наблюдателен... Вместо това подхвана речи за това, че някой ден няма да са вече с него, за неизбежното, което рано или късно сполита всеки, но за което никой не обича да приказва и се преструва, че никога няма да се случи. Е, случва се, ала винаги на някой друг, не на мен. Не на мен!

С една дума, тогава той по най-немъжествен начин размаза сълзи и сополи по лицето си и мама седна да го утешава, да се отмята от казаното и да обещава, че ако някога наистина си отидат и го оставят сам-самичък на света, то това хич няма да е скоро. След ужасно много години. Когато остареят и се уморят, когато им се прииска да си починат след деветдесет и девет години работа и грижи. А той дотогава ще е възрастен мъж, даже сигурно също беловлас. Дядо на множество внуци. И велик ловец.

Ох, да можеше да знае тогава, колко рано ще свършат обещанията от мама „много-много години“!... Само след седем луни.

Йара пак въздъхна. Той, глупачето, плачеше само от споменаването за онова, страшното, сърдит, че далечният призрак на бедата си е позволил за миг да помрачи безоблачните му детски небеса. Обаче след като се случи, вече не плачеше. Изобщо. Сълзите сякаш пресъхнаха. Завинаги.

Стражниците, отворили на разсъмване градските порти, лениво си говореха, подхвърляха си закачки. Грееха се на слънце, докато цареше сутрешният хлад. Ала почне ли слънчо да жари — ще се изпокрийт в дебели сенки. Стражниците, както отдавна си изясни Йара, не са никакви особени същества, а най-обикновени весели момци, само дето носят ризници, подпират се на копия и имат самострели. Рядко някой се държеше зле с бездомните малчугани, защото хлапетата на драго сърце тичаха до близката гостилница за храна и пиене, изпълняваха дребни поръчения. И когато през портите минава керван, а стражниците надничат в денкове и кошници, почукват по делви и отварят сандъци, за да съберат полагаемия на господаря конис данък, тогава невръстните улични дрипльовци се притичват да помагат на търговците да връзват и закопчават. И стражата не възразява, ако пътешествениците хвърлят на хлапетата дребни грошове.

След като се поотрака в Кондар, Йара опита късмета си на пристанището, където се поклащаха големи и малки кораби, пробва се също и край всички останали градски порти. Истината, която при това постигна, беше ясна и проста като дръжка на мотика. В града никой не се радва на сираче, чиято кожа има такъв смахнат цвят. Нито един мореход не гореше от желание хей така, от добрина и съжаление, да го вземе на кораба си и да го върне в родната страна. Оказа се, че превозът по море струвал пари. Много пари. А за всяка възможност да заработи поне част от исканите пари се налагаше да воюва с юмруци. А точно това Йара не умееше. Той изобщо почти нищо не умееше от онова, което изискваше от него животът на безпризорник. Йара се оказа неспособен да спъне разносвача на гевреци, заради което с позор и бой бе прокуден от малката глутница бездомни хлапета, към която се беше опитал да се присъедини. Накрая намери сравнително безопасно и спокойно място край Източната градска порта.

Оттук не минаваха много хора. При основаването на града, което според местните лъжци уж било станало още преди Последната война, се е смятало, че от тези порти ще тръгне оживен друм към приятелски настроените солвяни. Ала Засечният рид за два века така и не се превърнал в по-проходим, пък и накрая съвсем опустял. Сега откъм изток прииждаха предимно гурбетчии и самотни странници. И едните,

и другите не пристигаха с кой знае колко багаж, който да се преглежда от стражите.

Затова пък охраната на Източната порта всеки трети ден се командваше от един млад старшина, когото Йара мислеше за спокоен и справедлив. Момчето даже му знаеше името — Брагел. Всеки път, когато идваше Брагел, за сирака настъпваше истински празник, чакан с нетърпение. Старшината вече редовно пращаше Йара да донесе пиво и храна за всички свои подчинени, при което поверяваше на хлапака цяло съкровище от един сребърник. Йара се разпореждаше с това богатство, както го бяха учили у дома. Първия път Брагел преброи рестото от грошове и дори повдигна вежда, учуден от небивалата честност на бездомното момче. Стражата бе свикнала, че малките дрипльовци винаги „губят“ по един-два медни гроша пътьом. Йара познаваше и такива, които просто биха духнали заедно със сребърника, без да донесат нито ресто, нито кошницата с храна. Брагел тогава нищо не рече, а взе, че отчупи половината от питката си и я подаде на хлапето с чудноват тен. И повече не броеше грошовете. А Йара продължи честно да връща остатъка от парите, че и нещо повече — запомняше кой от стражниците какво е поръчал и нито веднъж не сгреша какво да му купи от гостилницата...

Гората се намираще на няколко прелета на стрела от стените на града — традиция от времената на Последната война. Никакви врагове отдавна вече не нападаха кондарци, но голата пустош, наричана по стар обичай „вехто поле“, се чистеше едва ли не с благоговение като пред Божи храм всяка година. Целият град излизаше сякаш на панаир, за да плеви всякаква растителност от полето. Всъщност Кондар се намираще на не най-удобното според картите място — в северния ъгъл на Нарлакската държава, все заради злокобната Змейска диря. Жителите му харесваха да се мислят за малко по-особено племе от останалите нарлаки, кичеха се с произхода си от най-първите безстрашни вардяни на границата, твърдяха, че били техни преки наследници. Затова и всички празници се отбелязваха тук малко по-войнствено, за да напомнят за кървавите събития на древността. Обиколката на Границите, състезания на конници, надпревара с бойни кораби, разчистването на „вехтото поле“...

Йара разсеяно гледаше в далечината, понеже пътят бе безлюден, а до часа, когато му връчат сребърника и го пратят до гостилницата да

пазарува, оставаше доста време. Другите момчета играеха на чилик, но той не се опита да се присъедини; знаеше, че няма да го искат, дори някой от играчите току ще го перне със своята тояжка... Така че нищо чудно нямаше в това, че именно той пръв забеляза показалата се от гората каруца.

В родния му край почитаха мнозина Богове, ала най-вече — Бащата Небе. Този Бог наистина даваше милостта Си навсякъде по земята, където и да се озоват Неговите смъртни чеда. И момчето възнесе кратичка благодарствена молитва, след като забеляза, че вехтото поле се прекосява от истински търговец с пълен впряг стока. А щом има такава, Брагел ще събере данък. Което пък значи, че няма да се размине без развързване на денкове и после повторното им стягане!...

— Търговец!... — завика Йара и се озърна към старшината на стражата. — Търговец!

Все още говореше зле нарлакски, но тази дума бе научил добре.

Чиликът веднага бе прекъснат, в прахта тупнаха тояжките, момчетата също се възряха в друма. Не бяха очаквали да се появи каруца и сега се чувстваха обидени, че червеникавият мухльо ги е преварил. Сега Брагел надали щеше да им позволи да избутат тоя дребен чироз от впряга, когато търговецът се приближи.

Скоро се видя, че юздите държи здрав и прав старец с бяла брада. Отзад, сред плетени кошници седеше възрастна жена. Петима мъже и още една жена, по-млада, вървяха отстрани.

Брагел поздрави грънчаря и синовете му, по което Йара разбра, че ги познава, навярно не за първи път идваха в Кондар. Лошото бе, че стражата имаше доверие на тези хора и не тръгна да наднича колко стока карат. Момчешкото сърце се сви, докато стражниците просто попитаха стареца колко грънци има, а сетне Брагел надраска нещо върху намазана с восък дъсчица и взе парите за преминаване през портата. Ала ловецът, който бе с грънчаря, бе подканен да покаже своя товар, явно не го познаваха толкова добре. Йара за кратко се обнадежди, ала ловецът даде на пазачите две норки и една лисица, след което сам стегна денковете си с останалите кожи.

Ето ти на дългоочакван търговец!...

Брагел нищо не попита жените. Нямаха багаж, не го занимаваше по каква работа идват в града, имаха вид на почтени госпожи, сигурно

майка и дъщеря. Ала двамата други непознати, които придружаваха грънчаря, бяха удостоени с най-голямо внимание. Особено единия, висок и брадат, с дълги посивяващи коси, сплетени на плитки.

Момчетата наобиколиха именно него, но без да се приближават съвсем — не посмяха, кой знае защо. Ала сочеха с пръсти едрия прилеп, кацнал спокойно на рамото на странника и съвсем очевидно понасящ без притеснение слънчевата светлина. Там, където по-рано живееше Йара, имаше много прилепи, но такъв като този никога не бе виждал. После забеляза моравата следа по кожата на шията на непознатия, която изчезваше под ризата на гърдите му. И още една ивица се подаваше от ръкава, пълзеше по китката чак до пръстите. Белезите като че ли бяха пресни.

Йара не се зачуди от какво са — знаеше, че са от бич. От опит го знаеше. Веднъж богати конници минаваха по улицата и той, бездомникът, не се отдръпна достатъчно живо от пътя им. Йара отлично запомни ослепителното парване, после жестоката и обидна болка, превърнала се в треска привечер. Възрастният здрав мъж тук, разбира се, с нищо не показваше, че го боли, но Йара се досещаше колко го сърбят белезите, как лошо тръпнат и жилият. И съжали непознатия. Въпреки постепенно изграденото у него убеждение на бездомник, че е по-добре себе си да жали човек, отколкото на други хора да съчувства, та сетне да си изпати...

Продължи да разглежда странника и последното, на което обърна внимание, бе онова, което пък бе привлякло първия поглед на опитния Брагел — дръжка на дълъг меч, стърчаща над дясното рамо на човека.

Младият старшина се намръщи недоволено. Пътникът мязаше на негодник, за когото плаче възето. Брагел смяташе, че такива побойници нямат място в Кондар — и без това си ги има толкова, че ако плюнеш, все някоя подобна отрепка ще улучиш. Хич не желаше да пуска още един обесник. Знае ли се какви ще ги надrobi, кой ще сърба после? Кой, ще попитат, е позволил на тоя да влезе в града?...

— Аз съм странстващ учен, родом от благословената Арантиада, наричат ме Събирач на мъдрост — представи се на стражника млад светлокос мъж, който стоеше до снажния главорез. — Идвам във вашия град с намерението да се кача на кораб, който отива отвъд морето, към сегванските острови... А този човек е моят слуга и телохранител, от племето вяни, аз му викам Вълкодав.

Брагел кимна с облекчение, записвайки словата на странника върху парче пергамент. Добре, така бива — варварин за телохранител. Така вече наистина бива. То от диваците друго става ли? Най-свястното, с което могат да се заемат... Защото са груби и тъпи, но пък способни да побият човек в земята до ушите с пестник. Дано поне този е послушен на господаря си, рече си наум Брагел и в следващия миг вдигна глава и срещна погледа на варварина. Той се усмихваше едва-едва с ъгълчето на устата. Старшият на стражата даже леко се изчерви, внезапно проумял, че той мъж явно е врял и кипял и го чете като отворен свитък — заедно с всичките му мисли и разсъждения.

— В нашия град — промълви старшината, отърсвайки се от зора на варварина, — живеят мирни, добри и спокойни люде. Сами разбирате, не ни трябва излишни бели. Вие, благородни гости, можете да носите оръжията си, щом толкова ви се иска, но трябва да бъдат вързани. Такава е волята на господаря ни конис.

И арантянинът имаше меч, вероятно дори добре го владееше. Но Брагел се обърна най-вече към страховития телохранител.

Еврих кимна с готовност. Вянинът обаче даже не трепна.

По знак на старшината един стражник извади два ремъка с дървени печати. Стегна кръстовините на мечовете и ги върза за ножниците, сетне отреза подаващите се краища на ремъците така, че ваденето на оръжието, без да се счупят печатите, ставаше невъзможно. Добре дошли в Кондар. Тук не е като в Галирад, тук не вярват на дадена дума. Арантянинът бръкна в кесията, за да плати за влизането, както и за запечатването на оръжията.

— Четирима сме — поясни той. — Двете жени са с нас.

— Хубав меч има телохранителят ти — каза старшината. — Трябва да е добър воин. Как се е случило боец като него да бъде бичуван?

Най-добрият начин да се измъкнеш от неудобни въпроси е да обърнеш всичко на шега. Затова Еврих весело отвърна:

— На добрите воители винаги се намира някой по-добър, нали така, Вълкодав?

Вянинът сви рамене, но премълча.

По пладне дойде друг старшина със сменна стража. Както винаги. Брагел и момците му ще си тръгнат по къщите, а Йара ще се промъкне по заобиколни сокаци почти през целия град, за да проследи младия нарлак, който ще почука на портата и ще влезе в дома си. Понякога на прага го посрещаше жена му, но по-често изприпкваше момчето на Брагел — хлапе, малко по-малко от Йара. Жената бе хубава, тя прегръщаше старшината и го целуваше, без да го чака да отмие от себе си градския прахоляк, а синът увисваше на колана на баща си. Винаги покрай семейството се появяваха две големи кучета халисунска порода, бели, с гъста дълга козина, провиснала на дебели мърляви масури чак доземи. Йара бе чувал, не помнеше къде и кога, че срещу такива песове и тояга не помага, пищните им шуби гасят ударите. Йара никога не се приближаваше до портичката на Брагел, ала не заради страх от кучетата. Може би някога животът ще го научи да остане безразличен, когато го наричат просяк, ала все още не му бе все едно.

Само си мислеше, че верните песове навярно всеки ден ги хранят до насита. По пълна паница каша и по кокал отгоре, а по кокала добрата млада господарка на къщата е оставила достатъчно мръвка, за да им е сладко... И племето на татко също имаше особена порода кучета, само у тях имаше такива от целия Задоблачен рид. Йара никога не бе посещавал планината на Четирите орела, затова само знаеше за тези кучета, наричани „утавегу“, че са бели. Дали приличат на тия халисунци?... Или по нищо не приличат?...

Грънчарят препоръча на Еврих странноприемницата „Нардарски лаур“, кръстен така в чест на сребърните монети от малката, но силна и богата южна страна. По думите на стареца, странноприемницата се намирала не в най-заможната махала, но и не в най-изпадналата. Не е скъпо, чисто, прилично място да отседне човек, стопанинът е честен мъж, няма да е срам да гостуват там и жените...

Вълкодав крачеше до каруцата, уверено управлявана от грънчаря. Вянинът се оглеждаше наоколо без много удоволствие. Не му допадаха нарлакските градове с техните тесни улици, които някак неприятно напомнят подземни коридори. Дървеният Галирад горе-долу му понасяше, но тук!... Каменните стени на сградите сякаш всеки момент

се гласяха да се сключат над главата му, да се превърнат в сводове на мрачни пещери... Паважът бе кален и мръсен от храчки и изливана през прозорците помия... трябва ти здрав и негнуслив стомах, за да стъпваш по нея бос!

На едно място на стария грънчар му се наложи да задържа юздите и задълго да спре — улицата бе задръстена от шествие, прославящо Боговете-Близнаци. Не може да се каже, че в Кондар Те бяха най-почитаните. Местните нарлаки предпочитаха да се прекланят пред Свещения огън, но умният управник строго забраняваше на поданиците си да гонят чужди вери, докато привържениците им не причиняват никому зло, а ползата за града от тях е несъмнена. Ето че сега вървяха, наводнили улицата, занаятчии, просяци, рибари и търговци, които празнуваха ежемесечния Постен Ден според каноните на вярата си. Всички носеха върху дрехите си червено-зелени наметала, тържествени и спретнати. Зли езици съскаха полугласно, че уж такива разходки с пеене на химни помагали на следовниците да забравят през този ден стърженето на стомасите си, както и прегръдките на жените си.

— О! — каза Лудата Сигина и доста чевръсто за възрастта си скочи от каруцата. — Я колко хора!... Дали някой от тях не е виждал синовете ми!...

Еврих не успя да я задържи — жената подхвана полата си да не я застъпи и се устреми към подобното на река шествие.

— Не сте ли виждали децата ми? — разпитваше тя човек след човек, хващайки почтените кондарци за ръкавите и за наметалата. — Синовете ми сигурно са нейде тук!... Да сте ги срещали?...

Безумната бабичка пречеше на хората да пеят и да възнасят духа си, обръщайки помислите си към Близнаците. Едни просто издърпваха ръкави от пръстите ѝ, други направо я бутяха. Вълкодав бързо отведе жената настрана, смутен и ядосан от поведението на богомолците. Каза ѝ:

— Твоите синове надали са сред тези люде, почитаема. Сигурно те чакат другаде. Ела с нас.

... Сменният старшина дойде до Източните порти заедно с двама конници, които носеха върху кафтаните си везани гербове на владетеля

конис. Брагел им връчи кесията със събраните данъци и такси, заедно с восъчната дъсчица, поясняваща от кого и колко е било взето. Здрависа се с командира на смяната, предаде му охраната на портите... Йара проследи с очи добрия стражник, готов да се впусне незабелязано подире му... Брагел неочаквано се озърна и го повика с пръст:

— Ей, малкия, я ела насам!

Йара нерешително се приближи, плашейки се от това, че старшината сигурно го е видял да го изпровожда чак до дома му и е сметнал проследяването за неппростимо нахалство. Момчето едва се съдържа да не хукне да бяга, когато широката силна длан на мъжа легна върху мършавото му рамо.

— Малкия — попита той, — не ти ли омръзна да живееш до портата? Искаш ли да те заведа на едно място, където ще служиш и няма повече да гладуваш като бездомно кутре?

Самият Йара не говореше добре нарлакски, ала прекрасно разбираше какво му приказват. Няколко мига той гледа невярващо стражника, вцепенен и стъписан, не знаеше как да постъпи. Редно ли е да приеме нечувано щедрото предложение? Или все пак да откаже, кой знае какво може да се случи, а с улицата вече е свикнал някак...

Съмненията още го мъчеха, но Йара кимна. Той вярваше, че чудеса, макар и рядко, се случват. Сигурно веднъж на сто години. Затова — грабвай късмета с две ръце и да става каквото ще. Сирашкият и сиромашки живот поне на тази мъдрост го бе научил.

— Е, да тръгваме тогава — каза Брагел и закрачи по улицата. Стар обичай повеляваше на стражите да носят ризници и шлемове с пристегнат под брадичката ремък, така че всеки миг да са готови за бой, а и за да може всеки гражданин да види — не стоят просто така хората. Лошото бе, че шлемовете тегнеха — зиме студено, лете жежко. Затова всеки стражник, щом му дойдеше смяната, първо посягаше към ремъците под брадичката. И без това по кръчмите ги задяват, че от шлемовете рано се оплешивява. Брагел също свали шлема и го понесе като кофа. Дебелият кожен подшлемник, влажен от пот, започна да изсъхва под слънчевите лъчи. Младият старшина имаше широка крачка, Йара подтичваше редом в тръс, за да не изостане. Не изостана.

Много му се искаше, ала не посмя да попита къде го водят. Йара още не се беше превърнал в подозрително вълче, което само пакости очаква от всеки по-силен. Половината от момчетата бездомници на

негово място тутакси биха се сетили за кошмарната мълва, че по този начин, с измама, търговците на роби подмамват невръстни жертви, като навярно са подкупили и някой друг стражник... Йара изобщо не помисли нещо лошо. Вървеше доверчиво след човек, когото смяташе за приятел. Старшината обеща да помогне. Значи така и ще стори.

Еврих и Вълкодав се връщаха от пристанището, където разпитаха за кораб до сегванските острови, в странноприемницата, където бяха оставили жените. Не носеха много утешителни новини. Изясни се, че единственият сегвански кораб вдигнал платна предния ден и не очаквали скоро друг.

Излизаше, че се налага да отседнат за известно време в Кондар.

За което се нуждаеха от пари.

Когато тръгнаха на път, уж взеха достатъчно сребро, което да им стигне да заминат отвъд морето и да се върнат обратно. Животът обаче отново им показва, че човек предполага, ала само Съдбата и Боговете разполагат, че нищо не можеш да пресметнеш предварително. Та и как биха могли да предвидят появата на Сигина и Рейтамира! Или малкия Инори, чакането на близките му ги забави допълнително... Минавайки Портала, Еврих самонадеяно мислеше, че примерно по това време вече ще са достигнали Островите и ще се пазарят с някой буен мореход да ги закара до онова безлюдно парче суша, което Тилорн наричаше островът на Спасението. Вълкодав тогава благоразумно си затрая, докато слушаше кроежите му. Да спориш с книжовник или жрец, си е загубена работа. Пък и току-виж наистина надеждите на Еврих се сбъднат?... Тогава арантянинът ще му се присмива денонощно. Ала мнението на вянина все пак бе, че е много съмнително пътешествието да мине като по мед и масло. Не разчиташе да се завърнат у дома до края на лятото. Къде се е чуло и видяло Съдбата да не пусне на такъв мечтател като Еврих черна котка да му мине път?... Няма начин. Никога не пропуска.

— Нека това задържане ни е най-голямата беда — намери утеха в шегата Еврих. Вълкодав реши, че няма на какво да се смее.

Настаниха Сигина и Рейтамира, платиха за стаята и поеха по най-прекия път към пристанището, като прекосиха пазарния площад с чудесиите и съблазните му. Известно е, нали, как се случва понявга —

заплеснеш се, закъснееш за ей толковка, а сетне цяла година си скубеш косата от яд. Но се оказа, че вече няма за какво да бързат. Затова на връщане се отбиха да разгледат тържището.

Тук, както във всеки голям приморски град, на площада имаше всичко за продан — най-различни неща от всички краища на света. Вярно, на Вълкодав му се стори, че тържището изглежда по-бедно от галирадското, че и самият площад бе по-тесен. *Сигурно защото, рече си той, солвянската столица ми е станала като своя. А тук всичко е чуждо. Толкова чуждо, че даже и желание нямам да зяпам по сергиите...*

Не беше съвсем прав, имаше какво да види човек. Скоро и самият той забеляза нещо интересно. Първо дочу мелодичен звън. Веднага се сети за малките звънци, които вянните зашиваха за дрешките на дечурлигата. Народът му вярваше, че веселите гласчета на звънците са в родство с гръмотевиците небесни, а неразумното отроче незримо биваше наглеждано от Самия Бог на Бурите. Пък и така родителите чуват накъде е хукнало чедото им...

Вълкодав се вслуша и разбра, че звуците не идат от звънци, а по-скоро от провесени на жички метални пръчици, навярно подобни на онези, които съпровождат всеки мономатански танц. Ако Тилорн бе наблизил, би обяснил на Вълкодав, че напоследък просто твърде често мисли за тайнствения вянин, когото Сигина и жителите на Четирите дъба бяха видели. И поради тези мисли се надява да срещне съплеменника си тук, в многолюдния Кондар... Дали тази, дали друга причина накара Вълкодав да отстъпи пред внезапния порив, ала той се обърна, вгледа се и закрачи по посока на звъна. Скоро видя двама жреци, стар и млад, които стояха пред резбовано дървено изображение. Одеванията на жреците бяха двуцветни. Отдясно сивата тъкан имаше червен оттенък, отляво — зелен. Старшият жрец се кипреше с по-наситено боядисана дреха, у младия цветовете бяха едва загатнати. Тъкмо той причиняваше металния звън, като удряше с малко чукче по отлят от бронз знак на Разделения Кръг. Излъсканият диск се полюшваше и сияеше с треперлив златист блясък, издавайки висок и чист звук, който сякаш зовеше нанякъде отвъд пределите на видимия свят.

Резбованото изображение зад свещенослужителите се оказа нещо като картина; най-отпред бе изобразен болен просяк, повален

върху ложето на страданията. Мъченикът се стори на Вълкодав доста убедително издялкан. Комай жреците добре разбираха от рани, язви и други телесни болезки, пък и просяци в Кондар има повече от достатъчно... Над болника загрижено се скланяха двама юноши с прекрасни, кротки и благи лица. Бяха като две капки вода. Единият, сякаш мъничко по-възрастен, бе облечен в червено, а другият — в зелено. От главите и ръцете им се разпростираше златно сияние. Отдолу под одъра се четеше стихотворно пророчество, без каквото рядко се правеха образите на Близнаците:

*Докато Брат от Брата е отлъчен,
сред небесата пусти
тронът празен ще пребъде
век след дълъг век.*

На всички е известно, че земният живот на божествените Братя бе завършил по твърде различен начин. По-големият загинал като воин, в бой, с чест приел огнено погребение и безпрепятствено се възнесъл към Отеца, Предвечния и Неродения. Тялото на Малкия, погубен от жестоки гонители, така и не било открито. И ето вече кое ли столетие подред знаменитото пророчество караше Учениците да обикалят света и да дават обет за великото издирване, само че досега никой не бе имал късмет...

Старият жрец забеляза погледа на Вълкодав и пристъпи към него, като смирено му протягаше платнена кесия, която откачи от дрехата си.

— Свети са Близнаците, почитани в три свята... — полугласно произнесе той обичайното за вярата му приветствие-благословия.

— Свят е и Отецът Им, Предвечния и Неродения... — ненадейно за самия себе си отвърна Вълкодав. В дома на рода му някога беше живял жрец на Боговете-Близнаци, мъдър и благ старец. Едноверецът му от кондарското тържище твърде малко приличаше на него, освен може би по израза на очите. От тях струеше същата онази тиха светлина, която говореше, че човек с такива очи никога не ще бъде самотен, дори ако го затвориш като Тилорн в смрадлива тъмница.

Кондарският следовник на Близнаците междувременно вдигна учудено рошавите си вежди. И попита, сдържано зарадван:

— Кажи ми, добри човече, от кой край идеш? Не си местен. Сподели с нас до колко отдалечени земи е достигнала истинската Светлина?...

— Народът ми живее между велхи и солвяни, край северните извори на Светин — каза Вълкодав. — Другите племена ни наричат вяни. При нас са дохождали жреци като теб.

Белобрадият Ученик на Близнаците заговори на доста лош солвянски:

— А кажи, добри човече, мнозина ли твои съплеменници приеха като теб истинската вяра? Строят ли храмове?

Вълкодав бавно поклати глава. И отговори така, както неведнъж вече беше отговарял на срещнатите и заприказвали го Ученици:

— Моля се на своите си Богове, почитаеми. Не се сърди, но народът ми не слави Близнаците. При солвяните преди три години бяха пристигнали ваши жреци. Видях ги в Галирад. Възрастният се казваше брат Хономер и той изнесе проповед пред самата владетелка. Аз обаче не зная дали много хора се вслушаха в словата му...

Премълча подробностите за тази проповед, не си струваше да ги разказва, наистина. Пък и в този момент се приближи Еврих. Вълкодав го усети да спира и почти почувства как враждебно разглежда жреците.

Отговорът на вянина не се понрави на стареца. Вълкодав очакваше гневен изблик и попържни към зловредните езичници, ала Ученикът само склони глава в огорчение и премълча. Вянинът забеляза, че в отпуснатата кесия тегнат няколко монети и попита:

— Позволи ми да узная, отче, защо стоиш тук, вместо да вървиш с шествието? Нима не трябва да си със събратята си по вяра и да им проповядваш?

Въпреки всичко Вълкодав харесваше проповедите на Учениците. Ако се случеше добър разказвач като онзи дядо, който някога грееше кости край огнището на Сивите песове, историята на божествените Братя бе много увлекателна за слушане, те сякаш се изправяха пред него като живи — мъжествени, трогателни, смели и смешни. Кой ли вянин ще откаже да послуша за такива — било седнал край огън, било застанал наред човешка тълпа!... Еврих обаче имаше свое мнение по

въпроса. Вълкодав видя с ъгълчето на окоето си как граматикът се нацупи.

— Нашата вяра е подобна на безценен елмаз с безчет шлифовани повърхнини — отвърна побелелият жрец. — Всеки от нас служи на Близнаците както и колкото може, избирайки си онази страна на брилянта, чиято светлина е най-близка до душата му. За едни това е вдъхновена проповед, за други — шествия и молитви, за трети — защита на притеснената Истина посредством меч. А за нас с брат Никила — смирена служба в полза на страдащите. Един търговец, родом от този град, измъчен от тежка болест, получил просветление и ни дари една от своите къщи. В нея ние основахме лечебница за сиромаси...

— И сега събирате пари за лечебницата? — попита Вълкодав, окончателно проумявайки смисъла на дървената резбована картина.

— Да — кимна жрецът. — За изцеление на болните прибъгваме до молитвени слова, ала нужни са и лекарства. Нужна е храна за хората, които са ни се доверили, нужни са завивки и превръзки... — старецът въздъхна. — Тези нужди ни карат да молим за помощ добрите люде, без значение каква е вярата им.

Вълкодав не се имаше за добър човек. Не, като дете не беше зъл, никак даже, само че онази негова детска добрина свърши много отдавна. Изтече заедно с кръвта изпод камшиците. До капка. Въпреки това сега посегна към кемера си, извади пълноценен сребърник и го хвърли в кесията на жреца. Сетне се обърна и се отдалечи, без да слуша забързаните благословии. Има ли смисъл да дава ухо на незаслужени хвалби? На всичко отгоре от името на Богове, които нямат голямо значение за народа ти?...

— Приятелю Вълкодав!... — тържествено поде Еврих, когато двамата се отдалечиха от свещенослужителите и зад тях отново се разнесе скрежният метален звън. — В името на брадата на Вседържителя, която Той сдъвкал до половината, докато гледал как Най-прекрасната се къпе в ручея!... Понякога ме изумяваш, приятелю!...

Вянинът нищо не каза, за да не предизвика още подигравки. Всъщност, дали ще мълчи, дали ще говори — все тая, понеже Еврих продължи:

— Чини ми се, приятелю Вълкодав, че привечер ще завариш тия двамцата в кръчмата — да пропиват нашия сребърник...

— Ако ги заваря, ще им откъсна главите — вяло се закани Вълкодав. Помисли и се поправи, припомняйки си как изглеждаше възрастният жрец: — Добре де, няма да ги бия... само ще си прибера обратно парата...

Еврих праметна през лакът полата на наметалото и простря напред ръка като оратор, държащ реч пред цялата Школа на прочутия Силион:

— Колко предполагаш, приятелю Вълкодав, че е платил Хономер на Канаон? Или на Плишка, за да разиграват с него уговорени двубои?... Ами на морехода, който го возеше от град на град?... Не ти ли се иска да пресметнеш колко болници за бедняци биха могли да се основат с поне част от тези суми?

Вълкодав смяташе, че не бива да държи сметка на стареца, просещ заедно с младия си другар в полза на бедните, грях е. Но пък, от друга страна, град, в който сиромасите мрат по улиците от болести, а край портата чакат милостиня гладни и дрипави хлапета, трябва незабавно да бъде сринат до основи, ако изобщо в тукашните Небеса има поне мараня от справедливост. В това Вълкодав бе убеден толкова непоколебимо, че целият Силион не би успял да го разколебае. Но, пак за същото, редно ли е да вини стария жрец за чужди недостойни дела, човекът просто се мъчеше някак да помогне, да облекчи, да...

— Ти какво си се заял с мен? — мрачно попита вянинът. — Какво искаш да сторя? Да се върна и да си взема сребърника ли?

— Бих желал — надуто съобщи Еврих — и аз да имам същата лека ръка да пръскам пари насам-натам, когато ми скимне. Защо се разпореждаш с общите ни средства? И защо само ти носиш кемера ни? Да не съм дете, че всеки път да ти искам разрешение да похарча и меден грош!

Вече имаха по-малко от половината сребро, с което бяха поели на път. Наистина не разполагаха с излишни пари, нали трябваше да платят за кораба до Островите. Вълкодав държеше кемера окачен на своя колан, с основание предполагайки, че градските джебчии не ще дръзнат да оберат точно него. А и как ли би постъпил ученият арантаинин, когато открие, че чужда ръка пребърква кесията му? Най-

много да се развика за стража. Ала варваринът с мутра на избягал от каторга злодей е съвсем друга работа. Туйто, книжничко.

Вълкодав мислеше, че разсъждава правилно и никому не вреди, но сега изведнъж се оказваше, че за пореден път се е държал като чорбаджия с вирнат нос. *А, не! Писна ми от упреци!* — реши вянинът.

— Дръж го ти тогава! — рече той и друсна кесията в ръката на Еврих, при което той се стъписа. Сигурно не бе очаквал да стане така. Или пък му просветна, че сега ще трябва да пази парите. На Вълкодав му беше вече все едно.

Душевните съмнения на Еврих не траяха дълго. Зорките му зелени очи се залепиха за сергия с книги и той се устреми натам, в крачка окачайки кемера на пояса си, като едва не го изтърва под нозете си. Вълкодав го последва.

Търговецът на книги се оказа — голяма изненада, помисли си Вълкодав с присмех, който никак не се отрази върху лицето му, — съотечественик на Еврих и много се зарадва на учения. Той, разбира се, не подозираше, че в действителност са родени в различни светове, в две различни Арантиади. Само след минута вече беседваха оживено за достойнствата на един или друг изкопаем философ пред следващ прашасал умник, като отваряха дебели фолианти за подкрепа на доводите си. Солидните томове, в които се заровиха двамата граматичи, изглеждаха на Вълкодав така, сякаш никой не ги бе прелиствал от сто години, а навярно още толкова нямаше и да ги пипне. Безразличието му към учения спор в един момент направи впечатление на търговеца и той го огледа подозрително, което предизвика Еврих да даде обяснение:

— Този варварин е моят телохранител...

Собственикът на книжната сергия кимна разбиращо и каза, че в днешни времена образованите хора стъпка не могат да сторят без телохранители, но какво да се прави, упадък на нравите... след което престана да забелязва вянина. Доста дълго Вълкодав търпя сладкодумните им речи, след което просто от скука се взря в прашните подвързии на книгите. „Зелхат от Чираха“ — неочаквано прочете той върху едната от изтърканите корици и веднага застана нащрек като ловджийско куче, надушило следа на дивеч. Отлично помнеше разказите на Ниилит за съседа ѝ, прокуден от страната си мъдрец и велик лечител с името Зелхат. Вярно, онзи Зелхат го наричаха

Мелсински. Момичето казваше, че преди изгнанието си мъдрецът живял в сакаремската столица и бил съветник на самия шад. Обаче пък бедното и забутано градче, в което бе израснала Ниилит, се казваше тъкмо Чираха. Вълкодав трудно би повярвал, че в онази дупка на дървеници двама обитатели носят името Зелхат, които пишат книги, затова взе томчето да го разгледа. Рече си, че ако е от същия мъдрец, заслужава да я купи. Каквато и цена да поиска продавачът. Парите идват и си отиват, други неща остават накрая...

Да не говорим, че не подари нищо свястно на Ниилит за сватбата ѝ с Тилорн.

Вълкодав отвори книгата. Очакваше, че ще е за цярове и лечителство. Като „Лековитият извор“, за който бе споменало девойчето. Но, за негова почуда, пълното название на Зелхатовия труд се оказа многословно и засукано. Вянинът четеше бавно на сакаремски, затова не веднага прочете заглавието, което гласеше: „Начертание на страни, земи и народи, от Зелхат Отпратения в Чираха на залеза на земните му дни, съставено, сиреч записано от думи на мнозина смели и славни люде, зърнали с очите си най-далечните краища на подлунния свят“.

Начертание на страни!... Брей, тази книга току-виж се окаже още по-полезна, отколкото я мислеше. Не просто скъп подарък за Ниилит. Ще му е в помощ и на него самия!... Вълкодав прелисти няколко страници и тозчас се увери, че книгата не е изпълнен с грешки и пропуски препис. И не заради подвързията ѝ се изпълни с тази си увереност, която подвързия, впрочем, бе от сарсан, какъвто се намира единствено из сакаремските мочурища. В нея имаше нещо неподражаемо, едно от многото изобретения на Зелхат, кой знае защо упорито пренебрегвано от преписвачи и фалшификатори — списък на главите на книгата с кратък преглед на всяка, че и указание къде се намират. Вянинът провери из листата на дебелия фолиант. Няма грешка! За по-лесно търсене, в ъгъла на всяка страница се виждаха грижливо и четливо изписани цифри. Ниилит беше споменавала, че учителят ѝ измислил така да бележи страниците. Преди него големите томове се издували от десетки разноцветни показалци. Любопитен, Вълкодав надникна в края на книгата и се преизпълни с благоговение. Двеста петдесет и четири страници!

Колко ли умен трябва да е един човек, за да изложи част от знанията си в толкова голям труд!... Веднага се сети, че Зелхат има още не една или две книги, не по-тънки от тази тук! Едва не изпусна горчива въздишка при мисълта какво би се случило, ако дръзне някой ден сам да изложи своите разсъждения с мастило върху пергамент или папирус... Вместо меч да държи перо... хм. Все пак има пространства, които до края на живота си не ще опознае...

Прилепчо изпърха върху китката на другаря си, помириса прашните листа и кихна звънко, ала не се отказа търпеливо да разгледа спретнатите редици от смешни завъркулки. Сигурно се надяваше, че на чудноватите черни буболечки ще им омръзне да се правят на умрели и ще плъзнат по пергаментата, пък тогава — лови и лапай до насита!... Е, засега буквите си кротуваха, но Прилепчо не губеше надежда и всеки път разглеждаше заедно с вянина всяка заинтересувала го книга.

А пръстът на Вълкодав се плъзгаше по дребните писмена на съдържанието. Замря, когато се натъкна за споменаването на племето вяни, почувства как сърцето му прескочи удар. Беше ново усещане. От три години насам знаеше да чете и дори да пише на всички езици, които можеше да говори и които имаха писменост. Добросъвестно бе изчел от начало до край няколко книги. Ала за първи път чувстваше вълнение... и то от какво? От нечии записки?...

Вълкодав припряно намери нужното място в книгата... където го дебнеше жестоко разочарование. „А споменават още за така наречените вяни, живущи в непроходими горски твърдини — пишеше великият Зелхат. — Моят достоен събеседник ги описа като премного диви и груби измежду хората. И макар аз да не одобрявам и не споделям убеждението, че един народ може да стои по-долу от друг, следва въпреки това да отбележа, че...“

Вълкодав се отказа да чете нататък. Подобно чувство бе изпитал преди седем години, когато излезе на свобода след каторгата и за първи път след много време се видя в огледало. Не позна лицето си. Помнеше се като усмихнат ясноок малчуган. А от сребърното кръгче насреща му зяпна с тежък заплашителен поглед същински главорез, свикнал тъпкано да си връща на живота за всеки понесен удар...

Ала, както гласи стара вянска пословица, не ти е криво огледалото, щом сам си крив. Вълкодав овреме се сети за нея и се пребори с подтика да захвърли незабавно книгата обратно в купчината

на сергията. Но се разколеба в становището си, че книгата е тъкмо от посочения автор. И се утеши с мисълта, че не си заслужава да я купува, навярно бе фалшива. Някой се е възползвал от името на прочутия учен, за да пробута собствените си измислици по-скъпо. Няма начин да е другояче. Не би могъл мъдрец като Зелхат да наскрибуца подобни глупости! Поне Тилорн никога не би си позволил подобно нещо, а нали Зелхат, както казват хората, е бил още по-умен човек... Намръщен, Вълкодав се върна към съдържанието. И след малко отново затаи дъх. Глава единайсета обещавахе „Бележки за планини изобщо и най-вече за удивителните такива, назовани Скъпоценни“...

Сърцето сякаш захълца в гърдите на вянина, после премина в чести глухи стенания. Вълкодав като в просъница намери посочената страница, а в главата кънтеше само една мисъл — ще я купя! Фалшива, истинска — купувам я и толкоз...

„Този разказ превъзхожда всякакво въображение — така започваше глава единайсета — и ми бе предаден, за да го нанесе върху дълговечния пергамент, от халисунеца Синарк, продаден в рудниците подземни и впоследствие откупен от събрата по вяра от тежка неволя...“

В очите на Вълкодав притъмня, ала би продължил, ако не дочу най-сетне насмешливия глас на търговеца, който казваше на Еврих:

— Гледам, че добре си дресирал своя слуга, учени събрате! Твоят дивак се преструва, че чете! Да не би наистина да разпознава някоя и друга буква този маймуняк?...

Търговецът говореше на арантски, с изискан столичен диалект, искрено убеден, че само сънародник може да го разбере. Вълкодав грижливо затвори книгата и погледна първо единия, после другия граматик. *Така значи. Маймуняк.* Лицето му бе като от дърво, не изразяваше нищо.

— Тази книга надали ще ти е забавна, приятел — подхвърли му на нарлакски търговецът. — Твърде е умна. Ето, разгледай „Отворените порти на насладата или Сто дваисет и два начина за възкачване на ониксовия стълб“. Наемниците често ми плащат само да им прочета на глас някоя и друга страница и винаги остават доволни от похарчените грошове!

— Я му прочети ти нещо, приятелю варварин! — засмя се Еврих.
— Нека повярва на ушите си!

А да танцувам да искаш? — мислено му се сопна Вълкодав, без да отвори здраво стиснати устни. — *Да не съм ти задморско зверче, обучено да прави забавни въртели? Още малко ще вземеш и пари да събираш от зяпачи за зрелището „четящ дивак“, а?*

Намери с поглед мястото, откъдето взе труда на Зелхат, протегна се и мълком постави книгата сред редицата други томове. Сетне загърби сергията и се зае, както се полага на един телохранител, да претърсва с присвити очи тълпата.

— Ама той знае ли да приказва? — пак на арантски с весел шепот се осведоми търговецът.

— Знае... — кисело отвърна Еврих.

Беседата продължи вяло, сякаш вехнеше. Еврих отговаряше кратко и скоро се сбогува:

— Прости, любезни, трябва да бързам.

Тръгнаха с Вълкодав и когато се отдалечиха от продавача на книги, Еврих се обърна към вянина, хвана го за ръката и се опита да го погледне в очите.

— Приятелю мой, моля те, не се сърди! — промълви той гузно.
— Искаш ли да се върнем и да вземем онова, дето ти хареса?

Вълкодав отвърна глухо и равно:

— Не. Не искам.

Кръчмата се казваше „Сегванска зъбатка“ и повесената над входа голяма дървена риба с преувеличено дълги зъби изглежда бе причината или оправданието за названието. Впрочем, съдържателят не беше от сегванското племе, а солвянин и се представи като Стоум. Покъсно Йара научи, че името означавало „умен за стотина“. Брагел поприказва с кръчмаря на родния на Стоум език, поради което Йара не схвана нито думичка. Въпреки това момчето усети, че кръчмарят не го е харесал от пръв поглед. Опита се да се види отстрани, сякаш през очите на възрастния мъж зад тезгяха, и мислено се съгласи с мнението на Стоум. То само татко и мама си го харесваха какъвто е — и целия посинял от къпане в студените бързеи, и в синини след сбиване, и с белеща се кожа от прекомерно стоене на слънце. Кой друг би харесал

немит дрипльо, кльоцав, гладен, само да го изпуснеш от очи — и ще се завре в тавата с кифлите, а по-скоро просто нещо ще отмъкне и ще драсне да бяга с откраднатото...

— Само от уважение към приятелството ни, Брагел — казваше през това време Стоум. — Само заради това бих взел хлапето за помощник, обаче... честно казано, очаквах да ми доведеш нещо... по-така... не толкова... хм.

— Прав си, изглежда повече от жалък — вежливо кимаше Брагел. Излъсканата му ризница отразяваше ярката слънчева светлина и я пръскаше из задния двор на кръчмата. Йара стоеше малко встрани зад стражника, не смееше да диша силно и се боеше да помръдне да се почеше. Когато двамата мъже го погледнаха едновременно, Йара неволно се сви и даже се опита да скрие глава между раменете като костенурка...

— Я стига, Стоум, не вземаш мома за жена, та да придирияш как изглежда! — засмя се изведнъж Брагел. — Пробвай го какво може! Ако се окаже по-малко честен, отколкото ти го хвалех, винаги можеш да го изпъдиш... че и мен повече да не пускаш да вляза в кръчмата ти! — добави със сериозен тон, след като помисли малко.

Откъм кухнята се носеше мирис, за който да кажем, че подлудяваше клетия Йара, значеше нищо да не кажем. Готвачките на Стоум се славеха из цял Кондар с великолепните си рибни гозби, ненапразно дървеното чудовище красеше кръчмата му, винаги оживена и препълнена. Тъкмо на гълчавата на гостите се осланяше момчето, надявайки се, че коремчето му не курка чак толкова звучно. Само това оставаше — да го чуят! Срам!

В съседство със „Зъбатката“ се намираха много дюкяни на занаятчийи. И майсторите, калфите и чираците нахлуваха по обяд и за вечеря в кръчмата, при което вътре ставаше тясно като... да, като в каче с осолена цаца. Понякога занаятчийите прескачаха да хапнат бързо на крак, след като от зори бяха отметнали поне малко работа, така че с чиста съвест да облажат езици и стомаси. Докато Брагел уговаряше съдържателя, а Йара се мъчеше да следи разговора им и в същото време да не трепери (ама че пъзльо, по-зле няма да стане! — увещаваше се сам, ала не помагаше много), на двора се появи едър младеж, който се грижеше да има ред в гостилницата. Стражникът и

биячът си кимнаха доста сдържано. Като хора, които се познават, но не другаруват. Хич.

Младокът важно обиколи оградата, надникна през задната врата на кухнята, мушна се вътре и на излизане метна нещо в устата да дъвче. И не забрави да щипне млада готвачка по закръгленостите под гърба. Момичето се изкиска игриво, без да прояви недоволство. Чак тогава биячът благоволит да даде ухо за какво толкова приказват господарят му и навлекът от стражата. Сравнително бързо схвана за какво иде реч и втренчено заразглежда дрипавото момче, даже се поизпъчи, сякаш не бе и без това висок. Йара също го огледа — крадешком, притеснително, но внимателно. Все пак с този тук човек му предстоеше да дели хляб, покрив, задължения... Дано потръгне добре, пожела си сиракът. А после изведнъж съжали за мястото си връз камъка пред Източната градска порта. И ако Брагел не бе наблизил, би заотстъпвал заднешком, далеч от шумната кръчма, от намръщения стопанин и най-вече — от наперения бияч...

Младежът бе грамаден. Под кожата му сякаш не мускули, а едри морски камъни, огладени от прибой, се търкаляха напред-назад. Като повечето свои връстници и този нарлак се навличаше с кожено елече, така че да се вижда колко е як. Стръв за влюбчиви моми и плашило за съперници. Заплетена татуировка подчертаваше изпъкналите мускули на гърдите и раменете. А на всичко отгоре не беше го домързяло да мине през дюкяна на някой плетач на ризници и, сигурно за грошове, бе взел оттам парчета от изделията на майстора. После ги е лъснал и зашил върху елечето. Според Йара, баткото изглеждаше повече от страховито.

Момчето не забеляза презрително трепналите устни на старшината.

— Добре, разбрахме се — каза най-сетне кръчмарят Стоум. И изсумтя на нарлакски към момчето: — Я иди да се измиеш! Тормар! Покажи му къде...

Тормар!... Име също толкова юначно, колкото и самият юначага...

Йара се озърна към великана като мишле от капан, а онзи небрежно му посочи ъгъла на двора, където имаше корито и кладенец. Брагел изпроводи момчето с поглед, усмихна се и си тръгна, но Йара не видя това. А Тормар лениво извади кофа вода от кладенеца и без да

чака дребосъка да се съблече, го поля от глава до пети. При това върху лицето му се изписа погнуса, не толкова от мръсотията по хлапето, колкото от убеждението, че да се занимава с деца, е женска работа, недостойна за истински мъж. Йара, разбира се, не възропта, а припряно изхлузи ризата си, залепваща по телцето му, освободи се от панталонките и остана по набедрена препаска. Страшно се боеше готвачките да не го видят гол и жалък. Народът на баща му смяташе, че голотията е срамотия. Стиснал очи, Йара с усилие изтърпя още едно грубо поливане от кофата, с което къпането приключи. Струята вода го бе зашлевила по лицето, размазваше погледа му и той не видя кога биячът е сколасал да вземе отнякъде чиста суха риза. Хвърли му я с изръмжаване:

— Обличай.

Йара се подчини. Измъкна се от мокрия парцал, покриващ слабините му, и взе да го изстискава. Ризата бе като на нарлакските момчета, недостигнали възраст за младежи — дълга до под коленете, с къси оръфани ръкави. Тукашните деца на негова възраст не носеха панталони. Ясно защо. Татковият род обитаваше планини, от малки всички се катерят по стръмнините. Тук обаче не е същото...

Дрешката, в която се премени Йара, навярно преди бе принадлежала на хлапе, два пъти по-дебело от сирака. Може да е била старата ризка на господарския син, реши той. Затова е бил толкова едър, свикнал е бил да се храни редовно... През широката яка току се подаваше остро кльоцаво рамо, Йара се измъчи да наглася дрехата. Тормар го гледаше как се суети и внезапно се засмя — от сърце и без злоба. Йара се престраши да се усмихне в отговор. И нищо лошо не последва. Може би, плахо си помисли момчето, нещата не са толкова зле, колкото ми се сториха... Поне ще е по-добре от досега...

Еврих и Вълкодав, и двамата намръщени и много недоволни един от друг, вече крачеха назад към „Нардарски лаур“, където ги чакаха жените, когато изведнъж от средата на тържището екна ясен и чист зов на бойна тръба. Звукът се разпростря сякаш над целия град, като с лекота надви хорската гълчава, заглуши блеенето, мученето и кудкудякането на животните за продан. Всички стреснато се извърнаха натам, откъдето пееше тръбата, и Вълкодав отново се удиви кой ли

умен човек се е досетил да даде на тръбата, свикваща воините на оръжие, именно такъв глас... Ето, звънтенето на бронза при жреците отвежда мислите към божественото, към неземни кристални висини, докато този сребърен вик властно прониква в сърцето и го забързва, като изпепелява всичко дребнаво и излишно, дарява криле да полетиш да браниш всичко родно, светло и хубаво... и дори не е голяма беда този бой да ти е последен!... Вълкодав бе имал късмета да види как от песента на тръбата даже най-дебелокожите наемници, в обикновения си живот неистови сластолюбци и пияници, изведнъж гордо се изправят с пламнала в очите светлина, каквато просто няма как да подозиращ у такива като тях...

Този път, за щастие, тръбата никого не зовеше на смъртен бой. Гласът ѝ ехтеше от дървена сцена в средата на сергиите и я държеше обикновен глашатай. Той свали тръбата от устните си, остави я да увисне на ремъка през рамото му и притисна към устата си склучени във фуния длани, за да започне да привиква тълпата да се наслади на несравнимото изкуство на Слепия убиец и неговата прекрасна помощница с името Пеещо цвете.

Еврих забърза напред, разбутвайки хората, за да стигне по-близо до сцената. Вълкодав не гореше от желание да зяпа убийци и цветя, ала все пак последва арантянина. Как да го остави сам... въпреки че Еврих с всички сили се постара да застане по-далеч от спътника си, с което му показваше, че не се нуждае от опека. *Хубаво де, не се нуждаеш. Ала ако стане бяла, няма да си го простя*, мислеше си вянинът. *И защо ли, запита се с горчивина, все се караме за дреболии с него? И то след като сме готови един за друг вражи гърла със зъби да прегризем?...*

А дъските на площадката даже не скръцнаха, когато върху тях стъпи смайващо красива чернокоса девойка, облечена в халисунска носия — свободна риза от пъстра коприна и шалвари от същата тъкан. Мъжете в тълпата зашумяха от възторг, а Вълкодав си рече колко грижливо всеки народ си измисля женските дрехи така, че най-пълно да разкрива красотата на дъщерите им. Девойката обиколи сцената със стъпка на изкусна танцьорка и сред множеството избухна оживление, кондарци и гости на града здраво удряха с юмруци по дъските, когато тя минаваше покрай тях, подвикваха, смееха се, хвърляха под изящните ѝ нозе лъскави парички. Пеещо цвете не поглеждаше монетите, вървеше си в кръг и поливаше хората с нежни звуци от

дървената си флейта, сякаш необузданото мъжко възхищение изобщо не я вълнуваше. И внезапно се огъна назад така, все едно имаше не гръбнак, а змийска опашка в снагата си, и продължи обиколката си на ръце. Толкова леко и естествено, че човек можеше да си помисли, че е проходила с главата надолу, а чак после се е сетила да тръгне на крака. Вълкодав се ухили, като си представи, че в този миг десетките зрители си припомнят собствените си дебели и неповратливи съпруги, останали да шетат къщи. А докато девойката приковаваше погледите на многолюдната тълпа, в единия край на площадката чевръсти занаятчийци взеха да издигат широк дървен щит. На някои той попречи да се любуват на ловкостта на момичето и в тълпата се надигна възмутен ропот. Недоволни вопли и закани растяха като вълни в буря. Когато оцетените завикаха с пълно гърло, се намеси глашатаят, който без усилие извиси глас над врявата и обясни, че това не е никаква подигравка с уважаемите зрители, а щитът е необходим за най-зрелищната част от представлението. Хората се умълчаха и започнаха да се катерят по раменете на стоящите пред тях, мачкайки озовалите се отпред и отстрани на сцената щастливци. Те запротестираха, заблъскаха нахалниците, ала до бой не се стигна, защото някой изохка и посочи с пръст момичето. Всички замръзнаха.

А тя държеше два лъскави кинжала, сякаш извадила ги от въздуха, а не от скрити в гънките на шалварите си кании. Дори Вълкодав едва успя да забележи как го стори. Девойката остана на една длан и показа колко остри са кинжалите — подхвърли във въздуха тънка лентичка и я разсече в полета ѝ. След което пое втория кинжал в свободната си ръка... и тръгна върху остриетата като на кокили. Здравно забиваше кинжалите в дъските, после ги изтръгваше, за да се придвижи напред. Без никакво видимо усилие. Да не повярваш... че и през цялото време не пусна свирката от устата си, като някак си успяваше да вади смислена мелодия от нея!...

Тълпата вече не мислеше за караници, хората търпяха теснотията и неудобствата само и само да не изпуснат нито миг от смайващата гледка.

— Вижте още, любезни гости! Вижте още!... — провъзгласи глашатаят. — Никъде другаде няма да видите такова нещо!... Пеещо цвете ще ви покаже какво са умеели някога две други девойки, ала и двете загинали, порязвайки се до смърт!...

Пеещо цвете обърна кинжалите. Те вече се опираха в сцената с чирените си... а тънките пръсти на девойката се държаха за голия остър метал...

— Магия... — сподавено прошепна някой до Вълкодав и неистово взе да ръкомаха, предпазвайки се със свещения знак на Огъня. Вянинът се усмихна криво. Госпожа Кан-Кендарат едно време го беше учила да спира със стиснати длани удар на вражески меч и той знаеше, че за никаква магия и дума не може да става. Но има навици на умно тяло, решимост и много-много тренировки. А Пеещо цвете бавно премина цялата сцена, със скок се изправи на крака и се усмихна за първи път от появата си пред публиката... Тълпата се взриви от възторжени викове. Като градушка по дъските заваляха монети. Вълкодав не се учуди, че сред медните пари нерядко блясваха едри местни жълтици. Той и сам посегна към кемера, ала навреме се сети, че го е дал на Еврих. Тогава вянинът бръкна в джоба, напипа четири забравени гроша и чак се засрами да хвърли толкова жалка лепта... ала все пак ги запрати под нозете на девойката. Заслужаваше и повече.

— Гледайте, гледайте, скъпи гости! — радваше се глашатаят. — Досега се наслаждавахте на майсторството на малката помощница на истинския майстор, Слепия убиец! Вижте го, той идва!... Вече е тук!...

Бронзовокожата девойка изтича на пръсти до щита в края на сцената и подаде ръка на някого от тълпата. Бързо движение — и редом с гъвкавата красавица изникна черен като сажди мономатанец с поличка от свила около слабините. Снагата му чак лъщеше.

Вълкодав никога не бе попадал в Мономатан, но знаеше от разкази на пътешественици, че там обитават доста различни племена — някои с кожа като катран, макар да имаше и по-светли, високи не повече от аршин и половина, а се срещаха и същински великани, някои с коси като корави абаносови пружинки, други пък със съвсем права коса и светлооки. Слепия убиец не беше кой знае колко едър — ако окомерът на Вълкодав не грешеше, с него бяха еднакви на бой. Другата прилика бе в бялото по слепоочията. Че и другаде ги бе очукал животът, съдейки по белезите... Вянинът се вгледа по-внимателно. Косите на мономатанеца падаха като гъста конска грива по гърба и закриваха лицето. Чернокожият бавно вдигна ръка и ги отметна от челото си. Наистина беше сляп. Непресторено — всички се убедиха. Изобщо нямаше очи. През лицето му минаваше водоравна уродлива

ивица тъкмо където се полага да има вежди и клепачи. Още един белег. Груб и грозен.

Тълпата въздъхна като един, зашава, хората сочеха осакатения с пръсти. В родния край на Вълкодав се смяташе за некрасиво да зяпаш просто от любопитство недъгави хора и жалостиво да охкаш над чуждото нещастие. Вянинът забеляза тънката усмивка, раздвижила и изкривила устните на мономатанеца. Воин. И комай обичаите на народа му не се различаваха особено от вянските. Вълкодав неволно си се представи на мястото на чернокожия сляп боец.

Дали бих се държал по същия начин като него, ако застана така осакатен пред стотици погледи? Може би да... Само дете надали бих забавлявал жадни за развлечения безсъвестни тълпи. Но пък... ако се наложеше да храня себе си и приятелката си... неволята, а не волята щеше да ми дава нареждания.

Не беше трудно да отгатне какво именно изкуство се кани да показва Слепия убиец. От пояса, от колани по нозете и над лактите на чернокожия стърчаха множество дръжки на ножове. Ремъците не бяха пристегнати както би се стъкмил един воин — твърде красиво стояха, не за удобство, а за да се харесат на зрителите. Че и чирените бяха боядисани ярко. Повече от двайсетина ножа, виж го ти... Пеещо цвете поведе мономатанеца напред по сцената, остави го на самия ѝ край, след което изтича, направо изпърха като шарена пеперуда към щита. Разпери ръце и с усмивка мушна китки в заковани към дъските кожени примки.

— Гледайте, гледайте, любезни ми народе! — отново се развика глашатаят. — Побързайте да видите що за изкуство владее този достоен мъж! Той не го е изгубил даже след като е бил лишен от дадената ни от Боговете способност да вижда светлината на слънцето!...

Глашатаят държеше дълга пръчка с вързана накрая твърда топка колкото детско юмруче. Мономатанецът измъкна първия нож и няколко пъти ловко го подхвърли във въздуха. Глашатаят протегна пръчката и потропа леко по щита, на около педя и половина от главата на девойката, която не спираше да се усмихва... и сетне едва успя да отдръпне пръта — запратеният нож се впи в дървото, като за малко не преряза върха на показалката на глашатая. Миг, два, три — тълпата мълчеше потресена, а после дружно си пое дъх през стотици гърла.

Вълкодав само поклати глава. Беше се „любувал“ неведнъж на панаирни бойци, които баламосват хората по тържищните площи с уж смъртоносни двубои. Ала когато се случи истинска схватка, полза от тях — никаква. Обаче този Сляп убиец, който и да е, знаеше какво е да се счепкаш с някого без милост и без правила. И уменията му наистина заслужаваха да се видят. Майсторът си е майстор, даже и да е сляп...

Пеещо цвете стоеше спокойно и неподвижно, доверявайки се напълно на приятеля си. Също както и той й се доверяваше, когато тя го водеше за ръка. Блестящите ножове един след друг се забиваха в дъските на щита — все по-близо до снагата й. Мономатанецът ги мятеше ту със завъртане на тялото, ту дори се премятеше стремително като акробат, ту хвърляше по два наведнъж. Нито веднъж не сгрещи, остриетата следваха положението на показалката на глашатая. Вълкодав усети смътно убождане. Завиждаше. С отворени очи би се справил не по-зле. Но със завързани?...

Добре ще е да опитам...

Представи си как биха тръгнали с Еврих да печелят по този начин прехраната си, въобрази си как арантьянинът стои долепен до дървена ограда и чак го досмеша.

А от ножовете на Слепия убиец остана само един. Глашатаят подаде на девойката маргаритка с тънко стебло, което тя стисна със зъби и обърна глава настрани. Зяпачите притихнаха, предстоеше нещо необичайно. Целият площад притаи дъх.

— Почитаеми! — този път не се провикна, а просто каза глашатаят. — Това, което сега ще видите, несъмнено ще поискате да разкажете на внуците си. Моля ви само да пазите тишина, за да не трепне ръката на мятания ножове от случаен възглас или подсвирване. Защото това, което ще ви покажем, вече отне живота на шест прекрасни помощници на Слепия убиец. Тази красавица е седмата...

Топчето на върха на пръчката-показалка започна да потропва по дъските, като постепенно се приближаваше към Цветето. Мономатанецът напрегнато се вслушваше, неподвижен като черно изваяние... и тогава всред множеството, от две различни посоки почти едновременно пронизително изсвириха с уста двама души.

Слепият трепна... Жилестата му ръка, висяща в готовност край бедрото, се сви рязко, конвулсивно, непохватно... Ножът полетя!...

Отчаян писък в тълпата. Десетки зяпачи вече съзираха как тялото на девойката се свлича безжизнено върху сцената, привидя им се дори струйката кръв, потекла изпод лявата гръд...

Пеещо цвете не помръдна. Ножът със съскане сцеди въздуха и с глух удар се впи в дървото до самите й устни, така че момичето навярно усети хладината на стоманата. Чисто отрязаната главица на маргаритката леко падна пред нозете на девойката...

И тогава тълпата полудя!... Ужасените вопли се преляха във възторжен рев. Добропорядъчните кондарци чевръсто заловиха двамата свирчовци и с удоволствие ги забъхтиха. Вълкодав прихлупи Прилепчо с длан, зверчето бе развълнувано от сбиването. Вянинът ни най-малко не се усъмни, че нещастните шест девойки, уж погубени заради грешка на мономатанеца, съществуваха само в речите на глашатая. А на хулиганите, свирнали в най-напрегнатия момент, сигурно е било платено предварително толкова, че да се съгласят да изтърпят малко бой. Затова пък народът направо беше пощурял, някои лееха сълзи на радостно облекчение и щедро облекчаваха кесииите си не само от дребни медни монети, но и от сребърници, които звънкаха върху дъските на сцената.

Вълкодав зарови пръсти в издирване на поне още някоя медна паричка, скрила се из джобовете му, и внезапно съзря Еврих, който си пробиваше път към него през тълпата. Вянинът веднага се наежи от недобро предчувствие, още повече, че арантьянинът изглеждаше крайно притеснен и засрамен, цялата му сръдня и вирене на носа бяха се изпарили като сутрешна роса. Вълкодав разбра защо още преди Еврих да се приближи. Кемерът от пояса му бе изчезнал, висеше само късо опашле от ремъка, прилежно срязан с нещо остро и навярно малко, може би с наточен ръб на монета. Любим инструмент на майсторите в джебчийския занаят във всички големи градове.

— Тъй — рече само Вълкодав. Навярно Еврих се бе сетил за кесията чак когато я е потърсил, за да възнагради изкуството на хвърляча на ножове.

— Аз... — заекна Еврих и млъкна. Приличаше на пребита мишка.

Вълкодав не го упрекна. Пари с упреци не се връщат.

— Върви при жените — каза той. — Предупреди Сигина, че ще останем тук доста дълго.

Еврих го погледна плахо и промълви:

— Ами ти?...

— Аз ще се поразходя малко — заяви Вълкодав.

Така се случи, че честността на Йара бе изпитана още същия ден. По някаква причина днес хората имаха апетит за питките на хлебаря от отсрещния край на площада. Отначало Стоум малко се ядоса, заревнува — та и в неговата кръчма пекат такива, ако не и по-вкусни. После обаче съобрази, че неговите гости топяха соса в паниците си със залчета от онези питки, които хлебарят трудно успяваше да пробутва едва ли не даром. Пресметливият Стоум реши да купи от тях още една кошница, ала по същото време всички слугини бяха заети. Е, Тормар беше тук, подпираше касата на вратата, турил ръце на кръста, понеже гостите се държаха пристойно... но, тъкмо него ли да прати!

С голямо нежелание Стоум подвикна на Йара, който бършеше измитите паници:

— Ей, ти, как ти беше... я ела!

Момчето мигом се озова до кръчмаря, който му тикна в ръцете голяма плетена кошница без дръжки, а после, явно с натежало сърце, пъкна в дланта му и няколко монети.

— Отиваш във фурната отсреща... оная, дето има дървена кифла над вратата. Ще купиш двайсет питки, като тези там. Ясно?

— Ясно... — продума Йара.

Знаеше фурната. Понякога отскачаше дотам да вземе пирожки за стражниците. И тогава се случваше чираците на хлебаря да го почерпят с прегорели сухарчета. Йара хукна презглава да изпълни заръчаното.

Посред площада се трупаше голяма тълпа, вниманието ѝ бе привлечено от нещо, което ставаше върху издигната над паважа груба дървена площадка. Йара даже не се озърна натам не само защото бе погълнат от желание да изпълни час по-скоро нареждането на собственика на кръчмата, но и донякъде от притеснение — така както бе само по риза, все му се струваше, че всички са зяпнали голите му крака. Без панталони момчето се чувстваше неловко, но се мъчеше да не мисли за това. Ами нека го зяпат. Чудо голямо. Един пленен воин,

изложен гол на подигравките на врага, също може да се държи като герой. Тъй де!...

Само дето Йара не желаше да среща присмехулните погледи, затова и не се обърна към събралите се хора.

Хлебарят го позна и изрази гласно учудването си, че дрипавото безпризорно хлапе се е хванало на истинска работа. От вълнение Йара заекна при изговора на трудните нарлакски слова, но бързо се овладя, след като му хрумна друг изход. Протегна парите, кимна към горещите румени питки и дважд вдигна десет разперени пръста.

— Ама да не ти се пукне коремчето? Защо са ти толкова, малчо? — засмя се хлебарят. Понеже работеше наравно с чираците и ратаите си, той нямаше шкембе. Ала петдесетте му години личаха по плешивата глава, влажно блестяща от пот заради близостта на горещата пещ.

— Стоум... кръчма... хора ядат... — измънка Йара.

— Аха! — разбиращо кимна хлебарят и се зае ловко да подрежда питките в кошницата на Йара. — Нещо не ти е добра плетенката, момче... внимавай да не попилееш покупката по пътя!

Няма по белия свят племе, което да не нарича подобни, уж благожелателни предупреждения с една дума — уроки. На които се отвръща с „пепел ти на езика!“ — с какво друго?... Собственикът на фурната, ясно, бе схванал, че е на загуба. Сигурно заради това каза така. Йара пък се стресна от мисълта, че наистина може да разсипе питките и започна да си мисли как тъкмо това непременно ще стане, докато се връща към кръчмата. А и тази кошница... вярно, голяма е, но плитка, твърде плитка. Дъхавата камара в нея се поклащаше, готова да се срути при първото невнимателно движение. Само да те бутне някой и... А как да не се сблъскаш с този някой посред оживен площад!

Йара се поклони на хлебаря и тръгна да се връща, здраво стиснал с две ръце кошницата, с поглед, забит под нозете. Затова и не съзря навреме ятото малко по-възрастни от него нехранимайковци. Те обаче го забелязаха и се побутнаха един друг с лакти. Никой от тях не беше сирак. Никой не се препитаваше на улицата. Бяха сити и гледани деца. Само дето нямаше какво да правят. Освен това Кондар, както всички уважаващи себе си градове, бе възникнал на мястото на близки селца, превърнали се в градски махали. И всеки кондарец се чувства добре в своята си махала, ала в съседната — почти като на вражеска територия.

Особено ако става дума за босоног сирак, неспособен да се брани и който не чака помощ от своите. Че защо, наистина, тоя скитник от Източната порта се е домъкнал тук, в Средната махала, а? Май си търси белята. Е, ще си я намери!...

А кошницата постепенно ставаше все по-тежка за ръцете на Йара. Момчето я притисна към корема си, старайки се да се движи още по-предпазливо. И когато му подложиха крак, той осъзна веднага, че е спънат и пада. Зяпна в изумление към надигация се насреща му паваж, вкопчил пръсти в скъпоценния си товар... тялото се опита да запази равновесие, ала бе късно за това, пък и препъването бе извършено доста вещо. Йара не гъкна, ала мислено закрепця от отчаяние и обида. Не беше честно! Не беше справедливо!... В мига, в който се просна по очи, мярна кръгло луничаво лице на висок хлапак, който се хилеше широко и самодоволно. Йара не пусна кошницата, не се опита да се предпази и да омекоти сблъсъка си с паветата. Плетенката сама се изтръгна от дланите му и се преобърна... момчето стисна клепачи, ала за жалост успя да види във въображението си как пухкавите румени питки се пръсват в калта, цопват в смрадливи локвички и се сплескват под тъпчещите ги нозе...

Беше си ожулил лактите до кръв, ала болката не достигна веднага до съзнанието му. Болеше го от друго. И чакаше края на новия живот на момче с покрив, чакаше своя край. Ето, сега ще екне подигравателен смях, беше разбрал, че е съборен нарочно. Ала вместо това се дочу разочарована въздишка, последва я подплашен вопъл и веднага затопуркаха отдалечаващи се крака. Йара отвори очи.

На две крачки от него стоеше същият онзи вянин, който сутринта бе преминал Източната градска порта. Той тъкмо се изправяше, държеше кошницата, цяла-целеничка, само купчинката питки стоеше леко килната... беше я уловил над самия паваж, залегнал светкавично като нападаща змия — както заляга воин, за да премине над него смъртоносна стомана на меч. Йара само си помисли, че никой не може да спъне този мъж, ако ще десетина крак да му подлагат... Прилепът на рамото му бе изпънал напред муцунка и душеше питките, нослето му мърдаше любопитно и влажно блестеше. Може би бе решил, че е плячка за него?...

Момчето се надигна, гледайки чуждоземеца и безпомощно стискайки юмручета. Какво да стори сега? Вянинът изглежда като

същински разбойник. На такива каквото им падне в лапите — забрави за него. Няма да ги върне на някакво си хлапе. Момчето се замисли дали да се втурне да вика Тормар. Дълга работа. А и дали изобщо онзи ще се помръдне от мястото си? Най-много да цапне Йара по врата... И сега — как ще се живее нататък?... Даже назад към Източната порта няма за бездомника път — от срам пред старшината.

— Накъде ги носеше? — неочаквано запита вянинът и Йара зяпна.

После разбра, че Бащата Небе е сътворил още едно чудо. Второто за един, дори непреполовен, ден. Чудото бе, че вянинът се обърна към него на езика на таткото на Йара. И преди момчето да се опомни, се случи третото чудо. Вянинът подаде на трепналото хлапе кошницата и рече:

— Дръж... Хайде, ще те изпратя, за да не загазиш пак по пътя.

Йара имаше горчив опит с хората — подават ти нещо, за да отдръпнат длан в последния миг. Но от човек, който говори татковия език, беше грях да очаква подлост. Момчето пое кошницата. Едва не я разсипа. Трепереше, устните му се гърчеха, ала надви себе си и не заплака. Обърна се мълком и тръгна към кръчмата на Стоум. Вянинът закрачи подире му. На разтег от прага на „Зъбатката“, пред очите на изпъчения там Тормар, Йара закъсняло съобрази, че е редно да благодари за помощта, затова спря. Плетенката пречеше да направи истински поклон и момчето просто склони главица, като за първи път от много, много отдавна прошепна на родното си наречие:

— Благодаря ти, достойни човече...

Толкова бе свикнал да приказва на тромав нарлакски, при това ръкомахайки, сякаш е глухоням, че тези простички слова изумиха самия него. Колко удивително е все пак, удивително и прекрасно, че можеш да се обърнеш към някого с разбираеми и близки до сърцето ти думички, като знаеш, че ще те разберат. И ще ти отговорят. Йара си припомни колко пъти беше ял бой заради „варварските брътвежи“, излизали от устата му, които според местните бяха нещо мръсно даже за слушане, все едно излизаха от нечист дух. И си рече тъжно, че утре този вянин ще си тръгне по пътя, а значи... значи... вече няма да е тук и тогава... тогава...

Сълзи потекоха по бузите му, хлътнали и изподрани, недоизмити и изпръхнали. Сълзи, за които бе смятал, че отдавна са пресъхнали,

потекоха като съживен извор. Те кипваха в очите и падаха в прахта. Дори някак не го досрамя, че плаче, ала все пак извърна лице и избърса влагата от скулите си с повдигнато рамо, заради което не забеляза как се промени изразът на високия мъж. А Вълкодав, също добре забравил да се страхува от някого или нещо, неволно се сети за самия себе си на възрастта на това момче. Беше също като него — смазан от скотския живот и от хората-скотове, неговорещ други езици, даже и от солвянския двайсетина думи знаеше — и толкоз. Когато за първи път го продадоха на роботърговец, никой сред неволниците не разбираше словата му, бяха все сакаремци и източни велхи. Затова мълчеше по цели дни, докато търговецът не купи рошавото, петносано от синини Вълче...

Влязоха в кръчмата заедно. Йара, подсмърчайки, тръгна към тезгяха. Тормар огледа Вълкодав с подозрително присвити очи, но не каза нищо. Вянинът на свой ред също изучи пазача. Преди три години, когато търсеше работа в Галирад, въпреки че умееше много неща, никой не го наемаше. Приличните хора първо забелязваха белезите му от окови, красящи китките и врата. Вълкодав не вярваше, че кондарците са по-различни и се отнасят другояче към избягали каторжници. В Галирад му провървя накрая де, кой знае с какво допадна на младата кнесиня и тя го взе за телохранител. Само че не хранеше надежди сполуката да го споходи отново. Трябваше да се погрижат заедно с Еврих за насыщния. И за пари, с които да наемат кораб...

Ето заради това Вълкодав делово преценяваше колко го бива настоящия кръчмарски бияч. Не беше нищо особено.

Вянинът взе за един меден грош краешник бял хляб и канче мляко, поиска паничка за Прилепчо, след което се настани в ъгъла на гостилницата. Оттам пак започна да преценява Тормар. Пазачът беше наистина яко момче. Мускули на зрял мъж, раменете, уж широки, а създаваха впечатление за отпуснати — заради стръмните мускули около и по врата. Ала върху този врат, подобен на дъбов пън, се намираше глава с лице, което би отивало най-вече на непълнолетен пакостник. Широк вирнат нос, а при ухилване се виждаха криви зъби, които създаваха впечатление за щърбава уста. Такъв сякаш е по-добре да си седи у дома, до мама и баба. И неуморно да прекопава градината, да се черви от шегичките на съседски момичета и да отнася по гърба

кораво цапване с пешкир, задето е посегнал към долапа със сладкишите. Вълкодав съзнаваше, че впечатлението е измамно. Тормар носеше на пояса си голям кинжал и сигурно го бе използвал не само за перчене. А и по ръцете му личаха вече поомекнали мазоли, което означаваше, че рядко им се налага да държат търнокоп, май повече са свикнали чужди кости да трошат и на същите тези насмешливи момичета полите да запретват...

Слугините сновяха насам-натам, кръчмарят, съгласно обичая, обикаляше посетителите, питайки ги доволни ли са от гозбите и обслужването. Когато стигна до Вълкодав, вянинът му каза:

— Нека Свещеният огън никога не гасне в огнището ти, добри кръчмарю. Имаш вещи готвачки и оправни слуги. Обаче пазачът ти не е много юнак...

Стоум тежко въздъхна, отлично разбирайки накъде бие украсеният с белези посетител.

— Според мен си е без грешка — каза той нарочно високо, така че да го чуе Тормар. — Тук още никой лош човек не е понечвал да върши безобразия и да е останал безнаказан, защото стражът ми се справя с такива. По-добре, приятелю, си пробвай късмета другаде!

Лош стопанин е онзи, който не подкрепя наетите от него хора — от метачи и ратаи, до готвачи и биячи. Винаги трябва да заставаш на страната на тези, които ти изкарват или пазят парите, винаги трябва да си суров с новаци и натрапници. Така всеки ратай ще ти е верен, ако се застъпваш за него. Инак никой няма да дойде да ти работи, никой няма да се довери на такъв стопанин.

Тормар междувреме разкърши рамене и се изпъчи усмихнат. Схвана, че гостът се кани да му отпрати предизвикателство. Разбраха това и всички присъстващи в кръчмата. Стоум все още се надяваше кротко да изпроводи вянина, ала народът вече зарадвано шумеше, с готовност разбутваше маси и прибираше пейки, а очите на посетителите, че и на слугите и готвачките горяха хазартно. Някои дори почнаха да залагат, да спорят кой ще надвие. Вълкодав, който доста беше поскитал из белия свят, не можеше да си припомни страна, в която да не се събере тълпа зяпачи дори при намек за сблъсък между двама биткаджии, харесали едно и също топло местенце. Ала като че ли кондарци рядко имаха щастието да попадат на подобна забава. Не сгреша, въпреки че научи причината за това едва по-късно.

— Кой тук мъти водата? — рече наперено Тормар, приближи се и спря на две крачки от съперника. — Ти ли бе, чиче? Що не се разкараш по живо по здраво?...

Вълкодав навярно бе по-възрастен от нарлака само с пет-шест години, но изглеждаше по-стар.

— Може — отвърна той дружелюбно. — Ако ме изпъдиш.

Посетителите в кръчмата заприказваха още по-високо. Ще има схватка! Предизвикателството е прието. И потвърдено.

Съгласно обичая, спорове между кръчмарски биячи се решаваха без оръжия. Тормар откопча канията с кинжала от пояса и я остави на тезгяха, преграждащ пътя към кухнята. Вълкодав свали меча, бойния нож и ги положи връз Божията длан. Прилепчо скочи от паничката си, бързо надушил важността на събитието, и отложи угощението за после. Облизвайки муцунка, зверчето се настани върху ножницата. Беше много надежден страж.

Вълкодав стрелна с очи наляво и надясно, за да запомни обстановката. Започне ли схватката, кой ще има време да се озърта. Забеляза червеникаво-мургавото светлокосо момче, което одеде отърва от калпазаните на площада. Хлапето надничаше през вратата на кухнята, изпод лактите на изоставилите казаните и тиганите си готвачки. Само неговото лице бе белязано от ужас. Всички останали зяпаха и чакаха боя с алчно любопитство, също както допреди малко гледаха как Слепия убиец забива ножове около крехката плът на девойката. Ще я улучи ли? Или няма? Колко ли кръв ще плисне, ако сбърка?...

Господарката на Съдбите повели така, щото в течение на няколкото последвали дни приказките и клюките за двубоя в кръчмата „Сегванска зъбатка“ да се разпространят из целия град. От уста на ухо към следващата уста и в следващото ухо разказът всеки път ставаше все по-подробен и все по-невероятен. Имаше заради какво, действителните събития даваха щедра основа за повечето измислици. Хора, случайно минавали в този ден и час покрай кръчмата на Стоум, видяха как внезапно през рогозката на вратата, която пазеше от мухи, навън изхвърча юначагата Тормар. И продължи по улицата, като се движеше някак изкривен на една страна, сякаш за главата му бяха вързали петпудов товар, а този товар на всичко отгоре се люшка и преплита нозете на бияча, а той подтичва, за да запази равновесие

подир незримата тежест — олееле!... Стар и млад спряха да видят какво става и по-внимателните забелязаха колко усилия полага Тормар да се задържи на крака, но не устоя и плъосна по корем върху прашните павета. Полежа, тръсна глава, опомни се... и скочи, изправи се, заръмжа... после се втурна обратно в кръчмата.

— Абе тия са се наговорили да ни разиграват! Това бой ли е като бой! — чуха хората отвън възмутения вик вътре. — Я си ми връщай облога, че като те...!

Минувачите, отстъпили стреснато преди малко, наостриха уши, ококориха очи и тъкмо тръгнаха да надничат, за да разберат кой с кого се е наговорил и кой от кого си иска парите, когато през прага отново се изтърколи Тормар — все едно бурен вятър го беше духнал!... Бързо растящата пред кръчмата тълпа ахна. Тормар пак рипна, вихрено се шмугна обратно, а подире му побързаха зяпачи, ала най-чевръстите бяха принудени почти веднага да се пръснат настрани, защото рогозката пак заплющя като знаме и същият вятър изнесе навън същия Тормар.

Този път биячът на „Зъбатката“ летеше с главата напред, като да се гмурне във вир. Само дето пред него имаше паваж. Силните му ръце уж омокотиха удара, но от гърдите му дъхът изсвири гръмко, а някои момчета наоколо насетне се заклеваха, че са видели как железните кръпки от ризница по елечето на Тормар са избили искри от паветата...

Не се изправи бързо. Надигна се на колене, постоя на четири крака и измъчено си пое дъх с похъркване. Чак след това, залитайки и стискайки юмруци, се върна.

Тълпата нахлу през вратата, откъсвайки рогозката, всички се блъскаха, надничайки жадно един през друг. Най-младите и нахалните се промушиха през прозорците, от които бяха махнати тежките капаци заради топлото лято. Зяпачите засенчиха светлината на слънцето и единствено ярките жълти пламъчета на маслените лампи озаряваха зрелището.

Късметлиите, заварени от премерването на силите на двамата биячи вътре в гостилницата, се свиваха до стените, катереха се по пейките и масите, притискаха се един към друг, уж плахо, но пък викаха колкото им глас държи, за да настървят още повече съперниците. Снажният брадат вянин стоеше в средата на помещението, спокойно отпуснал ръце, а насреща му, приведен като

нападащ бик, също както се приближават пехливаните, застрашително крачеше Тормар. Вече никой не ги подозираше, че имат уговорка помежду си.

Всички събрали се видяха как юмрукът на Тормар се устреми към челюстта на вянина. Не, ненапразно ядеше хляба на Стоум младият пазач. Чуждоземни моряци, любители да трошат съдове и да подклаждат свади, от време на време на собствен гръб разбираха, че младежът съвестно си гледа работата и пестниците му хич не са меки възглавки. Вянинът, изглежда, се оказа очукан от живота човек и се отнесе към тях с уважение. Тоест, не остана на пътя им... само че как го направи и какво именно стори — това малцина успяха да проследят. Някои мъже, които имаха представа какво е да те халоса по брадичката Тормаровото ръчище, не изтраяха и премигаха, като стреснато отметнаха назад глави. Вянинът не се отдръпна, нито отскочи. Тъкмо наопаки — пристъпи напред и леко встрани, като косо подложи лявата си ръка, колкото да се плъзне по нея юмрукът на противника... Пестникът сякаш изора празния въздух, минавайки доста по-високо и встрани от целта си, но пък чужденецът, като че бе омагьосан, изникна зад гърба на кондареца и здраво го сграбчи за яката и дръпна рязко назад. Тормар разпери ръце, размаха ги и огъна гръб, опитвайки се да се задържи прав... уви, нозете му се отлепиха от пода. Тормар усети, че пада, и неволно се хвана за китката на вянина.

Май не трябваше да го прави. Очакваше, че онзи ще му счупи ръката или поне ще се опита, ала стана по-лошо. Много по-лошо. Резил стана.

Вълкодав, предизвиквайки дружен кикот у зрителите, почти ласкаво сложи съперника си да седне на пода, покрит, както беше прието у солвяните, със слама.

— Ти беше добър противник — каза той на Тормар. — Биеш се честно и славно. — Обърна се към Стоум: — Победих твоя момък не веднъж, а три пъти. Пак ли ще речеш, че сме се наговорили с него? Или че ми е равен?

Кръчмарят нямаше какво да възрази, ала никак не му се искаше и да отвърне утвърдително. И тогава някой сред зяпачите злорадно зашлеви със слова победения:

— Ама че си слабак, Тормар! Биваше те само да се надуваш, пък то всеки могъл да те надвие...

Вянинът мигновено закова бърбреца с поглед:

— Какво каза? Я ела, покажи на нас, слабаците, колко те бива...

Разбира се, злорадникът се опита да се потули зад гърбовете на другите зрители, които още повече се развеселиха, сочейки го с пръсти. Сигурно той бе зложил пари не на печелившата страна и сега го бе яд, че е загубил. Тормар не остана да чуе как Стоум гласно се отказва от него и наема нов охранител за кръчмата си. Той стана и излезе, като злобно изблъскваше хората по пътя си.

— Аз вземам този мъж да пази реда в „Зъбатката“! — обяви Стоум, като мачкаше с ръце престилката си. — Той получава службата си съгласно обичая и закона...

Вълкодав му кимна и отиде да вземе оръжието си. Прилепчо вече се ровичкаше в паничката си. Приятелят му е жив и здрав, към имуществото му никой не посегна, защо да се тревожи за друго, освен за млечната си попара?... Вълкодав праметна ножницата на гръб, прекоси помещението, в което се суетяха слугите, подреждайки наново масите и пейките, след което зае полагащото му се място край входа.

Когато най-сетне вълнението улегна и посетителите престанаха да зяпат новия бияч на Стоум, кръчмарят се приближи към вянина и тихо, но доста изразително рече:

— И кой лош вятър те довлече от глухите ти гори, вянино? Само загуби причинява вашето племе, откъдето и да ви подхванеш, все сте за бея!... Ти знаеш ли кого изпъди, неразумнико? Знаеш ли какво ми се пише сега? Момъкът беше от хората на Сонмор!...

Този подъл живот колко ли пъти
с кръв лицето ми къпа.
И затуй веч не вярвам на мили слова,
ни на край със щастлива развързка.

Сговор с хората трябва! Тъй живее се век,
без да търсиш белята и бича.
Ала кратко живее тоз, що казва „не“,
че съдбата не ще го обича!

Ако въпреки всичко героят се върне
у дома си, и то със победа...
То е приказка само, не ще да се сбъдне,
че животът накриво ни гледа.

Ако враг пощадиш и той се смири
или в очите погледне те честно...
Не, не може да бъде, това са лъжи!
Туй е небивало нещо!

Ако изгревът нов стрехата облее
и любовта под венчило минава...
То е само илюзия, за да не крее,
за доброто надеждата стара.

Но защо ли миражът все ти не дава
да отвърнеш очи от чужда беда?
Че спасеният често подхваща отново
на щастливата приказка първото слово.

8. СОНМОР

Вълкодав не харесваше нарлакската дума „кръчма“. Звучеше му грубо и неуютно. И подсещаше за кръстопът. То и без това кръчмите ги строят край пътища, особено на кръстопътища. А какво хубаво може да се очаква от път или кръстопът?... Е, във вянските гори вече никой не вярваше, че като тръгнеш по някой друм, след три дни ще попаднеш на оня свят. Въпреки това никой вянин не би си построил дом край самотен път. Или на кръстопът — опазили го Боговете! Та кой ли ще рискува да се изниже и поеме надалеч от къщата му съгласието, изобилието, здравето?... Не, не само дом, за дом никой не ще отсече дърво от стара пътека, ако има акъл в главата. Такова дърво не става за добро дело. На беда е! Така мислеше Вълкодав.

Което, впрочем, не му пречеше благополучно да стърчи до входа на кръчмата, носейки службата си. Далеч повече му разваляха настроението непрестанните жалби на Стоум, въпреки че повечето от стенанията пускаше да влязат в едното ухо и веднага да излетят от другото. Какво може да се очаква от един сол вянин?... На всичко отгоре и напласен. Кръчмарят чакаше скорошно и жестоко разорение. За което, то се знае, вината носеше Вълкодав.

Причината за Стоумовия страх се оказа доста простичка. Когато преди много години избухнала Последната война и всички в целия свят въстанали един срещу друг, пред кондарските порти задимили огньовете на една от несметните дружини на Гурцат Велики, достигнал до нарлакската държава. Тогавашният владетел конис бил слаб човек и не се надявал да удържи града. За щастие се обявил отчаяно смел народен вожд, който съумял да повдигне духа и на гражданите, и на селяните от околностите, укрили се от нашествието зад крепостните стени на Кондар. Казвал се Сонмор. А щом утихнали сраженията и кондарци разпръснали отрядите на завоевателя по горите, Сонморовото войнство останало без работа. И затова след време взело да тревожи търговските кервани, прекосяващи нашир и надлъж съживяващата се страна. Почнали нявгашните герои да

безобразничат в същите онези села, които доскоро бранели. Сонмор в края на краищата бил заловен и въпреки заслугите го обесили. Ала хората му не се смирили, избрали си нов предводител и... го нарекли Сонмор. Така че никой да не смее да рече, че храбрият разбойник наистина е мъртъв. Веднага тръгнала и мътва из Кондар, според която въжето на бесилото се скъсало и прочутият вожд останал да живее вечно.

Оттогава изминали два века, но през годините „нощният владетел“ на Кондар, приемайки на събора на злосторниците този почетен сан, изоставял и забравял предишното си име и се назовавал Сонмор. Нямаше точни сведения, нито записана история на кондарските разбойници, но ако се вярваше на това, което разправяха хората, сегашният Сонмор бе трийсет и деветият главатар на добре въоръжените грабители. Господарят конис даже не предприемаше опити да го залови и хвърли зад решетките на тъмницата. Защото беше разсъдил, че лош мир е по-добър от размирици. Пък и с прочутия вожд на разбойниците понякога можеше да се постигне един или друг договор. За предпочитане е една силна шайка, отколкото стотина дребни, с които не става никакво споразумение!...

Така че Сонмор вършеше в Кондар много неща, почти без да се крие. Всички знаеха, че негови момчета гледат ред да има по кръчмите и хановете. И те си вършеха работата толкова добре, че стопаните с радост си плащаха. Плащаше и Стоум. До този злочест ден, в който безсъвестният вянин прекрачи прага на гостилницата му и като се позова на древния закон, изгони Тормар.

Ето защо кондарци толкова рядко ставаха свидетели на спор между биячи за правото да пазят едно или друго доходно място — нещо, което бе почти всекидневна забава за жителите на другите градове...

— Ти поне разбираш ли какво ще ми се изсипе на главата, а?...
— почти ридаеше Стоум още щом Вълкодав застана на поста си. — Знаеш ли какви главорези ще довтасат?... Първо ще видят сметката на теб, а после... и моята...

— Нека дойдат — каза Вълкодав безразлично. — Ако им стиска.

— Стиска им, стиска им! Ще ги молиш на колене да не те претрепят до смърт...

Е, това никога няма да стане, рече си вянинът, но си замълча.

— Ами кръчмата ми?... — кършеше ръце Стоум. — Голи стени ще оставят, пак добре, ако не пипнат покрива!... За да не пускам занапред такива дрипави скитници като теб да преминат прага ми! Ох...

— Още за нещо да съм ти крив? — намръщи се Вълкодав. — Да съм виновен, че си станал кръчмар? Да съм те карал насила тук да се заселиш, а не в Галирад?

Стоум махна с ръка и се отдалечи, като мърмореше, че сега никой гост няма да посмее да припари до „Зъбатката“, ако ще от глад да полудява. Кой ще дръзне да влезе в къщата на обречения! Да подлага и своята шия под секирата? По-скоро с прокажен ще пият вода от една стомна...

За това обаче сол вянинът много сгреши. До късна вечер около кръчмата се въртяха десет пъти повече хора от обикновено. Цялата Средна махала бе чула за лудия чужденец, имал смелостта да изпъди Сонморов човек. Всички искаха да видят тоя смахнат вянин. А най-вече — да гледат как ще изхвърлят него самия като мръсен парцал. Само дето трудно се чакат вълнуващи събития пред кръчма, без да се влиза в нея. А вътре има рибни пирожки и други лакомства... Някой подвижна на един от слугите на Стоум да му донесе пет пирожки. Друг също поръча — без да се бута в гостилницата. Готвачките и ратаите без крака останаха да носят храна и пиво навън... Когато накрая стопанинът залости вратата, само като зърна купчината монети от дневния оборот, очите му станаха като паници. Толкова сполучлив и печеливш ден „Зъбатката“ отдавна, много отдавна не помнеше!

Стоум броеше парите, както се полагаше, пред пазача. Тормар обикновено пъдеше всички от помещението. Вянинът не понечи дори да стори същото, затова готвачките, прислугата, та дори и Йара наблюдаваха как стопанинът отделя десятъка за владетеля конис, после реди уговорените дялове на всеки свой работник. Момчето за всичко, каквото бе Йара, нищо не чакаше да му платят, не му се полагаше. Може би някой ден, когато си го заслужи... засега Стоум само бе обещал да го храни, нищо повече.

— А за хлапето? — неочаквано попита Вълкодав. — Цял ден крак не подви.

Благоразумният кръчмар реши да не противоречи, още повече, че пари днес паднаха доста, голяма работа — сребърна четвъртинка, защо

да се стиска, след като утре от вянина само спомен ще е останал. Йара до болка стисна в юмруче ненадейно падналото му се съкровище и започна да се чуди къде да го скъта. Ако всеки път е така, току-виж събере парички да се прибере у дома!

Стоум изсипа монетите в кожена кесия, стегна връзките ѝ и пак се сети да се натъжи почти до сълзи:

— Ох, само дано не ме подпалят заради теб, вянино...

— Няма — възрази Зурия, старшата и най-дебела готвачка, която отдавна се държеше със стопанина почти като с равен. Никой не умееше като нея да свари чорба от дребни рибки с масло и оцет, така че да станат досущ пръжки, хрупкави и удивително вкусни. — Защо им е да ни палят? — поясни тя. — Ако кръчмата изгори, кой ще им плаща?!

Стоум поклати скръбно глава:

— Ако кръчмата изгори, другите кръчмари ще знаят какво става с вироглавците... Помниш ли халисунеца Тиртам какво го сполетя лани? И той се репчеше, че не му трябвала охрана...

— Сонмор — нещо каза готвачката — нощем не наказва. Пък и какво ще рекат хората, ако те подпали? Ето какво, че няма Сонмор такива юнаци, които да надвият някакъв си вянин! На Сонмор хич не му трябват такива приказки!

И тя хитро намигна на Вълкодав, който отвърна с усмивка. Вече знаеше, че дебеланата е сръчна и прави чуден вянски кисел.

Наум той се съгласи с нея, наистина никой не би искал да опожари „Зъбатката“, но за всеки случай заяви, че ще нощува на двора. За един меден грош повече.

— Утре насам ще намине мой приятел — каза той на кръчмаря, кога Зурия нареди масата за вечеря. Стоум поморавя, задави се.

— Още един вянин?!

— Не — подсмихна се Вълкодав. — Арантянин. Много учен. Знае всякакви езици и вече на всеки от тях по една книга е написал. Освен това е лекар и звездоброец. Мисля, че ще поиска и той да припечели. Нали няма да ме караш да го пъдя, ако седне в някой ъгъл тук?...

Солвянинът със стон подбели очи, а после отчаяно удари пестник по масата — да му се не види и беда, по-зле няма да стане! — и разреши.

Йара никак не успяваше да събере кураж и да приближи страховития вянин. Да, новият пазач се застъпи за него на площада, ама сега е различно — току-виж му се скара!... Много по-късно, размишлявайки и спомняйки си онази вечер, Йара щеше да открие, че всъщност не се е боял от лоша думи или шамар. Доста и от едното, и от другото до този миг бе изтърпявал. От друго го беше страх — че човекът, който говореше на татковия език, може да се окаже жесток и несправедлив като другите... Това би било наистина много по-трудно да се преживее. Ала новият бияч на кръчмата за цял следобед и цяла вечер никого не навика, никого не удари. Дори за Йара поиска паричка. И постепенно сиракът остърга от душата си мъжество, сякаш остърга нощви за малко брашно, да отиде при вянина и да му прошепне на ухото:

— Ти се би днес с Тормар... Имаш кръв по ризата. Съвсем мъничко... Боли ли те?

— Търпя — каза Вълкодав.

Йара изчезна в кухнята, за да се върне с голяма лъжица масло. Мамино средство, много пъти помагало на самия него.

— Дай да те намажа...

— Недей, ще си изцапам ризата — отказа вянинът. — Кръв все някак се изпира, ала масло...

— Ще го втрия в кожата, няма да цапа — обеща Йара. — Ще внимавам, няма да те боли...

Вълкодав смяташе, че заради няколко отворени шева няма да умре, но сърце не му даде да огорчи момчето.

— А къде е твойт приятел? — попита Йара, докато предпазливо мажеше бичувания гръб на вянина. — Той знае ли, че си се уредил тук?...

Вълкодав се обърна и внимателно погледна момчето.

— Не — проговори бавно. — Засега не знае...

Би било добре да извести Еврих и останалите, но не можеше да изостави кръчмата без надзор. Надяваше се, че слуховете за случилото се в „Сегванска зъбатка“ ще достигнат до ушите на спътниците му най-късно до утре сутринта, а тогава Еврих незабавно ще довтаса да види какви ги е надробил неразумният варварин.

— Мога да му предам каквото кажеш... — отново шепнешком предложи момчето. — Само ми обясни къде да го намеря...

— Да не те хванат одевешните нехранимайковци? Или крадци, злосторници... — попита Вълкодав. Вече бе нощ, а улични светилници, каквито имаше в сакаремската столица Мелсин, тук липсваха. Или не бяха се сетили за такива, или се стискаха за нужните пари.

— Не виреят тук такива — отвърна Йара. — По-рано имаше, но сегашният Сонмор повели нощем никой да не напада и да не граби минувачи... От Тормар съм го чул.

Вълкодав обясни на момчето как да стигне до странноприемницата „Нардарски лаур“ и за кого да пита там. Йара се подвоуми малко, а после отвори длан и подаде на вянина скъпоценната си паричка:

— Ще ми я пазиш ли... моля?

И си рече, вече изтичвайки навън, че по-надеждно хранилище надали можеше да се измисли.

А Вълкодав изнесе от камината тлееща цепеница и я остави наред двора. От утре щеше да има нови изпитания. Отстъпи на полагащите се девет крачки и бавно обърна към главнята отворената си длан, като насочи вътрешната си сила напред. Пламъкът изригна, изсъска и угасна, сякаш заради бурен порив на вятър. Вълкодав дълбоко си пое дъх няколко пъти, съсредоточи се и отсечено блъсна въздуха пред себе си, като мислено си представи как излита и се премята над оградата овъгленото дърво...

Главнята остана да стърчи там, където я беше забил. Още живи петна жар блещукаха в тъмнината, по тях преминаваха по-ярки вълни, сякаш голямо червено око намигаше на вянина.

Вълкодав затвори очи и си въобрази на мястото на цепеницата надзирателя Вълк, възненавидя го с цялата си душевна сила и изстреля омразата си в повторен опит.

Нищо не излезе и този път.

„Бой искаме! Бой!...“ — ревяха изпод високия стръмен бряг с ниско ръмжене мъжки гърла. Жените чисто и високо им пригласяха с отчаян, закачлив и войнствен писък. Моми и омъжени също излязоха

върху леда на Светин. В празнични кожуси, с извезани бойни ръкавици те стояха малко встрани от мъжкия тежък строй. Та кой ли ще пропусне да се повесели във великия ден на Корочун, да посгрее душа и плът в юмручна схватка и поне малко да подпомогне светлия Бог-Слънце в неговата вечна борба с Тъмната?...

Беловодската Светин се вливаше в морето чрез безчет ръкави, сред които главните бяха два: Голяма Светин и Малка. Хората живееха по стабилните брегове и по островите, като наричаха съседите си, от които ги делеше поне едно ручейче, „задречни жители“. Поселение в устието на реката се смяташе за град, но това бе само в памет наминалото, обичай, възникнал още преди да се отделят общините, и съхранен до днес, защото не е редно да се изоставя заръчаният от предците ред. Никакъв град, сиреч непристъпно укрепление против врагове, което да има стени и всякакви инакви воински приспособления, тук така и не бяха сколасали да изградят. Та от кого има да се пазят? От добрите хора наоколо ли?...

Вярно, Зуйко бе разказвал на Вълкодав за потънали в мъх зидове, развалини на древна крепост, все още различни в гората на скалистия остров на няколко версти от града. Вароховото внуче вече бе ги посетило заедно с местните хлапета. Руините, според единодушното мнение на градските обитатели, помнеха Великата Тъма. Както и най-първите заселници, избягали насам от потоци и разрушения, настъпили след падането на небесната планина. Онези люде още не знаели, че ще им се наложи да се боят единствено от диви зверове, затова първо издигнали на острова твърдина. Сега само земният вал още личи, укрепен с изпечена на силен огън глина, затова по-бавно се предава на дъждовете и снеговете...

Зимните сражения строй срещу строй открай време се устройват върху леда на Светин, на най-широкото място, където Малката се разделя с Голямата. Течението там бе спокойно, от нищо ненарушавано, затова и ледът оставаше здрав и надежден чак до пролетта.

„Бой искаме! Бой!...“

Почитаемите старейшини вече преминаха между готовите за сблъсък хора, като строго напомняха на присъстващите за нерушимия закон: ръкавици никои да не снема, тежест в юмруците си

да не крие, по лицето и по главата да не удря, падналите да не закача. Иначе ще стане не битка в прослава на Боговете, а свада без смисъл и красота, каквато само пропаднали пияници могат да спретнат. Бойците величествено кимаха, но всеки отлично знаеше, че и тази година, също както лани и както поминалата година, и изобщо както винаги, все ще се намери някой с повечко злоба. И ще се наложи всички да го ловят, да го вразумяват и накрая, след като за посрамване му смъкнат гащите, ще го изпъдят от благородното поле да се прибира у дома по гол задник.

Вълкодав се любуваше на борците от високия бряг. Край него седяха или стояха зрителите, непризнати за бойци. Вянинът жадно гледаше надолу — ставащото върху леда силно му напомняше за дома. По същия начин Сивите песове обичаха да се забавляват с въображаеми схватки, излизайки срещу близки и далечни съседи — Борсуци, Синигери, Чучулиги. Особено напролет, в светлия ден на Раждането на света, когато растящият ден се изравнява с нощта!... Такъв сблъсък е наслада за Боговете и добро за хората. Момците с възторг следят смелите и ловки момичета, а момите си наглеждат силни и досетливи юнаци. Дядото на Вълкодав неведнъж е споменавал на малкия си внук как се срещнали с баба му на леда...

„Бой искаме! Бой!...“

Гледайки отгоре, вянинът неволно затъпка на място, закърши рамене... Рязка болка почти веднага го спря, принуди го да се свие в уютната топлина на коравия кожух от овча кожа, който му стигаше до петите. Едва-едва се съвземаше от раните си и още бе съвсем слаб. Оздравяваше бавно, днес за втори или трети път му бяха позволили да излезе от къщата. Къде си тръгнал, половин човече, за юмручна забава да мечтаеш... Почакай още малко де!

Ритуалната обща схватка винаги се започваше от юношите и девойките. За загрявка те първо се замеряха със снежни топки, после се доближаваха до една ръка разстояние. И чак след тях, нахъсани и нетърпеливи, издавайки клокочецо ръмжене, се сблъскваха и възрастните мъже и жени.

Еврих седеше до вянина и прикрил очи с длан, грееше лице под яркото зимно слънце. Не поглеждаше към забавата. По негово дълбоко убеждение, зрелището не беше достойно да му се любува образован човек. Просветените арантяни признаваха юмручните

боеве само един на един, в благородна голота и с ръце, увити с кожени ремъци. Ето на какво може да се възхитиш! Всеки прочул се атлет даваше възможност на родния си град да се гордее с чедото си. Имена на такива като него, оттеглили се в зенита на славата си, биваха изсичани върху каменни плочи! А тук... да се бъхтиш не заради състезанието, не заради победа, а ей така, по суеверни подбуди, че уж помагаш на божественото небесно светило, което по никакъв начин не зависи от хорската воля... Варварска традиция. Детинска. Съплеменниците на Еврих отдавна са пораснали.

Младият граматик само едно не успяваше да проумее — защо Тилорн, пред когото сам се прекланяше, с такава неуместна радост прие поканата да се присъедини към мелето върху леда?... Вярно, старейшините не пуснаха звездния странник в мъжкия строй, не бе достатъчно ловък за това, но повериха на мъдреца да надзирава хлапетата — да не се разгорещят и да почнат да си разкървавяват нослетата. Внимателно следящият за развоя на забавата Вълкодав скоро забеляза как едно момче, обидено от улучилата го в челото снежна топка, злобно се нахвърли върху противника си. Тилорн тутакси се втурна подире му. И то не все едно квачка подир пиле, а с едно мощно движение на цялото тяло, започнало от бедрата, съвсем като истински воин! Ученият не посегна с ръка, не възкликна, не загуби и миг напразно. Изблъска силно, но меко самозабравилото се хлапе и го запрати в близката пряспа, където да се опомни...

А когато ръкопашната забава приключи и победителите бяха тържествено изкъпани в голяма, слънчева дупка в леда, а от мястото на схватката бе прибрана и последната паднала шапка, всички заедно поеха към къщите си. Тилорн прегръщаше през раменете румената и щастлива Ниилит. Вълкодав, който мръзнеше въпреки дебелия си кожух заради седенето на едно място, им завиздаше и с почти примирена горчивина си мислеше, че навярно няма скоро да си възвърне предишната сила. Ако изобщо му е писано да се оправи напълно... Ала ако бе здрав, ох, само да беше здрав!... Би показал на местните бойци, които, доколкото видя, не познаваха нито хватките на ръкопашното добродетелно изкуство кан-киро, да не говорим пък за вянските хитринки от рода на „за яката — та в копривата...“

Впрочем, на един воин нему приляга да се перчи с уменията си, затова Вълкодав бързо се скастри за недостойните си помисли. Не на

местните би показвал що за юнак е, а би зарадвал Бога Слънце с размятани като от вихър яки мъже — все за Неговата прослава... Така, както бе прието у дома...

„Е, обърна се слънчицето към пролетта! — весело каза Еврих, като загреба шепа сняг и изми лицето си. — Сега само да дочакаме силионския кораб. Той винаги пристига през пролетното застудяване, веднага щом морето прати последната си снежна буря. Моят Учител с голямо удоволствие ще чуе разказите ти, Тилорн... Ти не си идвал в Арантиада още, нали?“

Тилорн поклати глава, люшнаха се порасналите му платинени къдрици:

„Не. Нито в онзи свят, нито пък в този... — И се обърна към мълчаливия Вълкодав: — Приятелю, ще дойдеш ли с нас?“

„Не — каза вянинът. — Няма“

Не отказа, задето Еврих не го бе поканил направо. Просто отдавна кроеше съвсем друго пътешествие, далеч по-важно от някакъв си там Силион с неговата знаменита библиотека. Още през есента, когато за първи път си позволи да се надява, че ще оживее, си намисли, че щом укрепне, ще поеме нагоре по течението на тукашната Светин. Земите на двата свята не си приличаха като две капки вода, ала имаха доста общи неща, много повече от натрупаните отлики. Кое то значеше, че си стоят нейде там и хълмовете, обрасли с бор и, може би... може би там живеят родните братя на обитавалите някога подобните места отвъд Портала Сиви песове... И кой знае, току-виж...

Нишит и Тилорн започнаха да го убеждават да се присъедини към тях, питаха го защо не иска... но скоро го оставиха на мира. Вълкодав отдавна бе свикнал да не обяснява много-много постъпките и решенията си. Рядко го правеше дори пред близки приятели. Предпазливост. Всяко гласно изречено намерение като нищо ще стигне до лошо ухо, каквото и тук, в Бяла вода, може да се намери. Само това му липсва, да урочаса някой замисъла му... да направи така, че и в този свят да няма място за рода на Сивия пес...

Още на следващия ден дойдоха да наказват новия пазач на „Зъбатката“. Кръчмата едва отвори врата за гости, а прага ѝ

прекрачиха двамина млади мъже с рамене като за четирима, облечени в изтъркани кожени елечета. Вълкодав вежливо ги пропусна да влязат. Стоум веднага им донесе пиво без пари, навярно ги познаваше, а може би се беше досетил за какво са пристигнали. Почерпи кръчмарят първите си посетители и гръмко заяви, така че да го чуят чак на двора, че грях било да иска заплащане от такива снажни и добри юнаци.

Добрите юнаци охотно взеха каните, бръкнаха в кошничките за солени сухарчета и започнаха да пият, озъртайки се без притеснение към вянина, който стърчеше на входа. Беше без оръжие. Мечът и бойният му нож кротуваха зад тезгяха на кръчмаря, окачени на дървен клин на стената. Гостите не пропуснаха да присвият очи, щом забелязаха, че ножниците дори бяха вързани и запечатани. Както и това, че от клина висеше и спеше завита с крилете си едра черна гадина, навярно прилеп.

Еврих седеше на масата до кухненската врата. На тази маса и без туй никой не обичаше да сяда — кому ли ще допадне има-няма през минута-две над главата му да пренасят тави с храна или мръсни съдове. Пред Еврих се намираше стъклена мастилница и десетина наострени гъши пера с още толкова тръстикови писала. На Вълкодав не убягна, че Тилорновото самопишещо перо беше останало в торбата на арантянина. Навярно се опасяваше, че странната вещ ще предизвика нездраво любопитство, напълно способно да прелее в обвинения, че граматикът се занимава с магия. Или го беше страх, че ще му го откраднат, както стана с общите пари?...

Едър светлокос сегвинин влезе в кръчмата, завъртя глава и се насочи към Еврих.

— Ти ли си граматикът тукашен? — чу го да пита Вълкодав.

— Вярно е, господине — учтиво и с готовност се отзова Еврих. — Искаш да пратиш писмо? Или да съчиниш жалба до съдията?...

— Моят съдия виси на колана ми — изръмжа сегвининът и потупа дръжката на меча си, стегната от дървен печат, също като оръжието на Вълкодав. — А писъмце бих пратил, бих... Само че да не ме лъжеш нещо? Знаеш ли да пишеш, или само париците на хората искаш да прибереш? Знам ви аз вас, писарите — ще надраскаш разни завъркулки, а после ще офейкаш...

— Виждаш ме за първи път... но вече подлагаш на съмнение моята чест? — сдържано показа, че е засегнат, Еврих. — Нима съм те

излъгал с нещо?

— Когато отивам да се наема на служба, на мен също много-много не ми вярват! — отговори сегванинът. — Винаги искат да видят дали мога да правя това, което съм казал, че мога. Я ми напиши ето това... — и изтърси дълга засукана псувня. — И нека после някой друг прочете вярно ли си го написал!

— Няма да цапам перото си със слова, оскърбяващи Богове и хора! — заинати се арантянинът. — Мисля, че и теб не те карат всеки път да размахваш меча си, за да докажеш на какво си способен. Често е достатъчно да назовеш някого, който да ти е поръчител. Нали така? Ето, тук също има хора, които могат да докажат, че не съм измамник!

— И кои са те? — присмя се сегванинът. — Някой пишман граматик като теб ли? Я си признай по-добре, че си неграмотен, че да си тръгвам. Даже няма да ти разкрася муцуната, ако си го кажеш...

— Ето кой ще свидетелства за мен! — гордо произнесе Еврих и посочи Вълкодав.

Сегванинът се обърна, намери с поглед невъзмутимия бияч на гостилницата и дълго не отмести очи от него. Еврих би могъл уверено да разпознае какво именно се въртеше в бавната глава на наемника. Защото грубиянът бе съзрял пред себе си не някакъв умник, който не би му внушил доверие. Напротив! Стената до вратата бе подпирана от човек, с когото всъщност бяха от един дол дренки. За ума на сегванина вянтинът бе по-разбираем от учения арантянин. Затова неговата дума имаше и тежест, и значение.

— Не се тревожи, скъпи гостенино — каза стопанинът на кръчмата, тъкмо донасяйки на наемника кана пиво. — Те наистина се познават. Пазачът ми доведе тук граматика, за да може да спечели малко грошове, а аз им позволих.

Сегванинът натика муцуна в каната, като мърмореше нещо за доверчивите, които всеки път си навличат беля на главата, но накрая кимна на Еврих — добре де, ще ти повярвам, понеже съм добър човек...

— На какъв език желае да напиша посланието му господинът? — поинтересува се Еврих. — Ще се възползва ли от благородната реч на Островите? Или ще предпочете сакаремски, мономатански, арантски?

— А на солвянски чаткаш ли? — запита сегванинът, докато се наместваше срещу граматика.

Вълкодав извърна лице, потулвайки насмешката. Гладна чучулига за трохи ще кукурига. Така и Еврих — ученият си мислеше, че безгрижно ще обикаля по неведоми страни, описвайки невиджаните им чудеса, а вместо това се наложи да заработва за хляб и мляко със същото умение, което смяташе за възвишено и уместно само мъдрост да запечатва върху пергамента... Не, горди мъдрецо, сега ще седиш и ще съчиняваш на плиткоумния сегванин послание на солвянски...

Без да спира да наблюдава Еврих, Вълкодав не изпускаше от внимание и Сонморовите пратеници. Страничен човек не би разбрал, че вянинът държи тия двамата под око — стои си пазачът, озърта се лениво, ала така нарочно никого не бодее с тежък взор. А посетителите вече не ядат и не пият, само чакат какво ще стане, даже отвън започват да спират любопитни люде...

— „Неклюд, майка ти да натаковам! Ще ми се да узная, от чий лайнян зор...“ — започна да диктува сегванинът.

— Господине... — предпазливо се прокашля Еврих. — Ти, несъмнено, си наясно, че хората някак по-добре разбират смисъла на писмата, ако тези послания започват например по следния начин... Да речем „На господин Неклюд, сърдечен поздрав от...“ От кого да е поздравът, господине?

— Нещо много засукано го завъртя — начумери се сегванинът. — С повече пари ли искаш да ме одереш?

— Парите са прах и кал по пътя — изрече Еврих. — Много по-важно е, според мен, почитаемият Неклюд да разбере, че към него се обръща човек, който знае не само как меч се размахва, но има и вкус към прекрасната реч. Твоето племе, доколкото ми е известно, винаги е ценяло хубавите слова и красивото им подреждане!

— Почитаем!... — изсумтя сегванинът. — Тоя дърт гъз Неклюд мен си ме познава, като мръсните си гащи ме познава. А като му прочетат твоето нагиздено писание, ще си рече, че не е от мен. Както ти казвам, така го драскай!

— Ти можеш да вмъкнеш нещо, което само двамата вие знаете, така че твоят приятел да бъде сигурен, че писмото не е подменено! — упорстваше Еврих. — За нищо на света няма да повярвам, че не би искал да съставя послание, достойно да бъде подписано не от някакъв си побойник, а от смел стотник!

Сегванинът тъкмо бе станал морав от гняв, ала не успя да удари с юмрук по масата заради последните, съвсем навреме прозвучали думи. Смел стотник?... Хм. Наведе се леко напред и се заслуша, изстивайки бавно от яда си.

— Ти нали не копаеш яма за клозет с меча си? — продължаваше Еврих. — Моето перо е моят меч! И аз не искам да позоря своето оръжие, като оскверня белия лист с думи, от които насетне да ме е срам, камо ли да ги прочета гласно... — Рязко и войнствено топна перото в мастилницата. — Така, от кого да предам поздравите за Неклюд?

— От Гарахар... — стъписано отвърна наемникът. Погледна с нещо като страхопочитание сивкавата хартия, направена от сърцевина на мономатанска тръстика, сякаш Еврих се канеше да прави с нея магия. Може би дори взе смътно да се досеща, че човекът с перото не е някой си роб, който събира пари, за да се откупи от неволята, нито дрипав скитник, криво-ляво научен да изобразява криви писмена и негоден за по-полезна работа. Животът вече бе обяснил на Гарахар, че странните люде, които не ти позволяват да ги вземаш за парцал, е по-добре да се уважават...

— А, да! — сети се Еврих. — Прости ми, господине, но трябва да знам закъде и как ще пратиш писмото си...

На това искане сегванинът се наежи, твърдите му като четка мустаци щръкнаха:

— Това пък за какво ти е!? Защо ме разпитваш? Да ме обадиш на някого, така ли?

Еврих спокойно се усмихна. Причината за неговото спокойствие стоеше до вратата с кръстосани на гърдите ръце и се озърташе през рамо към разфучалия се наемник. По принцип Еврих не смяташе, че другаруване с кръчмарски бияч е нещо, което краси един учен, дете пише книга за Силионската съкровищница от знания. Ала, от друга страна, тежкият като длан взор на вянина даваше на граматика необяснимо спокойствие и утеха дори...

— Изобщо не подпитвам — с достойнство възрази граматикът. — Просто ако на твоето послание му предстои да пътешества по гълъб, тогава ще избира най-тънкия и лек лист. Ако ще го пратиш по море, по-добре ще е да използвам плътен пергамент и мастило, което

презира влагата и дори не се бои от потапяне във вода. Вярно, ще ти струва малко по-скъпо...

Известно време Гарахар мълчеше като цапнат през устата.

— Виж какво, младежо... — разлепи той устни накрая и Вълкодав чу в гласа му нотки на уважение. — Ти май наистина си учен човек... Слушай, нека ти разкажа каква шашма стана с тоя Неклюд, а пък ти вече с по-умни приказки ще я напишеш, става ли?...

В този миг празните кани на двамата Сонморови хора, пристигнали да държат сметка на Вълкодав, едновременно тропнаха по дъбовия плот на масата им. Стоум веднага скочи да попита:

— Доволни ли са скъпите ми гости? Услади ли им се пивото, вкусни ли им се видяха сухарите?

От вянина, въпреки че наблюдаваше с крайчеца на окото си, не убягна, че кръчмарят се облива в пот.

— Пивото ти даже за конисовата трапеза става — простосърдечно отвърна по-младият „скъп гостенин“. — И сухарите ти са като курабийки. Сигурно овче сирене добавяш в тестото, нали? Майка ми също така ги прави...

Възрастният намръщено прекъсна другаря си:

— Всичко ти е наред, Стоум, само дето скапан пазач си взел на служба. За смяна е.

Стопанинът на „Зъбатката“ взе да мачка чистата си престилка. Нямаше и капка желание, че и кураж, да се застъпва за Вълкодав, като вземе да противоречи на Сонморовите пратеници. Но пък и не биваше да нарушава обичая...

— Мястото на пазача принадлежи на оногова — произнесе той старинната поговорка, старателно гледайки пода, — който по-здро се бие за него... Всеки кръчмар се радва, когато за служба в неговата гостилница спорят достойни юнаци...

Посетителите съгласно зашумяха, ала приглушено. Искаше им се хем бой да видят, хем и Сонмор да не разсърдят. И само един майстор, корав наглед, неизтребимо вмирисан на кожи мъжага, се осмели да рече високо, като тежко хлопна с длан по масата:

— Тормар не си отиде драговошно, че и този тук май само от приказки няма да си тръгне!

Подкрепи го късогледият вапцаджия.

— А аз съм чувал — проговори той полугласно, — че Сонмор повели да се уважава онова, което бащите ни са почитали...

— Кой каза това? Да не би ние да не почитаме обичаите? — изръмжа възрастният. И тъкмо отвори уста, за да добави, че ей сега ще почете Вълкодав съгласно всички старинни закони, но изведнъж народът на улицата забърбори, забелязал нещо, което бе по-интересно от спор на биячи.

Вянинът надникна навън. Покрай каменната ограда вървеше Пеещо цвете. Беше облечена също както върху сцената, в носия от Източен Халисун, свободна кошуля и широки шалвари. Само че сега бяха ленени, а не пъстри свилени. До нея крачеше, поставил длан на рамото ѝ, незрящият черен мономатанец. И неговите дрехи бяха други — меки чизми, платнени потури, бродирано наметало върху ризата... не като вчерашната му премяна, позволяваща на публиката да се любува на силното му лъскаво тяло. Според Вълкодав Нарлак бе доста топла страна, ала слепецът навярно мръзнеше тук.

Появата на Слепия убиец и неговата прекрасна помагачка разбираемо привлече вниманието на хората, Вълкодав не направи изключение. Даже си рече, че има за какво да си поприказва със слепия хвърляч на ножове, стига мономатанецът да пожелае да се запознаят. Но пък откъде накъде толкова знаменит и славен човек ще тръгне да беседва с обикновен кръчмарски бияч?...

После Вълкодав неволно огледа незрящия, но не намери по него колана с ножовете. Това го накара да се позамисли. Кой знае защо беше сигурен, че слепецът никъде не стъпва невъоръжен. Но къде ли крие камите?... Вълкодав неведнъж бе служил като телохранител и такава нещо като скътан нож обикновено разпознаваше от пръв поглед. О, случвало се е да се заблуди — за кратко. Прехвърли наум спомените си за тези случки и това, което си припомни, го огорчи. Човек, способен толкова нещо да скрие оръжието си, така че Вълкодав да не го открие веднага, будеше сериозни подозрения. Оставаше да допусне, че сакатият е имал бурен живот. И, то е ясно, хич не е толкова беззащитен, колкото би могъл да си въобрази някой невежа...

— Да идем по-нататък — тихо каза на спътника си Пеещо цвете. — Тук ми мирише на скорошно сбиване.

Тя говореше на халисунски и Вълкодав я разбра. Мономатанецът отвърна с усмивка:

— Че кой се бои от бой?

— Аз — събра тъмни вежди девойката.

— Хайде сега... — изхъмка той. — Ако те слуша човек, ще има да се чуди как досега не са ме пребили... Да влезем. Гладен съм.

Девойката се колебаеше. Вълкодав много искаше да влязат, затова се поклони и каза на родния ѝ език:

— Няма да има безобразия, достойна госпожо. Аз пазя тази гостилница, но на някои хора това не им харесва. Дошли са да ме прогонят. Но теб и твоя уважаем приятел нищо не ви заплашва.

— О, Лунно небе!... — възкликна тя. Мономатанецът сви яка длан, стискайки моминското рамо:

— Ето, чу ли?... Подушвам рибни гозби, надявам се да похапна пържен калкан... или тук само зъбатка се яде?

— Всичко се яде, драги ми господине, как може без калкан! — намеси се от прага Стоум. Страхуваше се от назряващата схватка, ала не би изпуснал такъв гост за нищо на света. — Как предпочиташ калкана? В стърган сухар или в тесто? Или ще го опиташ по сегвански, с лук и в гърне?... Моята старша готвачка е родом от Островите, тя знае как да сготви калкана. Зурия! Зурия, ела бързо насам!...

Оправдавайки името си, кръчмарят много добре си даваше сметка, че хората ще забравят даже гнева на Сонмор в желанието си да видят отблизо прочутия слепец и кръчмата ще се напълни до пръсване. А ако успее да го придума да покаже нещо от майсторлъка си... Стоум даже реши, че тогава ще нагости мономатанеца даром.

Важната Зурия изплува от кухнята като голям търговски кораб от пристанище и донесе със себе си цял облак ухания. Кръстоса над престилката малките си пухкави ръце и с непроницаем вид изслуша наставленията на хвърляча на ножове, който явно обичаше да се храни вкусно. Две млади слугинчета тичаха с кани пиво и кошнички мезе за стълпилите се навън хора. Сонморите биячи също се загледаха в мономатанеца, като за известно време забравиха Вълкодав. А той ги поглеждаше мълчаливо, а после реши да им напомни за себе си.

— Високо мнение има за мен Нощният конис... — изсумтя той, втренчил се в по-възрастния. — Двама души за един...

У дома бе свикнал, че първо се върши работа, а развлеченията — след това.

— Ти си тоя, дето се има за много важен! — враждебно го отрязва кондарецът и кимна към другаря си, който на външен вид приличаше на Тормар: — Той ще те сбъхти, няма да успееш да мигнеш! Аз само ще гледам дали се биеш честно!...

Вълкодав разбра, че подробностите от схватката му с Тормар са били изслушани внимателно от разбойническия главатар, затова все пак е пратил двамина. Само дето те не искат да си го признаят. Ухили се, така че да се види избитият му зъб:

— Е, и? Дълго ли ще си приказваме?... Рекох, че не за сладки приказки сте дошли...

Гняв пламна по бузите и челото на кондареца. Той светкавично се пресегна и сграбчи с една ръка дрехата на вянина, засилвайки другия юмрук за удар. Ала не удари. Нещо го подхвана под лакътя и само след миг пратеникът на Сонмор с изумление откри, че е позорно превит като геврек, опрял нос в коляното си. Което коляно пък му пречеше да се свие още повече, за да спаси извитата си лява ръка — костите ѝ вече пукаха...

Докато се чудеше какво го е сполетяло и как да се отърве, Вълкодав го пусна и насмешливо каза:

— А уж нямаше ти да се биеш...

Кондарецът още не бе успял да изправи гръб, а младият му авер скочи срещу вянина без никакво предупреждение, просто литна от място като котарак. Сигурно си мислеше, че единствено в бързината е предимството на новия пазач на кръчмата. Откъде би могъл да знае за наставленията на Майка Кендарат, че който напада майстор по канкиро, губи не защото атакува бавно или нескопосно, а понеже изобщо е нападнал.

Вълкодав не се имаше за майстор. И от известно време дори се съмняваше, че е достоен да използва светлото изкуство, дадено на хората в името на Любовта. Въпреки това не се поколеба — с точно изстреляната към корема му ръка на Сонморовия момък се случи нещо. Как изобщо е възможно да изкълчиш нечия китка, свита не в пестник, а в глава на каменарска вария — никой не проумя. Ала вянинът го стори. Скочилият котарак се оказа уловен за опашката. Принуден да опази ръката си, младият нарлак се преметна по гръб, завъртя се като изтървана метла и се търкулна под близката маса, направо под нозете на кожаря. Спестиха му ритници, все пак бе

Сонморов човек, но го посрещнаха със смях, от който му писнаха ушите.

Сънненият Прилепчо вдигна главица, озърна се, прозя се сладко и зъбато, а сетне пак скри муцунка в крилете си.

Старият разбойник, оставен от Вълкодав да се погрижи за лакътя си, забрави за болезките си и рипна в гръб на вянина, с намерението да го стисне за врата.

В честен двубой така никой не постъпваше.

— Зад теб, вянино! — екнаха веднага няколко вика. — Зад теб!...

Сред хората, предупредили чуждоземеца, бе и Пеецо цвете. Вълкодав не се обърна. Че защо? Намеренията на противника, останал зад него, се усещаха като бледи отблясъци на червен пламък, и без да го гледа, чувстваше какво крои. Люшна се напред, така че кондарецът да протяга ръце, за да го докопа, а после вдигна своите и неочаквано клекна. Почти тозчас въздухът отново се изпълни с гръмовен смях, а от стенните полици западаха сажди. Защото възрастният, принуден да удължи скока си, се заби в своя другар, който тъкмо се надигаше от пода, помете го и двамата пак се търкулнаха под масата.

— А уж нямаше да се биеш... — поклати глава Вълкодав. — Само лъжци ли държи твоят Сонмор край себе си?...

Възрастният бе станал лилав от яд. Ръката му се плъзна към ножницата на пояса. Вълкодав го следеше с много неприятна усмивка.

Стоум се шмугна зад тезгяха и заотстъпва към кухнята, бърборейки припряно:

— Любезни гости, любезни гости, само без кръв... само без кръв... моля ви!...

— Няма да се лее кръв — обеща Вълкодав.

Тогав се изправи и младият, след което и двамата се нахвърлиха върху него. Действаха момчетата, право да си кажем, в пълно съгласие. Не им беше за първи път да са юмручна дружинка, личеше си. Вълкодав отстъпи леко встрани и още веднъж призова върху противниците си милосърдието на Богиня Кан. Тоест сблъска здравите момци и ги тресна в пода. Сетне бързо седна между главите им, натискайки ги със собствените им извити ръце, като не им даваше нито да се надигнат, нито да отпъзят. По-старият още държеше нож, но пръстите на изкълчената му китка едва усещаха чирена. На Вълкодав даже не му се наложи да избива оръжието, дланта на разбойника се

разтвори сама, сякаш бе парцалена. Ножът с красиво резбована дръжка се търкулна настрани.

— Грях е такива пазачи като вас пред хора да застават — изсумтя вянинът. — Веднага вадят ножове.

Еврих вдигна глава от листа, върху който изписваше писмото на Гарахар, и погледна наемника със зле прикрито нетърпение. Онзи, както беше заекнал наред думи, така и седеше с отворена уста, зяпнал схватката. Май изобщо беше забравил за какво е дошъл тук. Пеещо цвете обясняваше на спътника си на ухо какво се случва. Слепият кимаше одобрително. Отвън се чуваше ропот — който от тълпата бе успял да промуши глава през вратата, предаваше на другите своята версия за събитията. Посетителите пък шумяха окуражително, очевидно изцяло на страната на Вълкодав. По пода дори се търкулнаха няколко гроша — някой бе сметнал, че зрелището заслужава да бъде възнаградено. Йара мигом вдигна монетите и ги скри, за да ги даде после на вянина.

Вълкодав през това време разглеждаше ножа. Истинско бойно оръжие, стоманата дълга педя и половина. Да размахаш такова нещо в кръчмарска свада бе израз на отчаяние и носеше само позор на извършилия тази глупост. Откъдето и да го погледнеш, за подобно деяние следва да се понесе подобаващо наказание. Вълкодав го разбираше, затова тъкмо понечи да нареди на двамата посрамени юнаци да разпасват потурите си, когато сегванинът пред Еврих неочаквано и гръмогласно се възмути:

— Абе това е лъжа бе, хора! Аз тия двамата съм ги виждал как се бият!... Не може да ги тръшнеш току-така!...

Хората се обърнаха към него и той горещо продължи:

— Ето така ви карат повече да се изръсите! Само се преструват, че се бият, а на дело — наговорили са се и...

Думите на сегванина бяха пряка обида както към вянина, така и към противниците му. Първата мисъл на Вълкодав бе да предложи на сегванина да излезе в средата на помещението и да потвърди казаното с дела, както приляга на един мъж и воин. Ала лош е кръчмарският пазач, който спретва свади с посетителите. Че и бива ли да се забърква, преди да е довършил започнатото.

— Сваляйте коланите — каза той, пускайки Сонморовите побойници, които се гърчеха и пъшкаха в сламата на пода. Те веднага

се изправиха, треперещи от злоба и унижение, ама нямаха какво друго да правят, освен да се подчинят. Разкопчаха лъскави токи и хвърлиха коланите с ножниците в нозете на победителя. Сами си бяха виновни, изгубиха лице, след като превърнаха обичаен спор за мястото на кръчмарски бияч в бой без правила и чест. Нямаше на кого да се сърдят, освен на себе си.

Вълкодав тъкмо се замисли как да постъпи със сегванина, когато на помощ му се притече късогледият вапцаджия.

— Чувал съм — рече той на наемника, — че до вратата на кръчмата може да застане всеки, който го пожелае и който съумее да защити желанието си. Ето, ти викаш, че вянинът се е наговорил с някой си... Да не би да искаш неговата служба?

— А ако не я щеш — добави майсторът кожар заплашително, — седни си на задника и не смей да клеветиш нито него, нито славния Сонмор!

Победените, които ядно си проправяха път към изхода, се спряха. Бе станала дума за честта на великия им вожд, трябваше да чуят.

Гарахар се озърна към Еврих и недовършеното писмо.

— Ще те изчакам, господине — с усмивка му рече Еврих. — Тъкмо ще разсъдя как най-добре да изложa мислите ти...

Така че на наемника му се наложи да стане и да излезе пред тезгяха, върху който Вълкодав метна завладените колани и сега внимателно го наблюдаваше. Да, мечът му е запечатан, ала такива люде като него не обичат забрани. Пък и е свикнал да се държи грубо с хората, затова все му се струва, че всеки миг него ще нападнат. Вълкодав огледа с досада новия си съперник, живият му поглед обходи сегванина от глава до пети... и се спря върху високите, чак до коляното, ботуши. Десният кончов много подозрително се издуваше. Какво крие там?

Гарахар се наведе, без да сваля очи от вянина, и наистина бръкна в ботуша. Както се очакваше, бе къса палка, гладка, удебелена към върха, с топка на другия край, за да се държи по-сигурно с изпотена в бой длан. Кой знае защо, в Кондар не забраняваха носене на такова оръжие. Мечът ти връзват, тетивата от лъка запечатват, а бухалката — моля ви се, върти си я накъдето щеш. Изглежда онези, които са налагали забраните, никога не са били халосвани по чутурата с такива палки. Не е като с перце да те погалят, хич даже. *А може пък наистина*

да е трудна работа да се измисли свестен закон за носенето на оръжия. От една страна, действително няма защо да се разкарват по улиците хора с копия и мечове. Ала от друга — току-виж се стигне до такова положение, че за всеки случай на народа и ръцете ще му връзват. Понеже, ако поразсъждава човек, ръката си е най-страшното оръжие, нали...

Гарахар нагласи палката с привично движение на опитен побойник и лицето му се напрегна.

— По-добре я скрий, момче — предупреди го Вълкодав. — Може пак да ти потрябва!

— Да бе, тъкмо за жена ти ще ми потрябва, за да я... — кресна му Гарахар... и бухалката се стрелна напред, последвана от яката му ръка.

Вълкодав успя да оцени по достойнство удара, насочен към гърлото му. С такъв устрем и сила, ако улучиш целта си, не само човешко тяло — стена ще пробиеш... Ако улучиш де. Не, не биваше Гарахар да посяга по този начин. Нито да споменава с мръсна уста вянските жени. Много сбърка този наемник. Много.

Заради това Вълкодав не го удостои с благородните похвати на кан-киро, приложи му нещо от домашните умения на своето племе. И пак малцина смогнаха да проследят движението на ръцете му. Той пристъпи късо напред, левицата тръгна в широка дъга, като да зашлеви нахалника, но се извъртя с реброто на дланта и пресрещна бухалката наскреж пътя й. Чу се трясък и нещо звънко се удари в стената зад тезгяха, като за малко не събори препарираната риба, окачена там на дървени клинове. Стоум отмаляло вдигна парчето от палката. Беше прекършена сякаш с тъпото на брадва, рошава от разкъсаните дървесни влакна от единия край и гладка откъм другия...

Тезгяхът се намираще вляво от Вълкодав, затова той използва лявата си ръка, за да не закачи някого, без да иска. Не му трябваша случайно убити...

Наемникът стоеше като замръзнал и гледаше втренчено това, което стискаше юмрукът му. Не вярваше, ала не можеше да допусне, че очите го лъжат. Живата плът бе смазала плътната дървесина като тънък сноп гнила слама. При това, помисли си шашнато Гарахар, той май даже не блъсна с все сила... ами ако ме беше цапнал така по главата?... Или по...

— Сядай си на мястото! — полугласно нареди Вълкодав. — Имаш недописано писмо!

Прилепчо отново се събуди. Съобрази, че е изпуснал веселбата, и живо прелетя до рамото на приятеля си, откъдето се озъби шумно на всички присъстващи.

Младите чираци и калфи, които седяха редом с кожаря, едновременно възкликнаха разочаровани, искаше им се боят да продължи. Твърде бързо свърши! Мъдрият им майстор ги скрита под масата. Той прекрасно разбираше, че търпението на вянина не е безпределно. И вече е изхабено в усилието да не се изкуши да осакати сквернословника.

Гарахар се оттегли заднешком към масата си, седна мълком и се втренчи някъде през Еврих. Не виждаше граматика, а прекършената си бухалка, както и омагьосаната длан, надвиснала над него като секира на палач.

— Позволи ми, господине, да те подсетя докъде бяхме стигнали... — предпазливо се помъчи да го извади от унеса арантянинът. Деянието на Вълкодав не го слиса, честно казано, ала все пак му направи впечатление. Но не смяташе, че трябва да показва чувствата си. Първо — работата. И заплащането за нея. Разчиташе с това писмо да си откупи масата за постоянно, а може би дори да се погоди със Стоум за малка табелка отвън. Щом си седнал да пишеш за продан, никак не е уместно да показваш възторг от това, че клиентът ти на косъм е отървал кожата.

— „На почитаемия Неклюд с поздрав от Гарахар, пребиваващ в този ден в славния град Кондар, отседнал в странноприемницата на Лумон Кръпката, нисък поклон... — тихо прочете Еврих началото на посланието. — Отдавна нямам вести от теб, заради което сърцето ми е пълно с огорчение и безпокойство...“

Пред очите на сегванина бавно се топеше видението на безпощадната ръка, готова да го обезглави само с една плесница. Граматикът дважд прочете написаното, преди наемникът да се усети в кой свят се намира и да продължи да обяснява на Еврих какво не са поделили с неизвестния галирадец Неклюд. Посетителите се върнаха към паниците си със сегванска скумрия и пушени змиорки. Пеещо цвете и Слепия убиец опразваха заедно едно гърне с великолепно сготвен калкан, благоухаещ на лук и дъхави подправки. Сонморовите

пратеници тихо се ометоха, а Стоум, неочаквано обзет от трескаво въодушевление, повика един ратай, комуто нареди да закове на стената остатъка от смазаната палка. Момъкът весело изпълни волята на стопанина, като окачи и отнетите пояси на посрамените юнаци. В Кондар имаше такъв обичай — да славят по този начин пазача на заведението, който не се е стреснал от въоръжени смутители на спокойствието. Вълкодав наблюдаваше ратая без особено удоволствие. Ако питаша него, би поискал за коланите и ножниците откуп. А така — само безполезна хвалба...

Привечер, докато Стоум залостваше вратата на гостилницата, Еврих отведе Вълкодав в своя ъгъл.

— Искам да ти кажа нещо... — поде той с такъв вид, сякаш идеше реч за кончина на близък роднина. — Ти разбираш, че наемният писар не бива никому да разкрива съдържанието на написаните послания, обаче...

— Щом не бива, не разкривай — прекъсна го вянинът.

— Хъм... налага се. Случаят е особен... Знаеш ли какво написах за оня сегванин, дето ти го... добре де, знаеш ли какво искал да узнае? Той пита някой си Неклюд, къде е изчезнал общият им приятел Зъбаря и още петима, които би трябвало вече да са дошли в града...

— Тъй.

— Аз поразпитах сегванина и научих, че те възнамерявали заедно да дочакат някой си Астамер, та с неговия кораб да пътуват отвъд морето, в Тин-Вилена. Крайната им цел е да се наемат като телохранители у някой си воинстващ жрец на Близнаците, който показвал непобедими бойни хватки...

Пак Тин-Вилена, повтори си на ум Вълкодав, докато затваряше вратата подир граматика. Пак този тайнствен Наставник... Колко жалко, че пътуваме в съвсем друга посока, приятелю Еврих, няма да видим този жрец. Защото хич не бих отказал да зърна човека, опозорил Изкуството. Да управлява света Любовта... Но кой ли обучава, по-точно претупва обучението и преподава кан-киро, без да се опита да промени душите на учениците си?... Интересно е да се разбере... Войнстващ жрец, в пълна мяра постигнал дара на Богинята, не би останал воинстващ жрец. Или аз нещо не

проумявам?... Колко пъти Майка Кендарат се е мъчила да ми даде от тази Любов, пък аз... Дали се промених поне мъничко?... Надали. Иначе тя не би тръгнала да се отказва от мен. Не се отказа де, но искаше...

Още два дни продължи все същата въртележка — различни бяха само пратените да изкоренят наглия Вълкодав от „Зъбатката“ хора. Първо дойде роден в Сакарем пехливанин, толкова висок, едър и тлъст, че от месата му някой Бог би могъл да извае двамина такива като упорития вянин, та би останало и колкото за хлапе като Йара. Или трима арантяни с телосложението на Еврих. Посещението на сакаремеца костваше на Стоум известни щети. При цялата си привидна тромавост, пехливанинът се оказа доста гъвкав и повратлив, ала собствената му тежест накрая му изигра лоша шега, когато той понечи да предприеме съкрушителен скок. Вълкодав лекичко го пренасочи и сакаремецът се сблъска с най-здравата маса в кръчмата, която пострада непоправимо — стана на трески.

Плененият пояс на пехливанина би украсил стената на гостилницата, като спокойно можеше да обхване в рамка и двата предишни колана, и парчето бухалка. Сакаремецът призна поражението си сам, без подканяне разкопча катарамата и подаде пояса си, като не вдигна очи от пода, откъдето с мъка и пъшкане се изправи. Токите в неговата страна се правеха грамадни, колкото цяла паница големи. Лъснатата кована мед изобразяваше Дървото на Световите и рогати елени, пасящи в короната му.

Вълкодав го спря:

— Недей. Ти се би честно и доста ме изпоти. Добър боец си и за мен беше чест да си премерим силите. В моя край такива не заслужават посрамване...

Сакаремецът хвърли бърз, почти признателен поглед и побърза да се махне от кръчмата. Навън го посрещнаха с приветствени и утешителни викове. Както каза Йара, на пехливанина Киринах бяха заложили доста хора, едва ли не половината от Средната махала дойдоха да го окуражават. Беше незлобен човек, по панаирите вдигаше най-тежките гири, а после с хвърлените му пари черпеше със сладкиши безпризорните хлапета. Добре стана, каза Йара, че Вълкодав

постъпи с този мъж благородно. Вянинът само сви рамене. Бе оставил на Киринах пояса му само заради честния двубой, а не защото толкова го обичаха хората.

Вторият му противник се оказа пълна противоположност на пехливанина — дребен, жилест, дивно чевръст момък. Би успял да изтича по отвесна стена и да се преметне през глава, като се приземи зад гърба на съперника. „Ако си нисък на ръст — наставляваше някога Майка Кендарат, — това е твоето преимущество. Ако си висок — това пак е предимство. От теб се иска само да знаеш как да го използваш...“ Вълкодав го използва. Ниският му противник всъщност бе доста по-опасен от добродушния пехливанин. Вянинът не му позволи близък бой, малчото имаше зъл юмрук и грабливи като орлови нокти пръсти, способни да откъснат парче от дрехата заедно с кожа и месо под нея. Къде би могъл грубиянинът Гарахар да се мери с такъв! Сегванинът умееше само да сплашва несвикналите с оръжие чираци, размахвайки палката си. Не, този тук се оказа сериозен враг. Вълкодав мъдро не понечи да се надпреварва с него по бързина. Три пъти го отклони с хватката, известна в кан-киро като „планински бор отърсва снега от клоните си и пак се изправя“. След третото изпълнение зрителите взеха да се хият все по-гръмко, което смаза бойния дух на малчото. Той си даде сметка, че ако пак му се наложи да изтупва прах и слама от косата и дрехите си, всеки глупак по площада ще го сочи с пръст. Пък и нямаше изгледи да накара противника си да сгреши, затова хукна към вратата, съскайки като разярен котарак, изпъден от кухнята. Изпроводиха го с подигравки да заповяда пак, ала този път не да събира люспите под масите, а да си хапне по човешки...

Състоятелните гости на „Зъбатката“, досега предпочитали тихите ъглови места, започнаха да седат по-близо до средата, където се разиграваха схватките. Стоум реши да не изпуска къоравото и промени заплащането — колкото по-близо до интересната среда на помещението, толкова по-скъпо бе обслужването. Продължаваше да се плаши от подпалване на кръчмата, но поне след като му бе потръгнало, се стараше да оползотвори късмета си до дъно. За такива мераклии във вянските гори казваха, че и пръч ще седнат да издоят. Вълкодав не си даде труда да му го каже, но дори да го беше сторил, Стоум надали би се засегнал. Кръчмарят се интересуваеше само от това, че нещата вървят повече от добре, а утре, току-виж, всичко свършило, така че...

А мълвата за ежедневните битки в „Зъбатката“ се предаваше от уста на уста из цял Кондар, в града само за това говореха, от което все повече и повече народ се натискаше да види всичко с очите си. Едни гадаеха кой накрая ще надвие непобедимия вянин. Другите зяпаха Слепия убиец, който редовно идваше да се наслади на любимия си калкан, поднасян лично от Зурия. Трети просто не искаха да им се смеят съседите, че не са били на най-прочутото за момента място — ама как, нима не си ходил да видиш?!

На седмата вечер от службата си Вълкодав отказа да ноцува в залостената кръчма. Стоум потисна въздишка, преглътна упреци и със сълзи на очи огледа стените, масите, пейките, сякаш се сбогуваше с тях завинаги. Дори започна да подсмърча и накрая не издържа, запя омръзналата на вянина песен:

— Ще ме погубят, ти ще си виновен за съсипията ми... Само ти ще си виновен! Всичко е заради теб!

— Кому си изпотрябвал, та да ти пожарят дупката! — сопна му се Вълкодав. — Щом толкова те е страх, наеми си нощен пазач, имаш пари. Или ми плати двойно над дневната служба!

Вянинът споделяше убеждението на повечето кондарци, че Сонмор не ще се изложи пред града с безчестие, след като не е съумял да се наложи над опърничавия пазач в справедлив двубой!... Да, ако удари крадливо, предателски, сигурно хората ще почнат да се страхуват още по-силно от разбойническия главатар... ала уважението ще изчезне. Ще погребне цяла една легенда. Не, умен вожд не може да си позволи такова нещо...

Посетителите открито обсъждаха това, докато хапваха и пийваха в кръчмата. Чудеха се какво ще предприеме Нощният конис, така че хем да спечели, хем да не загуби лице. Думата „чест“ за сегашния Сонмор не беше куха дрънканица, всички го знаеха. И Стоум чуваше тези разсъждения...

Личеше, как в душата на солвянина се сблъскват алчността и страхът. След кратка борба връх взе първото.

— Добре, върви да почиваш където искаш! — каза той с такъв тон, сякаш оказваше на Вълкодав голямо благодеяние. — Но ако все пак... ако моята гостилница стане на пепел и главни...

— Тогава сам ще си бъдеш крив — изръмжа вянинът. — Защото си стиснат.

Стоум вдигна ръце, горчиво питайки солвянския Бог Змей, покровителя на тежката кесия, за какви прегрешения му е пратил подобно наказание. Ала не предложи на опърничавия си бияч заплаца за нощно бдение, затова Вълкодав и Еврих тръгнаха към другия край на града, към странноприемницата „Нардарски лаур“, където ги чакаха Сигина и Рейтамира. Досега жените даже не бяха успели да се разходят из Кондар, да не говорим за устройване на що-годе приличен живот. В малко селце човек лесно си представя колко бързо може да се намери работа и жилище в големия град. Когато обаче от разсъждения се минава към дела, изведнъж се оказва, че представите са доста далечни от действителността, всичко, кой знае защо, излиза по-сложно и по-мъчно, никак не прилича на селските обичаи... Вълкодав понякога си мислеше за това, следейки в кръчмата ред да има. Добре, ето, ще припечелят те двамата с Еврих достатъчно пари, ще се договорят с някой мореход, ще си купят място на кораба... Комай вече е ясно, че ще пътуват четиримата. Не бива да оставят слабоумната старица и младата булка, избягала от съпруга си, на грижите на добри хора, каквито сигурно има в Кондар, ала това си е игра на късмет, не се знае на какви ще попаднат... Пък и жените напуснаха селото си донякъде заради пътешествениците — значи вянинът и арантянинът носеха някаква отговорност...

Освен това Вълкодав имаше основания да смята, че Еврих би изоставил Рейтамира само по принуда, ако няма никакъв друг изход. Младият граматик не бе си откраднал едничка милувка дори от познавачката на множество народни песни, макар че навярно би искал, личеше му само по това как й казваше добро утро. Ето и сега, отби се да й купи шепа халисунски орехи с мед в спретнатата дървена купичка, сама по себе си приятен подарък. Ловкото му перо, което така красиво редеше вежливи думи, цял ден се труди без умора и получи суха пара. Току-виж му хрумне да купи и лютня, да зарадва сирачето. Глезотия...

— Кой би могъл да си помисли — разсъждаваше на глас Еврих — за какви глупости ще ме накара съдбата да употребя свещения дар на писмеността!... Ти сигурно обърна внимание на онези двамата северняци, баща и син? Не може да не си ги подушил, когато минаха покрай теб. Те и десет дни да се къпят и търкат, пак ще миришат на оборски тор. И аз, представи си, похабих чудесното неизмиваемо мастило, за да изпиша върху парчета брезова кора имената на

прасетата им!... Лакомка! Пъстра зурличка!... Подочули, че има човек, който пише красиво, и решили да турят табелки на свинете си! При все че нито единият, нито другият знае да чете!

— Може пък прасетата им да знаят... — рече Вълкодав, крачейки по тясната уличка. Еврих изстена така, че вянинът мигом съжали за казаното. Щом не умееш да се шегуваш, не се пробвай. Запита примирително: — Поне платиха ли ти добре?

— Много добре даже! — отвърна граматикът. — Да им се не начудиш...

— Ами радвай се тогава — изсумтя Вълкодав, на което Еврих се плесна по бедрата, поразен от равнодушието на спътника си.

— Я ми кажи, приятелю варварин, защо просветените люде, умственият каймак на народа си... Не се хили, не говоря за себе си, а изобщо! — добави раздражено. — Защо, питам аз, забележителните мъдреци всякога мизерстват? И са принудени да се кланят на такива, които не са годни за нищо друго по-възвишено, освен да се ровят в смрадливи фъшкии? А?...

Вълкодав лениво уточни:

— А тези окаяни мъдреци свинско ядат ли?...

Еврих млъкна обидено, а вянинът се загледа нагоре.

По това време на годината в Галирад и във вянските гори царяха много светли ноци. Бляскавата колесница на Бога Слънце се плъзгаше по самия ръб на земната твърд, почти без да наднича в Изподния свят. Толкова близо до хоризонта я носеха крилатите коне, че отраженията на лъчистия златен щит проникваха в небето, пъдейки тъмнината... Ако се вярва на сегваните, у тях на Островите слънцето изобщо не залязвало през този сезон. Обикаляло в кръг, само докосвало края на земята, без да се скрива от очите... Тук, в Кондар, хората нямаха щастието да се радват на бели ноци. Над морето догаряше лилав здрач, мракът лека-полека настъпваше.

Някога отдавна, още на каторгата, един учен мономатанец обясни на Сивия пес как се получават светлите безноция. Той обръщаше малко кръгло камъче около голямо, разказвайки за небесните пътеки на световете, ала вянинът нему повярва, защото не откри в това обяснение нито тайна, нито красота. Затова не го хареса.

Виж, Тилорн, той разправяше почти същото, макар и поубедително, така че да ти се прииска да му повярваш. Да повярваш и да питаш още... макар че и неговата правда някак не допадаше на Сивия пес.

Вълкодав се намръщи и въздъхна, крачейки напред. Ето, още не са се отдалечили кой знае колко от Портала, а той вече мъчително тъгува за приятелите си, останали в Бяла вода. Не е хубаво това. Не е.

Богатите люде в Кондар строяха къщите си изцяло от камък, захлупваха ги с люспести от глинени керемиди покриви. Вълкодав се стряскаше само от мисълта да се засели да живее под подобна стряха. Изобщо не проумяваше как успяват хората да остават спокойни в такива домове. Е, имаше и такива с каменни зидове до първия кат, но отгоре жилището бе от дърво. Тия ставаха за обитаване. Но пък навярно на града му ставаше тясно в бронята от крепостна стена, затова и растеше нагоре, досущ хилави дървета в твърде гъста гора, свивайки и без това тесните улици. Над главата на вянина вече едва се виждаше ивицата вечерно небе, лабиринтът от каменни сокаци все повече напомняше на пещерните тунели. Не му се нравеше. Притежаваше нощно зрение, ала не тъмнината го смущаваше, а приликата с подземията. Какво хубаво може да се очаква от подземия?

Еврих бързо спря да се цупи и подхвана отново да се оплаква:

— Ти помниш ли колко време се мъчи Тилорн с това влагодържеливо мастило? Изтормози грънчаря Козица, докато не му направи светилник с дълги тръбички за горене на масло. Скара се със Сиривулд, внука на старейшината на рибарите, задето не му свари достатъчно светло и прозрачно лепило. А помниш ли колко си играеше да пробва кое масло дава най-фини и чисти сажди?...

Вянинът неволно се усмихна. Търговецът Гзел, притежател на различни чуждоземски чудесии, в края на краищата забрани на неистовия учен да престъпва прага му, та дори го заплаши да насъска кучето срещу му. Тилорн хич не се трогна, а на следващия ден посети сърдития търговец заедно с Вълкодав. И комай именно в същия ден намери у Гзел онова, което му трябваше. Ароматно масло, предназначено за нежна моминска кожа, цяла седмица после горя в малкия светилник, потопен в корито с вода. Тилорн, както винаги, изцяло се отнесе в заниманията си и се ужаси чак когато благовонията просмукаха цялата къща и стана невъзможно да се отърват от тях.

Насетне задморските аромати се смесиха с миризмата на всевъзможни лепила, използвани от прилежния учен в опитите му. Първо завоня на мокри овчи кожуси — такава бе лепилото, после — на костно, на рибено...

Вълкодав пак се усмихна, като се досети, че Еврих не по-малко от него тъгува за Тилорн, Варох и Ниилит.

— В Четирите дъба едва разтворих една пръчица от това мастило, за да запиша песните на Рейтамира — не спираше да мрънка граматикът. — А тук ми нахълтват някакви копелета, които би следвало да бъдат отведени на робския пазар и да ги разменят срещу торба кози барбонки, и то само след като ги скопят... и ми разсипват по пода скъпоценната течност, способна да запази за идните поколения толкова мъдрост, че една десета част от нея би пукнала жалките им мозъчета в кратунките, ако биха дръзнали да я поберат!... Не, наистина, заслужават да бъдат одрани живи такива диваци, за да може човекът, създал това мастило, да избърше нозете си в кожата им! А днес ми цъфнаха братовчедите на същите малоумни незаконородени изродчета — и отново ми се наложи да хабя божествената кръв на учеността за табели с имена на свине! И защо ли всяко плоскоглаво двукрако, проимало отнякъде пари, непременно се натиска неговата нищожна бележчица да бъде изписана с най-доброто мастило и връз най-качествения лист?... Един направо ми поиска следното — направи ми като неговото, ама да е по-хубаво наглед! Плащам!... Плащал той... И всеки път изискват да им разтварям прясно мастило, а после да изливам остатъка!...

— Ами направи друго мастило — посъветва го с ръмжене Вълкодав. — И запази Тилорновото.

Еврих се стъписа и смути:

— Ами аз... вярно, че помагах на Тилорн от началото до края, но...

— Сажди ще настържеш от камината — каза Вълкодав. — Кой ще те проверява дали блестят по същия начин? Лепило и масло също може да се купи, при това евтино.

— Да, но всеки желае неговото да не се отмива с вода... Не бих обещал, че ще сваря същото като...

— Опитай — отсече Вълкодав, — пък като стане — нацапай си физиономията. Ако не успееш после да я измиеш, значи си сполучил.

Ако се видиш чист в огледалото, значи нещо си сбъркал...

Еврих хлъцна и млъкна за кратко.

Улиците в Кондар винаги са ги правели така, че отвсякъде да се вижда дворецът на владетеля. Сутрин над града обикновено плуваше мъглица и заради нея на хората им се струваше, че изграденият върху хълма островрѝх палат се рее над покривите, трепка в лъчите на изгрева. Зрелище, наистина достойно за владетел — като приказка, която подмамва и води уж вѝн от сивите предели на скучния всекидневен живот.

Слава тебе, вожде! — тържествува зората.

Слава тебе, вожде! — шепне и залезът.

*Много да бродиш, препускаш и плуваш по белия свят,
другаде чудо подобно ти няма да видиш, мой брат...*

Така се пееше в една кондарска балада, чу̀та от Вѝлкодав още на каторгата. Северните нарлаки се кѝлняха съ̀що, че уж в по-предишните времена ценители на красивото нарочно посещавали Кондар, за да зърнат „летящия дворец“ на кониса. Отдолу, че и през мъглата, не се вижда как по уличките, стрѝмно катерещи се кѝм палата-твѝрдина, се стичат потоци помия...

И въ̀преки това бе наистина завладява̀що. Дори след заник-слѝнѝце, докато над града се сгѝстяваше здрачът, твѝрдината страховито чернееше на фона на последните цветни отгласи на гаснещия залез, а искрите на далечните факли, мѝждукащи по стените, приличаха на живи очи, зорко устремени да дебнат нощта. Ненаправно в съ̀щата балада се разказваше за миналото величие, за някогашни сражения и за незаспиващата стража, в редиците на която бдѝят не само днешните во̀ини, но и сенките на загиналите древни герои... Вѝлкодав не разбираше от поезия, затова никакви чудеса и красоти не смогваха да го отклонят от мисли за насѝщния. Нито да го накарат да спре да бѝде нащрек.

Внезапно той мѝлком сграбчи Еврих, който вѝрвеше малко пред него... и го просна на паважа. Докато падаше, аранѝянинът си помисли

за тръстиковите листа за писане, обречени да се смачкат непоправимо. Загрижи се също и за мастилницата, която щеше да се строши и да попилее запазените капки Тилорново мастило... Въпреки наставленията на Вълкодав, той не се приземи сполучливо, удари си лакътя и гърдите, остана без дъх и с остра болка в ребрата.

Почти едновременно в близката стена издрънча нещо метално и до Еврих падна дебел болт от самострел. Арантянинът неволно се озърна натам, откъдето предположи, че е долетяла стрелата, и видя как Вълкодав безшумно изчезва в тъмнината. Прилепчо се втурна подире му, пищейки заплашително. Еврих огледа припряно улицата и схвана защо именно тук неизвестните нападатели са устроили засадата си. Можеха да стрелят от непрогледния мрак на страничната уличка, докато нищо неподозиращите жертви минаваха покрай светлата стена. Даже ако стрелата пропусне целта, лесно е да се избяга под надеждната защита на тъмата...

Само че откъде биха могли да знаят, че Вълкодав ще усети опасността, че и нощем вижда също толкова добре, колкото денем!... Еврих чу глухи удари, хрип и ръмжене. После от мрака изскочи обезумял от страх човек. Еврих се надигна чевръсто и храбро се хвърли да пресрещне беглеца, като кресна гръмко:

— Стой!...

Кураж му даваше споменът как ловко се беше справил с двамина разбойници в Четирите дъба, затова и занапред бе готов също толкова смело да помита всякакви злодеи. Ала този път не му се удаде да се поперчи с новопридобитото изкуство. Изскочилият от уличката направи нещо непредвидено. Еврих пое жесток удар в корема, сви се и отхвъркна като коте, питайки се изумено каква грешка е допуснал. Не падна на паважа само защото се връза гърбом в стената на къщата. Заболя го силно. Устата сама се отвори за вик, но вместо това Еврих не успя дори дъх да си поеме. Остана му сякаш само да се свлече надолу и да умре. Въпреки това някаква сила му помогна да се отлепи от зида. Противникът тъкмо се обръщаше, за да изчезне, след като бе отстранил неочакваното препятствие. Еврих залитна напред и изцапаните му с мастило пръсти се вкопчиха в яката на елечето на непознатия. Онзи заръмжа, завъртя се, беше бая едричък, и стисна граматика за гушата... На Еврих му се стори, че кондарецът цяла вечност засилва космат чугунен юмрук право в лицето му... Опита се

да блокира, да се брани... и разбра, че неприятелският пестник ще помете защитата. Почувства се като комар, комуто бе съдено да бъде размазан от небрежно плясване... и тогава иззад лявото му рамо изникна още една ръка, която пое смъртоносния юмрук с основата на разтворена длан...

По същия начин някога постъпваше ковачът Межамир Снегир, бащата на Вълкодав. Той бе способен да повали тройка препускащи коне само като удари с длан стърката на впряга.

Еврих трепна от влажното хрущене, което прозвуча неестествено силно. Видя как кръвта мигом се отдръпна от лицето на кондареца и то стана бяло като сирене, очите се облешиха, готови да изскочат, а устата под засуканите мустаци жално се сгърчи съвсем по детински — якият мъжага само след миг щеше да ревне с глас, да пръсне сълзи и сополи. Но не би. Очите му се подбелиха, пръстите, които стискаха гърлото на граматика, се отпуснаха като меки върви, здравенякът вяло се люшна и започна да се свлича. Еврих за малко да го последва, но някой го подкрепи.

Вълкодав предпазливо помогна на спътника си да седне и го подпря на стената. Еврих мъчително лапаше въздуха, сякаш се беше отучил да диша и сега тепърва свикваше как се прави това важно нещо. Никак не бе лесно. Студеният вечерен въздух нахлуваше във вътрешностите на граматика като отвара за повръщане. Еврих едва сколаса да се извърне и вкусните задушени зеленчуци, изядени от него в „Зъбатката“, се стекоха в улея покрай стената, предназначен за мръсни води. Безволно увисналата глава се оказа твърде близо до улея и вонята предизвика още гърчове в стомаха. Притъмня му окончателно и навярно би цопнал по лице в нечистотията, ако вянинът не го прихвана. Скоро коремът на Еврих се опразни и притихна. Злощастният боец избърса уста, отвори очи и погледна назад през рамо. Вълкодав бе клекнал до него, косата му бе разрошена като козина на участвало в схватка псе, но по нищо друго не личеше, че се е бил. След това граматикът съзря победения кондарец. Той вече бе на колене и стискаше с лявата си ръка дясната китка. Нито гък не се донасяше от него, но даже в гъстия здрач се забелязваше, че лицето му е бяло като набрашнена престилка на хлебар. Ръката му бе страшна за гледане. Пръстите — смачкани все едно от воденичен камък. Вълкодав му подхвърли полугласно:

— Може и да има из нарлакската земя праведни мъже, само дето още не съм срещал такива.

Кондарецът се озъби, левицата му пусна осакатената китка и се стрелна към пояса... Ритникът на вянина изкълчи долната му челюст, ножът си остана в канията, а здравенякът се просна по гръб в несвяст.

— Грешка — изсумтя Вълкодав. — Не да речеш, че от глупост си тръгнал подлости да вършиш...

Прилепчо кацна на рамото му и с чувството на изпълнен дълг започна да облизва белега на крилото си. Вълкодав прекрачи омекналото туловище на нападателя и не задълго се скри в уличката отсреща. Върна се, водейки още двама любители на пусии срещу почтени хора. Единият нападател бе със силно окървавена глава — нещо бе скълцало кожата по челото и бузата, красивото младо лице мязаше на уродлива маска. Тъкмо той имаше колчан с къси стрелиболтове за самострел. Еврих съобрази, че вянинът е налагал стрелеца по муцуната със собственото му оръжие. Вторият разбойник глухо простенваше и вървеше превит като стара бабичка. И двамата влачеха нозе, спъваха се в изпъкналите павета.

Вълкодав без особена нежност захвърли довлечените юнаци на земята. Еврих пък съумя да се изправи и сега стоеше, подпрял се на стената, сякаш онзи ден бе навършил сто години. Предишният път, когато получи подобен побой, се беше случил преди три години, за което време беше успял да забрави колко е болезнено, страшно и унижително. Разумът беше забравил, но не и тялото, виж ти... Само едно му се искаше сега — да легне и да се свие на кравайче като младенец в майчината утроба.

Но Еврих не възнамеряваше да се подчини на подтика на плътта си.

— Стража... — изхърка той, насила изправяйки гръб. Ставаше бавно. — Вчера... по същото време... срещнах стража. И онзи ден... също. Къде са сега...

— Къде, къде... — сопна му се Вълкодав. — Далеч, ето къде. Някой се е погрижил...

Премери арантянина с преценяващ поглед, размишлявайки дали да му повери най-слабосилния от нападателите. Ала самият Еврих имаше нужда някой да го носи. Вълкодав въздъхна, плю си на ръцете,

подхвана най-малко изцапания с кръв злодей и го метна на врата си като агне, а двамата други повлече за дрехите.

— Хайде — подкани той спътника си.

Младият учен запъпли подире му, като се държеше за стомаха. Боеше се, несъзнателно, разбира се, че ако спре да подпира корема си, вътрешностите му ще провиснат болезнено като търбух на стар лакомник. Вървяха доста дълго, преди граматикът да разбере изведнъж, че са се запътили не към странноприемницата, а нейде другаде.

— Ти... накъде ги...? — попита на пресекулки. — На стражниците ще ги дадеш?...

— Да-да... На жреците.

Изведнъж зад гърбовете им се разнесе глух тропот на копита.

— Стража!... — пресипнало повика Еврих, като обърна глава назад. Не беше стражата. За кратко в теснината на улицата се очерта грамаден кон, чийто ездач бе прегърбен и закачулен.

— Ей, любезни... — пак повика Еврих, ала отговор не последва. Конникът се отдалечи, без да бърза, като дори не ги погледна. Равномерният тропот на копита постепенно затихна.

А после отпред се появиха стражниците, които по заповед на кониса еженощно обикаляха кондарските улици. Еврих дочу как някой се обърна към старшина Брагел. Отначало граматикът се зарадва и понечи да подвикне, но бързо размисли. Какво ще стане, когато стражниците ги видят такива? С трима пребити с тях? И вземат да разпитват какво се е случило?... Разбира се, те двамата с Вълкодав не носят никаква вина. Ала Еврих неведнъж се беше сблъсквал с чудесата на чуждестранното правосъдие, което първо ти опустошава кесията, после те държи месеци наред в смрадлива тъмница, та чак после може и да те пусне, ако имаш късмет, въпреки че не си бил виновен. Граматикът не гореше от желание да проверява дали и нарлаките не следват обичаите на съседите си в това отношение. Отказа се да се убеждава точно сега дали са по-цивилизовани. Вълкодав, изглежда, бе на същото мнение. Въпреки товара си, вянинът ускори крачка, за да избегне блюстителите на реда и закона. За щастие отрядът на Брагел не ги забеляза и отмина по пътя си.

Еврих си отдъхна, но не след дълго взе да се терзае с подозрения, че навярно стражниците нарочно не са ги забелязали. Дали беше

вярно?... Кой ще се закълне, че не им плащат да подминават тази или онази уличка в този или онзи час? Брагел няколко пъти се е отбивал в „Зъбатката“ и бе направил на арантянина добро впечатление — честен мъж. Еврих не искаше да допуска, че хората на всесилния Сонмор са подкупили и него. Пропъди гнусната мисъл, прекрасно давайки си сметка, че навярно никога не ще научи истината.

Продължи да се тътри след Вълкодав, следейки как болката в стомаха постепенно го напуска. Срамуваше се от безсилието си. Когато се почувства по-добре, мълчаливо улови единия от разбойниците за краката, за да облекчи спътника си.

Лечебницата за сиромаси, основана от жреците на Боговете-Близнаци, се намиреше близо до пристанището. Беше голяма къща от дъбови трупи, построена преди трийсет години от богат търговец. Веднъж той се разболял тежко и само жреците смогнали да му помогнат. Зли езици твърдяха, че тъкмо те посегнали на здравето му, за да го лекуват после. Ала дали така, дали инак, накрая благодарният търговец подарил палата си на своите целители в двуцветни одежди, за да може новата вяра да има дом в Кондар, да могат Учениците да спасяват и други страдащи. Къщата представляваше повече грамаден склад, отколкото дом за живеене, предишният стопанин именно за това го бе ползвал. Сега на горния кат се приютяваха болните, а в приземието, сред останали от търговеца вещи, се трудеха немногобройните жреци — перяха превръзки, варяха илачи, стриваха лечебни прахове и дълго се вираха в стъкленици с урина, за да проумеят причините за един или друг недъг.

Когато Еврих и Вълкодав пристигнаха с тримата осакатени злосторници до лечебницата, бе станало съвсем тъмно. Вянинът с голямо удоволствие стовари нападателяте на ниските стълби пред прага и потропа с юмрук по вратата. Почти незабавно отвътре зашумоляха стъпки.

— Свети да са Близнаците, почитани в три свята! — отваряйки вратата, с кротка тържественост провъзгласи брат Никила. Носеше маслено светилниче и не попита кого са довели бесовете в толкова късна доба.

— И Отеца Им, Предвечен и Нероден! — отвърна Вълкодав, застанал над слабо мърдащите тела.

„Ако почукат на портата ти — отвори!“ — гласеше една от заповедите на Близнаците. Вянинът би предпочел да тълкува тези свети слова изключително в духовен смисъл, нещо като „грях е да криеш божествените истини от жадуващия приобщаване“. Тукашните жреци обаче отваряха вратата буквално, което според него бе крайно непредпазлив навик. Че и глупав. Но пък кой е той, за да учи Учениците как именно да изпълняват завета на своите Богове?

Еврих срамежливо остана отзад в тъмното, като дебнеше ръката си да не се залепи пак за корема. И при това се тревожеше дали железният юмрук на нарлака не му е причинил някакви вътрешни увреждания, може би дори разкъсване... *Кон да ме бе ритнал*, мислеше си той, *надали щях да съм по-зле!* Не знаеше какво е да те ритне кон, но вече имаше представа. И си рече, че доста повече от тримата мерзавци има право на помощ. Ала би потърсил за такова нещо ТЕЗИ жреци само ако не би имал друга възможност.

— Дали ще ти се намери кътче за пострадали люде, почитаеми Никила? — попита Вълкодав. — Малко ги понатупах...

Очакваше жрецът да го укори възмутено за проявената жестокост, а после да разпитва какво я е предизвикало и дали не е могъл да не бие момчетата толкова безмилостно, щом като не му се е отворило благо слово за решаване на спора. Ала Никила не каза нищо. Веднага се наведе над пребитите, озарявайки ги със светилника. Прегледа разбитото лице, смачканата ръка, препънатото по неестествен начин коляно. После вдигна глава и попита с известна възбуда в гласа:

— Нима ти сам си ги... братко?...

Вълкодав сви рамене и кимна към здравеняка с осакатената ръка:

— Не давай на този да избяга, като се свести, уважаеми... Еврих, ела да ги вкараме вътре.

Граматикът без желание пристъпи напред, измърмори нещо учтиво и се зае да влачи заедно с жреца и другаря си окаяните злодеи в лечебницата. В това време от странично помещение се появи беловлас жрец-наставник с хаванче в ръка. Старецът изглеждаше уморен, но тъмните му очи бяха зорки и съсредоточени. Той веднага нареди да вдигнат момъка с разбитото лице върху дървен нар и донесе извити игли, за да зашие раните. Тъкмо този миг младият нарлак избра да

дойде на себе си и започна диво да се озърта. Вълкодав пристъпи напред, за да затисне глупака, който сигурно би сграбчил стареца за ръцете, но белокосият жрец го спря с едно вирване на вежди.

— Земята е пълна с болка и страх, но има още Небе... — тихо промълви той, втренчен в очите на стрелеца и ласкаво галейки вкоравените му от кръвта руси коси. — Погледни, сине мой, с колко мъдро спокойствие е напоена Неговата синева...

Момъкът послушно зяпна към дъсчения таван, окаден и потъмнял с времето. Еврих забеляза как се изглади от страдалчески бръчки оцелялата половина на лицето му, как полека придоби израз на ведрина, забравяйки страха и мъката. Даже и нему се прииска да погледне нагоре, дали случайно не е зейнал отвор, а през него да нахлува синевата на небето. Едва се сдържа да не го стори.

— Виждаш ли как Небето в Своето безкрайно милосърдие ти праща чист слънчев лъч? — продължи старецът. Лежачият на нара леко кимна. — Сега този лъч ще докосне раната ти и ще я изцели... — ромолеше гласът на жреца. През това време чевръстите му пръсти премериха лъскав конец и го провряха през игленото ухо. — Малко ще щипе, защото не може да се изгони голямата болка, без да се причини малка. Но ти си мъж и ще потърпиш, нали?

Русата рошава глава пак трепна в знак на съгласие. Сетне момъкът заспа благ сън, сякаш в собственото си легло. Никила подаде на наставника стъкленица с тъмен восък, който миришеше на леко загнила слама. Жрецът внимателно проми раните, намаза разсечената плът с лекарството и взе иглата.

— Прости ми, почитаеми... — неочаквано за себе си се обади Еврих. — Имах късмета да се запозная с един велик лецител... в далечен отгук град... Той потапяше иглата и свиления конец, преди да кърпи кожата, в много силно вино или оцет. Казваше, че така убивал заразата, която плува във въздуха и може да предизвика възпаление в шевове.

Жрец го изгледа втренчено.

— Онзи лекар — продължи Еврих — също знаеше как да приспи болника със силата на едното слово. Знаеше и как да цери с докосване. Пред мен той спаси един... човек, когото бяха наръгали с нож...

Еврих замлъкна отсечено, съжалявайки за изтърваните думи. Жаждата му на учен и любител да спори често водеше до последици,

също толкова плачевни, както и склонността на тези жреци да отварят вратата, без да питат кой чука. Не можеше сега да си признае, че именно него бяха изцелили по този начин. Защото това би повлякло разказа как го е наръгал наемният убиец. Който бе пратен от...

Ала Ученикът на Близнаците само повтори, сякаш опитваше на вкус ново, непознато лекарство:

— Зараза, която се носи из въздуха... значи и вятърът я пренася... Дали ще се сетиш, добри човече, как е името на онзи мъдрец?

— Хората го наричаха Тилорн — проклинайки се наум, отговори Еврих. И за всеки случай добави: — Преди три години бях в Галирад, там мнозина го познаваха...

Старецът важно кимна.

— И аз съм чувал за него, макар на Предвечния не Му бе угодно да ни запознае... Никила, приятелю мой, донеси виното, в което днес накиснах прясна коприва!... Чул съм, добри ми човече, че благородният Тилорн прекарал в солвянската столица не повече от половин година, но там до ден-днешен го помнят с обич. Ти навярно си негов следовник или ученик? Ще съм ти признателен, ако споделиш с мен някои полезни за занаята ни на лечители неща, предадени ти от великия мъдрец Тилорн.

Чевръстият Никила донесе виното и жрецът потопаи конца и иглата в стъкленницата, а после, като поразмисли, оплакна и ръцете си в течността.

— Ние ще ви навестим с моя господар утре — намеси се Вълкодав. Еврих, който неволно вече предвкусваше дълга и увлекателна беседа със стария жрец, се сепна и побърза да се съгласи.

Никила ги изпрати до вратата.

— Когато за първи път съзрях Светлината — каза той на Вълкодав, — веднага реших да избира за себе си пътя на жреца-воин. Бленувах да следвам Големия брат, сиреч да преследвам Злото и да наказвам с огън и меч всичките му прояви, където и да насочи Предвечният нозете ми. Но моят Наставник... — Никила с усмивка се озърна назад, — той ми рече: преди да наказваш, следва да се научиш да прощаваш. Затова дойдох тук и ето че служа на Малкия, като лекувам пияници, пребити в кръчмарски свади, дребни крадци, налагани с камшик от стражници, както и блудници, прихванали

срамна болест... Милостив съм към всички онези, които се канех, ако не да изтребвам с остра стомана, то да порицавам с огнедишащо слово!... — Никила пак се усмихна, този път срамежливо. — Отначало си казах, че това служение е призвано да кали духа ми... да изпита колко здрава е вярата ми... мечтаех час по-скоро да привърши срокът ми и да поема избрания преди път... А сега вече си мисля — дали моят Наставник не е видял в мен нещо, недостъпно за мен самия? И е прозрял, че истинското ми предназначение е не да сразявам Злото с меч, а с лекарско изкуство да изтръгвам хората от гибел? За да могат те отново да осъзнаят живота си и да се приобщят към Доброто?...

Последното изказване се стори на Вълкодав като камъче в неговата градина, вянинът усети как вратът му настръхва сприваво. Нещо твърде често напоследък го учат как да живее!... От Майка Кендарат бе готов безропотно да чуе всичко, каквото ѝ е угодно да каже. Ала от някакъв си жрец, който още с нищо не е доказал своето право да го поучава?...

Потискайки раздражението си, той пъхна ръка в кесията си и изсипа в шепата на жреца няколко сребърни монети — почти цялата си надница.

— Вземи — каза на Никила. — Аз ги пребих, затова дължа дарение на този Дом.

Никила се поклонил благодарно, но когато се изправи, Вълкодав ненадейно видя в очите му палави искри.

— И все пак понякога — промълви Никила, сякаш за да продължи прекъснатата си мисъл, — понякога взема да ми се струва, че воинският път за утвърждаване на справедливостта също не е лишен от предимства... Защото, нима не ни учат и Големият, и Малкият, че преди да вдъхнем в тялото здраве, следва да изтребим заразата?...

На следващия ден заеманото от Еврих място на масата край кухненската врата в кръчмата „Сегванска зъбатка“ бе пусто. Граматикът заяви на Вълкодав, че печеленето на пари може да е важна работа, но над презряното сребро стои една беседа с учен събрат. Вянинът понечи да го подсети, че нищо чудно в лечебницата да се веснат хората на Сонмор, ала после поразмисли и премълча. Ако

усетът му все още бе останал остър, след несполучливото нощно нападение следваше да се очаква нещо извънредно в „Зъбатката“, едва ли разбойниците ще се занимават с някакъв си арантьанин, пък бил той и трижди учен. Какво толкова извънредно нещо очакваше вянинът? Ами, да речем, в гостилницата да нахълта цяла дузина главорези и да извадят заредени самострели изпод наметалата си. Със сигурност по-безопасно за Еврих щеше да бъде да си приказва с жреца-лечител до самозабрава. А и нали уж е „телохранител“, редно е да се погрижи за „господаря“ си... За предпочитане е граматикът да се намира там, където Вълкодав може и да не успее да се застъпи за него, отколкото да стърчи там, където има изглед да бъдат пречукани и двамата...

Нищо не спомена пред Стоум за снощната засада, денят започна както винаги. Щом кръчмата отвори врата, народът се натъпка вътре, хукнаха насам-натам слугини, откъм кухнята повя мирис на добра храна. Посетителите поздравяваха Вълкодав, някои дори му подшушваха доверително, че са заложили големи пари на това, че и днес не ще успеят да го изпъдят от гостилницата. После пристигна, воден от спътничката си, Слепия убиец.

— Говори се наоколо — полугласно рече той, като спря до вянина, — че на трима млади мъже, на никого в този град не особено любими, нощес някой им потрошил ръце и крака. Говори се също, че същите трима тази сутрин трябвало пак да минат, за да вземат данък закрила от сиромашията в махалата, както и от безобидните артисти, които радват народа с уменията си по пазара...

Чернокожият се усмихваше. Имаше вид на човек, отдавна примирен със съдбата си, но неизпускащ възможността понякога поне да й покаже среден пръст. Девойката, напротив, постоянно се озърташе към вратата с тревожни очи.

— А аз чух — каза Вълкодав, — че и в други рибни гостилници готвят хубав калкан.

Пък и там надали ще довтасат здравеняци да мъстят за строшените кости на аверите си, добави наум.

— Да идем другаде, Дикерон — тутакси се замоли на приятеля си Пеецо цвете, като благодарно кимна на вянина. — Нека отидем в предишната ни гостилница, хайде...

— Щом ти се иска да разбереш как гощават другаде — заинати се мономатанецът, — върви! На мен тук ми е добре.

Той безпогрешно тръгна към масата, на която няколко дни поред го настаняваше Стоум, при което Вълкодав скришом се поразил от уверената походка на слепеца. И отново, за кой ли път се запита, какво би сторил той самият, ако го сполети мракът на подобна тегоба. Незрящ... Едва забележимо потръпна. Пеещо цвете, почти разплакана, последва Дикерон. Не можеше да има и капка съмнение, че го обича и че би скочила подире му дори в Кладенеца Бездънен, камо ли под разбойнически самострели. За съжаление, да налее на любимия си поне мъничко благоразумие, бе пряко силите й...

Вълкодав ги изпроводи с поглед — и внезапно забеляза, че улицата, обичайно оживена и пълна с любопитни зяпачи, е станала удивително тиха. По същия начин се смълчават пойните птици, чуруликащи в гората, когато на близкото дърво каца свиреп ястреб. Вълкодав веднага се извърна към вратата, като се постара да запази спокойствие, нарочно бавно. А сетне прекрачи прага и излезе навън, без да обръща внимание на недоумяващите възгласи на гостите в кръчмата. Не му бе до тях — бе видял един човек, пред когото тълпата се разстъпваше и всеки в нея се свиваше, притихваше, даже още преди да го е зърнал.

Комай имаше петдесет години зад гърба си и не се отличаваше с нищо особено — по-скоро слаба снага, прошарена коса, малки мустачки, смугло лице с тънки черти. Даже Тормар изглеждаше по-страшен от него. Ала само неопитно око и плитък ум биха направили подобен извод. Вянинът чак със стомаха си усети, че насреща му крачи воин, най-малкото равен нему. Най-малкото равен. Личеше по това как върви през човешкото гъмжило, сякаш през чисто поле. И даже не защото бе дясната ръка на Сонмор, което се знаеше от кондарци. Казваше се Икташ — и това цял Кондар знаеше...

Прилепчо, стрелнал се през отворената врата след вянина, нададе боен крясък и се устреми към приближаващия се мъж, ала ненадейно насред път се праметна във въздуха, сякаш сблъскал се с невидима стена. Стръмно полетя нагоре към покрива на гостилницата и там заподскача с жален писък по пъстрите керемиди. Сякаш отчаяно зовеше приятеля си да стори същото...

Вълкодав застана на средата на улицата и зачака. Чакаше с цялото уважение, каквото се полагаше на такъв боец. И си рече мимоходом, че добре е направил, дето не спря Еврих да иде при

жреците. Сетне престана да мисли изобщо, изчисти съзнанието си от излишни разсъждения и чувства. За кратко за него съществуваше единствено предстоящата схватка. После изчезна и това, остана само слънчевата светлина, лееща се от небесните висини. Ако някой нахлуе в тази светлина и се опита да смути плавното ѝ течение, нарушеното вселенско спокойствие трябва да се възстанови. А на каква цена — нека това бъде грижата на мъдрата Господарка на Съдбите...

Човекът насреща, също като Вълкодав способен без голям зор да разпилее всички побойници на Сонморова служба, се приближи на една ръка разстояние и спря като закован. Майка Кендарат наричаше това „разстояние на готовност на духа“. Половин педя по-близо — и...

Двамата нищо не предприеха, просто стояха мълчаливо и неподвижно. Въпреки това по улицата секнаха и последните неволни възклицания, спря възбуденият шепот, тълпата затаи дъх. Не, тук не се гласеше схватка на кирливи свададжии, тръгнаха да изясняват на Западната или на Бреговата махала принадлежи еди-коя си изгнила дъска от оградата между тях. Тук никак не са уместни нахъсвания и ритуални обиди, с каквито загряват кондарските побойници. Двамата воители, безмълвно съзерцаващи се, отдавна бяха изоставили потребността да изтъкват собствените си достойнства, за да уязвят съперника с измислени или истински негови недостатъци.

Зрителите се бояха да шавнат в очакване кога най-сетне първата мълния ще разпори въздуха и ще се разрази нещо, за което на стари години може да се разказва на внуците. Сякаш мъчителното очакване на двубоя не тегнеше единствено на двамата мъже, на които предстоеше да мерят сили. И двамата нямаха навика често да пускат в ход пълните си способности, но щом предстои схватка, не биха се поколебали да стигнат докрай, когато надали ще има изглед да оцелееш — само да дадеш живота си по-скъпо...

Хора, които така разбират двубоя, рядко бързат да го започнат първи.

И все пак първото движение направи пратеникът на Сонмор. Той едва забележимо, само с очи, се усмихна на противника си... и бавно, без да мръдне от място, му се поклони. Опитните люде в тълпата дори видяха, че той за кратко сведе немигащ поглед, като по този начин прояви висшата степен на доверие към благородния си неприятел. Вянинът почти незабавно му отвърна със същото, изоставайки навярно

с четвърт миг. Отстрани хората решиха, че двамата съперници се поклониха едновременно. А сетне Сонморовият довереник се обърна и с величаво спокойствие се отдалечи, като тълпата отново му правеше път, без да гъкне. Даже най-запалените любители на жестоки битки не се обадиха, нито се почувстваха излъгани в очакванията си. Само неколцина твърде глупави зяпачи тихичко промърмориха под носа си — тю, нямаше какво да се види — ни кърви, ни избити зъби по паважа...

Какво да се прави, всякога има някой нещо да не хареса!

Тринайсетгодишното девойче седеше с подвити крачета на пода, застлан с брезова кора, и за кой ли път преравяше съдържанието на пътните си дисаги. Подът бе прохладен и гладък, заради което от време на време ѝ се припомняше, привиждаше докосването на люспестото туловище на Чудо-рибата. Отвъд стените на колибката постепенно се кротваше малкото селце. Възрастните лягаха да спят, а неуморните младежи — петима момци и шест момичета — отидоха при съседите Борсуци на честна седянка до зори. Повикаха и Еленушка да дойде с тях, ала тя отказа, оплака се, че главица я боли, от жежкото слънце навярно. Наистина усещаше тежест в слепоочията, само че досадната немощ нямаше нищо общо с решението и. Просто на седенките все по-често пристигаха младежи, докарани от бащите си от близки и не толкова близки села. На рода на Петнистите елени му се носеше открай време добра слава, а тази година тръгна и слух, че нова мома е „назряла“. Затова идваха бащите на младежите. Да я огледат. Да я запознаят със синовете си, подраснали за женене. Да ѝ поискат мънисто — не е грях да се поиска, нали?...

Еленушка никому не сподели как без малко да яхне Речния кон. Тайната я изгаряше отвътре, но тя си траеше. Няколко пъти неудържимо и се прииска да разкаже за случката на приятелката си Къпинка. Или на баба си да прошепне за Рибата. Бабините очи и досега светят като на млада мома. Навремето баба, разправят, била лукава красавица, въртяла буйните момци на кутрето си. И пак според мълвата хорска, по-големите сестри на Еленушка досуц като нея са станали. Дали тъкмо баба няма да я разбере, че не ще се

примири със строгите майчини повели да забрави онзи странен човек, когото бе срещнала във Велики хан преди три години?...

Дали няма да я разбере... Еленушка устоя и нищо не каза — нито на дружката си, нито на баба си. Защото кажеш ли — все едно в лодка към водопад си поела, само веднъж веслото да обърнеш — а после спиране няма.

Момичето се помъчи да си се представи на мястото на баба си, каквато е била на младини, и пак въздъхна. Не, много добре си знаеше, че не ѝ е отмерила Господарката на Съдбите нито хитрост, ни замайваща ума хубост. Някой възрастен пък, ако я погледнеше, би добавил, че тя още преживява най-рошавите си лета — вече е отминала детинската ѝ прелест, а привлекателността ѝ на жена засега не е разцъфнала. Случва се, нали, че грозновати момичета ненадейно изкласяват подир „рошавите лета“ в истински красавици. А става и обратното. И какво ще се излюпи от наеженото пиле с името Еленушка, мъчно би могло все още да си представи човек.

Някой възрастен, вероятно, би забелязал и това, че душата на момичето също не е подредена, съвсем като външността. Обидите от вечерта, които зряло сърце забравя до заран, на тринайсет години те карат да си мислиш не на шега, че животът вече е свършил, преди да е започнал. Или друго хрумва в тринайсетгодишната главица — мисълта за бягство от къщи. А и след като три лета подред толкова често ти напомнят за онзи разговор под ябълковото дърво, така че дълбоко да проумееш някои неща и да се запиташ — а дали случайна е била онази среща? — тогава... Затова колкото пъти да ти заповядват — изхвърли безродния скитник от ума си, току-виж наистина повярваш, че именно той ти е съден за спътник до гроба, от Боговете обещан и орисан... дали? Какво да се прави сега?... Ами удивителният пес с ялната перличка, вшита в нашийника му, песът върколак с човешки очи, който дважд се е явявал — я насън, я в блян?... Ще го види ли Еленушка трети път, а ако да — какво ще значи това му посещение?... В гърдите хлад приплъзва, сърцето почва неравно да тупти, чак скимти — тревожно, сладко... Много пъти Еленушка с надежда поглеждаше към светия красен ъгъл на къщата, където стояха дървените ликове Божии, изрязани от ръцете на прадядо. И им отправяше молитви, и им искаше съвет, ала Боговете мълчаха — мисли сама, момиче.

И ето какво измисли накрая. Наказвайте ме сега.

Еленушка обида я задушава. Никой не желае да я слуша, никой не притичва кураж да ѝ даде. Нека. Утре сутрин ще се сетят — как така, защо не са издоени кравите? — а то най-малката дъщеря никаква я няма...

Мисълта за изоставените, жално мучащи крави определено бе излишна. Едно е да си чоплиш раните в душата, да се опиваш от собствената си горчивина, укрепвайки вяра във взетото решение. И съвсем друго е да разбереш внезапно, че кроежите ти, ако ги осъществиш, ще причинят болка. И то кому? На безсловесните, невинни животни, които имат такива големи ласкави носове, добри очи, рошави уши, които веднага трепват при звука на гласа ѝ, свикнали са с него...

Еленушка треперливо въздъхна, беше и много жал за самата нея. После се протегна към вратата и надникна навън. Без да иска, събори от скута си дисагите и от тях изпадна сивкавокафяво орлово перо. А брезовата кора по пода, гладка и прохладна на допир, отново и се привидя като рибешкия гръб на Речния кон.

Ще напусна рода си...

Навън гъстееше сива, рехава мъгла. Вратата гледаше на юг — както на всяка постройка, направена с ум и мерак, — но девойчето знаеше, че розовото зарево на скрилото се слънце още не се е стопило по северния небосклон. По-тъмно няма да стане. Трябваше да се реши сега.

Точно сега.

Сърчицето ѝ затуптя диво. Еленушка изведнъж пак си припомни, че още не е наречена с истинско име, не са я повили около бедрата с пола на пълнолетна мома. Чака я още поневата... И излиза, че засега дори не ѝ се полага да има собствена воля и способност за вземане на разумни решения. Ето, наесен, когато облече момински одежди, и тогава...

Тя си представи чистите и хубави лица на младежите от съседските семейства, същите момци, за които майка ѝ е приготвила цяла кесийка преливащи се мъниста, и нещо стисна душата ѝ. Тъга. Леле, как се репчат момчетата един на друг само за да ѝ се харесат, как се мъчат насила да се държат като мъже — съдържано и с достойнство, докато хвалят своите родове... защото собствени

заслуги никой от тях още няма. Но родът стои зад гърба на всекиго. Силни родове, славни родове...

Еленушка прехапа устнички, изправи се, грабна дисагите и прескочи прага. Огледа празния двор и си каза наум, че навярно го вижда за последен път. Беше светло, макар да приближаваше полунощ. Сякаш цареше облачен ден. Само дете е тихо, тихо, тихо — чак страх да те хване. И светлината иде не оттам, откъдето идва денем. Колкото да те обърка — това дали наистина става с нея, или е само сън?...

Еленушка внезапно трезво и като възрастна разбра как може да завърши бягството ѝ. Та къде ще дири онзи човек, когото Елените другояче освен като безродник не наричаха? Комуто тя даже не знае името?... В солвянската земя, в престолния Галирад?... Че там, ако не лъжат пътуващите търговци, повече от две години никой не го е виждал!

Въображението тозчас и нарисова картината как нейде далеч, на другия край на широкия свят, Сивият пес слуша странстващи певци, а те редят балада за едно вяноско момиче, отрекло се от рода си и така се скита немилно-недраго през градове и паланки, търсейки любимия си. И тогава той ще погледне мънистото, ярко блещукащото мънисто, което изведнъж ще пламне в дъгоцветен огън и...

И какво?

Ако преди това, още утре, не срещне момичето някой злодей, каквито тя, въпреки крехката си възраст, вече бе виждала. И умът ѝ подсказа, че с тази среща ще свърши пътешествието ѝ. Ала нозете ѝ, изпълнени с безразсъдна лекота, през това време чевръсто я отдалечаваха от родния двор, покрай познати колиби, покрай топли обори, към пътя, вън от селцето, където като бакъреносинкава стена се извисяваше кръстосван нашир и надлъж боров лес...

Към необратимото. Завинаги.

Еленушка успя да осъзнае това „завинаги“ и мислено прекоси някаква граница, като се усети сякаш отрязано от корена дърво — вече ни да го посадиш, ни да го прилепиш към сиротно останалото пънче, ни да му влееш от предишния живот.

И тогава на няколко крачки отпред на пътечката изникна неведомо откъде сива сянка.

Пес!... Пес колкото вълк на бой, само че още по-страховит. И с кожен нашийник, към който здраво е зашито кристално мънисто, лъчиста капка. Но как така свети? Не би трябвало, няма слънце да запали студеното огънче в нея... Сърцето на Еленушка подскочи.

— Здравей — прошепна тя. И коленичи, протегна ръце насреща.

Песът бавно се приближи. Не махаше приятелски с опашка, не тръгна да се умилква като другите кучета. Сведе глава, притисна чело към нейното и остана така. Еленушка прегръщаше могъщата шия на звяра, с наслада ровеше с пръсти в козината му, гъста като нищо друго, и си повтаряше наум, че сега всичко, наистина всичко ще потръгне. Всичко ще стане както трябва.

По някое време тя се изправи и се хвана за нашийника, вдигна дисагите от земята, нарами ги.

— Да вървим, кученце! Да вървим по-скоро!

Той я погледна, като че ли въздъхна и решително тръгна... обратно към селото.

— Не натам, кученце! — примоли му се тя. — Ние с теб... трябва да потърсим нашия човек!

Песът отново се взря в очите ѝ. Разбираше той, много добре я разбираше. За по-сигурно стисна със зъби края на полата ѝ.

*И поведе Еленушка назад, у дома.
В морето, е небето, далеч от земята,
носи се синият плащ на мъглата,
там, като сенки, кораби плават,
незнайно къде и защо заминават.*

*По дъсчени палуби хора будуват
и някой въздъхва, нелека съдба,
В трюма степания робски се чуват,
и бият се плъхове пак за троха.*

*Ала тук, дето чайки се карат без думи,
де вълната вечно се бори с брега,
за нас са миражи платната издути
и няма да чуем на роби плача.*

*Оттам не се вижда кеят порутен,
и рибята мърша, в скалите що гние —
за тях само знак сред камък се гуши,
дъга, а под нея рекичка се вие...*

9. ЖЕНАТА НА ЮВЕЛИРА

Наглед това бе най-обикновена къща зад висока ограда, увенчана с медни шишарки. Намираше се в Прибрежната махала, там, където улицата на Скъсаното въже се отдалечаваше от търговското пристанище и тръгваше да се катери по крепостния хълм, като постепенно ставаше по-спокойна и по-чиста. Махалата бе най-старата в Кондар, построена още преди Последната война, когато стените, издигнати с голям излишък, ограждаха и селището, и солидно парче поле заедно с част от гора. Праотците са градили не като в днешни времена, не на къщички и колибки, притискащи се една в друга, а на цели палати — волно, широко, с просторни дворове. От друга страна, праотците не са разбирали от разкош, били са сурови хора, палат са наричали обиталище за трийсетина души, зидано от светлосинкав местен камък и с глинени керемиди отгоре. Днес такова жилище може да си позволи що-годе заможен търговец или майстор занаятчия. Само че без двор. А съвсем друго си е да има къща, която не е сбутана сред останалите, посред уютна градина с плодни дръвчета и прекопани лехи със зеленчуци за домашната трапеза. Същата разлика е като между могъщ дъб в полето и негов роден брат, заклещен в прангите на гъсталака от други дървета, принуден да се бори за светлина. Но какво да се прави! Стените, някога строени със запас оградена земя, сега вече само дете не се пропукваха от напиратата жива плът на града.

Наследниците на най-първите кондарци, живеещи в Прибрежната махала, до последна възможност се вкопчваха в родовите си гнезда. Позор е да предадеш малкото си имение в чужди ръце, за да се преселиш поради сиромашия нейде в Средната махала или съвсем на дъното — в махалата Калинов храст... Позор не позор, ала все се случваше. Колко срам и сълзи бе видяла улицата на Скъсаното въже, докато по нея си тръгваха в миналото могъщи семейства, изпращани от подигравките на просяци и ратаи, които с радост идват да зяпат нещастieto на бившите си господари!...

А подир тях в палата зад яката ограда се нанасяха нови люде, нерядко от онези, които преди не само че не влизаха тук, а дори ги пъдеха с кучета от двора.

Разказваха обаче, че преди половин век, когато настъпил часът къщата зад оградата с медни шишарки да сменя собственика си, нямало нито взаимни обиди, нито дрязги, нито дълго и усърдно пазарене. Нямало ги алчните освирквания на бедняците, опитващи се да откънат нещичко от преминаващите каруци с покъщнина. Загадъчно? Няма никаква велика загадка, ако се знае кой именно предложил на тогавашните стопани щедро заплащане за дома им.

Сонмор. Ето кой. Съвсем младият тогава Сонмор.

И тъкмо той сега обитаваше допадналата му преди време къща. През последните години той все по-често се замисляше да се оттегли, затова и все повече от делата му на нощен владетел се поемаха от наследника, неговия син, Кей-Сонмор, сиреч Сонмор Младши. Къдравият братат мъж, навършил дваисет и седем зими живот, вече за много неща се разпореждаше самостоятелно. Но за по-значими и важни дела неизменно засега търсеше съвет и позволение от баща си.

Градската стража не бе много-много желан гост на тази улица, затова и почти не се вясваше насам. Че и какво има да прави толкова в най-тихата и спокойна част на Кондар, населена с почтени граждани? Повечето от тях хранеха домашни дружини, стъкмени по-добре от стражниците. Кражби и нападения тук никога не бе имало, а ако понякога избухнеше свада или сбиване между пияни моряци, безобразиято бързо и безпощадно се пресичаше от Сонморовите яки момчета.

Навярно заради това самотният пешеходец сега вървеше по улицата без капка страх. Макар че такива като него би следвало да се стряскат на всяка крачка, да се плашат от всеки срещнат. Защото човекът бе дребен крив гърбушко, който присвиваше късогледо очи в сумрака. Подпираше се на тояга и тя не му служеше като украса или оръжие, а като опора, без която никъде не би могъл да стъпи без мъка. Облеклото на беззащитния сакат обаче бе хубаво, скъпо, а венчалната халка на лявата му ръка, ако имаше светлина, би лъснала и удивила всяко око с фината си изработка. С една дума, само най-мързеливият или най-безсъвестният нехранимайко би подминал такава лесна плячка. А гърбушкото си кретаеше по паважа, без да трепва, сякаш от

малък бе свикнал да не се бои от шумове зад гърба си. Даже приличаше на замислен, усмихваше се на някакви свои спомени, навярно много приятни.

Когато стигна до портичката на Сонморовото жилище, не му се наложи да тропаш. Едрият момък с бръсната глава, който пазеше входа, отдалеч забеляза късния гост и почтително отвори пред него портичката, скърцайки с резето:

— Заповядай, майстор Улойхо, нека те топли Свещеният огън!

— И теб, добри ми приятелю, да не те подмине с топлината си — отзова се гърбавият. Стражът на портата държеше маслена лампа, така че някой любопитен наблюдател би могъл да види, че лицето на гостенина е младо, дори красиво, макар и с някаква потискаща, болезнена хубост, сякаш недъгът на тялото хвърляше сянка и върху него.

Здравеният пазач тихо подсвирна и откъм къщата изтича, подскачайки, къдраво момиче. Щом съзря майстор Улойхо, тя радостно му се поклони, взе го под ръка и го поведе по павираната пътека. Терасата на къщата бе висока, горе играеха на ашици още двама юнаци, не по-слаби от пазача на портата. Те живо слязоха по стълбите насреща, със смях и закачки подхванаха гърбушкото под лакти и мигом го възнесоха до прага на дома. Дребният майстор им благодари, усмихвайки се срамежливо. Дружеската грижа и подкрепа от страна на здрави и силни люде винаги го подсещаше за собствените му вродени увреждания. Но да откаже на момците святото право да помогнат на сакат човек, не бе редно.

Стражите не хукнаха да уведомяват господаря на къщата за неочаквания гостенин. Просто му отвориха вратата и пуснаха Улойхо да влезе. Беше свой човек, приятел, проверен отдавна, отъпкал пътя насам от години.

Кей-Сонмор седеше на късна вечерна трапеза с неколцина доверени хора.

— Здравей, Луга — приветства го гърбавият, назовавайки Младшия с домашното му име, обръщение, позволено единствено на роднини и най-близки другари. Кей-Сонмор измърмори в отговор нещо неясно, защото тъкмо бе отхапал парче питка с пълнеж от печено пилешко месо и протягаше ръка към кана с леко пиво. Потупа гостоприемно по боядисаната черга до себе си. Под стряхата на

Сонмор строго съблюдаваха старинните обичаи, за съжаление изчезнали почти навсякъде заради развратното влияние на чуждоземците — малцина тачеха заветите на предците номади да не се глежат с маси, пейки и други измишльотини, а да водят домашния живот на пода. Улойхо се катурна с наслада до Младшия, давайки почивка на кривия си гръб.

Бе изминал цели петстотин крачки по улицата дотук. За него това бе много, мъчително много. Един от доверениците незабавно му побутна купчина пъстри възглавнички.

Кей-Сонмор преглътна питката, сдъвка и перото зелен лук, което висеше от устата му, и изсумтя:

— Гощавай се, докато е топло.

— О, аз... — смути се гърбавият, — нали знаеш, толкова късно не вечерям. Инак на сутринта ме боли стомахът.

Луга изхъмка, сякаш на глас изрече — е, какво да те правим, открай време си ни лигльо, такъв си остана. Сетне налага нова питка, без да забрави да жертва малко залче на пламъка в огнището. Щедро си добави лук, който топна в червен лютив сос от малко гърне, хвърли в устата си и парче пушена сланина — за разнообразие. След като натъпка всичко това между зъбите си, челюстите му замърдаха делово и съсредоточено. Чак драго да ти стане, като гледаш как се храни човек с несъкрушимо здраве!

— А ти си пийни с нас, за да не те мъчи стомах — предложи довереникът, наливайки в издути канчета нардарско гроздово вино. На дневна светлина то имаше зелен цвят, но сега отблясъците от огнището го правеха червено-златисто, с искри.

— Ако си пийна, ще ви се наложи да ме носите у дома — кротко отказа с усмивка Улойхо. — Не съм като вас.

Луга гръмко се засмя. Той с охота и без злоба се присмиваше над недъга на приятеля си, без да се притеснява, че ще нарани гордостта му. Донякъде това се харесваше и на самия гърбушко. Правилно, дръжете се с мен като с равен. Е, само дето имайте едно наум — както с виното... Довереникът рипна на крака, без да чака нареждане. Излезе и скоро се върна с чашка прясна сметана и купичка рохко сварени яйца. Улойхо благодари и се зае с угощението. Ядеше бавно, спретнато и чинно. Съвсем не като Сонмор Младши.

— Имам молба към теб, побратиме — каза недъгавият майстор след вечерята. — Дали не би могъл някой от твоите бойни момци... такава... да поживее, да речем, известно време в моя дом?

Кей-Сонмор обърна не само лице към него, а и плещите си, цялата снага. Движението се получи страховито, като на гъвкав звяр, никак не му личи, че е пил и пиво, и вино, пък и на силното тяло не му тежеше и капка излишна тлъстина.

— Да не те притеснява някой? — попита уж спокойно. Ала никой от кондарци и жителите на околните села не би желал Улойхо, отговаряйки, да произнесе неговото име.

— Ти пък! — махна с ръка сакатият, като се усмихваше. — Никой не ме притеснява. Просто... Виона, разбираш ли, се е поболяла от кошмари. След като роди, все лошо сънува, а после само едно ми повтаря — ще дойде някой и ще ни убие. Та си рекох... да ѝ пази страх... Ще ми помогнеш ли, побратиме?

Някога, преди години седемгодишният син на всесилния Сонмор спаси свой връстник, сакато сираче, от улична момчешка банда. И благодарните сълзи на отърваното хлапе, подсилени от бащината похвала, го изпълниха с такава неизпитана дотогава гордост, толкова му допадна да се чувства суров защитник на слабите и безпомощните, че наследникът на Нощния конис веднага заяви на висок глас, та всички да го чуят — ето това момче е мой побратим! Мислете му само криво да го погледнете! Направо сами гроб си изкопавате...

„Ти гледай да не си завъдиш още побратими — отбеляза баща му. — Не пилей напразно подобна връзка, това не е милостиня.“

„Не я пилея!“ — упорито отвърна синът. Оттогава минаха двайсет зими, единият от побратимите се подготвяше да поеме огромна власт, другият с труд и умели ръце се замогна, понесе му се славата на изкусен златар, прочут надалеч ювелир. Ала дружбата им остана същата както преди.

— Виона, казваш... — промърмори Кей-Сонмор и се изтегна върху възглавничките като преял тигър. Кипналата му преди мигове кръв неохотно се успокояваше. — Че тя след раждането още не е на себе си! Ставало така с някои жени, разправяли са ми.

Той нямаше законно семейство. Също като баща си. Също като предшествениците му. Защото не приляга на скитник-разбойник, ловък крадец и смел грабител на богаташи да се обвързва с жена, деца,

имущество, дрънкулки... Преди време подобен обет са давали всички, посветени в Сонморовото братство, но днес старинната повеля се спазваше само от главатарите. Бащата на Луга бе едва ли не първият Нощен конис, обзавел се с къща, ала майката на наследника му така и не бе зарадвана с венчална халка. Виж, пръстени за подарък от плячката... Кей-Сонмор също не се канеше да подарява халка на някое от своите момичета. Улойхо обаче се ожени. И то как!... Видял на робския пазар зашеметяващо хубава девойка. Ахнал. И незабавно, без да помръдне от място, тръснал пред продавача кесия с жълтици — цяло състояние. И, пак без много-много да се помайва, според обичая повел робинята в кръг около свят огън, пред свидетели я нарекъл своя законна съпруга, с което ѝ подарил свободата. Тогава ахнали всички, които познавали майстора, а го познавали мнозина, освен шепа пристигнали от другия край на света чужденци. Постепенно Кондар престанал да ахка, ала никой не предполагал, че дивната красавица ще отвърне с взаимност на горещите чувства на сакатия Улойхо. Тя май наистина го обича! — шушукаха си клюкарите и цъкаха с език, защото складовете с „ах“ бяха вече изчерпани. А след девет месеца от пламенната любов на немислимата двойка се роди здраво и напълно нормално момченце...

Хранениците на Младшия през това време се забавляваха да мислят кого да пратят да пази жената на майстора. Назоваваха имена, после ги отхвърляха, намирайки ги за недостойни по една или друга причина. Този уж става, ама обича да си пийва, а като си пийне — олеле... Онзи пък също не е лош, но само като му види муцуната клетата млада майка — още по-страшни кошмари ще засънува. На друг гласът му е твърде силен, даже като шепне, на Виона ще ѝ се дръпне млякото, на четвъртия уж всичко му е наред, само дето, като всеки красавец, са му слаби ангелите, ще вземе да заухажва майсторовата съпруга, ще се наложи да го тикаме в чувал и да го давим после...

Луга слушаше майтапите и отначало се подсмиваше на най-остроумните, ала изведнъж престана. Грях е да не се повеселиш, когато има повод, но Сонмор Младши отлично знаеше — щом близък приятел посред нощ е напуснал дома си и е дошъл на гости, значи наистина е обезпокоен и разтревожен. И чака от него помощ, не насмешки. Доверените храненици тъкмо вече си припомняха някакви

моми, които умееха да стрелят и да се бият не по-зле от доста момци — ха-ха-ха, ето кого е най-добре да поставим за пазач на младата булка, хем ще ѝ е приятелка — и тогава Кей-Сонмор ги прекъсна рязко:

— Ще питам тате за съвет.

Идеята за девойка-телохранител никак не беше глупава. Само нещо го човъркаше, не можеше да се отърве от усещането, че пропуска нещо важно. При това — обещаващо немалка изгода.

Един от хранениците веднага се изправи и изчезна зад поовехтял килим, повесен вместо врата. Улойхо бе развалил зрението си с пипкавата работа, която му бе спечелила богатство, но знаеше, че килимът е стар и опърпан, защото много пъти го бе виждал отблизо. В своя си дом той би окачил по-красиви и нови, но под чужда стряха не се дава акъл на стопанина как да обзавежда покоите си. Сонмор повеляваше цялата област и въртеше немалки съкровища, но като къщовник се придържаше към предписаната от обичаите достойна скромност. Старинната мъдрост не току-така гласи, че сит сокол не се стрелва към жертвата. В разкош нека се къпят онези, на които им е писано да се боят от Сонмор.

В стаята имаше само един истински ценен предмет — висеше на стената. Неголяма каменна мозайка, която изобразяваше знаменитата кондарска крепост под кълбящи се буреносни облаци. Пронизваше ги само един слънчев лъч, който символизираше най-първия Сонмор, спасителя на града. Картината бе обрамчена с въже, вързано в клуп за бесене, а той — разкъсан по средата. С късогледите си очи Улойхо зле долавяше подробностите в мозайката от мястото си, но нямаше нужда ги вижда добре. Картината бе негово дело, дар за господаря на този дом. И знаеше, че Нощният конис много се гордее с нея.

Майсторът очакваше да ги повикат с побратима да се явят пред очите на нощния кондарски вожд, както обикновено ставаше, когато идваха хора да молят за помощ или съвет. Сгреши. Сонмор излезе сам, съпроводен от мургаволик телохранител. Гърбушкото неволно се сви плахо, понечи да се надигне, ала старецът го възпря с жест — седи си момче, седи си, — и сам се разположи на пода до сина си. Телохранителят Икташ, дясната ръка на вожда, негов побратим и първи съветник по воинско дело, скромно се настани зад гърба му.

Ако Вълкодав можеше сега да види този най-добър кондарски боец, сигурно би се поразил колко е по-различен от вчера, когато се изправи насреща му пред „Зъбатката“. Вчера иззад рамото му надничаше смъртта и хората я усещаха на сто крачки околоръст. Сега обаче Икташ не излъчваше никаква заплаха, помен дори от такава нямаше. Просто вежлив, спокоен, усмихнат, не в първа младост човек...

Сонмор за разлика от него бе наистина стар. Сух тя лом, набръчкан, с редки бели коси, разпилени по раменете, той приличаше не на баща на Луга, а по-скоро на негов дядо. Бе заченал красивия си син вече като поживял човек, след върха на своята зрялост, което навярно бе се отразило доста благотворно върху наследника му. Помъдриял от годините баща често дава на детето си повече, отколкото някой млад татко, още забравил и той самият майчината гръд.

Улойхо изложи пред Нощния конис грижата си. Луга и хранениците, вече наясно какво тревожи ювелира, слушаха почтително. Сонмор мълча, докато сакатият не пророни и последната дума от разказа си, след което присви очи и подпря брадичка с юмрук; тъкмо в същия миг зад него помръдна Икташ. Вождът на кондарските разбойници, който от не едно или две десетилетия познаваше своя верен помощник, обърна леко глава към него, без да скосява очи да го погледне. Икташ прошепна нещо, само за ухото на вожда. Не защото казваше нещо тайно, а понеже така подчертаваше ролята си на съветник, който не посяга към властта на побратима си, нито се гласи за негов наследник. Ако ще подаде на мъдрия си господар нещо умно, няма защо това да засяга някого, не е нещо за показ. Каквото и да е прошепнал, Сонмор може и да не се съгласи — пак без никой да разбере. А може и за съвсем друго да му споменава — сетил се е сега, казал го. Тяжна си работа!

Нощният конис доста дълго мълча, гледайки втренчено сина си.

— Да не би, тате, да си мислим за едно и също?... — каза най-сетне Луга. Сонмор се усмихна:

— Още малко, и щях да реша, че така и ще си останеш Младши...

Велхите от стари времена се отнасят с подозрение към ездата, наричат я занимавка за страхливци, които, безславно загубили колесницата си, бягат от бойното поле. Но при нарлаките още от номадските им поколения всичко е точно наопаки. За да накараш знатен нарлакски воин да седне в каква да е каруца, първо трябва да го вържеш. Или да го раниш до степен да не може да се удържи в седлото си.

Майстор Улойхо не беше нито знатен човек, още по-малко — воин. И надали някой би го упрекнал, сакат е все пак, недъгавите само Боговете да ги съдят, ако той би се появил на улицата в количка, бутана от плещест слуга. И въпреки това, когато Луга дойде за него на следващия ден по пладне, както обеща, слугата изведе пред гърбушкото кротко сиво магаренце от обора. Майсторът се покатери с пъшкане на самара, като недоумяваше безмълвно, защо го канят да посети харесания от Сонмор телохранител за Виона, вместо юнакът сам да му дойде. В края на краищата — кой кого наема?... Улойхо се съдържа и не попита побратима си.

Луга взе юздите на магарето и го поведе след себе си. Зад оградата чакаха момците от свитата. Кей-Сонмор нямаше от кого да се бои, ала тачеше обичая, млад вожд е все пак. Сред юначагите вървеше и Тормар, прогоненият от кръчмата на Стоум пазач. Крачеше най-отзад, за да не се мярка пред очите на вожда излишно. Носеше обикновена риза, вместо коженото си елече с парчета от ризница по него.

В същия ден Вълкодав едва не закъсна за службата си в „Сегванска зъбатка“, която започваше малко преди пладне заедно с отварянето на вратата на гостилницата за посетители. А стана така, защото Сигина неочаквано се примоли на Еврих да я вземе със себе си — младият арантянин се канеше да посети Дома на Близнаците.

— Научих, че там непременно ще дойдат синовете ми — заяви тя, както винаги безметежно. И се зае да връзва вървите на обущата си.

Вълкодав се позачуди, но после си рече, че душевно помрачената жена навярно се надява да припознае своите тайнствени синове среди недъгавите и болните. Или поне да поразпита дали някой ги е срещал. Половината от намерилите приют и помощ у двуцветните жреци бяха чуждестранни люде. А болните хора често имат нужда да говорят с някого, да споделят. Един наемник или дребен пътуващ търговец,

докато е здрав и прав, за нищо на света не ще седне да си приказва с бедна непозната старица, на всичко отгоре и луда, ала докато лежи и бере душа в чужд край, всичко ще стори, за да привлече вниманието на жалостивата и мила баба, нека е странна малко, стига тя да седне до него и да изслуша какво му е накипяло на сърцето в този нещастен час...

Всеки има нужда от съчувствие.

Е, почти всеки, реши вянинът и не започна да я разубеждава. Лошото бе единствено това, че Лудата огласи намерението си тъкмо когато той, Еврих и Рейтамира вече бяха на прага и излизаха. Жена на години нямаше да може да следва дългите крачки на двама мъже и млада булка. Щеше да ги забави.

— Сами ще стигнем, приятелю варварино — успокои вянина Еврих, когато стана ясно, че от лечебницата до кръчмата ще му се наложи да стигне на бегом. — Да не мислиш, че само да се обърнеш на другата страна и веднага ще ни изядат с парцалите!... Ще се справя!

— Да, ще си вървим с майчицата бавничко, бавничко — и ще стигнем! — подкрепи го Рейтамира.

Вълкодав не пожела да спори и да напомня на граматика случки като онази на площада с кемера им, затова само кимна в знак на съгласие. Ала продължи с тях, чудейки се как толкова лесно нарлакската булка нарича „майчица“ чужда жена. Той би се обръщал към нея с „госпожа“. С цялото уважение. Дори „господарка“ би й викал, ако е почтена и многодетна. Но в никакъв случай „майка“. А то и Еврих вече няколко пъти се обръща така към Лудата Сигина — навярно за да се хареса на Рейтамира. Майчица... голяма работа, че в Четирите дъба му се привидя в нея нещо... познато. Вянските мъже, от раждане до смърт, имат само една майка. Свята дума е това. Твърде голямо слово е, за да го лепваш на друга — ни леля, ни вуйна, ни баба, никоя.

Чужди нрави, чужди земи...

Както винаги, отвори им младият брат Никила. Той учтиво прие гостите и ги поведе навътре, а Вълкодав, като се убеди, че всичко е наред, хукна към „Зъбатката“. Затова и не забеляза, че старият Ученик, едва срещнал погледа на Сигина, първо замръзна от изумление, а миг по-късно дори понечи да коленичи пред нея. Не го стори само защото

очите на Лудата го задържаха изправен сякаш с мека длан, която го възпря — ласкаво, майчински...

Кей-Сонмор имаше вид на човек, пригответил на приятел отличен подарък. При това сериозен дар, какъвто не се връчва между другото, който изисква да се очаква с нетърпение, изгаряйки от любопитство и тормозейки се от неизвестността. Подаръкът трябва да внушава дори малко страх на онзи, комуто е предназначен. Трябва да доведе получателя до състоянието на гладен просяк, подушил паница чорба, само дете не знае още каква е тя. Нека се развълнува, нека си въобрази неведомо какво, нека малко се стресне, че може би всичко е само не много добра шега!...

Всъщност още от детските им години Сонмор Младши никак не успяваше да разпали подобни подозрения у приятеля си. Всеки път, когато се оглеждаше към недъгавия си побратим с хитро присвити очи, той виждаше на лицето му само стъписана и притеснена, но кротка усмивка, пълна с безпределно доверие. И макар Луга никога — Свещеният огън му е свидетел! — нищо лошо не гласеше на гърбушкото, всеки път в такъв миг го обземаше чувство, подобно на срам. Срамуваше се от якото си здраво тяло, от късмета си да се роди читав. От това, че наистина би могъл да изиграе по какъв ли не начин добродушния майстор Улойхо...

Дали тъкмо това бе отгатнал Сонмор, когато позволи на наследника си да нарече сакатото момче свой побратим?...

Свитата на Младшия със смях и закачки обикаляше кондарските улици, а после, съвсем неочаквано за Улойхо, спря пред току-що отварящата се врата за посетители „Сегванска зъбатка“.

*Когато сърцето ти пак се удави в тъма
и душата онемее от печал, без светлина,
тогава помисли си, че може би някъде Тя
те чака за среща с горяща свещ във ръка.*

*Искра ще прогони пълзящия мрак,
в тъмата на нощта ще ти покаже бряг —*

*повярвай, че далеч оттук проблясва фар,
към тебе лъч протяга — десница на другар.*

*Не знаеш ти кога ще опали небосклона,
откъде ще бликне светлина сред черна яма.
Само вярвай! Тази вяра е за теб заслона
и недей дори да си помисляш, че я няма...*

Рейтамира галеше струните на лютнята, припявайки ѝ полугласно за наслада на десетина слушатели. По града бавно, но вярно се плъзгаше мълвата, че в „Зъбатката“ всеки ден идва една девойка, която превръща в песни стихотворенията на знаменит галирадски поет. Рейтамира даже успя да се сдобие с прякор, който хем я ласкаеше, хем я притесняваше с нескромността си — Гласът на Декша. Отнякъде в Кондар знаеха, че едноокият стихотворец не е получил от щедрите Богове нито слух, нито музикална дарба. Мнозина пробвали да съчетаят словата му със звучни струни, ала комай никой не бе успявал досега да го направи толкова сполучливо, колкото Рейтамира. Ето така се сдоби Стоум с дузина нови постоянни гости, които поръчваха пиене и угощение, за да не ги изгонят от кръчмата.

Отначало той уж не възрази да приеме и певица в гостилницата, след като бе допуснал и граматика да припечелва. Действително, надвечер блюдата в дървената сушилния понякога звънтяха от дружния смях на посетителите, когато Рейтамира, лукаво стрелкайки с очи, дразнеше слушателите с песни на наемници. При това много ловко подменяше непристойностите в известните на всички куплети с остроумни намеци. Чираци и ратаи с по-просташки вкусове отначало презрително пуфтяха, ала после изведнъж им допадна облагородения вид на любимите им песнички, защото така ставаха още по-забавни именно заради това, че не огласяваха мръсните думи пряко.

Ала денем Рейтамира пееше съвсем други песни. И да я чуят идваха люде безпарични, от каквито Стоум нямаше никаква изгода, затова веднъж се опита да нареди на новия си пазач да не ги пуца в кръчмата.

„От какъв зор? — оглеждайки стопанина отгоре надолу изръмжа навъсено вянинът. — Не шумят, не буйстват...“

... Дружината, която вървеше нагоре по улицата откъм пристанището, на пръв поглед се стори чудновата на Вълкодав. Снажен млад мъж с властна осанка водеше подире си магаренце, неловко яхнато от гърбаво човече. Отстрани крачеха неколцина здравеняци с толкова откровено разбойнически мутри, че само с външния си вид даваха повод на стражата да ги задържи. А на всичко отгоре най-отзад се тътреше стар познайник — Тормар. Удивително кротък, потих от водата, та даже и се мъчеше да е по-нисък от тревата. Без коженото си елече, знака на смел юнак.

Вълкодав се вираше в приближаващите се съвсем безстрастно. Не познаваше Кей-Сонмор, макар да бе чувал вече за него.

През това време Луга спря пред гостоприемно отворената врата на кръчмата, с лекота свали Улойхо от самара и цялата свита влезе в гостилницата покрай застаналия на поста си вянин. Той забеляза как се промени лицето на Стоум, как мигновено опустяха двете най-добри маси и разбра, че не е сгрешил. В „Зъбатката“ отново бяха благоволили да довтасат важни гости. Важни — и опасни.

Слугините чевръсто изтриха за тях масите и пейките, а това никога досега не бяха правила, след което постлаха чисти покривки — за съществуването на покривки тук вянинът пък изобщо не подозираше. Братият главатар даваше нареждания, докато поръчваше гозби. Свитата се настани чак когато предводителят им седна заедно с недъгавия си спътник. Младият гърбушко погали с тънки пръсти ленената покривка пред себе си, като се озърташе непрестанно, сякаш очакваше да види някого. Няколко пъти погледът му се плъзна по лицето на Вълкодав, но веднага се отместваше. Вянинът забеляза на гърдите на сакатия верижка със засукано изковани звена, което означаваше майсторски сан в ювелирния занаят.

— Тук има човек, в когото Икташ не намери слабо място — прошепна Луга в ухото на наречения си брат, като очите му блеснаха съзаклятнически. — Тъкмо такъв ти трябва да бди над семейното ти огнище.

— Кой от всички? — почти жално попита Улойхо. — Тук има доста... и всички са такива... такива...

Дребният ювелир, който общуваше предимно със скъпоценни камъни и скъпи метали, отколкото с живи хора, нямаше и капка понятие от воински достойнства. Затова всеки як касапин или хлебар

му се привиждаше като юнак — далеч по-внушително изглеждаха от слабия жилест, че и невисок Икташ.

— А ти отгатни! — захили се Кей-Сонмор. — Ако познаеш, девет дни от неговата служба аз ще я платя! Става ли? Съгласен?

— Съгласен — тук такси отвърна Улойхо. Бе глупаво да се надява да спечели, но даже при лош късмет джобът му не би бил натоварен с допълнителни разходи. Защо да не опита?

— Ей, певице! — гръмко, с цялата сила на дробовете си кресна изведнъж Луга, при което Вълкодав обърна глава. Бе свикнал, че от време на време в „Зъбатка“ се вясваше посетители като сегашните — наглед нито знатни, нито особено заможни, но пред които Стоум само дето на пръсти не ходи, навярно не без причина. Обикновено такива гости се държаха тихо и мирно, приказваха си полугласно и плащаха щедро, без да искат ресто. И не се задяваха с Рейтамира, за разлика от един подпийнал стражник.

— Слушам те, мой господине — отзова се младата жена. Вълкодав, като изхвърли онзи стражник онзи ден, търпеливо ѝ беше обяснил, че не бива доверчиво да бърза да отвърща на повиквания. Ако настояват, да им казва да искат разрешение от „брата“, който стои край вратата. До днес след това нямаше нужда от повече убеждавания...

Като че ли и сега нямаше да се наложи, защото братият хубавец, подвиквайки на Рейтамира, скришом наблюдаваше вянина. Изпитваше пазача, не може да е друго. Но защо?...

— Знаеш ли да пееш „Пеперудата“? — като понамали гласа си, попита Кей-Сонмор. Вълкодав добре видя, че гърбавият майстор се изчерви. Тая песничка всички я знаеха — от пъпчиви отроци, та чак до немощни старци, отдавна забравили онова, за което младоците само мечтаеха. По-непристойни куплети не можеше да си представи човек. Рейтамира се поколеба, но във въздуха блесна златна монета, подхвърлена от ловка длан, и жената тръсна глава — блеснаха косите ѝ, тежко плъзнали се по раменете ѝ. Чевръстите ѝ пръсти заиграха по струните.

*Седя си в хрусталаци край рекичка,
но рибата изплъзва се от мойта кукичка.*

*Внезапно съзирам — стои на отсрещния бряг
в своя цял блясък красив момчурляк.
Почесва се нещо красавецът там...
Какво ли почесва съвсем аз не знам!*

Кей-Сонмор пръв започна да вие от смях и дори разтърка очи, макар че Рейтамира все още не се бе добрала до най-пиперливото и смешното. Тя си пееше така, както знаеше и както можеше да преиначи нехитрата история в песента — как момък гледа къпеща се мома, по чиято снага пърха зелена пеперудка. Момъкът горчиво съжалява, че не е на мястото на пеперудата, защото ако беше... нататък се изреждаха всички плътски блянове на героя от баладата.

Рейтамира обаче преобърна всичко с главата надолу. В нейната „Пеперуда“ млада рибарка си пада по дебел мързеливец, а зеленото насекомо изобщо липсваше от песничката. Простият народ взе да тропа в такт по масите. Ценителите на изтънчена поезия, отначало свели с погнуса очи, също започнаха да се хият, без да потулват усмивките си.

*Ей ги, по пясъка гащи се ваят
и риза на клонче се гордо развява...
Моминско сърце ми пее, трепти
и телце ми ту зъзне и ту се поти.
Ето, извъръща се... ох, почти ми проблесва!
А той, представете си, пак нещо почесва...*

Вълкодав, комуто също бе смешно и любопитно, внезапно застана нащрек — навън ставаше нещо нередно. Престана да слуша куплетите и надникна на улицата.

Човекът, тъкмо поел през площада към гостилницата, бе познат в цял Кондар. Господин Алпин, бъдещият конис, му бе роден брат. При това по-малък брат. По-големият бе извънредно засегнат от тази, според него, въпиюща несправедливост. Наистина, нима само затова, че обича да прахосва рано полученото наследство, не е достоен да

стане владетел?... Че това също си е грижа! Пък и Кондар е имал и по-лоши управници...

Вече пет години той усърдно заливаше обидата с вино, но все не успяваше да я преглътне.

Любимото развлечение на Безпътния брат, както го наричаха зад гърба всички кондарци, бе да се премени като човек от простолюдието и да се шляе по кръчмите край пристанището, където да предизвиква кавги, за да може насетне да чупи носове и да избива зъби. Всеки кръчмар поне веднъж се бе парил от посещенията му, но стопаните бяха свикнали с безчинствата на ощетения благородник. Освен това знаеха, че той страшно се гневи, когато някой го разпознае. А не би го разпознал само мъртвопиян малоумен чирак. Ала какво да сторят — знатен мъж, нищо, че винаги чупи шишета, обръща маси, запретва полите на слугините — спасение няма... А и нали господарят Алпин накрая плаща за щетите, без дума да обели.

Безпътният брат бе, според хората, на четирийсет и две години. Ала изглеждаше на шейсет — повехнал, вечно подпухнал, с рошава мръсна коса на фъндъци едва ли не до пояса. Лицето — цялото в синини, уж белези на геройствата му в юмручните свади. На дело бяха следи от друго. Защото когато се вихреше в поредната гостилница, никой не се решаваше да му отвърне както подобава — с пестник в наглата зурла. Не дръзваха да го поставят на място дори току-що пристигналите в града мореходи — винаги първо тях предупреждаваха, та да не загазят. Поради тази причина Безпътният си въобразяваше, че е непобедим биткаджия. Не му отстъпваха само стените и стълбовете на оградите — той се блъскаше на пияна глава в тях, оттам му бяха синините.

Вълкодав го гледеше как се приближава към „Зъбатката“ и си мислеше, че обикновено разходките на Алпиновия брат се случват късно вечер, та той се събуждаше не по-рано от пладне в най-добрия случай. Какво ли го е накарало да се измъкне от леглото си в незапомнен час? И защо се е втурнал право към тази кръчма?...

Вянинът си рече, че е избързал със заключението, че след посещениято на Икташ ще го оставят на мира. Грънци! Може и да има благородни врагове, Вълкодав вярваше, че има такива по света, макар досега рядко да бе срещал от тях. Брояха се на пръстите на едната

ръка. И от този град числото им няма да нарасне. *Виж ги ти, хитреци, искат да ме сблъскат с всесилния Алпин...*

Безпътния беше сколасал да се накваси, но не достатъчно и сега срочно му трябваше да се доналее. Вълкодав следеше с поглед приближаващата се беля и мълчаливо си пожела нозете да отнесат велможата някъде наблизко — в „Сребърния фазан“, да речем. Напоследък там се събираха най-пропадналите пияници.

Не му провървя. Безпътния помете случило се на пътя му хлапе, чирак на сладкаря, събори сергийката му — зад гърба му двама слуги помогнаха на момчето да се изправи и му пъхнаха в ръката няколко сребърника, след което побързаха подир господаря си, — и твърдо взе курс към вянина.

Вълкодав не се отмести от прага.

— Почакай, любезни — полугласно и напълно приятелски му каза Вълкодав. — Малко си сбъркал. Ти си за там.

Сочеше му към „Фазана“. Същата ръка препречваше входа на „Зъбатката“ през Безпътния.

— Чух — добави вянинът, — че днес там докарали халисунско вино от ягоди, вселяващи храброст в юнашкото сърце. Да идем там, ще те почерпя.

Преди време, когато пак се опитваше да се издържа от служба на кръчмарски бияч и обираше реколта от синини, Майка Кендарат, която не одобряваше подобни начини за печелене на пари, съжали дивия и глупав, по нейните думи, свой ученик, затова му даде няколко съвета. Едно от нейните наставления той сега се опитваше да приложи.

Очите на Безпътния брат някога са били кафяви, но сега сякаш нямаха цвят. Дрехите му бяха осеяни с умело спретнати кръпки — комай даже средствата на Алпин не бяха достатъчни да сменят всяка седмица скъсаната премяна с чисто нова. Засега бе рано — едва малко след пладне, затова одеянието на благородника още имаше що-годе пристоеен вид. Ала до вечерта Безпътния щеше да се сдобие с дупки по коленете и лактите, с лекета навсякъде, а широкото наметало щеше да е разпрано от горе до долу. И така вече имаше два дълги шева. Утре същото наметало навярно ще бъде дадено на някой просяк. Безпътния нарочно цепеше скъпия плат с нож — така му се струваше по-юнашко. Ден, в който не успяваше да съсипе поне една дреха, той смяташе за преминал напразно. Дори когато наистина някой му вадеше оръжие,

той бе подкупен да погъделичка самолюбието на Безпътния и такива наемници много внимаваха да не го наранят истински.

Стъписан от словата на Вълкодав, Безпътния позволи да го вземат под ръка и да го поведат по посока към „Сребърния фазан“. На петата или шестата крачка обаче благородникът изведнъж се сети, че не е тръгнал да пие, а да се бие, и то именно с този тук пазач, за когото му шепнаха, не помнеше кой точно, че си заслужавало да го набие, за да не знае много. Братът на наследника на Кондар ядно изтръгна ръкав от дланта на вянина:

— Махни си лапите, келеш!...

Вълкодав си каза, че разпътният живот не ще довърши Алпиновия брат чак толкова скоро и определено не днес. Отпуснатото наглед тяло изведнъж се дръпна неочаквано мощно. Вълкодав едва успя да отпусне хватата си, за да не строши на велможния непрокопсаник някоя кост, опазили я Боговете. Безпътния се изрепчи още веднъж и Вълкодав погледна към слугите му. Те бяха разтревожени и почти се канеха да хукнат на помощ на господаря си, ала навреме разбраха, че пазачът внимава да не го нарани. Затова отново безучастно отстъпиха. Не го харесваха, пък и Алпин не ще ги накаже, ако допуснат брат му накрая да изяде един умерен пердах. Знаеха го от опит.

Вянинът заведе усмирения велможа, както и обеща, до вратата на „Фазана“. Тук стояха даже не един, а двамина здравеняци. Вълкодав постави в ръката на Безпътния меден грош и каза, многозначително поглеждайки към пазачите:

— Почерпи се, добри човече, и не споменавай с лошо.

Благородникът загледа тъпо гроша в шепата си, а Вълкодав не го изчака да се опомни, обърна се и се върна към поста си. Така е най-добре — махаш се от очите на винения роб, пък онзи след миг-два вече няма и да си спомни за теб.

В кръчмата цареше голяма веселба. Рейтамира току-що бе привършила „Пеперудката“, посетителите удряха подметки на чизми и обуца в пода, както бе прието сред нарлаките да се изразява възторг и одобрение, и гръмко искаха още песни в същия дух. Вълкодав леко съжали, че не е дослушал куплетите, но пък надали Рейтамира нямаше да повтори песничката друг път.

Видя му се много разхубавена. Оживена, поруменяла от вниманието на околните и от успеха. Съвсем не като онова наплашено сираче, което с Еврих отърваха от глупавия и жесток неин мъж от безименното селце край реката...

— Ей, вянино! — чу той. — Я ела, имам работа за теб!

Вълкодав първо се озърна към улицата, но не забеляза никакви признаци да му гласят ново безобразие и реши да се приближи. Викаше го младият разбойник, седнал на най-добрата маса до гърбавия си приятел. Сакатият имаше доста доволен вид на човек, спечелил някакъв облог.

— Сядай! — каза Кей-Сонмор. Вълкодав седна полуизвърнат към входа. На добросъвестен пазач не се забранява да приказва с гостите, стига да не страда службата от такива разговори.

Пред Луга върху плоско блюдо стоеше купчина дъхави палачинки. Докато вянинът се настаняваше, синът на Сонмор провери с пръст колко е остър ножът, който извади от канията на колана си, след което с един замах разполови купчинката и придърпа гърненце с масло, смесено със ситно нарязана солена пъстърва. Повечето нарлаки ядяха палачинки именно така, но Вълкодав вътрешно потръпна — какво може да се очаква от такова беззаконно племе?... Бая акъл се иска — палачинката е печена цяла в тигана, за да я кълцат на малки парчета...

— Доста прочут си станал — дъвчейки подхвърли Кей-Сонмор. Никой вянин, колкото и гладен да е, не би седнал да води беседа с пълна уста, но Вълкодав бе виждал и по-лоши неща през живота си. — Разказаха ни — продължи наследникът на Нощния конис, — как си напердашил недоносчетата на Тигил. Вярно ли е, че си го утрепал с вързани ръце?

— Да речем — изсумтя Вълкодав. Разговорът не му допадаше.

— Познавах Тигил, дано не отхвърли душата му Свещеният огън — каза Сонмор Младши. — Нужен е велик воин, за да се справи с него така, както ти си го сторил. И още една мътва ходи... казват, че Канаон, син на Кавтин Стоте друма, също бил юначен с меч. Така ли е?

— Да речем — отново намръщен отвърна Вълкодав. — Хората сигурно по-добре знаят. За това ли ме повика?

Кей-Сонмор изведнъж прихна:

— Брей че си лют! Не, вянино... Татовият съветник смята, че се пилееш в тази въшлива дупка. Повиках те да чуеш от какво е угрижен моят приятел, майстор Улойхо. Той може да ти предложи по-добра работа от тази тук...

Вянинът постави ръце на плота и Улойхо веднага си помисли, че с неговите мазоли би могъл да полира изумрудите. Караше го да се чувства двама по-дребен и триж покрив. Плашеше го.

— Тук не е дупка, още по-малко — въшлива! — мрачно отсече пазачът. Явно се канеше да стане и да си тръгне.

Ювелирът отвори уста да говори, но тогава стана нещо неочаквано. Вълкодав не се надигна — излетя от мястото си. И се озова до вратата едва ли не преди всички посетители да успеят да се стреснат. В следващия миг от улицата се чу глухо ръмжене и на прага изникна Безпътния. Косата му бе още по-рошава, чак щръкнала, стискаше дебел кол, изтръгнат незнайно откъде. Очевидно бе пропилил връчения му от Вълкодав грош, след което навярно му бе хрумвало, че вянинът го е обидил с жалката милостиня. Или с това, че не го е пуснал в „Зъбатката“. Или че не е седнал да пие с него — нямаше значение с какво! Вянинът си просеше боя и толкоз! Безпътния се намираше на върха на благородната си ярост и се натискаше да нахлуе в кръчмата, на което попречи ударения се в касата кол, и от това през гърлото му изригна мощен, не съвсем разбираем рев:

— Утрепвам те!...

Кого именно искаше да утрепе, остана неясно. Може би и сам не знаеше, ала видът му напълно подкрепяше изказаната закана. Рейтамира изплашено притисна лютнята към гърдите си, та даже и Кей-Сонмор за кратко замръзна с отворена уста, както се гласеше да налага четвърт палачинка. Безпътният беше насочен и насъскан срещу вянина от неговите хора, за да може да види Улойхо как вянинът се справя с натрапници. В момента Луга размишляваше трескаво дали веселата шега не е отишла твърде далеч. Добре, рече си накрая. Чули сме какво ли не за този вянин. Нали заради това подхлъзнахме Алпиновия батко? Да видим какво ще направи... Все за нещо няма да го бива!

Вълкодав нямаше време да обмисля. Той и не понечи, усети само досада към себе си — толкова ли не беше ясно, че пияницата ще се върне?... Хубаво го изпроводи одеде, ала сега ще се наложи да го

изхвърли. Че после и да се извини на гостите, че е позволил някакъв си луд да ги стресне...

Улойхо неволно се сви. Луга не за първи път го довличаше със себе си в шумна компания „да разпуснат“, като почти винаги „разпускането“ завършваше с едно и също сбиване с кръв от носове и избити зъби, при това Луга, както се полага на бъдещ Сонмор, неизменно се хвърляше напред да разтървава побойниците... винаги с известно закъснение.

А през това време Безпътния все още се бореше да влезе в гостилницата, ала краищата на страшния, с остатъци изгнила кора, крив кол опираха в касата на вратата и го спираха. Посетителите премигаха, хем уплашени, хем развеселени, но повече уплашени, а после видяха, че колът вече е в ръцете на вянина. Безпътния хлътна през прага... и странно защо обиколи пазача, подскачайки, след което жизнерадостно се устреми обратно навън. Вълкодав го придружи, държейки го за яката и запрати кола в черния ъгъл на двора, където стоеше мръсната метла. И едва озовал се зад niskия нарлакски праг, не като в добра вянска къща, без излишни думи просна безобразника върху паважа. Един кръчмарски бияч веднъж само прощава. Веднъж — може. Ала повторен опит да се безчинства в заведението, което пази, може и трябва да има само един отговор — с муцуната по паважа. Без повече ласки и слова.

Братът на Алпин се простря върху мръсотията.

Слугите вече идваха на бегом към господаря си. Единият рус, другият — тъмнокос, но си приличаха като близнаци, двама дебелобърнести млади чукундури, вече почнали да дебелеят на лесната служба. Такива шкембести роби Вълкодав бе срещал немалко през живота си. Като оядени котараци, забравили как се ловят мишки. Те никога не мечтаят да са свободни, никога не кроят как да избягат, а ако му хрумне на господаря да ги освободи, ще му паднат на колене, ще зареват със сълзи да не ги пъди от коритцето на топлата им кочинка...

— Ей, побойник! — викна тъмнокосият на вянина. — Махни си лапите, боклук!... Ти знаеш ли кого дръзваш да...

— И не ща да зная — каза Вълкодав. — Вземайте си го и се пръждосвайте, докато не е станало по-зле!

Вторият слуга изпъчи надменно шкембе:

— Господарят ни е свободен да иде, където му е угодно и ние не му нареждаме!

Вълкодав изкриви уста в неприятна усмивка:

— А аз съм свободен да му извия врата.

И лекичко натисна с коляно лакътя на извитата ръка на велможата, придържайки рамото като заковано за земята. Така никому не би могъл да строши врата, ала пакостният благородник нададе жален вой, което стресна слугите му. Рижавият пристъпи напред:

— Ама ти знаеш ли, че за това ще те...

Гласът му беше изтънял, към вродената му наглост се добави страх.

— Знам — кимна вянинът. — Само че първо трябва да ме хванат, а ти си им като в кърпа вързан. Ще те набучат на кол, задето не си опазил стопанина си!...

И тогава докрета третият слуга — белобрад дядка с доста спретната външност. Вълкодав не би се учудил, ако му кажеха, че старият роб е отгледал господаря си от пелени и навярно го обичаше като собствен син, пък бил той и непрокопсаник. Личеше му, че въпреки понесените обиди, е готов да застане срещу цяла шайка, за да отърве своя ръмжащ и квичаш възпитаник. Ако трябва — с цената на живота си. И вянинът не сбърка. Старецът падна на колене и продума задъхан:

— Бъди милосърден, добри човече, не го убивай!...

Не молеше за себе си. Възлестата сбръчкана длан замилва рошавата глава на Безпътния.

— Тук съм, господарю — рече кротко той. — Накажи мен, некадърния, задето те изоставих да попаднеш в беда... много са хлъзгави тия павета, господарю, прости ме, че не те подкрепих да не паднеш...

Вълкодав пусна благородника и отстъпи крачка назад. Безпътния се изправи първо на четири крака, после на колене. Старият роб го прегръщаше ласкаво. Велможата вяло го буташе, мърморейки:

— Махай се, задник магарешки... Ще наредя да те бичуват...

— Нареди, добри ми господарю, всенепременно нареди... — Верният възпитател вече му помагаше да си стъпи на краката. — Само че нека преди това да си идем оттук. Лошо място е тази улица, не за благородни господа... Кал навсякъде, локви, накъдето и да стъпиш, ще

се намокриш... Нали си спомняш какъв дъжд се изля нощес, до заранта трополеше по покрива, нали? Кой ходи на разходки след такъв дъжд?

Младите роби се притекоха да подкрепят възрастния и всички заедно започнаха да чистят дрехите на господаря си от въображаемата кал. Всъщност, бе сух прахоляк.

— А освен това, знаеш ли, господарю, току-що намерих изпаднала от кесията ти монета... — не спираше да кудкудяка старецът. — Виж я, цял лаур, добри ми господарю, сечен в страната на лозята. Нали помниш Нардар, господарю? Помниш как твоят почитаем баща, да бъде ласкав с него Свещеният огън, те запозна с младия конис?... Хайде, да идем да купим още малко вино! Ще си го изпиеш под старите вишни, посадени от добродетелната ти майчица за у покой на душата на праведния ѝ съпруг...

Белобрадият неволник редеше слова с весел и загрижен глас, а по бузите му течаха горчиви сълзи. Верният дядка се подпъхна под мишницата на господаря си, нарами го, и той, подпиран от три страни, пое с несигурна стъпка по улицата. Вълкодав изпроводи с поглед робите и господаря им, защото не бързаше да се връща в гостилницата. Зачуди се, ако бе го видяла одева Майка Кендарат, какво ли би рекла на ученика си?... Вълкодав със срам си призна, че не би го похвалила.

Кан-киро, благородното кан-киро, трижди глупец е онзи, който го разбира само като изкуство да се сражаваш!... *В името на Богинята, нека властва над света Любовта!*... Вянинът въздъхна с горчива тъга. Изглежда, свещената мъдрост на Богиня Кан така и ще остане недостъпна за него. Век ще векува като кръчмарски бияч. Не е годен за нещо повече.

Прилепчо долетя от гостилницата и кацна на рамото му, опитвайки се да надникне в очите на приятеля си... Вълкодав го погали, побутна го да не си вре муцунката в лицето му, я как си се загрижил, зверчо, нищо ми няма, спокойно, и се върна обратно на мястото си в кръчмата.

Век ще векувам...

Вътре в гостилницата цареше мирен ромон на гласове и тракане на лъжици в паници, гостите похапваха вкусно и нищо не ги тревожеше, не бързаха да се разбягват. Олекна му. А после видя широката усмивка на Кей-Сонмор.

— Видя ли, Улойхо! — смееше се бъдещият Ноцен конис. — От кого ще се страхува Виона, ако има до себе си такъв страховит страж? Ти има да се боиш да не се влюби в него... Ела насам, вянино!

Вълкодав неохотно се приближи, поглеждайки към вратата. Само му липсваше нов безобразник да нахълта. Но пък, незнайно защо, бе убеден, че нито Безпътния брат ще се върне, нито друг навлек ще дръзне да наруши спокойствието на „Зъбатката“. *Виж, ако го изхвърля още веднъж, тогава би се върнал. Още по-озлобен. С нова тояга. Обаче имах късмет, отведе го старият му възпитател — и всичко се нареди. Пропадналият благородник ще кротне и ще спи до зори като чист младенец. Защо така?... Ще мога ли някой ден да постигна същото?...*

Вълкодав отново седна на масата на Сонмор Младши и късогледият Улойхо се наведе напред, за да разгледа Прилепчо. Сетне топна пръст в маслото и протегна ръка през масата към зверчето. Вълкодав трепна... и с изумление видя, че иначе свирепото му приятелче нито засъска, нито понечи да хапе, нито дори се опита да отлети. Замърда с носле и предпазливо лизна от угощението.

На малцина позволяваше подобно нещо.

— Прав си, приятелю, тук не е въшлива дупка — продължи прекъснатия разговор Кей-Сонмор. — Не съм и помислял да обиждам теб или оправния ни Стоум. Просто баща ми ме е научил да познавам обичаите на всяко племе, за да беседвам с хората така, както са свикнали. А у вас не е прието направо да се говори за работа, нали? Първо трябва да се поприказва за това, за онова, пък насетне...

Нещо смътно трепна в паметта на Вълкодав при тези слова. Гласът? Не, не е гласът. Изговорът?... Луга сякаш се досети какво го затруднява и реши да помогне. Рече благо:

— Но ти, вянино, навярно също доста си скитал по белия свят, затова ще се съ согласиш, че всеки обичай си е добър само там, където животът се живее така, както е свикнал народът, създал обичая. Така и сега. Прави сте вие, вянните, да не одобрявате някой да е припрян, щом си живеете в гори глухи и нов човек срещате веднъж на половин година...

Да бе, веднъж на половин година!... Веднъж на месец, че и по-често — засегна се Вълкодав наум и... си припомни. И се запита — а защо всъщност толкова им трябваше да идват с Еврих в Кондар? Нима

нямаше други пътища, други градове, та дори да са отвъд Змейската диря?...

— Преди три лета — промълви вянинът бавно, — твоят баща беше вече помъдрял от годините, но обеща да е жив и здрав още дълго. Радвам се, че има кой да наследи мъдростта му.

— Аха. Онзи път ти отхвърли предложение, от което на мнозина биха потекли лигите — насмешливо изрече Кей-Сонмор. — Е, какво да се прави, с теб вървим по различни пътечки, а гората е голяма... Я кажи по-добре, ще помогнеш ли на побратима ми? Търси телохранител за съпругата си.

Вълкодав си помисли за писмото на наемника Гарахар, пратено до галирадеца Неклюд. Ако остане, ще дочака разследване защо още не са пристигнали в Кондар шестимата насилници. А после и Кавтин ще се завърне от Четирите дъба. Засега е там като закотвен от раните на малкия си брат, пък и господарят Алпин, приключвайки Обиколката на границата, ще пожелае да навести малкия си любимец. И, току-виж, ще открият и неверния Сенгар, ако му скимне да се веене в града... „Вянин? Какъв вянин? Да не би онзи същият, който отне съпругата от мъжа ѝ в едно селце преди Засечния рид?...” Нещо не се получаваше да живее тихо и да не се набива на очи. Вълкодав мрачно си каза, че службата у гърбавия ще е по-доходна от тази в „Зъбатката“. Което ще рече, че кемерът ще се напълни по-бърже, отколкото ако остане при скръндзата Стоум. Което ще приближи деня на наемане на кораб. Откъдето и да го погледнеш...

— Що за беда заплашва почитаемата ти съпруга, уважаеми майсторе? — попита Вълкодав.

Дървеният меч равномерно излита над главата. Вдишване! Живителна сила, струяща от позлатените от слънцето небеса, се влива в дъбовото оръжие и прониква в дланите, та насетне като искрящ поток да достигне ниско долу в корема. Издишване! Послушните нозе пристъпват, хвърлят тялото напред, стегнатата пружина на поетата сила стремително се разгъва, връща се през ръцете обратно към върха на меча — и той се издига, посичайки невидими препятствия, за да отдаде накрая всичко и да замръзне, насочен малко косо към зенита. И отново вдишване!...

Навсякъде, където и да отиваше, вянинът носеше два дъбови меча за упражнения на воинското правило. Бяха оформени като истински, но острието им бе дебело пръст и половина — за тежест, заоблени, гладки. На пръв поглед представляваха обикновени тояги. Е, малко поодялкани — като че за детска игра! Ала всеки, който би решил, че са безобидни, щеше да сгрещи, при това сериозно. Достатъчно е да се чуе как цепят въздуха, излитайки и падайки в ръцете на Вълкодав. Ако някой особено недоверчив зрител би тръгнал да опита същото, сигурно щеше да се изненада. Вянинът би му дал да пробва — с удоволствие.

Босите ходила на Вълкодав се плъзгаха по отъпканата, посипана с едрозърнест пясък площадка посред малка градина. Наистина се плъзгаха, сякаш по лед, без да разравят червеникавите песъчинки.

— Нас също ни учеха на такава походка — каза Виона. — Но единствено за изкуството на танца, не за сражения. Ето, виж!...

Тя изтегли от косите си дълга копринена лента, грациозно стана от плетеното кресло и, като разстла лентата по земята, бързо изтича по нея.

— Видя ли?

Движенията на младата майка още бяха далеч от предишната ѝ моминска гъвкавост и лекота, а нозете, свикнали да стъпват боси, бяха по настояване на грижовния съпруг непрекъснато заключени в меки велурени обувчици. Въпреки това върху свилата не се появи нито една гънка.

— Ти няма да можеш същото! — закачливо се изплези Виона на вянина.

— Ще мога! — каза той. Чувстваше се като момче. Не онова озлобено, диво и опасно хлапе, когото дребната беловласа жрица напразно се мъчеше да учи на Любов. Истинско момче. Усмихнат, мил пакостник. Момчето, което според мнението на Вълкодав, бе умряло в душата му през дванайсетата му пролет в живота. А ето че сега ненадейно се изясни, че доброто дете просто бе заспало мъртвешки сън нейде в сърцето, като уязвено от ледено вещерско жило. Вълкодав, който не бе очаквал от себе си нищо подобно, с изумление следеше за несигурното пробуждане на това забравено хлапе.

— Я гледай!

Той отпусна меча и на един крак заподскача върху лентата. И пак върху тънката коприна не изникна ни една бръчка.

— Е? — изсумтя той, криейки усмивка в брадата си, като горделиво се озърна към Виона. — Не се съмнявай в мен, момиченце! — подкачи я приятелски.

Тя наистина май все още бе момиче. Вълкодав зле определяше нечия възраст, но надали би дал на Виона повече от седемнайсет. Пък и тя се държеше като връстница на онова момче, което той с учудване откри в себе си. Твърде рано я бяха изтръгнали от детството в безпощадния възрастен живот. Танцорка в храм, бегълка, робиня за продан... И ето я сега на свобода, под защитата на любимия мъж, тя сякаш наваксваше изпуснатото от детските си години. И какво като в люлката гука собственият ѝ син...

Само едно не се връзваше с моментното ѝ безгрижие — на пояса ѝ висеше малък кинжал със скъпоценни инкрустации, изработени от майстор Улойхо, и дълго право острие, напълно смъртоносно. И Вълкодав вече си изясни, че Виона борави с кинжала доста вещо. Не пропускаше целта, когато го хвърляше, или докато чертаеше във въздуха захласващи дантели с острието. Тя обясни вещината си с това, че уж много пъти ѝ се налагало да танцува с оръжие при изпълнение на свещени обреди в храма. Вянинът не ѝ повярва, ала не понечи да я разпитва. Важното бе, че може поне малко да се брани, което облекчаваше задачата му да я опази от неведомата заплаха.

Отначало той не изпита добри чувства, когато младата господарка на дома на ювелира го помоли да покаже воинското си майсторство. Не му допадна да го гледа. И що за удоволствие за нея би било да зяпа как по площадката се върти, подскача, премята се през глава полугол мъжага, разгорещен, облят в остра миризма на пот?... Нездраво любопитство... Пък и желанието на Виона му припомни някогашната служба у кнесиня Еленя, а тези спомени хич не бяха от най-приятните. Той дори се зарече наум, че ще ѝ откаже, ако и тя, като галирадската кнесиня, поиска да се обучава от него. Ала милостиви са Боговете. Владетелката Еленя беше привлечена от страховитото обещание за битки, стаено във всяко движение на кан-киро. А госпожа Виона, доколкото вянинът схвана, преди всичко намираще в упражненията му красота. Красотата на съвършенството, шлифовано

от столетия. И даже напомнящо за танците, на които я обучаваха в храма на Вездесъщата Богиня.

Вълкодав живееше в къщата на ювелира вече няколко седмици. Когато бе слънчево, Виона прекарваше целия ден в градината, заедно с бебето, което спеше на сянка под шипков храст. Няколко бдителни слугини наглеждаха младенеца. Днес също бе ясно и господарката си позволяваше да се забавлява с детинщини заедно с телохранителя си, като ту предизвикваше Вълкодав на забавен двубой, с което му пречеше да довърши воинската тренировка както трябва. Според вянина на младата майка повече ѝ прилягаше да се заеме с нещо по-спокойно — бродирание, плетене, нещо такова. Ала никой не го питаше за мнение. Тя — най-малко. Но какво да искаш от едно... момиченце? Хлапачка.

Службата му засега беше безгрижна до неприличие, макар че Вълкодав не си позволи да се отпуска. И, както се полага на телохранител, пръв забеляза господаря на дома, който излезе навън.

— Госпожо... — каза той полугласно.

Пред хората Виона покриваше вълнистите си черни коси с традиционната нарлакка забрадка, но сред домочадието си позволяваше да следва обичаите на родината си. Връзваше я на множество плитчици, а тях събираше в дебел сноп на темето си, като свободните краища висяха на всички страни. Когато тя се затича към съпруга си, снопът се разпиля и плитките покриха гърба и бедрата ѝ до средата. Майсторът прегърна Виона, като срамежливо се усмихваше на дойките и на Вълкодав. Твърде младата му жена стърчеше почти една глава над него. Ювелирът, който по цели денонощия не ставаше от мястото си на работния тезгях, имаше бяла, нецелувана от слънцето кожа, която изглеждаше безцветна. Тялото на Виона, родена в Западен Мономатан, лъщеше като тъмен бакър, зеленикавосините ѝ очи блестяха като скъпоценни камъни в меден обков. Въпреки че живееха заедно вече година в любов и съгласие, имаха дете и сякаш самите Богове бдяха над тях, Улойхо така и не успяваше да свикне със сполетялото го щастие. Както и към това, че именно нему тя дари моминството си. Навярно я намираше за прекалено красива, за да е достоен за нея. Все му се струваше, че Боговете биха могли да намерят за такова съкровище по-добър стопанин. И всеки миг очакваше, че Те най-сетне ще забележат допуснатата грешка... и ще я поправят.

Изтерзан от тези си страхове, майсторът не забелязваше, че погледнат от страни, особено щом застанеше до любимата си, той сякаш се издължаваше, та дори омразната гърбица ставаше по-малка — така го разкрасяваше обичта...

— Скоро отново ще танцувам за теб — каза му Виона.

— Аз също ти приготвих подарък, радост моя — отвърна ювелирът. — Облечи се за гости. Поканил съм човек, ще го посрещнем в „Скъпоценното ковчеже“.

Това никак не допадна на Вълкодав. Не е беда, когато момичето-господарка играе и палува в градината си. Тук всичко е свое, Домашният стопан^[1] е наблизо... стига да живеят в къщите на безпътните нарлаки духовете-стопани, разбира се. Но никак не бива да се показва неотдавна родила жена на чужд човек! Що за гост неведом? Ще мигне, ще я урочаса, и то така, че и цяла верста насетне заднешком да ходиш, даже и петите да си изтъркаш, не ще я развалиш!...

А Виона зарадвано целуна мъжа си по бузата и изтича към покоите си да се премени. Слугините не успяваха подир леконогата си млада госпожа. Вянинът с досада изля върху себе си кофа студена вода, отмивайки потта, и бръкна в торбата си за чиста риза.

Досега не беше стъпвал в „Скъпоценното ковчеже“ на майстора Улойхо. Вълкодав само знаеше за тази специална любима стая в дома, дори беше зърнал вратата ѝ, докато в първия си ден като телохранител оглеждаше всички входове и изходи на къщата. Знаеше още, че гърбавият ювелир е хвърлил доста труд за тази стая, превръщайки я в същински палат. И комай наистина създал нещо като ковчеже със скъпоценности, достойно да помества чудесата на неговия занаят. Тези чудеса никак не вълнуваха Вълкодав.

Вървейки след Виона към заветната вратичка, вянинът все се питаше що за гостенин чака майстор Улойхо. И за подаръка, който възнамеряваше да купи от този гост. Трябваше много да внимава. Защото, ако се обърка нещо — кой е отговорен? Телохранителят е виновен. Не си е вършил работата, ще кажат. Недогледал.

Слуга отвори вратата пред младата госпожа и вянинът пристъпи подир нея в скъпоценния чертог.

... Така става с неопитните воители, когато напират да се гмурнат в кипежа на боя, стремглаво изскачат иззад ъгъла... и получават боздуган по шлема, пак добре ако не острие на секира по челото...

Стаята нямаше прозорци. Осветяваха я две маслени лампи, изкусно укрити в издатините на каменната облицовка. Виона привично ги запали и Вълкодав отново видя кадящите факли в полумрака на подземията... Чевръстият Прилепчо се стрелна от рамото му и по стената се мярна сянката му... Отпред звънна метал о камък. Пещерно ехо донесе ругатни, плющене на камшици и хрип на десетки хора на ръба на изтощението...

— Харесва ли ти, Вълкодав? — попита Виона.

Гласът ѝ разпръсна видението, кошмарът се разпадна на черни парцали като паяжина на зъл кръволок и бавно се прибра обратно в душевните мази. Вянинът с облекчение видя, че пещерата не е истинска. Майстор Улойхо беше я сътворил от късове самородни скъпоценни камъни, ловко пасвайки парчетата и пускайки да се вият по стените и тавана пъстри плетеници на рудни жили. Само едно бе различно тук от видяното в каторжните галерии — скъпите камъни тук не се гушеха в гнезда от груби камъни във вид на мръсни безформени буци. Грижовната ръка на майстора беше ги полирала и шлифовала, оставяйки ги тайнствено да мъждукат в оскъдната светлина на лампите. За стар рудар, за какъвто смяташе себе си вянинът, това режеше окото. Той си рече, че надали прекупвачите на камъни, както и клиентите, посещавали майстор Улойхо, някога са стъпвали под земята.

След като се огледа по-внимателно, Вълкодав забеляза още нещо, изплъзнало му се в началото заради връхлетелия го потрес. Беше ниска масичка с удобно кресло към нея. И корава кожена торба, подобна на четвъртита кошница, която стоеше на каменна полица близо до единия светилник. Доколкото знаеше, в такива торби държат товара си книготърговците.

Помисли си, че съпругът на госпожата, докато е майсторял ръкотворната си къртичина, навярно доста е гледал да прочете за подземния живот на камъните. Във всеки случай всеки скъпоценен камък си стоеше именно в собствената си родна порода, откъдето го изчоплят рудничарите с кирките си. Може би, освен че е чел книги, гърбушкото е разпитвал опитни миньори...

— Харесва ли ти? — не дочакала отговор, повтори Виона.

Вянинът неохотно промълви:

— Не обичам пещерите, госпожо.

— Какво ти е, Вълкодав? — удиви се тя. — Току-що се шегуваше, че съм била момиченце...

Той нямаше ни най-малко желание да обяснява причините за угнетението си, затова се извърна настрана. Забеляза още едно отличие на ювелирната пещера от истинската подземна дупка. Чистотата. Внимателно подобрите пъстри камъни бяха измити и огладени. В мините на Скъпоценните планини даже най-пленителните слоеве трудно се разпознават заради напластения прах и кал. Никой там не лъска с влажно парцалче червените, зелените и лилавите сърцевини на натрошената скала, нито спира да се възхити на преливащите се шарки...

Стаята не бе довършена. В ъгъла лежаха няколко приготвени за вграждане камъка, а до тях — сандъче със спретнато подредени инструменти. Пак там се облягаше на стената къса стълба, отначало възприета от Вълкодав като напълно уместна минна принадлежност. И дълго парче вкаменен праисторически дънер с разпознаваема кора и чворове от счупени клони. Майсторът все още се двоумеше къде точно да го нагласи в странната си стая, още му търсеше най-естественото място...

За разлика от Вълкодав, Прилепчо веднага се усети като у дома си. Тягостни спомени не тревожеха малкия хвъркатко. Повъртя се насам-натам и си хареса издатина, в която се вкопчи... и незабавно си облекчи коремчето, като украси красивия каменен килим с дълга миризлива диря.

Досега зверчето, все нещо разбирайки с мозъчето си, не си позволяваше подобно нещо там, където му се налагаше да дели подслон с хора.

Май наистина се бе почувствал у дома. По-детайлно погледнато, това му деяние беше похвала за работата на сакатия майстор... само че...

Отдавна Вълкодав не бе изпитвал подобно смущение! По-късно си спомняше, че първо се озърна дали не идва стопанинът, повел гостенина си насам. И докато стърчеше глупаво и стъписано, Виона се изкиска, плесна с ръце и изхвъркна навън, за да повика слугиня с парцал и кофа. Прилепчо игриво се опита да я последва, но бързо промени намеренията си и се върна при Вълкодав. Като че ли бе започнал смътно да се досеща, че все пак не си е у дома, в пещерата.

Крилатият пакостник кацна на рамото на приятеля си и взе гузно да се отърква в шията му, както правеше след някоя сторена беля. Повече не се опита да увисва на стената на неистинската подземна кухня. Не, не разбираше точно какво лошо е направил, ала усещаше неодобрението и притеснението на вянина.

Следите от престъплението на Прилепчо бяха бързо и надеждно заличени, още преди стъпките на стопанина да се чуят по коридора.

* * *

Гостът се оказа кльощав стар сегванин с дълги бели коси, по обичая на Островите, събрани в конска опашка на тила. Бе придружен от телохранител, също сегванин, който проучи вянина с остър взор, лишен от всякакво дружелюбие. Вълкодав не му отвърна никак, но вътрешно се подсмихна. Момъкът носеше голяма плоска кутия, явно принадлежаща на господаря му. Няма що, читава охрана, която допуска да са й заети ръцете!

През това време гостенинът с уважение и жив интерес оглеждаше „Ковчежето“.

— Ти, добри ми майсторе, си слизал в рудник, нали? — попита той, настанявайки се.

— Уви, не — кротко въздъхна Улойхо. — Аз и в града не всеки ден излизам.

Сегванинът разпери ръце в преувеличен жест на удивление:

— Тогава откъде така добре знаеш как изглеждат недрата земни?

Майсторът се притесни, явно така и не свикнал още с похвали, но доволен да ги чува:

— Ами... питал съм... знаещи люде...

Вълкодав стоеше зад гърба на господарката с кръстосани на гърди ръце и си траеше.

Търговецът на скъпоценни камъни кимна на телохранителя си, който май беше повече обикновен слуга и носач, отколкото пазач, както го определи наум Вълкодав, и онзи постави кутията върху масичката. Сетне сегванинът свали от врата си неочаквано дълъг ключ на верижка и го пхна в малка ключалка, вградена в кутията сред метални дантели. После вдигна капака.

Виона ахна възторжено. Улойхо доволно се усмихна. Сегванинът се облегна назад в креслото, радвайки се на произведеното впечатление. Слугата-пазач зяпаше богатство, което не беше негово. *Опитни хора така не се държат*, рече си Вълкодав. *Телохранителят, както всички останали люде, има право да обича или да не обича скъпоценни камъни, това никого не засяга, освен него самия. Но да си позволи заради купчина скъпоценни камъни да се отвлеча от службата...* Самият Вълкодав изобщо не надникна в кутията, дори косо и бегло. Втречено дебнеше гостите.

— Ще ги обкова в сребро — каза ювелирът на съпругата си. — И ще ги нанижа в гердан. Или като корона ще ги наредя. Вземи, нека видя как ти стоят в косите!

Безбройните плитки на Виона бяха скрити под забрадката от очите на чуждите мъже, от което нарлакската премяна се издуваше нагоре като мономатански тюрбан. Виона протегна ръка към кутията и извади от черното кадифено гнездо парченце, сякаш откъртено от застинало море или от твърдата небесна... то искреше с ледено-светлосин звезден огън. Тя държеше светещото камъче толкова грижовно и предпазливо, все едно се страхуваше да не го счупи, да не го разпилее като крехка ледена висулка. Доближи камъка към тъмносинята коприна на забрадката, обхванала смуглото ѝ чело, и стана ясно, че именно там му е мястото. По-добро не можеше да се измисли.

Слугата на търговеца с мъка се откъсна най-сетне от съзерцаването на бляскавите топази и сега алчно зяпаше Виона.

Господарят му също откровено се любуваше на младата стопанка, но по-скоро с бащински взор.

— Тези камъни — каза той — са добити под Големия зъб, от четирийсет и трето минно ниво. Шлифовал ги е, доколкото знам, самият несравним Армар.

Никой от страни не би заподозрял, гледайки лицето на Вълкодав, че тези думи имаха някакво значение за него. Майстор Улойхо се пресегна към сандъчето с инструментите и извади оттам дървена касетка със силно издраскана повърхност — очевидно бе доста употребявана. Отвътре обаче бе облепена с велур. В мекото гнездо, само по себе си приличащо на скъпоценност, лежеше голяма двойно изпъкнала леща от стъкло, обхваната с метален пръстен, а до нея —

красива дървена дръжка. Ловките пръсти на гърбушкото живо прикрепиха дръжката към пръстена със стъклото.

— Охо, я какво чудо имаш, майсторе! — търговецът даже се наведе напред. — Какво е то, господин Улойхо? Да не би да е магическо огледалце, надничащо в самата душа на камъните?

— Почти позна — засмя се дребният ювелир. — Извънредно рядко и скъпо приспособление. Присъщо му е свойството многократно да увеличава всяка дреболия, към която погледнеш през него, като подчертава и достойнствата ѝ, и недостатъците. Такива стъкла изработва в Галирад славният майстор Остей. Зная, че мнозина занаятчии като мен се стремят да се сдобият с тях.

Майстор Остей!... Вълкодав отново остана външно съвършено невъзмутим, но сърцето му се стопли. Ето, живееш си и не знаеш къде те дебне капанът, плод на стара вражда, а къде някоя безсловесна вещ ще ти напомни за добър приятел...

— Може ли?... — протегна ръка сегванинът. И се зае с увлечение да изучава собствените си камъни, от време на време цъкайки с език и клатейки глава. — Такова стъкло и на мен, скромния прекупвач, би донесло немалка полза. Защото доста люде се навъдиха днес, склонни към измама, а колко изкусни са понякога творците на подправени скъпоценни камъни, не на теб трябва да се говори за това. Ще позволиш ли да измеря още сега твоето стъкълце, за да си поръчам същото?

Улойхо със съмнение прехапа устни.

— Измери го, не ме притеснява — каза накрая. — Можеш дори да направиш отливка. Но не бързай да поръчваш подобно стъкло, докато съдбата не те отведе в Галирад. Инак напразно пари ще пръснеш. У нас в Кондар, както ти е добре известно, също правят хубаво стъкло, но не ще съумеят да повторят подобна изработка. Когато ми докараха тази лупа, аз тозчас се уплаших да не би тя да се счупи, затова се обърнах към неколцина майстори стъклари с молба да ми направят подобно. Приятелите ми се постараха, ала нищо не излезе от усилията им, макар да възнаградих труда им...

Лицето на сегванина трепна в лека недоверчива гримаса, на което Улойхо каза, пак бъркайки в сандъчето:

— Ето, погледни.

Стъклата, които извади, нямаха обкови и дръжки. Наглед те досущ повтаряха формата и големината на галирадското, но търговецът ги пробва едно по едно и се убеди, че всяко от тях изкривява видимото от окото, при това всяко по свой начин. *Има си хас, рече си вянинът. Край тукашните стъклари никога не се е весвал Тилорн, за да им разясни как се насочва светлината, така че около лупата, поставена върху полирана пластина, да заигряят пръстени от дъга. А без наука какво свястно би могло да излезе!...*

За известна негова почуда, сегвининът остави стъклата на масата и се усмихна широко. Търговците притежават достатъчно самообладание, така че и назаем биха могли да го дават, ала сега този тук не криеше радостта си на откривател на неочаквано имане.

— Приятелю мой Улойхо — промълви той. — Ти забравяш, че аз не съм ювелир като теб. Аз не превръщам суровите елмази в многостенни брилянти, треперейки от мисълта да не сбъркам с дебелината на конски косъм при шлифоването. Ала стъкълце, което наднича в самата сърцевина на малко камъче, ми е нужно повече от всичко друго, нека дори стъклото и да изкривява малко образа. За мен не е беда, че ще покаже нещо леко по-различно. Важното е, че не ще пропусне да ми открие незрима с просто око щърбавина в сърцето на скъпоценния камък, предлаган ми срещу немалко пари. Защото при покупка трудно се забелязват подобни недостатъци, когато сделката се извършва в мръсна и сумрачна колиба или в сенчест градски кът, ала насетне майстори като теб винаги ги откриват, но късно — камъкът вече е купен на загуба... И отново, приятелю мой, за разлика от теб, аз странствам по целия подлунен свят, което значи, че какво ли не може да сполети мен и моето имущество. Така че, както вече си разбрал, притежаването на няколкото чудесни стъкла, които на теб не ти вършат работа, за мен са превъзходни! И владението им ме устройва повече от това да се притеснявам за едно толкова свършено като галирадското. Дали имаш още от тях, изготвени тук, в Кондар, и непригодни за твоя занаят?

— Имам — отвърна Улойхо.

— Донесох ти деветнайсет дивни топаза, достойни за огърлица или за диадема, която да подчертае красотата на несравнимата ти съпруга — тържествено изрече търговецът. — Ще ти ги дам в замяна на стъклата, които пазиш от уважение към постаралите се върху тях

майстори. За всяко стъкло — по един камък... Надявам се, че те устройва такава цена?

Когато сделката бе завършена подобаващо, а малката стомна със сакаремско вино се опразни, майстор Улойхо помоли Вълкодав да изпрати гостите до портата. Задълженията на вянина се състояха в това да бди над госпожата в присъствие на чужди хора, молбата на ювелира не им противоречеше и не би дотегнала на Вълкодав. Той съпроводи търговеца и неговия слуга през цялата къща, радвайки се, че най-сетне е напуснал „Ковчежето“.

— Моят добър приятел Улойхо никога преди не е държал охрана — неочаквано каза прекупвачът на скъпоценни камъни. — Пък и за какво му е, ако се замислим? Не бих искал да се озова на мястото на крадеца, комуто би скимнало да ограби сръчния ни ювелир!...

Вълкодав, то се знае, премълча — не му е работа да обсъжда господарските дела, но се оказа не толкова просто да се откопчи от словоохотливия сегванин. Всички търговци обичат да приказват, пък и хубавото вино приятно му подгръвяше езика отвътре, все пак бе сключил необичайно изгодна сделка, както си мислеше.

— Защо Улойхо те е наел? — пак заразпитва той вянина. — Нима Кей-Сонмор вече не го закриля?...

Вълкодав си помисли, че изпращането на гостите май повече приляга на слугите, а не на телохранителя. Можеше да откаже. Сигурно не би умрял, ако прекараше още малко време под сводовете на ръкотворната пещера. Ала вече нямаше как да се отметне и, понеже не виждаше начин да премълчи, без да обиди гостенина, той каза:

— Съпругата на майстора е дошла от далечна страна и още не е привикнала тук. Господин майсторът ме взе, за да ѝ е по-спокойно.

Търговецът измери с поглед снажния вянин и очите му закачливо блеснаха. Сигурно си рече, че сакатият ювелир е сътворил голяма глупост, поставяйки такъв мъжага да пази красивата му жена. Ала въпреки опиянението, опитният сегванин се усети навреме и си затрая, преди да е изтървал нещо обидно за дома, в който бе поканен и където му оказаха всички почести.

Слугата му обаче, въпреки че не вкуси от виното, нямаше толкова здравомислие колкото господаря си.

— Та значи, ти все си с нея, тъй ли?... — жадно се поинтересува той, докато крачеха към портата по пътеката през градината. — И денем... и нощем?

Мислено Вълкодав прокле твърде дългия си език, но нищо не продума. Прекупвачът с явно неудоволствие се озърна към слугата си. Онзи не забеляза това. Мръснишкото му, неутолено любопитство го изгаряше отвътре. Той достатъчно време се въртеше в богати домове и беше си изяснил, че слуга със слуга винаги успяват да се договорят. И малцина измежари ще изпуснат възможността да споделят някоя и друга клюка за господарите си. Той едва дочака търговеца да излезе на улицата. Премести от ръка в ръка торбичката с купените чудо-стъкла, обърна се към вянина и запита направо:

— Преспа ли вече с нея?... Бива ли я...

Хората си мислят, че плесницата, дори да е с все сили и от душа, ранява повече гордостта, нежели тялото. Такива хора грешат. По-късно Вълкодав не намери оправдание за себе си — един достоен ученик на Майка Кендарат би следвало да се държи другояче. Да речем, би могъл да срази мръсника с остро слово. Такова, че дълго да му държи влага и да му пропадне желанието занапред да дава воля на гнусния си език. Вянинът даже, макар и трудно, намери подходящ отговор. Измисли го — и разбра, че по-добре щеше да стори, ако си беше премълчал, оставяйки пакостните речи да увиснат във въздуха. Като секира над главата на произнеслия ги. Ала за подобни неща Вълкодав се сети чак после. А в онзи миг той направи най-лошото, което можеше да се направи. Завъртя се насреща и залепи здрав вянски шамар на младия сегванин. Именуван също така „обърнатата лодка“ заради свиването на дланта в шепа.

Слугата на търговеца не беше по-хилав от Вълкодав, но „обърнатата лодка“ просва дори онези, които устояват на крака след удар с юмрук. На цапардосания му се струва, че главата му се е пръснала. Или поне са забили в нея клинец за подкови. Жестока болка се връзва в дъното на мозъка, лишава взора от способността да се прицели във врага, отнема усета къде е горе и къде — долу. Лицето на сегванина омекна некрасиво като на пьян или спящ, очите станаха разногледни и той взе да се свлича.

Вълкодав видя как безволната ръка изтърва кожената торба със скъпоценните стъкла, тя се праметна във въздуха и взе да пада към

плоския камък, който отделяше павираната пътека през градината от паважа на улицата...

Взрян в летящата торбичка, Вълкодав закъсняло се опомни и гневът му изстина в миг. Не биваше така. Бели косми си има вече в брадата, пък губи самообладание, досущ неразумно голобрадо момче. Той съзря собствената си длан, която се гмурна подир падащата скъпа покупка и застана между торбата и камъка. Едрите тежки стъкла чукнаха едно в друго, звъннаха през кожата, ала глухо, понеже всяко бе увито в парцалче. На вянина мъничко му олекна на душата. Деянието му все пак не бе непоправимо.

Вълкодав се надигна и връчи торбата на стъписания търговец. Младият му слуга през това време шареше по земята с ръце, безуспешно мъчейки се да се изправи поне на четири крака. Плачеше, жално хленчейки, като дете. Нищо, скоро ще му мине. Вянинът навъсено изгледа господаря му, очаквайки съвсем заслужено да го наругаят. Известно е, нали, с какво обикновено свършват кавги между ратаи. Или с раздор между господарите им, или двамата стопани съвместно наказват виновния. Търговецът обаче кой знае защо мълчеше, не бързаше да се застъпи за съплеменника си и да хукне да се оплаче на майстор Улойхо. Наблюдаваше как човекът му се изправя върху несигурни нозе, вкопчвайки се в стълба на портичката. И щом накрая успя да застане и взе да размазва сълзи, сополи и прах по лицето си, прекупвачът на скъпи камъни рече на Вълкодав — спокойно и дори с уважение:

— Благодаря ти, че даде урок на скудоумния ми роб.

И чак тогава вянинът съобрази, че търговецът, по занаят задължен да има остър слух, бе чул всичко. А сегванинът се обърна към слугата си... и го зашлеви по другата буза.

— А това ти е от мен — каза сдържано ядно. — Друг път да не дрънкаш!

За късмет на глупавия момък, господарят му не владееше „обърната лодка“, затова от втория шамар русата му глава само леко се люшна настрани. След като кимна на Вълкодав, сегванският търговец се обърна и с достойнство закрачи по улицата. Слугата се тътреше след него, все още хленчейки. Вянинът откъсна очи от унижено прегърбения младеж. Чувстваше се гадно.

[1] Руската дума е „домовой“, което като роля отговаря на българския стопан — покровител на дома. Разликата е, че у нас стопанът често е в образа на смок и живее под прага, докато руският домовой няма определен облик, най-често се мярка във вид на нещо дребно и рошаво, обитава тъмните ъгли на къщата, килера или под зиданата, характерна за студения климат печка. — Бел.прев. ↑

*Нам всичко напомня тихата скръб на нощта,
че все ни се струва палач на всяка надежда.
Денят отминава — ладия в тиха река,
и нашето „вчера“ назад не поглежда.*

*Но утрото носи ни радост, и тиха печал,
вечно ще грее и топли младото слънце,
не ще се завърне ни зло, ни добро, и за жал,
нашето „утре“ безмилостно вече настъпва.*

*Летят бързите дни, текат без пощада,
и ние отново сезираме в бъдната слава,
От глупост с приятел започнал си свада,
не ще го поправиш, мигът отминава.*

*Пришпорваме времето, утре мечтаем,
а днешните грижи — за тях пък нехаем.
Уж вчера невръстния син ти държеше,
как дните ще върнеш, пораснал е вече...*

*Към миналото време душа недей протяга —
увехнаха цветята, саван постла сланата...
А може и да има в туй промисъл от Бога,
че всяко ново утро пристъпва със усмивка.*

*Но както и да мами безгрижие при изгрев,
че вчерашната мъдрост на дело си обърнал,
с това добър е той — все отговори носи...
Но залезът в живота — ще има ли той утре?...*

10. ХИЛЯДНИЯТ ДЕН

Когато Вълкодав се върна в къщата, Виона се беше оттеглила, навярно в покоите си да се преоблече, а майстор Улойхо заключваше вратичката на „Ковчежето“.

— Синът ни се събуди — каза с тиха радост ювелирът. — Виона го кърми...

Телохраниелят кимна и понечи да излезе в градината, но Улойхо го спря.

— Нали няма да ми се разсърдиш, ако ти призная, че те наблюдавах скришом? — попита сакатият майстор. — Разбираш, че хората се държат различно, когато попадат в тази стая за първи път. Виона, например, веднага ми посочи парчето синкав гранит и каза, че точно същия имало в родината й... поиска да го погали. Именно тогава си рекох, че не съм сбъркал с женитбата, че съм случил на съпруга... — Майсторът се усмихна. — Други хора пък изпитват желание да отмъкнат нещичко от скъпоценните камъни, вградени в стените. Тайничко ги чоплят, чупят нокти до кръв... ала още не бях виждал някого, дете да остане като... прости ме, но ти сякаш призрак видя. Аз твърде малко знам за твоето племе, вянино. Всички ли сте такива?

— Че откъде би познавал народа ми — бавно промълви Вълкодав. — У нас не добиват ни злато, ни сребро... а от камъните — само речни перли.

— Чакай! — изуми се дребният гърбав ювелир. — Нима твърдиш, че не разбираш от скъпоценни камъни? Не може да бъде в родината ти никога да не сте ги виждали!

Този сегванин, гостът ти, не прилича на лъжец, мислено отвърна Вълкодав. Значи него са го измамил. Под Големия зъб няма сини топази, там са жълтите. Небесносини и съвсем бистри се намират под Средния, в южните галерии. И под Големия зъб никога не е имало четирийсет и трето минно ниво. Преди десет зими там стигнаха до трийсет и второ, като в най-долните тунели хората почнаха да гинат заради бликащите подземни мечове, а после

галериите съвсем се наводниха. Е, може оттогава да са стигнали по-дълбоко, не знам, само че неми се вярва. Ала — нейсе! Може и да бъркам. Може дори да е кривнала синята топазова жила изпод Средния зъб към Големия. И тук навярно греша. Но даже да е така, майстор Армар твоите камъни не ги е работил. Защото той почина тъкмо в годината на наводнението...

На глас обаче вянинът каза друго:

— Тук, в Кондар, сега имам един приятел, учен арантянин. Пътешестваме заедно. Той е посещавал родината на почитаемата ти съпруга и би могъл да я разведри с беседа, ако пожелаеш.

Майстор Улойхо помълча, взирайки се в лицето на телохранителя отдолу нагоре.

— Да я попитаме — каза сетне.

Денят преваляше, наближи вечерта. И колкото по-ниско слизаше слънцето по небесната си пътека, толкова по-тиха и плашлива ставаше Виона. Вълкодав вече не се удивляваше на тази ѝ промяна, която я сполиташе по залез, но не можеше да свикне. Сутрин жената на ювелира бе безгрижно младо момиче, чуруликащо като птица на клонче. Здрачът я превръщаше в напласнено същество, сякаш преследвано от вълци сърне. Стряскаше се от всеки шум, примираше от всяка сянка. Вянинът много бързо се убеди, че страховете на Виона не са причинени само от лоши спомени в главата ѝ, нито от смущения в сърцето и душата. Не, не бяха каприз, Вълкодав го разбра още първата си вечер като неин пазач. Когато една млада майка изведнъж грабва младенца си от люлката и, ужасявайки слугините, хуква сама, без да знае накъде, все едно бяга от неминуема смъртна заплаха — това все нещо значи. Първия път той я пресрещна незабавно, прегърна я по братски и не я пусна, докато тя не спря да трепери, докато не секнаха риданията ѝ, преминаващи в леки гърчове, а очите ѝ не си върнаха смисления израз.

— Какво те уплаши, момиче? — попита той, надявайки се да разбере най-после причината за страховете ѝ.

Ала Виона само заби нос в гърдите му и пак заплака, като промърмори същото, което той неведнъж вече бе чувал от нея:

— Не зная... Стори ми се, че... привидя ми се нещо лошо.

Тя се успокои напълно едва когато не на шега притесненият ѝ съпруг дотича от работилницата си и телохранителят му я предаде в неговите ръце — трепереща, обляна в сълзи, но цяла и невредима.

Трудно се опазва човек, който всеки миг очаква да го ударят, без да знае откъде иде опасността. Вълкодав направо заяви това на работодателя си, в усилие да изясни кому е могла да мине път безобидната млада танцьорка. Майстор Улойхо в отговор му разказа, че Виона е израснала в забравено от Боговете селце в Западен Мономатан, което било опустошено след жестока свада със съседите — обичайно дело в безкрайната верига междуособици, които разтърсваха онзи край, тамошните племена не спираха да враждуват вече дълги лета. Виона оцеляла като по чудо по време на набега и почти година се криела сам-самичка в планинските гори, боейки се да се покаже на хората. Когато насетне се решила, намерила подслон в храма на Вездесъщата Богиня, чиито жреци оценили красотата на сирачето и започнали да я обучават на молитвените танци на своята вяра. Така минали още три години. После, преди самото ѝ посвещение в жречески сан, Виона избягала...

— Защо? — прекъсна в този момент разказа Вълкодав.

— Неволно подслушала какво си говорят посветените — отговори майстор Улойхо. — И разбрала, че службата ѝ на жрица ще бъде прекалено ужасна. Това ми сподели.

Вълкодав отначало си помисли, че Виона е била отвратена от ролята на жриците, която изисквала от тях да бъдат зрими възплъщения на Богините при „свещените бракове“, сключвани между Небесните Владетелки с идващи на поклонение богомолци и със самия върховен жрец. Имаше жени, които горещо пожелаваха подобна участ. Имаше и други.

Словата на ювелира накараха вянина да потръпне:

— Тя е трябвало да танцува пред хора, посочени ѝ от висшите жреци. Първо с танците си да разпали в тях любовна страст. А после да ги избави от бремето на битието.

Вълкодав се замисли, косо поглеждайки майстора. Имаше подозрения, ала твърде общи, макар и достатъчно зловещи. По същия начин в мините той понякога чувстваше готова да се разрази беда — срутване например. И дважд бе избягвал неминуема смърт, като бе измъквал и безногия си другар. По-късно Тилорн му предложи свое

обяснение. Според учения острият слух на вянина долавял пукането на свода, но то е прекомерно слабо за разумно осъзнаване, затова само буди неясно тревожно чувство. „А нищо чудно да не е пукане — добави звездният скиталец. — Вероятно е достатъчно и самото напрежение на слоевете... Нашата наука предполага, че човек възприема света значително по-фино, отколкото сме свикнали да мислим. Необходимо е единствено да се научим да слушаме себе си...“

Вянинът го разбра така, че следва да уважава гласа на Песа, хранителя-праотец, който понякога чуваше в себе си. Песът има безпогрешни сетива и гласът му досега никога не бе го лъгал.

— Има ли име Вездесъщата Богиня? — запита той ювелира. — Как я наричат?

Майстор Улойхо поклати глава. Виждаше, че чудноватият вянин не желае напразно да яде хляба си, затова се стараяше да му отговаря честно, без да таи нищо, та нали ставаше дума за неговата любима съпруга. Ала дори да искаше, просто нямаше нищо за премълчаване.

— Виона не казва. Даже надали самата тя знае...

Вълкодав подхвана от другия край:

— А как наричат... враговете на Богинята? Онези, против които пращат обучените жрици?

— Ами... — обърка се гърбавият. — Доколкото схванах, те са били най-обикновени злодеи, заслужили отмереното им наказание. Само че Виона... тя не е искала да отнема ничий живот. Дори живота на злосторник. Тя помни гибелта на селото си и е решила... да не прекъсва живота, а да го продължава — Майсторът смутено се усмихна. — Като роди много деца... Тя...

Вълкодав си помисли колко рядко се отразява върху мъжките лица подобна срамежлива нежност. Понякога му се бе случвало с удивление да забележи същата върху мутри на върли наемници, когато се каят един пред друг в премълчани грехове, обикновено преди безнадеждна схватка, тогава те изведнъж си припомнят уж отдавна и напълно забравените си жени и приятелки. И въпреки близкия до тайнство миг, той все пак прекъсна сакатия стопанин:

— Не е ли изтървала Виона дума като „Покусители“? Вдигнали ръка?...

Той повтори прякора на всички известни му езици.

— Да, като че ли... — сви рамене Улойхо. — Като че ли... май имаше нещо подобно, макар че не помня добре...

Зловещото пукане, едва уловимо на слух, се превърна в отчетлив страховит бумтеж.

— Кажи ми още нещо... — неволно привеждайки се напред, попита Вълкодав. — Откога Виона е обзета от страх?

— След като роди... Три месеца излиза.

— А кога е избягала от храма? Преди година? Две, три?...

Майсторът се намръщи, сбръчка чело, мислеше. Бе усетил безпокойството на телохранителя, затова искаше да е възможно най-точен.

— Около две години и половина — пресметна той. — Или малко отгоре. Тя, според мен, сама не е наясно... Но защо разпитваш за това, Вълкодав? Знаеш ли нещо?...

Говореха в градината и майсторът не можа да не забележи, че от един момент, продължавайки беседата, вянинът бе намерил с очи Виона и вече не я изпускаше от поглед. Сякаш в готовност с един скок да се озове до нея.

— Не съм сигурен — каза Вълкодав. — Но искам жена ти колкото може по-малко време да прекарва сама. Когато ляга да спи, нека до нея има бодър човек. И не позволявай никой чужд да я доближава, ако не съм наблизо! Никой. Ни човек, ни звяр, ни птица... Дори да ѝ подарят коте... или кос в кафез — не бива да ѝ се дава да ги докосва.

Лицето на Улойхо стана още по-бяло. Личеше колко е стреснат от тези слова. „Капризът“ на родилката, обясняван от приятелите на Кей-Сонмор с това, че жената е луднала от собственото си мляко в кръвта, се оказа нещо далеч по-страшно. Нещо, способно да отнеме от майстора като по чудо придобитото щастие. Непоносимо му бе даже да мисли за това. По-добре да умреш, преди да го преживееш...

— Още нещо — додаде вянинът. — Няма да напускам дома ти нощем.

И усети тънките пръсти на дребния ювелир върху китката си. Бяха изненадващо силни, резки и опасни.

— Вълкодав!... — прошепна сподавено майсторът. — Кажи ми направо, кой заплашва моята Виона?!

— Богинята Смърт — каза вянинът. — Ако не съм се подвел по хорските приказки и сам не бъркам, Онази, на Която съпругата ти не е пожелала да служи, у нас наричаме Морана. Смърт. И не друг, а Тя ще дойде за Виона на хилядния ден след бягството от храма.

Изтощителната работа и гладът бързо убиват в мъжете плътското влечение към женската хубост, станала недосегаема като слънчевата светлина. Остава само една глуха печал, тягостна мъка, сходна със сърбежа и болките в липсващите крака на сакатия халисунец. Именно той разказва на другаря си по окови за един храм, скрит от света в сред задушливата зеленина на южните гори. Само дете нарича страховитата Богиня малко другояче — Всеприсъщата, а домът ѝ, според него, стои не е западния край на Мономатан, а е дебрите на сакаремските блатата.

„Този храм е издигнат от арантяните... — дрезгаво дишайки, говори халисунецът. — У тях нищо не е като при хората. Името на тяхната Богиня на Любовта никога не се изрича гласно, толкова е велика и ужасна. Арантите и викат Най-прекрасната или Всеприсъщата. Нейните служители събират по цялата земя хубавки момичета... съвсем младички, дете още не си цапат полите...“

Двамата каторжници лежат в непрогледната тъма, плътно притиснати един към друг в тясна пукнатина под тежка канара. Поточно лежи халисунецът, а вянинът е надвесен над него на четири крака с болезнено килната глава. Веригата от нашийника му се губи под канарата, в срутената маса натрошен камънак.

„Жреците от храма на Богинята владеят стари, забравени в днешния свят изкуства — продължава безногият. — Говори се, че самата Най-прекрасна ги научила. Какво и що, аз не мога да ти кажа, но те вземат момичетата и довеждат красотата им до немислимо съвършенство. После девойките стават жрици. И тогава Богинята им дава способността да причиняват смърт. Много е строга тази арантска Най-прекрасна. Ревнива. Не понася да ѝ се нарушават заветите, а наказва само по един начин...“

„Що за Богиня на Любовта е тогава...“ — сумти Сивият пес. Чуждата вяра рядко предизвиква у него одобрение. Освен това никак не може да забрави, че ако падналите от свода камъни помръднат

още мъничко, ако сипеят се свлече още, измятащият се нашийник ще му строши врата. Ще остане да лежи тук мъртъв. Мисълта за това прави малцина по-разговорливи и добри.

„Ти ще слушаш ли, или ще ме прекъсваш на всяка дума?!...“ — възмущава се халисунецът.

Сивият пес мълчи. Отдавна вече не усеща нито лактите си, нито коленете. Изтръпнали са до безчувственост. Другарят му обидено стиска устни, не продумва. Само хърка, мъчейки се да си поеме дъх. В мрака другият шум иде от слягащите се дребни каменни трошици.

„Е, ще слушаш ли умните хора, или пак ще ръмжиш?“ — осведомява се халисунецът.

„Добре, хайде...“ — сумти вянинът. Струва му се, че притисналата го отгоре канара бавно, но сигурно го размазва, приближава го към пода.

„Хайде!... Горска душа безпросветна си ти... Добре, от мен да мине, не ти се сърдя. И така, идват в храма поклонници и мнозина от тях желаят да изпитат вярата си, искайки благоразположението на Богинята. Усамотяват се с прекрасните жрици, които ги възнасят към висините на блаженството... — Сакатият с въздишка роши с осакатена длан сплъстената си брада. — Но онези, които са разгневили Богинята, гинат направо в ложето!“

„От какво? От блаженство? — недоверчиво пита вянинът. — Така не става. Будалкаш ме...“

„От блаженство!... Ха!... От страшни мъки!... Защото прекрасните жрици имат скрити зъби между бедрата си и захапват грешните мъже за... хъм... — Млъква за малко, въздиша. — Може и да си прав. Избудалкали са ме навярно“.

Сивият пес опитва да помръдне глава. Дебелата верига скърца и разбутва дребните камъчета.

„Но може и да е истина! Ти откъде би могъл да знаеш? — изхърква халисунецът. — Много ти разбира тиквата...“

Сивият пес не отговаря. Според вярата на народа му споровете не са угодни на Боговете. В спор лесно се изричат обидни слова, а с това се умножава неправдата по света. А и може би халисунецът има право. Какво, наистина, разбира той, дето не е целувал момичета, откъде може да знае нещичко за любовта?...

„Чул съм — продължава другарят му, — че гибелта на грешните мъже е нищо работа. По-сурова е Най-прекрасната с онези жрици, дръзнали да откажат да ѝ служат. Ако някоя девойка избяга от храма, Богинята отмерва хиляда дни. А насетне праща подир бегълката Безименната Смърт...“

„Какво ще рече това — Безименна?“ — пита младият вянин. Диша се все по-трудно и тежко, по лицето тече миризлива пот, смесена с мръсотия. Трябва да устои. Рано или късно ще ги изровят. Не защото някому ще домилее за затрупаните затворници. Твърде добра жила има тук, нея няма да искат да загубят.

„Това и ще рече — Безименна! Човекът, дете ми разказа това, знае само за две дръзнали да избягат. Те, ясна работа, веднага си намерили покровители, знатни, богати... при тяхната хубост никак не е трудно! И, какво мислиш, че станало накрая? На хилядния ден на първата девойка някой ѝ разкъсал гърлото и тя се задавила с кръвта си. А на втората къщата ѝ изгоряла, също хиляда дни след като избягала, жената загинала в пламъците. Хората разправяли, че и двамата велможси доста злато прахосали, за да издирят злосторниците, но никого не заловили. Даже следи не открили. А ти викаш — будалкане...“

„Лоши неща се творят в името на тази Богиня... — пресипнало съска Сивият пес. — Аз не бих се молил на такава...“

„Ти си глупав и нищо не схващаш! — сърди се халисунецът. — Молитви се отправят не само от обич, но и от страх!“

Прав е. Отново е прав. По времето на Великата Тъма сред вяните също се пръкнаха почитатели на Морана, които се надяваха да измолят снизхождението ѝ. Някои дори я величаеха като Майка Велика и Наказваща. Ала Тъмната се разсея не заради поклоните им. Разпръснаха я онези, които с боен чук и с меч последваха пътя на Светлите Богове...

Момъкът, когото още не скоро ще почнат да зоват Вълкодав, пак отбягва спора. В тъмнината пред очите трептят и се разширяват цветни петна. Ако срутването не бъде бързо разчистено, Онази, Която споменаха одеде, ще се появи, за да грабне душите им. Да, така може да стане. Ще стане. Ала пак не ще прошепне молитва от страх, нищо не ще го накара да стори такава жертва. И нека онези Богове, на които им се услажда човешката боязън, ме наказват

както поискат. Няма да пълзя пред тях само заради това, че са по-могъщи от мен! Няма! Няма...

Халисунецът говори ли говори, а после млъкна и само хлипа. Ридае тихо и попържда другаря си, защото вянинът вече не му отвърща, а пипнешком сакатият не може да разпознае жив ли е още Сивият пес...

Все пак ще ги изровят накрая. Живи. Ще мине време и вянинът ще се запознае с истински арантянин от Арантиада. И той, волнодумен столичен учител, след като изслуша кошмарната легенда за тайния храм с прекрасните жрици, ще се присмее на невежия варварин. Най-прекрасната, ще каже той, съвсем не е сурова. Във всеки смисъл. И никого не наказва. Най-много да те лиши от мимолетното си благоразположение, ще го подари другиму. И толкоз. А Нейните храмове не се таят в глухи гъсти гори, издигнати са на людни места, където винаги цари веселие и празник. И никой не се опасява нито за мъжеството си, ни за женствеността, а тъкмо обратното. Защото Най-прекрасната учи хората на хиляда начина да отразяват ликуването на духа в радостите на плътта. Ето на какво учи. Как щастливо да подаряваме живот. А не как да се отнема този свещен дар. Убийството изобщо е ужасен грях пред лика й...

Така мълви светлокосият арантянин, седнал върху гредата на рударския скрипец, въртян за двама от злия и издръжлив вянин. Често арантянинът се превива на три от кашлица. Тогава бившият учител притиска ръце към гърдите си и сърдито извърща глава, скришом бърше изплюта кръв от брадата си.

„А ти подарил ли си някому живот?“ — попита го веднъж Сивият пес.

„Любов съм давал — отвърна арантянинът. И добави с крива насмешка: — И всеки път се пазех да не зачена дете... Глупак бях. Защото сега, като си помисля, че там някъде можеше щерка или син вече да тича, играе... би ми се стоплило сърцето. Все пак... продължение...“

От онзи ден в дома на ювелира Улойхо тръгна една безспирна странна седянка. Всеки ден идваха гости. И майсторът, съвсем против навика си, зарязваше инструментите и работата си. Дойде Кей-Сонмор,

дойде почитаемият му баща, съпроводен от мълчаливия Икташ, който, щом видя Вълкодав, му кимна като на стар приятел, а насетне цяла вечер не се отдели от Виона. Сонмор подкачи Вълкодав, като го попита оздравял ли е вече („От какво си болен?...“ — веднага се стресна Улойхо).

Луга пък доведе Рейтамира, явно превърнала се в негова любимка, и тя пееше и свиреше за радост на гостите и стопаните.

Друг път се отби Еврих. Той наистина успя да разведри господарката, с която си говореха за Мономатан, където граматикът бе ходил още осемнайсетгодишен и не бе забравил езика. След дълга беседа те с Виона решиха, че той може и да я е срещал случайно, докато е странствал по горските реки с лодка. Тя, разбира се, изобщо не помнеше да е зървала светлокож чуждоземец, нито той се сещаше за синеоко голичко детенце, но нима това бе важно?... Важното бе, че увлечени в разговори и край богата трапеза никой не забеляза как се изтърколи нощта, още една нощ, толкова страшна преди за Виона. На разсъмване Еврих си тръгна, като обеща да дойде пак — стопанката не го пусна, преди да го стори.

Но, разбира се, най-честите посетители бяха съвсем непознати на Вълкодав. Той отлично виждаше, че втрещеният му, напрегнат и дебнещ взор им е неприятен, бодеше ги дори в гръб. Ала какво да стори?... Вълкодав би предпочел да се срази с дузина улични главорези, отколкото да има работа с един-единствен убиец, възпитан от поклонниците на Смъртта. Защото такъв човек не се бои от гибел, такава мисъл изобщо не съществува за него, което го прави извънредно опасен противник. Той не се брани и не пази живота си. Той е изцяло устремен към задачата си да убие. И как можеш да го различиш, откъде да знаеш каква маска ще надене, за да проникне в къщата на майстора?... Ще се престори на стар познат, многократно гостувал и дори преспивал в дома ти? На любим и проверен слуга? На млада робиня, уж случайно купена на търг?...

Вълкодав не за първи път се сблъскваше с почитателите на Морана. И си даваше ясна сметка, че не познава даже забележима част от всичките им уловки и хитрини. Защото не е дадено на един воин да узнае всичко това, след като произхожда от народ, свикнал да нарича смъртта Неканена гостенка... а не Вездесъща или Желана... Как ще разпознаеш един отровител, да речем, след като той с лекота, че и с

радост ще вкуси от собствената си отрова, само и само да лиши пазачите от бдителност?...

Някога вянинът се питаше защо все пак никой не харесва особено телохранителите. Уж честен и почтен занаят, живота господарски да браниш, пък за всички отстрани тази служба е неприятна... Сигурно, реши Вълкодав, тъкмо заради тая подозрителност вечна, която струи през очите на пазача. Няма що, голяма радост е всеки ден да виждаш край себе си намръщен и застанал нащрек мъжага, подобен на голямо настръхнало куче! Не мило животно, с което да си поиграеш, да поговориш, да го погалиш... Я посегни — ще ти заръмжи, зъби ще покаже. Не ми пречи, ще значи това ръмжене, не ми пречи да те опазя!...

— Гледам, че си по-спокоен, когато сам подбиращ гостите — каза му майстор Улойхо. Вянинът отвърна сухо:

— Нека бъде така, както е по-добре за госпожата.

Заедно със сакатия стопанин обаче той все пак разпита подробно Виона. Младата господарка чак заплака горчиво, но вянинът настоя и тя, като зариде още по-безутешно, призна, че наистина очаква смъртта си. Скорошна, неотвратима и страшна. Виона падна на колене пред мъжа си и замоли за прошка, задето толкова рано го напуска. Улойхо с треперещи ръце я вдигна и прегърна силно, едва сдържайки своите сълзи, а тя протегна длан и се вкопчи в лакътя на Вълкодав като захлипа:

— Мен няма да спасиш, но защити сина ни!... Вездесъщата... ако Нейната прокоба се стовари и върху него...

Тя се отскубна от съпруга си, грабна младенца и се опита да го тикне в ръцете на вянина. Вълкодав мъчно губеше външното си спокойствие. И не под натиска на риданията на жената, която му бе поверено да брани. Без да му трепне нищо по лицето, той невъзмутимо я погледна в очите и каза:

— Нека първо минат през мен, момиче. Знаеш ли колко пъти съм убиван? Никой досега не е успял да ме довърши.

— Не мисли за мен... — пелтечеше, без да го слуша Виона. — Сина... сина ми опази...

— Не се погребвай сама, преди да ти е дошло времето — каза вянинът. — Пожали мъжа си, виж го, плаче вече.

Лошото беше, че и тя точно не знаеше кога настъпва прокълнатият хиляден ден.

Еврих обичаше да идва у ювелира, зажадняла му бе душата за разнообразие. Беседите с двуцветните жреци по същия начин го развличаха и даваха храна за ума му, да не споменаваме щастливата възможност да блесне с вещица пред разбиращ събеседник. Никила, а особено белокосият му Наставник, бяха доста над полуграмотния варварин, който отваря уста два-три пъти дневно... а като си я отвори, то е за да изтърси нещо, което Еврих би предпочел да си спести...

След като се сдуши с Учениците на Близнаците, младият арантянин започна често да си почива от писарските занимания в „Сегванска зъбатка“, като отиваше в Дома на жреците. Още повече, че Лудата Сигина окончателно се пресели в лечебницата, напусчайки „Нардарски лаур“, за да се грижи заедно с жреците за болните, при това Учениците оказваха на селската смахната необяснима почит.

Познанството с майстор Улойхо пък обещавахе забележителна глава в пътните записки на граматика в качеството му на Събирач на мъдрост. Когато ювелирът го покани да дойде пак на гости, Еврих прие с радост. Белята стана, защото бе загубил предпазливост. Докато си приказваше с Учениците, той с гордост спомена за поканата и изрази задоволството си, че ще прекара приятна вечер с Улойхо и неговата съпруга. Наказанието последва незабавно.

— Ще дойда с теб — безметежно заяви Сигина. — Ще има какво да разказвам на синовете си, когато те най-сетне се завърнат при мен.

Цял ден Еврих се чудеше как да се отърве от малоумната старица. Не желаше да обижда Сигина, а без да го стори, не би успял да ѝ откаже. Ученият, чиято книга бе удостоена с честта да се съхранява в Силионската библиотека, скоро изчерпа красноречието си и се убеди, че всякакви слова отиват безполезни на вятъра. Щом стана ясно, че Сигина или не схваща напълно прозрачни намеци, или се прави, че не ги разбира, като предпочита те да минават покрай ушите ѝ, Еврих мислено махна с ръка. *В името на мустаците на Морския господар, които присъхнали към скалите на брега, докато Той гледал как се къпе Най-прекрасната!...* — плю той наум. — *Нека да става каквото ще! Може пък да е съдба...*

Вълкодав никога не бе помислял, че един ден ще завиди на безсемеен и бездетен човек. А виж ти — и такава нещо доживя. Икташ седеше в отсрещния ъгъл на „ковчезето“, мъждукащите лампи хвърляха трепкави сенки върху лицето му, а Вълкодав му завиждаше. Мургавият нарлак изобщо не приличаше на телохранител. Още повече телохранител на толкова важен човек като Сонмор. Никой не му се мръщеше заради неприятното втрещване, присъщо на другите пазачи. Защото той не се втрещваше. Винаги спокойно и ведро усмихнат, досущ учтив слушател от обикновените гости, той гледеше Еврих, който увлечено споделяше впечатления от своите пътешествия. И въпреки това вянинът бе сигурен, че Икташ подмолно наглежда всеки присъстващ в стаята. И доста зорко при това. Наблюдаваше своя приятел и господар Сонмор. Следеше Еврих, който по навик твърде енергично описваше разни свои преживелици и току подскачаше, размахваше ръце, крачеше напред-назад с наметало, прехвърлено през ръката. Наблюдаваше и стопаните на къщата. Не изпускаше от вниманието си Сигина, която кротко си плетеше нещо в ъгъла зад масата. Дебнеше и самия Вълкодав. Ако незнайният убиец едва-едва се издаде, разсеяният наглед Икташ ще го забележи — сигурно пръв от всички.

Някой на мястото на Вълкодав навярно би усетил ревност, все пак той е на служба тук. Вянинът обаче бе благодарен. И се стараеше да си вземе поука от този забележителен мъж.

— ... и се разпространява този нисък на ръст народ наистина подобно на горски пожар или като пълчища мравки, които не щадят по пътя си ни цвете, ни птица в гнездо... — говореше вдъхновено през това време Еврих. Въпреки че влагаше чувства в разказа си, той говореше полугласно, за да не стряска спящото в люлката дете. Виона не искаше да се разделя с младенеца за нищо на света и майстор Улойхо се утешаваше с мисълта, че диханието на благородните камъни би трябвало да е полезно за сина му.

Внезапно вратата се отвори и на прага застана слугиня, която се поклони и зачака безмълвно.

— Какво има, мила? — попита я Улойхо, а Еврих замлъкна, като използва момента да се пресегне към бокала си с вино.

— Някаква просякиня седи пред портата, господарю — отново се поклони девойката. — С малко детенце е. Съвсем премръзнала седи, я каква мъгла излезе!... Седи и плаче...

— Просията след заник не е угодна на Свещения огън — измърмори сърдито Сонмор. — Нека си седи. Или да върви нататък.

— Ама тя не просеше, господарю — изплаши се слугинята. — Просто плаче. И аз нищо не съм ѝ давала!

Девойчето дори заотстъпва заднешком. Личеше ѝ колко съжالياва, че е обезпокоила гостите и господарите си, ругаеше наум портиера. Ама и той е един!... Да не изпъди веднага просякинята, нека лее сълзи пред чужди порти!...

— Почакай — каза ювелирът. Гледаше жена си. А Виона не откъсваше взор от люлката, в която под копринено одеялце сънливо и сладко мляскаше с устнички наследникът ѝ. Пред великия Сонмор младата майка не смееше дори да заекне за нарушаване на старината повеля. Но мисълта за това колко незащитно е човешкото щастие, а особено майчиното, отново я бе посетила. И ѝ се стори непоносима...

— Почакай — повтори Улойхо. — Ако някой изхвърли къшей хляб през оградата, без скитницата да го е искала, значи не е милостиня, а случайно намерена храна, на което Свещеният огън надали би се разсърдил. Кого го е грижа какво ще намери бездомната жена по паважа?

Виона рязко вдигна глава и от Вълкодав не убягна блясъкът в очите. Велика милост ще проявят Боговете към него, ако някой ден точно така го погледне любимата жена.

Икташ, който седеше с кръстосани крака, с лекота се изправи. Човек, водещ безгрижен живот, никога не би съумял да повтори такова движение, затова пък Вълкодав научи много от него. На един воин му стига да види как друг боец държи лъжицата, за да реши струва ли си да застава насреща му.

— Аз ще уредя нещата — каза Икташ на Вълкодав. И последва слугинята.

* * *

Вече приближаваше заран. Обикновено по тази доба гостите започваха да се разотиват. Очите на Виона бяха червени, изглеждаше изтощена. Вълкодав се запита дали си заслужаваше да карат младата майка да будува до зори и да я изморяват още повече. Но пък, от друга страна, сега тя ще си легне едва щом допре възглавницата с буза. Няма да има време да се бои и да трепери, прислушвайки се към случайно шумолене в мрака...

Дойката, здрава пълна жена, отгледала не една дузина дечица, вдигна люлката и Вълкодав я съпроводи с Виона до покоите. Беззаконността на нарлакското племе се състоеше и в това, че богатите майки не желяеха да губят хубостта си, като кърмят сами, затова наемаха дойки. А за да не ги тревожат младенците с рев посред нощ, дори имаха отделни детски стаички. Е, какво добро може да се чака от народ, който от раждането си е привикнал така да се държат с него?!... Мономатанката Виона бе по-различна, за щастие. У нея и мисъл не възникна да се отдели от детето или да го лиши от млякото в гърдите си. Затова люлката се поставяше в родителската спалня. Съпругът ѝ я поощряваше. Когато у тях се появи Вълкодав, те престанаха да залостват вратите в дома, защото заключеното само пречи на телохранителя да си върши работата.

Друг безполезен и даже вреден нарлакски навик повеляваше на зидарите да осакатяват стените с прозорци. На какво прилича такова нещо, чудеше се Вълкодав, ей така да рушат целостта на предпазната граница, отваряйки път на всякаква мерзост, от която мухите и комарите са най-безобидните твари!... Ако бе негова воля, той при цялата си нелюбов към каменните градежи би наредил да се зазида прозорчето на спалнята, и то възможно най-скоро. Една утеха — отвън в градината, току под перваза, стоят на стража двама от юнаците на Кей-Сонмор. Даже да се окажат калпави бойци, пак надали някой би могъл да мине през тях без шум, а вдигне ли се врява — Вълкодав веднага ще чуе...

Сигина все така уютно седеше зад масичката, настанена в кръга светлина от маслената лампа, плетеше старателно и замислено се усмихваше... Вянинът отново се улови, че подозрително се взира в Лудата. *Тю, опазили ме Боговете...* Изобщо не му се искаше да допуска крамолни хрумвания за старицата, ала навикът на

телохранителя често е по-силен от сърцето... Той се противеше на подозренията си — нали трябва да има нещо свято на тази земя...

Ала твърде много пъти се беше убеждавал в каква беда може да се превърне подобна доверчивост. Отдавна, още като момче, той за първи път видя как извършват предателство люде, току-що вкусили от една пита хляб. Добре усвои горчивия урок — вече нямаше вяра никому.

Майстор Улойхо малко се забави в „ковчежето“, за да поговори с Еврих и Сонмор. Виона се прибра заедно с дойката в спалнята. И тогава се върна младата слугиня. Вълкодав я пусна да влезе при госпожата, но остави вратата откритата, за да вижда и чува какво става вътре.

— Оставих зад портичката, с твоего позволение, господарке, хляб със сирене и малко сушени ябълки — каза девойката. — Жената взе вързопчето и веднага си тръгна, като въздаваше хвала към Небесата. Тя силно куцаше. Болна е навярно...

— Свещеният огън не всекиму дава толкова хубав дом като на мен и на теб — отзова се Виона. — Надникни в кухнята, мила. Нека сутринта на нашия господар му сготвят каша с колбас, много я обича.

Слугинята се поклони и се обърна към вратата, но на прага се сети за нещо и рече:

— Просякинята, госпожо, ти благодари. Пожела да се продължат дните ти и да бъде безмерно щастлив всеки един от тях. Каза да бъде благословено лоното ти за много потомци, защото... как го рече, само да се сетя... А, да! „Защото мирната участ е радост за избрани“. Именно така каза, господарке, и много ме помоли да ти го предам точно, за да бъде в сила благословията, така ми заръча.

— Мирна участ... — повтори Виона, като сведе очи и слаба усмивка се плъзна по устните ѝ. — Да... радост за избрани... Мирна участ...

Слугинята излезе и Вълкодав затвори вратата, оставайки в коридора. И тъкмо отдръпваше ръка, когато от стаята се донесе тихо възклицание на уплаха, изтръгнало се от гърлото на дойката. Вълкодав не се подвоуми. Не тръгна да размишлява какво би могло да предизвика уплаха у една слугиня, която помага на младата майка. Може детето да е направило беля върху скъпото копринено одеяло. Или нощна пеперуда е влетяла, натъкнала се е на пламъка на

светилника, търкулнала се е по пода като още живо, потрепващо въгленче... Вянинът предпочиташе да обмисля тази неща, след като нахлуе и след като се изясни, че не е имало нужда да бърза на помощ.

Вратата с трясък се удари в стената, Вълкодав веднага се озова в средата на помещението.

Виона държеше кинжала си. Същия, с който боравеше не по-зле от жената-воин Ертан. Ала не го стискаше за отбрана, не се гласеше да го хвърли по появил се враг, нито да го намушка. Защото нямаше враг. Мономатанката стоеше със склучени върху украсената дръжка длани и гледаше с безжизнени и неподвижни очи някъде в неизвестното. И ръцете ѝ тъкмо довършваха засилването на острието право в сърцето ѝ.

Вълкодав веднага разбра, че не ще успее да я спре. Но не като мисъл проблесна това разбиране, а като усет, мярнал се на ръба на съзнанието и изчезнал. Тялото му, вън от зависимостта от разума, вече летеше над пода в късащ жилите, невъзможен скок. Слугинята изтърва кана с вода, съдината бавно взе да пада, преобръщайки се и изливайки течността лениво, сякаш бе пълна с гъст мед... а и самата потъваше в лека смола... пръските отразиха пламъчето на лампата. Вълкодав видя как върхът на кинжала пробива синята дреха на гърдите, плътта поддава, отстъпвайки пред замаха на стоманата. Вянинът пък се протягаше с все сили към бляскавото острие, неотвратимо порязващото нежната кожа, а лепкавата стена от въздух с нежелание му отстъпваше път, ала все по-мъчно, сякаш магията на Богинята Смърт незримо висеше между него и Виона, за да му попречи да достигне и задържи над пропастта залитналия към бездната живот на младата господарка...

През очите на слугинята всичко изглеждаше съвсем различно. Тя изведнъж видя как госпожата ѝ замахва с кинжала, а после вратата се откачи от едната си панта, килна се, а телохранителят изникна посред спалнята, перна господарката през ръцете и заедно с нея се търкулна по пода. Кинжалът, избит от дланта на Виона, отлетя в ъгъла. Господарката рипна първа и се помъчи да го докопа. Дрехата ѝ бе разпрана на гърдите и оголваше бакърената ѝ кожа с косо начертана кървава резка от сърцето към дясната мишница. Телохранителят се изви както лежеше, досущ пъргав хищник, вкопчи пръсти в глезена на госпожата и пак я повали. Виона се съпротивляваше като бясна

невестулка, безумието беше превърнало гъвкавата ѝ снага на танцьорка в остра и стегната пружина, поела неистова сила.

Прилепчо се мятеше над тях, после с отчаян писък се стрелна във въздуха. Вълкодав чу разтревожени гласове, затропаха бързи стъпки. Той не можеше сигурно да улови Виона така, че да не ѝ навреди. Тя обаче не се пазеше и бе готова да си счупи ръцете и краката, само и само да се освободи от хватката му. Накрая вянинът съумя да я притисне към пода... и тогава Виона престана да диша. Вълкодав за миг се поколеба, сетне я удари с юмрук по ребрата — и тя, като заръмжа сякаш бе дива котка, отново започна да се гърчи, опитвайки се да го ухапе.

В спалнята нахълта Икташ, след него се сбутаха на прага Сонмор, синът му и майстор Улойхо.

— Виона, скъпа моя!... — хвърли се напред ювелирът. — Какво правиш, Вълкодав, пусни я!...

И тази, която одева бе неговата ласкава приятелка, отвърна със съскане на звяр, със звук, какъвто не може да издаде човешко гърло. Заповедта на Богинята — УМРИ! — предадена чрез тайното изречение на неведомата просякиня, бе прекършила волята ѝ и бе повела цялото ѝ същество в див устрем към самоубийството. Променената, омагьосаната Виона бе решена да прекъсне живота си и само със сила не можеше да бъде спряна. Пожар в степта не се гаси с вода или с пръст. Огънят се укротява с огън — като ги сблъскаш...

Вълкодав знаеше какво може да се противопостави даже на волята на Боговете. Всеки вянин знаеше това още от пелени.

Майчината любов.

Икташ, оказа се, също го знаеше.

Той не понечи да помогне на Вълкодав. Скочи встрани и във вдигнатата му ръка пронизително запищя изтръгнатият от люлката младенец.

— Сега ще му размажа главата! — страшно кресна Икташ. По-късно, припомняйки си тези кошмарни мигове, Вълкодав призна пред себе си, че малцина биха съумели толкова добре да се престорят на безпощадни убийци на деца. Повечето хора, в това число и той самият, навярно биха се издали с някаква дреболия, трепване на лицето, вдървена поза или нещо друго, което би опровергавало заявеното намерение. Икташ не се издаде с нищо. Какъв ли живот трябва да

изживееш, за да можеш да сториш това, какви сенки трябва да си погребал в дъното на душата си?...

А обезумелият ювелир, изгубил представа какво става пред очите му, се хвърли да спасява детето си. Хилавият наглед гърбушко прояви неочаквана пъргавина, но бащата и синът Сонмор го хванаха навреме и задържаха на място. Те разбираха какво крои Икташ, на тях любовта и страхът не им попречиха да проумеят замисъла на мургавия им съратник.

Виона с нова сила се задържа от Вълкодав и отчаяно завика. Вянинът не би предположил допреди мигове, че с радост и облекчение ще чуе вопъл, пълен с болка и ужас!... Но ето че слушаше, и то със задоволство, защото това бе човешки вик, а не рев на побесняло животно. И в него звучеше съвсем човешко чувство. Разсъдъкът на майката, изплашена за бебето си, беше се проявил и бе надвил за известно време чудовищния стремеж към гибелта...

— Еврих!... — изкрещя Вълкодав, забелязал арантянина. — Бързо насам!... Разбий магията!...

С две думи, както можа, той обясни на младия лечител какво се е случило. И с цялата си кожа усети несигурността и страха на спътника си. Така млад воин, привикнал само с тренировъчни схватки, за пръв път се сблъсква с истински противник в истински кървав двубой... и тогава изведнъж разбира, че момчешките игри са свършили, а не остава време да събере кураж — трябва да грабва оръжие и да убива, инак след миг самият той ще бъде убит. Еврих, естествено, не бе голобrado момче, тепърва тръгнало да върши подвизи. Случвало му се е вече и да лекува полумъртви хора, и да се справя с жестоки врагове, бранейки себе си и другите. Ала на съдбата ѝ беше угодно да го изправя пред нови и нови изпитания. Да се опълчи на Богиня!... И то не коя да е! Не, не бе мечтал за подобно единоборство. Наистина. И кой демон го подхлъзна да последва неистовия варварин в този прокълнат от Небесата дом, където и луд не би пожелал да се озове!...

А докато граматикът се колебаеше, Виона пак взе да се превръща в диво животно. Повелението на Богинята будеше у нея нечовешкото, което напираше навън като крилато насекомо, късащо обвивката на какавидата си. Само дете на бял свят щеше да излезе не пленително обагрена пеперуда или изящно водно конче, а същински, съвсем не безобиден дявол...

И тогава иззад гърба на Еврих изникна Сигина, съвсем забравена в разразилата се суматоха. Побърканата старица отново изглеждаше безгрижна и ведра, ала толкова решително и бързо прекоси стаята, че никой не сколаса да ѝ попречи. Малките ѝ меки длани легнаха върху слепоочията на мятащата се като тигрица в ловна мрежа и невнятно ръмжаща Виона... и с ненадейна сила обърнаха главата ѝ, като я накараха да погледне Лудата в очите. Вълкодав се стегна, напъна се да овладее неочакваната намеса... и мярна как се изопна лицето на подивялата стопанка. Сетне Виона внезапно омекна, безволно увисна в ръцете му и вянинът усети мраз в стомаха си — край, умря!... Ужасът му изтрая миг, а после той разбра, че клетницата още диша, макар неравно и слабо. Устните ѝ помръднаха, прошушнаха нещо. Вълкодав едва различи думата: „Мамо...“

Сигурно бясната борба я беше изцедила докрай. Колкото и могъщо да е едно заклинание, то не може да изиска от човешкото тяло неща над предела на възможностите му, въпреки че на много е способна плътта, да — на много... Ала ето — стигна до ръба си. Слава на Светлите Богове!...

Вянинът много грижливо и предпазливо положи Виона на ложето ѝ, но продължи да я придържа, готов да стегне хватка, ако се наложи. Майстор Улойхо се отскубна от Сонмор и наследника му, за да падне на колене край постелята. Той плачеше и викаше името на любимата си, милваше я по разпиляната коса и посивялото лице, които така и не успя да нагизди с диадема от чудесните топази. Икташ предаде детето на дойката. С появата на Сигина в стаята младенецът беше престанал да се къса от рев, но никой нямаше сили да обръща внимание на тези подробности.

— Ето, сега сними от нея магията! — каза Лудата на Еврих. И тя държеше младата жена, стискаше китките ѝ здраво. И добави нещо съвсем странно: — Заедно с теб сме по-силни, синко.

По-силни от една Богиня?... — усъмни се наум Вълкодав. — И то от ТАЗИ? Хубаво, да отклониш гибел, носена от Нейните следовници във вид на отровна стрела или болестна зараза — това да. Ала да преодолееш Нейната изречена воля...

Еврих обаче, за разлика от него, варварина, някак веднага спря да се двоуми. Наведе се над Виона, съсредоточено стисна клепачи и постави длани на темето ѝ. Съвсем като Тилорн.

— А ти, сине — каза Сигина на Вълкодав, — пусни момичето. Тя няма повече да се дърпа, няма да ѝ позволим.

И вянинът... повярва. Кой знае защо. Може би заради гласа на Лудата. В него звучеше нещо необоримо убедително. Така би могла да мълви самата Майка Земя, стига на човек да бе дадено да чува речите ѝ. И Вълкодав, бдителният телохранител, веднага и окончателно се успокои за Виона. Но пък веднага се замисли за просякинята. Поточно — за онази, която в облика на бездомна нещастница беше измамил състрадателната си жертва. Бе безполезно да споделя с майстор Улойхо, затова подхвърли на Сонмор:

— Отивам да хвана оная... пачавра.

Вождът на разбойниците тутакси схвана за кого иде реч и кимна:

— Върви. Икташ ще наглежда тук.

Лицето на Еврих стана отнесено, устните нещо зашепнаха с едва забележима усмивка.

— Идвам с теб! — тръгна подир вянина Луга. — Всички момци на крак ще вдигна, ще заловим мръсницата, на кол ще я набучим!

Вълкодав и Кей-Сонмор изскочиха на улицата. Вълкодав живо се огледа, но не откри никаква следа, която да подсказе поне накъде е тръгнала пратеницата на Вездесъщата. Каменният паваж блестеше в мъждивата светлина на факлата от полепналите по него капки мъгла. Вянинът вдиша студения влажен въздух и си помисли, че хората на Кей-Сонмор сигурно наистина ще обърнат цял Кондар като пазарска кошница. И ще заловят поне дузина просякини, поне донякъде приличащи на онази, виновната. И всички тях ще убият по най-жесток начин, може би още докато ги разпитват. Сонмор Младши обича побратима си и пред нищо не ще се спре, отмъщавайки за ужаса, преживян от любимата на майстора. Ала кой ще се закълне, че сред наказаните ще бъде онази, истинската злодейка? Защото твърде хитроумни са вестителите на Смъртта и малцина са им равни в умението да се изплъзват от преследване...

Вянинът още веднъж огледа улицата. Упорито му се струваше, че дирята на виновната още не е заличена. И нещо в него вече знаеше как да проследи врага, досещането обаче плуваше в чувствата му, без да е изскочило на повърхността на съзнанието. Трябваше да се напъне, да направи усилие — и ще проумее за какво става дума. Миризма?... Не, няма да стане — кучетата, пуснати от Луга, още щом взеха да душат

паветата, се разкихаха неудържимо, а после подвиха опашки и избягаха обратно в двора. Кое тогава е по-фино от миризмата, но в същото време е по-силно... Вълкодав приклезна, втренчено взирайки се в камъните, изисквайки верния отговор от тях...

И внезапно разбра. И видя следа, вплетена в мъглата също толкова ясно, както застаналият до него Кей-Сонмор можеше да различи отпечатък на крак в мека пръст. Така и вянинът напипа с вътрешното си око отглас на нечии мисли и чувства, задържали се в смачканата празнота на нощта. И даже се учуди как едно толкова простичко нещо не му хрумна веднага. Сега оставаше само да се възползва от това знание. Добре, че духовните отпечатъци на хората се различаваха толкова силно, колкото и миризмите на телата. Вълкодав само за миг отдели нужния му всред останалите.

Вдигна глава, за да сподели с Кей-Сонмор откритието си, но видя, че Луга отстъпва от него, гледайки го с ужас, все едно бе съзрял врата към отвъдното. Държеше факлата така, сякаш се защитаваше с нея, ръката му я стискаше като в конвулсия. Пламъкът димеше, трещеше и плюваше пръски от искри, пораждайки огнен харман в мъгливата завеса... Вълкодав се изуми на уплахата на Кей-Сонмор, ала нямаше време да пита какво се е случило. Злосторницата и без това имаше голяма преднина и продължаваше да се отдалечава, опитвайки да се скрие в пристанището. Е, корабите рядко вдигат котва нощем, но кой знае...

Вянинът бързо пое по дирята, само се озърна към Луга и въоръжените слуги, изсипали се на улицата. Неизвестно защо никой не го последва. Всички стояха на място като заковани и го гледаха така, сякаш за първи път виждаха телохранителя на Виона. Вълкодав мислено плю встрани, махна с ръка и се устреми в преследване сам.

Скок. Скок. Отново. Нозете го носеха плавно и мощно напред. Паважът летеше назад, а отстрани — боядисаните спретнати огради. Вянинът уверено и някак отстранено си каза — ще успея. *Ще я хвана, преди да е стигнала кея и чакащата я там лодка, която стои още от вечерта. Злосторницата тича бързо, има пъргави и здрави крака, много ѝ се иска да се спаси. Но навярно има едно наум, че е обречена, затова съм по-бърз от мръсницата. Аз знам, че ще я пресрецна. Ще я хвана. И с един замах ще ѝ строша врата. Знам го.*

Съзря мимоходом купчина парцали в сточния жлеб под стената на къща. Приличаха на повито бебе, ала от тях не се долавяше и най-слаб признак на живот. Ето, значи, какво дете е люлеела пред гърдите си, седейки пред портата. А какво друго може да се очаква? Нима имат деца онези, които повече милеят за Смъртта, отколкото за Живота?...

Миризма. Миризмата се засилва...

Вълкодав разпозна тази миризма. И усети как на тила му се изправя остра четина, как устните оголват дълги кинжални зъби.

Закъснял, а може би прекомерно подранил минувач, тръгнал по най-безопасната улица в града, в ужас се лепна за близката ограда. А после, без да гледа накъде върви, хукна презглава далеч, далеч, далеч от проклетото място...

Именно така трябва да се бяга, когато ненадейно покрай теб префучи неопишимо кошмарен звяр — огромен настръхнал пес с човешки очи, които горят в бясно зелено. А над главата му с писък кръжи голям черен прилеп.

Мярнаха се и пропаднаха в мъглата и сега само отекваха отчаяните неравни и припрени стъпки на нещастния минувач, преплетени с хъркащото му дишане.

Пещера. Дим и сажди от факли. Крилати сенки се стрелкат под свода. Кръв е опръскала стените и пода.

Висок момък, кожа и кости, лежи по очи. Ръцете и краката му са стегнати в пранги. Каменни пранги, излъскани до блясък от телата на безброй безименни и безлики роби.

Жена. Много млада, прекрасна, румена и весела. Отмята на гръб коси, лепнещи към шията и влажното чело. Тя се озърта към надзирателя по прякор Вълк, който одобрително ѝ кима, като широко се усмихва. Няколко косъмчета са останали по бузата ѝ, влезли са в устата. Тя ги маха с пръст и по бузата остава червена ивичка. В другата си ръка стиска бич. Тежък, не по силите на една девойка, дълъг, стегнато сплетен колан. Опитните надзиратели с такива бичове правят чудеса и се хвалят един пред друг какво са сторили на този или онзи неволник, при това с един-единствен удар. Младата хубавица засега няма с какво да се хвали, но ще се научи, за да може

насетне и тя да има какво да разправя. Много ще се постарее в обучението.

И после, дали от Вълка, или от друг, ще има младенец, когото ще изхвърли в кладенец на мината...

Ще бъде изхвърлен също като този навит парцал, който си е свършил работата и вече е ненужен.

Вълкодав разбра, че ще настигне бегълката няколко мига преди това да се случи. Неосезаемата ѝ с обикновени сетива следа, разтворена в мъглата, минаваше между странноприемниците в долния край на улицата на Скъсаното въже, току преди широкия прибрежен площад. Денем тук винаги кипеше забързан суетлив живот — край северния пристан рибари продаваха на домакини пресния си улов; край южния, където бе дълбоко даже при отлив, хамали товареха или разтоварваха търговски гемии, а навред стояха палатки и сергии, от които оправни и гласовити продавачи хвалеха стоката си. И цял Кондар знаеше, че тук е много по-евтино, отколкото на тържището в Средната махала...

Нощем същият площад тънеше в почти гробовна тишина. Нарлаките смятат за нечисти всякакви дела, извършвани в добата между залеза и изгрева, тъй като през нощта праведните огнепоклонници следва да седят край свещеното си огнище. Кой знае защо тази повеля преди всичко важеше за търговците. Може би заради родовата номадска памет, която изначално не храни голямо доверие към търговското съсловие, като дори се съмнява в принадлежността им към човешката раса. Както и да е, но след заник-слънце пристаните ставаха лошо място в очите на кондарци, по-злокобно от запустяло гробище. Мълва се мълвеше, че уж нощем покрай кейовете плувал необикновен тюлен, поставен да следи колко благочестиви са тукашните люде. И ако този тюлен забележел някой да се скита в лош час по площада, започвал толкова горчиво да плаче за хорската неправда, че човек не издържал скръбта му и се хвърлял във водата. Ето защо в кондарското пристанище толкова често сутрин вадят удавници. А че по някои от тях личали рани от нож, това нямало никакво значение и никого не засягало. Разправяли също, че уж

тюленът вълшебен щадял единствено млади девойки, които бързат на любовна среща — ала само тях!

Вълкодав се беше наслушал на кондарски поверия от един каторжник още в Скъпоценните планини. И по друго време сигурно би се съобразил с тях, за да му е мирна главата... ала не и сега. Въпреки че и неговото собствено племе също смяташе за несправедно деяние преследването на враг, а още повече отнемане на живота му в среднощната тъма. Вълкодав на свой гръб бе узнал каква е разплатата за подобна постъпка. Само че би изтърпял същото още веднъж, без да се разкайва за тогавашното.

Поредният скок го изнесе зад ъгъла на обширен като крепост хамбар и Вълкодав се озова на ръба на площада. Тъмнината на лятната нощ не пречеше на визора му, затрудняваше го само мъглата, но Сивият пес и нея едва забелязваше. Дирята най-сетне придоби плът — ушите му доловиха как преследваната се задъхва, носът му трепна, подушил потта и страха на бегълката, която беше разбрала, че е разкрита и че я настигат. Има си хас да не разбере. Стремителното чаткане на твърдите нокти по паважа и бойният вик на Прилепчо ехтяха в безмълвието, трудно би било да се изтълкуват превратно. Вълкодав я чу да се обръща в движение, окончателно губейки ритъма на дишане. Откъм северните пристани блесна и тутакси угасна слабо огънче. То обещаваеше спасение, затова жената хукна натам, вкопчвайки се в живота. Вълкодав тръгна да ѝ пресече пътя, неотвратимо и мълчаливо, досущ както правят вянските песове, настигайки люти вълчици.

— *Ти би ли могъл да убиеш жена, Вълкодав? — попита кнесиня Еленя.*

Той отвърна, без да се замисли, свършено спокойно:

— Бих могъл, госпожо.

Мъглата, пълзяща от морето, се разливаше по градските улици, като се сгъстяваше до непрогледно сиво мляко, но тук, край самия бряг, се стелеше на плътни валма, още не успели да се размесят. Затова в снагата на мъглата се появяваха разреждания и Вълкодав неочаквано попадеше в чисти места, преди да се гмурне в нова призрачна стена. И

след поредния скок, озовал се отново в джоб от чист въздух, вянинът видя под звездното небе онази, която тъй безмилостно преследваше. Тя тъкмо се озърташе, качулката ѝ се смъкна от главата, обляното в пот лице се изкриви от страх, но същата пот изми кожата от изкусно налепената грозна маска на сбръчкана просякиня... и Вълкодав се убеди, че жената е останала все така прекрасна, каквато е била преди седем години, когато за последен път я видя. Само дете тогава все още имаше в нея останки от невинното момиче, похитено от дома си и продадено за забава на надзирателите в четвърта мина. Сега обаче хубостта ѝ бе красота на върла хищница, досега не узнала що е провал.

И хищницата забеляза светещ поглед по петите си, дълги кучешки зъби — съзря неминуемата връхлитаща я смърт и закъсняло, трескаво се запита — къде сбърках, какво става!? Отдавна спотаен в нея страх внезапно се измъкна на свобода и властно скова тялото ѝ, отсече ѝ пътя към избавлението!...

Вече в дъгата на предпоследния си скок, Вълкодав дочу отстрани изумено и уплашено възклицание — женски глас, към който се присъедини и мъжки. Сториха му се познати, ала той не им обърна внимание. Те нямаха значение в този миг на разплата. Нищо друго нямаше значение. Дори и това с какво ще свърши кратката му схватка с вълчицата, посегнала срещу него с тясно стоманено острие. Важното бе само едно — тази зла душа пред него повече никому не ще навреди. А после — то е после...

Жената вълчица отстъпваше заднешком, без да откъсва сякаш омагьосан поглед от противника си и бавно, твърде бавно навиваше на лявата си ръка широкото дрипаво наметало. В дясната си ръка, насочена напред, стискаше кинжал с върха нагоре, надявайки се с него да разпори корема на връхлитащия я звяр. Вълкодав скочи, без да се двоуми и колебае, знаейки, че острието не ще го засегне. Мускулите му още изстрелваха тялото в последния скок, когато право в лицето на жената се заби черна рошава мълния, която свирепо извресця, преди да прониже с нокти омразната плът. И посланицата на Вездесъщата трепна — кинжалът ѝ произволно отиде нагоре, а тя като че ли изпищя.

Всичко останало се случи в един миг. Вълкодав видя съвсем близо очите ѝ, невероятно изцъклени, пълни даже не със страх — бе поглед на същество, външно живо, но вече осъзнало се отвъд

границата на смъртта. По същия начин се държи някой човек, политнал в пропаст, уж все още усеща с нозете си ръба, но вече е изгубил равновесие, няма как да се вкопчи в камъните, невъзможно е да се задържи, а тогава плътта му, усетила властта на земното привличане, още преди разума вече знае — падането е неизбежно. Със страничното си зрение Вълкодав улови движение отдясно, откъдето се бяха донесли смътно познатите гласове. Право към него летеше нож, пронизвайки ленивите влакна на мъглата. Вълкодав не се отклони, за да не пропусне главната си цел и пое метнатото острие с хълбока си. Усети го като тъп удар, стори му се не особено силен. Туловището му помете жената — крехко храстче, премазано от търкулнала се по склона канара. Отхвъркна и звънна в тъмния паваж безполезният кинжал. Вълкодав почувства как се пречупи гръбнакът ѝ.

Нощта бе тиха. Мигащото огънче при северните пристани изчезна, но се чу плясък от весла. Съучастниците на злодейката комай се бяха досетили, че няма смисъл да чакат, освен ако не искат да си навлекат беля.

Към Вълкодав през валмата мъгла се приближаваха две припрени сенки. Скоро те се превърнаха в Дикерон и Пеещо цвете. Вянинът ги посрещна на колене, редом с проснатото безжизнено тяло. Той развързваше ремъчетата в косите си, за да сплете плитки, прилягащи на убиец.

— Къде е кучето? — вслушвайки се в мрака, попита мономатанецът.

Вълкодав мълком погледна чернокожия и неговата спътница. Не беше сигурен, че ще успее да им отговори ясно.

— Чухме викове — поясни танцьорката. — Стори ни се, че бясно куче напада жена!...

Тя държеше малко моряшко фенерче — маслена лампа, похлупена с издута стъкленица, укрепена с метални нишки. Такива светилници носят хора, които обичат нощните разходки. Навярно тези двамата така си почиваха от хорското любопитство и суета.

— Не ни се стори, така си беше! — изсумтя Дикерон. — Къде е ножът ми? Не съм пропуснал.

— Разбира се, че не си — покорно се съгласи Пеещо цвете. — Ти никога не пропусках. Сигурно кучето е избягало и е отнесло ножа. Сега ще потърся следи от кръв...

Вълкодав неволно скоси очи към хълбока си, който леко тръпнеше като след здрав ритник в ребрата. Точно там от скъсаната риза висеше влажно парче плат, но влагата по него бе само от пот.

— Не е могло да офейка току-така! — заинати се Дикерон. — Метнах ножа на месо! Псето даже не изквича! Бих го чул да бяга!... А как е жената? — сепна се той.

— Не успя да я спасиш — въздъхна Пеещо цвете. — Вратът ѝ е счупен.

Вълкодав с немалко усилие надви тегнещата в тялото му умора. Почти непреодолимо му се искаше да се свие на кълбо и да спи, да спи, да спи... Надигна се, направи няколко крачки встрани и вдигна ножа на мономатанеца. Той не блестеше само защото се намираше в сянка, хвърляна от пламъка на морското фенерче на девойката. Вянинът си даде сметка, че по време на преследването не е гледал света от височината на обикновения си ръст. Върна се и подаде ножа на слепеца:

— Ето го, вземи...

Членоразделната реч го затрудни.

— Ти?... — изуми се Дикерон. — Откъде се взе тук?...

Вълкодав се замисли как да обясни, но чернокожият не чакаше отговор, защото друго бе изместило вниманието му. Той опипваше острието, дори го пробва с езика си, помириса върха. Не остана доволен и връчи ножа на спътничката си:

— Или съм изкукал окончателно, или по острието наистина няма кръв... Има ли?

Пеещо цвете кой знае защо погледна Вълкодав и, явно страдайки, каза истината:

— Съжалявам, Дикерон... ножът е чист...

Чернокожият заплашително се извърна към вянина:

— Да си го избърсвал?

— Ти улучи — тежко изрече Вълкодав.

— Знаех си!

— Мен — добави вянинът. Чернокожият замръзна с отворена уста, сетне издиша като вик:

— Теб?! Но аз чух куче!...

Вълкодав си спомни ужасените очи на Кей-Сонмор и неговите юнаци. Беше безсмислено да се отмята, затова каза:

— Ами аз понякога... се превръщам в куче.

За негово облекчение Дикерон възприе признанието съвсем не така, както би реагирал някой нарлак, отдавна откъснал се от вярата на предците си и забравил родовото си име. Мономатанецът не се отдръпна стреснато, нито побягна, нито направи предпазни магически жестове. Овладея почудата си, сетне кимна и с уважение забеляза:

— Разбирам защо ножът ми не те е одраскал дори. Сигурно си знаменит вожд или магьосник. У нас се смята, че Прародителят дарява с облика Си единствено най-великия от рода!

— Не съм най-великият — изсумтя Вълкодав. — Просто съм последният.

Чудна работа, рече си той, нима не ми е безразлично какво мнение има за мен този сляп хвърляч на ножове? Нима държа да ме запомни с добро?...

Мъртвата прислужница на Смъртта лежеше възнак, с разперени ръце, от ъгъла на устата и от лявата ѝ ноздра се бяха стекли гъсти тъмночервени струйки. Празните помътнели очи гледаха неподвижно нагоре, където зад мъглата се криеше Звездният мост, недосегаем за черни души. На Вълкодав му се стори, че над площада се надвеси гигантска непрогледна сянка — и веднага изчезна. Вянинът забеляза как трепна зиморничаво Пеещо цвете, как успокоилият се Прилепчо за кратко отново наежи козинка... Само Дикерон все едно нищо не почувства. Мономатанецът прибра ножа в канията, окачена на колан през рамо под ризата, след което деловито се осведоми:

— Излиза, че ти си извил врата на тази женичка? Дано да е имало защо...

Откъм улицата на Скъсаната връв по площада плъзнаха мътнорижави петна светлина — бяха факли, превърнати от мъглата в призрачни огнени облачета. Беше Луга със съратниците си, най-сетне престрашили се да се присъединят към невижданото преследване, или поне да разберат как е свършило всичко.

От заранта цял ден в Кондар само за две неща се приказваше сред народа — за това колко гръмко е плакал вълшебният тюлен носес, както и за поредния страшен улов на подранилите рибари, натъкнали се край подпорите на кея на труп — млада жена със зверски

строшена шия. Смъртта беше изтрила от лицето ѝ нечовешките ярост и ужас, а водата бе отмила боята и кръвта, поради което на най-жалостивите люде им се струваше, че красавицата ѝ сегичка ще си поеме дъх и ще отвори очи. За какъв ли грях чудесният тюлен-блюстител бе погубил такава хубост? — питаха се хората. Не може ѝ така, за нищо да убиеш подобно същество!... Жената носела дрипи като просякиня, ала ръцете ѝ се оказали гледани и бели, никак не свикнали да ровят из бунищата. Ясно, рекоха си най-сведущите — знатна госпожа, преоблечена като бездомница!... Един от рибарите дори решил да провери бие ли сърцето ѝ, оголил лявата ръка и открил изтъркана ножница, пристегната под лакътя. Тогава на всички стана ясно, че не любовта е довела мъртвата сега жена на площада. После слуги от околните къщи споделили с познати, че нощес са чули викове и шум от бягащи нозе, очевидно неизвестната дама се опитвала да проникне в нечий дом, но я подгонили и тя, преследвана, стигнала до пристанището, където и намерила края си... Ако е било така, значи няма защо да я жалим, рекоха си хората. Прав ѝ път в пъклото на крадлата!

И най-накрая от уста на уста се разпространи словото на великия Сонмор. Нощният конис изказа загрижеността си, задето зли люде се опитали да притесняват неговия приятел, достойния майстор и изкусен ювелир Улойхо. Сонмор бил много натъжен от това — предаваха си в тълпата и всеки, дочул какво е казал вождът на разбойниците, потръпваше от ужас. Защото който натъжаваше Нощния конис, той не живееше дълго и понякога го намираха обесен на собствените му черва или с облечена наопаки собствена кожа. И щом се сетиха за това, любителите да обсъждат надълго и нашироко всяко произшествие бързичко си намериха друга, по-полезна и безопасна работа — че то и денят не е празничен, има какво да се върши...

Когато край трупа на неизвестната останали само най-любопитните, пристигнал отряд стражници начело с невъзмутимия Брагел. Яките стражи без излишни приказки увили трупа в рогозка и натоварили вече изгубилата прилика с човешко тяло бала на каруца, сякаш качили огромен увехнал и загнил зеленчук. После каруцата заскрибуцала към най-близката градска порта, където предварително бяха разпалили голяма клада. Влажният пакет сърдито засъскал, щом го хвърлили в пламъците. Само така добрите кондарци можели да

бъдат сигурни, че душата на нечестивата непозната, както и прокобата от гибелта ѝ, не ще намерят път назад, за да отмъщават на града. А и да намерят, ще спрат на мястото, където е горял праведният огън. И за още по-сигурно, както биха постъпили не само нарлаки, стражата подкарала овъглените останки да ги погребат на място, което не принадлежи на нито една от световните стихии. Само така може да се отърве честният град от нежелания мъртвец, бил той езекутиран престъпник, или непознат чужденец. Стражата достигна устието на едва сълзящата Ренна и там, посред чакъла, на бърза ръка изкопали трап, в който заровили пепелта на убитата. Може и при следващата разходка на Змея полудялата вода да изрови останките, но кондарци вече не се притесняваха. Морските течения край тукашните брегове не връщаха нищо от това, което е било отдадено на сприхавата река, поне ничий труп не бе изплувал отново около пристанището, за да плаши хората. Вярно, имаше една легенда за едно-единствено изключение — най-първият Сонмор, когото уж се наложило да погребват седем пъти подред.

Все пак повечето кондарци предпочитаха да вярват в скъсания клуп...

— Защо отказваш награда? — попита Виона. — Полага ти се!

— Не съм я заслужил — упорито повтори Вълкодав. Гласът му се струваше на Виона подобен на каменна стена, изгубила цвета си от слънцето и дъжда.

Седяха на пейка в градината под сянката на бръшляна, който се катереше по дървена решетка. Между тъмните му плътни листа въсьчно белееха звездичките на цветчетата — дребни, не ярки, но в замяна на външна хубост Боговете им бяха дали нежен аромат, привличащ роеве пчели. Виона изтръска върху ръката си малко пращец и пчелите, трудолюбиво бръмчейки, почнаха да кацат върху бакърената ѝ кожа, като я гъделичкаха с полъх от крилцата си. У дома, в Мономатан, пчелите бяха доста по-едри и по-лоши по нрав, а и медът им бе по-различен като вкус и уханье.

— Но ти пръв се намеси — възрази Виона. — Ти не ми позволи да извърша непоправимото... Икташ, Еврих и Сигина се притекоха на помощ после...

— Ами нека тях съпругът ти възнагради — каза вянинът. — И още дойката, задето навреме ахна и ме предупреди.

Не поглеждаше нито пчелите, нито младата стопанка. Седеше с кръстосани на гърди ръце и вдървено лице.

Майстор Улойхо наистина бе готов да позлати всички, които осуетиха пъкленото дело на следовницата на Морана. И само Вълкодав смяташе, че няма право да приема похвали и награди. Беше невъзможно да го разубедиш. Каквото и да говореха хората, той си знаеше, че по най-срамния начин пропусна да забележи издебналата сгоден момент опасност. Какво като се е появила в изненадващ образ! Бе длъжен да го предвиди. Кому щеше да е нужно преследването и разправата със злодейката, ако тя бе постигнала целта си?...

Виж, Еврих и Сигина наистина си заслужиха почестите. Особено Сигина — без нея Еврих навярно нищо не би сколасал да направи, сам го призна. „Аз, като надникнах в очите на клетницата — заяви той, — едва самият не пропаднах в пропастта на безумието! Помниш ли онзи път на Засечния рид? Как постъпих тогава?... Предизвиках у себе си примерно същото, което чувстваше горката вила... а аз, ти знаеш, благодарение на Канаон горе-долу имах представа как се чувства тя... е, пък после излязох от това и я измъкнах със себе си. Съвсем просто, ако си наясно как... Но тук! Щях да летя в бездънния кладенец на магията, да пропадам до свършека на света! То аз започнах да пропадам, да! Само виждах как чезне небето над мен, без да мога да сторя нищо! И изведнъж нечия мека длан ме спря и ме задържа! А после ме издигна заедно с Виона — нагоре към светлината...“

Той бе срещал описания на подобни състояния единствено в древните ръкописи, създадени във времена, когато обитателите на Небесната планина се разхождали сред хората. Еврих изгаряше от желание да научи коя Богиня бе призована на помощ от Лудата. Сигина обаче само ласкаво му се усмихна и рече като на дете, което пита защо водата е мокра: „Нямам време, миличък, да служа на Богове и Богини. Заета съм да чакам синовете си...“

Разочарованият Еврих се принуди да запише тайнствената случка в „Допълненията“ си, въздържайки се от тълкувания. Вълкодав понечи язвително да му подхвърли, че именно той, граматикът, отначало не искаше да доведе селската смахната на гости у ювелира...

За щастие помисли и премълча. Да беше сам изряден, да се заяжда с другите, а така...

— Какво да се прави, грях ще е да те насилваме — тъжно промълви Виона. — Истина казват, че пари, взети без желание, не носят добро.

Вълкодав нищо не отвърна, но наум се съгласи с нея. Изобщо не си помисли, че господарката започва предпазливо да го оплита с тънка и уж невинна отначало паяжина, досущ хитро малко паяче, което полека-лека стяга в свилената си мрежа опърничава голяма муха!... Беседвайки с него, Виона скришом му пускаше пипалата на усвоеното в храма изкуство. Та тя отдавна бе решила за себе си, че някои умения, научени от жреците на Вездесъщата, не би било грешно да използва за свое благо, тъй като не всичко, преподавано в дома на великата и ужасна Богиня, целеше убийство. Да, имаше подлудяващ жертвен танц, но имаше и такъв, който извисяваше душата чрез съзерцание на истинска красота. Или ето, да вземем изкуството да се води разговор. Владеещият го можеше с памук да извади и най-потайното от най-инатливия човек. А голям майстор — той съвсем пък би накарал същия твърдоглавец да изпълнява неговата воля, без жертвата изобщо да се усети, мислейки, че постъпва според собствените си желания.

Като основа това изкуство включва способността да разпознаваш що за събеседник ти е подхвърлила съдбата, така че Виона дори не понечваше да разубеждава Вълкодав пряко, като спори с него. Младата жена просто подхвана разказ за себе си, за това как още като малко глупаво момиченце останала съвсем сама. Отстрани някой би си рекъл, че тя говори на пчелите, плъзнали по дланта ѝ, но веднага щом ръцете на телохранителя укротено легнаха на коленете, Виона не пропусна да го забележи.

— В моя край растат гъсти гори — тихо ромолеше гласът ѝ. — И в самото им сърце се таят езера, обкръжени от черни дървета с тежки кожуси от лишеи. Никакъв вятър не може да повали такова дърво, а когато умре от старост, то потъва във вода, защото плътта му е като желязо. Дядо ми имаше меч от черна дървесина и надвиваше с него храбри врагове, които се сражаваха с желязно и медно оръжие. Той ме вземаше със себе си на езерата. Дърветата са толкова високи, че водата остава гладка, даже ако над гората бушува силен вятър. Затова там растат цветя, каквито няма никъде другаде. Наричаме ги „паднали

звезди“. Те цъфтят нощем. Лежат върху водата и в тъмното греят с небесносинкава светлина. Сигурно никога повече няма да ги зърна... Ти също ли често мислиш за родината си, Вълкодав? Как е там?

Вянинът не отговори веднага, а когато заговори, гласът му вече не бе онзи предишният — безцветен и безчувствен:

— Много неща биха те удивили там.

— Разкажи ми за страната си — помоли го Виона и склонила глава към рамото си, внимателно гледаше вянина. Топази, обковани със сребро, се преливаха в косите ѝ.

— Зиме у нас вали сняг — каза Вълкодав. — А езерата и реките се обличат в здрав лед. Можеш да си построиш къща от ледени греди и тя ще изтрае до пролетта.

— Би ли искал да се завърнеш у дома? — попита Виона. Той поклати глава, продължавайки да гледа в земята. Отвърна с известно забавяне:

— Нямам при кого да се завърна.

— Аз също — промълви Виона. — Сега домът ми е тук, в страната, където намерих мъж, който ме обича. Домът на сина ми е моят дом. Пожелавам ти, Вълкодав, и ти някога да се сдобиеш с мила стряха, към която да ти се иска да се върнеш.

— Благодаря — каза вянинът.

— Ти навярно много си пътешествал — продължи Виона. — Ако правилно те разбрах, ти и приятелят ти се каните да прекосите морето?

Вълкодав мълком кимна.

— Не те разпитвам напразно — каза мономатанката, — но ми се струва, че пътят ви ще мине покрай бреговете на Шо-Ситайн... или на Езерния край?

Вълкодав пак кимна:

— Да, така е.

— Моето племе — въздъхна Виона — има пословица: оставена край пътека питка ще се върне с печено прасе. Аз вече надали ще видя как над рамото на Седящата котка изгрява слънцето и как обагрят с огън водопадите, но в моята власт е да помогна на един човек да се върне в родината си. Той копнее за това. Ти не искаш повече да си мой пазач, Вълкодав, но аз мога да те наема да откараш този човек обратно при семейството му... Мога ли?...

Той внимателно я изгледа.

— Бих се радвал да ти послужи още веднъж... ала ние с Еврих пътуваме, за да изпълним обет... даден на приятел, който остана далеч... Но ако с твоя човек сме в една посока, защо не. Кой е той? Познавам ли го?

— Познаваш го — усмихна се Виона. — Баща му е планинец от Задоблачния рид, а майка му е израснала в Езерния край. Когато се преселили в Нарлак, зли хора се възползвали от неосведомеността на чужденците и ги наели да промиват златоносни пясъци в реките на Змейската диря. Така момчето останало сираче. Казва се Йара.

Виона знаеше за приключенията на Вълкодав в „Сегванска зъбатка“ от разказите на Еврих. За Йара пък научи от Сигина, която твърдеше, че вянинът го покровителства. После Лудата дори показва на младата господарка смуглото светлокосо момче, което чакаше възрастния си приятел край портата. Защо на Сигина ѝ трябваше да прави всичко това, остана загадка, но ето че казаното от нея послужи за нещо, затова младата жена ѝ бе благодарна.

— Госпожо! — възкликна Вълкодав и даже погледна Виона право в очите. — Как се досети, че и без това възнамерявах да заведа момчето у дома му?...

Вълкодав спря, когато от върха на високия стръмен хълм пред взора му се откри селото. Веднага намери с очи нужната му къща под ниско нахлупен покрив от чимове — и само нея гледаше вече. В средата на покрива леко светеше дупката за излаз на пушека. Вълкодав добре си представяше как изглежда домът отвътре. Зиданата от камък и измазана с глина печка се намира в северния ъгъл, тя брани жилището от зли сили, напирани откъм полунощната посока на света. Никой вянин не ще продума мръсна дума пред господарката-печка. А направо отсреща ѝ стои светият красен ъгъл, осенен с ликове на Богове и почитани предци, отишли в отвъдното. Покрай стените от борови трупи — широки пейка. Просторна, щедра, до бяло рендосана Божия длан...

Вълкодав стоеше и гледаше, без да намира сили да се принуди и да слезе долу, да потропа на вратата, която му се струваше толкова мила и родна. Бъркам, подсети се сурово, тукашната Светин тече в съвсем друг свят. И двата залесени хълма, макар и мъничко, но се

различават от онези, които пазеха завет на родното село от свирепия северняк. Така става насън, когато познати места ти се привиждат променени и това никого не учудва. Сега ще отида там и ще попитам — чий род живее тук, не са ли децата на Сивия пес случайно?... Сърцето кой знае защо туптеше високо в гърлото, отекваше с мъчителна болка в гърдите. Вълкодав знаеше какво е това. Страх. Боеше се да не изгуби завинаги надежда. Но дори да ѝ е позволено да се сбъдне... пак го чакаше неизвестността.

Вълкодав стоеше и гледаше как в леса зад Светин слиза слънцето. И не смогваше да помръдне от място.

Ако не преодолее страха, значи нахалост четири седмици е изтърквал ходилата си, хем разпознавайки, хем не суровия и светъл край, назован от предците му Бяла вода. Сега ще направи една крачка. Ей сега. Само още малко... колкото да си поеме дъх.

В дома, в който се беше втренчил, се отвори вратата. Острите очи на Вълкодав различаха моминска фигурка, мярнала се в светлината от вътрешността на къщата като тъмна сянка. Девойката затвори вратата и пое по пътеката към речния бряг. Там, въпреки късния час, над покрива на ковачницата се виеше дим и равномерно удряше със звън чук върху наковалня. Вълкодав знаеше — момичето носи вечеря на ковача, забавил се на работа.

Също както някога майка му носеше вечеря на баща му...

При кого бързаш, девойче? При родител, брат, жених?...

Вълкодав слезе от хълма и без да смее да очаква нищо нарочно, се изравни с момичето по средата на пътеката. Видя истинска вянска красавица — снажна, русокоса, с ясни сиви очи, в които не се появи уплаха. Тя никога досега не е имала защо да се бои от хората, а за среща с опасен звяр имаше на пояса голям ловджийски нож в кания. Гроздове сребърни пръстени звънкаха покрай слепоочията ѝ, а моминската лента през челото вече бе сменена с широка ивица плат, извезана с бисер — знак на сгодена девойка.

Последните слънчеви лъчи заслепяваха Вълкодав и му пречеха добре да разгледа шарките по дрехата ѝ, струваха му се ту черни, ту червени, ту зелени. Всъщност, той ги бе разпознал, но предпочиташе да се залъгва, да си мисли, че е сбъркал, ето, щом се приближи още, ще види по-добре...

Девојката го поздрави прва, както прилича на стопанка, забелязала неочакван гост.

„Здравей, добри юнако!“ — каза тя ласкаво и Вълкодав разбра, че няма за какво повече да живее. Вянин, срещнал съплеменник, от пръв поглед узнава всичко за него — от кой род произхожда, от кое коляно на рода, кое дете е поред в семейството си, задомен ли е, с кого дели ложе, има ли свои дечица вече... и още много най-различни подробности за живота му, необходими за дължимо приветствие и приличен разговор. А с „добър юнак“ към него би се обърнал само слепец, а девојката не бе сляпа.

Просто неговите белязи по дрехите нищо не ѝ говореха. Не бе виждала таква досега. Старите баби в женската къща не са показвали таква на отрочетата, обяснявайки им какво означават. Уви, беловодските вяни никога не бяха чували за Сивите песове...

Яркото залезно слънце просълзяваше Вълкодав, той присвиваше очи. Поклони се на девојката и каза:

„Здравей и ти, Вълчице...“

Вкъщи, братчета, от небесата,
няма да измолим чудесата.
Ден след ден не знаят чет
като грънци върху плет.

Вкъщи — скука и сумрак,
нас ни тегли по-нататък.
Чудесата е известно,
че живеят зад морето...

И народът там е друг,
тръгнеш ли веднъж на път!
Кой ли чудото преново
ще намери наготово?

Зад морето — пир велик,
всеки момък е герой,
а девойка всяка в миг
дави те в очи-порой.

Тъй си жалим в глухи степи,
но прислушани в душата,
туй, което сме дочули,
тегли ни подир следата.
И подема ни и ни носи
на съдбата вихър нов
на омръзналия дом
шепнем вяло „сбогом“.

Но излиза, че и гдето
корени да пуснеш ти,
хляб корав е, все горчи
с чуждата ръка изпечен.

Не във бащината пещ,

не от дядовата свещ,
не от родната земя,
пили са тез семена.

Там герои кат навред —
кат елмази сред бразди.
Вместо прелестни моми —
само глупави жени.

Чудото на чудесата
се оказва пък... земляка,
във задморски край отнесен
е и той от вихър бесен.

И във теб ще легне мрак,
там назад ще тегли пак,
като вълк ще виеш сам
сред гъмжащия площад.

Чак тогава осъзнаваш,
че туй, дето си оставил,
е в света широк бездруго —
най-пресветлото му чудо.

Към дома те тегли пак...
но си вратнал вече чак
в чуждата земя и тръпнеш
как тоз корен да изтръгнеш.

Как кое е в роден край
и за младост отлетяла —
ти на внуците комай
до смъртта си ще разказваш.

Те обаче ще растат,
все назад ще се озъртат,
към оня стар забравен път

пак краката ще ги дърпат...

11. ПО МОРЕ

Собственикът на кораба, охранен сегванин с възел побелели коси на темето, мереше палубата с крачки, надничаше зад борда, поглеждаше към небосклона и току недоволно изръмжаваше нещо през зъби. Еврих уж добре се оправяше с езика на сегваните, но тъкмо това наречие никак не го разбираше — владелецът на ладията бе родом от острова на Печалната бреза, а той се намираше кой ли знае в кой глух ъгъл на архипелага, затова и тамошните думи се оказаха непознати на граматика. В резкия отривист говор на сегванина Еврих разпознаваше само отделни слова и макар да се прислушваше много внимателно, за цял половин ден успя да разбере само, че мореходът е сърдит. А това си личеше и без да се вниква в речта му.

— Вълкодав, спиш ли? — подвикна накрая Еврих към вянина, който лежеше със затворени очи под близката пейка за гребци.

Вълкодав не спеше. Ала щом отвореше клепачи и седнеше, стомахът му почти тутакси започваше да шава противно. Според мерките на опитните мореплаватели сегашното люлеене на гемията бе нищо и никакво. Ала на Вълкодав и толкова му стигаше, за да се почувства зле. Слабо го утешаваше даже това, че Виона, която плати за завръщането на Йара в родината му, сякаш се беше посъветвала със самата Съдба. Защото корабът бе тъкмо онзи, който чакаше Гарахар, и пътуваше за Тин-Вилена. С една дума, Небесата явно не възразяваха Вълкодав все пак да посети този град. И да изясни що за Наставник умножава в света неправдата, научавайки на зле разбрано кан-киро хора, непознаващи Любовта...

— Не знам какво непрекъснато си мърмори Астамер — сподели Еврих. — Ти поне нещо разбираш ли?...

За разлика от Вълкодав, той се чувстваше на кораба като у дома си. И се радваше да е пак сред познатата стихия. Преди малко хвърли зад ниския борд кожено ведро на дълга връв, после ловко го измъкна обратно. В кесията на пояса му имаше късче брезова кора с няколко начертани още на брега букви. И сега, след като наум призова

подкрепата на Боговете, Еврих потопи кората в морската вода. Искаше да изпита колко сполучливо се е получило мастилото, което направи в дома на ювелира Улойхо по рецептата на Тилорн. Младият учен се притесняваше за резултата.

— Астамер не харесва вятъра — без да отвори очи каза Вълкодав. — Вика, че откак се помни, в началото на месеца на Лебеда край тези брегове никога не е духало от североизток. Опасява се, че не е на хубаво това.

— Охо! — Еврих дори заряза съзерцаването на буквичките, отчетливо чернеещи под двата пръста вода. — Откъде знаеш неговото наречие?... О... сигурно също от каторгата, нали?... — попита тихо.

— Не — каза Вълкодав. — Не оттам.

Нямаше желание да обяснява, че от родния бряг на Астамер в ясно време се виждаше островът, откъдето преди повече от десетина години бе пристигнал на Светин храбрият млад кунс Винитарий. Още тогава кръстен от народа си с прякора Людоеда... Вълкодав хич не обичаше да заварва изпъзели от миналото му призраци, уж отдавна погребани и забравени. Такъв е законът — би казала навярно Майка Кендарат. Законът на възмездието, управляващ вселенските кръгове. Извършена е постъпка, нима всичко след нея ще си остане същото? Грешно предположение...

Сигурно според този закон Вълкодав бе чудовищен грешник. Та нали неслучайно за него всички срещи с миналото обикновено свършваха с нещо неприятно. Или с още по-лошо. Нещо като сприхавото Канаоново братленце. Защото тъкмо когато сегванската гемия вдигна котва от пристанището и стана трудничко да се различат в пъстрата тълпа отделни лица, през Източните порти в града влизаше Кавтин със семейството си. Вълкодав въздъхна, когато се сети за него. Много му се искаше да се надява, че момъкът все пак е поразмислил и поразбрал това-онова. Ала по-добре стана, че тъкмо в този момент двамата с Еврих отпътуваха. Навярно навреме. И надали ще бъде някога разумно да се връща в Кондар и да проверява дали малкият Инори е довършил своя гоблен и дали са му купили вянски пес... Защо винаги така се получава — малко да се задържи на едно място, а после се налага да бяга спешно, при това — винаги?... Както от Галирад, да речем. Че и от Кондар, чиято благосклонност криво-ляво заслужи? И то чия благосклонност най-вече — тази на един велик разбойник,

който не бе спечелил и един меден грош с честен труд. Няма що, има с какво да се похвали пред Стария пес, когато дойде времето Господарката на Съдбите да се пресегне към вретеното с остри ножици, за да прекъсне нишката на живота му...

Доста народ все пак дойде на пристанището да изпратят вянина и арантянина. И Сигина, приютена от благодарния Улойхо в дома му, и Дикерон с красивата му приятелка, и разхубавената от свободата Рейтамира, съпроводена от Кей-Сонмор. „А какво толкова? — уж бил заявил Луга на всесилния си баща. — Ти заживя в къща, а предишните Сонмори бяха бездомници. Е, аз ще съм първият, който ще се оженил...“ Вече бе купил на Рейтамира гребенчета от костенуркова коруба и й бе обещал да проучи кое ще е по-лесно — самите те да заминат в Галирад да видят прочутия поет Декша, или да платят на някой мореход да достави едноокия творец в Кондар.

Дикерон здраво прегърна Вълкодав с жилестите си ръце, покрити с мрежа светли белези. „Сбогом, върколако — каза той. — Бъди щастлив“. „Може да се видим пак...“ — отвърна вянинът и тутакси се усети, но слепецът само се ухили. „Ако срещна предсказания ми от врачката светец, може и наистина да се видим... — засмя се Дикерон и бръкна в ръкава си, откъдето извади дълъг нож в ножница с тесни закопчалки: — Вземи го за късмет, и без туй се познавате!“. Вълкодав не измисли нищо по-добро от това да откачи от пояса собствения си стар боен нож и да го пъкне в ръката на мономатанеца с думите: „Дано срещнеш онзи светец, който връща мъртвите очи към живота, приятелю!“

Последна се сбогува с него Лудата Сигина и той коленичи пред старата жена. „Все забравям да ти разкажа — прошепна му тя, — за онзи вянин, който ми беше син. Припомних си беляците, не по дрехата му, но по колана и ботушите“.

„Какви бяха?“ — наостри уши Вълкодав.

Сигина ласкаво го помилва по челото.

„Той е от Вълчия род — каза тя. — И има на лявата си буза две бенки, ето тук. Ако го срещнеш, ще го познаеш веднага по тях. Нали няма да забравиш да му предадеш, че го чакам? Ела и ти с него, елате ми заедно на гости...“

До мачтата на кораба се намираше трюмният люк, заграден с парче платно така, че вятърът да не хвърля вода в него. От време на

време от люка се подаваше рогата глава и над палубата се разнасяше мучене. В трюма бе настанена пъстра крава, любимката на Астамер, която не се страхуваше нито от клатенето, нито от други морски неудобства.

Някога на стопанина ѝ почнаха да се присмиват заради нея. После престанаха. Нравът му бе избухлив, ръката — тежка. На всичко отгоре бе забележителен мореход. Другите морски вълци махнаха с ръка — ами нека си дои пъструшката посред океана, щом така му харесва. В края на краищата всеки знае, че праотецът на сегваните е изваян от буца морска сол от езика на божествената крава...

Прилепчо също не хареса морето. Зверчето предпочиташе да се крие в трюма до едрото топло животно или се пъхаше в пазвата на Вълкодав.

Йара седеше между арантянина и вянина. Носеше здрави кожени ботушки, потури от хубав плътен плат, плъстена куртка и новичка ризка. Дрехите още леко жулеха кожата му, но скоро щяха да се омачкат и омекнат по тялото му, тогава щеше да започне да ги усеща като свои, тоест — съвсем да не им обръща внимание, особено след като попият миризмата му. Старите вещи на момчето бяха щателно изпрани и сгънати в кожена торба. Бяха му станали къси и тесни, бяха доста овехтели само за едната година, откакто бе осиротял. Навярно следваше да ги подари на някой просяк за парцали, защото не бе прилично дори да чисти палубата с тях, но... сърце не му даваше да го стори. Бяха шити и везани от загиналата му майка.

Йара знаеше, че до родния бряг има още доста път, но той стоеше на палубата, като силно му се щеше да изтича до носа на кораба, където, без да мига от вятъра и солените пръски, все да се взира и да дебне появата на земя на хоризонта. Момчето добре помнеше раздялата с родината. Беше пораснал достатъчно. Е, не колкото сега, сега е вече съвсем голям, но все пак... Помнеше как бавно чезнеше, сякаш потъваше във водата Задоблачния рид, как величествените му върхари се превърнаха в разделени от морето острови, после се сляха с облаците, вечно кълбящи се по могъщите им превити плещи, и накрая заедно с тях просто се разтвориха в мъгливата ивица на хоризонта без следа.

Последен пропадна от погледа двуглавият исполин, свещеният Харан Киир...

Не, тогава все пак Йара не бе достатъчно възрастен. Беше глупаво хлапенце, което не успя да разбере защо плаче мама. Да, и неговото сърчице се свиваше, както се случва, когато си на прага на новото и неведомото, ала не му бе толкова мъчно, че да заплаче. Напротив, беше му радостно, тревожно и интересно, но не и страшно. Просто не знаеше от какво да се бои. И защо да се бои. След като до него са мама и татко — какво толкова страшно може да стане!...

Затова сега твърдо знаеше, че щом отпред се покаже сушата, ще различи на брега, до самата вода, мъж и жена. Корабът ще акостира — и мама ще го прегърне и навярно пак ще заплаче, а татко ще разкаже как Змеят ги отнесъл през морето право у дома и те оттогава чакали на брега, знаейки, че синът им непременно ще се върне...

Йара хем вярваше, хем не на измислицата си. Възнамеряваше да се настани на носа на гемията още преди даже да вдигнат котва, ала се засрами от заетите с работата си моряци. А когато пристанището остана зад кърмата и хората престанаха да се озъртат към скрилия се зад издаден нос град, така че само кондарската цитадела стърчеше над скалите на тесния малък полуостров, Йара понечи да стане от пейката, но Еврих го задържа.

— Накъде? — попита граматикът. Той знаеше речта на Езерния край и без особено усилие общуваше с момчето на майчиния му език.

— Искам да гледам напред — обясни Йара.

— По-добре гледай отгук — посъветва го Еврих. — Да не вземе да те погали Астамер с ремъка си, така ще те боли, че няма да седнеш чак до Тин-Вилена.

Йара се учуди:

— Защо, нима ще преча някому?

Едва за втори път пътуваше по море, а пък сегвански ладии бе виждал единствено отдалеч.

— Знаеш ли какво е косатка? — строго попита Еврих. Йара неразбиращо го гледаше и младият учен поясни: — Това е кит, двацет лакти дълъг, има ей такива зъби! Има и по-едри същества от него в океанските дълбини, но малко твари са по-свирепи от косатките, такива ги е създал Морският господар. Затова сегваните наричат бойните си гемии „косатки“. Имат и кораби за търговия и странствания, тях именуват „белуги“, защото не са толкова бързоходни. Ние имаме късмет — бързо ще пристигнем.

Йара огледа дългия кораб, сякаш го виждаше за първи път.

— Значи... „косатка“? — прошепна накрая. Винаги шепнеше, когато бе развълнуван. Еврих кимна и момчето пак тихичко попита: — Те... ще се бият ли? Ще нападнат ли други кораби, срещнати в морето?...

— Не — обади се изпод пейката Вълкодав. — На пълен корем никой не се бие. Освен... ако тях не нападнат де... Видя ли колко вързопа и качета туриха под палубата?

Еврих изсумтя:

— Сигурно дядото на Астамер плюе и си къса брадата горе на небето. Докато е бил жив и е прекосявал морските простори, по ясеновите дъски на косатките имали право да стъпят само кръвни побратими, заклети да търсят плячка и слава в далечен поход. Те презирали мирния живот и честната търговия, вземали богатства единствено с мечовете си. И ако щорм или преследване ги принуждавали да поставят пленник на веслата, подир това те го смятали за свободен и равен на тях...

Йара слушаше очарован.

— А сега — продължи Еврих, — неблагоприятните внуци продават места на всякакви странични люде като нас, намислили от нямане какво да правят да пътешестват през морето. Срам и позор!

Вълкодав напомни:

— Ти не му каза защо не бива да застава на носа.

— Я да видим дали сам ще се досети! — усмихна се арантянинът. — Погледни, другите кораби нямат толкова много весла, само колкото да стигат до брега. А „косатката“ има места за гребци по цялата си дължина. За да може и да преследва и да бяга, когато се наложи. Така, къде тогава трябва да се намират най-дългите и тежки весла?

Йара помисли и рече:

— На носа...

Еврих кимна.

— Най-вече на носа. Освен това там най-силно люшка при буря. И повече вода прелива, ако корабът цепи вълните насрещно. Накрая, пак в минали времена, когато силните кунсове се борели за власт, преди морско сражение всеки строявал корабите си в редица, а воините ги връзвали борд към борд. Започвал бой и свързаните гемии влизали

една в друга като зъбци на два гребена... — Еврих показал с пръсти. — Което значи, че хората на носа преди всички встъпват в битката. А сега ми кажи, кое е най-почетното място на косатката?

Йара отвърна без капка колебание:

— На носа!

— Именно! — кимна граматикът и надникна в кожената кофа. Буквите върху парчето брезова кора не бяха се размазали, което го радваше и подгръвяваше красноречието му. — Когато станеш по-голям, приятелю мой, сам ще се убедиш, че ако някакъв обичай се лишава от корена си, външната му форма живее още дълго и при това твърде ревностно се спазва. Даже по-строго, отколкото в старите времена.

Йара се намръщи, размишлявайки усилено:

— Как така?...

— Ами ако Астамер наистина беше събрал на кораба дружина герои, а момче като теб би застанало на форщевена, само биха му се присмели с думите, че е още вълче, има време да му пораснат зъбите. Ала сега ще те жилнат с колан по задника, защото всички тук тайничко си знаят, че не са герои, а само се преструват на такива...

Йара при тези думи скочи очи към съседната пейка. Там седеше Гарахар със своя другар, рижият Левзик. Момчето помнеше що за герой е Гарахар от сблъсъка му с Вълкодав в „Сегванска зъбатка“, където остана да виси на стената строшената му бухалка.

— Или ето ти още пример — каза Еврих. — У нас във Фед...

— Къде?

— Така се казва родният ми град в Арантиада. Та така, имахме съседка, толкова зла и свадлива жена, че никой не я искаше за съпруга. Тя всеки ден се караше с майка си, защото уж й била виновна за всичко. Не знам дали е била права, но — в името на сандалите на Пратеника, избягали изпод ложето на утехите! — и двете така викаха, че ехтеше по цялата улица. После майката пое към Небесната планина... и какво? Щерката плати да поставят на гроба й голям къс многоцветен яспис, и то не от местна мина, а чак от Аланиол, за луди пари...

Йара не знаеше какво е Аланиол и къде се намира, но не попита, за да не прекъсва разказа.

— Това стана преди двайсет лета — продължаваше Еврих. — Отбих се до дома миналата година... Скандалджийката всеки ден ходи

на гробището да лъска надгробие то на майка си. Сади цветя, плеви около тях и плаче безутешно: „Ах, майчице, не ми се сърди!“...

Като произнесе тези слова, младият арантянин се сепна и млъкна, внезапно съобразил, че красноречието го е отнесло в опасни води. Крадешком погледна момчето, което трябваше да се е разстроило, но веднага видя, че няма нужда да утешава сирака заради неделикатния си език. Йара седеше, прегърнал коленете си, и замислено гледаше към хоризонта, а вятърът рошеше дългите му светли коси. Чистото момчешко лице се стори на Еврих строго и ненадейно зряло.

— Прощавай — все пак каза арантянинът и с разкаяние разпери ръце. — Твърде много приказвам...

Йара сви рамене и отвърна:

— Аз съм мъж. Щях да съм огорчен, ако някой от роднините ми бе умрял по недостоеен начин. А не бе така с родителите ми, те храбро бранеха дома си и мен от небесната напаст. Моето сърце е пълно с радост, щом си спомня колко смели бяха.

Люлеещата се палуба и него не притесняваше, както граматика. Еврих мълчаливо гледаше момчето, поразен от думите на довчерашното плашливо сираче. А Йара помисли и добави:

— Ти пишеш книга за народите в различни страни. Напиши в нея и за нас, итигулите. Ако някого от нас го вземе лоша болест или Боговете на снега и скалите, ние не спираме да храним и поим душата му, докато не изтече една пълна луна, а после се събираме да се веселим на свещения връх Харан Киир. Когато над него гори зелена дъга, ние знаем, че праотците дават знак, радват се за нас. А ако някой от племето загива убит от врагове, за него мъстят!

Вълкодав отвори очи и обърна глава. Еврих достатъчно добре познаваше вянина и веднага отгатна кое именно го е закачило в речите на Йара. И не сгреша, защото Вълкодав промълви:

— Ти наричаш себе си итигул и разсъждаваш така, сякаш си израснал в планината. Но ти имаш и майка, пък и сам си роден в Езерния край!

Йара не се смути.

— Аз съм мъж — повтори той. — Длъжен съм да бъда като баща си. Ако майка бе искала да ме причисли към нейното племе, да ме бе родила момиче.

Вятърът подхвана тези слова и ги понесе над вълните, а Йара се почувства много странно. Сякаш бе предал някого. Досега през живота си още ни веднъж не беше престъпвал съвестта си, че и сега не си кривеше душата — каза това, което мислеше за вярно. Откъде тогава се взе усещането, че незрима, но скъпа сянка обидено се отдръпна от него, досега бдяла и присъствала почти осезаемо?...

Прилепчо подаде муцунка от пазвата на Вълкодав, обречено подуши въздуха и се скри обратно на топло. И той като Астамер никак не харесваше този вятър. Друго си е в пещерите, където въздухът е вечно тих и спокоен, където от столетия го тревожат само бързи трепвания на малки кожести криле...

— Значи — уточни Еврих — твърдо си решил да се върнеш в рода на баща си?

Йара кимна.

— Те понякога слизат в Тин-Вилена. Ще ме признаят и ще ме вземат в планините.

— Охо! Планинци в Тин-Вилена!... — удиви се Еврих. — Май наистина светът се променя. Преди, доколкото знам, търговците се катерели чак до ледниците, за да намерят итигулите!

— Така е — важно потвърди Йара. — Дядото на моя баща пръв разбрал, че следва да слезе в равнината и сам да си хареса нужна вещ, без да чака кога ще му донесат нещо непотребно и ще искат за него три пъти по-скъпо.

— А ти навярно ще си първият итигул, завърнал се иззад морето — каза ученият. — Надали някой от роднините ти е стигал толкова далеч и толкова дълго е живял в голям град. Ти много неща можеш да разкажеш на племето си и ще станеш уважаван човек... А с какво, ако не е тайна, твоето племе търгува с жителите на равнината?

— В низините — гордо отвърна Йара — няма стремителни планински кози, които се чешат в камъните и оставят по тях несравнимата си вълна. В низините не се раждат смелчаци, готови да събират тази вълна из непристъпните канари. И в низините съвсем няма такива майсторки, които да изпредат събраната вълна и да изтъкат плат, който е по-лек от пух, и по-горещ от прегръдката на любимата!

Двамата възрастни мъже се стегнаха, за да не се засмеят на тези толкова пламенно произнесени думи.

— А защо — попита Вълкодав — твоят баща напусна Задоблачния рид и остана да живее в Езерния край?

Йара отговори твърде припряно:

— Защото ние, итигулите, можем да живеем навсякъде, а у нас в планините — само люде от нашата кръв. Моят татко обичаше мама и не пожела да я откара там, където тя би повяхнала и умряла.

— И през морето са тръгнали по същата причина, както се досещам... — изсумтя Вълкодав.

Йара отново обясни с подозрителна готовност:

— Има, навярно, синове, по-достойни от мен, но аз знам, че и най-достоеен да съм, пак не е редно да искам сметка от баща си.

Вянинът и арантянинът се спогледаха. Заръката на Виона, благодарение на която кесиите им се напълниха със сребро, вземаше неочакван обрат. Момчето, разбира се, не лъжеше, понеже жителите на Шо-Ситайн смятат лъжата за най-ужасен грях. Но и не казваше цялата истина.

— В моята страна — замислено и сякаш на себе си поде Еврих — има градове, дължащи своята слава на живуците в тях мъдреци. Тези прочути мъже радостно приветстват пътешествениците и записват техните разкази за живота в близки и далечни земи. Аз, между другото, се надявам, че и моят скромен труд ще бъде благосклонно приет от тях... Та нашите учени от век на век наблюдават съдбите на различни племена, като се стараят да изнамерят обяснение на ставащото по света. Аз съм чел книги, написани преди две столетия. В една от тях идеше реч за едно неустрашимо и гладно племе, излязло от морето. Наричали ги меоре. Те плъзнали на запад и на изток, завоювали крайбрежията на континентите и предизвикали кръвопролитните битки на Последната война. Ако ще вярваме на книгите, нашествието не подминало нито Шо-Ситайн, нито Езерния край...

— Истина казваш — величаво кимна Йара. — Чувал съм, че те не посегнали само на твоята Арантиада. Понеже по вашите земи има само градове почти без междина сред тях и меоре се побояли да не се осквернят.

Вълкодав приотвори очи и се усмихна. А Еврих избухна в смях, към него се извърнаха моряците сегвани и пътешествениците нарлаки, дремещи по съседните гребни пейки. Вянинът послуша как се весели

арантянинът и реши, че въпреки неучтивото изказване, момчето е улучило. Арантиада несъмнено бе далечна от праведност страна. А що се касае до оскверняващите неща, то в големите градове ги има в излишък... Неизвестно защо, той изведнъж си представи, че някой по същия начин би се изразил за неговата родина. Тази мисъл го възмути. Човек, дръзнал да оскърби горския край около изворите на Светин, заслужава наказание — незабавно и много жестоко наказание...

Вълкодав помисли още и с въздишка си рече, че има доста да понаучи от Еврих. Той обича страната си. Както и малкото градче Фед, дори не на всяка карта отбелязано... Пък виж го — смее се. Благородно.

— Когато меоре достигнали Шо-Ситайн и поели по стръмнините на Задоблачния рид — с предишната важност продължи Йара, — очите им били поразени от слепота заради сиянието на ледените върхове, отразено върху мечовете на нашите герои. И нашествениците безславно отстъпили.

— Отстъпили са, вярно е — кимна Еврих. — Но в книгите, които прочетох, се казва, че известна част от итигулите попаднали в плен и ги откарали в чужбина. А какво разказват за това преданията на твоето племе?

Опасяваше се да не допусне нова грешка и се ограничи с предпазлив намек, но Йара, също както одеде, само сви нервно рамене.

— Всеки народ — заяви той — ражда свой дял страхливци, а ние, итигулите, не сме изключение. Но пък съм чул, че от времената на Последната война у нас по-малко се пръкват малодушни, недостойни да се нарекат мъже, както и блудници, готови да лягат под врага, за да запазят нищожния си живот. Потомците на тези немъже съставили отделно племе, което никой, освен тях самите, вече не причислява към итигулския род. Те са шани, изгнаници! Нека се изличи името им от мъжките разговори!...

Изреченото толкова заприлича на заклинание, че Вълкодав застана нащрек. Когато по този начин, било уместно, било никак даже, проклинат нещо, става ясно, че изличаването не се е получило. Спомни си как Йара наричаше своя клон на племето „истински“. А щом някой безспир повтаря и твърди за своята истинност, значи има съмнения...

— Аз четох, че отвлечените в плен прекарали сто години в неволя — отново заговори Еврих. — После внуците на предалите се на нашествениците въстанали и си върнали свободата. Измили позора...

— Те не въстанали, а се откупили, продавайки везбата на жените си! — сопна се неочаквано рязко Йара. — Какво друго може да се чака от слабо племе! Говори се, че накрая те съвсем мирно се погаждали с поробителите си, а те ги изпратили като приятели. Даже им дали за из път храна, дрехи и коне, за да могат робските изтърсаци да пътуват с каруци!

И момчето плю зад борда с презрение — по негово мнение, децата на неволниците изобщо не е трябвало да се появяват на този свят. Еврих не успя да спре невръстния горделивец. От съседните пейки се развикаха сегваните, за които плюенето в морето означаваше сериозно оскърбление на Подводния великан. Рижият Левзик даже рипна от място и замахна към Йара, като го наруга на непознато наречие. Еврих прехвана ръката му:

— Не се гневи, моряко. Момчето е родено далеч от бреговете на океана и не познава вашите обичаи. Никого не е искало да обиди.

Вълкодав нищо не каза. Просто изпълзя изпод пейката, сладко се прозя и се настани до Еврих. Нямаше оръжие — всички мечове и ножове, както бе прието на днешните сегвански ладии, по време на плаване бяха прибрани под палубата, в здраво залостени сандъци. Вълкодав обаче самоуверено и равнодушно се озърташе, оставяйки думата на граматика. Йара полека се отместваше зад гърба му, златисто-медната момчешка кожа посивя. Гордият малък воин, току-що канел се безстрашно да срази всички недостойни да се добавят към неговия род, отново се превръщаше в напласено бездомно сираче. На Вълкодав такова зрелище бе доста познато. Само дето той на годинките на Йара вече бе злобно зверче, което от никого не очакваше пощада. Докато си мислеше коя участ е по-добра, дойде Астамер.

— Повелителят на Дълбините е мъдър! — с нетърпящ възражения глас заяви собственикът на кораба. — Кълна се в чугунения задник на Тунворн, вие, сегваните, имате пилешки акъл!... Ще седне ли владиката морски, древен като света, да се сърди на един сополанко, чуждоземец на всичко отгоре?!... Ха! Нима някой мисли, че Той е толкова дребнав, а?

Грубовато разроши лепените коси на Йара и закрачи към кърмата.

Еврих си пое дъх и изведнъж се сепна. Спешно извади от кофата своята брезова кора, забравено люшкаща се на дъното с надписа надолу. Изтръска я от водата, обърна я и започна придирчиво да разглежда писмената, като по лицето му неудържимо цъфваше доволна усмивка. Той дори потърка буквите с пръст, първо леко, после порешително. Огледа пръста си, търсейки зацапване от мастилото, и се заусмихва още по-широко. Усилията му се бяха увенчали с успех, трудът му бе издържал на изпитанието.

Вълкодав пак полегна на палубата, като подпря тила си с длани и затвори очи. Морската болест, уж отстъпила за малко, когато се приготви да защити Йара, отново взе да го изтезава. Стомахът му не искаше да си стои на мястото, противно подскачаше насам-натам, като току конвулсивно се свиваше в малка топка. Добре че предвиди какво го чака и не яде нищо още от вчера въпреки лукавите подканяния на арантянина да си похапне. И когато Еврих и Йара развързаха пешкира с храна между себе си на пейката, Вълкодав извърна глава, борейки се с желанието да затисне носа си.

Ако го бяха попитали откъде се е взел нервиращият Астамер североизточен вятър, той би могъл да отговори. Присвивайки очи, би могъл да намери в небето всред бързите къдрави облачета две малки черни точки. А съответното напъгане на разума би повикало пред умствения взор две познати лица. Едното — слабо моминско, обрамчено с пищни светли коси, другото — решително, скулесто, сивооко, покрито с риж юношески пух и риж лунички. Вълкодав би могъл да добави, че широкогърдият симуран, който носеше момичето, бе роден брат на застреляния над Засечния рид крилат звяр... Но понеже никой не попита, вянинът премълча.

И за друго си мислеше — че комай разбира защо Йара е решил да се назове итигул и напираше да се качи в планината, която познаваше само от разказите на баща си, вместо да се върне в Езерния край, в майчиното племе, в познатия от младенчество живот. Всичко бе толкова просто за досещане. За съплеменниците по майчина линия Йара щеше да бъде клето и горко сираче, за което всеки ще се грижи и

което всеки ще жали. Затова пък итигулите ще му се зарадват като на нов воин, ново копие и нов кинжал за стогодишната война с шаните...

Има ли съмнение кое е по-почетно като съдба!

Вълкодав обаче силно подозираше, че таткото на Йара бе напуснал планините тъкмо за да се откъсне от тази вековна вражда и да заживее в мир и покой. Просто да живее, а не да се бие всеки ден за оцеляване. Да обича жена си, да възпитава децата си, без да се опасява от кинжал в гърба или от упреци за излишна мекушавост... Може би заради това бе заминал на друг материк, за да избегне връщането в Задоблачния рид?...

„Косатката“ летеше с попътния вятър. Дългите морски вълни бавно настигаха гемията, приповдигаха я на гърбовете си, подхващаха я и известно време я носеха, а после изпреварваха кораба и отминаваха напред, като съскаха и се пенеха под вълнореза. Вълкодав се чудеше дали вътрешностите му не са се превърнали в течна каша, която се климбуца в кожената торба на тялото, преливайки ту към главата, ту към нозете. Трудно беше даже да мисли за нещо, защото, щом се помъчеше да се съсредоточи, веднага му ставаше ясно, че в действителност това няма никакво значение. Опита се да си представи какво би сторил, ако тъкмо сега някой го нападне. Искаше му се да вярва, че въпреки всичко би съумял да даде достоен отпор. Морската болест се пропъжда с усърдна работа, с дружна песен и въобще с какво да е занимание, което да те отвлича от безобразието, ставащо в корема...

Като стигнем Тин-Вилена, упорито си заръча вянинът, трябва първо да разузная по-подробно какво става в планините. Няма да се катерим на сляпо я!...

И още ще се наложи да разясни на Еврих какво е проумял за Йара. Вълкодав си обеща първо това да направи веднага щом си върне силите. Еврих много знае да приказва учено. Може би ще успее да убеди момчето, че е по-добре да заживее така, че починалият му баща наистина да се радва на сина си от небесата... или от върха на Харан Киир, където танцува над снеговете зелената дъга...

С тези си мисли Вълкодав започна да хлътва в нещо като дрямка, тежка като сън на болник, при която човек добре чува какво става наоколо, но за нищо не го е еня, затова и не предприема никакви действия и даже не ще отвори очи да види. Просто му е все едно.

Затова не помръдна, когато усети нечия сянка по лицето си. Склонилият се над него човек не излъчваше опасност... което означаваше, че може и да не му се обръща внимание.

— Вълкодав, спиш ли? — чу се предпазливият глас на Еврих.

— Не — каза вянинът. — Не спя.

Не се залъгваше, че арантянинът не забелязва в какво състояние се намира, но тъкмо понеже се чувстваше твърде противно и унижително, нещо в душата му — вероятно глупаво и хлапашко нещо — го караше с все сили да се преструва, че е напълно добре.

— Аз скътах един подарък за теб — заговорнически прошепна младият учен.

Наложи се да вдига клепачи и недоволно да примижава срещу светлината, защото винаги когато му беше зле, очите му сълзяха от слънцето най-немилосърдно. Различи с усилие, че Еврих държи стегнато вързана четвъртита торбичка, изкусно ушита от рибя кожа за защита от влага. Арантянинът разхлаби връзките с движението на панаирджийски вълшебник, който само това и умее — да вади пъстри кърпички от празно гърне. Вълкодав бе прекалено оглупял от мъчителното люшкане на палубата и дори не веднага съобрази, какво му показва сияещият граматик.

Беше книга. Книга в сакаремска подвързия от тънки летвички, облепени с изсушени листа на блатен сарсан. Когато израсне, такъв лист се сдобива с ужасни рогови шипове, но ако го откъснеш едва подал се от пъпката си и го провесиш на сянка, тогава остава гладък и гъвкав като брезова кора. Сърцето на Вълкодав прескочи един удар — той позна корицата.

„Начертание на страни, земи и народи, от Зелхат Отпратения в Чираха на залеза на земните му дни, съставено, сиреч записано от думи на мнозина смели и славни люде, зърнали с очите си най-далечните краища на подлунния свят“...

Ето защо липсваше тази книга от сергията на продавача, когато вянинът, припечелил малко пари от Стоум, отиде да я потърси. Дълго шареше с поглед по купищата томове, като старателно не обръщаше внимание на насмешката на собственика. И нищо не сподели с Еврих след това. Нито дума. А и Еврих си замълча.

Вянинът даже не погледна в оглавлението — той и така помнеше онази страница, където започваше единайсети раздел, повествуващ за

Скъпоценните планини. Намери го и отвори книгата — предпазливо, за да не повреди листата, отгръщани от множество пръсти преди него. Зачете...

„Този превъзхождащ всяка вероятност разказ пренесен е от мен връз дълговечния пергамент по думите на халисунеца Синарк, продаден в подземните мини и откупен от събрата по вяра от неволята...“

Еврих едва не избухна в смях, когато Вълкодав го погледна отсъстващо, каза „благодаря“ и заби нос в Зелхатовото „Начертание“. Четящият варварин не бе гледка за изпускане — трогателна и забавна. Самият Еврих, израснал сред книги, беше се занимавал с четене и крачейки, и дъвчейки залька си, и чоплейки с нокът зъбите. За вянина обаче писменото слово все още имаше ореол на нещо свято. Той, разбира се, не би тръгнал да се кланя на книга така, както се кланяше на собствения си меч, докато извършваше ежедневното воинско правило. Тренировката е сериозна работа все пак. Ала и четмото никак не е лековато занимание. Затова той изми ръце и лице със солена морска вода, за която, рискувайки да повърне, се пресегна през борда. После разстла на коленете си чистото пешкирче, в което обикновено увиваше хляба. Еврих подви нозе под пейката, уви се по-плътно в наметалото си, защото вятърът се усилваше, и започна да наблюдава вянина, грижливо криейки усмивката си.

„... Както е известно, цялата средна част на нашия материк, именуем от арантяните Западен, заема планински край, труднопроходим и слабо населен. Тази страна изобилна е на достославни чудеса, затова дръзвам да твърдя, че не всички смущаващи разума известия, донасяни оттам с пътешестващи люде, са обясними единствено с разигралото се въображение на същите хора, утежнено от тегобите на дългия път, затрудняващо изнамирането на самата истина. От друга страна, много неща, които напълно подлежат на разумно изтълкуване, придобиват в разказите на очевидците черти и свойства толкова баснословни, че възмъчно става да отделим действителното от измисленото и да си уясним за що всъщност иде реч...“

Вълкодав четеше бавно, мърдайки устни и следейки редовете с пръст. Преди три години, когато усвои грамотата, той направи за себе си удивително откритие. Беше потресен, щом веднъж забеляза, че

учените хора, оказва се, умееха да си съставят мнение и да съдят някоя книга, без да я четат от корица до корица. Еврих понякога само бегло прелистваше дебел фолиант, надничаше тук-там из страниците, прочиташе едно или друго, и накрая решително отсичаше: „Аха!... Това повествование е за любовта, написано е от последовател на аричната школа. Добре се справя с описания на морски походи, но другото не струва, пък и действието се развива в Афираена, а той там никога не е стъпвал. Пък и героите му непрекъснато се карат като търговци на зеленчуков пазар...“

Вълкодав дълго размишляваше как се получава това и накрая намери сравнение. Той самият можеше само да погледа как някой човек слиза по стълбата или яде ябълка, за да отсъди що за противник би бил в ръкопашна схватка. А Еврих нищо такова не успяваше да предвиди, преди да го халосат с пестник в ребрата. Изглежда, да познава книгата по няколко страници му беше силната страна, която вянинът пък не владееше — тоест, с книгите всичко е наопаки...

— Йара, отдавна искам да те питам... — каза Еврих. — Нееднократно съм чел, че уж нейде из Задоблачния рид се е изгубил един древен, много древен чудотворен храм. Че уж бил стоял там още преди Слизането на Нощта, а после или го затрупала каменна лавина, или сам се продънил в земните недра. Каквото и да е станало, никой повече не чул за него, нито го видял, а даже и не помнят за възхвала на кои Богове е бил издигнат... Но, повтарям, знам за този храм само от книгите, а тях ги съчиняват хора, съвсем не чужди на грешки и заблуди. Кажете, нямате ли някакви запазени легенди за това?...

— Не, нямаме — огорчи се Йара. — Поне аз не ги знам... Татко нищо такова не ми е разправял.

„Ще започнем с това — продължаваше да чете Вълкодав, — че доста народи, без да изключим дори най-непросветените, свързват със средните планини на нашия материк легенда за ужасно бедствие, сполетяло някога този свят. Едни племена го наричат Велика Зима, други — Гибелта на Слънцето, трети — Лакомата Нощ и тъй нататък. Всички те повествуват за тъмна звезда, пратена от Боговете като наказание за човешките грехове...“

Вянинът изсумтя. Ето тук Зелхат определено бе сбъркал. На Вълкодав веднага му се допря да прочете възмутилите го слова на глас, за да ги чуе Еврих, а после да обясни какво се е случило в

действителност. Но щом скоси очи към граматика, се отказа да го просвещава. Еврих, може би, сега ще си затрае, но наум ще му се присмее със сигурност. Брей че варварин, ще си каже, виж го какво измислил — да търси кусури на великия Зелхат Мелсински!...

Вянинът се намръщи. По-преди, докато още не знаеше да чете, не му хрумваше да споделя разни дошли му наум неща и да се мъчи да изяснява кое е истина!... Мислите, даже и читавите, човек трябва да държи в себе си, понеже мълчанието е злато. Прозрял си нещо, което ти се е сторило разумно? Мълчи. И хич да не те вълнува чуждото становище!... Само така. Откъде тогава го зарази този сърбеж — толкова да му се иска да сподели своите съображения? Че и да го е страх — а дали някой ще седне да го слуша?...

Ето какво прави с човек ученето.

Но... нали не е носела все пак никакво възмездие за хорските грехове онази лишена от светлина звезда? Защото не е имало още върху човеците никакъв грях. Не е имало тогава и зло в света. Малкото дете се ражда чисто и добро — хищното зло се промъква в него отвън, ако не се проследи. Така и светът, породен от Великата Майка на Живота. Бил е светъл и благ, пълен с обич. Нима би могло да се завъди в него от само себе си нещо нечисто?!... Недобрата звезда долетяла отдалеч, от края на Вселената — къс от някой страшен свят, пръснал се като гноен цирей от излишъка прекомерно зло в плътта си. И с лошата гостенка, досущ довяна от вятър зараза, проникнали на земята жестоки и зловни Същества, получили прозвището Тъмни Богове...

Вълкодав още веднъж се озърна към Еврих и продължи да чете нататък.

„Тази звезда ударила земната твърд и премного я поколебала, повсеместно предизвикала огнени изригвания, потоци, бури и гибел на всичко живо, за превелика жалост достойно. Най-просветените мъже като Аледан, Салегрин Достопочтени и Безимен Велиморец споделят мнението, че ядрото на тъмната звезда се състояло от плътен камък, та дори и метал. В тази книга вече писах за небесните камъни и степени от другосветски огън късчета желязо, на които се кланят чергарите от Вечната степ. За голяма скръб наша, на учените в днешни дни им остава само да гадаят за истинската природа на вестителката на Нощта. Ако обобщените от нас сведения поне донякъде докосват правдиво действителността, следва да предположим, че каменното

ядро на пришълката пробило кората твърди породи, покриващи, както се знае, подземния огън в недрата на света ни, и при това дълбоко потънало в горнилото на Предвечния Ковач, като се стопило там без следа. Планинският край, комуто посветена е тази глава, по този начин представлява нещо като белег, оставен върху земната гръд от небесната стрела. Ето поради тази причина породите, образувани от утаяване на дребни частици, толкова причудливо са смесени тук с онези, които обикновено се изливат от вулканичните гърла заедно с лавата...“

Прочетеното твърдение повече заприлича на смислено, заради което Вълкодав наполовина прости на Зелхат възмутителните глупости от предишната страница. Ех, старче, да беше карал все така с умните неща, вместо да хабиш скъпия пергамент с преразказ на нечии безсрамни лъжи. Е, благодаря, че стигна до същността все пак...

Буквите изведнъж се размазаха пред очите му, а стомахът унизително и противно се качи чак до гърлото. Четенето по странен начин засили морската болест. Вълкодав припряно притисна пръст към мястото на страницата, до което бе стигнал, и се втренчи с невиждащ поглед в хоризонта, като се стареше да диша по-дълбоко. А той разчиташе книга да му помогне! Но въпреки всичко не можеше да се откъсне от Зелхатовия труд. Нека Владиката на Водите го наказва за това с колкото си ще стръмни вълни и още по-лошо люлеене. Струваше му се, че ей сега ще прочете нещо извънредно важно.

Изчака вътрешностите му криво-ляво да се успокоят и да легнат на природното си място, след което отново сведе взор към книгата.

„... Следва да споменем и за други последици от сблъсъка с тъмната звезда, доста по-въпиющи към деятелния разсъдък, отколкото просто откриване на едно място разновидности от камъни, обикновено помежду си несъчетаеми. Ще се осмелим подробно да опишем поне една от тези последици. По краищата на споменатата планинска област местните жители отдавна са разузнали известен брой клисури, назовавани от тях Портите на Велимор. Преминалият през тези клисури пътник попада в страна, чиито граници лежат тъкмо по предпланините на външните хребети. Страната Велимор е силна, изобилна и благодатна, така че никой няма причини да се усъмнява в съществуването ѝ. Забележителното ѝ свойство, за превелико удивление достойно, е това, че по други пътища, освен през споменатите Порти, да се попадне в нея е невъзможно. Онзи, който

преднамерено или случайно сгреша клисурата, ще съзре единствено могъщи заледени ридове, населени със саможиви планинци, нивга не чували за Велимор...”

Пристъп на отвратително гадене отново прекъсна четенето, Вълкодав дори затаи дъх и бързо легна на палубата, скривайки лицето си в сянка. Същото е като да се натровиш — не можеш да мислиш за нищо друго, освен за сякаш гнилия си гърчещ се стомах... Вълкодав направи усилие над себе си и продължи да размишлява. Дотук книгата казваше истината за Велимор. Там, в планинския край, светът действително по много странен начин се... раздвоява. Всички го знаеха, но никой не се наемаше да го обясни. *Ами Бяла вода?... — изведнъж удари вянина безпокойна мисъл. Вянските легенди описваха как Боговете, сами едва не загинали от вселенската беда, обособили щастлива страна и укрили в нея добрите и справедливите, защото не били сигурни, че ще успеят да спасят целия свят. Дали тогава не се е случило така, че в един момент Бяла вода се е появила заедно с Велимор? В същия миг, в който светът се раздвоил и се разстроил, досущ отражението на луната в зениците на пияница?... Ала луната, щом пияният изтрезнее, отново е на небето сама, но световите, избити един от друг след непредставимия удар, така са си и останали?... Вълкодав се замисли дали Зелхат е знаел за Беловодската страна. Реши, че най-вероятно е знаел, въпреки че навярно я е наричал с друго име. Обаче... как един толкова учен човек е оставил без внимание чудото на Боговете?... Вянинът си заръча да изчете всичките двеста петдесет и четири страници, дори да се окаже, че споменаването за Горния свят се намира чак на последната. И още си рече, че Зелхат може и да е знаел за Бяла вода, ала нищо да не е писал за нея — нарочно. Тук, долу, като цяло се стараеха възможно по-рядко да се сецат за Портала към другия свят. Ето — Еврих, чудесен пример за това, той не смее да посвети в тайната си даже най-добрите си приятели... Защо?... От опасение, че тези знания ще изкусят властолюбиви управници, способни да тръгнат да преследват беловодските пратеници? Или заради прекомерно усърдното жречество, което може да подреже крилете на пътуващите през Портала?...*

Докато мислеше, усети, че малко се подобрява. Сети се да съжали, че не намери време да побеседва за това с Тилорн. Легнал

върху топлата палуба, Вълкодав се опита да си спомни разказите-небивалици на звездния странник за неговите пътешествия. Пепелявокосият мъдрец веднъж му приказваше за безжизнени канари, летящи в пустотата. Канари с големината на цял материк... Вълкодав се опита да си представи такова чудо — не успя. Канарите бивали от чиста скала или железни, съвсем като в Зелхатовата книга. Другото, пустотата, по думите на Тилорн, била божествено огромна, а затова и летящите канари се срещали в нея не по-често от хлебарка в борша на вянска домакиня. Сиреч — *понякога* се случва и на най-оправната... И още — а това Зелхат, нито веднъж не странствал между звездите, хич не би могъл да знае! — плътта на някои канари се състояла от великански струпвания лед. Вярно, Тилорн изтърси нещо от рода, че отвъд синьото небе кръжи не обикновена замръзнала вода, а въздух, превърнал се в лед от невъобразимо лютия мраз всред пустотата... Е, за това навярно послъгваше. Да, Вълкодав бе виждал как в сурова зима може да стане и желязото крехко, чак се пука и троши, ала въздухът да замръзне — да-да!...

Веднага паметта му подхвърли спомена за зверския студ по планинските върхари, откъдето, общо взето, до звездите имаше една плонка разстояние. Както и това, че трудно се дишаше край смръзналите се ледници. Вълкодав се разколеба — ами ако наистина въздухът може да става на лед?...

Хм, как да е. Но ето какво още разправяше звездният скитник — че ледените канари, докоснати от горещото сияние на слънцата, започвали да се топят и провлачвали подире си дъгоцветни опашки от студена пара. И хората, живущи край тези слънца, виждали тези опашки и много се плашели, защото съзирали лошо знамение. Тилорн твърдеше, че в повечето случаи този техен страх нямал почва. Страшното можело да стане само ако на ледената звезда ѝ е съдено да се забие в обитаемия свят, тогава щети причинявала не по-малки от каменна канара. Или, ако забърсвала земния въздух с опашката си, по света можел да се разпространи заразен мор...

Хм. Мор. Вълкодав предпазливо се почеса по тила и едва ли не за първи път го посети еретичната мисъл, че навярно все пак си струваше да вземат Тилорн със себе си. А, не! — възрази си тутакси. Грижи има до ушите и само с Еврих. А сега и това хлапе...

Младият арантянин, сякаш подслушал мислите му, се наведе от пейката и лукаво сбута Вълкодав по рамото.

— Приятелю вянин! — каза той жизнерадостно. — Коматче със сланина не щеш ли? Поне солена краставичка? Мога да се спазаря с Астамер за прясно млекце, ти нали много го обичаш!

Това бе последната капка. Позеленелият Вълкодав седна припряно, като си чукна главата в пейката, после някак се изправи, вкопчи се в страничните дъски и се провеси зад борда...

* * *

Когато Вълкодав се върна от върховието на Светин, където се оказа, че не помнят родовите белязи на Сивите песове, старият майстор Варох отначало даже се притесни — да не би вянинът да е загубил безвъзвратно дар слово?... Еврих, Ниилит и Тилорн през това време бяха в Арантиада, наслаждаваха се научеността на силионски и други мъдреци. Нямаше какво да се прави, затова дядото и внукът сами разпитаха Вълкодав.

„Защо не идеш при своите? — в края на краищата отвърна вянинът на стареца. — При сегваните?“

„Аз? Че какво ще диря там? — удиви се Варох. — Че аз вече съм забравил как се живее там, на Брега! Че и Зуйко... кръв в него солвянска на три четвърти тече... привикнал е май от заран до мръкване да тича с местните момчета, играят заедно... и аз по цял ден имам работа, идват при мен хората, едва смогвам... Защо ще скоча да хукна на нейде си?“

„Значи тук оставах?“ — сякаш решавайки нещо окончателно за себе си, попита Вълкодав.

„Оставам!“ — заяви Варох.

„Тогава посъветвай ме, дядо, кой ще ми даде каруца с кон без много пазарене?“

„Това пък за какво ти е?“ — не го разбра старецът. Не допусна, че Вълкодав се гласи да става каруцар!

„Дом ще си строя — обясни вянинът. — Стига съм стеснявал добрите хора!“

Живееше близо до Портала, в голямо селище, чиито обитатели от незапомнени времена бяха приели задължението да помагат на измъкналите се от Долния свят.

„Голяма къща искам — продължи Вълкодав. — Така че и за теб с внука място да има... и за тия, ако съвсем не ни забравят в Арантиада...“

„Чакай, а за теб?“ — обезпокои се Варох. Достатъчно добре познаваше вянина. От него може да се очаква — ще спретне дом, а на следващата сутрин ще нарами торбата и ще тръгне нанякъде, без да се обади.

„Иза мен“ — кимна Вълкодав.

„Ти съвсем наскоро оздравя... — продължи загрижено Варох. — Беше ранен лошо!“

Вянинът сви рамене:

„Бях.“

В деня, когато големият арантски кораб върна пътешествениците, Вълкодав тъкмо довършваше покрива. Варох мажеше стряхата с масло и восък, Зуйко с приятелчетата си издигаха от единия край на билото на покрива дървена конска глава, а за другата гласяха дълга опашка от коноп.

Вълкодав направи всичко, както е редно. Сам на ръце пренесе в новата къща младия дух-стопан, решил да се отдели от баща си. Стопанът ще наглежда жилището, а постепенно, след време, ще заприлича на господаря на дома. На кого?... На Варох? На Тилорн, чиято сватба с Нишилт под този покрив са вдигнали? На самия Вълкодав?...

Сега, месеци по-късно, вянинът си спомняше къщата, която го чакаше в Бяла вода, като се опитваше да мисли за нея като за свой дом. Не успяваше. Може би защото там обитаваше съвсем друга любов. А неговият дом комай завинаги си остана между гористите хълмове зад Светин, недалеч от разорения замък на Людоеда, но в този дом сега живееха чужди хора. Вълкодав знаеше, че предишната душа се е отдалечила оттам и плува отпреде му, подмамва го подире си като мираж. В Бяла вода той се опита да я овещества, но не се справи — дали изобщо ще успее някога?...

Пътечка между къпинака, отъпкана от боси детски крачета. Едър пухкав пес, спящ привечер на затопления от слънцето праг.

Жена, която излиза на двора с пешкир в ръце. Тя е прекрасна, защото е любима. Той върви към нея, отупвайки дрехите си от стърготини, но все не успява да разгледа лицето ѝ.

Засега знае само как е изглеждала на десет години. С каква красота ще я наградят Боговете, когато порасне?...

* * *

Вилите не можеха дълго да следват кораба, благославяйки платното му с попътен вятър. Могъщите симурани не обичат откритите морски пространства, където не се намира даже гола скала за почивка. Пък и над океана повеляват други Сили, заради което не бива да се навлиза надалеч в чуждите предели. На изпроводяк младоженците пратиха къдрав бял облак, бухнал от ударите на въздушните потоци. Облакът премина над бързо порещата вълните „косатка“ и я поля с весел едър дъжд. Вълкодав, улисан в книгата, не успя да я прибере в калъфа ѝ, наложи се да я крие под дрехата си. Дъждът сякаш отми от въздуха последните миризми на сушата, като остави след себе си пронизително чиста и бляскава синева. И само човек с безнадеждно закоравяла душа не би възликувал от гледката на това небе и наситено сините вълни, увенчани с бели съскащи гребени. После вятърът започна да утихва. Вълкодав изпрати с мисления си взор двете мънички черни точки, обърнали към брега. *Бъдете щастливи, безгрешни летци. Нека по-дълго ви подминава и заобикаля хорската злоба и жестокост. Нека вашето племе не възжелае спасение зад Портала и не остави този свят сирак, защото, ако си тръгнете, именно сирак ще е той, а вие ще отнесете със себе си още една частица Добро...*

През това време Астамер, който вече нямаше повод да се чуди и мръщи на „неправилния“ вятър, пак се мусеше. Сега пък се тормозеше от твърде лесното начало на пътешествието. Според дългогодишния опит на морехода, първият лек успех обикновено не вещаеше добър краен изход. Ето и сега — по северния небосклон се трупаше полегат засега облачен вал. Наглед облаците бяха безобидни, но Астамер, роден върху палуба на гемия, прекалено добре знаеше каква буря може да избухне от подобни облачни стени... И ще подгони ладията, ще я

понесе кой знае накъде — може и до Арантиада, но нищо чудно направо до Южен Нарлак или дори в Халисун, където поминъкът на крайбрежните жители е да плякосват заседнали в пясъчните плитчини кораби!...

Щом вятърът се изгуби съвсем и бодро редящите се вълни станаха по-гладки и лениви, Астамер нареди на хората да свиват платното и да се хващат за веслата.

Купувайки място на сегванска „косатка“, човек не си плаща за превоза, както става на арантски търговски съд. Там пътешественикът получава за парите си собствено кътче в недрата на просторния трюм — и ако ще, до края на плаването може изобщо да не се появи на палубата. Никой няма да го юрне да се катери по мачтите да сваля изтръгващото се от ръцете платно, нито ще го кара да гребеш с тежко весло. На „косатката“ обичаите са съвсем инакви. Мястото на такъв кораб е пейка, разположена направо на гемията, от прохода по средата до борда, а към нея — междината до следващата пейка. Над главата ти е небето, зад борда — близката вода. На всяко място се полагат два чифта яки ръце. Така че да си мислил по-рано, преди да си поел на път през морето със сегвански съд. Ако не те бива да гребеш — търси си друг кораб и други спътници, също като теб изнежени и мекотели.

— Приличните люде наемат гребци и им плащат! — мърмореше полугласно Еврих, докато нагласяше дългото чамово весло в гребния люк. — А ние хем пари сме дали, хем ще бачкаме като каторжници!...

— Не дрънкай глупости, умнико голокрак! — веднага му се сопна от съседната пейка широкоплещестият Левзик. — Само вие, нечестивите арантяни, приковават неволници към веслата си! Защото сте станали съвсем негодни за нищо. А ние, свободните мореходи, даваме свобода на всеки роб, причислил се към свещеното въртене на весло!

— Освобождавали сте някога — безстрашно изсумтя Еврих. — Преди двеста години!

Вълкодав слушаше препирнята без капка одобрение. За такива като Еврих в неговото племе казваха, че заради хубава приказка родителите си ще одума. Острият и дързък език на арантянина не за първи път заплашваше да вкара в беля собственика си, ала граматикът все не кротваше. Вълкодав само въздъхна, когато засегнатият сегванин постъпи както би постъпил всеки почитащ обичаите на Островите —

предаде веслото на другаря си Гарахар и прескочи пейката. Сега ще сграбчи Еврих за парцалите, известно време свирепо ще сумти в лицето му, сетне ще каже какво мисли за жителите на Арантиада изобщо и за многознайкото конкретно. И ще използва такива изрази, че ще е по-добре Йара да не ги чува, нищо, че не разбира добре сегвански. И междувременно, ако Еврих понечи да му се репчи, Левзик ще се ядоса истински и само с ругатни работата няма да се ограничи...

И що за доблест е тази неговата, пуста учена — да дразни човека, с когото още не един ден ще се наложи да прекара на съседни пейки?...

— Ей! Скандалджиите!... — кресна в този миг от кърмата Астамер. — Хващайте веслата, че не знам какво и къде ще ви хване!...

Заповедта на старшия на кораба е свещен закон. Рижият седна, като одари Еврих с убийствен поглед. Граматикът отвърна с язвителна усмивка, а Вълкодав си помисли, че младият арантянин има известно право. Защото в побелелите старини, когато на „косатките“ действително са освобождавали пленници, по някаква причина оказали се на веслата, в онези наистина легендарни времена нито един мореход не би тръгнал на свада със съседа си само заради зле казана дума. Тогавашните островни сегвани изобщо са били по-заклети мълчаливци и от вянните. Защото са разбирали, че на малка гемия всред огромното море няма къде да се денеш от човека, с когото глупаво си се скарал. Стара сегванска мъдрост гласеше, че колкото повече копчета си пришил на устата си, толкова по-добре — по-рядко ще си я отваряш!

До Астамер изникна младо момче с петструнна арфа. Гребците, щом го забелязаха, сдържано зашумяха в знак на одобрение. Работата на веслата е досадна, изтощителна и наистина каторжна. Ала съвсем друго е да зазвучи песен! Така и ритъм по-леко се поддържа, и умората се забравя. Ненаправно островните сегвани бяха прочути не само като морски разбойници, но и като вещи стихотворци и почти ненадминати певци. Вълкодав веднага се сети за веселия Авдика, край когото неизменно се скупчваха на почивките всички пазачи. И баща му си припомни — Аптахар, съвсем безгласен, ала това ни най-малко не му пречеше да пее с цяло гърло, без да се притесни дори от присъствието на кнесинята...

Момъкът удари по струните, а гребците, предимно сегвани, възторжено изреваха, дочули позната мелодия. Вълкодав също знаеше тази балада. Доколкото му бе известно, пели са я още по времето на Последната война.

Гласът на младия певец се оказа дивно силен и звънък. Гребците подпяваха, ала арфистът се извисяваше отчетливо даже през бученето на близо петте дузини дрезгави гърла.

*На битка, който е привикнал, има свои грижи,
не жъне той, не ще го видиш да оре.
Сипете на наемниците пълни чаши —
на поход тръгват утре те!*

*Тъй вождът чуждоземен със щедрост обеща,
той, който нашите мечове откупи...
И даваше ни клетви по-твърди и от кремъка,
по-верни и от слънчеви лъчи.*

*И каза, че с гарваново грачене във съпровод
ще се извие на стрелите смъртен хоровод
и че градът ще падне право в нашите длани
като презрял и сочен плод...*

Йара, който седеше на палубата редом с Вълкодав, дълго се взираше в захласнато пригласящите на певица мъже и плахите му очи постепенно ставаха възторжени и смели. Почти всички бяха яки, мощни мишци се издуваха при движенията им, у мнозина кожата бе нашарена с белези, получени в отдавнашни сражения. Вълкодав с лекота отгатна по вида на момчето какво се върти в главицата му — навярно мислеше за това как съвсем скоро ще се присъедини към народа на баща си и ще се озове всред подобни изпитани от живота юнаци. Ще съумее ли някога да стане един от тях не само по рожденото си право, но и по заслуги, като равен?...

Йара не разбираше за какво повестува баладата, ала долавяше общото настроение и го попиваше като сунгер топла вода.

*Там плаха е войската, владетелят е слаб,
стените градски са порутени и стари,
в хазната им обаче с лопата да гребеш,
и пълни са догоре богатите хамбари!*

*По кръчмите им там от смях ще оглушеем,
накрая ще ни втръснат дори грабежите
и весели красавици ний славно ще тешим,
онези, на които посякохме мъжете!...*

Вълкодав бе комай единственият, който не пееше. Понякога поглеждаше Еврих. Спрямо останалите мъже той приличаше на крехко сърне между тежки зубри. Въпреки това гребеше плавно и мощно, врял и кипял майстор на веслото — веднага се забелязваше, че е опитен в това дело.

Йара приближи устни до ухото на вянина и прошепна:

— За какво пеят?

— За наемници — каза Вълкодав.

— Които са били герои?

— Според моя народ не е герой онзи, който взема накити от една жена, за да ги даде на друга.

Йара помълча и пак попита:

— А какво толкова са направили, за да съчинят балада за тях?

— Преди двеста години щурмували Хорам... град в Северен Халисун — отвърна Вълкодав. — Вождът обещал на сегванските наемници лесна победа и много плячка, пък то станало съвсем другояче...

*Пред нас отвориха вратите,
а ние чакахме от този град поднесен ключ...
Но копия светнаха насреща през облаците прах,
досущ като светкавици при буря!...*

*И чуждите коне ни тъпкаха в зелени тревни,
и чуждите стрели ни пронизваха гърдите.*

*Нас вождът чуждоземен прати ни на смърт,
за да си проправи към победа пътя!*

*И смяха се във небесата могъщи Богове,
загледани как по земята кръв се лее.
Всички загинахме там, до един, без помощ,
Но всеки умря кат герой!*

*Сред нас не намери се никой страхливец,
който да проси робски живот!
Всички измряхме — всеки бе щастливец,
че не се предаде на врага!*

*Други мъже утешиха нашите вдовици с бели гърди,
други прибраха сандъци от обещаната хазна.
А ние останахме на полето широко
да спим своя вечен безвременен сън!...*

— Глупави наемници — изсумтя Йара. — Нима може да се вярва на празни обещания! Аз не бих повярвал!

Вълкодав едва не се изгърва, че подобни думи звучат като упрек към собствения баща на момчето, който също е бил подмамен от лъжливи обещания и доверчиво тръгнал към Змейската диря, без да поразпита преди това що за място ще обитава. И накрая попаднал в кажи-речи същата клопка, в която се озовали злощастните сегвани преди два века. Само дето те, за разлика от клетия планинец, не помъкнали със себе си към смъртта жените и децата си.

— Те неправедно живяха — каза Вълкодав, — но загинаха честно и храбро, без да се отметнат от клетвата си. Затова до ден-днешен пеят за тях.

— Надявам се — мечтателно проговори Йара, — да успее да стана воин, когато тръгнем на поход да изколим шаните. Ние няма да постъпим като тези наемници. Нас никой не ще надхитри!

Вълкодав премълча. Не му харесваше какви ги приказва момчето. Момъкът с арфата сякаш подслуша неговите мисли и довърши баладата:

*Смъртта на бащите не поучи момците
и всеки е воин още в пелените,
в огъня се хвърлят и не знаят, че твърде
печален ще излезе краят.*

*Жестоката мъдрост, подобна на нашата,
и тях ще застигне във смъртния час...
Налей на наемника, нека пълна е чашата,
да пие и да споменава нас!*

Щом утихна гръмогласното пеене, Йара попита:

— Всички ли са загинали? Никой ли не оцелял?

— Никой — каза Вълкодав.

— А какво станало после, след боя?...

— Ела, аз ще ти разкажа, момче! — повика го Левзик на нарлакски. — Няма какво да слушаш измишльотините на някакъв си вянин!... Какво му разбира тиквата от сражения!

— Давай, Левзик! — подкрепи го Гарахар. — Ти по-арно ще излъжеш!

Йара стъписано погледна към Вълкодав, който сви рамене — иди, щом искаш. Момчето даже не заобиколи пейката, а като пъргаво гущерче се промуши под нея и чевръсто изпълзя между нозете на сегванина, с което предизвика добродушен смях у околните гребци. Нямаше откъде да знае, че без да иска, изпълни ритуала за приемането му в сегванско семейство. Само дето на мястото на гребеца трябваше да седи най-възрастната жена от рода.

— Онези момци наистина погинали до един — подхвана рижиет Левзик. — Мога да ти изредя имената им, защото братът на един от тях е бил мой прапрадядо. Само не помним как се е казвал вождът, който ги хвърлил под вражеския удар. Той е бил лош кунс, без късмет, а значи излишно е да пазим името му. Старците казват, че се канел да завладее още някой и друг град и да основе малка собствена държава, като полека-лека завоюва цял Халисун. Кой знае, навярно би успял, тогава е бушувала голяма война и никъде не е имало здрава власт. Но станало така, че умрял внезапно само половин година подир възпятата

битка. И хората казали, че смъртта му била странна. Какво мислиш, момче, какво го е сполетяло?

— Ръката на твоя працядо — твърдо заяви Йара, — това го е сполетяло! Ръка, въоръжена за мъст! Працядо ти и другите роднини на онези, които той предал на смъртта. Това е кръвнина и вие, сегваните, така съм чувал, винаги търсите сметка на предателите!

Левзик и околните гребци пак избухнаха в смях.

— Само да ти избелим червеното дупе с кравешки тор, и от теб ще стане отличен сегванин!... — каза Гарахар. Йара се усмихна поласкан.

— Ние наистина търсим сметка — продължи Левзик. Веслото в ръцете му не спираше да се забива и да излита над синята вода, заораваше в снагата на морето, ръсеше едри капки, тласкайки тежката гемия напред. — И тогава подирихме. Не е било лесно, защото вероломният кунс не пуцал в дома си сегвани. Тогава ние сме събрали пари и сме наели убиец от клана на Безликите... Но не мисли, момко, че сме отмъстили с чужди ръце. Когато някой Безлик го питат от кое племе е, той отвърща: „От никое“. Питат го кой е, а той казва — „Никой“. Това значи, че е въплътена воля на онези, които го пращат да раздава смърт, самото тяхно възмездие... Разбираш ли какво ти говоря?

— Разбирам — важно кимна Йара.

— Пък онзи Безлик, когото бяхме наели, по рождение бил сегванин. Преди да се присъедини към Безликите имам предвид. Той дори отказал половината от парите, което Безликите много рядко правят, а иначе искат доста злато и сребро. А после се промъкнал в дома на вероломния кунс и посипал гозбата му с една сушена зла билка, трева, която расте, както казват, само на островите Меоре, където от недрата се излива отровен огън. И сетне кунсът страшно се мъчил, докато умирал. Пукнал позорно!

Йара радостно се съгласи:

— И още как позорно!...

— Делфини! — викна в този миг някой откъм левия борд. — Вижте ги!

Всички обърнаха глави, гребците отдясно дори се понадигнаха.

Петорка гладки сиво-бели тела се плъзгаха в кристалночистата вода току под повърхността, после изскачаха във въздуха, прелитаха

няколко сажена и с плисък се гмуркаха обратно във вълните.

— Приветствам ви, добри странници! — напевно провъзгласи Еврих. — Знаеш ли, Йара, откъде са дошли на този свят делфините?

Йара поклати отрицателно глава, ленените му къдрици се разпиляха.

— Веднъж — сподели Еврих — моряците от един кораб зърнали Най-прекрасната, докато излизала от водата, и усладили очите си с гледката на пленителните ѝ прелести. Владиката на Моретата така силно се разгневил на безсрамните моряци, че небето се затулило от развяващите Му се мустаци. Той замахнал с харпун, за да унищожи кораба, а екипажа да превърне в безобразни дънни риби, които никога не виждат светлината. Но Най-прекрасната, чието сърце е чуждо на обиди, измолила милост от Владиката. И нататък станало, както го описва Сордий Присмехулника:

*Бързо с опашки могъщи украсени били им нозете,
които не смогнали вече да ходят, както било
отредено,
лактите лепнали им към снагата, китките станали
перки!
В миг възжелали прохладата морска, там да играят
навеки...*

— Ето как се появили в океана делфините! — довърши доволно граматикът.

— Ама то вярно казвали хората — лъже като арантянин! — подаде се изпод пейката рижата глава на Левзик. Сегванинът, също като Еврих, тъкмо бе предал веслото на другаря си и сега си почиваше легнал на палубата. — Вие, голокраките, само знаете да плямпате за Най-прекрасната и други женоря!

Еврих не забави отговора си:

— По-добре е да възпяваме женската хубост, отколкото убийства и сражения, както правят вашите певци...

— Нашите певци — кресна Левзик — са много по-добри от вашите! Вашият Цар-Слънце някога е управлявал половината свят, а где го сега? Собствените му градове не го тачат! И нищо чудно, щом

пеете само за женски задници! А ние, сегваните, родени по малките острови, пеем за подвизи и затова скоро ще владеем всичко онова, което вие сте изгубили!

Той свирепо ежеше къдравата си брада, но Вълкодав, който въртеше веслото, вече не се притесняваше, че арантянинът ще отнесе някоя плесница, ако не и повече. Бе разбрал какво всъщност става — обратната страна на сегванската мълчаливост. Мореходите често нарочно подхващат уж кавга, в хода на която не е прието да се засягаш, даже когато пред очите на всички те поливат със словесна помия — и ти имаш право да изтърсиш в отговор всичко, което ти хрумне, стига наоколо от душа да се смеят всички онези люде, с които си дръзнал да кръстосваш страховитата морска стихия с крехка дървена черупка и от които само съдбата знае кой ще слезе на брега жив и здрав.

И щом си позволил да те въвлекат в такъв род свада — смятай, че може и да не те харесват, но ти признават достойнства, които те правят равен с тях. Ненапразно Левзик се озърташе към арантянина, ревниво наблюдавайки го как гребе... Но дали Еврих беше проумял това, Вълкодав засега не можеше да каже. Ала така или иначе граматикът не се смути и отвърна бързо и точно:

— Великите държави са прах на вятъра! Аз знам, че дългобрадият Храмн съветва по-малко да преследваме благините на властта заедно с друга земна суета и повече да се грижим за увеличаването на онази слава, способна да надживее хора и народи!

Йара очарован гледаше ту единия, ту другия от препиращите се. Откак родителите му бяха загинали, никой не бе приказвал с него по този начин и толкова дълго, от никого не бе узнавал толкова интересни и важни неща накуп. Вече му беше странно да си спомни, че отначало се боеше от всички чужди мъже на кораба, не смееше и крачка да отстъпи от своите спътници. Ако продължава все така и занапред, нищо чудно да му позволят да постои мъничко на носа!...

— Май Храмн още е казал — каза Левзик, — че слава се придобива с деяния, а не с празни приказки. Чуй сега, малък, откъде *наистина* са се пръкнали делфините. Повелителят на Дълбините има жена, като името ѝ е също толкова свещено и непроизносимо, колкото и Неговото. Вещите люде са ѝ дали почтителен прякор — Бездна...

— Което може да се тълкува по доста начини... — вметна Еврих... и гребците наоколо едва не изтърваха веслата от смях. Но

неколцина зароптаха, защото им се стори, че изказването е неуважително към Нея. Веднага през кикот им отвърнаха, че надали Богинята, майка на толкова много създания, ще се обиди от възхваляване на женското ѝ естество... абе, я вижте как се усмихва морето, нищо дръзко няма в словата на арантянина, дете гребе като сегванин!...

— Та Бездна всеки ден хвърля из владенията си дивна мрежа — продължи Левзик, след като сам се насмя до насита заедно с другите. — В тази мрежа се ловят не риби и водорасли, а само най-смелите воители, паднали в морски битки. И понеже те не познали прегръдката на погребалните клади, достойните им души не могат засега да се възнесат в Обителта на Храмн, да седнат на вечния му пир.

Йара кимна разбиращо. И в неговата родина имаше подобни вярвания.

— Милостивата Богиня им дава плът и облик на делфини, а сетне ги праща да наглеждат нас, живите мореплаватели. Затова се случва те да спасяват давеци се корабокрушенци. И още... — Левзик победоносно скоси очи към Еврих — нито един островен сегванин, даже да мре от глад, не ще посегне на делфин. За разлика от нечестивите голокраки!...

По палубата отново избухна смях, към който арантянинът се присъедини без колебание.

— Вълкодав е велик воин — каза Еврих на невръстния итигул.

— Вълкодав се бие добре — сдържано, по мъжки потвърди Йара. — Видях го в кръчмата.

Вянинът гребеше, слушайки разговора им, но си траеше, за да не дава повод на Еврих за пореден път да се шегува.

— Нямах това предвид — каза младият арантянин. — До днешния ден той нито веднъж не е хващал весло на косатка, а я виж как го върти сега! Само велик воин умее така отведнъж да усвои непознат му занаят!...

Йара се промуши под ръцете на Вълкодав, настани се до него и повтори, сякаш споделяйки най-заветното си:

— Аз също ще стана велик воин и ще поема с мъжете след Елдаг Бързото острие да изтребим шаните... дано се изличи името им от

приказките на мъжете! Ние ще очистим от тях нашата свещена земя и няма да оставим никого, способен да продължи мерзкия им род! Вождът Елдаг носи старинен кинжал с дръжка от тюркоаз. Ако не се мокри редовно с шанска кръв, ще се напука и помътнее...

Вълкодав, мълчал почти през целия ден, при тези думи неочаквано се обади:

— А ти поне веднъж да си виждал село, изклано до последния човек?

— Не — озадачено отвърна Йара, — не съм виждал, но когато ние...

— А аз съм виждал — прекъсна го вянинът с глас, от който войнственият малък планинец се смръзна. — В Сакарем, по време на въстание на тамошните жители против своя шад — мрачно и тежко продължаваше Вълкодав. Говореше на езика на Шо-Ситайн, за да може Йара да го разбира добре. — Шад Менучер не проявяваше към бунтовниците никаква пощада. Аз и моята Наставница веднъж се натъкнахме на село, предния ден нападнато от отряд „златни“...

— Най-подбраните наемници, личната охрана на сакаремските управници — тихо поясни Еврих, който също бе наострил уши, защото не бе чувал тази история. Той пък, варваринът, какво ли изобщо е споделял...

— Селото беше голямо и богато — работейки с веслото, бавно разказваше Вълкодав. — Наброяваше повече от стотина двора. Ние влязохме в него с Наставницата ми откъм тръстиките. Заварихме само неколцина живи. Бяха роднини и приятели от съседното селище, дошли да узнаят какво се е случило. Не можеха да осигурят на всеки мъртъв отделна клада, защото не биха събрали дърва из цялата околия. Изкопаха край старото гробище една голяма обща яма и хвърляха в нея труповете. Товареха ги на каруца, караха ги до трапа, изтърсваха каруцата и пак обратно. Бутаха каруцата сами, защото конете се плашеха от миризмата на смърт. Хората ни казаха, че първоначално се опитали да редят телата що-годе прилично, после опитали поне да слагат семействата един до друг, ала постепенно им свършили силите. И никой вече не плачеше. Бяха претръпнали. Ние започнахме да им помагаме...

Вълкодав замлъкна за малко. Не погледна нито Йара, нито граматика.

— Заедно с един момък, Саргел се казваше, хващаме труповите за ръцете и за краката... когато имаха ръце и крака... залюлявахме ги и ги хвърляхме в каруцата. Имаше мъже, жени, деца, дори пеленачета. Един от тия, с които прибирахме телата, изведнъж се изгуби. Видяхме го за последно да влиза в една къща. Потърсихме го там. Седеше на масата сред мъртвците и играеше с тях на ашици. Кикотеше се, пееше, хвърляше ашика вместо всеки труп...

— Той е полудял?... — плахо попита Йара. Вълкодав кимна и след малко продължи, просъсквайки през зъби:

— После намерихме мъртва девойка. Бях на двайсет зими тогава, а тя... не знам, може би на петнайсет или още по-малко... „Златните“ я бяха насилвали. Дълго. Накрая й прерязали гърлото. Така я намерихме. Лежи в локва кръв... а лицето й спокойно, светло, чисто... сякаш ей сега ще се събуди. Трябваше да я метнем в каруцата при останалите, а Саргел изведнъж се разтрепери и вика: Чакай, не бива с нея като с другите, ще я кача сам... Взе да я вдига на ръце, а главата й бе почти отрязана, на ивица кожа се държеше. Момчето я вдигна... главата й остана. Даже се търкулна под нозете ни. Саргел щеше да припадне, стана бял като сняг...

Йара също бе пребледнял. Еврих мълчеше и гледаше ръцете си.

— Мухи — каза Вълкодав. — Сини мухи. Облаци жужащи. Кацаха по труповите. Дори не излитаха веднага, когато се навеждахме над убитите...

Йара заби нос в коленете си и дълго не вдигна глава.

Облаци гъсти синевата разкъса,
и слънцето метна лъчи
там надалече, в сивотата гъста
на брега земята личи.

Скочи тогаз един северняк
и сгрян от радост завика:
„Тоз пристан там е родният бряг,
там мене ме чака любима.“

Но ето че стана до него южняк,
по-черен от дим във комина:
„Не, там е пустиня, не вижда се сняг,
там плаче мойта любима!“

Трети, от изток, готов да риде,
се взира с нега от кърмата.
Вятъра чува, в сърцето си знае —
оттам му шепне тревата.

И ето, завиках и аз полудял,
че виждам там родния град.
Пиян бях от радост и отмалял
кули на крепост съзрях.

Но ето отново скри се светликът
и морето в миг опустя,
пак след вълна приижда вълната
и вятърът гони мъгла...

12. КОННИКЪТ

Арантяните обичат да се хвалят, че уж начертали най-първата карта на света. Може и да не лъжат. Във всеки случай родният материк на Вълкодав навсякъде се именува Източен — понеже се намира на изток от Арантиада. Земята пък, разделена от Задоблачния рид на Шо-Ситайн и на Езерния край, винаги е обозначена като Западен континент. Вълкодав не се учудваше на това — каквото и да се прави, в края на краищата мореходите от различни страни все е трябвало да се споразумеят за общи названия, за да се разбират по-лесно. Иначе един и същ хребет, да речем, ще носи различни имена — както Железните планини, наричани също Ограждащи, Ключ-планина, Замък-планина и още неизвестно как — ха разбери за кое точно става дума! Но според вянина далеч по-странно бе друго. Морските пространства на изток и на запад от Арантиада гордо се именуваха Източен и Западен океан. Вълкодав бе съгласен, че водната шир, която най-бързият кораб пресича за няколко дни, следва да се величае с нещо по-уважително от гьол. Но чак пък океани... просто големи морета са, какво толкова...

Той попита за това граматика. Еврих леко се смути:

— Ами... някога народът ми още не е строил морски съдове, затова не сме посещавали други страни. Та тогава нашите учени смятали, че целият свят се състои от едната Арантиада, обкръжена от водите на вечния Океан. Вече отдавна сме изоставили старинните си заблуди, но названия са се запазили. Обясних ли ти достатъчно достъпно...?

— Напълно — изръмжа Вълкодав. Все пак съвместното плаване май наистина променя хората, защото никак не се засегна. Даже нещо повече. Комай досега още не беше го нападало желание драговолно да разкаже на Еврих за племето си. А ето че му се прииска да го стори. Дори се запита дали това е, защото споделянето някак си би изравнило малкия му народ с обитателите на една велика страна?...

Той каза:

— В древността и у нас се е вярвало, че само ние, вянците, сме истински хора, а онези, които живеят отвъд горите, са същества с неизвестно какъв произход... И че Светин тече право към оня свят. Даже съм чувал, че когато изпъждали някого от рода за злодейства, качвали го на лодка и го отправяли надолу по реката, като налагали заклинание трижди по три дни да не доближава бреговете. Старците мислели, че след това прокуденият ще попадне в Изподния свят на мъртвите...

Каза го и сам се стресна малко от откровеността си. Млъкна в очакване арантянинът, както винаги, да пусне язвителна забележка. Ала Еврих само кимна дълбокомислено.

— Тилорн ми казваше същото — промълви той. — Преди много столетия в неговата родина битували въззрения, сходни с вашите... а и с нашите. Хората открай време си чертаят граници на населенния свят, а отвъд пределите му са съзирали само чудовища. Там също отначало предпочитали да не се доверяват на чужденци. После смятали света си за неповторимо творение на Боговете, избрано и единствено. Но насетне разбрали, че светът им е само пращинка, летяща във Вселената...

„Косатката“ пак стремително пореше вълните под издуто от вятър платно. Зад кърмата остана краткият престой в пристанището Каври, разположено в северна Арантиада. Няколкото дни почивка в града минаха тихо и мирно. Горещите по нрав сегвани се изхитриха да не направят нищо, способно да привлече вниманието на стражата, даже не се сбиха сваясно, както им бе обичаят — нима си струва да се броят няколко разбити носове, както и насиненото око на Левзик, който на пияна глава целуна прага на кърмата?...

— Може затова да са толкова сплотени — каза Вълкодав, — след като знаят, че светът им е пращинка.

— Съвсем като нас тук на кораба — съгласи се с готовност Еврих. Подмяташе в дланта си красива походна мастилница, която бе купил в Каври. — Помниш ли, в началото на Йара едва не му откъснаха ушите за една плюнка зад борда? А сега! Астамер сам го покани да застане на носа, нещо му показва, обяснява... сякаш ще го прави мореход!

Еврих вече си имаше хубава мастилница за пътни условия, ала си хареса тази по-скоро като спомен от поредното посещение на „Долна“

Арантиада. И предвкушваше как ще я отвори в някоя мръсна дивашка колиба, за да състави още едно допълнение към Салегриновото „Описание“ и пак ще се почувства като пратеник на страната на божествените мъдрещи.

Рече замислено:

— Ето заради това обичам дългите морски пътешествия. Толкова различни люде събира един кораб, а само след няколко дни те се държат като семейство. Тръгнахме от Кондар, аз само се озъртах — ох, викам си, с тия муцуни хич не е на добре!... А поживяхме лакът до лакът и гледам — отлични момчета, без страшни пороци, мъжествени, достойни, красиви... Нали приятелю?...

Вълкодав се опита да си припомни дали граматикът и него някога е включвал в определението „красив“. Викал му е главорез, обесник, варварин — и то доста пъти. Красив обаче...

— А отношенията! — разсъждаваше на глас Еврих. — Първо нали само това правехме — да се гледаме на кръв. Теб те зяпаха, защото си вянин и имаш вид на опасен тип. Мен — само задето съм арантянин. Ние пък съзирахме в тях груби и свадливи сегвани. С Левзик за малко да се хванем за гушите... Ама сега, ако той падне зад борда, пръв след него ще скоча. И той подир мен, ако се наложи, сигурен съм... А, Вълкодав?

Вълкодав премълча. Той и на Еврих имаше доверие с едно наум, камо ли на тая сегванска сбирщина от кол и въже, които говореха същото наречие като съплеменниците на Людоеда!...

Йара стоеше на носа на гемията. Шареше с очи по хоризонта, с все сили стараейки се да не мижи от вятъра. Пред погледа му набухваха високи бели облаци. Момчето се опитваше поне мислено да съзре в очертанията им исполински снежни хребети, още невидими в далечината. Мореходите разчитаха да акостират в Тин-Вилена утре привечер.

Тин-Вилена се разполагаше на далеч издадения в Западния океан край на обширен полуостров. Гръбнакът на полуострова бе отклонение на величествения Задоблачен рид, за който сякаш нямаше достатъчно място на континента и затова частично бе впълзъл в морето. На брега на малък залив — единствен удобен да приюти кораби на много дни

път околоръст — от незапомнени времена съществуваше градче, от него навътре в сушата водеше стар път. Той лъкатушеше по удобни долини, прорязали планинската страна, явно възникнали не иначе, а по каприза на много могъщи Богове. После от остров Толми пристигнали жреци-воини, тръгнали на поход за слава на Близнаците и построили крепост. Последователите на тази вяра често превръщали в твърдина всеки свой храм. Според собствените им думи правели така в памет на епохата на гонения, когато безпощадно били преследвани и самите божествени Братя, и всеки техен ученик. И макар че никой не ги притесняваше в земите на Западния материк, замъкът им беше непристъпен и дори красив. Зад стените му хората се чувстваха вън от всякаква опасност, затова и близкият град започнал бързо да расте и богатее.

От Тин-Вилена, чието име понякога се тълкуваше като „Малката Сестра“, до остров Толми и до големия ѝ брат, престолния Тар-Айван, по морски мерки бе съвсем близо, затова и кораби сновяха в двете посоки почти непрекъснато. Идващите отдалеко — от Галирад или Кондар — спираха по пътя или в Тар-Айван, или в арантския Каври. Изборът зависеше само от старшите на гемиите, понеже никакви изгоди нито северният, нито южният път не обещаваха.

Астамер избра Каври, понеже не бил обичал Тарския залив. Еврих го попита защо, след като така пропускаха да посетят великия храм на остров Толми.

— Земята там не ми допада! — отвърна мореходът, без да се замисли. — Жълта, лепкава в дъжд, прашна в суша... после те е гнус да си гледаш чизмите, все едно си газил в лайна!

В действителност решението си Астамер взе по други причини. След дълъг морски преход всеки иска да се повесели като хората, а в Каври не държаха толкова строго на морала, както на острова на Възлюбения ученик. Така че жълтата почва не бе виновна.

... След като стърча на носовата палуба по-голямата част от сутринта, Йара неочаквано се върна при спътниците си малко наежен.

— Изпъдиха ли те накрая? — съчувствено го попита Еврих. Йара поклати глава:

— Не, сам си тръгнах... Земя и без това не се вижда засега, а на Астамер нещо му е криво... И реших да не преча.

— На Астамер, според мен, още от кондарския кей му е криво — каза Еврих. — Тогава не му хареса попътният вятър, а сега за какво е намерил да се тревожи?

Шегата не бе сполучлива. Граматикът се усети още щом я изрече. Все пак някъде дълбоко в човешката душа дебне един неуловим нюх за беда и колкото и да заглушаваш гласа му, пак се чувства — някъде в стомаха...

— Астамер не хареса вълните — честно призна Йара. — Гледа на юг и чака буря.

Вятърът наистина духаше от юг, ала, уж попътен, бе на пориви, които все не смогваха добре да издуют пъстрото платно, затова над гемията отново проехтя призивът към гребците да се залавят за работа. Вълкодав, чийто ред беше да поеме веслото, сметна, че вече достатъчно добре е усвоил това умение, и за първи път си позволи да се озърне, докато гребе. Астамер наистина съзерцаваше втречено вълните и въсеше мрачно лице. Вълкодав също погледна морето. Вълни като вълни. Продълговати водни гърбици, тук-там разрошени от въздишките на вятъра. Сухопътният жител изобщо не си представяше по какви признаци Астамер или някой друг съди и чете сякаш по книга замислите на околната стихия. На каторгата обаче Вълкодав по неволя бе слушал двамина сегвани, с които делеше едни пранги. Не че му беше много интересно, но пък и какво друго да стори, освен да ги слуша? Те толкова често се препираха, припомняйки си дребни оттенъци в цвета на водата и формата на гребените, дори съскането на пяната, че младият тогава вянин си рече — виж ти, не само в гората оставали следи! А сега съжالياваше, че не ги бе слушал по-внимателно. Затова и не се усъмни, че Астамер има всички основания за тревога. Мореходът познаваше морето така, както горският жител — своя роден лес. Кой знае какво е усетил, вглеждайки се във вълните...

Еврих разгъна карта на коленете си и взе да я обикаля с пръст:

— Така... сега сме примерно... аха, Златното кълбо вече се е скрило, а Старикът още не е... примерно ето тук... и ако от юг...

Той млъкна неочаквано и Вълкодав скоси очи към картата. Малко по на юг от пръста на граматика се точеше напъряко на морето рядка верига острови, а над нея — малка рисунка и надпис на арантски. Вянинът не можеше да различи добре буквите, без да се надига. Нещо лошо ли пишеше, или Еврих се обезпокои, след като съпостави

разположението на архипелага с курса на кораба?... Но ако ще задуха силно от юг, кое му е лошото?... Не попита. Има ли смисъл да знае, щом и без това нищо не може да промени! Да доживеем, ще видим...

Астамер изведнъж откъсна очи от морето и закрещя първо на рулевия, после на гребците, нареждайки да обърнат гемията на север и да въртят веслата „до посиране“, както се изрази грубо, но изчерпателно. И Вълкодав разбра — няма да избегнат бурята. При това ще им се наложи да се борят във води, опасни за пресичане дори при добро време. Пак нищо не попита. Казано е — гребци, значи ще гребете. А не да разсъждава напразно за нещо, което все едно не му е особено ясно.

— Защо всред морето е нарисуван конник? — чу той гласа на Йара. — Нима развъждат коне на такива мънички острови?...

Еврих отвърна с неестествена за него скованост:

— Не, не става дума за коне... а за една легенда, свързана с тези късчета суша. Говори се, че...

Той приказваше с момчето на езика на Шо-Ситайн, говорим от итигулите. До този миг нито един човек на борда на косатката не показа, че разбира това наречие, поне никой не се обръщаше към Йара на езика на неговото племе. Но сега...

— Затвори си устата!... — от всички страни викнаха неколцина души в един глас. — Млъкни, арантянино, ще призовеш злото! И ти стига си питало, недоносче такова!...

Настъпи вечер. Едва различимите вълни се превърнаха в същински хълмове, които бавно блъскаха гемията, устремена на север. Бе мъртво вълнение. Косатката излиташе към билото на водните грамади, покрай вълнореза ѝ се образуваха пенести криле. Астамер все по-често се взираше зад борда. И всеки път ставаше все по-мрачен. Еврих също надничаше.

— Какво има там? — полугласно попита Вълкодав, не изтраял да стои в неведение.

— Течение — още по-тихо от него отвърна Еврих. — Силно течение. Връща ни на юг, не смогваме с веслата.

За да не ги прекъсват, те говореха на езика, научен от Тилорн. Въпреки това спътниците наоколо им хвърляха злобни погледи, на

които Вълкодав от много години вече не се връзваше. Той здраво завъртя за пореден път веслото и подхвърли:

— А на юг ни чакат коварни подводни скали, доколкото схванах...

— По-зле е от скали — изпъшка Еврих. — Там е Конникът.

Всичко веднага стана ясно. И тайнствената белязка на картата, и явният страх на иначе смелия Астамер. Вълкодав въздъхна и си помисли колко глупаво понякога приключват пътешествията. И животите.

— Нашият рулеви навярно е минал по-южно, отколкото трябваше... и навлезе направо в течението... — добави Еврих. — Картата неслучайно съветва да се избягва. А сега и тези вълни... Салегрин пише, че тъкмо за това разказвали малцината спасили се корабокрушенци, жертви на Конника...

— Ей там, стига сте дрънкали! — свирепо им се сопна Астамер, който тъкмо минаваше покрай тях на път към кърмата. — Гребите както трябва, вянино!

Йара бе по-тих от мишка, седеше в кътчето между пейката и борда, прегърнал коленете си. Изпъгна шия и прошепна на ухо на Еврих:

— Всички ще загинем, нали? Корабът ще потъне?...

Младият арантянин придърпа момчето към себе си:

— Глупости! Няма, разбира се! Откъде накъде?

Прозвуча бодро, ала малко по-късно Вълкодав го видя да пише нещо с водоустойчивото мастило и да прибира парчето пергамент в непроницаема торба, където се намираха ръкописите му, като накрая завърза торбата по-здраво от обичайното. Движенията му бяха като на човек, завършил земните си дела и готов да умре. Вълкодав си рече, че след като се смени с граматика на веслото, също така грижливо ще опакова книгата на Зелхат. Какво пък, може след време някой да я извади от водата... срам ще е да се затрие.

Залезът бе зловец кървав и макар че слънцето очерта ясно хоризонта, никъде не се забелязваха ни най-малки признаци на суша. Еврих си направи извода, че течението е отнесло гемията даже повече, отколкото бе предположил, затова развърза торбата си, за да допълни

бързешком последните си наблюдения, отпуснати му от съдбата. Буквите излизаха грознички, а редовете сякаш подскачаха изпод уморената ръка на граматика. Като поразмисли, ученият не прибра веднага перото и пергаментата, бе решил да записва, докато е възможно. Мъхнати облаци се спускаха ниско над морската повърхност, слънцето ги осветяваше отдолу с прощални хладни лъчи. Само при хоризонта още имаше ивица чисто небе, ала и тя се стесняваше.

Изтощените гребци се сменяха по-често. Косатката се съпротивляваше, досущ обречено животно, което продължава да пълзи дори когато няма никаква надежда и скоро преследващата глутница ще започне да го ръфа на живо. Ала и тогава ще продължи... Гладките стъклени вълни продължаваха да надигат гемията. Когато тя се озоваваше между два водни хълма, гребените светваха от залеза, докато корабчето потъваше в лепкава, страшна сянка. Но ето че ивицата на залеза се покри с облаци и взе бързо да се здрачава. Еврих се наведе над пергаментата, довърши изречението почти по усет и прибра свитъка в торбата. Пак се сети за нещо, извади отново перото, дописа, помисли... сетне със съжаление стегна връзките. Очевидно понечи да запали малка маслена лампа, но бе принуден да признае, че идеята не е много сполучлива.

И щом свърши това, от морските дълбини се понесе стон. Всред безветрието на мъртвото вълнение звукът се чу съвсем ясно и отчетливо — невероятно басов, нечовешки стон на нещо грамадно, което страдаше долу. Вълкодав едва не изпусна веслото — стресна се... после пак по чудо го удържа, след като то се удари в съседното, изоставено от гребца. Някой се свлече от пейката и започна гръмко да се моли, други заридеха. Сякаш в подводния стон бе прозвучала смъртна присъда над кораба и хората на борда му.

Йара се притисна към граматика, който тихичко му обясняваше:

— Салегрин Достопочтени нарича това, което току-що чухме, Зовът на Дълбините. Малцина са го чували и никому достоверно не е известно, кое именно произвежда толкова удивителен шум — дали е от течението, дали са морски зверове, дали нещо случващо се на дъното морско. За съжаление вече скрих писмените си принадлежности, за да ги предпазя от пръски и дъжд, инак бих оставил достойно описание на чутото...

— Утре ще го напишеш — прошушна Йара. — Когато се съмне...

Неистово искаше да повярва на собствените си думи.

— Непременно — с лекота потвърди Еврих. — Непременно. Ще пиша и ще го чета, а ти ще следиш дали не пропускам, или бъркам нещо. Затова гледай и слушай внимателно, запомняй какво става, за да ми помогнеш. Разбрахме ли се?

Вълкодав не познаваше арантянина от вчера и виждаше, че младежът примира от страх. Ала въпреки това успяваше да скрие ужаса си от момчето. Така и трябва да бъде. Мъж е. Длъжен е да окуражи хлапето. И много драго е, че го осъзнава. Каквото и да е, граматикът си е мъжко момче... Вянинът потърси с поглед Астамер и го различи на носа. Сгъстилката се тъмнина пречеше на Вълкодав много по-малко, отколкото на останалите, и той видя, че сеганинът се визира назад. Всъщност не се вираше. Беше се втренчил в нещо — настръхнал. Дори очите му се изцъкляха — като на омагьосан. Или все едно полудяващ от страх. Вълкодав тъкмо понечи да се обърне, когато мракът се разпра от блясъка на мълния на юг.

— Конникът!... — заврещя с неузнаваем глас Астамер.

Всички на гемията обърнаха едновременно глави. Вълкодав обаче остана да чака еката, за да може да приветства подобаващо Бога на Бурята, и дори взе да брой, както го бе учил Тилорн, за да определи точно колко далеч е ударила светкавицата. Ала блясъкът остана безгласен. Затова пък изпод водата отново избуча гъргорещ стон, а южният хоризонт за миг се обля в лилав пламък.

Вълкодав се обърна... и видя.

Откrojена от заревото, всред морето се появи самотна скала. Беше грамадна — усещаше се въпреки разстоянието — и наистина напомняше на конник в просторно наметало, покрито туловището на коня. *Виж ти какъв си бил*, вцепенено помисли Вълкодав. *А човек си се родил... „Имаше любима, огнището гореше“... Ти обичаше и теб обичаха...*

Вянинът не бе изпуснал веслото, държеше го над водата в очакване от другата страна на кораба да се намери някой куражлия, който да се съземе и да почне да гребе. Чу отстрани жалния хленч на невръстния итигул и тържествения глас на Еврих:

— Приветствай го като съплеменник, Йара. Някога е живял на земята, в жилите му е текла същата кръв като твоята.

А Конникът се приближаваше с невероятна бързина. Никакво течение не би могло толкова стремително да гони кораб към неподвижна скала, като на всичко отгоре безпогрешно го засилва направо под каменните копита. И още нещо. Неподвижна скала не би променяла очертанията си при всяко избухване на светкавица. Вълкодав бе готов да потвърди под клетва, че Конникът се движи. Към тях. Не, това е просто измама на зрението...

— Приветствам те, съплеменнико... — пресипнало шепнеше Йара. — Сподели хляба ми, стопли се край огнището ми...

Вянинът гледаше към кърмата и неочаквано проумя как са се почувствали Луга и момците му, когато Вълкодав право пред очите им се превърна в голямо и много страховито куче. Сигурно дълго после не го признавали за себеподобен. *А ако Боговете наистина сами отсъдили такава участ като на този Конник? И аз ли ще препускам из родните вянски леса, пазейки от зли странници своите хора, а народът ми ще ме споменава единствено шепнешком, суеверно озъртайки се през рамо?... И ако ме срещнат, ще изглеждат като Астамер в този миг — изкривено лице, безумни, изцъклени очи... Той да не вземе да умре сега от страх? Случвало се е сърцето да не издържи... очевидно и смелостта на морехода си има предели.*

В трюма на гемията жално и провлачено измуча кравата.

И Астамер, подсетен за съществуване, което зависи изцяло от него, трепна, съумя да извърне глава от страшното видение, откопчи ръце от форщевена и закрепя толкова гръмко, че Прилепчо, който бе кацнал на върха на мачтата, побърза да се прибере в пазвата на вянина:

— Към веслата, Хегово семе! Мъже ли сте, или редки лайна!?

Мъжете се оказаха повече. Веслата на „косатката“ заработиха отново, макар и не така стройно, както одева. Някой се престраши и запя. Сега единствено чудо можеше да спаси кораба, но нека помни Конникът, че омразните му чужденци се борят до последно...

От каменния исполин ги дяляха не повече от две версти и Вълкодав вече добре го различаваше дори в тъмата между безмълвните мълнии, все така озаряващи хоризонта. И преди бе изпитвал немалко удивление пред съвършенството на някои творения на вятъра, дъжда и морските вълни. Но това тук... уж случайно струпване на канари, а

малко отстрани погледнато — спира дъха! Що за майстор е изваял подобно нещо! В подножието на черната грамада неистово клокочеше широк пръстен космата пяна и обилни пръски — тежко засилените вълни се стоварваха върху зъберите на подводните рифове. Могъщ жребец израстваше от скалата, заметнал напред в бесен галоп чудовищните си копита. Ездачът не държеше юздите — едната му ръка сочеше простряна напред, другата посягаше към меча... И пак избухна мъртвешката светкавица, този път резки сенки нарисоваха и лицето. Лик като този би приличал на Бога на Отмъщението. Тъга и ярост, придобили човешки черти...

Смъртта необратимо догонваше гемията и нямаше ни най-малка възможност да се избяга от нея, като се обърне встрани. Гребането изгуби смисъл, защото мъртвото вълнение и течението, направлявано несъмнено от могъща зла воля, просто не забелязваха жалките усилия на хората от кораба. Ала никой не изоставяше веслата, всички продължаваха като обсебени. Еврих също се настани на пейката до Вълкодав и почна да му помага. И, както обикновено, заприказва, лапайки недостигащия му от усилие въздух, за да отпъди ужаса от сърцето си:

— А знаеш ли... приятелю варварин... аз прочетох книгата на Зелхат... И държа да ти... съобщя, че всичко... написано в нея за вянните, е... предосадно заблуждение, наистина „за превелика жалост достойно“...

Вълкодав за пореден път съжали, че не се научи спретнато и красиво да излага в слова своите мисли и не е способен да подбере добър отговор сега. Според него Еврих се прощаваше с този живот с голямо мъжество. Пред лицето на най-сериозната досега опасност той се представяше повече от достойно. Също толкова добре се справяше, колкото непоносим можеше да бъде в обикновените дни... *Ала, наистина, защо все се караме с него?* — закъсняло се запита Вълкодав. — *По-точно — карахме се...*

— Приветствам те, съплеменнико... — притиснат към нозете им, шепнеше ли шепнеше малкият Йара. — Сподели хляба ми, стопли се край огнището ми...

Но, съдейки по развоя на събитията, заветните думи отиваха нахалост, както и усилията на напрегащите до скъсване жили гребци. Въпреки това момчето не можеше да спре. Докато е жив, човек се

съпротивлява. И храни надежда. Дори да е напразна тази надежда, даже да е упование на невъзможно чудо.

— Много славно в Шо-Ситайн посрещат гости! — насмешливо промърмори с прирърмжаване Вълкодав. Неговият народ изпровождаше починалите с Песента на Смъртта. Същата Песен пееха и вянските воители, поели на бой със сигурна гибел. Ако сложим ръка на сърце, по-правилно би било да я наричат Песента на Живота, защото смъртта в нея бе хулена и подигравана. Вълкодав би я подхванал сега, но не биваше — тя бе вече отзвучала за него преди три години, беше грешно и неправилно да я повтаря. Затова пък нищо нередно нямаше в идеята да изкаже на глас какво мисли за Конника, възнамеряващ да затрие родна кръв заедно с други хора; макар и чужденци, те нищо лошо не бяха сторили на племето му...

Левзик, чиято пейка бе тъкмо пред вянина, изведнъж се обърна. По лицето му бе изписана почти същата ярост като по лика на приближаващия се Конник. Но ако от чертите на каменния исполин лъхаше страховито величие, то Левзик приличаше на полудяло животно, жадно за кръв. Гарахар също се озърташе, и лицето му бе не по-мило.

— Сополанкото!... — заврепя Левзик, сочейки с пръст Йара, все едно искаше да го набучи на нокътя си. — Всичко е заради сополанкото! Той е оттам!... Него Конникът не допуска да мине!...

— Затвори си устата, приятел — каза Вълкодав. — Гребите, не дрънкай.

Произнесе това със спокойно презрение, знаейки, че изплашен и озлобен човек понякога изтрезнява от подобна приказка. Ала този път не се получи.

— Копеленцето е виновно!... — запригласяха на Левзик още няколко души. — Хвърлете го зад борда!...

Йара скочи на крака, озъртайки се като притиснато в ъгъла зверче. Палубата се люшкеше на неравни, непредсказуеми тласъци — колкото по-близо до страшната скала, толкова по-безредно блъскаха вълните. От всички страни невръстният итигул бе обкръжен от безумните очи на хора, най-сетне издириха причината за бедата си. И вкопчили се в нея, готови на всичко, за да се спасят. Някой вече прескачаше пейките и протягаше грабливо свити пръсти към момчето, в стремеж да принесе на Конника закъсняла жертва, с което може би

ще си купи милостта на исполина. Йара тънко запищя, побягна на сляпо, но палубата се изметна изпод нозете му и той щеше да падне, ако Еврих не бе го подхванал. Ошашавеното от страх хлапе го ухапа и отчаяно се задърпа да се изтръгне от ръцете му, ала граматикът успя да го удържи в прегръдката си.

— Тихо, глупчо — прошепна му в ухото. — Никому няма да те дадем.

— Хвърлете зад борда копелето! Зад борда!!! — звучеше вече отвсякъде. Ако гемията не бе подмятана така от вълните, заплахата сигурно щеше вече да е изпълнена. Ала с опърничава палуба под краката не бе толкова просто да се доберат до обречения.

Вълкодав скоси поглед към господаря на косатката. Астамер не беше се поддал на общото безумие. Ала и не възнамеряваше да попречи на разправата. Ами ако вземе, че помогне?...

— Ей, сегвани!... — звънко и подигравателно викна Еврих. — Как му беше името на онзи ваш древен кунс, който не искал да умре от старост и затова се къпел в детска кръв? Не беше ли Астамер?...

И избухна в смях. Безстрашно, оскърбително и нахално. Точно както когато Вълкодав го видя на дървената площадка, издигната за проповедниците на Близнаците. Вянинът и арантянинът едновременно разбраха какво трябва да направят. Вълкодав скочи и с ритник изкълчи челюстта на Левзик, който бе здраво оседлал танцуващата пейка и се пресягаше да докопа момчето за куртката. Ръцете на сегванина литнаха нагоре и той тупна по гръб, а поредната конвулсия на гемията го плъзна към отсрещния борд. Вълкодав нито веднъж досега не се беше бил върху мокър, клатец се терен, каквато бе палубата, но свикналото с какво ли не тяло чевръсто се приспособи към необичайната арена. Вянинът си помисли за Слънчев пламък, кротуващ нейде в трюма в заключен сандък. Славният меч, изкован от най-вещия ковач на Сивите песове, вече много пъти се бе връщал по чудодеен начин. Ала всред морето, когато корабът всеки миг ще се разбие в острите ненаситни скали... на денонощие и повече от близкия бряг... не ще му остане при кого да се върне, дори и чудодейно. Вянинът без излишни приказки се завъртя надясно и с реброто на дланта си, както много добре умееше, смаза китката на Гарахар, избивайки ножа от нея. Онзи изквича. *Кажу благодаря, че не те цапнах така по врата!* — мимолетно помисли вянинът. Прилепчо се

стрелна с войнствен писък над рамото му и се вкопчи в озъбената брадата муцуна на следващия противник, след което стремително подхвъркна право нагоре.

Зад гърба на Вълкодав Еврих се наведе и измъкна изпод пейката трите торби. Послушните възли, задържащи багажа им в един вързоп, се разхлабиха за миг.

— Ти както искаш, момче, ама на мен тия ми омръзнаха! — чу Вълкодав веселия и хазартен глас на арантянина. — Дай ръка! Ето така — раз, два, три...

Вянинът ги усети, че скачат. Не помнеше дали Йара е споменавал може ли да плува. Ами ако не може? Няма значение, Еврих е рядко добър плувец, пък и плътно затворените торби ще потънат колкото сух пън... Не, не, момчето все пак е израснало в Езерния край, значи от сукалче се познава с водата...

Сега само трябваше да им даде преднина да се махнат по-далеч от кораба, за да не успеят озверелите сегвани да ги закачат с весла или с харпун. Ако не друго, изкуството да отвлича върху си колкото може повече врагове Вълкодав познаваше великолепно. Той просто се разходи по дължината на гемията, като се озърташе към връхлитащия Конник и размяташе всеки, осмелил се да го нападне. Ако можеха да го видят, Сонморовите юнаци биха смело се обзаложили, че помрачените духом мореходи не ще успеят да го докоснат, нито ударят.

Забравени весла се изхлузваха от гребните люкове и плуваха до косатката, удряйки се в нея. Вълните люлееха и издигаха на гърбовете си обречения кораб високо, сякаш до самото лице на Конника, сякаш към протегнатата му ръка, за да сграбчи ладията като лека треска и да я запрати тозчас в безпросветното небитие отвъд смъртта... После гемията се плъзгаше в пропастта между двата черни водни вала, а тогава Конникът се виждаше като планина, рееща се под облаците и готова да смаже и ладията, и всичко живо на нея...

Еврих нещо викаше на Вълкодав и му махаше с ръка от водата. Не се чуваха отделните думи, а и вянинът не се насилваше да ги разбере. Бе зает да дебне удобния момент, когато мореходите вече наистина няма да успеят да достигнат граматика и момчето, даже ако всички дружно седнат да гребат, но пък самият той ще има възможността да доплува до приятелите си, поне за да посрещнат заедно участта си, написана им от Небето. Не е лесно да се мре сам...

Вълкодав бе убеден — когато съдбоносната вълна ги запокити върху отвесните канари и пречупи всичките им кости, той ще отвори очи, легнал върху пустинен чакълест сипей, простиращ се високо, високо, високо... Вече няколко пъти бе усещал този сипей под ходилата си, докато лечителите се съмняваха дали ще оживее... И тогава, ако се взре надолу, ще види земния свят, напуснат от отлетялата му душа. А отгоре призивно ще зеленее светите ливади на Острова на Живота, а той ще се опита да се изкатери към тях по сипея, който също като тази палуба, все гледа да се изплъзне изпод петите на всяка крачка... И всеки камък, по който ще стъпи, ще е негова постъпка приживе — добра, лоша... така ще върви по тази отвъдсмъртна пътека, която от света на живите се очертава в небето като Звезден мост, толкова красив нощем. И ако прегрешенията не са твърде много, той не ще се свлече заради тях в студа и мрака на Преизподния свят...

Вълкодав подскочи малко преди корабът да се люшне стръмно. Вярно го пресметна — последвалите го мъже се люшнаха назад, а той с лекота достигна носа, опари с поглед Астамер, който не понечи да го спре — и скочи. Отблъсна се силно и отлетя далеч над тъмната вода, преди да се гмурне в нея. След мъките с веслата и схватката, тя дори не му се стори толкова студена.

Не прахоса време да се оглежда към косатката, а веднага заплува натам, където за последно бе видял главата на Еврих, скрила се зад гребена на вълната. Плуваше с все сили, понеже черната грамада на Конника се извисяваше вече само на половин верста, а пък течението комай ставаше все по-бързо. Не се съмняваше, че ще успее да стигне Еврих и хлапето. Даже ако нощното му зрение изведнъж го подведе, то Прилепчо щеше да го насочи в правилната посока. За щастие на малкия хвъркатко, вятър още не бе задухал.

Вълкодав стигна до приятелите си и, плюейки вода, се хвана за плуващите торби. Усещаше с нозете и тялото си хладните струи на течението, струваше му се, че са живи пипала, които го оплитат... влачат...

— Виж какъв разкошен прибой! — все едно нищо лошо не ставаше, рече Еврих. И съкрушено въздъхна: — Неблагодарно е делото на изследователя! И защо Боговете от Небесната планина пращат най-накрая всичко интересно и неповторимо, след като предварително лишават учения от възможността да запише видяното за потомците?...

Зад гърба на Конника безшумно пламна поредната светкавица, Вълкодав погледна приборя, но не откри в него нищо особено. Вълни и вълни, с грохот разбиващи се в непристъпните скали. Виж, на косатката най-сетне се бяха посъзвели — опитваха се да гребат, поставяха резервните весла. Ревът на приборя постепенно заглушаваше всичко друго, но още се чуваше гласът на Астамер. Той вече не се мъчеше да спори с бързея. Напротив, обърна кораба и тръгна към скалата, надявайки се да се размине с нея. Вълкодав се прислуша към гръмотевиците, идещи изпод копитата на Конника. В гласа на приборя звучеше безжалостна насмешка. Морето и камъкът въздаваха Своята всевишна воля. От нищожните смъртни тук съвсем нищо не зависеше.

— Е, и какво сполучиха?... — провикна се Еврих. За да се чуват, трябваше да си крещят един на друг в ушите. — Погубиха нас, хубаво де, ама ей сега и те ще се разбият! Каква им беше изгодата?

Вълкодав неволно завидя на веселото безстрашие на арантянина. В неизмерената дълбочина отново се зараждаше и растеше същият онзи чудовищен стон, ала сега не се възприе единствено с ушите, а с цялата снага и вътрешностите. Сякаш призована от този звук, стръмна вълна грабна тримата плувци и ги понесе първо нагоре, към облаците, за да ги засили насетне към Конника. И Вълкодав внезапно тутакси разбра, че тази вълна е особена — *последната*. Дали Ниилит и Тилорн ще почувстват гибелта им? Или звездният странник напразно ще ги чака и чак когато минат всички мислими срокове, ще допусне, че приятелите му са мъртви и няма кого повече да чака?...

Прилепчо се опита да кацне върху мократа глава на вянина, тъкмо преди да ги подхване вълната, но могъщият подводен стон го подплаши и той с жален писък литна право нагоре. Вълкодав смътно му пожела да се добере до островите, където, както си е всеяден, щеше да оцелее. Повече време в мислите си отдели за едно момиче от рода на Петнистите елени, което навярно щеше да сънува тази нощ огромно куче, което се дави...

— Татко!... — извиси се тънкият вик на Йара. — Татко!...

Вълкодав не успя да съобрази какво имаше предвид момчето. Гребенът на вълната ги застигна и неудържимо ги повлече, засилвайки се, изтънявайки, израствайки като отвесна стена. Конникът сякаш се носеше към тях умопомрачително бързо, надвиснал над пляскащите по водата хора. Още някакви си броени сажени и... Гребенът се облече в

рошава пяна и започна да се руши, превърна се във водна лавина... Вълкодав усети, че стихията го откъсва от Еврих и Йара, затова се вкопчи с мъртва хватка в тях, напрягайки сили до краен предел. Срутващата се вълна ги завъртя бясно и вянинът изгуби всякаква представа къде е горе и къде е долу. Клокочещият поток смеси вода и въздух в нещо горчиво-солено, което сякаш сплеска Вълкодав на палачинка, ослепи го и го оглуши, зашемети, като изби последните остатъци въздух от дробовете... а после го запокити напред — полужив, конвулсивно свит в очакване на страховития смъртоносен удар в скалата...

... И ударът дойде, ала съвсем различен от този, който се готвеше да поеме. С потъмняващо съзнание вянинът улови мига, в който всичко изгуби тежест, а сетне водата сякаш се отдръпна в паника под него, като здраво го просна по гръб върху неравна каменна повърхност. От болката в гръбнака Вълкодав прогледна отново и възвърна слуха си и чу как вълната с тътнещо драконово съскане се оттегли през пукнатините и зад ръба на плоската канара, където го бе захвърлила. Вянинът незабавно се опита да рипне на крака, за да не го отмие обратно в бездната следващият воден вал, и чак тогава се усети, че с лявата си ръка държи Йара за яката, а с дясната — Еврих за косата. Дори не можа веднага да разтвори пръсти. Момчето се гърчеше, плачеше, опитваше се да извика, но само кашляше и повръщаше морска вода. Арантянинът лежеше на хълбок, подвил колене към гърдите и прегърнал скъпоценните си торби. Капризът на морето ги бе оставил върху широко стъпало до стремето на Конника. Вълкодав вдигна очи и видя нов растящ и запенен гребен. Изглеждаше едва ли не по-висок от онзи, който по странна случайност бе пощадил живота им — навярно Господарката на Съдбите бе забравила нейде острата си ножица за прекъсване на нишките!... Вянинът не седна да Я чака да си намери инструмента. Заръмжа през зъби, напъна се и се изправи на колене, влачейки двамата си спътници така, както ги държеше — към спасителната скална стена, откъдето водата навярно нямаше да има сили да ги отвлече. Навярно... Вълкодав се озърна трескаво и забеляза широки пукнатини, зейнали в камъка като черни резки. Може да сполучи да натика тия двамата в някоя от тях и да издържи на удара... а после, ако имат късмет, ще се покатери по-високо...

Едва сколаса да допълзи до харесаното убежище. Пукнатината започваше на височината на гърдите му и се точеше нагоре като незатворен комин. Първо вянинът хвърли вътре лекия Йара, после вдигна Еврих. Граматикът току се свестяваше и слабо помръдна — сигурно си беше ударил главата. Йара трепереше, продължаваше да плаче и да мърмори нещо за баща си, но не беше си изгубил ума, защото се вкопчи в аранत्याнина и взе да го тегли към себе си, помагайки на Вълкодав. Съобразително хлапе, рече си вянинът. Схванало е, че по чудо са се спасили, но опасността още е близо. Вълкодав погледна през рамо — стена от вода връхлиташе каменната издатина. Бе увенчана с широка ивица светеца пяна. Или сияеше така заради мълниците, или... Вълкодав нямаше сили да се покатери в пукнатината, пък и не разполагаше с време за това, нито би се намерило място за него до другарите му. Той заби пръсти в скалния ръб и се сви... морето стовари тежката си пестница върху канарите и се преобърна като неистов водопад. Вълкодав имаше чувството, че целият океан се е изправил в цял ръст, за да изчопли мизерната човешка пращинка, захапала скалата. Наоколо имаше само вода и пяна, в ушите му забуча. Първо се блъсна с гърди и с хълбок в камъка, сетне водата тръгна назад, откъсна нозете му и ги вдигна нагоре... сега ще се скъсат сухожилията, пръстите ще се отворят, не ще издържат...

Ръце — навярно на Еврих, чии други? — се сключиха като пранги около китките на вянина. Спечелиха миг-два — достатъчно да устои на отстъпващата вълна... и Вълкодав разбра, че Господарката на Съдбите още не се е сетила къде ѝ е забутана ножицата.

— Дръж се, варварино!... — шепнеше в ушите настойчив глас, макар че аранत्याнинът навярно викаше. — Дръж се!...

Хайде пак същото... Варварин, та варварин! Вълкодав се ядоса и отвори уста да се сопне на граматика, ала усети, че няма сили да го стори. Свлече се на колене, клепачите му страшно натежаха. Не искаше да гледа как следващата вълна се издига тържествуващо, за да си вземе най-сетне своето... Еврих се провеси от комина, болезнено сграбчи вянина за косата, хвана го за яката и затегли нагоре. При това изтънченият любител на книги ругаеше като най-долен надзирател. Вълкодав зашари с ръце и бавно започна да пълзи, накъдето го влачеха. Жилест и кокалест, той бе по-едър и по-тежък от Еврих, ала граматикът, не без помощта на момчето, се справи криво-ляво. Морето

тутакси пъхна студен език в пукнатината, но само колкото да ги намокри. Вече не можеше да изкопчи никой от тримата.

По комина се издигаше пронизващо въздушно течение. Йара пусна Вълкодав и се закатери напред и нагоре.

— Корабът, корабът!... — почти веднага викна момчето. — Сега ще се разбият!...

Двамата мъже запълзяха подир него, ожулвайки се в теснината. Коминът имаше отвор към другата страна, но от вълните го прикриваше коляното на коня. Вълкодав подаде глава през отвора и едва не се дръпна стреснато назад. Исполински вал-въртоп величаво, измамно забавено носеше обречената косатка под копитото. Вянинът различи познатите лица на сегваните, дори разпозна Левзик и Астамер... странно бе това чувство — ето ги сега живи, а след миг ще... Не, ВЕЧЕ бяха мъртви. По същия начин смъртно ранен в битка воин тича още десетина крачки, ловейки в шепи собствения си мозък, без да проумява, че е умрял. Кравата се мъчеше да се измъкне на палубата и със сигурност мучеше неистово, сегваните също крещяха и виеха, но Вълкодав виждаше само зейналите им усти — грохотът на морето заглушаваше всичко...

Вълната като на игра връза косатката в нозете на каменния кон, сякаш ликувайки. Едновременно избухна ярка светкавица, в мигновения ѝ блясък замръзнаха и парцаливият гребен, и настръхналите отломки от дъски и греди, и подхвърлените от ужасния удар тела, нелепо разчекнати в полет. Пред очите затанцуваха пъстри петна, а когато Вълкодав ги пропъди с мигане, всред вихрената ревяща вода нямаше ни хора, ни даже трески... Господарката бе намерила ножицата си, за да отреже наведнъж цял сноп нишки.

Сбогом, Слънчев пламък, въздъхна наум вянинът.

Гледаше каменните копита, плуващи напред през грохота и пръските на прибоя, и не бе сигурен дали изглеждат по същия начин, както преди гибелта на кораба... или положението им все пак е променено? Само вълните ли бяха понесли косатката към скалите, или Конникът пристъпи насреща ѝ?... Мълниите, които всъщност напомняха някаква припламваща шантава зора, сияеха по линията на хоризонта, ала както и преди, не осветяваха ни следа от суша — окото нямаше за какво да се закачи, а звездното небе се криеше зад ниски облаци. Вълкодав пак се втренчи в прибоя и впечатлението за

собствено движение на скалата пак се засили. Наистина, сякаш Конникът току-що бе стъпнал в галоп ладия с повече от трийсет души и бе продължил по пътя си, може би търсейки нови жертви в морето, а може би устремен към неведома цел...

— И сега какво, ако мога да запитам?... — стегна кърпата на главата си Еврих.

Въпросът му остана без отговор.

Скоро след крушението угаснаха безшумните светкавици, секна и тайнственият тътен изпод водата. Затова пък се изви свиреп вятър, който докара дъжд. Магическата буря, спътникът на Конника, все едно се задоволи с одевешната плячка и изгуби свръхестествените си свойства, превърна се в обикновен морски щорм. Вятърът, вълните и пороят бързо изгониха тримата оцелели от продухваната пукнатина, накараха ги да търсят по-надеждно укрытие. Помагайки си един на друг, те се изкатериха нагоре и се настаниха на завет в плитка пещера до лявото коляно на Конника. Дъждът не стигаше до дъното ѝ и сухата каменна ниша дори им се стори уютна.

— Надявам се — обади се отново младият учен, — че тази скала поне няма да се гмурне на дъното, нито ще се разсее във въздуха, като ни остави да се удавим!... — И той удари с юмрук по черния камък, сякаш да се увери доколко е реален. Вълкодав едва не посегна да го спре. За нищо на света не би тръгнал да отчупва или да пренарежда камъните тук, те бяха плътта на Конника. И не би позволил и на другарите си да го сторят.

— На картата — каза той — имаше островна верига. Далеч ли сме от нея?

Еврих безнадеждно махна с ръка.

— Далеч. И не представляват същинска сигурна суша. Предимно обикновени рифове, приливът ги покрива почти изцяло...

Йара седеше между двамата. Еврих с голяма мъка отвърза насмолената си торба и накара момчето да се преоблече. Сега заедно с Вълкодав го топлеха с телата си.

— Няма смисъл да умуваме в тая тъмница — изръмжа вянинът. — На сутринта ще се огледаме, ще видим какво и как...

Арантянинът кимна, макар и двамата да се досещаха, че надали през деня ще им е съдено да забележат нещо вселяващо надежда. Единствено неприветливия Океан, разпрострял се от хоризонт до хоризонт. А върху Конника вероятно не растеше дори и мъх. Вълкодав, отдавна научен от живота да очаква най-лошото, разбираше — виждат Боговете, че не за спасение следва да мислят, а как да умрат най-достойно. Никой обаче не ще оцени последното им мъжество, никой не ще прочете записките, които със сигурност ще направи Еврих. Въпреки това не искаше да гине като злощастните сегвани.

Еврих, изглежда, мислеше същото.

— В името на полата на Най-прекрасната, запретната от палав ветрец! — каза той. — У нас не е прието зле да се приказва за мъртвите, но, честно, колко боли да се разочароваш в хората! На всички им се живее, но бива ли на всяка цена да купуваш живота си!...

— Мъжествени и красиви лица — изсумтя Вълкодав. — Зад борда за другар ще скочат...

Еврих избухна в нервен смях, ала веднага жално се намръщи и притисна с длан кърпата, с която бе превързал раната на главата си. Смяхът му по странен начин прониза воя на вятъра и тътена на вълните, даже предизвика и ехо, бързо стихнало, след като той млъкна стреснато. Прилепчо, сгущен в пазвата на Вълкодав, се размърда, подаде главица, зашава с ушички, но бързо се успокои. Младият учен изчака известно време и пак заговори, почти шепнешком:

— Уви, ти вярно съдиш хората, приятелю вянин. Срещал си повече зло и всякога умееш да го разпознаеш...

Бих искал по-често да греша в добрата насока, помисли Вълкодав. Стигнах дотам, че съвсем не вярвам на хората. На глас каза:

— Тук поне не се люлее всичко като на гемията. Като се съмне, ще си дочета спокойно какво е писал Зелхат в книгата си.

— И никой не те принуждава да гребеш като каторжник — съгласи се Еврих. Протегна се и ставите му изпукаха. — Разчитам да ме оставиш да изпълня дълга си на учен и няма да предлагаш да ядем пергамента, връз който имам намерение да изложа нашето удивително приключение?...

Вълкодав сви рамене:

— Ако ще го цапаш с мастило, както досега, кой ще ти яде тая отрова?...

Този път се засмяха и тримата, а ехото, запремявало се из пукнатините, не смути никого.

— Ти говореше нещо за баща си — сети се любопитният арантянин. — Призова го, когато ни грабна вълната! Защо?

— Ами... — притесни се невръстният итигул. — Конникът, той все се променяше... а аз му говорех, че сме от едно племе... нали ти ми каза... и от страх ми се стори... сякаш видях татко да препуска насреща с нашия дорест жребец... Той все едно ми викна — хвани се за стремето, сине!

Вълкодав скоси поглед към Еврих и различи очите му в тъмнината. Не, наистина, какво ли не може да съзре едно хлапе, уплашено до смърт в миг на опасност. Само дете... накрая наистина се озоваха върху издатината току до стремето на каменния исполин.

— Когато воините от нашето племе губят кон в битка, те се спасяват от преследване, като се държат за стремето на другаря си — добави Йара със зле прикрита гордост. — А аз много добре умея да тичам, хванал стремето. Татко ме научи.

— Е, значи не е пропаднала даром бащината ти наука — изсумтя Вълкодав. — Много ли ти е студено, момко? Я поспи, ако успееш.

Еврих си траеше. Комай мрачната легенда се обръщаше откъм съвършено неочаквана страна и даже обещаваще известна надежда. Чудото на Конника непременно следваше да се обсъди, ала тъкмо сега не му бе нито времето, нито мястото за подобен разговор.

Съумяха някак да задремат в пещерата, като се натикаха в дъното на каменното гнездо и се увиха с всички подходящи за целта вещи от торбите, без значение сухи или мокри. Вълкодав предложи да седи буден да пази, но Еврих почти се присмя на хрумването му и успя да го убеди да не се хаби. От кого да пази? Кой ще се измъкне от чудовищния котел под копитата на Конника, на всичко отгоре да изпълзи чак до тях? Ни една жива душа не би се справила. Удивително, но Вълкодав не седна да се препира с граматика. Сви се върху коравата скала и заспа. Също както някога спеше в каменоломните, където всичко бе съвсем иначе, освен едната прилика

— който не смогне да се приспособи и да понесе студената влага, не ще оживее.

Сънуваше коне. Врани, пъстри, червеникави, бели и дорести идваха при него, докосваха го с топли устни, дишаха в лицето му. Спеше плитко и си даваше сметка, че сънува. Според сегванските вярвания бяла кобила като видение значеше скорошна гибел, защото върховният сегвански Бог, дългобрадият Храмн, яздеше бял кон и понякога го пращаше да прибира на онзи свят нарочените да умрат. Вяните обаче не познаваха лоши поличби, свързани с тези животни. Конят е любимец на Слънцето, Мълнията и Огъня, той може да носи единствено добро. Трептейки на ръба на будността, Вълкодав изтълкува все още продължаващия си сън като предвестие за щастлив изход и изпълнение на желанията, а появата на бяла кобила — като знамение за добродетелна и красива жена, която някога ще срещне и с която ще се обвърже. Сивият пес на подскоци тичаше по зелена ливада, надпреварваше се с табуна и се преструваше, че ги плаши с лая си. Беше му хубаво.

Когато се събуди, цареше невероятна тишина, само в спомена още звучеше грохот на вълни и свистене на вятър. Усети, че напряга слух, насилвайки се да улови станалите сякаш вечни гласове на бурята. Но чу само как кихна Прилепчо, който се миеше с езиче на стената над него. Отвори очи. Конникът тънеше в бялото мляко на гъста мъгла, посребряваща канарите със ситна роса. Отгоре си пробиваха път мътни слънчеви лъчи. Очевидно над слоя мъгла небето беше ясно, сияйно. Еврих и Йара още спяха, притиснали се един към друг. Косите и на двамата изглеждаха посивели от сгъстилите се мънички бисерчета влага.

Вълкодав се измъкна от нишата предпазливо, за да не разбута другарите си. Навън се разкърши, целият беше схванат и почти вкочанен. Изхлузи ботушите и се закатери по снагата на Конника. Камъкът бе мокър и хлъзгав, ала вянинът не се опасяваше, че ще падне. Момчетата роби в Скъпоценните планини всеки ден лазеха по отвесни канари, слизаха или се катереха по пещерни кладенци, по стените на подземни зали, за да провлачат подире си въжета, да изгорят отровния въздух в пещерни джобове по пътя и да донесат

изтървани от възрастните каторжници инструменти... Онези, които не загиваха, ставаха вещи в пълзенето, по подобие на мухите, едва ли не по тавана. Вълкодав не загина тогава. Нямаше да загине и сега.

Прилепчо приключи с миенето и хвъркна след големия си приятел, прелитайки от издатина на издатина, сякаш го мързеше да закръжи във въздуха. Вълкодав търсеше опора за пръстите на ръцете и краката си, набираше се, увисваше, напипваше нова опора и пак се набираше. Снагата му се раздвижи, стана привично гъвкава, затопли се.

Колкото по-нависоко стигаше, толкова по-светло ставаше в мъглата. После се чу крясък на чайка. Вълкодав не помнеше да е имало птици предната вечер. Не беше моряк, за да съди какво значи присъствието им — дали се въртят само край брега, или все пак навлизат навътре над открито море. Реши, без да е сигурен, че чайките са долетели от островите, отбелязани върху картата на Еврих. Търсят храна. Кълват очите на мъртвите сегвани, люлеещи се по вълните...

Преодоля почти цялата грива на каменния кон, когато отдолу екнаха разтревожени викове, а после и изплашеният глас на арантянина:

— Вълкодав!... Вълкодав!...

— Тук съм бе, тук съм — отзова се вянинът. — Какво си се разврякал?

Тъкмо бе усетил по лицето си полъх на ветреца, какъвто липсваше и като намек дори край нишата. Плътните къдели на мъглата бавно пълзяха, източваха се и заобикаляха камънака. Съзря ушите на каменния жребец — отдалеч бяха съвсем като живи, внимателно щръкнали. От мястото си сега Вълкодав виждаше, че са просто неравни скални зъбери. Отново си спомни планините и тежките облаци, които се стичаха през превалите. Щом накрая се озова на главата на коня, вятърът най-сетне разкъса мъглата и я отмести встрани като диплеца се сива завеса. Вълкодав видя небето.

Беше такава, че будеше желание за молитва. Високо-високо в благословената синева се ширеха пронизани от късноутринното слънце леки сребристи перушинки, а под тях стояха като замрели неподвижни и снажни купести облаци, съвсем слабо размазани, сякаш под прозирен шлейф, от морските изпарения. Подир пладне облаците навярно ще се навъсят и даже ще изсипят дъжд, ала засега просто се

рееха в Небесата — недостроени чертози на Боговете, и зовяха душата, и бяха прекрасни.

— Как е там, Вълкодав? — провикна се отдолу Еврих. Вянинът завъртя глава, чакайки тромавата мъгла да се разсее съвсем и да му позволи да види какво има от другата страна. Ала мъглата около Конника подигравателно се събра отново отгоре му. Вълкодав пак се оказа в търбуха на студен сив пашкул, където сякаш не съществуваше нито светлина, нито топлина, и едва успяваше да разгледа пръстите на протегнатата си ръка. После вятърът лъхна по-силно. Слънцето заблестя върху влажните гърди и по гривата на гранитния кон. Мъглата се разпра до самата вода и...

— Бряг!... — закрещя неистово Еврих. — Йара, ощипи ме, полудял съм!... Бряг!...

Не, не бе обезумял и попаднал под властта на бълнувания наяве. Освен ако лудостта не бе поразила и тримата наведнъж, но по-просто бе да се предположи, че брегът, до който нощес оставаше повече от денонощие плаване на бързи весла или под добре издуто платно, наистина тъмнее само на половин верста разстояние. А нима толкова малко път е препятствие за двама здрави мъже и за едно пъргаво момче?...

Ласкави лениви вълни ближеха чистия бял пясък. Зад ивицата му се извисяваше доста стръмен склон, увенчан с трева и храсталаци. Вятърът носеше откъм сушата миризмата на земя, окончателно убеждавайки крушенците, че могат да вярват на очите си, че пред тях не е безплатно видение, явило се да ги дразни, докато умират връз голия чукар наред Океана.

А зад широкия език на степта мъжделееше величествен хребет. Започваше със зелени гънки и бръчки на хълмисти предпланини, които, отстъпвайки от морето, се катереха към небето все по-непристъпни, за да литнат накрая с белоснежни върхари право в облаците.

— Задоблачният рид!... — благоговейно прошепна Йара. И протегна длани, изреждайки имената на планините, сякаш викаше почитаеми предци: — Два Шлема... Кърмачката... Изгубеното седло... — И накрая издиша само с устни: — Харан Киир...

Вълкодав за малко да се търкулне, толкова бързо слезе до пещерата. По-късно не се сецаше как точно се е спуснал така

чевръсто. Навярно все пак се подхлъзна и последните два сажена преодоля с главата надолу, така че да поеме удара с ръце и да го омекоти благополучно. Навиците, някога впечатани в тялото му с бичовете на надзирателите, му помогнаха да не падне лошо. Попита Еврих:

— Наистина ли е бряг, или ни се привижда?...

Арантянинът се усмихна ведро:

— Има само един начин да проверим...

Прилепчо реши да не чака тромавите хора да слизат надолу и сетне да плуват още по-тромаво към брега, а се устреми към него с радостен писък, начесто пърхайки с крилца ниско над водата. Към него тутакси се насочи някаква граблива морска птица, но Прилепчо не се плашеше лесно. Без усилие отбягна срещата, а после сам връхлетя нападателя, яростно джавкайки и оголвайки зъби. Към мястото на схватката полетяха чайки и Вълкодав се разтревожи, понечи да подсвирне на малкия си другар да се върне, но каленият дребен побойник си проби път през кряскащия рояк, достигна брега и се спотаи в храстите.

Арантянинът бе успял да върже торбите, оставаше само да ги метнат на гръб. Еврих го стори незабавно и докато чакаше спътниците си да нарамят и вещите си, рече:

— Склонен съм да повярвам на Конника... и теб съветвам същото. Защо Му трябва да ни погубва сега, след като можеше да го свърши още вчера?...

Вълкодав премълча. Не понеже изведнъж изпита доверие към каменния губител на кораби. Вече бе ясно и в подножието на Конника, така че подозрителният вянин сам се убеди, че никаква видима опасност няма. Водата долу бе по-чиста от стъкло, дребните вълнички не пречеха да се различи светлият пясък, в който тънеха черните скали на Конника. По всичко личеше, че даже не ще им се наложи да плуват, бе достатъчно плитко да минат като по брод...

Йара малко се задържа в приютилата ги ниша. Бръкна под ризата си и извади муската си, която винаги висеше на врата му. Вълкодав знаеше за вързаната на връв кожена торбичка на момчето, но досега не бе виждал Йара да я отваря. Но ето че сега той я развърза със зъби и изтърси на дланта си няколко малки блестящи камъчета, огладени от бързо речно течение.

— Вземи този подарък, Коннико — тихо изрече Йара, вирнал лице към извисения над него лик, покрит с бръчки от ветровете. — Благодаря ти, съплеменнико. Винаги ще те помня...

Вълкодав също се разрови в торбата си. Измъкна сухар, приготвен от Ниилит още в Бяла вода, и мълком го постави върху камъка.

— Ще те спомена в молитвите си — каза младият арантянин. — Дано намериш покой, Коннико, стига това да желаш и да е възможно...

Отдолу, извивайки се като змия, лъхайки на хлад, изпълзя мъглив език. Сякаш подканяше хората да побързат. Пръв заслиза Еврих, Йара подир него, а Вълкодав остана последен. Дланите му се жулеха в мокрите студени камъни. Никаква топлина от скрит в тях живот не се усещаше. Ако все пак имаше такъв, навярно бе също тъй хладен и тъмен. Навярно излизаше от сън само за буря. Такъв, че даже и слънчева топлина не желаше да поеме...

Еврих цопна във водата и почти веднага след това кресна:

— Вълкодав!... — Вянинът си помисли за какво ли не — отровни хищни риби, подвижен пясък, готов да засмуче като тресавище граматика... Наистина, Еврих стоеше до гърдите във водата, но изведнъж потъна! Без да се помайва, Вълкодав се отблъсна с все сили от скалата и вдигна стълб вода близо до мястото, където морето покри главата на граматика. Ала арантянинът не се давеше. Просто се беше навел, за да вземе нещо от дъното.

— Виж! — викна той, когато се подаде отново.

Държеше меч. Слънчев пламък. С ножницата, изработена за него от майстор Варох. Бе оплетен в дълъг ремък, по който бяха нанизани останалите оръжия на пътешествениците. А уж трябваше да се намира в заключен здрав корабен сандък...

Вълкодав така и стигна до брега — носеше меча първо над главата си, после, на по-плиткото го прегърна като детенце до гърдите си. Кой знае защо и тримата бързаха отчаяно да се измъкнат от водата. Йара за по-лесно плуваше. Вълкодав понечи да му предложи да го вземе на раменете си, но размисли. Момчето се има за воин. Поканата би го обидила.

— Разбрах какво му беше на онзи прибой, докато ни влачеше към Конника — порейки водата с гърди и корем, изпръхтя Еврих.

Вълкодав питащо се озърна към него. — Виж сега — обясни граматикът, — край брега вълните не са същите, както в открито море. Става така, защото плиткото дъно променя формата им. Та онзи прибой, ако се вярва на вълните, никакво дъно не усещаше под себе си... Разбираш ли? Там нямаше дъно.

Вълкодав спря. След малко и тримата се обърнаха към Конника.

Гранитната грамада бе съвсем чужда на веселия слънчев бряг. Канара от мразовита тъма, която няма място посред ден като този. Конникът се виждаше целият, но копитата на коня вече бяха забулени в мъгла. Непрогледната пелена постепенно се изкачваше по снагата му, увивайки исполина с гъсто наметало.

— Сбогом, Коннико — прошепна Йара.

По каменния лик се стичаше влага, падаща от мъглата. Блестеше в очните кухини, сякаш великанът ронеше сълзи... в гранитните черти вече нямаше ярост, само скръб. Вянинът измъкна меч от ножницата и приветства Конника, както се полага на срещнат воин. Срещнат и сега отиващ си завинаги. Мъглата покри гиганта, размаза силуета му, който бе сякаш дълбока рана в утринното небе. На Вълкодав се стори, че Конникът ги гледа, мъчейки се да отложи настъпването на предишната си самота. Мъглата го затули окончателно, но в сивата завеса сякаш нещо помръдна. Може би... ръката Му се вдигна за сбогом?...

А после вятърът задуха силно откъм брега и повлече плътното кълбо сива пара навътре в морето, далеч от континента, отвъд синия морски хоризонт. Все по-далеч и по-далеч отлиташе сивото облаче, дали чезнейки заради разстоянието, дали разтваряйки се под слънцето, дали сливайки се с маранята...

До кръста във водата, чудодейно спасените трима крушенци го гледаха, докато очите им успяваха да го различават.

*Разперил е изстиващи ръце,
не вижда в сивата мъгла небето,
отвъд е вече, смъртта го зове,
ще го стопли пръстта на полето.*

*Той сигурно сам изкова си съдбата
и среща онуй, що заслужава,
не ще се влива в жилите
на живота вечната жарава.*

*И нека да го желят, нека съдят —
той вече си отива и нехае.
И ако иска нека някой гадае
кой сега за него ридеа.*

*А той не ще погледне вече
зад тази последна бразда,
Да премисли, да се упрекне
за житейските си дела.*

*И сякаш малко е тази напаст,
която ни пращат небесата,
та в бясна и неутолима алчност
погубваме дори и брата!*

*Додето си жив, все не е късно
да смениш посоката грешна.
Високо горе звездите ти греят,
а зад тях — дали има нещо...*

*Дали обратно ще ни се даде
да облечем със слава телата нови,
и стара кал от тях да свлечем,
да скършим предишните си окови...*

*А може би наистина нашето семе
безсмъртно спи и все чака,
в кръга от планети да настъпи време
да покълне отново... Или да остане в мрака!*

*И изведнъж излиза, че последно
в живота завъртат се колелата,
напред са само мрак и червеи,
а ад и рай — лъжа за душата?...*

*И нима не ще има връщане,
ни похвала, ни изкупление —
тогаз защо тъй бързо изхарчихме
живота си, без шанс за спасение?...*

13. ЧЕТИРИТЕ ОРЕЛА

Странно е усещането, когато облак пропълзва под нозете ти и в разкъсванията му се вижда река на дъното на долината, или гора, превърната от височината в зелен кадифен мъх, и тънката паяжинка на пътя, по който си минал.

Според дълбокото убеждение на Вълкодав, човек не бе предназначен да гледа облаците отгоре надолу. Не прилича на добрите люде да заселват самия праг на Небесата. Разбира се, не всякога хората драговошно избират къде да отседнат — подгонят ли те врагове, ще бягаш, накъдето ти видят очите, и ще отидеш в места, каквито преди и в кошмарите не си сънувал. Въпреки това преди срещата си с вилите Вълкодав сериозно се съмняваше дали е редно да смята планините за творение на Светлите Богове, защото напълно е възможно планинската бляскава красота да се окаже някакво невероятно пречупване на Тъмната. Виж, съвсем друго нещо си е хълмист край, обрасъл с бор и елха, с габър и дъб — както у дома. Ето такова място, извън всякакво съмнение, е благо и добро, създадено за праведен живот. Ала там, където разределеният въздух едва пълни дробовете, където възрастни брези израстват само няколко педи височина в съседство със замразени от вечен студ ледници — какво добро може да вирее?... Ако някой бе попитал вянина, той навярно би казал, че не бива смъртните така светотатствено да се доближават до небесното царство. Което прилича на Боговете и на безплътните души, които по думите на Йара се веселят под върха Харан Киир, изобщо не е предназначено за живи хора. Бедата бе там, че никой не искаше мнението на Вълкодав. Господарката на Съдбите със сигурност се е подсмивала зад рамото на младата госпожа Виона, докато тя вземаше от телохранителя си обещание да закара момчето у дома. И сега дадената наивно дума гонеше Вълкодав все по-високо по чукарите и не можеше да стори нищо напреки.

Чистосърдечно казано, Йара не знаеше точно накъде трябва да вървят. Баща му бе говорил, че родът му обитава дясното рамо на

планината Четирите орела. Само че от кое място нужният склон се падаше отдысно — това момчето при цялото си желание не можеше да каже.

— Вероятно трябва да се гледа на изток, значи търсим южния склон — предположи Еврих. — Юг и изток винаги се смятат за благите посоки на света, натам обръщат портите на жилищата си добрите люде... Нали така, приятелю Вълкодав?

Вянинът кимна, не намираше грешка в разсъжденията на учения. „Десен“ всякога означава „правилен“, сиреч южен или югоизточен. Оставаше нищо работа — да издирят и да достигнат.

Първите два дни те прекосяваха приморската степ и зелените хълмове в подножието. Еврих се наслаждаваше на топлината и на възможността да върви облечен така, както подобава на един просветен арантянин — с тънка ленена риза и с оголени нозе, което пък бе непристойно според Вълкодав. С изкачването нагоре стана по-студено, Еврих издържа до първите снежни полета и чак там с горчива въздишка последва примера на необразованите варвари, като обу върху премръзналите си крака плътни вълнени потури.

От време на време Вълкодав го поглеждаше как безгрижно зяпа насам-натам, с което предизвикваше смесено чувство на завист и тревога. Вянинът дори в Бяла вода все не смогваше да изостави навика да се озърта подозрително и да бъде нащрек за всякакви изненади, обикновено опасни. И щом се върна обратно в своя си свят, предишните маниери на див звяр, готов да се бори за живота си, се върнаха с лекота, сякаш беловодският покой никога не беше го докосвал. Еврих пък... Вълкодав отлично знаеше, че светлокосият красавец е преминал през доста изпитания, не по-малко опасни и мъчни от неговите. Обаче, виж го, все още си е добър, доверчив гостенин на тази земя. Не се промъква, не посяга към оръжие при всяка пукнала клонка като някои други, хайде да не ги посочваме...

Това е така, мрачно мислеше вянинът, защото гледам и дебна вместо него. И в бой, ако се наложи, ще встъпя и за двама ни. И той го знае. И толкова е свикнал, нехранимайкото му важен, че едно „благодаря“ не казва в повече... Нерядко се ядосваше от навика на Еврих да прехвърля цялото бреме и грижи върху спътника си и да се държи така, все едно Вълкодав наистина му е телохранител и слуга. Ала в следващия миг Еврих започваше да чете на Йара нещо от своите

записки, отдавна превърнали се в наръч смачкани листа, нанизани на връв, които сами по себе си представляваха увлекателно произведение, и вянинът бе спохождан от разкаяние. Граматикът, то се знае, пишеше „Допълненията“ на арантски, но Еврих ги четеше направо на местен език, превеждайки си наум, при това гладко и хубаво — да се захласнеш да го слушаш. *Кой си ти и кой е той!* — казваше си в такива случаи Вълкодав. — *Добре де, ще ни нападне някой — и какво? Ще го набия, чудо голямо, не е за сефте! Такива като мен във всяка дузина ги има по дванайсетима. А колцина ще напишат така като него? Книгата му и след сто години ще я четат любознателни хора. Както ние сега четем Салегрин. И в тая книжка сигурно ще се обели някоя дума за това, че странствал заедно с писателя един там лют вянин и вярно му служел...*

Планината Четирите орела нищо орлово нямаше в облика си. Името ѝ идеше от едно произшествие с итигулски ловец, случило се дълго преди Последната война. Йара, научен от баща си, разпозна планината на прародителите си по сякаш килнатия ѝ настрани връх и по запомнящата се огърлица от остри побити чукари, чернеещи в снежното сребро малко под най-високото. Небето бе ясно, прозранният въздух позволяваше да се разгледат всички сенки върху ледниците. Вълкодав си напомни, че окомерът силно се подвежда от такава измамна бистрота, но планината наистина се издигаше не чак толкова далеч. Птица или, да речем, вила на симуран би я достигнала, без да се умори. За пешеходци пътят се оказа по-труден. Хората не умеят ей така да прехвъркват от склон на склон. Първо слизаш в теснината, заобикаляш стръмнини, каквито неминуемо ти се изпречват, после минаваш някак си луда река, която търкаля камънаци по дъното на клисурата, и чак накрая пак нагоре — по трева, по скала, по сняг. Мъкнейки на гръб леката уж досега торба. И отново надолу...

Четирите орела се издигаше пред тях, по нея играеха седефени утринни цветове, сетне блясваше със снеговете си под пладнешкото слънце, а привечер разпаряше залезната лилава синева като ален зъб. След толкова вървене изобщо не личеше да се приближава.

— Ама тая твоя планина да не е като Конника? — сякаш се пошегува Еврих, ала с известно безпокойство в гласа. — Да не

блуждае?...

Седяха край малък огън, над който арантянинът печеше на прът пъстърва, а вече готовата изстиваше до него — доста скромна по качество, но не и по количество вечеря.

Морската вода повреди почти всичките им провизии, освен сухарите, съхранявани по-надеждно за черни дни. Налагаше се да се задоволяват с това, на което беше богата негостоприемната планина — месо от случайно застреляно козле, сочни луковици, изровени от Вълкодав за срам на „местния“ Йара, както и риба, уловена от студените потоци. Е, поне с нея невръстният итигул малко възвърна самоуважението си. Не познаваше планинския живот, ала отлично се оправяше с всичко, което имаше отношение към водата, а значи и с риболова.

Вълкодав, гледайки гордо изпъченото над купчината пъстърва хлапе, неволно си спомни за Ниилит. Сети се за нея, още дивата, още не съвзелата се от преживяното в замъка на Людоеда. Ниилит, облечена в резервната риза на вянина, ръкавите ѝ висяха почти до петите. И как беззвучно стъпваше покрай брега на вира, стиснала остра орехова пръчка в тънката си, потъмняла от слънцето ръка, а на тревицата лъщеше мъждивото блатно злато на вече уловените шаранчета...

Като помисли за Ниилит, Вълкодав неизбежно си спомни Виона. Може би защото и двете имаха разкошни черни коси и сини очи. Двете девойки биха минали за сестри, ако не беше цветът на кожата им — едната свилена и млечнобяла, лесно руменееща, другата милостта на Боговете бе облякла в тъмен гъвкав бакър, мек като атлас...

— Все си мисля — каза внезапно Вълкодав — за онзи хиляден ден... Помниш ли? Когато тя чу онези особени слова и се започна... Ти каза тогава, че в изречението е била скрита думата „умри!“...

Еврих зиморничаво присви рамене, стегна наметалото на гърдите си, и рече недоволно:

— Бих предпочел да си спомняме за нещо по-приятно, приятелю! Онези люде, внушили на клетата Виона тази покана за смърт, са колкото могъщи, толкова и безчовечни. Предполагам, че даже са се погрижили да обкръжат поразената част на душата ѝ с капани за лечителя, който би се опитал да поправи стореното зло. Нали ти споменах, че едва сам не се сринах в онази бездна заедно с Виона!... А

Сигина, много ме обиди с това, че така и не пожела да ми разкрие коя Богиня призова за помощ, та се задържахме... — Еврих съкрушено поклати глава. — Но може пък да е дала обет да пази тайна?... Наистина много неразбираеми неща има по света, приятелю Вълкодав...

— Друго имам предвид — каза вянинът. — Щом в храма толкова добре умеят да внушават разни неща на хората, за какво им е потрябвала Пратеничка? Не са ли могли просто още в началото да заповядат на момичетата — ако избягаш, ще дойде хилядният ден, когато... ей такива работи...

Не бе напълно уверен в казаното и сметна за добре да замълчи, за да не предизвика насмешка. Еврих обаче го гледаше озадачено.

— Ами... — запъна се той. — Не знам. Наистина би било по-разумно да направят така, както казваш... Черен разум е това, разбира се, извратен... Но може би така изпитват самите Пратенички? Бившата ти надзирателка навярно се е гласяла да става жрица... Не, не знам и надали някога ще изясним всичко...

На шестия ден от изкачването се случи това, от което Йара много се боеше. Натъкнаха се на шани.

Всъщност не бе никак случайно и неочаквано. Вълкодав предусети с животинския си нюх опасността. Изведнъж почувства, че ги наблюдават няколко души, скрити в близкия сипей. Тук сигурно някога е било място за забавление на великани — планинският склон беше осеян с едри морени. Застиналата лавина слизаше надолу на два дълги ръкава, а в междината като остров пъстрееше цъфнала поляна. Тъкмо към нея се насочиха пътниците, с намерение да отдъхнат, а и за да продължат по-лесно.

Зеленото островче обаче беше сякаш капан, с лекота прострелван от двете страни, попадналите в засада нещастници нямаха никакви изгледи да се скрият сред морените...

Вълкодав тръгна надясно, в обход на единия ръкав.

— Защо не направо? — удиви се Еврих. Вянинът тихо подхвърли през рамо:

— Там някой ни дебне...

— Шаните — пребледня Йара. — Моите съплеменници биха ни посрещнали открито...

Вълкодав привидно безгрижно продължи по края на езика от морени. Между камъните не се чуваше шум, но изведнъж се обади млад глас, който попита ясно и властно:

— Кой сте вие, дошли от равнините и погазили свещената земя на шан-итигулите?

Пътниците спряха. Еврих вдигна ръце, показвайки, че няма оръжие:

— Аз съм мирен странстващ учен, родом от Арантиада! Изкачвам тези планини, за да се поуча на мъдрост от народите, населяващи стръмнините им. Никому не желая зло. С мен вървят моят телохранител и едно момче, наело се да ми покаже чудесата на този край...

— Тогава ще дойдеш с нас — долетя отговор. — Вождът ни ще иска да е сигурен, че не си съгледвач на кворите...

Еврих с ъгъла на окоото забеляза как трепна при тези думи стоящият до него Йара. Думата „квор“ се използваше от местните ловци да означат звяр, укрил се от преследване на непристъпна скала. Шан-итигулите, бившите пленници от Последната война, така презрително именуваха съплеменниците на Йара, избегнали нашествието. Още повече, че оскърбителното прозвище случайно бе съзвучно на думата „квар“ — „истинните“, както се наричаха самите жители на Четирите орела...

— Оставете оръжието си на земята! — екна заповед. — И ти, арантянино, и твоят защитник, и ти, сополанко със смесена кръв! Оставете оръжията си и отстъпете на десет крачки!...

Още на борда на косатката Йара бе разказал на Еврих за чудовищната жестокост на шаните. По неговите думи, тези хора без задръжки се гаврели с бременни жени, лишавали мъже от мъжеството им, натиквали хора в железни клетки и ги пускали в огнени ями. В интерес на истината, момчето сподели тези страхотии чак след като Вълкодав бе разказал за девойката с отрязаната глава. Еврих заподозря, че Йара несъзнателно търсеше оправдания за своето намерение да изколи шаните до крак. „Не хващай вяра на приказки за жестоки обичаи — някога наставляваше Евриховият благороден учител. — Непременно ще се окаже, че те е въвел в заблуждение неприятел на

споменатия народ или на неговата вяра, склонен да очерня всичко свързано с тях...”

Еврих помнеше дори израза на лицето на почитения си наставник, докато произнасяше тези забележителни слова. Те така потънаха в сърцето на младия учен, че той не само се стараяше да се ръководи от тях в живота си, но даже ги записа на първата страница на грижливо пазените „Допълнения“ в качеството им на мото, прилично за един основен и обширен труд с претенции за безпристрастност. За Вълкодав, мислеше граматикът, в неговото невежество му е простено да съзира във всяко племе беззакония и безобразия, които неизгодно отличават този или онзи народ от вянците. Ала той, Еврих, предпочита навсякъде да забелязва мъдрост, мъжество и красота...

... Но тъкмо сега трескаво размишляваше дали наистина да се остави в ръцете на незнайните планинци. При това планинци, описани от Йара в най-черни краски? Да им се предаде в плен, при това заедно с момче от враждебно на тяхното племе?...

Може би Йара бъркаше. Ами ако не? Не ламтеше да проверява.

Изглежда и Вълкодав разсъждаваше приблизително по същия начин. Той скоси очи към Еврих и изсъска през зъби:

— Крий се!

Какво облекчение е да прекъснат със замах мъчителните ти колебания и, ето, неизвестността се сменя с решителни действия! Еврих вечно се боеше да започва схватка, но щом боят настанеше — всичките му съмнения и несигурност се изпаряваха. Особено ако наблизко бе Вълкодав... Еврих сграбчи Йара през кръста и заедно с него рухна в тревата, достатъчно висока да ги прикрие за малко, а после се търкулна в сянката на гъст храст, където бе забелязал добра за убежище яма — я копана, но недовършена, я срутена вълча бърлога. Щом се свлече в нея, Еврих замря за кратко, а после надникна предпазливо. Вълкодав беше изчезнал. Зад морените, където се спотайваха шан-итигулите отначало бе тихо. Сетне екнаха крясъци, които почти тутакси секнаха.

* * *

Планинците, познали столетие плен и дългото завръщане у дома, умееха да устройват добри засади и безстрашно да се колят в ръкопашна борба. Със сигурност не играеха игри с квар-итигулите и знаеха какъв е цветът на човешката кръв. Бяха трима млади храбреци с тъмна като патинирал бронз кожа, ловки и гъвкави. Носеха плъстени шапки, дълги вълнени гащи и кожени наметала с козината навън, мъчно забележими сред сивокафеникавите камънаци. Най-възрастният имаше навярно петнайсет години. Всеки държеше лък, на ремък на бедрото — дълъг кинжал. Вълкодав знаеше, че такива кинжали имат право да носят единствено мъже, потвърдили доблестта си в схватка с врага. Горко на онзи народ, който връчва смъртоносна стомана на толкова млади юноши и ги праща на война със заръката — убивай, ти си прав!... Вълкодав много добре помнеше едно подобно на тези тук момче, което се казваше Вълк. Какъв бе в началото, когато се опитаха да избягат. И какъв стана насетне, щом опита лесната кръв и вкусът ѝ му се услади. Вянинът се досещаше, че ако бяха се предали на тези тримцата, надали биха могли да сбъркат повече. Нищо хубаво не ги чакаше в плен, особено Йара.

Гледаше трите беззащитни гърба, момчешки остри рамене, като за кой ли път се чувстваше като върл хищник, позволил на джавкащи кутрета да го въвлекат в свада.

— *А дете? — попита господарката кнесиня. — Би ли могъл да убиеш дете?*

Вълкодав помисли и рече:

— *Сега — не зная, госпожо. Преди можех.*

Еврих със зареден самострел и ситнещият подире му Йара се приближиха към мястото на несполучилата пусия. Тримата младежи лежах в тревата. Един възнак, друг по очи, трети на хълбока си, прострели нозе и ръце. Не помръдваха. Прилепчо поостри нокти върху гърба на единия момък, после се зае да облизва белега върху крилцето си. Вълкодав стърчеше над победените и пробваше острието на отнет кинжал с палец. Зачуди се на стегнатия възел малинова на цвят

коприна в края на дръжката. Дръпна предпазливо тясната свилена опашница. Възелът устоя.

Младият учен погледна с ужасени очи тръшнатите тела и се обърна към вянина, като го зяпна така, сякаш за първи път се срещаха:

— Ти да не ги...

Вълкодав зло го прекъсна:

— Аха!... Ги! Само още не съм ги одрал, не съм ги опекар и не съм ги изял!...

Еврих сведе поглед, отпусна самострела и с въздишка избърса чело. И закъсняло забеляза, че и тримата дишат — трескаво се издигаха ребрата, пред ноздрите трепкаха стръкчета трева.

— Ще ги поцепят малко глупавите глави — изсумтя Вълкодав — и ще им мине. Току-виж, им дойде малко акъл...

Еврих се вгледа и откри на шията на близкия до него момък дребно синьо петно от удар. Доколкото помнеше, вяните наричаха това място на човешкото тяло „легни да починеш“.

— Когато баща ми още живееше тук — тихо каза Йара, — сме имали закон: шан, срещнал квар... истински итигул... повече никого няма да срещне.

Вълкодав сви рамене:

— Аз да не съм итигул?... Пък и законът оттогава може да се е променил.

Еврих само въздъхна отново и си рече, че надали бива да разчитат, че обичаите тук са се променили. Йара обходи лежащите. Не ги докосна, нито оръжията им. Граматикът бе сигурен за какво мисли момчето. За отрязаните глави. За това, каква участ би го сполетяла, ако тези младежи го бяха пленили. И какво може да им се случи на тях, победените, ако на Вълкодав му скимне да ги отведе в стана на истинските итигули.

Кръвната вражда до последния човек преставаше да бъде благородно дело и се превръщаше в нещо твърде страшно, мръсно и отвратително. Ето, тези тримата ще се свестят и ще си идат. Хора с отсечени глави обаче няма да се надигнат никога.

Защо се оказах толкова лош ученик, Майко Кендарат?... — зададе си Вълкодав постоянно тормозещия го въпрос. — *Ти на мое място сигурно вече би седяла с тези хлапаци край накладен мирен огън и би ги гощавала с хляба си, без на тях изобщо да им хрумне, че*

си в състояние с едва забележими движения да ги натръшкаш всичките?... А после би посетила селището им, за да си поприказваш с техния вожд, комуто изведнъж, докато трае беседата, ще просветне колко глупаво и дивашко е да избива старинната си рода... Защо аз не го мога, Майко Кендарат? Защо?...

Зарязаха безпаметните младежи и тръгнаха нататък. Йара дълго вървя мълком и се мръщеше, обмисляйки нещо. Накрая се осмели, настигна вянина и с отчаяние го докосна по ръката:

— Кажи ми... страхливец ли съм?

Вълкодав внимателно го погледна:

— Кой ти каза тая щуротия?

Йара заби взор в бодливите храстчета с дребни плодове пред нозете си, които тихичко и влажно шумоляха, стелейки се под ботушките му.

— Когато стигнем у дома и там разкажа, че сме попаднали в засада, ще ме попитат защо не съм окачил ушите им да съхнат над огнището...

Вълкодав продължаваше да крачи — равномерно и неуморно по нагорнището. На всяка негова крачка Йара правеше три. Вянинът подхвърли:

— Но нали не ти ги надви. От къде на къде от теб ще търсят сметка?

Йара неловко обясни:

— Опитах се да си представя, че аз ги набих... И... още никога не съм рязал уши...

— А баща ти? — попита Вълкодав.

— Той... — Йара се смути. — Той беше храбър мъж...

— Някога да ти се е хвалил с отрязани уши?

— Не... — сподавено измънка Йара. — Не помня... Май не съм го слушал внимателно...

— А сигурен ли си, че не е отишъл да живее при майка ти в Езерния край, за да не му се налага да реже ушите на победените? Може да не му е харесвало да постъпва така.

Йара дълго мълча. Ленените му рошави коси скриваха лицето, бе оклюмал глава. Прошушна тихичко:

— Аз израснах твърде далеч от нашето племе. От мен няма да се получи истински воин.

— От теб — каза Вълкодав — ще стане това, което сам избереш за себе си.

Йара обречено вдигна очи:

— Лесно ти е да го кажеш...

Вълкодав се усмихна криво. Невръстният итигул виждаше в него човек, който бе успял в живота, комуто нищо не се опъваше. Велик воин. Вянинът по неволя си спомни мисления си разговор с жрицата на Богиня Кан. Де да имаше тази убеденост... Рече:

— Някога бях също като теб.

Йара не повярва, пролича му. А и да беше повярвал, не си го представяше... кого го е грижа какво е било някога си. Важното е сега. А сега на Вълкодав, ясна работа, никой дума не може да каже напреки, никой не ще го накара да постъпи против волята си. Опитай се да принудиш човек, отдавна забравил какво е да те е страх от наглите и силните. Вянинът вече не е момче на дванайсет години, комуто дано Боговете помогнат да се разбере със себе си — към какво се стреми, какво желае... Йара така и каза:

— Ти си велик воин. Аз зная кого наричат така у нас, у итигулите. И искам да бъда като теб, само че не успявам. Надали си бил някога като мен... Еврих ми разправяше...

— Много дрънка Еврих — изхъмка вянинът. — Само го слушай, такива лъжи ще ти провеси на ушите, вратът ти ще омекне. Момко! Кому са нужни тия велики воини! Мъжът е длъжен да обича жена и деца да възпитава, а не да ловува човешки глави!

Вече проумяваше в какъв лабиринт блуждае момчешкото сърце. Йара бленува да бъде пръв сред воините итигули, понеже този житейски път му се струва най-достоеен. И внезапно разбира, че цената е да престъпи през нещо твърде важно в душата си. Да отреже от съвестта си кървящ къс и да го скрие в дъното на сърцето си... И още — оказа се, че съществува и друг път. Не по-малко честит. И дали този чужд му човек, вянинът, не прилича повече на баща му, отколкото кръвните роднини на Йара, измерващи доблестта с броя отрязани шански уши, провесени над огнището и почерняващи в дима?...

Наред с това обаче момчето съзря в словата на Вълкодав някакво противоречие, затова и попита:

— Ти казваш — жена и деца... Защо тогава си самотен? Защо си станал велик воин? И нямаш свой дом. Защо си го поискал?

Вълкодав бавно поклати глава:

— Не съм го искал. Мечтаех да стана ковач като баща си. Бях почти на твоите години, когато врагът ни нападна. Върху ми легна бремето да отмъстя, заради което се научих да се бия. Сега вече много добре го умея, а за жена и къща не остана време. Умни хора ми рекоха, че зле съм похарчил живота си. Трябваше да живея, пък аз... смърт сея. Не знам.

Йара съсредоточено и объркано мълчеше, Вълкодав добави:

— Нямах избор, момко. Нямах. Но ти имаш.

Предположението на Еврих бе правилно, когато определи „десния“ склон на планината като южен. Само че на пътниците не бе позволено да се убедят в това самостоятелно.

Спряха да нощуват, без да палят огън — не искаха да привличат ничие внимание. Вълкодав не довери на Еврих оставането на стража, нареди се цяла нощ да будуват сам. Ала малко след като спътниците му задрямаха, вянинът предпазливо ги събуди.

— Имаме гости — прошепна им. — Шестима души.

Нито Йара, нито Еврих чуваха, още по-малко виждаха „гостите“, но не се усъмниха в думите на Вълкодав — той не грешеше за такива неща. Оставаше само да изяснят кого е усетил в сгъстилката се тъмнина. Ако бяха довтасали шани, намислили да отмъстят за обидата, тогава...

— Ти можеш ли да им дадеш знак, че си от „истинските“? — подшушна Еврих на ухото на момчето.

Йара се разтрепери така, че му се наложи да стисне зъби, за да не тракат. Ето, настана мигът, в който от неговата решимост зависеше животът и на тримата. Озърна се към Вълкодав, безспорният вожд в така създамата се обстановка. Вянинът му кимна. Тогава момчето си пое дълбоко дъх, стисна клепачи и юмручета... и запя.

Странна песен бе това. Йара не отвори уста и сякаш звукът не излизаше от гърлото през носа, а се отронваше от трептяща струна на неведом инструмент. Никой шан не умееше да повтори тази песен.

Това бе тайната и гордостта на племето итигули — една от многото, изгубена от изгнаниците през века на тяхното робство.

От мрака дълго не дойде отговор. В мълчанието на проследилите ги хора Еврих съзря изумление — итигулите никак не очакваха да срещнат тук човек, владеещ наследственото изкуство. В неголемите племена всички поне криво-ляво се познават. Шестимата съгледвачи, спотаени в тъмнината, отлично познаваха своите роднини, имаха представа и къде се намират кажи-речи всички хора от племето. Не бе за вярване, че се натъкват на непознат итигул, при това явил се от посоката, от която досега са идвали само шански разузнавачи!...

Вълкодав чуваше онова, което другите не чуваха. Умееше да не пропусне тих звук всред страничен шум или разговор. Той се вслушваше и вглеждаше в не толкова гъстата за неговите очи тъма. Свирепите планинци имат навика първо да прережат гърлата на непознати неканени гости, а чак после да гадаят кои са били нощните нещастници...

Йара пееше, изпъвайки напред ръце и без да вдига клепачи. По бузите му текнаха сълзи, невидимата струна трептеше и бе готова да се скъса. В отчаяната песен звучаха и страст, и молба, и трепетна гордост на самотен светилник, брулен от вятър.

Лъжец не би могъл така да пее. Или все пак би могъл?... На Вълкодав му предстоеше да научи, че всеки итигулски род има своя собствена, само нему присъща песен. Когато обща скръб или радост събираше племето заедно, различните мелодии се сплитаха в изумителна звукова дантела, сякаш нишки в гоблен или преплетени пръсти на влюбени, та затова и немногобройните чужденци, попаднали по волята на Боговете на подобен събор, не можеха да забравят общата песен до сетния си дъх... Ала това само предстоеше. А засега вянинът слушаше напрегнато страдащия пряко сили глас и усещаше почти плътска болка, чакайки итигулите да вземат някакво решение.

И те го взеха. От мрака затрептяха една след друга още струни. Ниски силни гласове все едно прегърнаха късация се глас на Йара и го поведоха след себе си, ободрявайки певеца и пазейки го от срив. А съвсем малко след това Вълкодав видя движение отпред. Стигна му звездната светлина, за да различи силует на як мъж, увенчан с три орлови пера.

Планинецът идваше, без да се крие. Еврих и Вълкодав се изправиха. Йара продължаваше да пее, вдъхновено изписвайки мелодията, наследена от баща му, като с възторг чуваше как тя се слива с могъщата песен на съплеменниците. Заради този миг наистина не съжаляваше за всичко изтърпяно досега, хилядите дребни беди и разминалата се на косъм гибел в морето. По-възвишена среща с народа си момчето не можеше да си представи, нито смееше да си пожелае.

* * *

Някога, много отдавна, може би още по времето на самата Велика Тъма, породила, както мълвяха легендите, не само планинската страна на далечния Източен материк, но и Задоблачния рид, ветрове и люти мразове бяха одрали от Четирите орела меката зелена кожа на планината заедно с плодородната ѝ подкожна мазнина — почвата, като оставиха под небето само гранитния скелет. А щом Богът на Бурята пробудил Бога на Слънцето от подобния му на смърт сън и отново го изпроводил да грее от висините, тогава милосърдните води взели да точат оголения камък и изгризали в него пещера с широко гърло, подобно на грамадна арка, сякаш грабната от мечтите на много дързък майстор-зидар. Тази арка не венчаела вход в задоблачен замък или градски порти. Тя пазела от лошо време и от неприятелско око цяло селище. Суетлив кошер на струпани жилища, прилична ковачница и даже воденица, оседлала белогрив ручей. Пред зейналата уста на пещерата се скупчваха върху дланта на планината мънички, щателно обгрижени градинки, за които поколение след поколение бяха мъкнали на гръб земя от долините. Земеделските кръпки бяха обрамчени от стена, също издигната през столетия упорит труд на деди, бащи и синове, сегашните дядовци на живущите тук. Стената пазеше скромните реколти от грабеж на врага, защото бе много скъп и свиден плодът на ръцете на итигулите, получен от още по-скъпоценната земя!...

Според Вълкодав не само стената, но и подстъпите към нея хич не бяха лесни за преминаване. Докато ги придружаваха по пътека към огромни, обковани с желязо порти, няколко пъти нощта ги питаше кой

иде. Шестимата итигули казваха имената си, като непременно добавяха:

— С нас е Йара, синът на Йаран Гущера. Върнал се е от отгатайшната страна на великото море.

Вълкодав направо с кожата си усещаше с каква гордост пълнят сърцето на момчето тези слова.

Вестта за неочакваните гости изпреварваше малкия отряд, прелитайки по известни само на планинците начини. Вянинът не се учуди много, когато откри, че кажи-речи цялото селище е будно, за да ги посрещне край портата. Заедно с хората изтичаха и кучета, заради които Вълкодав за известно време се отпусна. О, итигулските песове заслужаваха отделна приказка! Бяха от особена порода, отгледана от пастирите на Задоблачния рид още преди Последната война и опазена като достояние на племето. Наричаха своите кучета „утавегу“, което означаваше „бели духове, носещи смърт“. Грамадни, стигащи до бедрото на изправен човек, тези силни песове с лекота разкъсваха вълци. И въпреки страховитостта си изглеждаха красиви, дори накипрени заради искрящата като сняг гъста козина без нито едно петънце. Тънки черни устни се опъваха добродушно, оголвайки белите кинжали на зъбите. Йара веднъж беше споменавал разказ на баща си, че утавегу не само помагали в наглеждането на стадата и лов на опасни хищници. Итигулите доверявали на тези кучета децата си, докато по цял ден отсъствали от къщи. Страховитите песове беззлобно играеха с човешките мъници и с желание се грижеха за тях. И без колебания захапваха за гърлото всеки проявил враждебност пришественец — звяр или човек!

Така че съвсем разбираемо изтичалите напред кучета имаха нужда да подушат непознатите хора, доведени от съгледвачите. Еврих и Йара за утавегу бяха гости като гости — идваш, запознаваш се, отминаваш. Обаче Вълкодав... Най-старата кучка, непрекословната господарка и водачка, припълзя до вянина по корем и заби влажен нос в дланта му, просейки благоволение от Великия Кучешки водач. За нея бе дошъл Онзи, Който бе овластен да повелява. Син на Стария пес. Всички останали двукраки са само наместници, които единствено могат да препредават Неговата воля...

— Внимавай! — свари да предупреди вянина някой от итигулите. — Не мърдай, чуждоземецо!...

Ала Вълкодав и Най-старата нямаха нужда от съвети. Дланта на човека-куче ласкаво погали бялата глава на кучката, помилва меките уши, разроши разкошната грива.

„Здравей, сестро!“ — докосна разума ѝ приветствието на Водача. Вянинът дори приклепна, за да се изравни на ръст с нея. Бялата глутница вече бе обкръжила господарката си и необикновения Гостенин. Лютите утавегу скимтяха радостно-сдържано, редяха се да докоснат Водача и да лизнат ръката Му.

„После, братя, после! — уталожил възбудата им Вълкодав. — Ще ви посетя. А сега, нека не карам старите ви приятели да се чувстват пренебрегнати...“

През последните година-две беше забелязал, че способността му да общува и да се погажда с кучетата е достигнала удивително съвършенство. *Навярно*, мислеше си понякога, по подобен начин се изостря слухът на постепенно ослепяващия човек. *Да можех да се погледна отстрани... Може би вече не бива да ме причисляват към човешкия род...* Особено след онази незабравима среща със собствената ми кучешка душа на брега на Ренна! Да не споменаваме превръщането ми в пес посред кондарска улица, пред очите на стреснатите хора...

И ето че сега, в задоблачно селце, с Вълкодав отново ставаше нещо странно. Той изведнъж се почувства като у дома. И съвсем неканено дойде това усещане, което той толкова усилено се мъчеше да събуди в себе си в Бяла вода, в собственоръчно построената къща. Чак тук истински му се радваха, обичаха го и го уважаваха. Бе свой сред свои. Би могъл да остане да живее тук. „Белите духове на смъртта“ изобщо не са като сбирщина помияри, звънко лаещи във всеки град и всяко село. Утавегу бяха народ, не по-долен от самите итигули. Вълкодав би могъл да оглави това племе. Да го направи свое. И сам да стане като тях...

Той се изправи в пълен ръст, не без усилие връщайки мислите си в човешкото им русло. Песовите безмълвно се взираха в него, отстъпили на почтително разстояние. Единствено най-старата се отъркваше в коляното му и предано надничаше в очите му.

— Не се сърди на кученцата ни, непознати човече — каза на Вълкодав възрастният итигул. — Те са само наглед сърдити, а инак са много мирни и умни, не налитат, докато не ги насъскаме. Сега

дойдоха, навярно нещо вкусно носиш в торбата... Не те ли притесниха?

Възрастният мъж бе леко учуден и търсеше обяснение. Защото досега кучетата не се бяха държали по подобен начин с никого. Трудно се виждаше какво става в сумрака, повече сгъстяван, отколкото разпръсван от факлите. Затова итигулт изтълкува погрешно случката. Бе решил, че чужденецът се е смразил при вида на „белите смъртоносни духове“. Тук не познаваха вянните. Никак даже, помисли си Вълкодав. И му говорят на арантски. Щом „господарят“ му е арантянин, значи „слугата“ трябва да разбира това наречие...

Еврих отвърна вместо него:

— Славата на вашите песове, господине, се носи нашир из света, както и славата за безстрашието на вашето племе. Бих искал да опиша в своята книга, че слуховете и за едното, и за другото никак не са преувеличени. Затова се надявам, че няма да помислите моето любопитство на учен за опит да узная с измама вашите тайни.

И пръв влезе през отворената порта. Вянинът, безмълвен телохранител, вървеше след него. Бе благодарен на Еврих, защото не се чувстваше в състояние да заговори веднага на човешки.

Портата не водеше към вътрешен двор, както би могло да се очаква. Зад дъбовите криле започваше каменен коридор, в стените му на всяка крачка зееха тесни бойници. Горко на вражески отряд, който би съборил портата и нахлул, готов да граби и убива! В тесния тунел щеше да бъде посрещнат дори от малки деца със самострели, срещу които и най-силният противник не би имал предимство... *Това е истинска крепост!* — помисли си Вълкодав. — *Как ще се измъкваме, ако нещо се обърка?...*

Вече навътре в коридора той се обърна, подтикнат от неясното усещане за поглед, насочен в гърба му. Над върхара Харан Киир светеше самотна звезда, преливаща в зелено. Сякаш зовеше Вълкодав. Пред очите му тя затрептя и се скри.

Елдаг Бързото острие бе хубав, не много висок мъж, меднокож и напълно побелял. Не се различаваше твърде много от съплеменниците си по облекло и украшения, ала канията на бедрото му сияеше в злато, а дръжката на кинжала, точно както бе казал Йара, бе тюркоазена.

Вълкодав се затрудни да определи възрастта на Елдаг. Със сигурност не беше на двайсет години, нито дори на петдесет, но юношеската осанка и живите движения мамеха окото, особено отдалеч, преди да се видят бръчките по лицето му. Такъв вожд не старее лесно и не скоро ще предаде племето на наследника си. Трите му жени излязоха пред гостите, най-младата държеше момченце на около годинка.

При вида на младата майка с детето Вълкодав веднага си рече, че на мястото на Елдаг никога не би позволил на чужденци да зърват деца и жени от своя народ — знаеш ли какви уроци могат да им лепнат!... После, като поразмисли, намери разумно тълкуване на странното поведение на итигулите. *Сигурно постъпват така, защото сме им довели Йара*, рече си вянинът. *А хора, подарили на племето още един воин, не могат да желаят зло на итигулите!*

Много по-късно Еврих препрочете любимия си Салегрин и обясни на другаря си, че Йара в случая не бе оказал никакво влияние. Итигулските обичаи повеляваха на домакините да се държат открито и доверчиво към всеки, който не е поначало доказан враг. Но бой се, пришествене, злоупотребил с гостоприемството на итигулите! Ще съжалиш, че не са те изяли още по пътя отровните черни змии в предпланината...

— Надявахме се неколцината млади храбреци да донесат шански трофеи — каза вождът. — Но могат ли две-три неприятелски глави да се сравнят със сполуката, която вие донесохте под стряхата ни толкова изненадващо? Йара-ло, дете на малкия ми брат, на днешния пир ти ще седиш пред мен!

Йара, зажаднял за семейство, направо светеше от щастие. Опита се да отвърне подобаващо, ала бе пресипнал от вълнение и от одевешната песен, за изпълнението на която сега си плащаше. Няколко дни щеше едва да приказва.

Планинският народ живееше така, както бяха живели вяните преди два века. Обширен общ дом за събиране на племето, в който веднага въведоха гостите. Мъжки дом, женски дом, помещения за външни хора, стопански постройки...

— На какво се удивлява моят брат чуждоземец? — забеляза погледа на Вълкодав същият възрастен итигул, който го „успокои“ за кучетата. — Дедите ни греда по греда пренесоха този дом от долината,

където бе стоял преди. Затова е дървен отвътре, въпреки че хич нямаме гори наоколо.

Планинецът отново говореше на арантски. Вълкодав, решил засега да не показва своите познания, отговори на същия език:

— Удивен съм единствено от мъдростта на Боговете, завещали на различни народи сходни обичаи. Моето племе също строи големи общи къщи.

— Моят брат да не би да е сегванин от Островите? — попита итигултът. — Защото съм чувал, че у вас е прието всеки мъж с жените му да си строи отделно жилище. Докато бяхме в долината, в стари времена, и ние правехме така. Заради това духовете на Харан Киир ни наказоха с тая напаст — шаните, да изчезне името им от мъжките уста. Ала сега сме се върнали към обичая на предците, защото е мъдър такъв обичай!

Вълкодав избегна спора като кимна. Славен е общинният дом, в който сядат на обща трапеза многочислени роднини, от вехти старци до малки хлапета. Под стряхата му всеки се чувства не като самотен стрък, а като клас от сърцето на златната нива на рода... Но след празничен пир или след шумен събор на човек му се приисква да се отдръпне от многолюдното сборище, да остане в тихия уют сред онези, които особено обича — жена, деца. Прародителят Пес, щом избрал човешки облик, издигнал къща за себе си и за приятелката си и предишната глутница се настанила наблизко, но все пак зад прага. Наистина, бива ли от сутрин до вечер да стърчиш пред очите на всички и да се наслаждаваш на плътска любов зад завеса в същото помещение?... Никакви самохвални доводи не можеха да убедят Вълкодав, че завръщането в големия дом е най-сияйното благо за итигулите. Не вярваше, че е така. Предполагаше, че е принудено съществуване на нещастно племе, изтощено от десетилетия на постоянна братоубийствена война — така по се разбира кое, защо и как...

В общия дом на народа на Четирите орела нямаше нито пейки, нито маси. Каменният под се криеше под овехтели, но все още красиви и топлоцветни черги. По тях се стъпваше по плетени чорапи, обувките се оставяха край входа. На купища лежаха бродирани възглавници — досущ както в старите нарлакски къщи, където почитаха номадското си минало. В средата на помещението се намираще голямо продълговато

огнище, над което от мертеците се спускаха две усукани вериги. В дни на велики тържества на тях окачваха да се пече цяло теле. Днешният радостен случай дойде ненадейно, не бяха се подготвили, затова веригите висяха безделно, а огънят тлееше само в краищата на огнището. В средата се виждаше обгореният камък, спретнато почистен от сивеещата изстинала пепел.

Вождът Елдаг лежеше на хълбок, подпрял се на лакът на почетното място на домакин, и разпитваше Йара за живота отвъд морето. Момчето седеше пред него в почителна поза, така бе прието у итигулите. Във вянски дом младшите не смеят да седнат пред старшите, а тук тъкмо обратното — смяташе се неучтиво да стърчиш в цял ръст, затова младежите сядаха на петите си и събираха коленете. Елдаг явно бе доволен, че Йаран Гущера е успял добре да възпита сина си. Йара старателно отговаряше на вожда, изчервявайки се от срам за пресипналото си гърло. Жени сновяха напред-назад, устройвайки празнична трапеза. Бедрата им бяха омотани с престилки, съшити от вълнена основа и платнено лице. У дома на Вълкодав така правеха изтривалките за пред прага. Но вянинът бързо съобрази предимствата на подобни одеяния — в голямата къща пазеха от студа.

Най-старата кучка лежеше на обичайното си място — в нозете на вожда. Кучета като утавегу бяха достойни да красят не само общинния дом на някакво малко племе, но дори и тронната зала на великия сакаремски шад. Най-старата можеше да върне стадо вкъщи, да прати някой от синовете си да преследва вълк (лениво ставане, настигане, убийство, завръщане, полягане...), да защити господаря си при лов, да превари наемен убиец. И при това да бъде жива скъпоценност в бяла и прекрасна изискана шуба. Кучката лежеше неподвижно, обърнала глава към Вълкодав, като не го изпускаше от погледа на кехлибарените си очи. Другите песове бродеха из къщата, лежаха на плъстени постелки, играеха си или дремеха край стопаните си. Когато Йара бъде приет в семейството, в края на обряда ще му подарят един „бял дух“ да го следва неотлъчно и само смъртта ще ги раздели.

Скоро пред гостите се появи дървено блюдо с червено зеле с пипер, нарязано сирене и гърне топено масло, а главното угощение бе висока купчинка дебели, нежно румени питки. Ухаеха така омайно, че стомахът на Вълкодав, отдавна не пробвал пресен хляб, закъркори.

Любознателният Еврих тутакси запита жената, която бе донесла храната:

— Кажи ми, добра красавице, от какво зърно печете тези несравними питки? Защото не забелязах обширни ниви до крепостта ви, но може би за това е виновна нощната тъма... или вие имате орни земи в по-малко сурови местности?...

Жената се засмя:

— Славни чужденецо, тези хлебчета не са от зърно. Бащата Небе, приближил ни към престола Си, вместо пшеница и просо ни е дарил земната ябълка. Ние я пържим и варим, печем я като хляб, а зиме, щом някого го заболят венците, дъвчем сурови земни ябълки за здраве.

Тя говореше свободно и подредено, а толкова гладка реч не се среща често сред хората. Пък и Еврих не си покриви душата, наричайки я красавица. Вълкодав се вгледа в събеседницата му и напълно сподели възхитата му. Дъщерята на кварите бе самото въплъщение на женствеността — стройна, силна, с две дебели светли плитки, увити като корона на главата ѝ. Девойките у вяните винаги заплитаха косите си на една плитка, а след като вземеха мъж — разресваха косите си на две. Тук обаче постъпваха другояче...

И в този миг някъде наблизко прозвуча тежък тътен, завършил с глух грохот. На Еврих му се привидя, че всички светилници дружно премигнаха и помръкнаха, а гиздаво застланият под трепна и заплува под нозете. Той скочи изплашено... И се оказа, че в цялата голяма къща само той се бе разтревожил. И Йара. Останалите се смееха беззлобно и ги сочеха с пръст.

— Стори ми се... — смутено промърмори Еврих.

— Чужденците винаги се плашат от въздишките на планината — усмихна се светлокосата жена. — Не се бой, това е само канара, срутила се от свода на пещерата. Всяка нощ се случва. Когато излезеш навън, ще видиш здрав плет горе. Нашите мъже редовно го преглеждат и поправят там, където се налага, укрепват го на местата на особено честите свлачища.

Покривът на дома вече не изглеждаше на граматика толкова надежден, бе станал за очите му твърде крехък, а пещерата, приютила селото — същински капан. Прииска му се тутакси да изтича под

открито небе. Там също дебнат доста опасности, но поне не седиш да чакаш внезапно срутване и кошмарно погребение на живо...

— А вие не се ли боите — попита той, — че някой ден ще ви затрупа съвсем?...

— Не, не се боим — отвърна жената. — Преди три дни вождът сам се качи на свода и каза, че е здрав. Пък и утавегу винаги ще ни предупредят... — И лукаво добави: — Искаш ли, чужденецо, да ти покажа след пира земните ябълки и да ти разкажа всичко за тях?

Поласканият Еврих се изчерви и се надигна от възглавниците:

— Благодаря ти, добра красавице, за мен ще е голяма...

Ала съдбата, за съжаление на арантянина, прекъсна любовния сговор, и го остави недоизказан. Вождът Елдаг се изправи и жената побърза да се отдалечи и се скри зад кръга седнали мъже.

Елдаг държеше питка, която наглед се различаваше от останалите хлебчета по размер — лакът и половина голяма.

— Братя истинни итигули — прозвуча гласът му. — Днес, ако Бащата Небе позволи на нашите млади храбреци да се върнат, ще станем с един човек повече. А ако някой от юношите ни се оттегли да ликува сред прадедите ни над върха на Харан Киир, тази липса ще бъде попълнена. Защото днес ще споделим хляба си с още един филиз от рода на квар-итигулите. Той е Йара, синът на Йаран Гуцера, моят по-малък брат. Ела към мен, братово чедо!

Йара изтича напред и незабавно приседна в същата почтителна поза. Най-старата протегна муцуна към момчето, подуши го и го лизна по бузата. Народът зашумя, хората съзряха добро предзнаменование. Елдаг отчупи комат от питата, без да бърза сдъвка залька и отпи от дълъг извит рог. Сетне отчупи друг комат и го подаде на Йара като на младенец да отхапе от ръката му:

— Отсега този млад воин ще седи заедно с всички и му се полага дял от всичко, каквото ни прати Бащата Небе, било то праведен урожай или смъртна битка... По правото на големия брат вземам детето на Йаран в своя род и го наричам свой син. Още утре ще поставим пиво и ще скроим обувки, а когато бъдат готови, синът на Йаран ще премине през пълния обред за посвещение. Той ще ме наследи подир моите синове, родени от семето ми преди него и ще бъде по-старши над синовете ми, родени от този ден нататък!

Двамата гости очакваха одобрителни викове, звън на оголени остриета в щитове, ала нищо подобно не последва. Итигулите мълком и едновременно като един човек трижди се поклониха на вожда, признавайки и почитайки решението му.

— Приближете се, благородни чуждестранци — продължи Елдаг, обръщайки се към вянина и арантянина. Двамата се изправиха послушно и замряха на колене пред вожда. — Вкусете от нашия хляб — тържествено изрече Елдаг, — защото хора, дарили на племето нов воин, не бива да остават чужди на огнището на итигулите. Вкусете с нас светия дар от Земята и Небето, така че нашата кръв да се обедини с вашата в общ поток!

Младият учен пръв пое от ръцете на вожда румения къшей много вкусна пита и отпи от рога бяла течност, оказала се козе мляко. За опияняващите питиета щеше да дойде време по-късно, а у итигулите козето мляко се смяташе за свещено и лечебно. Всеки планинец от ранните си години е чувал преданието за праотеца на племето, който умираше връз безплодните камънаци и само появата на пратена от Бащата Небе ласкава рогата кърмачка с пълно виме позволила на итигулите да се появят на този свят.

Вълкодав също опита хляба и млякото, като нещо затрептя в огрубялата му душа. Сети се за несъстоялото се побратимяване с Аптахар. Как можеше да знае преди три години, че Господарката на Съдбите ще разпорежи на вянина да се побратими с цял народ!... *Сега вече имам роднини*, каза си вянинът. *Не само кучетата ме признаха за свой...*

Най-старата вдигна муцуна, изобрази зъбата усмивка и опашката ѝ приветливо се замята, потропвайки по пода.

Тъкмо внесоха печена овнешка глава и вождът Елдаг се зае да я реже и да подава късовете на събралите се, спазвайки старшинството, когато отвън се дочу врява. Вълкодав забеляза как мнозина веднага посегнаха към кинжалите си... Ала виковете не предупреждаваха за вражи набег, бяха възклицания на яростно тържество.

— Нашите младежи са вече тук — каза възрастен итигул, беше се настанил до гостите. — И комай Бащата Небе им е пратил плячка!

Плячката бе такава, че можеше без срам да бъде внесена в голямата къща и показана на пируващите. Петима момци, още с петна от мас и сажди по лицата, мазани за да се укриват от неприятелски погледи в мрака, така че очите и зъбите им лъщяха, нахлуха в залата. По гласовете и движенията им Вълкодав безпогрешно определи, че и петимата са връстници на онези шански момчета, които той остави да „поспят“ в собствената им засада. Сиреч младите воители бяха на по петнайсетина години, тъкмо възраст да седят мирно и да слушат баби и майки, чинно да вървят подир по-големите си братя, да учат занаят от бащи, попивайки науката да бъдеш мъж...

Четирима влачеха на рамене дебел прът, който скърцаше и се огъваше под тежестта на окачения в средата товар. Бе голям чувал, който плахо и тромаво мърдаше. Дали носеха едра овца, вързана на всичко отгоре?... Ала щом захвърлиха пръта и чувалът тупна на пода, отвътре се дочу съвсем човешки вопъл.

Бе женски глас. Безпомощен и жестоко страдащ. Еврих изстина и се спогледа с Вълкодав. Вянинът още дъвчеше и любопитно наблюдаваше младежите. По лицето му изобщо не можеше да се отгатне какво мисли и чувства наистина.

Водачът на върналата се петорка приклезна до чувала и бързо го развърза. Един от другарите му ритна леко мърдащото зебло — хайде, излизай. Пленницата не прояви достатъчно пъргавина и тогава момците грабнаха чувала за краищата и го изтърсиха на пода, докато наоколо се смееха.

Наистина бе жена. Нисичка, не в първа младост, измъчена и разчорлена.

И с огромен корем, готов всеки миг да пусне младенец в света.

Жената се озърташе ужасено, неволно прикривайки с длани беззащитния си корем. А сетне изведнъж изправи гръб, отпусна ръце и вирна брадичка — сякаш не тя стоеше дрипава и пленена, а тъкмо наопаки — на нея й предстоеше да решава участта на доведени за разправа врагове.

Еврих забеляза до себе си гъвкавата хубавица, предложила да му покаже земните ябълки, и я попита:

— Разсей недоумението на чужденеца, госпожо — коя е тази клетница, донесена в торба от вашите млади воители, и защо всички толкова ликуват при появата й?

Планинската щерка охотно поясни:

— Тя е Раг, сестрата на Лагим, предводителят на шаните. Виж я колко добре се държи! Не плаче, не моли за пощада нито за себе си, нито за копелето си, с което мислеше да зарадва мъжа си. Надявам се да не се прекърши до разсъмване, когато Бащата Небе стане свидетел на смъртта ѝ. Ние, итигулите, не смятаме за забавно да изтезваме малодушни противници. Само смел враг може да бъде убит така, че да има какво да си спомняме!

Еврих насилено се усмихна и ѝ благодари. После скри лице, като извърна глава. Тик пробяга по бузата му. Мисълта за това, че едва не последва тази кръвожадна кучка да гледат земни ябълки, след което бе напълно вероятно да я има плътски, внезапно му внуши животинско омерзение. Той улови момент да погледне към Вълкодав. Вянинът се хранеше невъзмутимо. Само дето Най-старата има-няма го поглеждаше, като че чакаше заповед.

Вождът Елдаг пак застана прав и пак в дългия дом отведнъж секнаха всички разговори, викове и шум.

— Вижте, чуждестранци! — проговори вождът. — Мислех, че появата ви тук със сина на брат ми ще ни донесе късмет. Сбърках! Не просто късмет, а трижди велика сполука влезе под покрива на итигулите! Защото Бащата Небе, приближил ни към престола Си, ни предаде да изтребим дъщеря на врага, а заедно с нея и всички, които тя би могла да роди за нещастие на истинния итигулски корен!...

Той сочеше пленницата. Раг вдигна тъмни очи и издържа погледа му с достойнство на царица. И внезапно Еврих с учудваща лекота си представи друг дом, приличен на този, но намиращ се в шанско село, а вътре — плененият Елдаг и тази жена, която с радост слуша страшните слова на произнасяната над него присъда. Да, именно така биха се развили нещата, ако тукашните Богове бяха пожелали друго. Граматикът изведнъж осъзна, че приказките на Йара за лютата жестокост на шаните бяха правдиви от игла до конец. Само дето и неговото племе не падеше по-долу. И шаните биха могли да кажат същото за своите съперници — правдиво от игла до конец...

Ох, колко мъдър е бил Наставникът, казвайки: „Не вярвай на разкази за два враждуващи народа, в които едното племе е представено като мъжествен страдалец, а другото — като семе на негодници!

Започнеш ли да ровиш за истината, ще видиш, че между тях няма разлика...”

— Утре пак ще празнуваме — говореше през това време Елдаг. — И ще има жертвен пир, за да могат прадедите, гледащи ни от Харан Киир, да вкусят от радостта ни. А докато телето не е одрано и не е събрана кръвта му, нека тази шанска курва стои и гледа как ликуваме!

Младите воители, домъкнали пленницата, веднага я хванаха и изведоха в средата на угасеното огнище, раздрънчаха с веригите и вързаха ръцете ѝ към тях. Тя не се дърпаше, остави ги да правят каквото поискат, ала с такъв израз, сякаш всичко случващо се край нея никак не я засяга. Еврих пък си рече, умърлушен, колко несправедлива е съдбата. Разчиташе да си почине сред планиниците няколко сити и топли дни, а после да продължат към Тин-Вилена. Може би дори под охрана на въоръжен отряд от домакините Досега от какви ли не прекеждия бяха излизали с вянина, но нима щеше да е зле да изминат малко път защитени от местния народ?... Младият учен беше успял да си помечтае за леко и приятно прекосяване на Задоблачния рид, както и за това какви глави би добавил към „Допълненията“ си, към които, впрочем, от срещата с конника още не се беше връщал...

Ала ето че стана ясно — нищо такова не им предстои. Нито безгрижен път, нито работа над книгата, при това в най-добрия случай. Ако пък се разсъди трезво, всичко май ще приключи скоро и бързо. И завинаги. Защото не ще смогнат да защитят Раг нито с оръжие, нито с помощта на цялото красноречие на високочелите мъдреци от Силион. Люде, които празнуват клане на други хора, рядко се вслушват в разумни речи. А от друга страна, да се престорят с вянина, че нищо лошо не се е случило, и да продължат да си живуркат... също не бива... жената на всичко отгоре е бременна... и не помага мисълта, че тя с наслада би измъчвала пленници, ако бе имала сгоден случай. Палач на палачите — и ролите все се разменят...

Ето ти сега — прави правилен избор. Като онези избори, за които преди само беше чел в героическите сказания на велики писатели. Четеше ги преди много време и бленуваше за подвизи, докато си седеше у дома в благополучната Горна Арантиада. И искаше да се пренесе в света отвъд равните редици от букви, там, където се вземат достойни за възпяване решения и изборът се плаща с кръв. Ами ето го твоя час, граматико! Хайде, направи нещо!

Ха! В сказанията обикновено събитията се развиват не в забравено от Боговете местенце, а под стените на бляскав град от величавото минало. И става дума най-малкото за цели царства, вместо за някаква си видяна за първи път жена, която, даже и с подкрепата на чудо небесно да бъде спасена сега, докато се прибере, може да умре при раждане...

А веселбата, станала след появата на пленницата осезаемо зловеща, продължаваше. Итигулите се наливаха с опияняващо прокиснало мляко и поглъщаха ароматни късове печено месо, питки и зеленчук. През гърлото на Еврих обаче вече и залче не минаваше. С мъка довърши храната пред себе си. Дивният вкус на хляба от земни ябълки му се струваше кошунствен. А и тази напитка много коварно удряше в главата, затова той започна само да поднася съда към устните си, без да отпива.

— Нещо не ти се услажда угощението, уважаеми гостенино — тутакси забеляза промяната у арантянина мустакатият му съсед. — Да не би да е твърде грубо за стомаха ти? Мекотелите жители на равнините винаги зле смилат храна, достойна за истински мъже!

Каза това уж с доброжелателна усмивка — не се сърди на закачката, чужденецо, — но Еврих съгледа в словата на планинеца известна подозрителност, затова рече:

— Вашето угощение е толкова прекрасно, колкото са несравними хубавиците на племето ви, които ядат тази храна. Уви, стомахът ми наистина нерядко ме подвежда и излага, щом понеча да отдам дължимото на непривични за него лакомства. Може би скоро ще свикна...

Отдавна знаеше, че най-добрият начин да разсее нечие подозрение е да позволи да му се присмеят. Ала съседът му на трапезата се оказа твърде настойчив.

— А твоят слуга защо не яде и не пие? — попита итигултът. — Като го гледам що за мъжага е — такъв само с катапулт да го стреляш! И той ли има слаб стомах?

Еврих знаеше, че Вълкодав е равнодушен към омайващи питиета и дори си мислеше, че вянинът просто не умее да носи. Граматикът често подкачаше спътника си по този въпрос при всеки удобен случай, ала не биваше да дава повод за същото на чужд човек. Еврих помнеше

как бе обидил Вълкодав на тържището в Кондар. Не желаше да повтори срамната постъпка.

— О! — разпери ученият ръце. — Този мъж даже от уважение към стопаните на дома не ще стори нещо неправилно според него. Наех го за телохранител, почитаеми господине, защото из пътищата много беде дебнат безобиден събирач на мъдрост като мен. Той, уви, отказва да носи моя багаж и навсякъде си пъха носа, но службата си гледа отлично. Дори и сега, когато сме сред приятели, не си позволява да натежи от храна или да размъти главата си с питиета, за да не изгуби способността си да превари всякаква опасност...

Итигулт с уважение погледна към Вълкодав, измърмори нещо одобрително и престана да разпитва. Комай арантянинът бе налучкал върнатата приказка, която обясняваше на местните жители всичко, а те добре разбираха що е бдителност. Като поразсъждава над това, Еврих на свой ред се обърна към съседа си:

— Кажи ми, почитаеми... пирът ви е прекрасен, но дали няма да стане така, че нейните — кимна към пленницата, — хора, да се махне името им от мъжките приказки, да ви нападнат, за да си я върнат? Защото тогава вашите воители, замаяни от прекрасната ви напитка...

Итигулт го прекъсна със смях:

— Няма от какво да се безпокоиш, арантянино! Това сега е само половин пир! Виж, утре — ще е истинско тържество, когато се заемем да изстискваме живота от шанската блудница. Ще има какво да се види! Но даже ако всеки от нас изгълта по цял мях, както прилича на мъжете, кой враг ще довтаса, след като селото ни се пази от ето тези кученца, а?...

И той потупа по хълбока голям рошав мъжкар, който душеше костите с недооглозгано месо по тях.

Еврих постави на дланта си парче овнешко:

— Позволено ли ми е да нахраня този великолепен пес?

Итигулт млясна с устни, привика кучето, сочейки учения и рече:

— Свой!

Утавегу вежливо люшна пухкава опашка, помириса първо ръката, после угощението и накрая внимателно взе месото. Стори го бавно, без лакомия, сякаш изпълнявайки дълг на учтивост по отношение към госта. Зъбите му бяха страховити.

Пленницата Раг стоеше неподвижно в средата на огнището. Еврих не забеляза дори да пристъпва от крак на крак или да се провесва на веригите. Безпощадната ѝ доблест сигурно ѝ костваше доста, но шанката явно не желаше да показва и най-малки признаци на страдание. Страдание на показ — това е слабост. Гибелта ѝ щеше да е ужасна, знаеше го. И възнамеряваше да запази ледено достойнство, докато е по силите ѝ, че и малко отвъд тях...

Зад възрастните итигули сновяха деца — от едва проходили до младежи с наболи мустаци. Те слушаха разговорите на мъжете и от време на време се събираха край Раг, за да ѝ обяснят, подскачайки весело, какво именно да чака от утрешния ден. Жената не ги удостояваше с вниманието си и не отронваше нито дума. Когато сред хлапетата, дразнеци обречената, се появи и Йара, за да я тормози заедно с останалите, Еврих усети, че му се свива сърцето. Ето това е, каза си наум. Това е. Момчето направи избора, за който му говореше Вълкодав...

— Нека се приближат насам новите братя, до вчера били за нас чужденци! — прозвуча изведнъж гласът на вожда.

Еврих веднага се надигна, малко след него се изправи и Вълкодав. Дватамата отидоха до вожда и преклониха колене пред него.

— Ти и твоят спътник доведохте нов воин и нов мой наследник — каза Елдаг. — И аз виждам в това знамение на Бащата Небе, след като в същия ден Му бе угодно да ни предаде в ръцете добра възможност за мъст. Кажете, нови братя, с какво деяние или подарък мога да ви се отблагодаря?

Скулите му аленееха, очите блестяха — вождът бе изпил доста от млечната напитка, ала това никак не личеше по гласа и движенията му, можеше да не се съмняват, че и разумът на Елдаг е светъл и трезв.

Еврих набра повече въздух в дробовете и... *О, Най-прекрасна, ти си милосърдна!... Направи така, че да ги убедя и сполуча...*

— Господарю мой, щедро надарен от Боговете предводител на храбреци и стопанин на тази поднебесна твърдина! — словата му се изляха изненадващо гладко за него самия. — Какво ли би могъл да пожелае един скромн учен, комуто не са мили други земни блага, освен възможността да добави още една трошица знания към придобитата вече мъдрост за чудесата на този свят? Под покрива на дома ти, господарю мой, живеят много прекрасни разказвачи,

способни, така мисля, да ме посветят в множество интересни неща, за които преди дори не съм и предполагал. Но целият ти благороден народ ще е тук и утре и вдругиден, така че ще успея да ги разпитам, стига да ми го позволиш. Ала, пресветли вожде, ти със сигурност знаеш, че Боговете на мъдростта искат от нас, учените, зорко да наблюдаваме не само полета на орлите, но и живуркането на нищожните червеи, които ровят в мършата. Пък и нашата вяра гласи: за да представим в най-добрата светлина героите, трябва да намерим и достойни слова за техните неприятели... И ето че сега, под стряхата на дома ти, славни предводителю, виждам източник на сведения за враговете на итигулите, чието име, без съмнение, трябва да изчезне от разговорите на мъжете. Дръзвам да споменавам този източник, господарю, само защото утре няма да има кого да разпитвам...

Еврих си позволи да се ухили и чу ответния смях на итигулите с облекчение и надежда.

— Най-добър подарък за мен би било — продължи той окуражен, — ако след свършека на пира ми позволиш да се видя с пленницата там, където ще благоволиш да ни настаниш заедно с моя телохранител. Бих искал да узная от тази нищожна жена повече за народа й, който май е на изчезване поради доблестта и упоритостта на истинните итигули... Ще запиша разказа й, така че насетне, който чете книгата ми, да каже, че квар-итигулите са наистина велики воители, след като са посрамили толкова силни врагове...

Усещаше издйнически капки пот по челото си и се молеше на съдбата Елдаг да си рече, че се поти от близостта на огъня, от обилната храна и пиенето... Богове на Небесната планина, чуйте ме!... Вероятно наистина бе чут, ненапразно духовните наставници в древността са съветвали жадуващите извисяване да се усамотяват в планините. Вождът Елдаг погледна арантянина в очите, после измери снажния телохранител — и неочаквано избухна в смях:

— С чудати гости ме благославя Бащата Небе! Погледнете, итигули, тези обитатели на равнините! Вместо до заранта да се наслаждават на прегръдките и ласките на нашите хубавици, те предпочитат да беседват неизвестно за какво с грозната като жаба шанска мърла, която току-виж им изгърсила копелето си направо в шепите!... Добре, тъй да бъде! Дайте им тази издута свиня, защото сърцето ми се радва и желанията на гостите ми не бива да срещат в

нашия дом препятствия. Но помни, учени арантянино — на разсъмване не искам да науча, че пленницата е умряла или нещо ѝ липсва! Употреби своя източник както намериш за добре, само да не го пресушиш!...

Наоколо избухна гръмогласен смях, който навярно се чуваше чак отвън, където над ледения връх Харан Киир отново премигваше самотната искрица на зелената звезда.

*Спи, дете, склопи ресници,
свърши страшната делба
ще затворим тез страници,
друг живот тече сега.*

*Дремят сумрачни елите,
пътят пуст е покрай тях.
Туй, в което не успяхме,
веч остана подир нас.*

*Повече не ще проблесне
слънце върху острие,
в залеза гръдта планинска
гасне бледа надалеч.*

*Но ще станем в утро ясно,
пътя си ще продължим,
злото вече не е властно
над човешките души.*

*Сторихме едно, но в друго
не успяхме пак докрай.
Спи, мой малък, спи, че
утре ще те чака твоят рай.*

14. ЗЕЛЕНАТА ДЪГА

Още щом излезе от къщата, Еврих вирна глава и придирчиво огледа пещерния свод. Каменният купол действително напомняше дъно на гигантска обърната кошница, понеже го покриваше изцяло плет, посвоему красив, несъмнено здрав и доста гъст. Арантянинът потърси с поглед къде одева е имало откъртване, но не го намери. Простена вътрешно, когато младите воители ги поканиха с Вълкодав още по-навътре в пещерата, и започна да се озърта, старайки се да запомни обратния път.

Итигулите рядко се занимаваха със строителство. Постоянно воюващото племе не нарастваше на брой, така че през последното столетие стени и покриви бяха градени само да заменят рухналите. Иначе зидаха от скални отломъци, скрепвайки ги с хоросан, в който добавяха цвик и яйце. Най-старинните жилища, заселени още отпреди Последната война, бяха изцяло изсечени в търбуха на планината, която бе достатъчно податлива. Нямахше необходимост да се уточнява, че такива обиталища минаваха за най-почетни и подходящи за най-добрите от племето, твърде именити, за да нощуват под покрива на общата къща. В такава ниша-дом настаниха вянина и арантянина, с което им оказваха голяма чест. За да им отстъпят това място, под общата стряха бързо се прибра семейството на големия син на вожда.

— Двеста лета нито един шан не е престъпвал прабащиния праг! — каза мустакатият итигул, влачейки спъващата се Раг, ръцете ѝ бяха вързани. — Гордей се, нечестива жено, че заради каприз на скъпите гости ще го сториш!

Шанката застана край стената, изправена колкото можеше и без да се подпира върху камъка, покрит с дебел килим. Само бавно обходи с очи жилището, изсечено в скалата може би от ръцете на собствените ѝ предци. Огнището се намираще в северния ъгъл, от него през напукан от времето кожен ръкав димът излизаше навън, минавайки високо горе към дупка в стената. Помещението никак не бе празно. Върху дървени сандъци бяха надиплени тънко изпредени вълнени

тъкани, славещи итигулските майсторки, а отгоре горделиво се кипреха скъпи купени предмети като например съд от воден часовник, поради неосведоменост превърнат в купел... Кука за окачане на детска люлка, пухкави плъстени черги и килими, укриващи голата скална плът... и купища възглавници, на които Еврих — важният странстващ мъдрец — веднага се излегна. Итигулите напуснаха жилището, като не спираха да се шегуват със странните вкусове на равнинните жители, на които допадат издути от лайна грозници, случайно приличащи на жени. Вълкодав затвори подире им вратата, която беше скована от дебели груби дъски и подсилена с железни шини. Такава врата спира и студ, и див звяр, и враг, напирал да нахълта в жилището. И никаква нечиста сила също няма да преодолее такава врата. Хубава врата.

Еврих веднага понечи да стане, ала Вълкодав рязко простря ръка и арантянина замръзна на място. Вянинът се вслушваше в отдалечаващите се стъпки. Еврих също наостри уши, но не долови нищо, освен тежкото дихание на Раг. Имаше неща, в които не биваше да мечтае да се мери с Вълкодав. Добре и отдавна го знаеше.

— Отидоха си — каза накрая вянинът.

Еврих рипна от уютното ложе, сякаш то му пареше като жива жарава:

— Стража?...

— Няма никаква стража. И резе отвън няма... — изръмжа Вълкодав и се обърна към жената: — Приседни поне, госпожо. Никой повече няма да ти стори зло.

Раг изобщо не очакваше подобни думи, затова отначало просто не ги чу. А може би не ги разбра. Опита се да удари Еврих, докато граматикът развързваше ръцете ѝ.

— Успокой се, госпожо, не сме ти врагове — търпеливо повтори арантянинът и хвана пленницата под лакти, като успя да я накара да седне върху възглавниците, от които преди малко бе станал. — Почини си малко, а после ще измислим заедно как да се измъкнем всички оттук...

Вълкодав занесе на Раг топло одеяло, после окачи над огнището малко котле. Шанката повече не се съпротивляваше, равнодушно, а може би замаяно му позволи да поеме ръцете ѝ и да започне да ги разтрива. По китките ѝ тъмнееха сини бразди от въжетото. Жената втренчено и изпитателно изгледа двамата мъже, на които незнайно

защо бе скимнало да се грижат за нея. Не бързаше да вярва, че ѝ предлагат спасение и що за спасение всъщност имат предвид... и дали изобщо е възможно. Личеше ѝ, че е решила — проклетите квори са намислили още един начин да сломят духа ѝ. Или... нима гостите им са толкова глупави, че наистина искат да тръгнат против волята на домакините?... Когато Вълкодав се приближи с чашка, над която се вдигаше пара и миришеше на пипер, Раг вече можеше сама да я вземе и да отпие.

— Вие сте добри хора, чуждоземци, но сте неразумни — неочаквано рече тя. Гласът ѝ беше нисък, леко дрезгав. — По-хубаво ми дайте нож, после ще кажете, че съм го откраднала от вас. Вие сте гости, може би ще ви изпъдят, но няма да ви убият...

Еврих ободряващо ѝ се усмихна:

— Не се погребвай, преди да ти е дошло времето, почитаема госпожо. Себе си и детето си. Скоро всички итигули ще се напият и ще избягаме...

Раг поклати глава. Косите ѝ бяха тъмни, но вече доста прошарени.

— Нищо не разбираш — каза тя. — Нарече се учен, чуждоземец, но изобщо не знаеш що за стока са кворите. Защо, мислиш, се напиват толкова безгрижно сега? Даже цялото село да се търкулне да спи като камъни, остават белите духове, носещи смърт, и нищо на света не ще притъпи тяхната бдителност. Те вече прегризаха гърлата на мнозина наши съгледвачи, даже не искам брат ми Лагим да праща воители насам, защото ще погинат мърцина... Ако искаш да останеш с добро в паметта на шаните — дай ми нож!

Вълкодав мълком откряна вратата, за да провери какво става навън. Веднага в помещението с тихо скимтене надникнаха две бели муцуни. Влажните носове мърдаха, поемайки миризмите на жилището и на хората в него.

— Видя ли? За какво им е на кворите стража? — усмихна се криво Раг. — Никой не ще влезе тук... нито излезе.

Вълкодав отвори вратата по-широко. Осем лапи меко изтропаха през прага и влязоха вътре, четворка бели уши се насочиха към вянина — какво ще заповяда Водачът? Сетне се насочиха към Раг. Пленницата едва се сдържа да не отскочи от тях.

— Как те хванаха, почитаема госпожо? — запита Еврих. Гледаше корема ѝ, още по-издут заради одеялото. — Прости ми любопитството, но май малко остава до идването на бебето, доколкото разбирам... В моята страна жените в твоето положение, се стараят да не се отдалечават от домовете си сами, а и роднините им предварително викат лекар! Нима си се отлъчила от къщи без придружител? Или твоите защитници не са успели да те увардят?...

Раг с усилие откъсна взор от легналите господарски песове. Очите ѝ бяха тъмни като косите, което според „истинните“ бе признак за омърсена кръв. Нещо като кутре на женска утавегу да се роди с рижи петна на хълбоците. Защо трябва такава пале да живее и да разваля породата?

Раг каза:

— В твоята страна жените са престанали да бъдат жени. Забравили са с какво се различават от мъжете. Аз се отдалечих от селото и си издигнах родилна колиба с прът-висилка, но избрах лошо място. Кворите забелязаха колибата ми и ме плениха.

Еврих, потресен от варварския обичай, попита като истински описвач на странни традиции и бит:

— Кажи, почитаема, и жените на враговете ти ли постъпват по същия начин? Отиват да раждат самички, въпреки опасността от неприятели или диви животни, да не говорим за студа... за... и те ли... така?

Раг помръдна под одеялото, очите ѝ блеснаха в сумрака.

— Жените на кворите само за едно ги бива — да кърмят с гърди палетата на белите демони, които имат вместо кучета! Защо не ми даваш да умра от собствената си ръка, чуждоземецо? Искаш утре тези псета да ме разкъсат жива? Или да ме опекаат на бавен огън?...

Еврих коленичи до нея, положи длани на челото ѝ, леко грапаво от засъхналата пот и мръсотия.

— Спи — каза той, гледайки в разширилите се зеници на Раг. — Почивай, докато можеш.

Обучението у Тилорн не бе минало безследно — арантянинът добре се справяше с целителното внушение. Той се съсредоточи и кой знае защо се сети за Сигина. Имаше чувството, че селската смахната се е склонила редом над бременната шанка и неосезаемото ѝ присъствие съвсем сигурно потопи Раг в дълбок сън. Миг преди да заспи, в очите

на пленницата се мярна удивление от усетеното чувство на покой, неподвластна на разума вътрешна увереност, че всичко ще свърши добре... И още — тя се озърна към празното място до Еврих, точно където и на него му се привидя сянката на Лудата...

Когато ученият се изправи, странното усещане, свързано със спомена за Сигина, изчезна безследно.

— Наистина те бива с ума... — обади се Вълкодав, отвличайки го от недоумението му относно безплатното появяване на Лудата. — Аз не бих се справил... така да я отведа от общата къща...

Досега, право да си признаем, той също доста охотно натякваше на граматика неговите пропуски, които никак не бяха малко. Като например недостатъчното усърдие в усвояването на воинското изкуство. Затова Еврих изведнъж се смути и отвърна:

— Ами... хъм... ако не измисля как да се измъкнем, всичко е било напразно.

Вълкодав доста дълго мълча и накрая отбеляза:

— Местата тук са странни... Планината е тази, където душите танцували... Не бива човек да се заселва по върхарите! Преди малко ми се привидя Сигина...

Нощта бе звездна и тиха. Чуваше се как секва веселбата в общата къща, как вехнеха песните и се уталожваше шумът. Още малко — и селото ще остане под надзора на утавегу. Еврих предпазливо събуди Раг:

— Ставай, госпожо, ставай да се измъкваме.

Тя, изглежда, сънуваше нещо хубаво и приятно. Дори се усмихна, когато Еврих я докосна по рамото. Усмивката разкраси немладото ѝ лице, на всичко отгоре подпухнало заради бременността, и за миг то стана моминско, красиво и светло. Ала после тя отвори очи и си спомни къде се намира. Трепна силно, сви се и обветреното ѝ лице отново стана кораво, непроницаемо и сурово, ранните бръчки прерязаха ъгълчетата на устните.

— Ставай, госпожо, ще се измъкваме оттук — повтори Еврих.

Жената зашава тежко, отви се и се втрени в топлите дрехи, които граматикът ѝ бе приготвил от сандъците.

— Ти нищо не проумяваш от живота ни, чуждоземецо... — промърмори тя. — И хич не цениш своя. Искаш да висиш на кола, проклинайки звездата, под която си бил заченат? Или да стоиш прикован към стълб и да чакаш кое място по тялото ти ще изберат хлапетата с лък?...

— Обличай се, госпожо — каза Еврих.

Раг се намъкна в дебела плетена дреха:

— Сънувах майка си — ненадейно сподели тя. — Плътта ѝ отдавна е облечена в пръст, а душата ѝ се весели сред непристъпните снегове на Харан Киир. Нима не знаеш какво вещаят сънувани умрели? И ти ли бързаш за там, където няма време?

Еврих попита:

— Твоята почитаема майчица викаше ли те при себе си?

Раг се изненада:

— Не... само ме милваше по косите...

— Ето, видя ли — рече аранттянинът. — Окуражавала те е за бягството, а ти все не вярваш!

При цялата ѝ смайваща издръжливост и самообладание, Раг, както скоро се изясни, вече не можеше да върви сама. Всичките ѝ сили бяха изразходвани да не позволи на кворите възможност да се подиграват на слабостта ѝ. Еврих почти носеше пленницата, прегърнал я през кръста и подпрял с рамо ръката ѝ под мишницата. Дребната женица се оказа удивително тежка в безпомощността си. И с всяка стъпка натежаваше още повече. Еврих неволно си припомни собствените си слова, през смях произнесени на пира — за телохранителя, който не желае да мъкне багаж. Сякаш го предизвиках с тия думи, казани само и само да се откопча от нахалния събеседник — ядосваше се наум граматикът. Освен Раг той носеше и двете торби. Ако домакините ги свареха да бягат, щеше да се наложи да ги изостави. Еврих, за щастие, се беше сетил за това предварително и премести парите и скъпоценните си „Допълнения“ в отделна торбичка. Ръкописът — на самото ѝ дъно. Не за първи път пътешестваше из планини и знаеше, че се случва излишен товар да стане дори и среброто. Възможно ли бе да му натегне и книгата? Еврих горчиво се усмихна. Скоро ще се разбере...

Жалко, мислеше си той, че не сколасах да разпитам „истинните“ итигули за загубения храм на древните Богове. Дали шаните ще знаят нещичко? Или всичко са забравили във вековния си плен?...

Под каменния покрив, приютил селото, се рееше почти непрогледна тъма, само отпред, където бе арката, мъждукаха лъчисти искрици — звездите. Младият учен все тях гледаше, промъквайки се пипнешком покрай грапавата стена. Други светове, сред които някога е странствал Тилорн!... Стягайки се в поход за търсене на тайнствения амулет от разбития звезден кораб, Еврих къташе блян сам някога да се впусне в скитане из другите светове заедно с Тилорн. Ала тъкмо сега звездите му се струваха като никога далечни и недостижими...

Не виждаше и не чуваше вървящия пред него Вълкодав. Само от мрака изведнъж се протягаше ръка и го принуждаваше да кривне с Раг в нужната посока. Или със спотаен дъх да се притисне към стената, за да сторят път на сънени итигули, тръгнали да изпразват червата си в специалните помийни ями. Най-малко го притесняваха утавегу — наистина прав е бил мъдрецът Тагиол Арски, пръв казал, че човек привиква към всичко! Еврих полека-лека съвсем престана да обръща внимание на грамадните бели кучета, току изникващи сякаш от въздуха във всяко кътче на селото. И даже Раг спря да се тресе като в конвулсии, щом поредният „бял дух“ побутваше ръката ѝ със студен нос. От време на време Еврих се сепваше и почваше да гадае — пак ли толкова добродушни ще останат белите стражи, когато бегълците тръгнат да катерят стената. Вълкодав определено имаше някаква власт над утавегу. Ала докъде се простираше тя?...

За свое учудване арантянинът не изпитваше никакъв смазващ страх, макар и с разума си да осъзнаваше, че при лош развой по-добре да не се дава жив на домакините. Имаше чувството, че е преживял вече целия си ужас, отпуснат му от съдбата, още в голямата къща по време на пируването, докато решаваше трябва ли да се намеси в чужда му вековна вражда, ала щом направи избора си, внезапно му олекна и намери подходящите думи да подмами итигулския водач. Но това бе половин облекчение — да каже убедителните слова. Сега бе часът на действие и горещият поток на кръвта отми боязливостта на граматика почти без остатък. Само се стараше да стъпва по-тихо и да следи как постепенно се уголемява отпред къшеят звездно небе, като пресмяташе далеч ли е до външната стена. Естествено селското укрепление израсна

пред него съвсем неочаквано. Точно когато се разсея, за да прихване по-удобно шанката.

— Как си?... — попита я шепнешком. Жената не отговори. Дишаше тежко, на пресекулки, скърцаше със зъби и едва-едва простенваше, а сетне трескаво се стегна, от което Еврих мигновено се обля в пот — *леле, ами ако почне да ражда!*... Веднага взе да рови наум из торбите, премисляйки какво ще му е нужно, ще стигнат ли парцали от резервните ризи за пелени и превръзки... И се блъсна във Вълкодав, застанал пред стената. Наоколо в мрака се усещаше присъствието на не по-малко от дузина светли неясни петна. Свита, достойна за Водача.

Вянинът мълком пое жената от Еврих, помогна му да свали торбите на земята и изсъска в ухото му:

— Катери се!

Стената тук бе доста по-висока от човешки бой. Еврих се протегна, ала не напипа ръба ѝ. Вълкодав му подстави първо коляно, после склучени длани, накрая рамо. Главата на арантянина стигна ръба, той се подпря на лакът, набра се и, докато изпълняваше отгоре, се запита — а как самите итигули се канят при нужда да се качват тук и да стрелят? А ако не — какво има от другата страна? Отвесна урва, сама по себе си превъзходна защита, ненуждаеща се от воини?... Еврих успя мислено да отправи къса и много прочувствена молитва, съгласно която Боговете от Небесната планина в никакъв случай не биваше да допускат късметът да изневери на бегълците... Торбата с ръкописа и парите провисна настрани и му пречеше. Разкъсвайки дрехата си на корема, граматикът пропълзя още и надникна навън от крепостта.

Завари нещо като предсказание на зиронските оракули. Както искаш — така го разбирай. Очите на Еврих бяха свикнали с тъмнината, доколкото бе възможно за обикновен човек, но не можеше да различи какво се намира отвъд стената в сянката на надвисналия планински склон. Реши да съобщи това на Вълкодав, но някак си се изметна и провеси глава. Вянинът го гледаше отдолу, очите му отчетливо светеха... също като на песовете, застинали в мълчалив полукръг около бегълците. Еврих тутакси изгуби желание да говори, пое без звук подхвърлената нагоре торба. Оказа се неговата. Извади от нея навито въже, прокара единия край под ремъка на торбата и започна да

я спуска от стената. Въжето, до един момент опънато, омекна. Бързо освободи единия край и припряно го издърпа. После подхвана и другата торба. Прехвърли и нея. Дойде ред да легне по-стабилно, за да хване вдигнатата от Вълкодав жена. Тя неочаквано силно се вкопчи в протегнатите му длани, заскърцаха по стената търсещите ѝ опора чизми. Еврих с усилие я качи нагоре, удивен от това колко лесно се справи. Спря да си поеме дъх, а Вълкодав изведнъж се появи редом — извънредно тихо и неизвестно как. Задържа се за миг, после скочи от другата страна. Сигурно виждаше къде ще се приземи. Еврих отново забеляза светещите му очи — същински вълчи зъркели! Притисна се към неравния корав камък, усещайки с ожулената си кожа всяка издатинка по него, после изпъна крака, за да уравни теглото на Раг, която той бавно спускаше в ръцете му. Мярна се страхлива мисъл — ей сега ще дотичат побеснелите итигули и ще го сграбчат за ботушите. Или утавегу, изгубили от поглед своя нов приятел вянин, ще се окопитят и ще подскочат, щракайки със зъби и огласяйки селото с яростен лай... Раг внезапно ахна сподавено и пусна ръцете му. Китките ѝ се изхлузиха от пръстите на арантянина и той се изплаши, че жената ще се пребие... ала отдолу долетя тихият глас на Вълкодав:

— Ти си...

Еврих, за миг отмалял от облекчение, скочи в тъмнината подир спътниците си.

Стресна се, докато летеше сякаш в нищото, пристъпът паника успя да го завладее... само за един миг. Под нозете изхрущя чакъл, сблъсъкът със земята прегъна граматика на две, той удари брадичка в собственото си коляно, ала за щастие не си прехапа езика. Замаяно се изправи, осъзнавайки, че невъзможното все пак е постигнато. Бяха се измъкнали от селото. И там досега никой не бе вдигнал тревога.

— Аоу-ууау-уа... — сдържано долетя оттатък стената. Бяха утавегу. Пожелаваха им добър път и изразяваха своята печал, че толкова скоро се разделят със своя Водач. Еврих обърна лице към Вълкодав. Звездната светлина му позволи да види как вянинът вдигна глава. За трети път Еврих забеляза нечовешки огънчета под клепачите на варварина и вътрешно се сви, почти уверен, че вянинът ще им отвърне на кучешкия език. Но Вълкодав премълча.

— Кажи поне нещо!... — примоли се ученият на спътника си, катерейки се подире му по тясната стръмна пътека. — Откак бяхме в селото, сякаш си забравил да приказваш! Какво ти е?

Отново мъкнеше двете торби. И вече почти беше се предал на мисълта за излишния товар, който трябва да захвърли. Бе вир-вода само след стотина крачки, затова спря, за да се преоблече набързо. Без топлатата куртка чувстваше приятна прохлада, но ръцете му замръзваха, особено китките. Когато се налагаше да се хваща за камъни като за парапет, съвсем сериозно се опасяваше, че те ще се счупят като стъклени. Сгъваха се трудно и почваше да не ги усеща.

Вълкодав носеше Раг на ръце. Жената му проговаряше нещо от време на време, Еврих не чуваше какво, но сигурно го упътваше. Вървяха към планината, наричана от шанката Тлееща пещ, по най-краткия път. Вянинът вървеше бързо, сърпчето на младата месечина, надникнало иззад далечна гърбица на хребета, лееше от небесата светло сребро. Еврих едва успяваше да не изостава, като си мислеше, че само преди няколко месеца Вълкодав мъкнеше на ръце самия него.

Засечният рид, разбира се, не приличаше на Задоблачния рид. И потерята, погнала ги тогава, беше съвсем друга...

Прилепчо ту изпреварваше бегълците, разужнавайки пътя, ту оставаше отзад, зает с някакви си свои прилепски работи. Когато за пореден път прелетя покрай арантянина, като бръсна косите му с меко крило, а после кацна на рамото на Вълкодав и възбудено заврещя, вянинът се обърна към Еврих и промълви зловещо спокойно:

— Вече са разбрали. Тръгват да ни преследват.

Еврих пресметна изминатото разстояние и си направи извода, че ще ги настигнат доста преди да стигнат до владенията на шаните, където имаше надежда да получат закрила. Опита се да се утеша, че Вълкодав е сгрешил за преследването. Слаба утеха. Попита:

— Как разбра?

Не беше израз на съмнение. Беше обикновеното негово любопитство, което го караше въпреки близката гибел да разглежда вълните, които ги носеха право към Конника. Наистина му бе интересно дали вянинът разбира крясъците на Прилепчо? Или обменяше с него мисли? Дали така е било с утавегу — досущ както вилите общуват помежду си и със своите симурани?

— Първо искаха да насъскат песовете — отвърна Вълкодав, — но те не хващат дирята ни. Подскажи ни, госпожа, има ли наблизно укритие, където няма да ни намерят? Без кучетата.

Раг отговори:

— Намираме се на земята на кворите, а на нея те ще ни намерят навсякъде. Край. Ще умрем. Молете Боговете си, чуждоземци, смъртта ви да бъде не твърде страшна.

— Хайде, пак за умирање... — намръщи се Еврих, но Раг го прекъсна:

— Знам само едно място, до което кворите не ще посмеят да припарят. Но и ние оттам живи няма да излезем, защото на смъртните е забранено да газят свещената земя...

Еврих веднага се сети за Порталите, които — кой знае? — биха могли да се намират тук. В дома му вярваха, че човек, склонен да пътува из Долния свят, през живота си може да се възползва от три различни Портала, не повече. Онези, които пробвали да преминат през четвъртия, ги сполитали, според мълвата, наистина страшни неща — отнасяло ги нейде в съвсем задпределни пространства, откъдето малцина смогвали да се измъкнат, и то посредством могъща магия или по чудо на Боговете. Единствено люде, близки до светостта, можели да се пренасят натам и обратно извън всякакви Портали, по свое хрумване. Тях така ги и наричаха — Съединяващи светове. Еврих не мислеше, че е близо до святост, пък и бе минал трите си Портала. Затова и започнаха пътя си с Вълкодав край Скалата на Мъглите. Друг достъпен за Еврих Портал се намираше още по-далеч от Западния материк, а пред останалите не го чакаха с отворени приятелски обятия...

Е, какво пък! Ако се наложи да избира между четвъртия Портал и жадуващите отмъщение итигули, би предпочел да види къде именно бива запокитен един пътник, полакомил се за други светове...

Раг прекъсна размишленията му, като каза:

— Харан Киир!...

Двамата мъже неволно вирнаха глави към исполинския връх отляво. Словата на Раг и нейното зловещо предупреждение сякаш бяха чути. И като че в отговор, над ледения пик запламтя зелено зарево.

Не приличаше на северно сияние, което в родината на Еврих се появяваше веднъж на деветдесет години и беше почитано като велико знамение, а в родния край на Вълкодав цяла зима висеше досуц зеленикави ресни в небето, люлеейки се от пориви на нетукашен загадъчен вятър. Островните сегвани, обитаващи още по-северни земи, разправяха, че у тях сиянието се преливало в повече цветове и даже понякога говорело — трещяло и съскало. Ала това, което се разгаряше пред очите на бегълците, изобщо не беше като онази мразовита северна заря. От върха на Харан Киир изникна дълъг език яркозелен пламък. Известно време остана на място, като трепереше и се кривеше, а после скочи по склона, разтече се по скалите, обви ги в светеца прозирна мъгла, завихри се в устието на ледена пукнатина и отстъпи в тъмната ѝ дълбочина... Скри се — и отново се разгъна над върха, слабо напомняйки на вдигната длан... която им махаше... подмамваше...

Зовеше ги.

Еврих за кратко изгуби дар слово и просто съзерцаваше необикновеното явление, без да мисли за нищо. Не се сети дори за онова, за което се хващаше винаги при подобни обстоятелства — за „Допълненията“, за перото, за мастилото и пергамента. Дори не взе да ниже наум подходящите думи за описание, както винаги правеше едва ли не несъзнателно, щом видеше нещо достойно за увековечаване в писмена. Именно тази странна пустота на мислите го накара в края на краищата да се усети и да дойде на себе си. Тръсна глава, за да открие, че бавно върви по каменистия, обрасъл с рядка хилава трева склон право към тясната долина, отвъд която към небето се извисяваха снеговете на Харан Киир. Ученият се озърна. Видя Вълкодав, който също вървеше натам, макар още по-бавно. Щом арантянинът спря, спря и вянинът. И също тръсна глава, за да прогони Замайването, което и него не бе подминало, макар че го бе докоснало по-слабо. Спогледаха се.

— То ни вика... — рече Вълкодав.

— Значи и вие чувате този Зов — обади се Раг. Тя тромаво опипваше корема си, все още носена от вянина. — Нека се върнем, докато още разбираме какво вършим!

Еврих зиморничаво потрепери. Ами ако итигулите все пак не ги убият? Или сега Вълкодав ще посочи изоставена животинска бърлога,

в която ще се скрият до сутринта?...

Въпреки че — какво би могло да се промени на сутринта? Пак ще ги гонят...

— Защо и двете ви племена толкова се страхуват от мъртвите? — изведнъж попита Вълкодав. — Та това са вашите умрели. Нима ще ви сторят зло? На собствените си внуци?

Зеленият пламък отново се мятеше от склона към върха и обратно. Еврих внезапно си каза, че огънят е като жив, че се протяга към тях през клисурата. Но не можеше да пресече някаква граница, затова помръкваше и отскачаше назад, за да поеме сили от неведомия си източник.

— Жив човек не бива да вижда къде ликуват отлетелите души... — промълви Раг. Гледаше Харан Киир с разширени очи, в които се отразяваше странното зарево.

— Ние пък пируваме и се веселим на гробищата, така че мъртвите предци да не се чувстват изоставени и забравени — възрази Вълкодав. — И откак се помня, откак газя земята, нито един умрял не ми е досаждал повече от живите!

Еврих напрягаше слух, ловейки шумоленето на нощта. Потерята още не се чуваше, от което му ставаше дори по-страшно. Когато отзад ехтят викове, ечат рогове, прехвърлят си лая злобни гончета, тогава поне имаш представа откъде идва лошото, далеко ли е от теб... А така, всред безмълвието, кожата настръхва, очаквайки нож под ребрата от крадешком промъкналите се итигули. И това ще е първото, което ще усетиш от приближаването им... Първото — и последното.

— Я да идем да видим кой ни вика — рече нехайно Вълкодав. И тръгна с прехапалата устни Раг право през долинката, към танцуващия призрачен огън. Еврих сви рамене, вдигна торбите и го последва почти с желание. Странна работа! Щом реши драговошно да иде насреща, отвъдният кошмар, който одева заплашваше да удави разума, се отдръпна от съзнанието. Сега арантянинът повече се безпокоеше дали ще успеят да стигнат непристъпната планина, преди да се появят преследвачите. Недълбоката клисура, разграничаваща двете планински грамади, беше гола като дъно на корито. Сигурно оттук в незапомнени времена, навярно през Великата Тъма, е пълзял ледников език, но ледът го няма вече, а ложето му е останало. В равнината този оставен от ледовете белег би се покрил с почва, би обрасъл с дървета и треви,

биха омекнали ръбовете му. Би заприличал на истинска долинка. А тук си оставаше същата като преди хиляди години клисурка.

Тоест — нямаше място за криене. Еврих подтичваше подир вървящия с широка крачка вянин и чакаше с вцепенен гръб всеки момент в торбата му да се забие стрела. Още щом му хрумна тази възможност, той започна да се старае да се намира плътно зад Вълкодав, така че да го прикрива със своя гръб, поне малко от малко защитен... като се надяваше все пак итигулските лъкове да не запечат с тетиви, преди да са стигнали до склона на забранената планина.

Зеленият огън отново изникна над върха, спусна се надолу, при което, доколкото видя граматикът, не стопи снега по пътя си... и спря съвсем близо пред тях, точно над пукнатината, в която се шмугваше. Арантянинът се вгледа в скалите от двете страни на входа — те блестяха, като че облицовани с изумруди, — и се замисли: камък или лед?...

Докато си блъскаше главата над този, не чак толкова важен въпрос, двамата с вянина минаха дъното на плешивата клисура и поеха нагоре по склона. В този момент се появиха преследвачите им. Вълкодав се озърна, дочул отзад тъжния вой на утавегу. Белите песове не бяха пожелали да хващат следата на бегълците, нито се натискаха да ги настигат и разкъсват, но не можеха съвсем да откажат да се подчиняват на хората. Двата народа твърде дълго бяха живели в съгласие и любов, за да се изтрие изведнъж паметта на отминалите поколения — въпреки идването на Водача.

Вълкодав погледна през рамо точно навреме — итигулите се появиха иззад скалите. Появиха се — и се заковаха на място, поразени от зрелището на избягалите гости, които отиваха там, откъдето, според планинците, нямаше връщане. Вълкодав веднага разбра, че потерята повече няма и крачка да направи. Вождът Елдаг в яда си шибна с колан Най-старата, която скимтеше край нозете му, и вдигна лъка си. Мнозина навярно искаха да пратят стрела подир измъкващата се плячка, ала само вождът се реши да насочи оръжие срещу свещената планина. Винаги, когато предстои неведомо и опасно дело, напред излизат водачите.

— Ууо-ооа... — обидено заплака бялата кучка. Рогата на мощния лък с бръмчене се изправиха, тетивата изплющя и изхвърли стрелата. Зеленото сияние се свличаше на вълни от върха, и се видя как стрелата

описа дъга над долината, после се насочи с жилото право към двамата мъже, отвлекли ценната пленница. Не е чак толкова трудно да отскочиш от самотна стрела, запратена от петстотин крачки. Ала не се наложи. В един миг стрелата сякаш налетя на невидима стена, изби сноп бледи искри и падна на земята. Когато изтрака върху камъните, итигулите вече бяха изчезнали. Храбрите планинци бяха предпочели да си плюят на петите, защото ничия смелост не струва и оглозгана кост пред гнева на духовете на предците, очевидно разсърдени от отчаяната постъпка на Елдаг. Разбира се, не вождът бе виновен, а тримата нечестивци, намислили да осквернят обителта на умрелите. Но стрелата е била спряна, естествено, за да могат предците сами да въздадат дължимото!... А докато го правят, най-разумно е всички итигули да се отдалечат от Харан Киир — колкото е възможно. И после няколко дни да се крият от взора на предците...

— Странно! — каза Еврих. — Ние никаква преграда не усетихме! Нали минахме без пречки? Ти нищо не усети, нали, Вълкодав?...

Вълна зелен пламък се стелеше като издухан от силен приземен вятър светещ прах, ниско над снега и камънака — право към тях по склона. Беше безполезно да бягат и да се крият. Еврих се стегна и стисна клепачи, прикри лице с длани... и нищо не се случи. Мъртвешкото сияние неосезаемо обтече нозете му и се всмука в устието на пукнатината, ръбовете на която отново запламтяха като изумрудени. Еврих влезе в оврага. С гърба си усети порив на вятър, довял от далечните върхове.

Пукнатината се точеше нагоре, като постепенно задълбаваше в недрата на планината. Странният негреещ пламък криволичеше пред тях, като ту ярко избухваше, ту замъждукваше. Понякога докосваше хората, навярно първите за столетия решили да проникнат тук. Скоро бегълците престанаха да се стряскат и да трепват от този, и без туй неусетен допир, а Еврих даже взе да се чуди от какво се е боял допреди малко. Сега вече изгаряше от любопитство, което го караше да забравя умората и страха от преследвачите. Вече не искаше друго, освен да разгадае каква тайна се спотайваше в сърцето на Харан Киир. При това с част от съзнанието си разбираше, че всичко случващо се е някаква

магия. Злата сила често намира заобиколен подход към човека. Нали никой не очаква от нея да призове: я ела насам, за да те унищожа! Не, тя примамва, обещава простички и разбираеми радости, точно според онзи, към когото са насочени. Един ще се хване на видения на купища сребро, друг ще се подведе от лакомията си за други удоволствия... А един граматик — с какво заклинание да го подмамиш? Или един воин? Дори да е чист попадналият под властта на магията, все има с какво да бъде подхлъзнат — честта си да спаси, приятел от гибел да отърве... или ето — задава ти се загадка, пред която умът ти не ще устои...

Еврих мимолетно се замисляше над това и се запитваше дали наистина сляпо върви подир Зова, споменат от Раг, или се движи по собствената си воля, за да задоволи своя чисто научен интерес. Ако е последното, значи те всеки миг могат да спрат, да се обърнат и да излязат... нали?

После си признаваше, че тези разсъждения нямат никакъв смисъл, понеже изобщо нямаше ни най-малкото желание да се връща назад.

Въпреки тежкия товар на гърба и камънака под нозете — едното превиваше към земята, другото караше да се лази по нагорнището — Еврих изпревари Вълкодав. Звездите окончателно изчезнаха над главите им, пукнатината се превърна в истинска пещера. Вянинът с неговото нощно зрение може би не би си подбил краката, но и Еврих вървеше уверено, благодарен на сиянието, озаряващо заледения сипей. Отпред се забеляза разширение, по стените искреше замръзнала вода и дебел скреж. Хлъзгайки се и спъвайки се, арантянинът ускори ход... Глухият глас на Вълкодав го възпря:

— Спираме тук... на госпожата ѝ е лошо.

Отначало ученият усети чувство на досада. Ама и тая Раг, тъкмо сега ли ѝ призля — на прага на незнайното... Съвзе се и със срам потисна недостойното в душата си, освободи се от торбите и хукна назад.

Жената клатеше глава, с все сили прехапала устни. Еврих от пръв поглед разбра, че раждането настъпва. Вълкодав вече бе отпуснат на едно коляно, грижливо полагаше клетницата на земята, върху разстлано наметало.

— Ти си, лечителю — изръмжа той към Еврих. — Какво трябва да направя?

Честно казано, арантянинът се смути. О, разбира се, бе лекувал и спасявал хора. И се имаше, без излишно самомнение, за добър познавач на целебното изкуство. Ала досега не му се беше налагало да изражда, на всичко отгоре в такива крайно неблагоприятни условия, а всяко нещо, когато е за първи път, внушава разбираемо опасение. Пък и работата е отговорна!

— Вода да имахме топла... — проговори граматикът и млъкна, усетил се каква глупост е изръл. Водата сама по себе си не бе затруднение — натроши си колкото щеш лед, или събери сняг отвън. Но как ще ги разтопиш?... Дърва наоколо нямаше, нито в пещерата, нито по склона. Огън от изсъхнала трева? Ще има да събира за приличен пламък до разсъмване...

За изумление на младия учен, Вълкодав мълчаливо извади от своята торба котле и деловито заудря с тъпото на брадвичката си по ледената броня на стените. Еврих тъкмо понечи да го попита как ще накладе огън, но стон, изтръгнал се от гърлото на Раг, го накара спешно да ѝ обърне внимание. Арантянинът се наклони над родилката.

— Вие... длъжни сте... да ме оставите... — изхърка тя. — Махнете се...

— Никъде няма да ходим, мила — ласкаво проговори Еврих. Досадата окончателно беше се отдръпнала от мислите му, бе примирен със забавянето и изцяло отдаден на задачата си на лекар, паметта послушно разгърна страниците на спомените относно всичко, свързано с раждането. Граматикът се зае да подгръва и със специални движения да подготвя вкочанените си ръце, за да предизвика поток топлина и познатото усещане на стегнато живо кълбце между дланите си. — Защо ни пъдиш? Вълкодав сега ще запали огън, а навън е много студено... че и вятър задуха... къде ще идем?

Може би ненапразно думата „лекар“ започваше със същата буква като „лъжец“. Лъжата означава говорене на неща, които не са истина... ала говоренето може и да е заклинателно и накрая неистината се превръща в действителност. За някого няма надежда, но му казваш, че ще се оправи. И накрая, с общите усилия на лечителя и болника, това става истина. Половината от лекарския успех, а може би повече, се дължи на уменията да се намери точната дума, която да залъже страдалеца, да го накара да се бори, да упъти духа му в посоката на оздравяването. Еврих каза всичко както трябва и допусна само една

грешка — хвана Раг за ръката. Тъкмо в този момент отново я стегна гърч на родилна мъка и дребната женица с невероятна сила стисна пръстите на лечителя, като почти ги смаза.

Изстена, дишайки на пресекулки:

— Длъжна съм... сама... за мъжете е опасно... ще се погубите... и малкия ми син ще затриете...

— Какъв син? — изуми се Еврих. — Нима не са ти казали, че носиш дъщеря?

Нямаше време да поглежда какво върши Вълкодав, но от мястото на вянина вече замирисваше на дим и леко полъхваше топлина. Само дето миризмата на пушека не приличаше на тази, с каквато горят дърва. Еврих си помисли за диви кози, оставили в пещерата барбонки. Не, сух тор, погълтан от пламъци, също не вони така...

Граматикът престана да се чуди и деловито постави ръце върху корема на Раг, послуша изходящите от лоното ѝ трептения, след което с предпазливи движения започна да утешава и успокоява мъчещата се плът.

— Каж ми, мила — попита той жената, — какво те е подбудило пак да се решиш да ставаш майка? Защото, прости ме, ти си прехвърлила зряла възраст. Сигурно вече имаш големи деца? Лесно ли си раждала преди? Трябва да зная, за да ти помогна...

Погледът на шанката, помътнял от страданието, полека стана пак смислен. Раг неочаквано отмести очи:

— Ти всичко разпознаваш за детето... освен най-важното... Съвсем неотдавна увих косите си в една плитка. Преди година бях девствена, синко...

— В името на всичките Богове от Небесната планина!... — не особено искрено се порази Еврих, без да прекъсва целенето. — И как така... хъм... странно се е разпоредила с теб съдбата, а?

Вълкодав престана да удря с брадвичката и постави котлето върху два камъка край огъня. Раг забележимо се успокои, стоплена от вещите длани на учения. По устните ѝ плъзна нещо като усмивка.

— Трябваше да се оженим още преди години — сподели тя. — Но се случи така, че големият брат на любимия ми премина да ликува при предците и... — Тя за миг замълча, беше ѝ страшно да говори за мъртвите, след като се намираше в пещера на склона на Харан Киир, озарена от призрачното сияние на зелената дъга, която народът ѝ преди

бе съзерцавал само отдалеч и я почиташе като пълчища прабащини души. — Кворите го оставиха за храна на лешоядите — продължи Раг. — Жена му овдовя, децата му останаха сираци. По древен обичай любимият ми замести брат си в семейството му. Кворите вече са забравили тази стара повеля... но ние, шаните, я спазваме край огнищата си. Аз помагах на неговата съпруга и на новите му деца...

Гласът ѝ отново секна. Напрегнатото ѝ лоно се разтърсваше от конвулсии, готово да пусне младенеца навън.

— Отново те моля да не се сърдиш на любопитството ми — промълви Еврих. — Знам, че у доста племена по света е прието мъжът да вземе толкова жени, колкото може да подслони и да дари с храна и любов. Чул съм и за народи, където глава на семейството е жената, която понякога води неколцина мъже...

Зад гърба му Вълкодав изсумтя.

— Бащата Небе в Своята премъдрост е създал много неща, които ни се струват понякога странни и дори непотребни — отвърна Раг. — Ние, шаните, смятаме това за още един повод да се преклоним пред Него и да почувстваме колко сме дребни. Поучавайки земните племена, Бащата Небе на всяко племе е дал по парче от мъдростта си, точно колкото този народ е могъл да приеме и разбере. Ние смятаме, че падналият се нам дял от мъдростта Му е най-достоеен и най-приляга на свободно и разумно племе като нашето. У нас един мъж храни само една жена, а една жена шие ризи само за един мъж...

Вълкодав провери с пръст колко е нагрята водата, отмести котлето от огъня, взе го с омотана в ръкава длан и преля съдържимото в празен мях. Прилепчо тутакси се настани върху мяха, доволен да се погрее. Вянинът пак напълни котлето с чист лед и го постави върху жарта на синкавия пламък, подхранван от късове камък-огневец. Това бе горящ камък, тъмносив, мазно лъщящ, оставяше доста пепел и сгурия, вонеше ужасно в огъня, но по-добро гориво нямаше в пещерата. Въпреки това вянинът благодари в мислите си на неведомата, но като че ли благосклонна Сила, която обитаваше недрата на планината.

Виждаше, че Еврих се справя. Скромното вълшебство на арантянина прегръщаше изстрадалата родилка, пое измъчената ѝ душа и я отнесе далеч от кладенеца болка и ужас, в който вече бе готова да потъне. Сега шанката щеше да роди — спокойно и без страдание, без

вреда нито за нея, нито за чедото й... Но вянинът трябваше да се погрижи за още нещо.

Пропъди бурно изразилия недоволството си Прилепчо от меха с топла вода, уви го в наметалото си и седна край Раг. Показа й дръжката на Слънчев пламък:

— Тръгне ли детето, не се безпокой за никаква зла и нечиста сила, госпожа. Хвани се за малко за този меч, ще те предпази... Еврих! Ако ти потрябвам, викни ме.

Сетне извади от дъното на торбата си глава чесън и излезе навън.

Не му хареса това, което ставаше извън пещерата. Когато напускаха итигулското село, прехвърляйки се през стената, нощта не бе топла, но поне от устата тогава не излизаше пара като сега. И от северозапад неизвестно защо задуха режещ вятър, сякаш идещ от сърцето на ледената пустота между световите, ако се вярва на Тилорн. Засега не беше довял облаци, които да забулят лунния сърп и звездите, ярко сияещи сред небесните потоци. Виещият вятър тревожеше снежните одежди на планинските върхари и облените в нощна светлина хребети мязаха на върволица крачещи великани с развяващи се бели наметала. Вълкодав усети как в сърцето му впълзява черен ужас. Север и запад са лошите посоки на света. Там умира слънцето, там царуват студ и мрак. Нищо хубаво не идва оттам. Ето пресен пример — сегваните, някога плъпнали от Островите. Разумните люде даже печката си зидат в северния ъгъл на дома — за да застане като непреодолима преграда пред всяка нечиста мерзост, тръгнала да погубва живите гнезда... Вълкодав силно се съмняваше, че хилавото му, на бърза ръка стъкмено огнище, запазено на всичко отгоре не с честно дърво, а с подземен камък, ще смогне някак да ги предпази от зли сили. Повече надежди възлагаше на добрата стомана на меча си. Вянинът помнеше, че когато почтените възрастни жени водеха майка му да даде живот на по-малките братя и сестри в затоплената баня, баща му винаги съпровождаше съпругата си, а мамините братя оголваха остри мечове и пазеха на пост пред вратата, докато отвътре не се дочуеше бебешки плач. Защото знае се — нечистата сила, бързаща да вкуси топла жива кръв, се плаши най-много от благородното ковашко изделие, държано от ръката на воин, който тъкмо в този

момент не разбира от шегички... Вълкодав пак погледна небето. Вятърът подхващаше и разпаряше снежните платнища, пращаше ги върху склоновете като бели въртопи. Колебливи стълбове летящ сняг се посипваха по чукарите, за да се издигнат пак — и всички се движеха в една посока. Право насреща.

Невидима ръка сякаш насмиташе бродещите призраци, насъскваше ги към устието на оврага, преминаващ в пещера, пред която бе застанал Вълкодав... Не искаше да помисля дори в какво могат да се сплетат снежните вихрушки, ако им позволи да се докопат до родилката. Ала трябваше нещо да предприеме. Надали преградата, спряла Елдаговата стрела, щеше да възпре и тях...

Врагът напираше и вянинът бе готов да приеме боя. Безнадежден бой може би. Почти сигурно безнадежден. Нямаше къде да се скрие, нито имаше мегдан за отстъпление... а как да се преболи с неведомата сила?... Хрумна му нещо. Извади от торбата си два дълги тънки шнура, мъкнеше ги за всеки случай, и върза единия към висящата на пояса брадва, а другия — към дръжката на бойния си нож. После обърна лице на юг и отправи молитва, макар и да не разчиташе, че тя ще бъде чута. Нима ще надмогне човешки глас пътя към Светлите Богове, докато Ги призовава от планините? Че и на две крачки от входа в някакво подземие?...

Снежните стълбове тъкмо прекосяваха долинката, а вятърът вече носеше фин мразовит пращец, който бодеше очите. Стрелите на студените пориви като на шега пронизваха дрехите, достигаха тялото, смразявайки в него живота и топлината. Черното небе отгоре отново предизвика спомени за разказите на Тилорн. Вълкодав се усети като дребничка жива искрица в търбуха на гигантския леден мрак, разделил световите. Нима е в състояние тази искрица поне за миг да се опълчи на вечната Тъма, след като, според звездния скиталец, диханието ѝ ще угаси някога даже Слънцето и първосътворените звезди?... Вълкодав намери място, удобно за отбрана, към което противникът не можеше да мине в обход, и зачака.

... Към входа на пещерата се устреми клатушкащ се стълб от вихрено въртящ се сняг. Вянинът направи стъпка и застана на пътя му. Не предстоеше схватка на кан-киро, в която на нападателя вежливо отстъпват, така че миг по-късно също толкова вежливо да изтощят враждебния му порив. Така става, когато насреща си имаш човек, та

дори и звяр — и единият, и другият винаги могат да бъдат наказани да се замислят дали да повторят нападението. Ала сега към Вълкодав се движеше въплътеното Зло, толкова изчистено в същността си, че бе изгубило способността да приема човешки, животински или друг облик, способен да разсъждава. Изчистеното Зло е отрицание на всяко живо същество, понеже няма изначално зли създания, а само такива, отклонили се от Доброто... ала никое не би могло чак толкова да кривне към противната страна! И най-лошият от земните душегубци, че даже и от черните магове, все някога е бил малко дете и се е усмихвал на майка си. На сегашните врагове на вянина не им е била дадена дори смътна памет за нещо подобно; каквито ги виждаше в момента Вълкодав, такива те си бяха възникнали. Приближавайки се, снежните вихрушки мимолетно приемаха форми на разкривени човешки фигури, ала не се задържаха в този образ и летяха нататък, безкрило прескачайки от камък на камък.

— Хайде, елате ми!... — заръмжа Вълкодав.

Бойният нож, подарък от слепия Дикерон, свирна късо, цепейки въздуха, разпори точно средата на връхлитащия снежен призрак и, както бе намазан с чесън, предизвика нисък, отвъд границите на слуха, чудовищен вопъл — дрезгав рев на нещо смъртно ранено. Бялата сянка размаха безформени израстъци и се разпадна, свлече се като рехавя пряспа, бяло петно върху тъмните камъни. Вече бе обикновен сняг, връз който може да се стъпи без страх, че ще те сграбчи за нозете. Вълкодав припряно издърпа ножа обратно...

Спечели време да успее да реши какви именно духове толкова упорито напиреха да нахлуят в пещерата при родилката. И кой би могъл да е техният повелител. После го нападнаха няколко снежни призрака наведнъж и място за въпроси не остана. Както винаги, щом започне истинска битка, съзнанието сякаш отстъпва встрани, предавайки юздите на властта си на някакъв по-древен разум, вкоренен непосредствено в тялото. И този разум знае: нищо от бялата мерзост не бива да проникне в пещерата. Нищо. Нито една от всички твари.

... Ето че стана трудно да мята ножа и секирата и да ги издърпва назад. Прехвърли брадвата в лявата ръка, а с дясната измъкна от ножницата Слънчев пламък. Дръжката на меча му се стори необичайно гореща. Дали нападащите мразовити привидения не бяха пробудили у него заложената частица огън?... Поредната безобразна твар заби в

лицето на вянина шепа ледени игли, Вълкодав се претърколи настрани и, премятайки се през глава, посече въртящия се стълб с меча, при което дочу съсък и видя струйка пара, изригнала от острието.

Скоро разбра, че рано или късно тварите просто ще го повалят с броя си. Още известно време ще успява да сдържа снежните призраци, но после Харан Киир ще потвърди славата си на непристъпна планина, която не пуска никого да се върне жив, особено нечестивците. Вянинът прецени силите си и се опита да пресметне ще издържи ли до разсъмване. Изгревът би трябвало да срази цялата тази мерзост. Обаче не успяваше да съобрази скоро ли ще се появи слънцето. Струваше му се, че нощта продължава твърде дълго. От друга страна, ако се вярваше на движението на звездите... Звездите?

Спасявайки се от поредния заряд бодливи ледени късчета, той се огъна назад и тупна възник направо в останалата от сразената твар пряспа. Секирата излетя от дланта му и, завъртяна на шнура, срязва бяла вихрушка отляво, а Слънчев пламък изкорми безтегловната плът на друг призрак, тъкмо скланящ се над падналата си жертва. Освободените снежинки се разпиляха в тънък воал и в мига, в който скачаше на крака, Вълкодав видя над себе си небето.

Северната му половина както и преди бе заета от равнодушно блещукащи звезди. Южната обаче бе покрита от исполинска сянка. И още — от юг се дочу глух тътен на гръмотевица. Безформените чудовища веднага се отдръпнаха, сякаш стреснати, и вянинът проумя какво става. Към Задоблачния рид се движеше гръмотевична буря. Откъм не чак толкова далечното море летеше колесницата на разгневения Бог на Гръмотевичните бури. Онзи, който бе пратил убийствения северен вихър и зловещите изтърсаци на Мрака към Харан Киир, не можеше да разчита на пощада. Облачният вал като пехотен строй с копия от светкавици с лекота изпълваше планините, катереше превали, стържеше с върха си по небесния купол. От едната страна го осветяваше сребърната месечника, а от другата... от другата страна се разгаряше зората на още невидимото слънце.

Ето че наблизко удари лилава ослепителна мълния, заби с яростна сила многороги остриета! Планината потръпна сякаш до основите си и Вълкодав с облекчение разбра, че помощта е пристигнала. Бурята вървеше против вятъра, макар празникът на господаря на Гръмотевиците да бе преминал. Сега многострадалната Раг спокойно

щеше да роди детето си... дали бе сбъркал Еврих, предсказвайки момиче? Ах, това ли е важното! Важното е, че тази нощ Тъмните Богове не ще получат своя жертва. Защото щом проехти гласът на Гръмотевичния Бог, нечистите сили се крият под камък и шумка, след което дълго не смеят да подадат пипала от бърлогите си...

Скоро ще ливне пречистващ дъжд и без следа ще разтопи цялото зло, нападнало хората. Но засега бурята едва идеше, затова духовете на студа, усещайки края си, още по-нагло и отчаяно се устремиха напред. Навярно не искаха да загинат, без да са постигнали поне частичен успех... какво ли толкова ценно за тях и за господарите им имаше в тази пещера?

Дали на детето на Раг бе предначертана някаква особена съдба, която ще разтърси сферите на мирозданието?... Ако наистина е така, Вълкодав сега ставаше отговорен пред съдбините на Вселената!... Помисли го и разбра как се е чувствал неговият праотец, великия Ковач, помагал на Бога на Бурята да брани света в епохата на Великата Тъма. *Не, каза си вянинът. Вярно казват, че оттогава светът е издрейбнял. Или аз съм толкоз скудоумен, че съвсем не желая да мисля за възвишеното?... Наистина ми е по-лесно да си река — трябва да спася тази жена — и толкова! Да спася и детето и, виновно само за това, че именно сега е тръгнало да се появи на този свят. А какви планове имат боговете за това дете — не знам. И не ща да знам...*

Имаше отлична секира с яка дъбова дръжка. По ръба на грижливо гледаното острие се точеше свещен орнамент — върволица зъбци с насадени върху им кръгове. Още една мълния засия, разпра буреносния мрак над планините, и мъртвешки отблясък докосна метала, задържа се върху него и облече секирата в едва забележим мъждукащ пашкул. Бялото чудовище, изникнало пред вянина, понечи да отскочи назад, ала се разпръсна дори преди да бъде посечено от секирата. Радост изгръ в душата на Вълкодав!... Той бърже се извърна, драсна зад себе си черта, граница за предпазване, с която сякаш запуши входа на пещерата — чертата мъждиво засвети от едната скална стена до другата. Сетне вянинът се втурна напред, защото светите и магически знаци са си хубаво нещо, ала за да е сигурен, трябва да се погрижи сам за всичко...

Върна се в пещерата едва когато свърши безкрайно дългата нощ и слънцето отмести облаците, за да превърне рукналия порой в бисерни потоци. Колесницата на Гръмотевичния Бог изтропа на север — нейде там, в Небесата, борбата продължаваше.

На Вълкодав му се стори, че в пещерата е топло. Доколкото изобщо би могло да има топлина в подземие със стени наполовина от камък, наполовина от лед. Досетливият Еврих беше натрошил горливи отломки и огънят весело пушеше посред пещерата. Отблясъците на пламъка се смесваха с искрите от зеленото сияние, спотаено в дъното на пещерата. След битката със снежните вихрушки зелената светеца мъгла се стори на вянина познато гальовно същество. Кое то също като него току-що е оцеляло благодарение на чудото на Гръмотевичния Господар. Сиреч то не бе зло. И не можеше да бъде.

Раг спеше край стената, а до гръдта ѝ беше се настанило вързопче с нещо живо в него. И тази живинка изобщо не подозираше колко удивително и странно е започнал пътят ѝ земен.

— Дъщеря... — прошушна Еврих, пазейки съня на майката и детето. Арантянинът изглеждаше така, сякаш той, а не Раг бе претърпял родилните мъки. И въпреки видимото си изтощение, подхвърли на длан парче от камъка-огневец и попита: — С това ли се топлехте в каторжните мини?...

— Не — отвърна Вълкодав. — Там си беше топло целогодишно, намирахме се близо до сърцето на планината... А за този камък знам, че гори, защото веднъж заради такива като него стана пожар и загинаха доста хора в забоя.

Коленичи край огъня и щателно изстиска мокрите си коси. После се съблече и повеси ризата и куртката над пламъка да съхнат, като прекара шнур през ръкавите. Еврих с интерес го гледаше как се оправя, давайки си сметка, че вянинът може и да не обича пещерите, но е свикнал да живее в подземията като риба във вода. Правеше всичко така, че към стореното нито да се добави, нито да се отнеме. И не че правеше нещо извън очевидните рамки. Важното беше как го прави. След като проследи действията на спътника си, арантянинът внезапно шашардиса Вълкодав с въпроса:

— Приятелю, страх ли те е от пещери?

Вълкодав знаеше, че с неговия начин на живот би било редно да се бои от нещо. Или от тесни помещения, или обратно — от открити пространства. Тилорн навремето до втръсване го разпитваше за това и дори го назоваваше с някаква много засукана учена дума. Вълкодав не го запомни, както и съветите на звездния пътешественик какво именно следва да отбягва. Това ли питаше граматикът? За да не се покаже пак заспал невежа, вянинът изсумтя:

— Може би. Какво значение има?

— Не поставям под съмнение храбростта ти... — обидено започна Еврих, но Вълкодав не го доизслуша, а грабна секирата си и се отдалечи навътре в пещерата, където трепкаше зелената дъга и където според него имаше богат пласт камък-огневец. Макар че — за какво ли ще прави запаси от него, след като няма да векуват тук?...

— О, Майко на Премъдростта!... — горчиво се заоплакваше подире му Еврих. — Наистина си била по-милосърдна към добродетелния Салегрин. Защото му се е падало да записва словата на внушаващи уважение пътешественици, без да е имал вземане-даване с варвари, които нищо не зачитат, особено... Ей, Вълкодав! Внимавай да не се изгубиш там!...

В последния възглас на граматика се усети искрено безпокойство. Вянинът не отвърна и скри усмивка в мустаците. Изобщо не разбираше хора, които се губеха — било то в гора, било то в пещера, особено в пещера, където няма два еднакви завоя, пролома и дори стени, или изпаднали от тях камънаци... как може някой да се обърка при толкова ориентири!...

Той доста дълго бе зает да кърти огневец с тъпото на секирата, като с крак сгребваше сивия трошляк в купчинки, така че ако някога тук попадне човек, незапознат с тайните на подземния свят, да се досети, че може да си запали огън. Оставаше да се погрижи да не подпали целия пласт, като предизвика поради незнание пожар под цялата планина. Докато вянинът обмисляше как да уреди това, погледът му се спря върху изцяло ледена и доста гладка стена, край която на вълнисти кълба плуваше зелената мъгла. Вълкодав си рече, че толкова е свикнал с това мъждукане, че изобщо не му обръщаше

внимание. А не чак толкова отдавна го гледаше с опасения... И ето че все пак присъщата му подозрителност не бе задрямала съвсем. Нещо, някакво предчувствие го убоде и той отпусна секирата, взря се в тъмната дълбина на леда... и внезапно забеляза на аршин под повърхността преобърнатата човешка фигура.

Вълкодав нямаше нужда да търси обяснения как се случват подобни неща. Нещастникът се бе продънил в пукнатина на ледника и бе замръзнал там със счупени крайници. И това е станало отдавна, много отдавна. Снегът и ледените отломки, засипали мразовития му гроб, са се слегнали под собствената си тежест, превръщайки се в леден блок. За което се искаше навярно не един век. А и да се озове на самото дъно на някога огромния ледник, под слоеве камък и земя, редом с неизвестно от какви води промита пещера — за това колко време ли е било нужно?...

Вянинът се прилепи към стената, напрегна очи. Мъртвият висеше с лице към него. Устата — страдалчески приотворена, край устните бе замръзнала като облаче малко кръв. Леле, не само ръцете и краката, смазани са му били и ребрата, досети се Вълкодав. Колко ли се е мъчил, клетникът!

Иначе лицето бе като живо, даже очите бяха отворени. Красиво, съвсем младо лице... И ръцете му не бяха нито на занаятчия, нито на воин — сякаш само перо по пергамент бяха водили. Или нещо такова. Вълкодав отстъпи назад и неодобрително поклати глава. Лошо е, когато на мъртвите се отказва честно погребение и остават там, където ги е сполетяла жестоката смърт. Юношата бе леко облечен, дрехите му напомняха за любимите премени на Еврих, ето — и сандали на бос крак... По заснежените планини така не се ходи. Значи, не е пострадал заради собствената си глупост и неопитност, бил е хвърлен в ледения капан. Може дори да са стояли отгоре и злорадо да са слушали стоновете на обречения...

Вълкодав извърна лице от мъртвеца и взе секирата. Предстоеше му дълга и нелека работа. Прицели се — и перна стената с остроото на секирата, веднага откъртвайки солиден къс...

Еврих, както следваше да се очаква, скоро довтаса заради грохота на падащите отломки. Веднага схвана причината и намерението на Вълкодав отначало го накара да се нацупи:

— У нас не се смята за добродетел да се тревожат умрелите...

Вянинът даже не го погледна и продължи да сече леда. Младият учен постоя до него, наблюдавайки как прозрачната тъмнина на стената се превръща в нащърбен мръснобял хаос, после въздъхна:

— У нас също така се смята, че мъртвите следва да вкусят вечния си покой в гроб, а не да висят като въжеиграчи... и съм чувал, че на всеки, който погребее даже чужд му мъртвец, на онзи свят Боговете от Небесната планина поднасят сребърна чаша!...

Върна се при торбата си, донесе своята брадвичка и взе да помага на Вълкодав.

Заниманието на мъжете никак не обезпокои Раг. Шанката спеше дълбоко с глава в скута на майка си, отново явила ѝ се насън. Не дочуваше трясъка на срутващия се лед и глухите удари на двайсет крачки от нея. Майка ѝ пееше приспивна песен и я милваше по бузата и по рано прошарените коси. Майка ѝ си отиде много отдавна, още докато Раг беше малко момиченце. Раг смътно помнеше чертите ѝ и затова не се вглеждаше в лика ѝ. Ала ако можеха Еврих и Вълкодав да видят призрачната гостенка, биха я разпознали на часа. Ала не им бе дадено да надникват в чуждите сънища...

Прилепчо се настани на издатина над главата на уморената родилка. Камъкът бе студен, лапичките му мръзнеха и това не му допадаше. След дълги опити да си намери хубаво местенце Прилепчо обидено се махна от стената, прелетя до приятелите си, пропълзя в останената куртка на Еврих и кротна там, подал само черната си муцунка навън. Нали трябваше да види над какво толкова усърдно се трудеха хората!

Когато накрая двамата мъже освободиха замръзналия труп от ледената прегръдка, като с предпазливи удари на секирите сваляха последните буци, навън вече се беше разсъмнало, облаците се прокъсваха на места, макар дъждът да продължаваше да мие планините от двете страни на Харан Киир, но тук-там по склоновете се разхождаха снопове слънчеви лъчи. Мъртвецът лежеше връз сивокафеникавите камъни и вече никой не би казал за него, че изглежда като жив. Докато се намираше в търбуха на ледения блок, прозрачната маса позволяваше да се види всяка гънка по дрехите му, всяко косъмче по кожата му. Пък и както беше увиснал одева, сякаш вечно падаше

през сгъстен въздух. Ала сега, извлечен от леда, дори не можеше да бъде положен по гръб, приличаше на крив дънер с посукано щръкнали нелепи клони. Вече нямаше в него онова последно достойнство от мъченическата смърт, остана само безобразието на мъртвата плът. И лицето не изглеждаше повече чисто и младо. Труп. Грозен. Празна обвивка на отлетяла в небитието душа, обречена на разрушаване като изоставен дом. Нещо, на което се е полагало да се съедини със световните стихии още преди много, много лета.

— Как мислиш да го погребем? — попита Еврих.

Вянинът го изгледа с подозрение:

— С огън.

Опасяваше се какво ли ще дойде на ума на арантянина. Сега ще се сети за старовремски обреди, за които е чел в книгите си... Уви, позна.

— Ние изобщо нищо не знаем за погребалните традиции на народа му — заяви Еврих, докато мъкнеха заедно парчета огневец. Вълкодав мислено се съгласи с изказването, но не и с възможните изводи. Огнено погребение за убития момък — това му изглеждаше добро и правилно. Знаеше, че по този начин душата ще се възнесе право на Небето, за да застане пред праведния Божи съд, а тленните останки ще се разтворят във въздуха и земята, така че нищо да не възпира полета на духа.

— Едно време, когато още били живи най-първите хора, живял един старец с тримата си сина... — неочаквано поде Еврих. — И когато той починал, синовете му започнали да умуват как най-добре да постъпят с тялото. „Земята е Майка на хората и Боговете — казал най-големият брат. — Нека положим татко в Майчиното лоно, за да се възроди отново!“... Но в същата нощ му се присънил покойникът, който се оплакал, че могилените червеи ще го гъделичкат, никакъв покой не е това. „Боговете от Небесната планина са ни направили от глина — казал тогава средният син. — Ще дадем покой на татко в голяма делва, ще залеем с въськ капака“... Но същата вечер сънувал...

— Неправилно разказваш — нареждайки камъка-огневец около тялото, изсумтя Вълкодав. — Не в делва, а в хралупа. Защото Боговете са ни изрязали от дървесина.

— Не, в делва! — войнствено го прекъсна Еврих. — Така е според най-старото арантско предание! Учителят ми е бил в столицата

и сам е превеждал писмена от каменни плочи, изработени навярно преди Падането на Нощта!...

Така арантяните наричаха Великата Тъма.

— Не съм виждал тия плочи — озъби се Вълкодав. — Аз ти казвам какво се разказва у нас. Това е предание на моето племе.

— Ето така става винаги! — с досада се плесна по бедрото Еврих. — Знание, изначално дарено на един народ, повече от останалите склонен към мъдрост, започва да се разпространява нашир и надлъж по света, като претърпява неизбежни изкривявания, след което някой ти казва важно-важно: и това не е твое, и това също, а това пък е било съвсем другояче...

Вълкодав този път премълча. Озове ли се сега сред тях Тилорн, би им обяснил, че няма за какво да се карат, защото всеки е прав посвоему. За Вълкодав заблудите на Еврих бяха очевидни, но не се надяваше да убеди твърдоглавия арантянин. Да спориш с учен, е също като да се препираш с жрец. Пък и не е прилично да се състезават по красноречие на две крачки от мъртвец...

— Я по-добре чуйте и двамата как е било в действителност — чуха внезапно гласът на Раг. — Средният син предложил да вържат сал и пратят останките на баща си по реката, тъй като всички добре знаят, че Бащата Небе е изплел най-първия от стеблата на тревата шех, която расте покрай речните брегове...

Жената стоеше на входа на пещерата и кърмеше голичкото си момиченце.

— Какво правиш, жено!... — ужаси се Еврих. — Ще простудиш детето!...

Раг само се подсмихна.

— Вие, от равнините, сте изнежени, свикнали сте все да ви е топло и сте разглезени — каза тя. — Не ще разберете защо ние, планинските хора, сме толкова здрави и издръжливи. Моята дъщеря няма да настине, а ще порасне умна и красива, по нищо няма да прилича на лигавите хилави девойки от низините. А ти, лекарю, по-добре виж как ми ем в сняг своите младенци, и направи същото със своите деца, когато ги проимаш!

Действително, малката преспокойно сучеше от най-добрата храна на света и риташе весело с крачета, без да хленчи от милувките на хладния вятър. После към тях надникна слънцето.

— Кой е този младеж, комуто подготвяте свещенаклада? — попита Раг. — Нима кворите са осквернили с убийство непристъпната планина? Заслужават...

— Не знаем кой е, нито кои са били неговите убийци, но народът на Четирите орела не е виновен — побърза да увери жената Еврих. — Клетникът е бил в леда преди векове, дълго преди Последната война...

Раг със съмнение поклати глава. Ала поне не продължи да говори защо кворите са виновни за всичко лошо по света.

Вълкодав реши, че горивото е достатъчно. Вдигна замръзналия труп и го положи върху сивата, мазна наглед купчина. После се върна в пещерата, загреба с плосък като лопата къс камък-огневец жива жар и го изнесе навън. Купчината, както бе заледена, се разгаряше неохотно, ала внезапно, огряна от слънцето, удивително бързо запламтя, сякаш бе кладата от сухи дъбови цепеници.

Двамата мъже и жената мълком гледаха как се издигат нагоре езиците на свещения огън, как пламъкът се приближава към злощастните останки, които приемаха честното погребение векове подир изхода на душата. Огневецът бълваше гъсти кълба дим, кадеше, сипеше остро миришещи сажди. Ледът се топеше, вода се срещаше с огън, между късовете гориво изригваше съскаща пара. Трупът взе да омеква, безобразно натрошеното тяло се отпусна и по странен начин се разхубави отново. Необяснимо се изглади даже лицето, загрозено от гримасата на агонията. За миг върху кладата сякаш спеше спокойно юноша. После пушек и пара го покриха, а затоплилия храната си огън зарева победоносно, а всред жарката му снага се мяркаха зелени езичета. Поне така се привидя на Вълкодав. Ала по-странното и удивително бе друго. Вянинът все чакаше смрад на горящо месо да удари по носовете им, но това така и не се случи. Миришеше си на горящ огневец — и толкоз. Ни повече, ни по-малко. Еврих също се учуди, пристъпи от крак на крак и предположи:

— Навярно твърде дълго е бил в леда, затова частиците на плътта му са станали от друго естество. Чувал съм, че на Островите понякога намират туловища на древни животни, неразложени заради свирепия тамошен студ. Та те също горят така... като че са дървени... Сегвининът, който ми го разказа, искал да си опече малко мръвка, но плътта се разкашкала и изгоряла много бързо...

Ученият си е учен — винаги се чувства по-добре и по-уютно, ако успее да измисли поне някакво обяснение. Но кой знае защо научните доводи понякога звучат неуместно, а вместо да ги приемеш, ти се иска да коленичиш и със сълзи на очи да приветстваш Чудото...

Димът, смесен с къдели бяла пара, се стелеше по склона. Течеше по мократа синева на ледника, ярко искрящ след небивалата гръмотевична буря, и сетне се възнасяше нагоре като стегнат стълб, който не бързаше да се разсейва. Когато се издигна над планинския връх, в него ненадейно пламна дъга. Вълкодав се намръщи, мъчейки се да си припомни дали е редно да става така, нима е бивало и преди — в пушек, вместо в дъжд или в облак да грейне многоцветна дъга?... Или може би това си бе далечна дъга, просто случила се на фона на дима? Надали, рече си. Дъгата бе твърде зелена, сякаш слънчевата светлина се раздробяваше върху кристали чист изумруд. Единият ѝ край бе забоден във върха на Харан Киир, а другият чезнеше във висините. Бе зрелище, каквото се запомня за цял живот. Облян в слънце блестящ пик, ослепително ярък на фона на тъмните облаци. Черно-бял стълб дим. И зелена дъга над върха... Вълкодав се запита що ли за вест може да праща подобно знамение. Тълкуванията, които тутакси му хрумнаха, бяха все такива, че веднага се почувства не на себе си. *Добре*, реши той. *Направихме каквото трябваше, а за останалото да се кахърят жреците...* Погледна огъня. Купчината огневец, прочут с дългата си бавна жар, бе прогоряла неестествено бързо. Вече и пушек не излизаше от нея, а и порестите парчета сгурията с шумолене се разпадаха на пепел. Вълкодав неволно потърси с очи за овъглени кости. Всичко, което не е било погълнато от огъня, следваше да бъде, поне по вянски обичай, увито в платно или брезова кора и заровено в земята.

Нямаше обаче нито кости, нито други следи от изгорено човешко тяло. Пламъкът бе погълнал мъртвеца без остатък. Не останаха дори катарамите от сандалите му. Това бе... невъзможно. Двамата мъже и жената с ужас се спогледаха. Впрочем, този ужас не бе такъв, който те сграбчва, когато се боиш за себе си или за друг. Просто човек винаги се плаши, когато усети присъствието на Висшите. Еврих пръв се осмели да изрази общото мълчаливо мнение:

— Според мен — прошепна той, — току-що погребяхме един Бог...

Съдбите наши като ручей текат,
изронват се подобно пясъка крайбрежен,
какво е пясъчинката, какво — водата?...
В живота си, обаче, неведнъж
човек сам трябва да си изкове съдбата.
И често трудно е да избереш,
какво като от тебе не зависят кралства.

И ако някога добро и зло
се сблъскат в битка откровена,
или пък е веч дошъл мигът
пророчествата сетни да се сбъднат,
ти погледни във своята душа
за туй, което те влече с велика сила,
кое те движи и какво е то —
вражда ли е, или добро?

А сетне ти внимателно се вгледай
кой силен е, кого с венец ще кичат,
кому навеки името не ще изричат?
И пак в душата своя погледни
дали добър е краят, който виждаш?
Запитай се отново, точно ти
нима да се намесиш още искаш?

И що за радост е това
без име в бой неравен да умреш?
Дали все пак да не склониш глава,
веч никого не ще да отървеш...
И няма смисъл от геройство празно,
което невъзпято си остава,
а времето лекува всичко знайно,
дори на себе си донявга се прощава.

Освен това, повярвай — тъй е,

*по-лоши врагове от тези няма,
които в огъня на люта битка
за всяка чест и доблест ще забравят.
По-мразени са те и от онези,
които любовта и добротата бранят.
Къде е разликата между тях,
с кого е правдата тогава?*

*Накрая победилият герой
с умора скланя своя меч,
врагът застава на колене,
светът отново от беда спасен е.
Но проехтява заповедно:
„Главите да се отсекаат
на всички, що не са покорни!“ ...
Какво тогава ще решиш,
мой смел другарю,
кому тогава ще помогнеш?*

15. ДОЛИНАТА НА ЗВЪНТЯЩИТЕ РУЧЕИ

В планините есента винаги идва по-рано. В низините още е топло и зелено, но приближаващите студове вече позлатяват по склоновете листака на храсти и дървета. Единствено Тлеещата пещ не спираше да грее своите обитатели, без да се трогва от смяната на сезоните. Зиме снегът тук рядко се залежаваше, но даже ако земята биваше скована от силен мраз, от недрата на планината не секваха кипящите извори. Умелите шани не ги бе домързяло да отклонят горещите потоци през глинени тръби направо в жилищата си, където през канелка си пускаха топла вода, когато си пожелаеха. Бе хубаво за живеене място. Само дето на западния склон смрадно клокочеха катранени езера, а по туловището на планината тук-там изригваха като гнойни циреи дълбоки ями, пълни с изпепеляваща жарова. През годините огнените язви полека-лека се промъкваха все по-близо към селището, но, по думите на Раг, шаните не се тревожеха кой знае колко от това. Първо, селото се разполагаше върху непоклатима скална плоча, неподатлива даже на земетръси, да не говорим пък за огъня, който прогаряше само меката земя. А второ, в пъклената клопка би могъл да попадне само някой квор или пришълец от низините, който понятие си няма от нрава на планините и не умее да се погажда с тях. Своите чеда Пещта винаги предупреждаваше за предстояща опасност. Над зараждащ се огнен трап изсъхваха и умираха растения. Или снегът се топеше по-бързо, ако бе зима. Ала и бедата се научиха да впрягат на работа шанските майстори — в огнените ями грънчарите опичаха съдовете си, спускайки ги в траповете с железни клетки. Чашите и гърнетата, сами по себе си привлекателни по форма, придобиваха след престоя в трапа забележителен блясък и звънтяха, като че правени от кристал или дори сребро — чак до Тин-Вилена ги караха на пазара за продан, без да се срамуват от иначе бедните им шарки.

Вълкодав видя кованите клетки, видя как ги спускат в разжарените недра на планината, окачени на дълги вериги. Клетките му се сториха достатъчно големи, човек би могъл да бъде натикан в

такава... кое наистина в приказките за взаимните жестокости на двете племена беше истина и кое измислица? След спасяването на осъдената да умре чрез изтезания бременна жена вянинът на нищо вече не се учудваше...

Нима, мислеше той, и на Задоблачния рид ще се повтори същото, което някога се е разиграло в Засечния? Ще обезлюдят прекрасните планини, ще им се понесе зла слава на нечисти места, негодни за обитаване?... Нима хората никак не са поумнели подир Последната война?...

След като се наспа хубаво, той си хареса слънчева полянка недалеч от селото и се зае да изпълнява упражненията на воинското правило, без което не е пълен изживяният ден. Въпреки дългия сън, все още усещаше някаква умора. Ако в поселището на „истинните“ му тегнеше каменният свод над главата, то тук го тревожеше нещо друго, и това нещо излизаше от земните недра. Каквото и да му говореха за непоклатимата скала под селото, държаща жилищата като в сигурна длан, от дълбините изтичаше нищо, дразнещо сетивата му, по-недоловимо от миризма, ала Вълкодав бе сигурен в едно — ако бе негова воля, би се махнал оттук начаса. Начаса.

За съжаление, никой не го питаше, нито му даваше да го направи. Шаните вдигнаха приветствен пир по случай завръщането на Раг. Вече бяха изоставили надеждите си да я зърнат жива, а това, несъмнено, бе знамение от Бащата Небе, който обещаваше на племето победа над омразните врагове — кворите. Старейшините и вождът Лагим не се притесниха даже от това, че Раг бе нарушила повелята да роди сама, без чужда помощ, в строго усамотение, а е позволила чужд мъж да поеме плода на лоното ѝ. Хората веднага си припомниха подобна случка отпреди сто години, по време на изхода им от вековния плен. Тогава се появил на бял свят велик вожд, извел народа си от робство. Как можеше да не предположат, че чудесното майчинство на Раг също вещае на шаните радостни промени! Че и онзи мъртъв Бог, досега незнаен за хората, но със сигурност благ!... Е, най-удобното в цялото тълкуване бе това, че на шан-итигулите се даваше възможност да разгромят съперниците си. А предстоеше и екзекуция на пленници, които без малко да бъдат удавени за отмъщение в кипящия катран от без малко овдовелия съпруг на Раг...

Вълкодав съжеляваше тези два народа, които не можеха да си поделят грамадния Задоблачен рид, но не му приличаше да се намесва в чуждия живот. Особено след като самият той още не беше се оправил със себе си. Мрачно предвиждаше, че до смъртта си ще бъде посещаван от спомените за селото на квар-итигулите. По-точно — за народа утавегу, който делеше един дом с хората. И за страшното изкушение, на което едва не се поддаде. Паметта за всичко това го пареше отвътре. Ето, няколко денонощия минаха след бягството и даже при най-силното желание нищо не можеше да се промени, а той продължаваше да се съмнява правилно ли бе постъпил. Е, не се колебаеше дали спасяването на бременната жена е било правилно... но не спираше да съжелява, задето не остана при белите песове.

Вътрешното разединение му пречеше да се съсредоточи, дървеният меч никак не се превръщаше в продължение на тялото. Чужд предмет, неведомо как озовал се в ръката му... *А можеше сега да тича заедно с белоснежните си събратя, да се наслаждава на пиршество от звуци и миризми, недостъпни за човек!... Можеше, да. Би могъл. А вместо това, неизвестно защо стои клекнал, с вдигнати и събрани пети, цялата тежест се пада на възглавничките под пръстите и размахва като луд тежка тояга, мъчейки се да запази равновесие... И за какво? Защо? От къде на къде?...*

Прилепчо, кацнал на дърво в края на поляната, се миеше с езиче. Листата на това дръвце бяха още зелени, но повечето сгърчени и жилави. Дали защото шумата не ставаше за ядене, но крилатото зверче не харесваше мястото си. То кихна и се намръщи, като че от неприятна смрад. Напусна клончето и прехвъркна към канарите, които пазеха завет на поляната от студения вятър от планините. Закръжи над камъните, като вряскаше недоволено.

Вълкодав отдавна бе забелязал двамата млади шани, които уж скришом го наблюдаваха оттам. Дори познаваше единия — петнайсетгодишния Тхалет, беше го оставил да си „почива“ недълго преди срещата с воините на Елдаг. Другият, Мааюн, бе по-големият брат на хлапака. Вянинът не обръщаше внимание на зрителите. Щом толкова им е интересно — да зяпат колкото им душа иска. И без това не правеше нещо, което Майка Кендарат не даваше да се показва на непосветени люде...

Момчетата разбраха, че са открити, и престанаха да се крият. Изправиха се и приближиха.

— Радваме се, чуждоземецо, че вкусихме с теб от един хляб — каза Мааюн. — Ти добре постъпи, като спаси нашата Раг.

Нали трябваше да каже нещо учтиво, за да започне разговор с госта.

По-младият комай не се чувстваше обвързан с подобни предразсъдъци.

— Само дете воин от теб никакъв не става! — заяви той направо. Мааюн го сбута, ала повече от приличие, Тхалет даже не трепна. — Ти и тогава, и сега не би ни открил, ако не беше твоята летяща твар, дете за малко да ни се изсере по главите! Ще ми се да разбере колко струваш в открит честен двубой!

Вянинът би могъл да запита в отговор нахалния младок как си усеща врата, но не го стори. Не беше на годините на тия двамата, та всеки намек за недостатъчно майсторство да го пали за разправия.

— Може и нищо да не струвам — изсумтя безразлично.

— Истински воин на твое място би оставил труповете ни на лешоядите, а ти не ни уби! Сигурно си страхливец и никога не си виждал кръв! — не се укроти младият главорез. — Ти дори нямаш оръжие на свободен човек. Дългите мечове са добри за полумъжлета от низините и предпланините, защото ги е шубе да се приближат до врага си. А с тоя нож, дете го носиш на пояса, сигурно само хлябец с масълце знаеш да мажеш. Изобщо не ща да приказвам за тая глупава тояга, която въртиш, все едно си момченце! И на нашите паленца желязо не им даваме, за да не се порежат...

В този миг Вълкодав забеляза онова, което Еврих навярно би разпознал от пръв поглед. А именно — че двамата младежи едва сдържат смеха си. Вянинът закъсняло съобрази, че просто го изпитват. Разговорът, несъвместим с обичаите за гостоприемство, в действителност бе шега. Вълкодав разбираше от шега. Понякога. Да отговаря подобаващо обаче, така и не се беше научил.

Мааюн се издаде пръв. Ухили се широко, после се закикоти, чак се преви, но бързо се овладя. Бе възрастен според традициите на народа си. Възрастният мъж е сдържан.

— Ти наистина си велик воин, чуждоземни брате — каза той тържествено. — Не обръщаш внимание на хлапаци с кинжали на

бедрото и прекомерно дълги езици. Ние с Тхалет сме приемните деца на Раг. Още не сме ти благодарили както трябва, задето върна към огнището на шаните и мащехата ни, и малката ни сестричка...

— Но пак си зле без истинско мъжко оръжие — нетърпеливо се намеси Тхалет. — Ще те заведем при нашия ковач, чичо Шенай. Направил е много кинжали! Той ще ти избере такъв, че да ти пасне на ръката. Чичо Шенай топи желязо в самороден огън, затова нашите остриета нямат равни!

Вълкодав сви рамене:

— Става. Само ми покажи как се биете с тях...

Имаше предвид да го научат на новото изкуство, когато му подарят обещания кинжал. Отдавна бе усвоил да не се гнуси и пренебрегва нови умения, това никога не е излишно. Ала братята го разбраха твърде посвоему. Големият кимна на младия:

— Покажи му.

Тхалет щастливо се ухили, при което строгото му, като на воин лице пак стана момчешко — на хаймана и хитрец. Момъкът изви по котешки гръб, отскочи назад, дясната му ръка се стрелна към бедрото и се плъзна, изваждайки кинжала от канията. Движението стана омагьосващо красиво. Възелчето от тънка копринена тъкан, учудило преди Вълкодав, се разгъна в голяма, яркомалинова кърпа. Вянинът не би отказал да узнае как Тхалет толкова бързо развърза здраво стегнатия плат. Но пък веднага съобрази какво е предназначението му. Младият воин се хвърляше напред и стремително отстъпваше, прелиташе надясно и наляво, въртеше се като фарфалак, огъваше се, сякаш в снагата му липсваха кости. Ярката свилена опашка при това плющеше право в лицето на въображаемия противник, като не позволяваше да се проследят движенията на въоръжената ръка и маховете на страховитото острие. А то пърхаше в дланта на младежа, сочейки ту нагоре, ту надолу, криеше се и изникваше между пръстите и понякога чиренът се запъваше в основата на китката, така че кинжалът бе готов за пронизващ тласък...

— Това се нарича „див планински котарак излиза от пещерата“... — полугласно поясняваше Мааюн. — А това беше „тревата шех посреща полъх на сутрешен вятър“. А сега... сега е „малък камък на дъното на прозрачно езерце“...

Майсторството на Тхалет без съмнение бе голямо. Отначало Вълкодав просто се любуваше на стегнатия боен танц, седейки в поза на почитание. После у него се събуди едно противоречиво чувство и вянинът се опита да го разнищи, защото навяваше безпокойство. В Бяла вода също бе срещал майстори на воински изкуства, и то какви!... Но онзи свят бе надраснал човекоубийствата, затова там тези изкуства служеха не да отнемат живот, а да усъвършенстват духа и тялото. И наставленията на учителите винаги започваха по един и същ начин. *Някога преди, обясняваха те, грешка в движението означавала бърза гибел. Затова и сега си представете смъртна опасност и правете всичко така, като че от това зависи животът ви...* Учениците опитваха да си представят подобна ситуация. Някои по-добросъвестно, други не толкова. И е било забелязано, че онези, които най-добре привиквали да събират в едно разума и волята, така че да ги устремят напред заедно с меча, ставали добри архитекти, калиграфи, готвачи...

Но върху техните остриета никога нямало кръв.

А върху кинжала на Тхалет имаше. И онова, от което през беловодските дни ликуваше душата на Вълкодав, тук, на тази полянка, сега изглеждаше като изящна, без капка добра мисъл отровна змия. Която не осъзнава нито собственото си великолепие, нито самото убийство като такова, а кошмарното съвършенство на убиеца е извращение на същността на хубостта.

И още нещо... Вълкодав твърде добре се помнеше като деветнайсетгодишен. Току-що излязъл от каторжните мини. Обсебен от една-единствена мисъл — да стане майстор на воинското изкуство, за да убие Людоеда. Тхалет бе по-млад от него тогава, но вянинът сякаш се поглеждаше в огледало. И това, което видя в това огледало на миналото, го стресна.

Ето какъв ме вижда от време на време Еврих. Ето защо се разминаха пътищата ни с Майка Кендарат...

А доста хора се опитваха да му го посочат. Само че той не проумяваше какво не е наред, не разбираше какво му говорят. И чак сега, докато съзерцаваше това момче — му просветна. Тхалет още не умееше да прави нищо друго от това, което се полага да правят мъжете, освен едно — да убива. *О, Богове, рече си Вълкодав, не бих искал никой от моята кръв да прилича на този момък... и аз не искам да приличам повече на него...*

Брат от негова кръв навярно вече се е преродил в някое друго семейство, защото батко му бе отмъстил за него.

Йара. Доверчивият и добър Йара, толкова разумно говореше за избора. И го направи — като се присъедини към подигравките над Раг. *Аз не искам Йара да стане като Тхалет. Не искам. Гръмовен Господарю, ако още ме чуваш, направи така, че това никога да не се случи!... Какво трябва да сторя за това, Господарю мой? Вразуми ме! Ще платя всякаква цена, само ми дай знамение, Господи, покажи ми волята Си...*

— „Орел подлага дясно крило на слънцето“ — продължаваше да обяснява Мааюн. — „Планинска ливада дреме по пладнe“... Чуждоземни брате, ти не гледаш ли вече?

Вълкодав не успя да отговори. Тъкмо в този миг откъм дома на вожда зарева рог. Беше древен рог, прадедите на сегашните шанитигули го изковали от камбаногласна мед веднага след завръщането си от робството. Ниският зов напомни на Вълкодав есенните резове на зубрите в родината му и също като тях ехтеше по цялата Тлееща пещ. Много рядко надуваха този рог — само когато се налагаше да свикват народа за защита на селото.

— Кворите! — зло каза Мааюн. — Идват да мъстят, задето не погубиха мащехата ни! Скоро ще ги издавим в катранените езера по западния склон и тогава ще проклинат звездата, под която са ги зачевали, ще съжالياват, че изобщо са обърнали нечестивите си очи към палатката й!...

Вълкодав премълча.

— Аиии! — извика Тхалет. Кинжалът се откъсна от дланта му и, оставяйки във въздуха трептяща малинова следа, извънредно точно порази изсъхнало дръвце в края на полянката. Тхалет едва ли не на хлапашки подскоци се втурна да вземе оръжието си. Момчето сияеше — хем горд от прекрасния завършек на бойния танц, хем сгрят от предстоящата битка. Велика битка, съвсем като онези, за които разказваха старците. Когато кинжалът пие от живата плът кръвта й — това е далеч по-забавно и от най-вдъхновено изпълненото правило, при което острието пронизва пустота. Хлапакът познаваше това усещане и се радваше, че отново ще го изпита... ще го вкуси.

Тхалет изтръгна кинжала от мъртвата дървесина. От сгърчените клони се отрониха задържали се листенца, едва до вчера зелени. Под

корените на дървото зрееше огнена яма. Нямаше други толкова близо до селото. Ако младокът не бе толкова заслепен от предстоящото кръвопролитие, навярно би се учудил от смъртта на растенията, навярно дори би се уплашил от признаците за поява на жар-цирей. Ала и той като всички знаеше — тук се простира твърдата сигурна скала. Никакви трапове тук не биха могли да възникнат.

„Знаеш ли защо Людоода ме държеше в клетка?“ — попита Тилорн.

„Не — отвърна Вълкодав. Помисли и добави: — Веднъж вече те питах, но ти не пожела да...“

„Не че не исках... — смути се мъдрецът. — Преди твърде дълго отбягвах всички приказки за причините на моя плен, затова и въпросът ти ме свари неподготвен...“

Вълкодав чакаше мълчаливо.

„Разбираш ли — продължи Тилорн, — случайността ме запрати във владенията на кунса тъкмо когато той бе започнал да строи замъка си. Видях как се мъчеха робите, които копаеха каменистата почва, и жалостта ме тласна да извърша неоправима глупост. Потърсих Винитарий, представих се за чуждоземен учен и му предложих друг начин да изгради твърдината си... предложих му барут. На моя език се нарича «прах»... Навярно предците ми са кръстили този състав толкова скромно, именно защото са осъзнавали страховитата му сила...“

„Какво е то?“

„Смес от селитра, сяра и дървени въглища, получени от дървета на определена възраст и порода... но не това е важното... Барутът има свойството да изгаря стремително, освобождавайки нажежения въздух, който се получава при горенето, като така помита всичко, що пречи да се разсейва с гръм и вятър... ето защо с барут лесно се трошат скали, изравят се големи дупки в земята... Исках да облекча труда на неволниците, за което Винитарий ме възнагради щедро и ме назначи за главен строител на замъка. А аз се зарадвах на възможността да приложя своите знания, както и да ги споделям с него... той толкова внимателно ме слушаше. Мислех си, че

кунсът е ученик, за когото си струва да хабиш сили и време. Но после...“

„После е поискал твоят барут да съкрушава и противниковите ратници така, както троши скалите.“

„Откъде... как се досети?“

„Просто се досетих...“

„Видя ли. Досетил си се... А аз за нищо не се досещах, докато не стана прекалено късно. И щом си дадох сметка, че съм на път да въръжжа завоевател, по-лош от Гурцат, с когото у вас до ден-днешен плашат децата, се опитах да избягам. Хванаха ме. И си припомних, че в моя свят барутът е изобретяван няколко пъти — първооткривателите му са разбирали ужасните последици от прилагането на барута от недостойни ръце и унищожавали записките си, за да не им тежи на съвестта. Аз понечих да последвам примера им и да не допусна разрастването и разпространението на злото... дори с цената на живота си!“

Вълкодав се замисли как самият той би постъпил при подобни обстоятелства. Оказа се трудно да си го представи. Знаеше, че да се сражава за тези, които обича, е добро. Но да жертва живота си, за да не могат чужди му хора да убиват други, също чужди му хора... защо?

„Моят свят твърде скъпо плати да прекрати войните — промълви Тилорн. — Вие имате друга история. Но след като станах част от нея... Хората не бива да убиват други хора, приятелю. Не можех да постъпя другояче... даже да платя за това с живота си.“

От селището на квар-итигулите в селото на шан-итигулите можеше да се стигне по няколко пътеки. Най-пряката, избрана преди няколко дни от бегълците, минаваше покрай Харан Киир, ала тя не бе никак удобна за по-многобройна войска — имаше доста теснини, през които минаваше само по един човек, но не и сам. Имаше и широк път, за цяло стадо овци. Той пресичаше Глор-килм Айсах — Долината на Звънтящите ручей. Доколкото Еврих бе разбрал от прекалено пестеливите обяснения на планинците, нямаше по-приветливо и по-красиво място в целия Задоблачен рид. Научи и защо благодатният кът е останал незаселен. Твърде просторно и открито било, казаха му.

Лошо място за онези, които всеки миг чакат нападение. Затова и кварите, и шаните предпочитаха да живеят трудно, ала всеки в своето орлово гнездо, като първите постоянно се бореха с каменопади, а другите бавно се изпичаха върху горещия хълбок на Глеещата пещ. Виж, ако някой от двата народа внезапно нарасне двойно, пък враждебното племе изчезне някъде...

И още нещо. Според Лагим двата итигулски рода досега не си бяха прерязали гърлата в открито сражение единствено защото на много дни път околоръст не разполагаха с достатъчно обширна ливада, където биха могли да се срещнат на свещено бойно поле две войски от по петдесетина бойци.

— А защо тогава — не се стърпя Еврих, — не сте направили това в Долината на ручеите, щом там било толкова просторно, както казваш?

— Защото долината — отвърна невъзмутимо вождът Лагим, — е неприкосновено място. Никой не стъпва там въоръжен, нито ние, нито презрените квори, отхвърлили заветите на предците.

— А защо е свещено?...

— Оттам има прекрасен изглед към Харан Киир — обителта на предците ни.

— Но защо сега и двата народа са поели към Долината на Звънтящите ручеи, за да вършат кръвопролитие? Та така нарушавате собствените си закони!

Лагим печално и строго погледна учения.

— Все някога щеше да се случи, чуждоземецо. Вие заедно със сестра ми се върнахте живи и невредими от Харан Киир. И това е било знамение — нещо се е променило в основите на света. Сестра ми роди на склона на свещената планина, и не бе сама при това, както учи нашата вяра, а с двама чужди на племето ни мъже. И въпреки това не бе наказана, нечистите сили подминаха както Раг, така и детето й... а и вас двамата. Това не биваше да става, но стана. Ти забеляза, че приехме сестра ми, без да я подлагаме на обичайния ритуал за пречистване, задължителен за всяка родилка. Така е, защото разбрахме, че Бащата Небе ни е известил за промени, а би било богохулно да не се вслушаме в поличбата Му. Освен това има и други знамения — погребването на неведом Бог, както и чудодейната буря, за която ни разказахте! На какво се учудваш след всичко това, чуждоземни брате?

Наистина, настъпи часът да научим кой от двата рода е по-любезен на Бащата Небе... И къде е най-достойното място да се извърши Божият съд, ако не в неприкосновената долина, пред светия Му трон и мястото, където ликуват душите на нашите предци! — Лагим помълча, сетне очите му блеснаха: — Но надали ще сгреша, Събирачо на мъдрост, ако кажа, че много скоро ти ще запишеш в своите свитъци как ще вият и ще се гърчат кворите, когато ги хвърлим заедно с проклетите им псета в катранените езера и спуснем в железните клетки право в зейналата паст на огнените ями! Защото всички чудеса, явили ни се през тези дни, бяха добри поличби, съвсем ясно гласящи за справедливостта на Небето!...

* * *

След тази реч на вожда Еврих хукна да търси Вълкодав, усещайки гаденето и замайването на човек, воден към ешафода. Сякаш бе попаднал в кошмарен сън, когато нито можеш да се спасиш, нито да се събудиш, защото не си сигурен дали сънуваш, или всичко е наяве... А после отваряш очи и бършеш лепкавата пот от челото си, радваш се, че е било само сън... но въпреки това ръцете треперят, а стомахът е свит...

Еврих се озърташе, погледът му обхождаше планинските върхове, издигащи се от всички страни като гребени по гърбове на заспали дракони, а зад тях имаше още и още зъбери, а чистата далечина не бързаше да се потапя в обичайната тук мъгла... Малката армия на шаните вървеше към смъртта си през удивително красиви места. *И какъв е смисълът на тази хубост, мислеше Еврих. Кого ще възпре тя? Кого са спрели красотите на Засечния рид?...*

Воините на обреченото племе през това време се шегуваха и веселяха, което бе още по-зле и от онази черна нощ, когато неумолимите вълни тласкаха тримата плувци право под копитата на мрачния Конник. Тогава се случи чудо. Ами днес? Днес чудо няма да има. Конникът ги пощади. Тези хора тук не знаят пощада.

Ето го и краят на всичките ти „Допълнения“, скръбно си рече младият учен. За какво мечтаеше? Да видиш книгата си на библиотечния рафт редом с трудовете на Салегрин?... А колко люде,

по-добри и по-мъдри от теб, са били проснати в кал и кръв, колко безценни книги са били разкъсани, а пергаментът им — използван за торбички за резервни остриета на стрели?...

Вълкодав вървеше до планинците, но в същото време по неуловим начин бе сам. Еврих, който не бе свикнал да оставя удивителните неща необяснени, даже се отвлече от преживяванията си и неволно се опита да определи причината. И скоро съобрази — младите шани се движеха в тясна тълпа, но не се доближаваха до Вълкодав на по-малко от две крачки. Не че го отбягваха преднамерено. Ставаше някак естествено, сякаш вянинът бе обграден от невидима стена. Точно така крачеше по кондарските улици суровият Икташ. Вълкодав вървеше много спокойно, гледаше в далечината... и решише развързаната си коса с костен гребен.

Еврих мигом се отказа да го пита каквото и да било, дори си рече, че вянинът се намира в състояние, което отблъсква от него всяка живо същество. Наистина, дори Прилепчо необичайно кротко седеше на клуп, пришит към ножницата на меча, и не дръзваше да безпокои приятеля си.

Отрядът навлезе в тясна клисура, която отначало се стори на арантянина задънена. Отново се наложи да се катерят сред накамарени скални късове, досущ като по склона на Харан Киир при пещерата на мъртвия Бог. Еврих бе принуден да гледа къде стъпва, а когато най-сетне вдигна лице, видя, че са пристигнали в Глор-килм Айсах.

Разпозна долината по описанието на шаните, макар никога да не беше идвал тук. Теснината изведе малката войска на южния склон на рида, върху широка плоска тераса, обрасла с най-разкошната трева, която младият учен бе зървал. Хребетът от север пазеше завет от студените ветрове. Даже неотдавнашната буря, гонила снежни смерчове из целия Рид, не бе натрупала преспи тук. А дори да е ваял сняг над долината, ласкавото слънце го бе разтопило без остатък. Терасата се ширеше на повече от верста и завършваше с внезапна стръмна пропаст, по дъното на която бучеше бърза река. Към урвата се стичаха многобройни ручей — от съвсем тесни жилки до пълноводни потоци. Извираха от склона и весело прескачаха камъните, звънтейки на хиляда гласа, а над мънички водопади трептяха седмоцветни дъги.

Зад пропастта се извисяваше заоблена планина с удивително меки очертания спрямо околните начупени каменни зъбери. Леки

облачета, пронизани от слънчевата светлина, гъделичкаха плещите ѝ. А зад нея стърчеше двуглавият гигант, облечен във вечни ледници — Харан Киир. Слънцето висеше точно над свещения връх и пръскаше по червеникавите скали нежносини ледени отражения. Планинците веднага замлъкнаха, секнаха разговори и шеги, а Еврих почувства, че очите му неволно се насълзяват. Сякаш откъм стръмнините се изливаше и пълнеше душата безмълвна музика, твърде грандиозна, за да бъде изразена в звуци.

И тук, на това място, тия луди искаха да се колят един друг? Да решават с кръв правата си да съзерцават тази чудна красота? Да спорят чии деца ще благоговеят и ще се молят, ще славят Боговете, подарили на земния свят приказната долина Глор-килм Айсах?...

Шаните около Еврих взеха да коленичат, покланяйки се на Харан Киир, и той побърза да последва примера им. В другия край на ливадата забеляза квар-итигулите, които правеха същото. И също молеха Бащата Небе да благослови убийствата, които възнамеряваха да извършат... О, те го наричат победа!...

След малко, след като отдадат дължимото на Висшите, те ще се изправят. И ще престанат да се преструват, че не се забелязват...

— Носиш ли книгата, която пишеш? — прошепна изведнъж Вълкодав право в ухото на граматика. Той едва не подскочи — вянинът се беше приближил неусетно. Говореше на езика на Тилорн, езика, роден отвъд звездите, затова и разбираем само за тях двамата.

Еврих наистина носеше в малка торба „Допълненията“ заедно с писмените принадлежности. Винаги е добре да са под ръка, пък и най-скъпите съкровища по-добре да не се оставят. Еврих изстина от лошо предчувствие. Кимна, обърна се и съвсем отблизо видя сиво-зелените очи на вянина. Бяха много внимателни, пронизващи.

— Дръж се най-отзад — пак така тихо продължи Вълкодав. — Ако не сполуча — веднага бягай. Не се озъртай и не се опитвай да ми помагаш. Длъжен си да намериш кораба на Тилорн.

— Какво може да не сполучиш?... — уплашено попита Еврих, досещайки се закъсняло, че развързаните коси на Вълкодав не вещаят нищо добро. Какво ли бе намислил?...

Не успя да изясни, защото вождът Лагим простря напред ръка и шаните тръгнаха срещу врага. Бавно, заплашително мълчаливи.

Предстоеше им не обикновен бой, а съдбовно сражение пред взора на Боговете, битка за окончателно решаване на старинната вражда...

Еврих не посмя да не послуша Вълкодав. Вянинът много повече разбираше от война. Арантянинът се възползва от старата като света уловка на страхливеца, който се мъчи да отложи неизбежното — престори се, че стяга връзките на ботушите си, и даде на воините да го заобиколят, така че да се озове зад гърбовете им. Никой не го погледна дори. Не им бе до някакъв си чужденец в мига, когато Бащата Небе претегля на дланта Си кое племе е по-достойно да живее.

Когато между двата отряда остана междина, преодолявана от нормален по сила глас, противниците спряха. Вождовете трябваше да оградят и осветят полето на схватката, за да могат бойците да влязат в очертаното пространство. Едните щяха да го напуснат победители. Другите никога нямаше да престъпят обратно. Белобради плещести дядовци, мъже в разцвета си, момчета с мъх вместо мустаци. Еврих различи Елдаг. Зърна и Йара, по правото на роднина следващ вожда си.

Сред квар-итигулите се мяркаха белоснежните гърбове на утавегу, примерно половината кучешка глутница. Еврих вцепенено си рече, че песовете дават предимство в битката. Ако бе видял как владее кинжала си хлапак като Тхалет, навярно би променил мнението си.

Младите воини вече подаваха на своите предводители нарязани стебла от тревата шех, когато благоговейната тишина неочаквано се разпра от всеобщ ропот. От войската на шаните излезе един човек, който спокойно тръгна напред, за да застане по средата на избраното за бой поле.

Вълкодав.

Утавегу веднага вирнаха муцуни и започнаха да вият горестно, после заедно с Най-старата се втурнаха към Водача си. Вероятно само заради това вянинът не беше нападат и от двата отряда. Квар-итигулите замръзнаха, изумени от поведението на песовете. Шан-итигулите пък, опънали тетивите — смърт на предателя!... — навреме съобразиха, че „белите духове“ не ще им простят нито една отклонила се стрела и ще се хвърлят в атака, зъбите им ще защракат, късайки плът, а тогава светостта на сражението ще бъде непоправимо осквернена.

Утавегу обкръжиха Вълкодав и жално заскимтяха, като се озъртаха ту към него, ту към досегашните си стопани, ту към враговете, за които от поколения наред знаеха само едно — че са плячка за убиване. Те и сега с радост биха тръгнали да се подчинят на тази проста наука, ала заповедта на Водача ги държеше по-здро̀во от каквато и да е верига. Най-старата пък поглеждаше и към скло̀на от другата страна на урвата. Вълкодав също усещаше смътна тревога, по неразбираем начин свързана със заоблената планина. Ала нямаше време да различи́ва това си чувство. Само в едно бе сигурен — за никакви земни блага не би тръгнал да катери този приветлив наглед хълбок — дори да нямаше пропа̀ст и да го гонеше освирепя̀ла потеря.

Върху му се кръстосваха десетки погледи. Вянинът спокойно и бавно разкопча катарамата на ремъ̀ка през гърдите си и взе Слънчев пламък, както бе в ножницата.

„Даже да платя за това с живота си...“

— Вожде Лагим! — каза Вълкодав. — Ти ме настани до огнището си и сподели с мен хля̀ба си. Нарече ме кръвен брат с племето на шан-итигулите. Аз се гордея с това!

Лагим нищо не отвърна, но воините му засрамени взеха да прибират стрелите в колчаните си. Яростният им изблик бе отминал, започваха да си дават сметка, че са опъ̀нали лъ̀ковете си срещу доказано свой човек. Бе страшно нередно и недостойно.

Недостойно за мъже.

— Вожде Елдаг! — объ̀рна лице към другата редица Вълкодав. — Ти ме прие в дома си и ми даде да я̀м от хля̀ба си, нарече ме кръвен брат на племето квар-итигули. Аз се гордея с това!

Еврих чак ахна, съобразил какво си е наумил спътникът му. Братът на моя брат е и мой брат. Двата итигулски рода, разделени преди двеста години от жесто̀ка война, сега имаха общ близък роднина. Не бе важно дали е природен или наречен. Побратимяването се тачи в планините. Да вдигнеш ръ̀ка на побратим — значи да изгубиш честта си...

— Вие, двамата вождове, сте мои велики братя — продължи Вълкодав. — Щом сте тръгнали да се убивате един друг — първо убийте мен. Няма да се браня. И другите ми братя не ще ви попречат...

Утавегу, стено̀йки и скимтейки, отстъпиха зад гърба му. В кучешките души бушуваше мъ̀ка без изход — ще загине Водачът и

животът ще изгуби смисъла си. И те нищо не можеха да сторят за Него — освен да бъдат послушни, както Той ги помоли.

Вълкодав обърна лице към Харан Киир, коленичи и замря с оставен отляво меч. Еврих знаеше, че вянинът умее да върти оръжие и с лявата си ръка, сякаш е роден левичар, ала жестът бе очевиден. Пък и надали ще грабне Слънчев пламък, с ужас прозря младият учен. Няма да се възползва от умението си!... Той... той наистина...

— Убийте тогава и мен! — викна арантянинът, изненадан от собствения си глас. Викът му изкънтя сред потресаваща тишина. Все едно бяха замлъкнали дори хилядите поточета в долината. Всички се озърнаха към граматика, който трескаво притискаше торбата с книгата към гърдите си. Погледите го повлякоха да тръгне напред, през шанския строй към празното пространство между противниците.

— Елдаг! — викна отново той. — Ние ти върнахме племенника! Детето на нещастния ти брат, загинал отвъд морето! Преодоляхме страшни изпитания, за да дарим на дома ти още един мъж!... Забрави тази услуга, вожде, щом толкова се боиш да не се напука тюркоазът по дръжката на прочутия ти кинжал!... А на теб, Лагим, ние върнахме сестрата. И малката ти племенница! За да го сторим, не се уплашихме нито от хора, нито от Богове, само и само край огнището ти да засияе двойно съкровище!... Ела, Лагим, ела и ме убий, но помни, че Раг и дъщеря ѝ стоят до мен!...

Еврих се задъха при последните думи и усети, че сълзи се стичат по страните му.

„Даже да платя за това с живота си...“

Двамата пътешественици стояха заедно в средата на широката ливада между настръхналите въоръжени хора, дошли тук да се колят до последния човек. Учен, стиснал с побелели пръсти най-скъпото си — торба с недописана книга. И воин, доброволно положил меча си на земята. Всеки, който познаваше Вълкодав преди три години, на ръба на друга урва, която се казваше Препона, би оценил това.

Бе тихо.

Мина миг, още един... и още, и още. Никой не помръдваше. После утавегу изведнъж скочиха като един, заотстъпваха наежени, в хор залаяха и завиха. Вълкодав вдигна очи и погледна натам, накъдето гледаха четирикраките му братя. Натам, откъдето през цялото време лъхаше на неясно, но остро осезаемо предупреждение.

Планинците, които до този миг се бояха да откъснат очи от неприятеля, се заозъртаха. Нещо ставаше зад пропастта на южния склон. Какво именно — известно време бе трудно да се разбере. После видяха.

Там се раздвижи нещо толкова огромно, че разумът отначало отказа да го възприеме. Както по-късно обясни Еврих, небивалата буря, напоила с толкова много вода отсрещната планина, колкото тукашната земя не бе поемала от стотици години. Проникналата влага няколко денонощия бе размеквала слоя глина, докато той не станал хлъзгав като сапун. И така се случи, че гигантският къс земя и камъни изведнъж взе и се свлече тихо точно пред очите на хората.

Тихо бе само отначало. В урвата се срути половината планина, а такова нещо никога не става безшумно. Трепна ливадата под нозете, разплискаха се в коритата си ручейте, от сърцето на свлачището се разнесе дълбок стон. Първо се усети с тялото, чак после нисък чудовищен грохот перна хората по ушите.

На онзи бряг се късаха сплетените корени, отронваха се от вековните си гнезда огромни канари, притиснати от страшна тежест недра бълваха фонтани вода, смесена с камъни и глина. Издигаха се чак до тромавите облачета, увисваха сред грохота като нови планински върхове... и после бавно, но неумолимо падаха надолу, надолу, надолу...

Планинците, свикнали с лавини и свлачища, не се поддадоха на ужаса. Просто сегашното разрушение бе по-значително от предишните. Все още не бе повод да хукнат като обезумели, накъдето им видят очите. Опитът на много поколения им подсказа, че северният бряг е въвн от опасност. И въпреки това човек не може да не потръпне при вида на случващото се, колкото и да е наясно какво става. Хора и животни се скупчиха в трепет пред страховитите Сили, които прекрояваха познатите им места с един замах. Сами не забелязаха как се смесиха шан-итигули, квар-итигули и утавегу, като образуваха малка шепа крехък живот, пред който показваха мощта си природните стихии... а даже и не показваха нищо — нима ги е грижа Силите за дребните мравки и техните разпри...

Впоследствие Еврих щеше да си направи извода, че не е минало току-така без намесата на висша Воля, тласнала двете племена към съединение. Вълкодав щеше да изслуша доводите на учения и щеше да

се съгласи с предположението за милосърден Божи промисъл. Защото кой друг, ако не вянинът, знаеше как са готови хората да си гризат гърлата даже на ръба на неизбежна гибел. Така че, щом се размина без клане... Ала всичко още предстоеше. А засега „истинните“ итигули и итигулите-изгнаници заедно гледаха великанското свлачище и вековната вражда им се стори нещо незначително пред тази гледка. И всеки от тях, явно или неосъзнато, бе посетен от мисълта, че под Небето няма вечни неща и някой ден Боговете, ядосани от дребните дрязги на недостойните същества, ей така, с гръм и трясък ще заличат досадните побойници, заедно с целия им свят. Свят, в който можеха да се обичат, да се ревнуват, да търсят щастие и да танцуват с кинжали, за дръжката на които са вързани алени кърпи от свила...

— Дано не прегради реката! — викна вождът Елдаг Бързото острие. — Жалко ще е, ако светата долина се наводни!

— Няма страшно!... — също така с пълно гърло му отвърна вождът Лагим. — На млади години съм слизал до реката! Течението там търкаля канари, дъното е съвсем гладко! Ще си пробие нов път в свлеченото!...

Елдаг се усъмни и двамата се приближиха до ръба на урвата. Итигулите гледаха как предводителите им мирно спорят, сочейки с ръце реката долу.

А междувременно грандиозното бедствие се укротяваше. Свлачището бе помело всичко зле вкопчено и така от само себе си секна. Гъстата кал спря да избликва, вятър изчисти въздуха. Спря грохотът и бученето, само отделни канари изпрацяваха, търсейки си по-удобно и сигурно ново ложе... Погледите жадно зашариха по оголените недра — какво се е криело там? Вход към удивителни подземия? Или скъпоценна жила за радост на жителите на планината?...

Това, което видяха, ги потресе повече от самата картина на рухващата половина на планината. Веднага стана ясно защо Глор-килм Айсах се наричаше неприкосновена долина. Тхалет навярно пръв осъзна какво съзира и падна на колене, като пусна скимтяция и подвил опашка утавегу, когото, без да се усети, беше прегърнал, докато траеше лавината. В разлома на планината имаше статуя. Седяща жена. Незнайно кога издялана в червеникавите камъни. Развалините наоколо ѝ служеха за трон, а зад гърба ѝ величаво се издигаше към небесата

Харан Киир, именно оттук, от долината на звънтящите ручей, най-много подобен на небесен престол.

Буци кал падаха от изваянието, сякаш каменното чудо само се отърсваше, съвсем по-женски опитвайки се да изчисти дрехите си. Ето ме, дечица, я да видя какво сте правили без мен, какви бели сте надробили...

Усещането за ням упрек бе толкова силно, че възрастните, побеляващи и покрити с белези мъже наистина се чувстваха като напакостили хлапета.

— Мамо, аз... честна дума... аз... — промърмори Мааюн. — Прости ми... не исках...

— Прилича на мащехата ни Раг — прошепна на брат си Тхалет и двамата млъкнаха.

Еврих извърна лице от каменната жена. И у него напираше усещането за вина, сълзите на отчаяние се лееха вече като сълзи на разкаяние... за какво? Що за усет е водел резеца на древния скулптор, изхитрил се да придаде на творението си чертите на майката на Еврих?... Дори изрази й... винаги го посрещаше с такъв, когато той идваше у дома след поредното си пътешествие...

Срамежливо и припряно младият учен избърса с ръкав очи и погледна Вълкодав. Вянинът седеше с вдървен гръб, стиснал клепачи и свил до болка юмруци. Устните му нещо шепнеха и... и той също плачеше — по бузите му имаше две мокри пътечки.

Арантянинът се стъписа. Варваринът не би стигнал лесно до подобно състояние. Искане нещо повече от зрелището на две родствени племена, готови да се вкопчат на смърт едно в друго. И нещо повече от заплахата за неговия живот, ако не успее да ги разтърве... какво тогава?

— Мамо... — изведнъж дочу от устата на вянина Еврих и се огледа шашнат. Коленичилите итигули, брадати и голобради, имаха същата дума на устата си и същото изражение. О, не може да бъде... — блесна мисъл в главата му на учен. *Всеки тук вижда нещо свое.*

— Храмът на древните Богове!... — възкликна той сподавено.

Каменното лице му се усмихна от другия бряг на станалата доста по-плитка урва, след което видението се разсея. Чертите на жената се размиха за кратко, може би облак премина пред нея, а после застинаха променени отново. И Еврих пак я разпозна. Древната статуя имаше

лицето на Сигина. Лудата Сигина. Селската смахната от безименното селище в глух кът на Северен Нарлак, откъдето случайно мина пътят им с Вълкодав...

Граматикут вече се съмняваше, че е било случайно.

Но пък си обясняваше странните почести, оказани на Лудата от жреците на Близнаците. Станаха му ясни приказките й... Нейните разкази, по-точно, за двамата й сина... двамата й Сина, изгубени неизвестно къде. Вече разбираше коя именно Богиня се бе притекла на помощ на клетата Виона.

Проумя и кой е бил Онзи, Замръзналият, когото погребяха с огън и който не им остави дори частица от плътта Си в пепелта... Не бе загадка и защо изваянието на Майката, скрито се от хорските очи подир изгубването на Синовете, именно днес се появи пред племена, които се гласяха да осквернят с кръвопролитие подножието на храма...

На Еврих му се прииска незабавно да сподели с планинците чудесната си догадка и да им каже колко неуместно и светотатствено е това — да се бият пред очите на Майката на двата народа... Ала Съдбата — или Сигина? — се разпореди всичко да стане без неговото участие.

Изглежда невероятното свличане, открило Статуята на слънцето, се оказа само една брънка от веригата на съдбоносни разрушения, които потресоха в този ден Задоблачния рид. От теснината, през която лъкатушеше пътеката към шанското село, се появи тичащо момче. Носеше се така, сякаш го преследваха, махаше с ръце и викаше. Това бе най-малкият приеман син на Раг, още неудостоен с честта да носи кинжал.

— Тлеещата пещ се срути!... — прегракнало кресна задъхващото се хлапе, когато стигна по-близо. — Ковачът Шенай каза, че дъждовната вода е проникнала в червото на планината и се бие с подземния огън!... Селото пропадна, едва се спасихме, изоставяйки домовете си!...

Шан-итигулите, свикнали точно да определят вярната посока всред планинските хребети, веднага обърнаха глави към мястото на селището си. Над близките върхари се издуваше облак с необичайна форма, увенчан с белоснежна пухкава шапка, и във всички страни се стрелкаха, бягайки от него, ята ужасени птици. Сигурно намиращите се в Долината на Звънтящите ручей трябваше да чуят грохот и могъщо

съскане на парата, изригнала към небето, ала тътенът на свлачището бе погребал всички странични звуци.

Шаните отчаяни се скупчиха около момчето, всеки го заразитва за близките си. Хлапето отговаряше, без да слуша, че са оцелели всички, дори немощните старци и безпомощните пеленачета:

— И сега идват насам, за да помогнат в битката с кворите... или да загинат заедно с вас, защото вече нямаме дом...

Неговите слова напомниха на мъжете защо се намират тук. Еврих забеляза как воините на двата рода започнаха да се отместват един от друг, движенията им ставаха дебнещи, хищни... И тъкмо тогава невръстният вестоносец на лошата новина съзря отсрещния склон на долината, забеляза Статуята и изумено пристъпи напред:

— Мамо?...

От пролома между канарите, откъдето бе дотичал, и откъдето преди не толкова отдавна се беше появила войската на шан-итигулите, се появиха жени, старци, деца и няколкото мъже, оставени да пазят селото. Сред първите бе Раг, която носеше новородената си дъщеря, а още половин дузина дечица се притискаха към нея като уплашени котета.

За шан-итигулите бяха пристигнали онези, които следваше да бранят до последен дъх, чието присъствие властно прогонваше самата мисъл за възможно поражение. Колкото до квар-итигулите — те видяха пред себе си плячка. Някои присвиваха очи и плъзваха ръце към кинжалите си...

Вълкодав пръв забеляза бялото куче, което на дълги скокове се носеше към хората от другия край на долината.

— Твоят пес идва, вожде Елдаг — каза той на старейшината на кварите.

Песът отдаваше всичките си сили в стремителния бяг. Дългата му козина се развяваше, от димящата паст се люлееше мокър червен език. Утавегу се развълнуваха от пристигането на събрата си и с вой се устремиха да го пресрещнат. Във воя им отчетливо се разпознаваше тъга.

Песът се хвърли на гърдите на Елдаг, при което едва не повали вожда върху отъпканата трева, и започна трескаво да лиже господаря си по лицето и вдигнатите инстинктивно ръце. Давеше се с плачещ лай, сякаш искаше нещо да каже. Елдаг тревожно се намръщи, не

разбираше. Утавегу го заряза и скочи към Вълкодав, отчаяно се притисна към коленете му. Вянинът пак клекна и прегърна изтощения пес.

— И с твоя дом се е случило нещастие, Елдаг — проговори той бавно, взирайки се във вожда. — Моят брат каза, че дъждовните потоци са подкопали основите на пещерата ви... таванът е рухнал. За късмет останените в селото утавегу навреме усетили бедата и изкарали с лай хората навън, като дори влачели най-безпомощните. И твоят народ сега идва насам, за да сподели участта на воините. Добри песове имаш, вожде...

Нещо в гласа на вянина се бе променило, той приказваше с кучешко ръмжене и сякаш всеки миг щеше да залае... навярно заради това Елдаг му повярва веднага. Без да се замисли.

Ето какво било, рече си Еврих. Ето какво било... Пакостливите и склонни към побои деца трябва да бъдат наказани... за да им дойде ума в главата... Ето какво било.

И двата отряда бяха примерно равностойни, ала вече нямаше смисъл да се нападат един друг. Мъжете са мъже, ала зад всеки стои жена, готова да хапе и да драска, ако не докопа оръжие... Ала тя може да загине в битката, да остави сираци... наистина, кое е по-важното — да убиеш чуждото семейство или да опазиш своето?... Воините се заозъртаха назад, откъдето чакаха да се покажат бежанците. Онези, за които бяха тръгнали да се бият. Онези, които сега трябваше да са под защитата на непристъпната стена и свирепите песове.

А воинът не бива да се оглежда назад. Преди бой — не бива. Инак — краят му е дошъл. Както и краят на онези, които е тръгнал да пази от беда.

Еврих местеше поглед от единия отряд към другия — отново бяха обособени, ала вече само на няколко крачки едни от други. Гледаше наежените вождове и виждаше, че те двамата с Вълкодав повече нищо не могат да сторят. Жертвата, която предложиха, за да прекратят братоубийствената вражда на двете племена, остана непотребна и комай вече забравена. И даже Майка Сигина, надникнала всекиму в душата, не съумя да погаси в тези души черния пламък на омразата. Нима майчин укор ще спре ръката на един воин, посегнал с оръжие към врага, след като този воин може тутакси да изброи

десетима свои близки и приятели, убити или изтезавани до смърт от онези, с които някакви чужденци искаха да ги помирят?...

Той със замръзнало сърце очакваше клането да се разрази всеки момент. И тогава забеляза Йара. Кондарското сираче плахо, странешком се плъзна покрай Елдаг — вождът не понечи да го спре, навярно не разбрал намерението на приемния си син, — и неочаквано право към мрачните шански воители, затулили с гърбовете семействата си. Златистият тен на кожата му го караше да изглежда бледолик сред тъмнобакърените съплеменници, но пък и в момента Йара наистина бе твърде блед. Ала за няколкото крачки, които направи, раменете му успяха да се изправят и походката му стана по-уверена. Така се върви на смърт или към слава, презираща смъртта. А до младия планинец крачеше млад утавегу — още не възрастен пес, но не и кутре, — верен спътник, подарен му онзи ден на свещения пир, свързал животите им. Йара докосна с длан белия врат на кучето, и то доверчиво вдигна глава, готово да послуша своя господар-приятел и, ако трябва, да го защити.

Момчето премина през рехавия строй воители и се насочи право към Раг. Спря. Отстрани към жената пристъпи съпругът й, но не успя да я закрие с тялото си.

Защото невръстният квар-итигул звънко рече с възврънатия си след безсловесната песен глас:

— Госпожо Раг!... Аз, Йара, синът на Йаран Гуцера, днес наречен младши брат на синовете на вожда, ти се подигравах и те хулах, когато ти стоеше вързана в общия дом на моето племе!

Жената не отвърна веднага. Първо спря с ръка мъжа си. Гушна по-здраво бебето. И пристъпи напред.

— Помня те — полугласно отвърна тя с глух глас.

Йара пребледня още повече. После смъкна ризата си, оставайки гол до кръста. Наоколо прелетя шепот — хората, познати с обичаите, разбраха какво си беше наумило хлапето, което още нямаше кинжал, защото не беше убивало враг, а само ловджийско ножче... Тъкмо с това ножче Йара без трепет прекара три дълбоки резки по гърдите си — те веднага обраснаха с ресни от капки кръв, — след което постави върху раните лявата си длан, размаза кръвта и протегна ръката си към жената:

— Госпожо Раг!... Не е моя заслугата, че си жива и даде живот на онази, която растеше в теб. Бащата Небе ти прати на помощ други

люде, много по-смели и благородни от мен. Госпожо Раг!... — Гърлото го подведе, гласът му се прекърши, ала момчето упорито продължи да грачи. — За да няма повече такива неща между нашите племена... моля те, госпожо... нека стана след време съпруг на дъщеря ти. Докато не порасне, ще я пазя и ще се грижа за нея с обич, за да можем един ден да застанем с нея пред лика на Бащата Небе и се обявим за свързани в семейство за радост на предците, ликуващи над върха на свещения Харан Киир!...

От дланта му обилно капеше кръв. Колкото по-дълбоко се порязва искацията разрешение да стане годеник, толкова по-искрени са намеренията му — гласеше поверието на итигулите.

Раг не помръдваше, навярно потресена от постъпката на момчето. После бавно, много бавно разпови пелените на дъщеричката си, извади мъничката ѝ ръчичка и я постави в протегнатата насреща длан на момчето, сякаш подпечатана сключен договор.

От първия ни писък
до сетното „прости“
живота си ний пишем
на листи от мечти.

Лицата чужди ето
всеки ред притискат,
с ръка уж твърда ние
книгата ще листим.

И весели, и прави,
все напред препускаме,
В пространните глави
ни дума не изпускаме.

И ако нещо сбъркаме
и страницата омърсим —
не ще се спрем да го изтъркаме,
по-лесно е да го подминем.

Ще можем да се върнем,
на конете ще дръпнем юздите,
едната страница какво е...
тъй много са във книгата на дните.

Кое е годно и кое не е
и кой кому длъжник е?...
По-късно, някой ден,
ще пренапишем черновите.

Но, мили, вече ще е късно —
не ще намериш мост назад,
за тебе ще е страховито
да видиш тоз изписан лист.

*Хората, които си обидил,
и дългове, които си забравил,
на миналото редовете криви
не могат просто тъй да се поправят.*

*И някому сме обещали нещо,
тъй смело, лъжейки без срам,
но тръгват си, не казват „сбогом“
навеки се разделят с нас.*

*И някой грубо сме отблъснали,
нали невежи сме били...
Но разкривените по редовете букви
напразно ти недей краси.*

*Тъй нашият роман препуска
и неусетно бърза към финала,
накрая сетен лист изписан
ще се затвори в тежък том.*

*А също тъй е твърде късно
да бършеш сълзи на очи
и както помним дни предишни,
тъй нас ще помни някой друг.*

16. ВЪРНАТИТЕ ДЪЛГОВЕ

Все пак надали скоро ще престанат да се гледат накриво — разсъждаваше Еврих. — То така не става, след вековна вражда изведнъж да се заобичат за един ден... Ти само си помисли, зад всеки от тях се точи толкова дълга кървава опашка, че чак страх да те хване! Когато и да вземеш — има убит баща или сам е видял сметката на нечий баща, скърби за погубен син, пък и сам е отнел живота на нечие дете... Нима такива неща се прощават лесно? Обаче — ей ги на, канят се да строят общо село...

Нозете на арантянина бяха дълги, а магаренцето под него — нисичко, макар и издръжливо. Затова сандалите на Еврих, които той веднага щом слязоха в низините, тържествено обу, захвърляйки потурите и ботушите, оставяха следи по слегналата се прах по пътя.

— Надеждата е в това, че мястото там наистина е особено — продължаваше граматикът. — Аз така смятам. Ако не беше там Майката на Боговете, те и нас щяха да пречукат, и един друг щяха да се изтребят до крак...

Кой знае защо езикът му не се обръщаше да Я назове направо с името, под което двамата с Вълкодав Я познаваха в Нарлак. Внезапно възникнала мисъл накара Еврих да разпери ръце в красноречив жест и да се обърне към вянина, който крачеше редом:

— Ето, приятелю мой, и още един въпрос, будещ интереса на увенчаните с истинска мъдрост. А именно — защо, проявете милост и кажете, защо най-великите откровения и чудеса се явяват не в светилищата на учеността и не пред онези, които поставят живота си върху олтара на познанието? Защо Създалите Нас предпочитат да беседват с диви племена, надали способни да осмислят пратената им вест? Нима са в състояние да я постигнат?...

Обръщайки се към Вълкодав, Еврих всъщност питаше себе си. Както му обясняваха в непомръкващия Силион, по-лесно е да се натъкнеш на смислена идея, когато произнасяш на глас онова, което заема ума ти и ти се струва неразрешимо. Той до такава степен бе

свикнал, че вянинът обикновено си трае или, в най-добрия случай, отронва по някоя дума, че даже се учуди, когато Вълкодав изведнъж му отговори с нещо повече:

— Та те си разбраха посланието... че Бащата Небе, Комуто се покланят, е огорчен от враждата им. Какво друго има за разбиране?

Еврих отново разпери ръце:

— Е, как да ти обясня... — рече и тутакси се уплаши да не засегне докачливия си спътник, който можеше неправилно да изтълкува казаното. — Не става дума за тях, а за нас с теб... Имам предвид, защо не слязохме от Засечния рид по някоя друга пътека? И нататък... всичко вървеше някак много... хм... нагласено. Конникът... по-малкият Близнак, Непогребаният... Кой от нас знаеше, че е Бог! Можехме и да го оставим в леда...

— Но не го оставихме — изсумтя Вълкодав. И неочаквано се усмихна: — Значи, викаш, чудесата се сипят само върху диви племена, а? А учени като теб, колкото и да се кахърят, все са подминавани, а?...

Еврих премига и се засмя, но после отново потъна в размисъл. Лесно се разсъждава колко лош късмет е имал Почитаемият Салегрин, да речем, който не напусна Горен Аланиол през целия си живот. Та той не е видял с очите си нищо от това, което после бе записал в мъдрата си и достоверна книга. А пък ето, самият Еврих комай имаше късмет. Видя света и, без да е искал нарочно... е, надяваше се, нагледа се на чудеса. Хубаво де, ама как да се справи човек с толкова късмет накуп?...

— Знаеш ли — поде той отново, — жреците на Боговете-Близнаци, ако разберат... тогава... целия Задоблачен рид ще обсебят. Онези в Кондар, сега го разбирам, веднага се досетиха коя е нашата Сигина, че не е такава... хм... каквато изглежда. Та ако стигнем Тин-Вилена, а тамошните жреци също са надушили каква е работата — и за древния храм, и за Малкия Брат...

— Ще видим — каза Вълкодав.

— Аз за всеки случай — втрепенен в прострениа към далечината път, проговори Еврих, — никому нищо няма да кажа. Нали помниш колко хора се молеха на Близнаците, пък пъдеха Сигина? Така че нека храма да намират онези, които сами...

Доця му се да каже „които сами я чуват със сърцата си“, но неочаквано се притесни от твърде красивия израз, който някак не се

връзваше с простото величие на случилото се. Вълкодав го разбра и мълком кимна.

Итигулите ги бяха изпратили до малко гранично селце, където обикновено наемаха коне и мулета на път за пазара в Тин-Вилена. Тази есен нямаха какво да карат за продан и размяна. Двете племена бяха останали голи като соколи на прага на зимата, та най-важното сега бе да оцелеят с благословията на Бащата Небе, а не да гонят печалби!...

Жителите на селото, след като научиха, че тази година няма да има търговски кервани, се ядосаха и решиха да съдерат кожата на двамата пътешественици, като им поискаха такива пари, че те веднага се отказаха от мисълта за коне. Поискаха магарета, ала селяните, зли като оси заради пропуснатата изгода, не се побояха от Боговете пак да вдигнат заплащането до небесата. Итигулите обикновено даваха на селяните капаро, а остатъка — след като се връщаха от пазара. Еврих и Вълкодав бяха нови хора и честността им бе неведома за жителите на селото, затова изискваха пълната сума. Кой ги знае тия скитници дали няма да излапат по пътя магаретата, взети на половин цена, вместо да ги оставят в уговорената странноприемница в Тин-Вилена? Или ще ги продадат, а парите ще вземат за себе си?...

„Да вземем едно магаре — каза тогава Вълкодав. — За теб. Аз пеш обичам.“

Граматикът се възмути и започна да настоява, че имат достатъчно средства — първо, а второ, той, Еврих, също обича пеш да ходи и го може не по-зле от варварина, а трето — изобщо не му трябват привилегии. Разбира се, спорът с Вълкодав, както винаги, завърши... пак както винаги. Препирнята с варварина бе занятие напълно безсмислено. Вянинът бе по-упорит от магаре и оставяше доводите на младия учен да тресат въздуха — и толкоз. Накрая правеше както си беше наумил. Направо идеален спътник за далечно пътешествие!... Еврих се успокои чак когато се убеди лично в предимството да седи в самара на гърба на издръжливото магаренце, отколкото да меси с подметки прахта по пътя. След като свикнеш, може дори и книга да четеш, докато животното си върви ли върви... дори с помощта на безотказния Тилорнов самописец и бележки можеш да нахвърляш — благодат! А пътят си остава зад теб, светът е хубав и приятен. Ако не всичко това — събирай нови впечатления и подбирай слова за тяхното описание — така даже е още по-добре, защото

разумът не е замъглен от умора. Пък Вълкодав, щом му е толкова мерак, нека си протрива босите пети. Еврих също не бе на себе си след Глор-килм Айсах. И знаеше на свой гръб какво е да се отречеш от живота си. Ето, вчера вянинът бе готов на подвиг и смърт, а днес се прави на хлапак. Ами — нека му.

Пътеките, които се стичаха като поточета от планините, приближавайки Тин-Вилена се сливаха в широк, плътно отъпкан друм. Пътят следваше извивките на брега и градът, разположен над прикрит от малък полуостров залив, постепенно изникваше пред погледа.

Когато основават ново селище, хората искат съвет от Боговете и Ги молят да им покажат добро място, където ще се погаждат със Силите небесни и земни. И винаги се получава така, че най-доброто и праведно място неизменно се оказва и най-красивото. Тин-Вилена също стоеше така, че радваше окото, съзерцавайки я отдалеч. Загледан напред, Еврих наум съжеляваше, че не се приближават към града откъм морето на бързоходна косатка, сиреч нямаше да има в „Допълненията“ описание как над седефените утринни вълни бавно изникват планините, как изгревът шества към долината от върховете им и как накрая на гребена на издигащите се скали става различима крепостта-храм, построена от жреците от остров Толми... Дали е голяма загуба всъщност?...

Между другото, насрещна процесия от жреци, „дочули със сърцето“ благата за тях вест, нещо засега не се задаваше.

— Я чуй къде ще пристигнем — каза Еврих. Развърза торбата си и измъкна поизтъркана книга с напоена с восък кожена подвързия, след което самохвално рече: — Това тук е препис от свитъка на Салегрин, нарочно изпълнен с най-дребни букви, за да не тежи на пътешественика... — Отвори познатата страница и зачете: — „Заливчето, харесано от първите заселници, има форма на подкова. Несъвършените вярвания на жителите на този край са породили предание, повестуващо за шо-ситайнския Бог на Конете, чийто жребец уж ударил тук земята с копито. Островните сегвани пък, които оттогава в немалък брой са се настанили в Тин-Вилена, никаква подкова в облика на залива не съзират. Според тях той повече напомня на леко скъсен силует на кораб...“

Вълкодав мълчаливо слушаше.

— Мисля си... — рече той, когато Еврих реши да прескочи интересните, но не особено полезни във всекидневния живот сведения и зашумоля със страниците напред, за да стигне до същността. — Мисля си за косатката на Астамер... Те пътуваха към Тин-Вилена, за да се поклонят на жреците и да се запишат в наемния отряд. Защото тук уж обучавали на воинско изкуство...

Еврих избухна в смях, без да се откъсва от книгата:

— О, Вълкодав, само не ми казвай, че имаш намерение да се обучаваш!... То остана ли нещо да не знаеш! Бих искал да видя боец, който се бие по-добре от теб!...

Вянинът го погледна без усмивка и промълви:

— Може и да видиш.

Еврих съобрази, че твърде обидчивият варварин може пак да се затвори в себе си, и, зарязал веселието, притвори „Описанията“, поставяйки пръст между страниците. Изобрази на лицето си готовност да чуе спътника си.

— Когато се бих с насилниците на Засечния рид — каза Вълкодав, — един от тях се опита да ми приложи хватка от кан-киро, но го стори погрешно. И после в Кондар забелязах туй-онуй в същия дух... Гарахар да речем. Боравят с изкуството така, сякаш са посхванали нещичко, при това от някой, който не разбира същността му. А в Тин-Вилена, има, така излиза, Наставник... Лош учител. Зъл.

В очите на Еврих слънчевото утро внезапно помръкна.

— Приятелю мой — проговори той много тихо. — Моля те само за едно, не забравяй, че възнамерявахме по това време вече да пътуваме назад. Вече е почти есен, а ни предстои плаване... като не се знае дали ще можем да наемем кораб още тук, или ще се наложи да идем първо до Островите...

Вълкодав премълча.

Зад поредния завой на пътя се появиха първите къщи. Странниците спряха, за да се измият на ручея и да се приведат в спретнат вид. Защото, което е уместно на друма, не е такова по градска улица, това се знае от всички пътешественици.

Тин-Вилена не допадна на Вълкодав. Твърде скупчено бе всичко, а според дълбокото убеждение на вянина, не беше редно толкова хора

да се трупат на едно място. Да, в посещаван град е по-лесно да живеят занаятчи и дори учени, препитаващи се от заниманията си, без да държат ниви и градини. Но, от друга страна, в толкова големи селища се множат не само благи познания и умения, но и най-черните пороци. Сигурно заради това, мислеше си Вълкодав, всички известни му майстори и учени рано или късно напускат суетящите се човешки мравуняци и едва в глухи кътчета на спокойствие достигат окончателно съвършенство.

Преди години, когато за първи път се озова в голям град, вярният с отвращение се оглеждаше наоколо и все не проумяваше, защо хората край него не разбират това, което бе очевидно за него самия, и не се преселят от задушното гъмжило на воля, където можеш без припряност да общуваш с Небето и Земята?... После попорасна и разбра много неща. А именно: което бе добро за него, хич не бе по нрава на останалите. Тези люде явно не можеха да живеят без онова, от което Вълкодав би избягал начаса и без да се озърта. И бяха прави посвоему...

Но въпреки че стигна до тези изводи, така и не заобича градовете, като тази неприязън комай беше взаимна. Поредното потвърждение, способно да отрови посещението му на най-прекрасната столица, изникна още преди градските порти. Странноприемницата, където трябваше да заведат магарето и да получат обратно част от парите си, се наричаше „При Ретил“ — по името на стопанина си. И този Ретил, дори без да погледне измитото и спретнато като никога в живота си добиче, категорично отказа да повярва, че са платили за дългоушкото пълната сума, а не само капарото. Не му направи впечатление дори дървената пръчка с резки и хитри белязки с нажежен пирон, дадена им от граничното село. Нарлакът с важна осанка на велможа само погали черната метла на брадата си и заяви на Еврих:

— Виж какво, любезни. Или веднага ми плащаш още четвърт овца в сребро, или викам стражата — пък на тях им доказвай, че магарето не е крадено, а рабошът — подправен.

Двамина здравеняци, всеки по Вълкодав и половина, се хилеха зад гърба му.

Еврих не за първи път попадеше на подобно нагло користолюбие, каращо някои люде да обиждат странниците, зад които

не стои подкрепата на благородни лица или силна рода — а такава подкрепа хората от соя на Ретил усещаха незнайно как, но всякога безпогрешно. Младият учен всеки път в сходни обстоятелства се чувстваше като полят с помия. И винаги си измисляше десетина остроумни начина да постави безочливия нахалник на мястото му. Ала сетне пак се сблъскваше със същите мръсници, вероятно така Боговете на Небесната планина го изпитваха, и граматикът оставаше без дар слово пред тъпи безсъвестни кръвопийци — стреснат и беззащитен... Навярно Ретил би повярвал и на най-пропадналия итигул без много излишни приказки. Защото планинецът няма много да се помайва — ще извади кинжала си и... А кой ще се застъпи за самотния странник, явно не брат и не сват на тукашните арантски търговци?...

Еврих закономерно се сети за Вълкодав, който стоеше редом, и успя да се уплаши. Вянинът не бе кой знае колко по-различен от свирепите планински жители — ей сега ще се юрне да раздава справедливост! Граматикът даже се озърна към спътника си, трескаво премисляйки как да го възпре от намеса, но не се наложи. От самото начало на пътешествието бяха се уговорили по непознати места да се преструват на господар и телохранител. Вълкодав безмълвно играеше ролята си, като уморено гледаше напукана, отдавна немита дъска от дюшемето под нозете си. Или се правеше, че затрудненията на „господаря“ не го засягат, или си даваше сметка, че хич не им трябва излишни неприятности в този чужд град. По-добре да се разделят с парите...

И само Прилепчо, който беше изостанал, за да ловува мухи пред вратата, влетя със съскане, кацна на рамото на вянина, заръмжа, защрака със зъбки, изпъчи се войнствено и разпери крилца.

В края на краищата Еврих с въздишка реши, че ще си отмъсти на Ретил, като го изобрази още същата вечер в толкова черни краски в книгата си, че никой четящ пътник не ще отседне в коптора му. Донякъде утешен от тази си мисъл, той отброи поисканото от нарлака сребро и подаде монетите на дебелоокия стопанин:

— Така става ли, добри човече? Да не кажеш, че не познаваш тия пари! Пристигам от Кондар и мога да свидетелствам, че там няма крадци като теб!

Стопанинът само се ухили, свикнал да се чувства силен.

— А за крадеца — каза той, изсипвайки среброто в кесия на пояса си, — ще ми платиш отделно. Хайде, момчета...

„Момчетата“, всяко такова, че не през всяка врата би минало, радостно се озъбиха и направиха крачка напред. Еврих съобрази, че сега ще яде бой, затова попиля жизненоважния миг за безплодни колебания — дали сам да се брани, или да остави Вълкодав да се справи. Само няколко мига по-късно не можа да си спомни до какво решение беше стигнал. Запомни единствено коравите пръсти на вянина, сграбчили го за врата, след което се озова зад гърба на спътника си, като по чудо без да се просне на пода — донякъде чудото се дължеше на усвоените първични уроци по кан-киро. Вълкодав пък изобщо не се подвоуми. Той не посегна към меча или ножа, не се зае да чупи челюстите на двамата биячи, макар че това последното сигурно никак не би го затруднило. Той просто пристъпи насреща им, може би пръст или два. Но го стори така, че първата им крачка се оказа последна — от само себе си. „Момчетата“ бяха изпечени побойници — силните им тела замръзнаха, преди умовете им да изтрият от лицата глупавите усмивки. Вълкодав също им се ухили, показвайки щърбавината от избития някога зъб. После ги загърби и изтика Еврих към вратата. Само глупак би се изкушил да го нападне отзад. Костотрошачите на Ретил се оказаха достатъчно умни, за да се въздържат.

Вече прекрачвайки прага, Еврих не се стърпя.

— Не плюскай като за две гърла наведнъж, Ретил! — подвикна той. — Да не се задавиш!

Вълкодав се намръщи и вече малко по-рязко избута младия учен навън.

* * *

На градската порта пак ги оскубаха. Навсякъде другаде обмитяваха товара на идващите, а в Тин-Вилена, смешна работа, искаха пари от онези, които нищо не караха за продан. Правело се, по думите на облечения в ризница десетник на стражата, по волята на мъдрите старейшини, за да привличат повече търговци в града. Еврих неволно се възхити на тази мярка, въпреки че заради нея кесията им

олекна още повече, а Вълкодав си отбеляза наум, че не поискаха да запечатат меча му в ножницата.

На пристанищните градове рядко е присъщо да приличат само и изключително на страната, на чийто бряг се намират. Защото по такива места отсядат и пускат корени родени в най-различни краища люде, което украсява града с още едно творение на досега неведом народ — сгради, език, храм на още една вяра. Относно последното — като изключим посветените на Близнаците Домове, — Тин-Вилена не би могъл да се похвали с множество другоземски светилища. У дома си жителите можеха да отправят молитви комуто си щат, но публичните поклонения не се одобряваха. Предприемчивите хора бързо бяха съобразили как да извличат изгода от тази забрана, от която уж би трябвало да произтичат само неудобства. Съдържателите на ханове и странноприемници живо се бяха споразумели помежду си и сега всеки гост на града можеше да намери приют, населен с едновърци, и поне мъничък параклис с позната обстановка вътре.

Ханове и гостилници, които даваха под наем стаи, още на първата улица направо гъмжаха — за всякакъв вкус и нрав. Подир случката с Ретил граматикът и вянинът обаче доста дълго подминаваха намиращите се отляво и отдясно странноприемници. Слугите и стопаните на тези домове, които ги приветстваха от праговете си с поклони, до един им се струваха измамници и те дори не изпитваха желание да надникнат в някоя гостилница по пътя. Така скитаха из града, блуждаеха по улиците, оглеждайки се и ослушвайки се чак до пладне. Накрая, окончателно изгладнели, купиха от улична сергия кошничка ябълки и по питка със сирене, каквито изпичаха направо на място върху малка преносима пещ. И почти решиха да се отбият до пристанището, за да видят и там какво става, когато Еврих изведнъж забеляза, че Вълкодав изобщо не го слуша. Вянинът напрегнато разглеждаше нещо напред по улицата. Граматикът проследи взора му, но не видя нищо особено.

— Какво има?... — леко разтревожен попита той.

Вянинът кимна и посочи с брада:

— Табелка.

Няколко къщи нататък над суетящата се улица висеше табела: едър бял кон, теглещ натоварена шейна.

— Е, и? — равнодушно попита Еврих. Резбованото дървено изображение не му говореше нищо.

— Тази табела — рече Вълкодав, — я боядисах преди три години.

— Стига бе!... — изуми се Еврих. — В името на къдриците на Най-прекрасната... нима си идвал тук преди три години?... Защо нищо не зная за това?

Вянинът сви рамене:

— Не съм идвал. Табелата стоеше другаде. В солвенската страна.

— Брей че работа!... — възхити се Еврих, но веднага се настрои делово: — И как смяташ, свестен ли е съдържателят на тази гостилница?...

— Онзи път му останах длъжен — каза вянинът най-добрата си похвала за един кръчмар. — Ако насам е дошла не само табелата, редно е да му се издължа.

Първият помисъл на Еврих при тези слова бе съвсем недостоеен. Пак разходи!... — застана той вътрешно. Ала веднага се сепна и гневно изкорени лошата мисъл от ума си. Хвана вянина за лакътя и сам го помъкна към гостилницата, бърборейки:

— Непременно трябва!... Може твоят познат да се е преселил тук!... И, щом казваш, че не е някакъв кучи син... ох, извинявай!... ако не е смрадлив пръч, като оня Ретил, дано още утре се разори!... Тогава сигурно ще е добре да се отбием, нали?...

Когато се приближиха и се вгледаха в табелата, Вълкодав забеляза нещо, изплъзнало му се поради одевешната почуда. Край шейната, дали като пазач, дали просто като придружител тичаше голям сив пес.

Зад тезгяха вътре завариха никак не състарения Айр-Дон, който бършеше измитите глинени канчета с везан пешкир. На главата му се мъдреше все същата бродирана кърпа с пъстър зелен орнамент, толкова любим всред източните велхи. Стопанинът вдигна очи към скръцналата врата — опитен кръчмар ще долови този звук даже ако наоколо пеят пиянски песни и тропат с лъжици по масите, само и само да не изпусне нов гостенин.

— Благо тебе, добри стопанино, благо под стряхата на този дом! — гръмко каза Вълкодав на езика на велхите, крачейки към тезгяха и неизвестно защо силно притеснен. — Добро ли е пивото в бъчвите ти?...

Айр-Дон май отдавна не бе чувал велхска реч от посетител, престъпил прага му. Посегна да стори защитен от уроки жест, докосвайки дъбовия плот на тезгяха — за всеки случай, — и отвърна:

— Благодарен съм на Трирогия, ала в дома ми всичко е както преди добре и, по волята Му, пивото не е свършило... ТИ?! — кресна изведнъж, разпознал госта. — Ти!... О, хвала на Богинята на Конете, не съм очаквал тъкмо теб зад цяло море... Ти ли си наистина, вянино?

Той дори изскочи иззад тезгяха и сграбчи Вълкодав за лактите. Вянинът, леко смутен от такова посрещане, изсумтя в брадата си:

— Сега вече виждаш, че вяните наистина не забравяме кому сме длъжни и даже прекосяваме морета, за да си върнем борчовете...

— Какви борчове, приятелю!... — замаха с ръце Айр-Дон. — Та аз се замогнах благодарение на теб! Сигурно видя, че добавих нещичко към табелата, а? Надявах се поне малко да ти се отплатя по този начин... но сега виждам още по-добър!

Мястото на стопанина през това време се зае от пъргав юноша, доста напомнящ на Айр-Дон на младини. А съдържателят вече мъкнеше скъпия гостенин през страничната врата към уютна стая, каквито има в уважаваните кръчми и гостилници и които са предназначени за по-важни люде. Или за такива, които искат да си платят за усамотението. Случва се да искат среща с някого, но така, че да не се набиват на очи. Стаичката на Айр-Дон имаше дори задна вратичка за скришно излизане от гостилницата, както и капак на пода — вход в мазето. Пак за всеки случай. Стените бяха от трупи, но съдържателят беше превърнал помещението в същинско велхско обиталище, провесвайки върху трупите от тавана до пода завеси, извезани с чуден двустранен орнамент, каквито умееше да прави само неговото племе.

Кръчмарят все косеше взор към непознатия спътник на Вълкодав, затова вянинът го представи:

— Мой отдавнашен приятел, учен арантянин, наречен Еврих... — Подсмихна се. — Ще вземе да те разпитва за това и онова, само да не речеш, че ти мисли лошо или е пратен да разузнава твои тайни.

Грамастик е, пише книга за пътешествията ни и за това какви хора е срещнал. Иска да я постави после... в такова място, където има много други книги и където хората отиват, за да четат...

— В библиотека — поясни Еврих, сядайки на пейка до масата. — Ако странството ни завърши благополучно, добри стопанино, аз наистина се надявам да видя скромния си труд в библиотеката на бляскавия Силион.

Бе решил, че неспирно преследващите ги беди поне временно са прекратени, затова си позволи да се похвали, съвсем невинно. Бе сигурен, че Айр-Дон няма понятие къде и какво е Силион, нито що е то библиотека, но велхът неочаквано прояви интерес:

— Хората, значи, там сядат и четат? Все едно сърбат чорба в гостилница като моята?

— О, да! — разпалено потвърди Еврих. Лошото му настроение, предизвикано от сутрешната случка, се изпари без следа. — Аз, преди да тръгна на път, препрочетох множество различни трудове, а някои поръчах на преписван, за да ги нося със себе си и да имам възможност да освежа паметта си, пристигайки в една или друга страна...

Велхът тържествено кимна:

— Ще да е по-доходно да се държи библиотека — рече той дълбокомислено. — Защото там чорбата и пивото не свършват, както у мен, а една книга се чете от доста люде... Питай ме за каквото пожелаеш, любимецо на Боговете на Небесната планина. Всичко ще ти кажа, без нищо да премълча!

Еврих се усети за какво намеква кръчмарят и избухна в смях:

— О, уважаеми, непременно ще спомена в книгата си за теб, за щедрия ти дом и за кухнята ти, от която се носят ухайни аромати на превъзходни гозби!... Така всички, заситили ума си в библиотеката, ще пожелаят да заситят и тялото си в твоята гостилница!...

Слугините, на които Айр-Дон намигна пътъом, вече застилаха масата с просторна покривка, украсена не по-зле от омайните ярки завеси по стените. Подобни покривки не се вадят от сандъците току-така. Вълкодав не седна да чака нареждането на трапезата, разкопча кесията на пояса и постави на масата пет кондарски сребърника пред Айр-Дон:

— Приеми ги с благодарност, че този дълг повече не тегне на съвестта ми.

— Приемам и свидетелствам, че борчът ти е уреден напълно — отговори с достойнство Айр-Дон и една по една взе монетите от покривката. — Макар че, ако си говорим открито, вярно, дължен съм да ти отстъпя половината от „Белия кон“, защото дължа сегашното си благополучие на теб. Когато замина с Фитела, съвсем те забравих... а после знаеш ли какво се случи у нас в Голямото гостилище? Куц вярно да мине — при мен ще отседне! Ами галирадците!... Да си срещал в Галирад майстора-оръжейник Коприва и стъкларя Остей?

— Знам ги — потвърди Вълкодав.

— Та те същата година забогатяха изведнъж и взеха да пращат свои кираджии, дето предлагат по-светли от сребро лъжици, или пък стъклените гърнета, в които се вижда какво ври! И те също при мен идваха... Така станах в цялото Гостилище пръв чорбаджия!

— А защо тогава си дошъл насам, почитаеми? Кой вятър те довя от толкова далеч, за наш късмет? — попита Еврих. — Прекосяването на морето не е като да се преместиш на друга улица!

— Аз съм лек в нозете — усмихна се Айр-Дон. — Роден съм в каруца, докато баща ми пътувал от страната на предците на запад, при солвените. Затова и не ме свърта дълго на едно място. Наследил съм съдбата му, така излиза. И не виждам нищо чудно в това. Нито осъдително. Лани у мен зимуваха двамина търговци от Тин-Вилена. И толкова ми хвалеха града си, че си рекох — я да се пробвам?... Пък и голямата дъщеря мъж доведе, много разбрано момче... Оставих им стопанството си в Гостилището, взех сина с мен, две готвачки със семействата им, наех кораб от Галирад — и ето ме тук. Купих тая къщурка, оправям се полека-лека.

Очевидно последното бе произнесено от скромност. „Къщурката“ бе хубава просторна къща, дърво връз камък, зад градските стени и на добра улица, а не нейде из катуните около града като Ретилевия двор. И пак при същия наглец бе празно като в сиромашки хамбар, а при Айр-Дон народът седеше лакът до лакът по пейките, че и още толкова стърчаха с канчета и паници около прага отвън, там също пейките покрай стените не достигаха за всички гости! Някои сядаха направо на земята. И стана ясно защо толкова се натискаха хората да се гощават у велха — веднага щом слугините донесоха гозбите. Айр-Дон готвеше според обичаите на племето си, сиреч умопомрачително вкусно и в количества, от които човек

преяжда. Над малката решетка над жарта в огнището ухайна пара изпускаха свински шишчета, нанизани заедно със сладък пипер и лук, а в глинени похлупци златееше местен зеленчук, който тук заместваше любимата на всички велхи тиквичка. Зеленчукът мязаше на тлъста грамадна краставица, беше нарязан по дължина, изчистен от семките и напълнен с натрошено сирене с масло, яйца и подправки, пак съединен с дървени пръчици, използвани и за шишчетата, и така опечен до хрускава коричка отвън. А още — варено цвекло, пухкав ръжен хляб, кисело зеле, пресен и маринован чесън... Стомахът на Еврих, само разхленчил се от питката и ябълките, издаде лакомо ръмжене, и той неволно преглътна слюнка. Храната бе като за показ, но в същото време се отгатваше, че е сготвена от продукти, каквито всеки може да си купи — ще му излезе на същата цена. Ала нямаше да е същата — в това бе целият майсторлък на готвачките.

— Помня, че имаше ябълка на двора — рече изведнъж Вълкодав.
— Щеше да я сечеш...

— Щях. Защото не раждаше плод — отвърна Айр-Дон, наливайки в стъклени чаши скъпо сакаремско вино. — Помниш ли как синът ми строши един клон на дръвцето? Ти после замаза отчупеното с вар... Ти го видя моето момче, зае мястото ми одеде... порасна, наследникът! А пък ябълката от онази година като тръгна да ражда — всяка есен в чудо се виждам, толкова ябълки къде да ги дявам!?

Велхът небрежно отчупи залък хляб и, говорейки, го топна в мас, почерпи с него Прилепчо, който веднага скочи от рамото на вянина и протегна муцунка към лакомството. Взе залчето и го загриза, като го придържаше със сгъвките на крилете си като с лапи. Вълкодав премести зверчето от покривката върху дървена дъска, за да не цапа.

На следващата сутрин Еврих се събуди късно и с тежка като буца глина глава. Сакаремското вино се оказа по-коварно, отколкото го помнеше... Умивайки се над дървената кофа, арантянинът смътно си припомни как снощи едва ли не в стихотворна форма излагаше пред добрия домакин пищни описания на пътешествието им с вянина. Тогавя му се струваше, че говори необичайно леко и красиво, а словата все идваха такива, че направо да ги записваш и представяш на годишното състезание на поетите, творящи в старинен слог. Ала сега

напразно насилваше паметта си за тези бисери, нито една свързана фраза не поиска да изскочи. Само повече го заболя глава. Еврих унило си направи извода, че навярно нищо свястно не е изричал. Бърборил е същите врели-некипели, както всички, прекалили с вино. И надали е изглеждал като изтънчен ценител на прекрасното, а си е мязал на най-обикновен пияница. Все пак нещо изскочи от спомените — неодобрителния поглед на Вълкодав, който май изпи само една чаша. Еврих изсумтя и веднага се намръщи от гнусното усещане на пустота между ушите. Ох, понякога варваринът Вълкодав наистина бива непоносим. Не да се повесели както е редно, от душа! Все на телохранил се прави...

Вянинът впрочем не беше в стаята, която наеха заедно. Бе оставил спретнато оправено легло. Еврих отвори тясната капандурка и погледна навън през прозорчето, примижавайки от ярката светлина — търсеше с поглед вянина, който сигурно подскачаше с дървения си меч из двора, плашейки ратаи и гости... Но Вълкодав го нямаше навън.

Нямаше го и в гостилницата долу, когато след известно време слезе, като криво-ляво се нагласи да изглежда прилично. Общото помещение бе почти празно. Пекарите и метачите на улиците, които се отбиваха да закусят още преди разсъмване, вече се трудеха с пот по челото, а до пладне имаше още време, когато щяха да налетят като скорци на лозе изгладнели млади занаятчии. Айр-Дон, удивително свеж и бодър, стоеше на мястото си зад тезгяха и приказваше с кльощав жилест сегванин, наглед — мореход от Островите. Кръчмарят погледна Еврих, тутакси оцени състоянието му, разбиращо се усмихна и дръпна шнур, който отиваше през дупка право в кухнята. Докато нещастният учен докрета с несигурна стъпка до тезгяха, иззад завесата на кухнята се появи синът на велха и постави пред Еврих дълбока паница с ароматна кехлибарена чорба и отделна паничка варено месо. Еврих подуши гозбата. Миришеше на шкембе и дреболии, на пипер и чесън.

— Яж, яж — засмя се Айр-Дон. — Шерхът не се гледа, а се гълта бързо. Ще ти олекне веднага.

Чорбата „шерх“, както по-късно научи Еврих, беше сакаремско изобретение. Ако се вярва на хронистите, сакаремците първи се научили да правят вино, а значи и първи изпитали мъките на махмурлука. Еврих предпазливо пое паницата, отпи глътка от гъстата

течност... беше като огън, по тялото се разпростря пареща топлина, която съвземаше ума, сякаш целебна билка. Челото му се покри с капки пот и той веднага посегна към мръвките. Усети как светът наоколо се избистря по удивителен начин, без повече да се разпада на болезнени късове. Когато паничката бе наполовина празна, младата слугиня, която търкаше масите, се видя на Еврих необикновено привлекателна дама.

Сегванинът наблюдаваше граматика с тънка, съчувствена усмивка. Навярно и той неведнъж бе пъдил главобол по същия начин.

— Айр-Дон ми разказа за теб — обърна се той към Еврих на добър арантски, веднага щом забеляза, че ученият горе-долу се е свестил и е способен пак да разбира разумни речи. — Ти, значи, си отплувал от страната на нарлаките с изчезналата ладия на Астамер?

Миг-два Еврих трескаво премисляше какво да отвърне, като преценяващо оглеждаше морехода и търсеше в него възможна прилика със собственика на потъналата косатка. Не намери такава, поне очевидна, ала кой знае? Случва се и родни братя да имат съвсем различни лица... Очевидно бе само едно — снощи бе приказвал твърде много. И за срещата с Конника. Де да можеше да се сети какво именно е плямнал, вдъхновен от сакаремското вино, проклето да е... Да бе тук Вълкодав, да го избави от неудобното положение, подхвърляйки вярна дума, но вянинът продължаваше да липсва. И къде ли се бе дянал?...

Еврих се опита да потули объркването си, като доста сполучливо се престори, че се е задавил с хрускава кисело-солена краставичка. Опитният кръчмар правилно изтълкува неговото проточило се мълчание:

— Пред теб е славният Ратхар Буревестника, владеец на три кораба, хвърлили котва в нашето пристанище. Моят и неговите братя оставиха костите си в битката при Трите хълма, сражавайки се един срещу друг, но въпреки това аз и Ратхар сме като братя отдавна. Навестих го тази сутрин и му казах как сте пристигнали тук.

— Надявам се, че не се сърдиш, задето веднага подхващам разговор по работа, макар това и да е против обичаите — леко се поклони Ратхар. Лицето му беше с цвят на изпечена глина, очите пък — светли, сиво-сини, с малки зеници, зорки и грабливи. — Отплувам вдругиден по изгрев — продължи той, — така че просто няма време, сам разбираш, за дълги беседи. Ще се отбия до острова на Печалната

бреза. Там съм роден, но пак там живее и семейството на Астамер. Бих искал да науча как е загинал, за да разкажа за това на роднините му. Ти нали знаеш какво е сполетяло ладията му?

За размисъл не остана нито миг и Еврих кимна:

— Да, зная... Виж, случи ни се да разберем на собствен гръб, че легендата за блуждаещата скала, наричана Конника, за нещастие хич не е измислица...

Ратхар вдигна вежди. След кратко мълчание вдигна рязко ръка:

— Стопанино, налей ни вино! Това трябва да се чуе на добра трапеза и без бързане!...

Еврих отказа виното, защото само от вида на стомната му се догади. Затова пък стомахът, разбуден от шерха, властно искаше закуска, по възможност — царска. Айр-Дон ги настани на масата в ъгъла, постави дебела свещ по средата и сложи любимата сегванска храна — добре опържена риба с горски ягоди, варени с мед. Подобно съчетание отначало предизвика у Еврих трепет, но, след като опита гозбата, се убеди, че на Островите знаят какво да ядат.

Там, на трапезата, младият учен обстоятелно изложи пред Ратхар цялата първа част от плаването, като не забрави да спомене и любимата крава на Астамер, и покровителственото държане на мореходите към клетия сирак, когото граматикът и неговия спътник бяха обещали да съпроводят до родното му място. Мореплавателят от време на време се усмихваше скришно в брадата си и кимаше, сякаш разпознавайки хората в разказа, та дори ги и виждаше в ароматния тънък пушек на свещта. Ала щом Еврих стигна до описанието на съдбоносната буря и страховитата скала, летяща към кораба през пронизания от мълниите мрака, сегванинът се втренчи в граматика — внимателно и подозрително.

— Рядко бях срещал мъже, по-доблестни от Астамер — вдъхновено лъжеше Еврих. — Когато сетната вълна сграбчи косатката, той само ругаеше и споменаваеше косматите прасци на Тунворн и заплашваше Самия Храмн, че ще му оскубе брадата, ако Онзи забрави да приготви топъл обор за любимката му там, на небесата... Той до последно здраво държеше руля, защото не забрави дълга си на кормчия и не опетни честта си на морски вожд. А хората му надянаха ризници, туриха си шлемове и запяха бойна песен, като усърдно почнаха да гребат право срещу Конника... не знам дали за да свърши всичко по-

бърже, или защото се уповаваха да сплашат Призрака с храбростта си... Гребяха и пееха! Точно както прилича на истински воители...

Словата се лееха досущ описваната песен, Еврих даже сам си вярваше, че е било точно така — доблестни герои в летяща по вълните ладия, сякаш въплътена сегванска легенда. Дори му се стори, че самият той е по вълните на снощното си пияно вдъхновение, което толкова се силеше да си припомни, щом се събуди тази заран.

Скръцна врата и арантянинът стрелна натам очи: Вълкодав?... Влезе човек с тъмно наметало и плъстена шапка, засенчваща лицето му. Айр-Дон побърза да посрещне посетителя, но онзи поклати глава и седна на празната маса до изхода, загърбвайки кръчмаря. Велхът сви рамене и се върна на мястото си. Няма смисъл да досажда, уморил се е човекът, седнал е да си почине — защо да го пъди... може и да намисли да поръча нещо!

— Ами ти? — неочаквано попита Ратхар. — Ти и твоят другар и сирачето? Как стана така, че видяхте гибелта на ладията, пък оцеляхте?

— Ами... — заекна Еврих. — В онзи миг ние вече не бяхме на борда на косатката. Плувахме... самостоятелно...

— Искаш да кажеш, че благородният Астамер ви даде лодка, за да се опитате да се спасите? — пак кимна Ратхар. — Прилича му, беше щедър. Ала и ти заслужаваш похвала. След нас, сегваните, твоят народ са най-добрите мореходи. Съумял си да отбегнеш Конника, да запазиш лодката си всред щорм, че и да стигнеш до брега от средата на морето!... Не е като да преплуваш тесен пролив.

Еврих скромно сведе очи:

— Никаква заслуга нямам за това. Искаш — вярвай, искаш — недей, но Конникът ни пощади. Струва ми се, защото малкият сирак се оказа Негов съплеменник. Вълна ни остави върху стремето Му, преживяхме страшна нощ... видяхме как се разби косатката... а сутринта съзряхме съвсем близо брега... Щом се върне, другарят ми ще потвърди моите думи! Не си измислям!

— Какво има да измисляш... — Ратхар Буревестник сдъвка парче риба и наклони глава, сякаш криейки от граматика очите си. Мореплавателят не бе в първа младост, косите му бяха вече прошарени и оредяваха откъм челото, а сивата опашка на тила приличаше на фъндък козина от шугава лисица. — Изцяло вярвам — продължи той,

— че Конникът, ако пожелае, и такива ще ги спретне. Много дивни неща стават по света с волята на Храмн, чиято премъдрост е съизмерима само с дължината на брадата Му... Склонен съм да приема, че тук не излъга. Ала за това, как Астамер уж се е държал преди смъртта си, прощавай, но не ти вярвам дори ей толкова...

Ратхар заби пръст в оглозган рибешки скелет и отмери с нокът тънко ребърце.

Еврих отвори уста за възражение, ала сегванинът го превари:

— Стига детски приказки, момко. Аз съм два пъти по-стар от теб и много добре зная що за стока беше Астамер. Воини, викаш?... Герои! Абе, ще заложа на бас всичките си гемии, че прошлякът с кравата пак е бил събрал в Кондар паплач от кол и вѐже, тръгнали да се наемат на служба при жреците! Няма що, герои... улични главорези. И съм сигурен, че щом са съзрели Конника, цялата шайка начело с Астамер са решили да Го умилостивят с жертва. То се знае, избрали са вас, чужденците. Изхвърлили са ви зад борда, ето така е било. Бъркам ли?

— Не беше съвсем така — тихо проговори Еврих. Гледаше в лицата си и ушите му пламтяха. — Когато гребците рекоха да предложат на Конника кръвта ни, моят спътник ми каза да спасявам момчето и ние сами скочихме, а той остана да се бие на кораба, за да ни даде преднина, после и той скочи... сам...

Ратхар щракна с пръсти, граматикът неволно вдигна лице и срещна очите на събеседника си — остри, пронизващи.

— А накъде гребяха тия нехранимайковци, преди да станат на трески и рибя храна? — поинтересува се той безпощадно. — Съмнявам се, че право така геройски към Конника. Навярно са се опитвали да бягат, да спечелят още миг живот, нали?

Еврих премълча. Нямахше смисъл повече да лъже.

— Трябвам ли ти още да питаш друго? — попита той след малко. Мъчително му се искаше да се скрие, за да не го пари срама за други, вече мъртви хора.

Сегванинът взе от блюдото ново парче риба, топна го в меда с боровинки и го сдѐвка заедно с костите, хрускайки.

— Трябваш ми — каза равно. — Айр-Дон спомена, че ти и другарят ти... видях го май вчера, снажен вянски момък, той е, нали? Та кръчмарят ми рече, че уж искате да стигнете до някакъв си остров край Западния бряг. И търсите кораб за натам. Вярно ли е?

Еврих кимна.

— Искам да кажа — продължи Ратхар, — че ако ви взема, ще бия два пъти повече път през вълните, отколкото до Печалната брега, но съм навит да ви закарам. Само че с едно условие. Казах ти, че съм земляк на Астамер и добре познавам семейството му. Особено него, той все се шматкаше по чужбината и почти не зимуваше у дома, както прилича на един мъж. Ако те заведе при неговите старци, ще можеш ли и на тях да им наприказваш същите красиви лъжи, с които се опита да ме забаламосаш? Нека си мислят, че той наистина е загинал достойно. Все някаква утеха... Кому ще стане добре, ако всички узнаят, че Хег вече го гони по плитчините на студената река?...

Арантянинът не бързаше да отговаря и криеше очите си. Ратхар невярно изтълкува неговите колебания и додаде:

— Не предлагам само дотам да ви закарам, но и обратно. Скоро ще завилнеят есените бури, ама мен, да знаеш, неслучайно са ме кръстили Буревестника...

— Друго ме тревожи — прекъсна го Еврих. — Няма други свидетели на крушението, освен мен и Вълкодав... и момчето. Още никому не сме разказвали за Конника... освен на кръчмаря и на теб. Ала сам знаеш, истината понякога пътешества по неведоми пътеки. Няма ли да се почувстват оскърбени роднините на Астамер, ако някой ден научат какво точно се е случило?

На ума му беше преди всичко описанието на онази нощ в неговата собствена книга. В „Допълненията“ граматикът не бе посмял да лъже. А книгата някой ден кой знае що за хора ще прочетат и от тях ще се разчуе истината за последните часове на морехода Астамер... Истината си е истина, но не ранява ли твърде болезнено безсърдечно добросъвестното излагане на случки, постъпки, факти... Граматикът дори мимоходом обмисли идеята да пренапише съответната глава, да изтъкне нещо възвишено... пък и най-важното в този раздел от книгата бяха сведенията за Конника и за чудесното спасение на тримата корабкрушенци... Кого ще е грижа за шепата страхливци или, ако излъже, за отряда храбреци?...

Ратхар се усмихна криво:

— Бащата и майката на Астамер са много стари и надали ще преживеят още две-три зими. Нека им бъде утеха да мислят, че синът им може лошо да е живял, но поне е срещнал смъртта славно. Колкото

до другите роднини... Аз на тяхно място бих благодарил за такава лъжа!

Еврих постави длани на масата:

— Добре. Ще изпълня това, което искаш от мен, като разчитам и ти да държиш на думата си. Кога да дойдем на кораба ти?...

А може, помисли си междувременно, просто да съкратя някои места в главата за корабкрушението, така че хем да не излъжа, хем да не посочвам кой какво поведение е показал пред лицето на опасността? Нещо като: „... и тогава ние се озовахме във водата“. Хм... сигурно точно така се появяват записи, над които напразно умуват поколения учени мъже. Не става ясно сами ли сме скочили, изхвърлили са ни, или пък корабът се е разпаднал под нозете ни — иди че тълкувай след време!...

Човекът с тъмното наметало изведнъж стана и си тръгна, без да бърза, без да обели нито дума. Почти веднага откъм улицата се дочу тежък тропот на конски копита. Неизвестно защо Еврих потръпна.

Според Айр-Дон Вълкодав бе излязъл да „разузнае“ нещо в града и бе казал, че ще се върне привечер. Еврих веднага си припомни какво вълнуваше спътника му по пътя насам и усещането, че нещата се нареждат по най-благоприятен начин, мигновено помръкна. Смени го предчувствие за неприятности. Изчезна желанието веднага да се втурне да събира багажа, като че с това щеше да приближи мига на отплуването, съвсем по детски. Няма да го бъде това отплуване. Никога.

Младият учен вцепенено си помисли, че би могъл да се качи в стаята, както си мечтаеше по пътя, да се заеме с любимото занимание с книгата, а дори и тук, в кръчмата, бе достатъчно удобно да дописва труда си. Та нали за такава обстановка все въздишаше край лагерни огньовете и под стрехи на незнаещи грамота племена... Но така и не помръдна от мястото си, мисълта за писане не че му внушаваше отвращение, просто му се стори лишена от капка смисъл. Донякъде това се дължеше на вчерашното напиване, което все пак бе преодолимо с малко повече воля... както казваше Тилорн, цитирайки изречение на отдавна починал мъдрец от своя свят — „И това ще мине“. Да, униинето и отпадналостта минават. Даже да им се наложи да се

задържат в Тин-Вилена чак до пролетта, арантът би оползотворил принудителното бездействие, като сложи в ред ръкописите си...

Но защо тогава го наляга такова отчаяние, сякаш душата е готова да падне в бездна? И се разкъсва сега между подтика да хукне да търси Вълкодав и по-осмисленото хрумване да помогне на слугите да нацепят дърва за печката, от която излизат толкова вкусни гозби?... И докато местеше поглед от едната врата към другата, в кръчмата заприиждаха обедните посетители — стражници, майстори, търговци. Когато вече не останаха много свободни места в помещението, Еврих видя Вълкодав да влиза. Гостите на Айр-Дон се озъртаха подире му. Вянин в града, сигурно си мислеха хората. Добре да е само един, ама и тоя стига... я какъв звяр е кацнал на рамото му!...

Еврих все още си седеше на същата маса пред мъждукащата ароматна свещ и блюдо с пържена риба, която им се опря на двамата с Ратхар — много беше, наистина. Вярно, бе изстинала, но продължаваше да буди апетит и с вид, и с вкус, и с миризма. Вълкодав се настани срещу него, позволи на Прилепчо да си грабне късче от златистото лакомство и постави лакти на масата. Нищо не каза.

— Какво стана? Разузна ли, което искаше? — с разтуптяно сърце наруши мълчанието Еврих. Вълкодав кимна бавно. Към тях припряно се приближи запъхтяна слугиня и вянинът я помоли:

— Донеси ми, мила, хляб и мляко. И празна паничка за моето рошаво приятелче...

Прилепчо вирна муцунка, облиза се и издаде дълъг писък, сякаш се представяше, че именно той е „приятелчето“. Получи се забавно — младата велхиня се изкикоти и се отдалечи весело. Вълкодав я изпрати с поглед. Беше замислен.

— Май трябваше да си остана и да прекопам градината на Варох — рече той неочаквано. — А ти щеше сам да се оправиш. Пак по-добре щеше да стане...

— Но какво ти е? Какво стана?...

— Нищо.

Девойчето донесе хляб и кана мляко, постави паничка за Прилепчо. Личеше й колко й се иска да помилва зверчето, ала не се реши, а Вълкодав не забеляза блясъка в момичешките очи, съсредоточен върху мислите си. Слугинята се врътна и отиде при другите гости, а вянинът надrobi попарка на Прилепчо. През това

време черният крилатко нетърпеливо подрипваше отстрани с щръкнали уши и влажен нос, който поемаше апетитната миризма. Еврих разбра, че вянинът няма скоро да заговори, затова се обади:

— Тук дойде един мореход, Айр-Дон му има доверие... Ратхар Буревестника се казва. Теб те нямаше, та аз за двамата се разбрах с него да отплуваме вдругиден призори...

Развълнуван и сякаш позабравил да говори гладко и изящно, граматикът осведоми Вълкодав за разговора с морехода. Не скри нищо. Докато признаваше опашатите си лъжи, отново усети лицето си горещо.

— Добре си сторил — каза Вълкодав. Не порица спътника си за направената без него уговорка със сегванина, даже и не се възмути за условието да лъже пред родителите на Астамер, за да изкара мъртвия кормчия по-бял от снеговете. Дори май го одобри. Та не стори ли същото пред Гелвина, майката на Канаон?...

Еврих обаче се стресна от липсата на упрек, че на своя глава е наел кораб. Какво се бе случило, че вянинът изостави навиците си, също както граматикът — влечението към своите скъпи „Допълнения“?

Събра кураж и запита направо:

— Нещо си научил за Наставника по воинско изкуство, нали?

Масичката им уж се намираще сред останалите гости, но някак си далече от неуместно любопитни очи и уши. Айр-Дон наистина си знаеше интереса и бе предвидлив.

— Да — отрони Вълкодав.

Еврих почака продължение и потропа по масата с пръсти.

— И?

— Това е Майка Кеңдарат.

— К-ка-какво?! Да не си се припознал? Да си се объркал? Защото, нали, не може...

— Може. Тя е. Подмамили са я да дойде в крепостта. И сега я насилват да обучава бойците от армията на Боговете-Близнаци. Ако откаже, всеки ден ще убиват пред очите ѝ по един човек. Ще го горят жив.

Гласът на вянина бе равен, дори равнодушен, по-скоро безизразен. И смътното чувство за предстояща беда, мъчило Еврих още от сутринта, придоби плът и очертания. Наистина бяха попаднали

в беда. Проклетата да е тази Тин-Вилена, по-малката сестра на престолния Тар-Айван! Проклетата да е в името на всички Богове на Небесната планина! Проклет да е онзи ден и час, в който бяха решили да тръгнат към този град и се качиха на трижди не благословения Астамеров кораб...

— Тук има още един човек, който ни познава — каза Вълкодав. — Брат Хономер. Сега е първи ученик на Кан-Кендарат и вече сам наставлява другите. Така че... по-добре си седи в гостилницата при Айр-Дон и не си подавай носа навън преди отплаването.

Еврих едва не викна „Ами ти?!“, но вместо това глупаво попита:

— Тежко ти бе да научиш такива неща, нали?...

Вълкодав ненадейно се ухили:

— Кое му е толкова тежкото... Дебна подходящ човек от крепостта, сетне го напивам до припадане в най-близката кръчма... Кое му е тежкото? Няма да избирам дебелак я!

Еврих объркано се втренчи в другаря си. Нито веднъж не бе виждал Вълкодав поне мъничко пиян, а сега изведнъж подуши, че спътникът му вони на бъчва с джибри. Вярно, очите му бяха напълно трезви. И походката, и приказката... Вълкодав въздъхна, не се беше надявал да обясни всичко разбираемо.

На каторгата понякога надзирателите за забава нарочно пояха неволниците с евтино гадно вино, а после ги преследваха с бичове, за да се натикат в най-опасните пещери, където зееха пукнатини и провали, а от тавана се срутваха камъни. Когато за първи път бе сполетяно от същото, опърничавото кутре на Сивия пес даде свирепа клетва, че ще издържи. Че ще запази ясен разсъдък и ще оцелее. И някой ден пазачите ще видят дебелия край...

— Нося доста — простичко рече Вълкодав. — Е, това не е важно.

— И... какво ще правиш сега? — прошепна кой знае защо Еврих. Вянинът излови от блюдото хрускава рибка за опашката и каза, сякаш бе окончателно решено:

— Ще избавя госпожата от плен.

„И ще успееш! Може би...“ — едва не избъбри арантянинът, живо представяйки си как Вълкодав се катери нощем по отвесната стена, стига крепостните зъбци... След бягството от итигулската

твърдина изобщо не се съмняваше, че би сполучил. Не може да не сполучи!

И все пак...

— Жреците разполагат с отлични воители — сякаш в отговор на подслушаните мисли отрони вянинът. — И държат госпожата под зорко око. Ти, знаеш ли какво... дали не би могъл утре да се скъташ край градската порта и да посрещнеш Майка Кендарат, ако тя вземе, че излезе? Сигурно ще можеш да се погрижиш за нея...

Еврих почти легна по корем върху масата, доближи лице до лицето на другаря си и яростно изсъска:

— Как така — вземе, че излезе?... Говори свързано, варварино! Какво си наумил?!

— Утре ще я предизвикам — все тъй безизразно промълви Вълкодав. — Ще отида там и ще я предизвикам на двубой. Те ще видят, че съм по-добър боец и съм по-достоеен да им бъда Наставник. Ще вземат мен. А нея ще пуснат да си върви. Само да посмеят да не я пуснат.

— Тилорн! — със зло отчаяние излая Еврих. — Тилорн ни чака, за да прати вест до своя свят! Колко години не е стъпвал в родината си?... А ти, какво излиза, искаш да погребеш надеждата му за завръщане? Искаш да зарежеш всичко?! Забрави, че му обеща!...

Вълкодав се усмихна. Преди така се усмихваше единствено когато на Прилепчо скимнеше да се умилква на приятеля си, гъделичкайки го с крилцата си по шията. Или когато Ниилит го викаше заедно да четат сакаремската книжка... или, съвсем рядко, когато гледаше как си играе със светлината мънистото, зашито към вплетен в косите му ремък.

— Нали ти казах, по-добре да беше тръгнал сам да търсиш звездния кораб... Може и да е за хубаво, че без мен ще пътуваш с Ратхар.

Ученият побесня. Мътна вълна заля разсъдъка му — нещо, което той наивно смяташе за невъзможно. Доця му се да запрати блюдото с рибата, да обърне масата и да се нахвърли срещу Вълкодав, да го наложи с юмруци! Беше на косъм да постъпи така, с което би огорчил силно стопанина на гостилницата, ала в този миг външната врата се отвори със замах, тресна, удряйки се в стената, и всички посетители обърнаха погледи към нея. *Стража!... Идват за нас!...* — тозчас

премина през главата на Еврих необичайно отрезвяваща мисъл, и яростта му угасна от ледения полъх на страха като свещ на вятър. На фона на ранния здрач по улицата застанаха две фигури на яки младежи, ала не приличаха на стражници, защото бяха гологлави. Изобщо нямаха намерение да прибират някого, напротив, влачеха със себе си висок пълен мъж с черна брада, в когото с усилие се разпознаваше нахалния и самонадеян Ретил. Той хленчеше и се опитваше да се свие на кравайче, притискайки нещо към гърдите си. Младежите го изтикаха навътре в кръчмата. Носеха кожени елечета като всички нарлаки. Подгониха с ритници Ретил между масите — право към Еврих и Вълкодав. Отблизо пролича, че ханджията е изял щедра порция пердах — разбити устни, кръв под носа, подуто и насинено око. Нещастникът конвулсивно стискаше с две ръце велурена торбичка, вързана с пъстра лента. Торбичката подрънкваше на сребро.

— Този изтърсак на пършива овца погази справедливостта — каза единият младеж. — Ние го накарахме да поправи стореното.

— Така че на такива като него боклуци и през ум да не минава да дерат по три кожи за нещо, което вече им е било платено! — добави другият. Погледна към Айр-Дон и зъбато му се ухили: — Де да бяха и в покрайнините всички кръчми като твоята, велхе!... Защо не вземеш да отвориш още една гостилница — при нас? Хайде, помисли си!...

Еврих започна да се досеща какво става. Нарлаки. Силни, мускулести, въоръжени момци. Като Тормар. Като онези тримата, размазани от Вълкодав по стените в глухата кондарска уличка...

Първият нарлак сграбчи Ретил за яката и го просна по очи пред масата, като го ритна по опашната кост:

— Плащай, гнидо, дълга си към добрите хора! Беззаконник!

Клетият ханджия, бършейки сополи, сълзи и кръв, протегна тресяща се ръка и изтърва кесията пред нозете на Еврих. Несъмнено, вътре бяха взетите най-безсъвестно пари за магаренцето. Младият нарлак се наведе, вдигна торбичката, изтръска я от прахта и я постави на масата пред арантянина. Докато се изправяше, намигна на учения и прошепна тихичко:

— Приятелите на великия Сонмор са и наши приятели...

После двамата хванаха плачещия Ретил под мишниците и безжалостно го повлякоха навън. Еврих чак съжали ханджията. Да, обидно му беше, когато същият този мизерник го обираше, но какви

пари струва да понесеш такова унижение... Озърна се към Вълкодав. Вянинът наблюдаваше възстановяването на справедливостта напълно равнодушно. Сякаш суетата на този свят вече не го занимаваше. После Вълкодав премести поглед върху димящата свещ. И внезапно направи някакво движение само с раменете си. Еврих съвсем ясно видя, че спътникът му не вдигна ръце и изобщо не докосна свещта. Въпреки това тя отхвъркна, пометена от мощен рязък тласък. Блъсна се в стената и угасна, падайки на пода...

Крепостта се намираше встрани от града, където като вкаменени вълни се издигаха крайните гърбици на скалистия Задоблачен рид. Пътят вървеше по нагорнище и Еврих току поглеждаше през рамо към гъмжация мравуняк на тин-виленските улици и кейове, превзели и изпълнили бреговете на извития залив. Нататък се простираше морето. Планинският хребет продължаваше навътре, превръщаше се във верига острови, все по-малки и ниски, докато не секваше като потопена шипеста опашка на спящ дракон. По късчетата суша зеленееха дървета, като тук-там вече бяха се обагрили в есенни цветове, а под отвесните им брегове сновяха дребни гемии и чевръсти лодки. Рибари. Уловът там, както казваха, бил пребогат, и то не само на риба, но и раци, морска трева, миди — благодат! Само преди два дни Еврих с пълни гърди би пил морския въздух, би превъзнасял суровата красота на тукашните места, дар от Боговете, и би подбирал достойни думи за нейното описание. Днес обаче гледаше с недоумение — защо е всичко това?... Хубав, трудолюбив и заможен град, всяка негова улица води към пристанище... утринно море и благодатни острови — защо?...

Вълкодав безмълвно крачеше до него, силно прошарените му, пуснати на воля коси метяха плещите му. Над рамото му стърчеше дръжката на Слънчев пламък и още два чирена — тежките дървени мечове за тренировки. Прилепчо седеше на другото рамо и току издаваше жаловит писък, притискайки се към шията на вянина. Подминаха прочутите ябълкови градини, където хищният хвъркатко със сигурност би се отбил да види множество интересни за него неща, но любопитното иначе зверче предпочете да остане с приятеля си. Вълкодав носеше торба с най-необходимите си вещи — риза за смяна,

плетен пуловер без ръкави, паница с лъжица, канче, калъп сапун, гребен и Зелхатовия трактат... какво друго му трябва на човек като Вълкодав? Всичко друго, също така оскъдно, бе поверено за съхраняване на Айр-Дон. Да си го вземе като се върне. Сиреч — ако се върне.

Предишната вечер Еврих изразходва цялото си красноречие, за да разубеди вянина. Преди зазоряване, тъкмо щом граматикът, спейки на пресекулки, изнамери съвсем необорими доводи и се измъкна изпод усуканото одеяло, Вълкодав вече бе излязъл. Еврих едва го свари в кухнята на гостилницата. Вянинът, току-що изкъпан, сушеше косите си край огъня и пред него, съвсем не неочаквано стоеше паница шерх. Колкото и да носи някой на пиене, махмурлукът всекиго посещава, затова и трябва да се лекува. Еврих улови неподвижния поглед на спътника си и щателно приготвената му реч умря неродена. Вянинът бе решил окончателно.

Крепостта — въплътена в камък песен за прослава на Близнаците — бе изградена съвместно и здраво. Създателите й явно не са били впечатлени, че Тин-Вилена, управлявана от Съвет на старейшини, няма от кого да се плаши, и то не само защото наоколо не живееха алчни и войнствени народи, а и заради строгия ред в процъфтяващия град. Замъкът въпреки това бе изграден от надарени архитекти по всички правила на военното изкуство, способен да устои на щурм и обсада. Явно не бяха пестени пари за строежа. Твърдината, посветена на Братята, беше кацнала на стръмен скалист хълм, сякаш израстваше от естествените канари, устремена към небето с кули и зъбци по стените си. Младият учен ги измери на око и направо му домъчня. Само луд би разчитал да проникне скришом в подобно място.

Пустинният път междуременно се добра до последния завой. Зорките стражи по стените навярно бяха следили двамата пътници, идващи от града. Надали още различаваха лицата им, но след стотина крачки щяха да успеят, затова Вълкодав спря:

— Край, дотук си.

Еврих не продума, само хапеше устни, ала сигурно всичко, което му бе на ума и на сърцето, се изписа по челото, както се казваше в една вянска поговорка. Вълкодав малко гузно разпери ръце:

— Ти... прости ме. Не мога да я зарежа.

Ученият бързо пристъпи към него и го прегърна силно, забождайки нос в рамото му.

— Братко... — промълви задъхано.

Искаше да добави още нещо, нелепо, глупаво и съвършено ненужно, нещо от рода на „пази се“ или „обещай да оцелееш“... ала гърлото му се стегна и го предпази от излишни приказки. Вместо това Вълкодав му рече:

— Чух само добри неща за този Ратхар, но ти все пак си имай едно наум, нали? И се пази. Вие, граматичите, все се забърквате в неприятности...

Еврих някак се откъсна от другаря си, вдигна овлажнели очи. Повисокият Вълкодав го гледаше отгоре надолу. Наистина като брат брата. Може би се дължеше на навика да са заедно, умножен по скорошната раздяла и страха на Еврих да продължи пътуването самичък... Пък и този полуобразован варварин, мълчалив и сприхав, с дивашки разбирания за чест и справедливост, тъкмо този човек се струваше на младия учен по-близък от роднина. Повече от батко. Мъдър опекун и защитник на младия умник, който може само да се изтъква колко книжки е прочел, пък едва се оправя в реалния свят...

Пред вътрешния взор на арантянина се появи усмивката на Сигина и той си спомни Засечния рид и тогавашния си страх да не загуби Вълкодав. И защо ли хората се вглеждат истински в ближните си и започват истински да ги ценят чак когато съдбата се кани да им ги отнеме навеки! Защо чак пред края се сещаме за всичко недоизказано, сепваме се, че е трябвало да проявим повече добрина и съчувствие, които сме отказвали преди, докато е имало време в излишък за същото?... А ако бедата вземе, че все пак ни се размине, тутакси забравяме собствените си горещи клетви и продължаваме да се държим както и преди, сякаш не сме съжалявали за поведението си одева, когато бяхме на ръба?! Мисълта за раздялата, вероятно окончателна, бе непоносима. Еврих отново прегърна спътника си и с усилие изтръгна от пресъхналото си гърло:

— Прости ме, Вълкодав...

— За какво? — учуди се вянинът. — Аз трябва да те моля да не ми се сърдиш... все те дразнех по пътя, а сега те изоставям.

Лицето му бе застинало и безизразно, ала в погледа му Еврих сякаш съзря отражението на всичко, преминало току-що през

собственото му съзнание. Замръзна. Мигът отлетя.

Вълкодав се озърна към крепостта и свали длани от раменете на арантянина:

— Не искам да ни видят онези там... Ти върви... братко.

Мъжката раздяла е бърза. Не се вкопчват ръце в ръце, не се отлага неизбежното. Въпреки това на Еврих му се наложи да направи голямо усилие, за да загърби своя брат варварин и да поеме обратно по пътя. Вървеше и не виждаше накъде върви. Дишаше трудно, обръч стягаше гърдите, отляво под ребрата си усещаше тежест. Неочаквано пред него запърха с криле Прилепчо, увисна пред лицето му и, още по-неочаквано, протегна главица и го лизна по носа. Завреця и се стрелна стръмно нагоре, изчезна като сянка.

Вече съм сам, помисли си Еврих. И затътри нозе нататък.

Завоят скри твърдината зад високи гъсти храсти и право насреща се издигнаха двама яки млади мъже. Със сигурност причакваха граматика, чиято сълзлива скръб мигом пропадна вдън земя. Той веднага зае отбранителна стойка, посегна към меча си и устните му се разтегнаха в зловеща зъбата усмивка. *О, Богове, успя да си каже наум, Вълкодав навярно още и до портата не е стигнал, пък аз вече загазих без него...*

Единият млад здравеняк вдигна примирително длани:

— Не сме тук да те нападнем, почитаеми!...

— Кои сте тогава? — запита невярващо арантянинът с ръка на меча.

— Принадлежим към по-младшия клан от семейството на великия Сонмор — представи се здравенякът, — и сме тук, за да предложим подкрепа на Сонморовите приятели, пристигнали иззад морето. Позволи ни да ти послужим, като те съпроводим и опазим от ненужното внимание на твърде любопитни люде...

От стените на крепостта добре видяха как двама души се сбогуваха на завоя. После единият тръгна обратно, спъвайки се, докато другият решително продължи към твърдината. Стигна до портата, стисна тежкото клепало от бронз и три пъти удари с него по дъбовите дъски — сякаш глуха камбана заби.

Веднага заскърцаха големите панти на портата и едното ѝ крило се откряна, тъй като единият от заветите на Близнаците гласи: „Ако тропат на вратата ти — отвори!“. И тази повеля винаги се спазва — поне когато дошлият е самотен и не представлява заплаха за цялата крепост, пълна с воители.

— Свети са Близнаците, почитани в три свята — каза Вълкодав и влезе вътре, прекрасно разбирайки какво прави и че може би прави последните си свободни крачки по този свят.

— Свят е и Отецът Им, Предвечния и Неродения — отвърна стражникът, облечен в ризница и с шлем на главата. Беше млад и навярно отскоро се намираще тук, заради което все още възприемаше службата си като почетен дълг, а не като досадно задължение. Шлемът бе лъснат грижливо, движенията — стегнати, наперени. — Какво те води в Дома на Близнаците, добри човече?

Стражникът се чудеше на каква възраст е посетителят. Някога руси, а сега доста побелели коси, обезобразено от белег лице, счупен нос, сива брада... и много спокойни сиво-зелени очи, в които не се забелязваше нито намек за вълнение, страх или любопитство.

Мяза на наемен убиец, я с колко жезела се е окичил — реши стражникът. Ясно що за птица е, рече си младият воин, доста такива прииждат напоследък... вярно, че мечът му е хубав и скъп... пък и не всеки идва с прилеп на рамото... Какво пък толкова? Пак си е наемник.

— Дочух — каза Вълкодав, — че Прославените в три свята пратили в този свой Дом учител, който прави войните непобедими...

— Аха... — разбиращо кимна стражникът. Обърна се и подвижна на другаря си, който стоеше на пост от другата страна на дебелия стена: — Търсят Избрания ученик!... Сега ще дойде брат Хономер, Избраният ученик — поясни той за Вълкодав. — Е, ако вече е привършил с новобранците... Той ще те види и ще реши дали ставаш. Засега минавай, почини си, навярно ще се наложи да почакаш.

Вълкодав кимна и влезе в предния двор на замък. Огледа се. Помисли си, че е очевидно защо крепостите, първоначално градени да бранят от врагове, с времето се превръщат в затвори. Вече се чувстваше като заточеник. Усещането бе ужасяващо. Защо изобщо са издигнали този замък? От какви врагове се боят? Или е с мисъл за бъдещето, когато такива се появят?...

— А ние си рекохме, че си се запътил за храмовата библиотека — посрещна го с шега стражникът в двора. Тъкмо дошлите здравеняци от въоръжената смяна дружно избухнаха в смях.

— Голяма ли е библиотеката? — без да се засегне, попита Вълкодав. Момъкът не очакваше такава реакция и се стъписа, понеже нямаше готов остроумен отговор. Измърмори само:

— Цял живот има да четеш и пак ще остане... — Сетне млъкна начумерен.

Над вътрешната порта се кипреха резбовани от вещица ръка ликовите на Близнаците. Прегърнали се през рамо, божествените Братя ласкаво посрещаха с усмивка всеки влизащ отвън. По-големият, облечен в червено, изглеждаше по-суров и сякаш бе готов да пази Младия, който носеше нежнозелени дрехи. Прекрасни, достойни млади лица, златисто сияние, излизащо от ръцете и главите им... Вълкодав втренчено се вглеждаше в лика на Младшия брат, търсейки в него чертите на изгореното под Харан Киир тяло. Стори му се, че нещо липсва в цялата дървена картина. След минута съобрази какво именно. Разбира се. Между Близнаците, прегръщайки и Двамата и сама в обятията Им, трябваше да стои Майка Им. Селската смахната женица, Лудата Сигина, навсякъде търсела Синовете си и накрая най-сетне намерила и в надзвездните небеса... Докато Братята са разделени...

Приседнал на слънце край затоплената стена, Вълкодав се замисли. *Как така се случува, че на двама ни с Еврих се падна да Я съпровождаме? Та ние дори не отправяме молитви към Тях! Защо на наше място не бяха истински последователи на Близнаците? И как така моят Господар на Гръмотевиците дойде в планината да ме подкрепи, след като вече е знаел, че аз, без да подозирам, правя добро за един Бог от чужда вяра?... Нима ние, хората от различни племена, се покланяме на Едни и същи Сили, само че Ги назоваваме с различни имена? Дали Създателите се явяват пред народите с такъв облик и с такава Правда, каквито са разбираеми за тези народи? И тогава Сигина, Майката на Близнаците, в действителност е и нашата Велика Майка Жива, Вечно Съществуваща Извън?... Ала тогава излиза, че няма лъжлива или истинна вяра, а има само добро и зло в самия човек? Има ги и Висшите, обкръжени от благите души на живелите преди нас... Те сигурно се усмихват на прозвищата, които тук, на земята, сме Им дали. И горчиво скърбят, когато разпалваме*

войни, със сила доказвайки чия вяра е по-права... Дали е така, както си го мисля сега, Прадядо Слънце? Или бъркам жестоко, заради което Ти ще престанеш да светиш, отвратен от грешните ми помисли?...

Слънцето му се усмихна от задоблачни висини. Изобщо не губеше желание да свети и грее.

Брат Хономер не се забави чак толкова много. Когато жрецът излезе през вътрешните порти, вянинът го видя не в обичайните му двуцветни одежди, стигащи до петите, а по къса червено-зелена риза и груби износени панталони. Жрецът сякаш бе изпотен и току-що е поливал главата си с вода. Вълкодав лесно се досети какво толкова го бе уморило.

— Свети са... — поде брат Хономер, но веднага се сепна: — Познат ми се струваш, езичнико...

Гласът му бе същият — красив и звучен, предназначен да кънти под сводове на храмови зали или да се носи над многолюдни площади. Глас, с какъвто да провъзгласяваш небесните истини.

— Преди три години ти проповядваше в Галирад — отвърна Вълкодав. — Бях там тогава.

— Да, сега си припомних... — бавно изрече Хономер, като се приближи и спря. В очите му се появи лека насмешка. — По онова време уж те биваше с меча... в което се убедихме, за наше съжаление. Нима сега си решил да се научиш на друго воинско изкуство? Искаш да си вещь в безоръжен бой? И идваш в Дома на Близнаците, Които по-преди хулеше?

— Моля се на своите си Богове и не хуля чужди — повтори Вълкодав. — Още тогава не съм казал нищо лошо против Братята, нито сега имам такова намерение. И пристигнах не да се обучавам. Дойдох, за да изпъдя този ваш Наставник, защото зле ви учи, и да заема мястото му.

Произнесе тези слова високо, бавно, тежко — така че да го чуят всички. Рядко повишаваше глас, ала когато се налагаше, го можеше добре. Беше подготвен какво ще последва, затова не трепна от екналия от всички страни смях. Със сигурност в крепостта не бе останал нито един мъж, неизпитал страховитата ръка на Кан-Кендарат или нейните най-добри ученици. Прилепчо обаче не прояви толкова сдържаност.

Обиден за приятеля си, той злобно засъска и дори се наклони да се стрелне срещу най-близкия веселяк, ала Вълкодав лекичко тръсна глава и малкият хищник притихна на рамото му.

— Преди три години ти беше един много нахален младок, езичнико! — рече все още през смях брат Хономер. — Оттогава си побелял, но нахалството ти е цяло-целеничко. Малко са те тупали, вянино. Такива като теб нямат място в нашата обител! Тук сме радостни да посрещнем смирени и скромни хора, които обичат учението в прослава на Близнаците, а не самохвалковци, които крискат още от прага, че били най-добри от всички! Махай се!

— Ей, езичнико, изходът е тук — подкани го младият стражник. Воините и жреците в двора спряха да видят как ще приключи всичко. Повечето жреци бяха млади, силни и облечени като брат Хономер. Ученици...

Вянинът не помръдна.

— Отговарям за думите си и мога да ги докажа... късодрешко — рече той глухо.

— Не желая никакви доказателства — пренебрежително махна с ръка Избраният ученик. — Изхвърлете го оттук, нека послужи за пример как постъпваме с такива горделивци!

Вълкодав остана неподвижен, усещаше как се ускорява кръвта в жилите му. По снагата му се разля онова светло вдъхновение преди боя, което бе почувствал край Препона, само че сега то бе по-чисто и по-извисено. Нещо като възторг, при който земята под нозете и небето над главата стават част от теб самия. Трябваше да спечели тази схватка. И щеше да я спечели. Няма значение, че може да се окаже последната. Прадядото Слънце го гледаше от пронизителносинята бездна отгоре. И виждаше, че има право.

Вянинът дори не се озърна към двамата стражници, протегнали към гърба му свободните си от копия ръце. Още не бе изпитвал толкова ярко прозрение. Намеренията им му се видяха като два езика червеникав пламък, много мудро устремили се към врата и рамото му...

Страничните наблюдатели само съзряха как Прилепчо излетя нагоре със сърдит крясък и в следващия миг яките воители зад гърба на натрапника изведнъж се прегърнаха и се търкулнаха настрани с преплетени ръце и крака като кукли от слама. Шлемовете им

издрънчаха по каменните плочи на двора. А Вълкодав все така си стоеше, където бе стоял. Само обучено око можеше да долови светкавичната му стъпка напред, настрани и обратно.

— Е? — подхвърли вянинът без подигравка, без да откъсва очи от Хономер. — Още ли не желаеш да говориш с мен?

Само от едно се боеше — че гордостта на Избрания ученик ще натежи повече от разума и Хономер ще насъска останалата стража. И тогава ще се наложи да оголи Слънчев пламък и... песента на смъртта вече отдавна е изпята, какво има да губи...

Боговете, наглеждащи земните дела на Своите чеда, не позволиха ума на брат Хономер да се помрачи. Очите на Ученика бяха достатъчно опитни, за да видят това, което трябваше да видят.

— Виж ти... — късо изрече жрецът, докато стражите се окопитваха, несигурни как да постъпят, та предпочетоха да чакат нови заповеди. — Май си прав, езичнико, имаме за какво да беседваме... Въпреки че тия двамата не са обучени, така че не се надявай на толкова лесна победа отново. В името на Засиялите през вековете, приятелю, сега ще те изпитам сам какво толкова умееш!

Прилепчо изкряска неспокойно и се закачи за гредата на близкия навес, който покриваше вход към долните подземни катове на крепостта. Застина там като черна рошава топка и святкаше с очички. На двора излязоха още хора, по дървените чардаци, прилепени към вътрешната стена на два човешки боя височина, се появиха жреци и воини. Всички бяха усетили, че самонадеяният новак е нещо повече от обикновен самохвалко. Заслужаваше си да видят схватката му с Избрания ученик.

Съперниците бавно се дебнеха, жрецът описваше кръгове около почти неподвижния Вълкодав. Вянинът знаеше какво ще последва — тялото му го знаеше, докато разумът присъстваше на двубоя безмълвно и безучастно, досущ зрителите отстрани. Не обичаше да напада пръв, ала навярно все някой ден следваше да заобича изпреварващите атаки. Нямаше никаква представа от силните и слаби страни на противника си, но това не го тревожеше ни най-малко. Тръгна в кръг за сближаване с жреца. На разстояние около разтег преди удобна за удар позиция се плъзна напред. Покри този разтег с една стъпка. Пръстите му се сплетоха около здравата китка на жреца. На негово място Вълкодав отдавна би се отместил настрани със завъртане, така че да не позволи

съперникът да се вкопчи удобно и да открие слабо място, но Хономер не успя да го стори и загуби. Според Вълкодав двубоят бе на привършване. Можеше да строши ръката на жреца, стига да поискаше. Или направо да я изтръгне от лакътя. Или да запрати Хономер към стената, след сблъсъка с която и самият велик лечител Зелхат не би го изправил на крака.

Вълкодав не направи нищо подобно — бе дошъл тук за друго. Затова изчака Хономер да се опомни и да тръгне доста ловко да отвърне на захвата му с хватката „счупено весло“. Вянинът се вписа в движението на противника си и отведе ръката му нагоре. За него кан-киро, рече си Вълкодав, е също толкова недоразбрано изкуство, колкото и за онзи злощастен наемник от Засечния рид. Би свършило работа срещу не кой знае колко опитен човек. Против Вълкодав обаче... Хономер се отдръпна стреснато от изникналата пред лицето му длан и Вълкодав се гмурна под лакътя му, без да се закачи в снагата му с мечовете или багажа си. Принуди жреца да затанцува на пръсти, като след миг го остави да рухне на колене и да се свлече на паважа. После отстъпи, без да пуска ръката му. Хономер сякаш агонизираше, опитвайки се да се зарови в плочите. Не можеше да спре да се тресе и да жули лице в паважа — пронизваща болка властваше в тялото му, болка от смачканите пръсти, която все едно нажежена игла изтезаваше китката и се стрелкаше по костта към лакътя и нататък към гръбнака...

Вълкодав преброи наум до три и пусна жреца. Не желаше да проверява дали Хономер ще почне да вие за пощада. Нямахте и намерение да го осакатява. Нямахте нужда чак толкова да доказва победата си.

— Ставай — каза му. — Искаше да ме пробваш — пробвай!

Избраният ученик мигновено се търкулна далеч от съперника си. Важно правило на кан-киро — никога не се изправяй близо до противника! Жрецът го спазва. Скочи на крака — добре. Пъргаво, красиво. Но вянинът на негово място не би постъпил точно така. При подобен пружинен скок можеш направо да посрещнеш с брадичката или слепоочието си юмука на съперника. Което и стана. Хономер, биваше си го, се изхитри да се огъне назад в кръста, като успя да опази лицето си, дори падна пак по гръб, готов да раздава ритници. Вълкодав отстъпи. Би могъл да пресрещне ритника и да усуче крака на жреца, но защо?... Младият свещеник бързо си направи верните изводи и този

път не се изправи така несполучливо. Преметна се през глава назад и веднага напада с пестник към носа на вянина.

Сигурно си мислеше, че е бърз. Вълкодав успя да разгледа червените петна по скулите му, докато онзи подготвяше удара си. Ясно, Хономер е ядосан. Имаше от какво да беснее — той, Избраният ученик, се въргаля в прахта като кученце пред погледите на всички в това крило на замъка! Пред очите на същите хора, които бяха свикнали да ловят всяка негова дума и да получават от него наставления за изкуството на боя, предназначено да умножи силата на Войнстващите братя! Ядът изгаряше душата му, лишавайки снагата от ловкост и истинска бързина. А истинското кан-киро не се поддава на подобни чувства. То е над вражди и гняв. То е като водно огледало, отразяващо пълна месечина. Тръгнат ли по него вълнички на сприхави чувства — край на ясното изображение, край на ясното възприемане. Юмрукът на Хономер летя към целта си цяла вечност. Вълкодав не посегна да отбива или да отклонява удара — люшна се напред на половин стъпка, вля тялото си в движението на Ученика, по неволя хлътнал в празнотата подир вянина, и, изправяйки се, с не много силен тласък повали противника си. Този път Хономер падна не толкова ловко. Изпъна ръка назад, досущ непохватен пияница, подхлъзнал се на заледена локва... Срещата ѝ с паважа отекна в ключицата. Хономер се сви и се отпусна, взрян във Вълкодав, който бе застинал в заплашителна поза над него. Червените петна по лицето на младия жрец избледнях, кожата му стана пепелява. Злобата, обидата и гневът му се смръзнаха под студения повей на страха. Времето спря стремителния си вечен бяг. На Хономер изведнъж му стана все едно какво ще кажат за подготовката му старшите жреци на Храма. Нямахше значение и как ще го гледат отсега нататък онези, които обучаваше. На крачка от него стоеше един дивак, който бе самата смърт, и единствено този факт имаше значение в цялата вселена...

Вълкодав стоеше неподвижно, не замахна, нито дори погледна поваления, ала присъствието му бе всичко за сетивата на жреца. И доскорошният Ученик проумя, с цялото си същество, че вянинът може да стори с него каквото си поиска и никой не ще го спре. Даже цялата крепостна стража, колебливо надигаща в този миг заредени самострели. Защото дивакът-езичник бе нещо, с което Братството досега не се беше сблъсквало.

После вянинът отстъпи и кошмарното усещане за обреченост също се отдръпна. Времето потече отново и Хономер се надигна от земята, държейки се за тръпнещото си рамо. Все пак не току-така бе заслужил да го наричат Избран ученик. Трийсетте и две години бе прекарал не в тишината на книжни лавици и неведнъж бе готов да жертва живота си в името на Прославените в трите свята и Отеца Им, Предвечния и Неродения. И сега, едва осъзнавайки, че е оцелял, вече се насилваше да разбере какво се е случило. Познаваше възможностите си като боец. Забавляваше се да тръшва грамадни наемници, които идваха да бъдат приети за ученици. С цялата си душа бе отдаден на делото и даже си бе въобразил в греховна горделивост, че Небесните Братя са го дарили с особен талант и са пожелали да го направят Свой възлюблен воин... До днес. До този час. И какво стана преди малко? Да признае, че е бил победен от този вянин, значеше нищо да не каже. Защото в неговото присъствие майсторството му просто не съществуваше. Той, Избраният ученик, бе помлян като есенно листо и също като отронено листенце бе жалък, безпомощен и безсилен. При все че вянинът със сигурност не бе употребил и четвърт от способностите си...

— Е? — тихо каза Вълкодав. — Изкарай най-добрите си бойци, няма значение колцина са. Вържи ми очите, а на тях им дай по меч. И нека се опитат поне да ме докоснат...

Слънцето гледаше отгоре любимия си внук и намеренията на всеки човек в двора бяха очевидни и за зрящи, и за незрящи. Прилепчо се откъсна от навеса и кацна на рамото на вянина.

— Радвам се, че дойде при нас като Приятел — склони глава в знак на уважение и се усмихна почти без усилие над себе си Избраният ученик. Бе взел решение. — Аз бях несправедлив с теб, проявих високомерие. Ти ми напомни колко още имам да уча, преди да постигна съвършенство. Също както онзи път, когато мечът ти подсказа колко погрешно е да изобличаваме ереста пред езичници, още непознали Светлината. Мога само да ти благодаря. Ела с мен! В Храма има кой да оцени изкуството ти по достойнство...

Гладко приказваш, жрецо, рече си Вълкодав. Умееш да губиш. Умееш да извлечеш изгода от поражението и да спечелиш на своя страна одевешния противник. А кой обеща на Майка Кендарат всеки

ден да изгаря пред прозореца ѝ по един клетник?... Не си ли бил ти този палач?...

Той мълком последва свещеника през вътрешната порта. Зад нея се намираще по-широк двор, който не бе павиран изцяло — в средата от отъпканата земя дори се подаваха стръкчета трева. Тук, на самия връх на скалистия хълм, по приумица на Боговете извираще студена вода, която пълнеше кладенеца. До каменното корито се миеха и се смееха не по-малко от дузина млади мъже. А встрани от тях, върху малко килимче седеше със склонена бяла глава суха дребна старица.

Вълкодав знаеше какви са намеренията на Избрания ученик. Наистина да върже очите му, а на младежите да раздаде оръжие. А когато се уморят да тичат около вянина, ще предложи да премери сили с жрицата. И така Вълкодав ще се изправи срещу Майка Кендарат, пред която винаги е бил по-безпомощен и от Хономер пред него самия. Двубой с нея е като битка срещу Земята и Небето... И тя няма да отстъпи, защото не ще поиска да го обрече на тягостно служене на Храма. Най-малко него би желала да види като роб на войнстващото Братство. Защото смята, че чете някогашния си питомник като отворена книга и прочетеното не ѝ допада кой знае колко. Вълкодав вървеше напред. Нито гняв, нито жал, нито скръб. Настъпил бе часът да си откаже глезотията да има чувства, които да нарушават спокойствието на духа. Бе дошло време да престане да бъде човек, за да извърши достойна човешка постъпка. Вдъхновение струеше по жилите, изпълвайки с музика целия свят, а тази музика сякаш извираще от подножието на самия Божи Престол. Тържествено гърмеше гръмотевица, нейде далеч замлъкна Смъртната песен. Вече я нямаше. Няма победа, няма поражение. Нито живот, нито смърт. *В името на Богинята, нека Любовта управлява света...*

Кан-Кендарат уморено обърна лице, за да види кого са ѝ довели.

Дъжд шумолеше по брезовия покрив на колибката, капеше от стрехата и се оттичаше по дълбани жлебове в голяма вкопана бъчва. Отвън догаряше мокър сив ден, но вътре ярко светеха борини, искри и въгленчета се отронваха от тях в поставено коритце. Тринайсетгодишно девойче седеше с майка си на ниска пейка. Връзваха поизсъхнал чесън в дълги плитки, като за по-голяма здравина

месеха всред шумкавите бели опашки конопена връв. До следващата реколта да висят тези плитки по стените, ухаейки славно и пъдейки злобни болезки, винаги дебнещи всичко живо.

„Щом и зелето сложим за кисело — проговори майката, — ще сме готови за празника...“

Каза го и скоси поглед към дъщеря си, ала момичето премълча. Ловките, вече не съвсем детски ръце чевръсто подхващаха оребрените от скилидки главици. Девойчето упорито не вдигаше очи.

Под общинния дом на Петнистите елени имаше няколко погребна за общо ползване. Ако закъсаш — вземай си гъбки сушени, краставици кисели, сметана и зеле за чорба, ябълки за сладокусните дечица... вземай, наздраве! Само че, то се знае, общото мазе всеки го пълни колкото може, без да се стиска. Някой цяло лято е търсил хралупи на диви пчели и се е катерил по дърветата за меда им, без да обижда дребните работнички. Някой е натрупал повече от останалите свинска сланина, седем пъти се е препотил, колейки прасета. А някой, като Борсучката да речем, любовно отглеждал за цялата рода лук и чесън...

„Добра домакиня ще станеш — любувайки се на умелите движения на момичето, каза майката. — Умница си ми ти, дъще!“

Еленушка разбра накъде бие майка ѝ и още по-ниско сведе глава.

„Много хубави момчета пораснаха у съседите — продължи жената. — Надеждни, работливи. След пет години истински и грижовни мъже ще станат. Да не го е срам човек да приеме някой от тях в дома си...“

Момичето извърна лице, като с глуха мъка се взря в стената от сълзящи на смола трупи, вече до половината обкичена с готови чеснови плитки. Знаеше какво ще последва. Както винаги — мама първо ще я придумва, после ще укорява, накрая ще заплаче, ще завика и ще призовава Стария елен да ѝ каже за какви грехове я наказва с толкова опърничава щерка — резил за цялото семейство! А понякога направо грабваше пръчката...

„Знам за кого все си мислиш — неочаквано спокойно и тъжно промълви майката. — Все за оня Сив пес бленуваш, който отмъсти за всички на Людоеда. Той, разбира се, е от юнаците... за хора като него песни се пеят... ала мислила ли си как се живее с такъв мъж?“

Еленушка бавно вдигна глава. Чак толкова далеч мечтите ѝ не стигаха. Как, как... както си живеят заедно хората, ето как. Дом, ябълки цъфнали, клоните им розови опират топла брезова стряха... едро рошаво куче дреме на прага под лъчите на залезното слънце... пътечка между къпинови храсти, отъпкана от босите крачета на децата... Снажен мъж се прибира вкъщи, отърсвайки уханни стърготини от дланите си. Той е хубав, защото тя го обича...

Тихият мамин глас подплаши видението:

„Ти поне се опитай да си го представиш у нас, в семейството. Какво ще прави той тук? Та той навярно е пръв ратник, пък и нашите могат да се бият, сами да се бранят и своите да защитават, а повече накъде да са воини? Та ще поседи малко с нас сред тишината, а после ще го подмамят чужди далечни страни... сама ще останеш. Мъка е сама. А такива като него да се женят — все едно сокол в клетка да залостиш, миличка...“

Еленушка си припомни погледа и плахата усмивка, с които Сивия пес прие мънистото ѝ. Взе дара ѝ така, сякаш приемаше обещание за нещо неосъществимо добро и несънувано красиво. Нещо, каквото той в този си живот вече не се надява да получи...

Да го предаде ли? Да му отнеме ли надеждата?...

Ала и в мамините думи има своя правота. Откъде да знае, ами ако привидното ѝ предателство се окаже за него благо велико? Звяр волен горски е той, бивали нашийник с верига да му окачи...

„Мислиш, че не знам как се канеше лятос да бягаш от вкъщи? — внезапно изрече мама. — Всичко знам. И ти благодаря, дъще, че се опомни и от срам ни отърва. Спести ми сълзи горчиви...“

Еленушка погледна майка си в очите. Срећна обич и ласкава загриженост, без назидание, без укор. Мъдрост съзря, мъдрост от самия живот, който върши всекидневно великата си Правда и дарява хората с друго щастие, не онова от примамливите мечти. Несбъдващите се мечти...

Момичето изхълца, заплака. Скочи от пейката и се хвърли в майчината прегръдка, където зариде още по-силно, отчаяно, с глас, като усещаше по тила си меките ръце на мама да я милват утешително — поплачи, детенце, ще ти олекне, не си самичка, тук те обичаме и ще ти простим... че всичко ти е простено предварително, още щом си се родила! Всичко са ти простили родителите, всичко,

което някога ще им сториш... Това е то щастieto. Какво друго желаеш? Майчина и бащина ласка, топлината на познатия дом — нищо не ти се отказва.

... Далеч, далеч в подгизналата гора глухо и печално се разнесе вой на куче...

Разсъмваше се. Прозрачна пепелява зора се разтичаше по крепостния двор, зиморничава, негрееща, намръщена в очакване на слънцето. Така гледа внезапно срещнат човек, още нестоплен от разпознаването, несъживен с усмивка.

Вълкодав стоеше в средата на вътрешния двор. Бос, без риза. Деветима млади мъже, всички снажни и юначни, пъргави, силни, с умни искри в очите, пристъпваха от крак на крак и разглеждаха намусения вянин с уважение. Своя нов Наставник.

Той ги построи в редица и без да бърза се запознаваше с всеки от тях. Гледаше го внимателно, слушаше какво му говори. Учениците се вълнуваха, търсеха слова. Не беше много по-стар от тях, но всеки искаше да му се хареса. Като момчета, срещнали възрастен воин. Всеки помнеше потреса от нереалността на всичко случило се, когато бяха взели бойните мечове и със смутени усмивки го обкръжиха, а той бе ослепен от плътната превръзка през лицето... имаха задачата само да го докоснат, не да го осакатят или убият. А какво стана? Едва не се посякоха един друг! Щом някой замахнеше — вянинът изчезваше от плътния им кръг, мяркаше се като сянка, помиташе нападателя, отхвърляйки го срещу останалите... сетне се връщаше обратно в средата... След третия или четвъртия навярно му омръзна да ги щади и току тръгна да се разхожда из двора, като всеки срещнат от него хвърчеше настрани като парцален, изгървайки меча и губейки кураж... Ставаше после замаяно, оглеждаше се с трепет — цял ли е, жив ли е... Повече не успяха нито да го доближат, нито отново да го затворят в пръстена от остриета. И след това вянинът се би с предишната им Наставница... Не беше двубой, а песен. Песен в прослава на нещо по-велико и грамадно от обикновена победа — ето какво беше! И никой не можеше после да се похвали, че е запомнил или разбрал словата от тази песен...

— Ти?... — посочи Вълкодав млад шо-ситайнец с тесни ледени топазови очи върху бакърено лице. Момъкът почеса рошаво ленено теме и се досети, че новият Наставник няма да приеме за отговор дежурната фраза, че е „съзрял Светлината и е решил да служи на Близнаците“. Затова каза честно:

— Моят род две поколения враждува с Канюките. Когато започна помирението ни в името на Конския Бог, старейшините рекоха, че мир ще има само ако някои мъже напуснат страната. Подчиних се. Сега никой не го е грижа къде съм и какво правя...

— Ти? — обърна се към следващия Вълкодав. Сливовочеренният мономатанец от Висивабави светна с бели зъби:

— Отдавна съм наемник. Никъде не са ми плащали толкова добре като тук.

Вянинът задържа взор върху мономатанеца. *Аз няма да ви уча така, както го правеше Майка Кендарат. Няма да крия от вас хитростите и съкровения смисъл на хватките. Всичко ще ви дам, ала тогава сами ще проумеете, че кан-киро е Любов... Горко на оногова, който не го разбере.*

— Ти? — Вълкодав вече гледаше третия. Беше вянин. Сигурно заради това недоволно замърмори, когато Хономер нареди да нападат невъоръжен човек. Беше рус момък, с гладки плитки без мъниста, още момче, деветнайсетгодишен, с чиста и нежна, почти моминска кожа, ала под нея се сплитаха и мърдаха ремъци на мъжки мускули.

И имаше на лявата си буза две малки бенки.

— Странствам в изпълнение на обета, който съм дал пред майка си! — отвърна младият Вълк. — Заклех се да намеря батко си, изчезнал преди много години, или поне да науча каква участ го е сполетяла. Една стара мила жена още в Нарлак ми каза, че ще намеря следи от брата си тук, в Тин-Вилена. Жената беше малко... чалната, затова отначало не й повярвах много, ала тя ми предрече неща, които после се случиха, затова...

Наистина приличаше на батко си. Вълкодав би го познал и без бенките. Също като на брат му, който не стана надзирател и преживя само деветнайсет години на този свят. Вянинът подмина съплеменника си и заби поглед в следващия ученик:

— Ти?...

Разсъмваше се. Прозрачна пепелява светлина се разливаше над морето, от което то изглеждаше също толкова сърдито сиво както небето. Скоро ще изгрее слънцето и първо ще оцвети света с розов бисер, а после ще му подари златистата синева на хубав есенен ден.

Трите кораба на Ратхар Буревестника, хищна бойна „косатка“ и две „морски крави“ с издути хълбоци, натъпкани със стока, на весла прекосиха широкия полумесец на залива и сега вдигаха платна. Ратхар, опитен търговец и славен воин, собственоръчно държеше кормилното весло, давайки нареждания на екипажа. Бе прочут като ненадминат мореплавател. Далечният и опасният заради есенния сезон преход до Островите не го плашеше, а напротив — караше го да ликува. Така се радва човек на схватка със стар неприятел, на усещането за собствена сила, срещнала достойно приложение. Какво значение имат получените при тази мечешка прегръдка синини и натъртвания!

Мореходът предложи на Еврих да се настани далеч по-удобно на едната от търговските ладии, но арантьянинът предпочете да избере гребните пейки на косатката. И седеше на най-задната, обикновено празна, увил се в топло наметало с подплата, като унило гледаше към брега. Над сивите крайбрежни хълмове се извисяваше сива крепост. Вчера след пладне, когато той и нарлаките от задморското Сонморово семейство вече се измъчиха от очакване, а граматикът дори задряма под хроста, изтощен от напрежение, тежките порти все пак се отвориха. Оттам излезе, тропайки с копитца малко магаренце. На самара, с безучастно обронена глава, седеше побеляла жена в сиви като козината на животното вълнени шалвари и синьо плъстено елече. Щом я видя, Еврих заплака.

Тя не държеше юздата, и магаренцето, свикнало с дълги преходи, бавно я понесе по тин-виленския друм. Право към учения и неговите ненадейни защитници.

— Нима това е Наставницата, обучавала непобедимите бойци?...
— полугласно се учуди единият от телохранителите на Еврих. — Не е за вярване...

— Навярно просто е измършавяла от глад? — предположи другарят му. — Не са й давали храна... затова изглежда като старица... Ама май наистина е старичка! Нищо чудно да имаш право — не е за вярване...

Еврих яростно издуха носа си и посъветва здравеняците:

— По-добре повярвайте! И се дръжте с нея по-учтиво. Струва повече от десетима такива като вас и трийсетина като мен при бой! А може би и повече...

Кан-Кендарат се приближи и граматикът излезе насреща.

— Госпожо...

Тя го погледна едва след като той погали бозавото магаренце по муцуната и взе поводата. Жената изглеждаше много уморена, ала това не бе умора на плътта. Еврих изведнъж разбра — тя не би използвала страховитото си умение даже ако я бяха нападнали злодеи, вместо да я посрещнат един книжен човек и двамина почтителни здравеняци.

— Госпожо, ние сме ти приятели... — повтори Еврих. — Аз съм приятел на Вълкодав.

— Да, познавам те — бавно отвърна тя. — Провалих се пред Богинята. Не можах да го спра...

Мургави набръчкани китки лежаха върху дъгата на самара. Гледайки неподвижните ѝ ръце, Еврих изпита моментно прозрение какво всъщност му рече току-що жрицата. Воини, достигнали висините на изкуството като Майка Кендарат и най-добрия ѝ ученик, рядко излизат на двубой. Защото отдавна са издигнати над суетата да изясняват кой е по-силен. Такива хора виждат Небето — а Небето стига за всички.

Ала ако се случи съдбата да ги сблъска, побеждава онзи, чийто дух е по-безметежен. Онзи, на чиято страна е Истината на Боговете. Провалът на Кан-Кендарат пред Богинята не се състоеше в това, че жрицата не бе смогнала да възпре неразумния, дошъл да заеме мястото ѝ на Наставник. Тя изгуби от ученик, поел Изкуството от нейните ръце. Значи нещо бе смутило покоя на духа ѝ. Неправда в служенето, за каквато тя досега не бе подозирала...

— Нека умножи Свещеният огън твоите дни, майко на благородни мъже... — несмело се приближиха двамата разбойници. — Окажи ни милостта да те изпратим до града, където да се напиш и да си починеш... пък нататък ще видим...

Кан-Кендарат погледна гърба на спящия дракон, наречен от хората Задоблачен рид. Постепенно разтваряйки се в небесата, синееха върховете, над тях се рееше двуглавата шапка на свещения Харан Киир, видима отдалеч.

— Ще замина в планините — каза жрицата. — Там, струва ми се, има място, където да помисля...

Еврих все пак я придума да отседне за известно време в града. Съблазни я с обещанието цяла нощ да ѝ разказва за пътешествието им с Вълкодав.

Привечер от твърдината в гостилницата на Айр-Дон дойде конник, донесе кесия с пари. Според него, наетият за Наставник вянин щял редовно да плаща на почитаемия велх за престоя на старицата, както и за съхранението на вещите му. Засега не му трябвали, и без туй не му било позволено да напуска крепостта. Вестоносецът си тръгна и почти веднага след това през комина в кръчмата проникна Прилепчо. Той издаде самодоволен мъркащ звук, като погаси с мах на крилете си свещта между Еврих и Кан-Кендарат. Арантянинът веднага пое зверчето, зарови пръсти в козинката — не носи ли писъмце?... Жрицата се усмихна пестеливо:

— Ти го видя съвсем скоро... А ние с него вече всичко сме си... казали...

Бележка Прилепчо не носеше, но пък около лапичката му бе омотана тъничка сребърна верижка. Еврих не разбираше много-много от накити, но веднага позна работата на майстор Улойхо. На верижката бе нанизан медальон — две сребърни женски длани, каквито би могло да има едно безкрайно мъдро и добро същество, преизпълнено с обич, протягаха едва докоснат от синева диамант, подобен на прозрачна капка роса... Диамант? Еврих се затрудни да каже. Бе като вкаменена сълза. Какво значеше — шепа вода, от която да отпие със зажаднели устни?...

Граматикът мълчаливо предаде верижката на жрицата. Кан-Кендарат я пое и ръката ѝ затрепери. Тя притисна свещения за нея медальон към челото си и остана така, докато младият учен палеше отново свещта. Очите ѝ бяха влажни, когато после вдигна глава.

... Колкото и топло наметало да имаш, изстудяващият морски вятър ще се добере до костите ти, особено ако седиш неподвижно. Еврих сърдито се размърда, стегна наметалото около себе си с лакти, без да откъсва взор от отдалечаващия се град. Опита се да се утеши, като си представи, че Вълкодав стои на някоя крепостна кула и

изпраща с поглед корабите... Слаба утеха. Нищо не променяше тя. Ладиите отнасяха граматика надалеч, а вянинът оставаше на брега — уж като уважаван Учител, пък в действителност — пленник...

Без Вълкодав бе пусто. И студено. Еврих твърдо си каза, че няма право да се размеква. Сега от него зависеха твърде много неща. За да се разсее, той взе да търси думи за описване на чудесата и красотите на пристанищния град, в който всеки гост без много усилие намира свои земляци. Припомни си и обещанието към велха.

„Особено следва да отбележим гостоприемството и всичките други достойнства на гостилницата на Айр-Дон, славен син на своето племе, преселил се в Тин-Вилена от солвенската страна. Пътникът лесно ще открие тази гостилница, ако съзре табелата ѝ: могъщ бял кон и сив пес, тичащ редом с шейната. Гостите на уважаемия собственик от народа велхи се угощават с...“

Еврих изведнъж потръпна силно, с цялата си снага. Остро му се прииска да запрати „Допълненията“ зад борда. Бе изписал вече две трети от запасите си пергамент, а какво имаше в тях? За изчезналите племена на Засечния рид. За дойната крава на сегванския мореход, за опасностите на Змейската диря, за най-спокойната улица в Кондар, която се нарича „Скъсано въже“...

О, Богове на Небесната планина! По-добре през цялото това време да бях изписвал табелки с имена на свине!... Защо толкова подробно нанесох в книгата всички легенди, споделени ми от Рейтамира, без да разкажа за самата нея? Защо изложих поклонението пред Близнаците, пък спестих мастило да опиша селската луда, неуморно очакваща синовете си?... Защо се навих да преиначя историята с Конника, за да угодя на роднините на Астамер, а не намерих място за... О, Вълкодав! Приятелю мой и брат! Как стана така, че за теб има съвсем-съвсем малко в проклетия ми труд! О, Вълкодав...

Мигновението на слабост и отвращение трая малко. Пръстите на граматика напипаха торбичката с принадлежностите за писане, в ръката се появи познатият сърбеж, мислите потекоха ясни, разделени на красиво изписани думи. Сега! Още веднага! Има толкова много работа за вършене!

Сутрешният вятър щедро издуваше просторното карирано платно. Оставяйки отляво островите, косатката пъргаво прелиташе от

вълна на вълна — право към изгряващото слънце. Водата съскаше под
кила и изоставаше зад кърмата.

1 ноември 1995—22 октомври 1996

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.